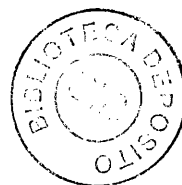

b 10406980
i 10626475

CB 0000100454

~~Q. 100454
A. 100454~~

R.F. 3.147

**ALGUNS ASPECTES
DE L'ESTRUCTURA SINTÀCTICA
DE L'ORACIÓ**

**Tesi doctoral presentada per Abelard Saragossà
i dirigida pel doctor Manuel Pérez Saldanya**

**Departament de Filologia Catalana
Facultat de Filologia - Universitat de València
Gener de 1991**

**Membres del tribunal: Maria Josep Cuenca
Antoni Ferrando
Ángel López
Joan Solà
Amadeu Viana**

UMI Number: U603041

All rights reserved

INFORMATION TO ALL USERS

The quality of this reproduction is dependent upon the quality of the copy submitted.

In the unlikely event that the author did not send a complete manuscript and there are missing pages, these will be noted. Also, if material had to be removed, a note will indicate the deletion.

UMI U603041

Published by ProQuest LLC 2014. Copyright in the Dissertation held by the Author.
Microform Edition © ProQuest LLC.

All rights reserved. This work is protected against
unauthorized copying under Title 17, United States Code.

ProQuest LLC
789 East Eisenhower Parkway
P.O. Box 1346
Ann Arbor, MI 48106-1346

ÍNDIX

DEDICATÒRIA	i
INTRODUCCIÓ	iii
1. ALGUNES DEFICIÈNCIES I PROBLEMES DEL GENERATIVISME	
PRIMERENC: CHOMSKY (1957)	1
1.1. SOBRE LA GRAMÀTICA I LES SEUES PARTS	1
1.2. SOBRE LA SINTAXI.....	5
1.3. UN MODEL "MATEMÀTIC": LA GRAMÀTICA DE LES POSICIONS	
FINITES.....	9
1.4. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA	11
1.4.1. Un incís: nucli i modificador	11
1.4.2. Crítica chomskyana de l'A.C.I.	14
1.4.3. Sobre la coordinació	16
1.4.3.1. <i>La coordinació i Matthews (1981)</i>	16
1.4.3.2. <i>Notes sobre la coordinació a partir</i>	
<i>de Bonet i Solà (1986)</i>	19
1.4.3.3. <i>Més notes sobre la coordinació</i>	22
1.4.3.4. <i>Chomsky (1957) i la coordinació</i>	23
1.4.4. Sobre els auxiliars i el trio infinitiu-participi-gerundi	25
1.4.5. Sobre les transformacions i la hipòtesi hipotètico-deductiva	30
1.4.6. La Morfologia i les regles sintagmàtiques; els morfemes verbals	
de temps, aspecte i nombre i persona.....	34

1.4.7. L'infinitiu com a SV	37
1.4.8. De la totalitat als elements sense que hi haja relacions sintàctiques	39
1.4.9. L'oració i les funcions sintàctiques	42
1.4.10. La divisió oracional en SN SV	47
1.5. SOBRE ELS OBJECTIUS DE LA TEORIA SINTÀCTICA	51
1.6. "GRAMATICALITAT" I ACCEPTABILITAT	57
1.7. SOBRE LA DUALITAT EMISSOR / RECEPTOR I LA TEORIA SINTÀCTICA	63
1.7.1. El tractament de Chomsky (1957)	63
1.7.2. El punt de vista prioritari de la teoria sintàctica ha de ser el de l'emissor.....	70
1.8. SEMÀNTICA I SINTAXI.....	75
1.8.1. La Sintaxi: ¿autònoma o independent de la Semàntica? Una proposta	76
1.8.2. La proposta de Chomsky (1957)	80

2. INTRODUCCIÓ DE LA "SEMÀNTICA" DINS DE LA SINTAXI: CHÓMSKY (1965)	87
2.1. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA	87
2.1.1. Sobre la tradició sintàctica i Chomsky	87
2.1.2. Sobre les unitats sintàctiques	91
2.1.3. Sobre les funcions sintàctiques.....	98
2.1.4. Sobre la funció "verb principal"	102
2.1.5. Diferències entre les categories i les funcions	106
2.2. SEMÀNTICA I SINTAXI: DE LA "INDEPENDÈNCIA" A LA IDENTIFICACIÓ	114
2.2.1. Els tres components de la Gramàtica	115
2.2.2. Sobre la "precisió" semàntica de la Sintaxi	119
2.2.3. El lèxicó. De la Sintaxi a la Semàntica	122
2.2.4. Els "trets sintàctics" que solen ser semàntics	126
2.2.5. Introducció a la "subcategorització" i la "selecció lèxica"	130
2.2.6. Primera aproximació als conceptes de "subcategorització" i "selecció lèxica" en Chomsky (1965).....	131

2.2.7. Segona aproximació als conceptes de “subcategorització” i “selecció lèxica” en Chomsky (1965).....	136
2.2.8. Nota final sobre la “subcategorització”	141
2.3. MÉS SOBRE LA GRAMATICALITAT I EL PARLANT	147
2.3.1. Gramaticalitat i acceptabilitat	147
2.3.2. Sobre l'emissor i el receptor	153
2.4. SOBRE LA CREATIVITAT I L'INNATISME	156
2.4.1. Introducció	156
2.4.2. Sobre la creativitat	159
2.4.3. Sobre l'innatisme	168
2.4.4. Sobre l'innatisme i l'evolució	176
3. ALGUNES PASSES CONTRA LES TRANSFORMACIONS I A FAVOR DE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA	180
3.1. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA	180
3.1.1. Introducció	180
3.1.2. Aportacions de Chomsky (1970).....	182
3.1.3. Sis limitacions de les aportacions de Chomsky (1970).....	186
3.1.4. Més dades sobre les limitacions. Entorn de «Poss[essiu]» i les transformacions	194
3.2. SOBRE LA MORFOLOGIA DERIVATIVA I “LES FORMES VERBALS NO FINITES”	200
3.2.1. Sobre la Morfologia Derivativa.....	200
3.2.2. Represa de “les formes verbals no finites”	204
3.2.3. Tres diferències entre els noms deverbals i “les formes verbals no finites”. El problema dels infintius.....	205
3.3. GENERATIVISME I LÒGICA: DE L'EMMIRALLAMENT A LA CONTRADICCIÓ	211
3.3.1. Introducció	211
3.3.2. Generativisme i Lògica	212
3.3.3. Algunes il·logicitats dels conceptes lògics aplicats al llenguatge.....	216
3.3.4. Sobre l'ambigüïtat.....	224
3.3.5. El «trencaclosques» dels operadors.....	230

3.3.6. Sobre les suposades aportacions al significat de l'estructura superficial	235
3.4. INTRODUCCIÓ A L'ADVERBI	240
3.4.1. L'adverbi en alguns manuals generativistes	240
3.4.2. Radford (1988), una aportació interessant. Introducció del marc general.....	245
3.4.3. L'adverbi en alguns estudis generativistes	253
3.4.3.1. Sobre el tractament de Jackendoff (1972)	254
3.4.3.2. Sobre el tractament de Zubizarreta (1982)	257
3.4.3.3. Sobre el tractament d'Espinal (1981).....	259
3.4.4. Nota breu sobre l'Antiguitat grega	264

4. EL CANT DE CIGNE DE L'ESTRUCTURACIÓ

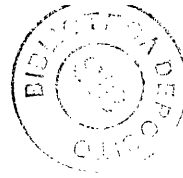
SINTAGMÀTICA: JACCKENDOFF (1977)	266
--	-----

4.1. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA	266
4.1.1. Introducció	266
4.1.2. Sobre «els trets distintius sintàctics»	270
4.1.3. Resum de «la teoria de l'estructuració sintagmàtica»	272
4.1.4. Alguns problemes de la proposta sintagmàtica de Jackendoff....	277
4.2. ALGUNES "PROVES" PER DEDUIR L'ESTRUCTURA SINTÀCTICA...281	
4.2.1. Introducció	281
4.2.2. Una altra volta la Lògica	283
4.2.3. Sobre l'elisió de constituents oracionals.....	288
4.2.3.1. Sobre el raonament de Jackendoff (1977)	288
4.2.3.2. L'elisió en tres manuals generativistes	292
4.2.3.3. Algunes mostres d'elisions	297
4.2.4. Fer-ho , ¿un "proverb"?	304
4.2.5. Nota breu sobre l'ordre	306
4.2.6. Algunes notes sobre els clítics	308
4.3. SOBRE L'OPOSICIÓ ±RESTRICTIU.....	318
4.3.1. L'oposició ±restrictiu aplicada als verbs	318
4.3.2. Nota breu sobre l'oposició ±restrictiu aplicada als adjectius i preposicions.....	324
4.3.3. Introducció a l'oposició ±restrictiu aplicada als noms	327

4.3.4. Sobre els predicatius nominals.	
«Arguments» i restrictius nominals	333
4.3.5. Algunes qüestions vistes des de l'oposició \pm restrictiu.	
Sobre el moviment	336
4.3.5.1. Algunes qüestions vistes des de l'oposició \pm restrictiu	336
4.3.5.2. Primera nota sobre el moviment	339
4.3.5.3. Sobre algunes restriccions de Ross (1968)	340
4.3.5.4. Més sobre l'oposició \pm restrictiu i el moviment	348
4.3.6. Sobre les preposicions i l'oposició \pm restrictiu	353
4.3.6.1. Introducció	353
4.3.6.2. Una preposició restrictiva , de, oposada a una multiplicitat de predicatives	355
4.3.6.3. Sobre amb i sense, preposicions restrictives i predicatives	359
4.3.6.4. Sobre la preposició restrictiva de i les preposicions predicatives locatives	362
4.4. VALORACIÓ DE JACCKENDOFF (1977)	368

5. UN CAMÍ CAP A L'ABTRACTOR:

EL GENERATIVISME DELS 80	371
5.1. UNA MIRADA GENERAL AL MODEL DELS 80	371
5.1.1. Introducció al modulisme	371
5.1.2. Sobre les delimitacions al si de la Gramàtica	374
5.1.3. Sobre els conceptes <i>paràmetre</i> i <i>perifèria</i>	380
5.1.4. Sobre la simplicitat i la complexitat en la teoria lingüística.....	386
5.1.5. Algunes conseqüències de la "complexitat" de la teoria.....	389
5.2. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA	394
5.2.1. Sobre els trets $[\pm N, \pm V]$	394
5.2.1.1. Introducció	394
5.2.1.2. Defensa de Stowell (1981)	395
5.2.1.3. Ampliació de Stowell (1981)	399
5.2.1.4. Comentaris sobre $[\pm N, \pm V]$	402
5.2.2. Cap a l'eliminació de l'estructuració sintagmàtica	405

5.2.3. Sobre la pervivència de l'estructuració sintagmàtica després de condemnada	409
5.2.4. Sobre la precarietat i la boirositat de la "sintaxi"	417
5.2.5. Un concepte sintàctic fonamental: <i>la recció</i>	422
5.2.5.1. <i>Introducció a la recció</i>	422
5.2.5.2. <i>La visió de la recció de Bonet i Solà (1986)</i>	424
5.2.5.3. <i>Sobre les definicions de Chomsky</i>	426
5.2.5.4. <i>Anàlisi del concepte de recció</i>	434
5.2.6. Sobre les "categories no lèxiques". Introducció.....	438
5.2.7. Una "categoria no lèxica" sense cap funció sintàctica: el «complementitzador»	439
5.2.8. La "categoria no lèxica" <i>flexió</i> : el perifèric esdevé nuclear i l'efecte causa.....	448
5.2.8.1. <i>Introducció. Sobre els morfemes temporals</i>	448
5.2.8.2. <i>Sobre la concordança</i>	453
5.2.9. L'oració, projecció màxima de "categories no lèxiques"	460
5.2.9.1. <i>Sobre l'estructura de l'oració</i>	460
5.2.9.2. <i>Sobre el capgirament de la parella nucli / perifèria</i>	464
5.2.10. Sobre les funcions sintàctiques	470
5.2.10.1. <i>Les "funcions sintàctiques": des de la "redundància" sintàctica cap a la semàntica</i> .	470
5.2.10.2. <i>El subjecte: des de la simplicitat sintàctica cap a la complexitat semàntica i la "posició superficial"</i>	474
5.3. NOTES SOBRE ALGUNS "SUBCOMPONENTS" I "SUBSISTEMES".	482
5.3.1. Sobre la teoria temàtica.....	482
5.3.1.1. <i>Introducció</i>	482
5.3.1.2. <i>Una petita mostra de papers temàtics i un intent de relacionar l'espai i el temps amb la causa i la finalitat</i>	490
5.3.1.3. <i>Per una racionalització de la "teoria temàtica"</i>	494
5.3.2. Sobre la teoria del cas	502
5.3.2.1. <i>Sobre el cas «abstracte» o «teòric»</i>	502
5.3.2.2. <i>Sobre el cas «morfològic» o «real»</i>	505
5.3.3. Sobre la teoria del control	513
5.3.3.1. <i>Punts de vista no sintàctics</i>	513
5.3.3.2. <i>Reflexions per una explicació sintàctica de l'ús de l'infinitiu i el gerundi</i>	517

5.3.4. Notes sobre els diversos "subcomponents" o nivells lingüístics..	525
5.3.4.1. Sobre les "transformacions" i la "forma fonètica"	525
5.3.4.2. Sobre les "transformacions" i la "forma lògica"	529
5.4. SOBRE ELS PREDICATIUS.....	531
5.4.1. Introducció	531
5.4.2. Sobre la teoria de les "clàusules petites"	533
5.4.3. Sobre la "teoria de la predicació"	539
5.4.4. Alguns problemes generals dels estudis sobre els predicatius...	541
5.5. SOBRE LES LLENGÜES "NO CONFIGURACIONALS" I EL "SV".....	550
5.5.1. Introducció	550
5.5.2. El tractament de Chomsky (1981)	
de les llengües "no configuracionals".....	552
5.5.3. ¿Hi ha d'haver ordre en l'estudi de l'ordre?	556
5.5.4. Dues defenses del "sintagma verbal"	561
5.5.4.1. Introducció	561
5.5.4.2. La defensa de Chomsky (1986a)	562
5.5.4.3. La defensa de Bosque (1989)	566
5.5.4.4. Conclusió	570

6. ALGUNS ESTUDIS SOBRE CONCEPTES BÀSICS

DE LA SINTAXI.....	573
6.1. "L'ADJACÈNCIA ETRICTA" DE STOWELL (1981).....	573
6.1.1. Introducció	573
6.1.2. Sobre les deficiències de l'estructuració sintagmàtica.....	574
6.1.3. La idea central de Stowell sobre l'ordre i problemes que hi ha ..	577
6.1.3.1. La hipòtesi central	577
6.1.3.2. Problemes dels objectes nominals	578
6.1.3.3. Sobre els subjectes i els objectes oracionals	582
6.1.3.4. Sobre "l'adjacència de l'objecte"	
en els SPs i en els SNs	584
6.1.4. Nota breu sobre la mobilitat del subjecte en anglés	586
6.2. LA VISIÓ DE LES FUNCIONS DE MARANTZ (1984)	588
6.2.1. Introducció	588
6.2.2. La visió de les funcions de Marantz	589

6.2.3. La Gramàtica: un tot inseparable i redó (i per tant sense principi ni final).....	592
6.2.4. Sobre les categories de l'estructura lògico-semàntica.....	596
6.2.5. Sobre l'oració	600
6.2.6. Sobre el nivell sintàctic	601
6.2.7. Conclusió.....	603
6.3. UN EXERCICI DE LòGICA LINGÜÍSTICA	
AL VOLTANT D'EMONDS (1985)	604
6.3.1. Introducció	604
6.3.2. Sobre les relacions sintàctiques	605
6.3.3. Sobre la teoria de la X'	608
6.3.3.1. <i>Categories majors i categories menors</i>	608
6.3.3.2. <i>Sobre l'estructuració sintagmàtica i l'oració</i>	608
6.3.3.3. <i>Algunes notes sobre el sintagma</i>	610
6.3.3.4. <i>L'especificador, una "supercategoria"</i>	613
6.3.3.5. <i>Sobre el símbol X⁰</i>	616
6.3.3.6. <i>Sobre les subcategories</i>	618
6.3.3.7. <i>Una mirada general a les regles de base</i>	621
6.3.3.8. <i>Valoració global de la teoria de la X'</i>	623
6.3.4. Sobre la transcategorització	626
6.3.4.1. <i>La primera transcategorització</i>	626
6.3.4.2. <i>Una legitimació de la transcategorització</i>	627
6.3.4.3. <i>Oracions (i estructures afins) que no ho són</i>	628
6.3.4.4. <i>Els adjectius predicatius són possiblement SPs</i>	631
6.3.4.5. <i>Algunes altres transcategoritzacions</i>	632
6.3.5. Sobre les categories	633
6.3.5.1. <i>La teoria temàtica i les categories</i>	634
6.3.5.2. <i>Algunes relacions entre les categories</i>	635
6.3.6. Sobre els universals.....	637
6.3.6.1. <i>Quantitat i qualitat en la Sintaxi</i>	638
6.3.6.2. <i>Sobre les combinacions de "S O... V"</i>	639
6.3.7. Algunes conclusions	642
6.4. UN ALTRE INTENT DE LIQUIDAR	
L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA: STUURMAN (1985)	645

6.5. UN DEBAT SOBRE EL CONCEPTE <i>NUCLI</i>	649
6.5.1. Introducció	649
6.5.2. El punt de vista de Zwicky (1985)	650
6.5.3. El punt de vista de Hudson (1987)	654
6.5.4. Conclusió	658

7. CAP A UNA DEFINICIÓ DELS CONCEPTES BÀSICS

DE LA SINTAXI	659
7.1. INTRODUCCIÓ DEL MARC GENERAL	659
7.1.1. Introducció	659
7.1.2. El subjecte com a nucli de l'oració	665
7.1.3. Marc general	666
7.2. INTRODUCCIÓ AL NOM I LA PREPOSICIÓ	667
7.2.1. Introducció a les preposicions	667
7.2.2. Casos, posposicions i preposicions	671
7.2.3. Les preposicions com a determinants de certs aspectes de l'ordre	674
7.2.4. Alguns problemes en relació a les preposicions	679
7.2.5. ¿Es poden combinar les preposicions? Una possibilitat: nominalització d'algunes preposicions en català	683
7.2.6. Sobre les dues primeres projeccions del nom	689
7.3. INTRODUCCIÓ A L'ADJECTIU	695
7.3.1. Introducció a l'adjectiu	695
7.3.2. ¿Un nou tipus de predicatiu? Més sobre el moviment	702
7.3.3. Alguns problemes en relació a l'adjectiu	706
7.3.4. Un problema greu per a la teoria sintàctica	715
7.4. INTRODUCCIÓ ALS ESPECIFICADORS	719
7.4.1. Introducció	719
7.4.2. Delimitació semàntica del concepte <i>especificadors</i>	722
7.4.3. Introducció de simbologia	730
7.4.4. Sobre l'obligatorietat dels especificadors i l'estructuració sintagmàtica dels seus membres	732
7.4.5. Els especificadors i l'oposició \pm restrictiu	741
7.4.6. Un altre problema greu per a la teoria sintàctica: els especificadors nominals	745

7.4.7. Adjectius predicatius en l'àmbit restrictiu	750
7.5. NOTES SOBRE ELS NIVELLS MÉS PERIFÈRICS DE L'ORACIÓ.....	752
7.5.1. Introducció	752
7.5.2. Una hipòtesi sobre el funcionament adverbial.....	754
7.5.3. Sobre el verb	758
7.5.4. Alguns avantatges de prendre el verb com a connector múltiple	764
7.5.5. Alguns problemes en relació als adverbis	767
7.5.6. Alguns problemes en relació al verb.....	772
7.5.7. Introducció al nivell sintàctic més perifèric	779
7.6. QÜESTIONS DIVERSES.....	783
7.6.1. El verb <i>ser</i> , un anul.lador d'algunes regles sintàctiques.....	783
7.6.2. Nota breu sobre les oracions relatives i completives.....	786
7.6.3. Una hipòtesi sobre l'estatus sintàctic de la coordinació.....	789
7.6.3.1. <i>Introducció del problema més bàsic</i>	789
7.6.3.2. <i>Les preposicions coordinants no són una excepció,</i> <i>sinó, simplement, preposicions</i>	791
7.6.3.3. <i>Revisió de problemes ja introduïts</i>	795
7.6.3.4. <i>Alguns problemes en relació a la coordinació</i>	798
7.6.4. Introducció a la recursivitat sintàctica.....	800
7.6.4.1. <i>Sobre la definició de l'oració</i>	800
7.6.4.2. <i>Sobre les definicions mínimes</i>	802
7.6.5. Sobre l'elaboració psicològica, la recció i el límit oracional.....	806
7.6.5.1. <i>Una hipòtesi sobre l'elaboració psicològica</i> <i>de les estructures sintàctiques</i>	806
7.6.5.2. <i>Sobre la recció i el límit entre l'oració i el discurs</i>	811
7.6.6. Notes sobre les "formes no finites del verb".....	813
7.6.6.1. <i>Algunes notes sobre l'infinitiu</i>	813
7.6.6.2. <i>Sobre la passiva</i>	821

APÈNDIXS

1. GROOT (1957) I LA DIVISIÓ ORACIONAL EN SN SV.....	827
2. SOBRE LA GRADACIÓ	832
2.1. La infinitud de la gradació	832
2.2. Sobre la gradació i la quantificació	836

2.3. Una proposta sobre la gradualitat en la Sintaxi	839
3. UN EXEMPLE DE SUPEDITACIÓ DE LA REALITAT A LA TEORIA.....	845
4. ALGUNES NOTES SOBRE EL GÈNERE.....	850
5. SOBRE L'OPOSICIÓ SEMÀNTICA \pm CONCRET	856
6. <i>SUCAR</i> , UN VERB SUCÓS PER A LA "TEORIA TEMÀTICA"	864
7. EXCURSIÓ BREU PER LA HISTÒRIA DE LA SINTAXI	
ANTIGUITAT GREGA I ÈPOCA CONTEMPORÀNIA	870
7.1. Un començament fulgurant: Aristòtil	870
7.2. Primera passa cap al descriptivisme: els estoics	874
7.3. Consolidació del descriptivisme: Dionís de Tràcia	875
7.4. Nota breu sobre l'època contemporània	876
Bibliografia	878

**Dedique aquest treball a l'esperança
que d'ací a 750 anys
a l'estimada i dolorosa ciutat de València
es continue parlant la mateixa llengua
en què dictà el Llibre de Fets, fa 750 anys,
el pare i fundador de l'antic regne valencià,
Jaume I el Conqueridor,
pare i, això no obstant, enamorat...**

També el dedique a la meua dona, que és amb qui aconsegueix principalment una de les necessitats més indispensables de la persona: conviure. A l'Eulàlia, que s'ha gestat paral·lelament a aquest treball, perquè tinga una vida preocupada i satisfeta, i que ni la preocupació ni la satisfacció estiguen separades del seu país. Als meus pares, de qui he après moltes coses sobre la vida (com ara que el treball és font d'il·lusió i de dignitat). Perquè em va animar a començar els estudis de Lingüística quan jo ja era a la vora de la trentena, a Josep Pitarch, donador incondicional, company de partit polític (Unitat del Poble Valencià) i mestre permanent en allò que constitueix el rovell de l'ou de l'actuació política per les llibertats nacionals d'aquest poble: la gent del carrer (que és la realitat a modificar). A Josep Lluís Blasco, degà de la Facultat de Filosofia de la Universitat de València i company de partit polític, que em va dir que es creuria quan ho veuria que les categories sintàctiques del llenguatge es podien definir. A la memòria dels escrits lingüístics (1967-1972) de Gabriel Ferrater (1922-1972), manifestacions escadusseres d'una formidable primavera lingüística que no arribà a l'estiu, per desgràcia per a Catalunya i per a la Lingüística. I naturalment, a vós, avi Ramon, que fa set segles ens vàreu ensenyar que des dels balcons de la nostra nació ens podíem aventurar a inspeccionar qualsevol part del Món Humà.¹

¹ Una de les coses que més admire de Ramon Llull, pensador (filòsof, novel·lista i poeta) i activista, és la seua capacitat de sintetitzar dos elements antitètics, la raó i la passió, potser perquè quan aquestes propietats humanes antitètiques s'arriben a alimentar mútuament, brolla la meravella.

Agraeixc la dedicació i atenció constant del director d'aquesta tesi, Manuel Pérez Saldanya, les acalorades discussions i discrepàncies amb el qual m'han ajudat i esperonat a precisar o rectificar diverses òptiques i qüestions. També agraeixc l'atenció oberta del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, especialment la del seu director, Antoni Ferrando. La realització d'aquest treball ha comptat amb l'ajuda material d'una beca predoctoral de formació de professors i personal investigador del M.E.C., programa PG, convocatòria 1988 (B.O.E. 8-09-88).

INTRODUCCIÓ

1. Bases preliminars de partida.

Les bases preliminars de partida les vaig adquirir en la introducció de Solà (1987b), que consistia a veure diverses incoherències de diversos manuals de Sintaxi. Les principals deduccions que vaig extraure són aquestes: els conceptes *categoria* i *funció* no es poden confondre ni barrejar; per molt semblant que siga *de+nom* i un adjectiu, el primer és categorialment un SP, i el segon un SAdj¹; dir que la preposició *de* és una *partícula* és usar un nom genèric que estalvia de precisar més, i per tant és una manera d'esquivar una responsabilitat; la teoria no solament és fonamental, sinó també imprescindible; i cal ser coherent amb un mateix.

Amb aquestes eines em vaig fer un gaiato per guiar-me per la selva de la Sintaxi.

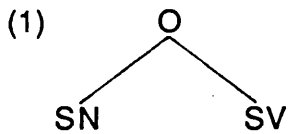
2. Eixamplament teòric.

L'eixamplament teòric ha vingut per la banda del Generativisme. El fet d'haver triat aquesta escola respon possiblement a dos factors. El primer és que dels quatre millors professors de Lingüística que he tingut (C. Hernández, M.T. Cabré, J. Solà i S. Bonet), els tres darrers són generativistes. I el segon (que és el determinant), és el fet que les idees

¹ Aquesta distinció deu ser el fonament cronològic d'una operació sintàctica que criticaré en aquest treball, *la transcategorització* (això és, regles com ara V → N).

suggestives del Generativisme acaben finalment en signes concrets: categories i sintagmes.

L'aprofundiment en el Generativisme em va fer veure que aquesta escola no definia les categories sintàctiques (o les definia de manera no operativa, que és el mateix), i les poques funcions sintàctiques que definia (subjecte i objecte), no intervenien en l'estructuració sintagmàtica. És a dir, davant d'un esquema com aquest

si diem que el subjecte és el primer SN que hi ha en la bifurcació de l'anàlisi oracional representada a (1), aleshores podem deduir propietats dels arbres sintagmàtics, però abans de veure aquestes propietats hi ha una pregunta prèvia que cal contestar: per què fem els arbres sintagmàtics conforme els fem.

3. Objectiu d'aquest treball.

L'objectiu d'aquest treball és tractar de definir sintàcticament les categories i les funcions sintàctiques, de tal manera que aquesta definició pugui contestar la pregunta anterior: per què una sèrie de constituents sintàctics s'han d'analitzar d'una manera determinada i no d'una altra.

En la proposta que el lector trobarà en aquest treball, la definició de les categories sintàctiques és interdependent (excepte una, car altrament hi hauria tautologia), de manera que no és possible definir posem per cas l'adjectiu sense haver definit prèviament el nom i la preposició.

Per una altra banda, segons aquest treball no es poden definir les categories sense definir les funcions (tot i que cal fer-ho de manera que no es barregen aquests conceptes). Aquesta opinió es fonamenta en aquesta

convicció: la Sintaxi no és res més que elements (categorials) relacionats, i per tant és tan impossible intentar definir els elements fora de les relacions com intentar definir les relacions sense els elements. Efectivament, si definim els elements fora de les relacions, aleshores no hi ha estructures, sinó elements aïllats; i si intentem definir les relacions sense els elements, aleshores anem a parar a un despropòsit, ja que una relació sense res relacionat és una desraó.

D'acord amb una tradició fortíssima, partiré de la convicció que l'objectiu de les definicions sintàctiques és construir oracions, i per tant l'oració és el sostre de la Sintaxi. Ara bé, com que les categories i les funcions són mútuament interdependents i les estructures sintàctiques no tenen sentit fora de l'oració, resulta que és impossible intentar definir una part de la Sintaxi: o intentem definir tot l'esquelet de la Sintaxi (com a mínim les parts essencials i imprescindibles) o ho deixem córrer.

La darrera convicció que expressaré ací és que la Humanitat és una, i com a conseqüència la Sintaxi del llenguatge humà és una, independentment que parlem del coreà o del català, de les llengües australianes o de les llengües eslaves. Les definicions sintàctiques han de ser vàlides per a totes les llengües que existeixen o han existit.

4. Primera limitació d'aquest treball.

No cal dir que aquesta empresa (tractar de definir l'esquelet de la Sintaxi del llenguatge humà) pot ser adequada per a un lingüista en plena maduresa, però és ben impròpia d'un aprenent de lingüista per una raó elemental: perquè un aprenent ha llegit ben poc, i per tant té el perill de dir coses que uns altres ja han dit o que no tenen gens d'interés. A pesar d'aquest inconvenient he decidit posar-m'hi perquè segons la informació que he pogut aplegar no he vist intents com el traçat en el punt anterior, i crec que ningú no negarà l'interés que té posseir hipòtesis globals sobre què és la Sintaxi a partir dels conceptes *categoria* i *funció*. Si la hipòtesi que elabore en aquest treball (que es troba centrada al capítol 7, encara que diversos

conceptes d'aquest capítol descansen sobre explicacions que es troben pels altres capítols) té parts encertades, o si més no ajuden a promoure un debat sobre els conceptes *categoria* i *funció*, aleshores crec que hauré fet bé de posar-m'hi. Però si no és així, hauré estat un atrevit irresponsable.

Voldria que el lector tingués ben en compte la desproporció entre l'objectiu a assolir i la meua condició, ja que si faig una argumentació que ja l'han feta uns altres i jo no els cite, no és pas per voler-me atribuir idees d'altri, sinó per pura ignorància. A més, actuar així seria com tirar-me pedres al fetge per la raó que diré tot seguit. Si mirem aquest treball des de l'òptica preferent des d'on cal mirar-lo (que és des del Generativisme), resulta que és un treball considerablement heterodox, la qual cosa pot provocar la desconfiança (i l'animadversió) del lector. En aquestes condicions, una actuació intel·ligent no és tractar d'atribuir-se idees alienes, sinó fer just el contrari: per tal de minvar els efectes negatius de l'heterodoxitat d'aquest treball, una actuació intel·ligent és tractar de demostrar que no és tan heterodox en relació a la tradició lingüística (i si pot ser fins i tot en relació al Generativisme), per la qual cosa com més idees d'aquest treball estiguen tretes d'autors prestigiosos (d'Aristòtil o d'Apolloni d'Alexandria, de Ramon Llull o de Thomas d'Erfurt, de Saussure o de Bloomfield, de Fabra o de Pottier, de Chomsky o de Ferrater), més fàcil serà que el lector es mire positivament aquest treball. He intentat aprofitar tant com he pogut el passat i el present de la Lingüística, però és indubtable que l'ús d'aquests factors hauria d'haver estat immensament més gran i més profund.

5. Crítica del Generativisme.

Una gran part d'aquest treball és una crítica de l'escola en què he intentat formar-me com a lingüista, el Generativisme. Aquesta crítica no l'he feta només en relació al model dels anys 80, sinó des dels orígens (finals dels 50). Ara bé, la crítica que he fet del Generativisme al llarg de la seua cronologia, no és una crítica històrica (vegeu per a això Newmeyer (1980 i 1986)) per aquesta raó: perquè el punt de vista de la revisió és el de 1990. Tota reconstrucció històrica ha de mirar tant d'adoptar el punt de vista del

període històric analitzat, com tractar d'evitar la temptació d'adoptar el punt de vista del període històric de l'historiador. La raó d'adoptar el punt de vista de 1990 en la crítica del Generativisme és que només m'interessava tractar de descobrir on, com i per què s'originaven una sèrie de concepcions teòriques que expliquen o bé els avanços de la teoria sintàctica actual, o bé els entrebancs que impedeixen que avance més.

Aquest punt de vista explica dos factors. El primer és que l'objectiu de la revisió cronològica del Generativisme no és veure *què* s'ha analitzat, sinó *com* s'ha analitzat. És a dir, el que m'ha interessat és tractar de veure quines eren les bases teòriques de cada període del Generativisme, especialment en relació als conceptes *categoria* i *funció* ; a causa d'això, l'anàlisi de problemes concrets només m'ha interessat com a exemplificació de la teoria. És per aquesta raó que parlaré poc dels temes tractats en diversos llibres (com ara Chomsky (1981) o Emonds (1985)).

El segon factor que explica el fet d'haver adoptat el punt de vista de la problemàtica actual de la Sintaxi, és que la crítica serà predominantment negativa. De fet, si faig una revisió cronològica sense finalitats historicistes, el lector ja pot pensar que és perquè no estic d'acord amb moltes concepcions sintàctiques del Generativisme actual, ja que si no fos així m'hauria limitat a resumir el marc teòric des del qual hauria partit per fer la meua investigació. Aquestes condicions expliquen una absència que en un treball històric hauria estat intolerable: el fet que no parle dels avantatges i desavantatges del Generativisme en relació a l'Estructuralisme nord-americà, per què va nèixer el Generativisme i per què ha tingut tant d'èxit. Trobe convenient que el lector tinga en compte aquests condicionants, ja que altrament podria veure en les crítiques que trobarà una cosa que no és certa: que estiga en contra del Generativisme i a favor d'alguna altra escola. De fet, si vaig triar el Generativisme com a bressol de formació és perquè segons la informació que tenia era l'escola més plausible des del meu punt de vista (opinió que no ha variat després d'acabar aquest treball). Més encara: les crítiques d'aquest treball no han d'amagar el deute que tinc amb aquesta escola, ja que sense les seues propostes sintagmàtiques (especialment els conceptes de *categoria* i *nivells de projecció d'un nucli*),

jo no hauria arribat possiblement a la proposta que faig en aquest treball.

Les obres que he triat per fer aquesta crítica cronològica es centren molt en Chomsky per una raó ben coneguda: perquè les obres d'aquest lingüista són en general les que provoquen cada una de les inflexions històriques que ha tingut el Generativisme. Al capítol 1 comente Chomsky (1957), que és l'obra que provoca el naixement del Generativisme. Al capítol 2 tracte Chomsky (1965), que és l'obra fonamental del model conegut com a "teoria estàndard". A partir de l'any 65 comença a desenvolupar-se la Semàntica Generativa, i Chomsky escriu el 1967 un article (publicat el 1970) contra aquesta tendència, el qual és el centre del capítol 3. Una de les conseqüències d'aquest article és el desenvolupament de l'estructuració sintagmàtica, que floreix amb Jackendoff (1977), llibre que és el centre del capítol 4. En el següent capítol, el 5, tracte el model dels anys 80 centrant-me especialment en diverses obres de Chomsky (1981, 1982, 1986a i 1986b). Al capítol 6 comente diverses monografies dels 80 sobre conceptes bàsics de la Sintaxi (categoria, funció i nucli). I finalment, a partir de la crítica dels capítols anteriors, tracte de desenvolupar al capítol 7 els conceptes que considere més importants i imprescindibles de la teoria sintàctica.

6. Temes principals d'aquest treball.

Els temes principals d'aquest treball són els següents

- (2) a) Parts de la Gramàtica
- b) Sintaxi (categories i funcions)
- c) Relació entre la Sintaxi i la Semàntica supralèxica
- d) Relació entre la Sintaxi i el moviment de constituents sintàctics
- e) Gramaticalitat i acceptabilitat
- f) Relació entre la Sintaxi i la parella emissor / receptor
- g) Creativitat i innatisme
- h) Relació entre la Sintaxi i la Lògica

El primer tema (parts de la Gramàtica) té molt poca entitat en aquest treball,

però és indispensable per acarar els tres següents, que són els fonamentals. La relació entre la Sintaxi i la Semàntica supralèxica té com a objectiu central aquesta pregunta: el significat semàntic supralèxic, ¿existeix indispensablement gràcies a l'estructura sintàctica, o bé és possible que aquest significat pugui prescindir de l'estructura sintàctica? Els altres quatre temes són marginals (excepte la creativitat, que conté un concepte tan important com difícil, la recursivitat sintàctica) i d'importància decreixent per al meu punt de vista segons l'ordre que hi ha. He tractat la gramaticalitat, la relació entre la teoria sintàctica i la parella "emissor / receptor", i la creativitat i l'innatisme, perquè segons la meua opinió hi ha en aquests conceptes problemes importants que repercuteixen directament en la teoria sintàctica generativa, i per tant és convenient tractar aquests conceptes per veure quins problemes originen. Pel que fa a l'últim tema, la relació entre la Sintaxi i la Lògica, l'he tractat pel fet que s'usen molts conceptes en la teoria sintàctica (sobretot la dels anys 80) que provenen de la Lògica, i segons la meua opinió aquests conceptes no ajuden a clarificar la Sintaxi.

Els temes menors els tracte especialment en els dos primers capítols (excepte el de la Lògica, que té una part específica a §3.3, encara que marginalment apareix per tot el treball). La relació entre la Sintaxi i la Semàntica supralèxica apareix especialment als dos primers capítols, i la Sintaxi (entesa com a elements en relació) ocupa la major part del capítol 1, la tercera part del capítol 2, les dues terceres parts del 3, i pràcticament tots els altres capítols (amb observacions per ací i per allà sobre el moviment).

Potser hauria estat desitjable tractar aquests temes separatament al llarg del període cronològic analitzat, però això no és gens fàcil en la crítica del Generativisme, ja que, com veurà el lector, aquesta escola no parcel·la gens el contingut de la Gramàtica, sinó tot al contrari: totes les parts de la Gramàtica estan molt relacionades. Per exemple, la tercera part de les pàgines del capítol 2 (§2.2) està dedicada a tractar la relació entre la Sintaxi i la Semàntica lèxica per un fet que es produeix a Chomsky (1965), la introducció del diccionari dins de la Sintaxi (i per tant no hi ha separació segons aquest punt de vista entre la Sintaxi i la Semàntica lèxica).

7. Segona limitació d'aquest treball.

Una altra limitació d'aquest treball és la varietat dels temes que hi ha tractats, cosa que atempta contra l'abc de l'aprenent de lingüista quan comença a investigar: saber delimitar bé l'objecte d'estudi, i com més reduït siga aquest objecte, millor. Tractar de definir les categories i les funcions té moltíssimes implicacions, però potser és veritat que hauria pogut evitar certs temes. Tanmateix, si el lector troba que el capítol 7 és mínimament interessant, crec que la varietat de temes es podria justificar des del meu punt de vista (però potser no des del punt de vista del lector, i en tota obra ben feta ha de predominar l'interés del lector), ja que és precisament aquesta varietat el que m'ha permés d'arribar a les hipòtesis del capítol 7. En posaré un exemple. Redactant el capítol 1 vaig fer l'apèndix 2 (sobre el concepte *gradualitat*), cosa que pot semblar que estava fora de lloc; aquest apèndix, però, em va fer comprendre certes propietats semàntiques de l'adjectiu, les quals repercuteixen d'una manera fonamental en l'estructuració sintagmàtica de l'adjectiu que propose al capítol 7.

8. La Sintaxi: ¿edifici sòlid o edifici incògnit?

Mentre feia la carrera llegia alguns llibres que m'impressionaven: ¡que desenvolupada que estava la Lingüística!, ¡quin edifici més sòlid! Aquest edifici tan compacte lligava amb una observació que m'havien fet: quan escrivia no havia de dir que això o allò no ho sabia o no ho comprenia. Per sort per a mi, en aquest país hi ha un lingüista, el senyor Joan Solà, de qui he après el contrari: la Sintaxi és una ciència plena d'incògnites, i tant a les classes (com a mínim a les universitàries) com als estudis, cal dir tant el que sabem (o descobrim) com el que encara ignorem (o els nous problemes que provoquen les nostres descobertes). I ben mirat, ¿no hauria de ser això elementalíssim? Tota ciència que ho siga està plena d'incògnites (i si no és així no és una ciència: serà un "coneixement exhaurit", una curiositat col·lectiva satisfeta o una col·lecció oberta del que siga, però no una ciència), i qui vulga que els estudiants pensem, bé farà de no amagar-nos els

problemes irresolts.

CAPÍTOL 1. ALGUNES DEFICIÈNCIES I PROBLEMES DEL GENERATIVISME PRIMERENC: CHOMSKY (1957)

1.1. SOBRE LA GRAMÀTICA I LES SEUES PARTS.

Chomsky comença l'obra de 1957 amb aquestes paraules: «This study deals with syntactic structures both in the broad sense (as opposed to semantics) and the narrow sense (as opposed to phonemics and morphology)» (Prefaci, p. 5). Si prenem l'expressió "syntactic structures" (que és justament el títol del llibre) com a sinònim de *Sintaxi*, resultaria que la Sintaxi s'oposa tant a la Semàntica com a la Fonologia i la Morfologia (no sabem si la Flexiva i la Derivativa o només una de les dues). Com que la Fonologia i la Morfologia sembla indubtable que formen part de la Gramàtica (a §1.8 parlarem de la Semàntica), hauríem de concloure una afirmació que sembla clara i irrefutable: que la Sintaxi i la Gramàtica són conceptes distints, i que la Gramàtica inclou la Sintaxi. I bé, si passem del Prefaci (que té un parell de pàgines) a la Introducció (que en té una), hi trobarem que la separació entre la Sintaxi i la resta de la Gramàtica no es nega, però tampoc no s'afirma explícitament i clara; comença aleshores una pràctica que consisteix a acostar i finalment confondre la Sintaxi i la Gramàtica: «*Syntax is the study of the principles and processes by which sentences are constructed in particular languages. Syntactic investigation of a given language has as its goal the construction of a grammar that can be viewed as a device of some sort for producing the sentences* » (p.11; subratllats meus). Resulta doncs que la finalitat de la investigació sintàctica és construir

una Gramàtica, i que la Sintaxi construeix oracions i la Gramàtica les produeix, amb la qual cosa resulta que la Sintaxi i la Gramàtica és el mateix, cosa que contradiu l'afirmació del Prefaci (excepte en el cas que la Fonologia i la Morfologia no formen part de la Gramàtica, cosa ben improbable i en tot cas no certa en el cas de Chomsky: vegeu-ho en la pròxima cita).

Tenint en compte aquesta confusió, quan el lector veu el títol del capítol que segueix la Introducció, «The independence of grammar» (p. 13), s'ha de preguntar si es tractarà de la independència de la Lingüística de les altres disciplines (com ara de la Lògica i de la Matemàtica), o de la independència de la Sintaxi de les altres branques de la Lingüística (ja hi tornarem). En realitat, i deixant de banda aquest aspecte *formal*¹, Chomsky concebia la Lingüística com una ciència que ha de construir una teoria amb diversos nivells o estrats

- (1) The central notion in linguistic theory is that of "linguistic level". A linguistic level, *such as* phonemics, morphology, phrase structure [¿n'hi ha més, de nivells?; "estructura sintagmàtica", ¿és sinònim de Sintaxi?] is essentially a set of descriptive devices that are made available for the construction grammars [doncs la Fonologia i la Morfologia formen part de la Gramàtica] (p. 12; subratllat meu).

Aquesta concepció, però, no soluciona el problema fonamental: si hi ha delimitació entre la Sintaxi i les altres parts de la Lingüística, i si n'hi ha, de què depèn i quina és. Aquesta qüestió jo no l'he vista tractada explícitament, i el que sí que he vist moltes vegades (i pot veure qualsevol lector; tot seguit en veurem un exemple de Chomsky) és una praxi investigadora que *implícitament* nega que hi haja separació entre la Sintaxi i les altres branques de la Lingüística, car el que hi hauria entre la Sintaxi per una banda i la Fonologia, la Morfologia i la Semàntica per una altra, és *múltiples* interconnexions. Un dels objectius d'aquest treball és tractar la possibilitat

¹ "Formal" pot significar 'superficial, aparent, sense importància', i per tant pot oposar-se a *profund, real, important*. Ara bé, jo diria que tota confusió terminològica té darrere una confusió conceptual, per la qual cosa la primera confusió no és real o no té importància si considerem que la segona no ho és o no en té. Al pròxim punt tornarem a parlar de la paraula *formal*.

que entre la Sintaxi i la Morfologia Derivativa no hi haja cap relació *sintàctica*, hipòtesi gens novedosa perquè és la que ha imperat sempre (Jespersen (1924), Michael (1970), etc.); que al si de la Fonètica possiblement no hi ha cap unitat sintàctica, ni és necessari cap tret fonètic per definir una categoria sintàctica (encara que l'emissor pot valdre's de signes fònics, gràfics, gestuals o de qualsevol altra classe per ajudar el receptor a desxifrar l'estructura sintàctica del missatge; ja hi tornarem); i que la Morfologia Flexiva no és cap branca nítida de la Lingüística perquè hi ha elements sintàctics (el cas si més no) i elements no sintàctics (com ara els morfemes de gènere en l'Adj; ja hi tornarem); quant a la relació entre Sintaxi i Semàntica (que és la relació més difícil), començarem a tractar-la a §1.8.2 analitzant Chomsky (1957).

En realitat, jo diria que acabem d'encetar dos problemes greus del Generativisme; el primer (que no sé de quines escoles i moment històric prové –si és que és anterior al Generativisme) seria la tendència a establir relacions de *semblança* (i no de *dissemblança*) entre els conceptes bàsics de la teoria (conceptes que per una altra banda no solem definir, com anirem veient), amb la qual cosa tendim a superposar-los i confondre'ls en compte de separar-los, delimitar-los i definir-los²; i el segon és anar-se'n a l'altre extrem de la tradició: mentre que des de Dionís de Tràcia (segle I a.C.) (o potser des dels estoics; vegeu l'apèndix 7) ens havíem ocupat poc de la Sintaxi (i no era estrany que autors i escoles no se n'ocupassen gens) de tal manera que tendíem a negar la Sintaxi sota la Semàntica i la Morfologia Flexiva, ara en canvi la Sintaxi no solament esdevindrà el centre de la Lingüística, sinó que també tendirà a negar les altres parts de la Lingüística (sobretot la Semàntica). Intentaré demostrar que aquesta tendència té efectes oposats als que podríem preveure (concretament, retornar a la negació tradicional de la Sintaxi), cosa que s'ha manifestat primer amb la Semàntica Generativa, i posteriorment amb el Generativisme dels anys 80

² Notem que aquestes tres paraules són sinònimes (cosa gens casual): *de-finir* i *de-limitar* és posar *límits* i *fins* a una cosa, amb la qual cosa la separem de les altres. Ja que acabe de fer referència al significat etimològic de dues paraules, voldria fer públic l'agraïment que sent per Josep Corell, el qual durant dos cursos de llatí a la Universitat de València em va fer veure la importància del significat etimològic de les paraules, normalment no solament clar sinó també clarificador.

(vegeu §5).

Acabarem aquesta reflexió reproduint i comentant una cita en què Chomsky “uneix” *explícitament* el que havia començat oposant³ : després de dir que una oració és una seqüència de fonemes, continua dient que

(2) A language is an *enormously involved system* [¿fins al punt de no poder separar-ne les parts?], and it is quite obvious that any attempt to present directly the set of grammatical phoneme sequences would lead to a grammar so complex that it would be practically useless. For this reason [que és una raó de senzillesa i comoditat, *no per exigències teòriques de separar la Sintaxi de les altres branques de la Lingüística*] (among others [¿quines?: no ho he vist]), linguistic description proceeds in terms of a system of “levels of representations”. Instead of stating the phonemic structure of sentences directly, the linguist sets up such ‘higher level’ elements as morphemes... and states separately the morphemic structure of sentences [¿vol dir això que no hi ha separació entre estructura sintàctica i estructura morfemàtica?⁴] and the phonemic structure of morphemes... It... will be much simpler...” (p. 18; subratllat meu).

Si una oració és una seqüència de fonemes i els nivells de representació no tenen una base teòrica sinó que tenen simplement la finalitat de separar més o menys *arbitràriament* una sèrie d’operacions que estan «enormement entrelaçades» per tal de facilitar «la descripció lingüística», aleshores resulta que és inútil separar el concepte de “sintaxi” del concepte de “gramàtica” perquè tot està unit, i per tant podem usar indistintament els termes “sintaxi” i “gramàtica”, o “estructura sintàctica”, “estructura gramatical”

³ Cal dir que aquesta cita no es troba ni al Prefaci ni als dos capítols primers (on exposa les idees de què parlem) sinó al principi del cap. 3 (dedicat a estudiar una teoria lingüística pregenerativa), on fa una espècie de resum d’alguns aspectes tractats.

⁴ Unes línies més avall el lector troba a la mateixa pàgina «the sequences of morphemes (o words) that constitute grammatical English sentences», amb la qual cosa no sap si és que “morfema” i “paraula” són sinònims, o si no ho són però a pesar d’això són intercanviables.

i "estructura lingüística", pràctica usual encara en els nostres dies⁵.

1.2. SOBRE LA SINTAXI.

Hem vist que al cap. I (Introducció) Chomsky defineix la Sintaxi com a l'estudi dels principis i processos que determinen la construcció d'oracions⁶, definició que respon a la idea tradicional que l'àmbit superior de la Sintaxi és l'oració. Si tenim en compte que en tot "procés" hi ha *elements*, hauríem de preguntar-nos quins són aquests processos i elements (=relacions i categories). Ja he dit que això el Generativisme no ho defineix (ni descriu) mai. Ara bé, si no hi ha cap definició de les categories i relacions

⁵ Aquesta deducció no és correcta, car si fos cert que les diferents parts de la Lingüística són inseparables des d'un punt de vista teòric, aleshores resultaria que hauríem d'eliminar el no m de les diferents parts de la Lingüística (o en el millor dels casos hauríem d'usar aquestes etiquetes com a conceptes intuïtius preteòrics -i sense correspondència amb la teoria, la qual cosa introduiria un divorci entre intuïció i teoria, cosa no estranya en el Generativisme actual, com ja veurem). Que la coincidència-confusió es done entre la Gramàtica i la Sintaxi i no entre la Gramàtica i qualsevol altra part, ja indica que en la ment de Chomsky ja s'havia produït el 1957 el fenomen a què acabe de fer esment: que la Sintaxi, abans quasi expulsada de la Lingüística, ara ha esdevingut ama i senyora.

⁶ Notem que en aquesta definició no apareixen ni les categories sintàctiques (enteses com a N, Adj, P...), ni les relacions sintàctiques. De tota manera, és prou més interessant aquesta definició que no l'afirmació feta al cap. 2 que «each sentence is representable as a finite sequence of these phonemes (o letters)» (p. 13), car jo diria que una oració (entesa com a construcció sintàctica) no es pot representar per cap seqüència de símbols en què no hi haja categories i relacions definides prèviament (i per tant una representació de sons no pot ser *mai* la representació d'una oració). Mentre no arribem a representacions amb símbols categorials(definits) i símbols relacionals (definits) no hi haurà *representacions estructurals* més o menys fidedignes, sinó simplement *dibuixos simbòlics més o menys intuïtius*.

En relació a «dibuixos intuïtius», vet ací quina reflexió feia Ferrater el 1970

(i) En principi, cal maliciar-se d'entrada, i molt seriosament, dels gramàtics que es complauen a traçar gràfics i diagrames. Encara que sembli estrany, la majoria reïxen a convertir una cosa tan eixuta i esquelètica com és un diagrama en un joc de miratges darrera del qual s'amaguen els més espessos misticismes. Sense metàfores, vull dir que recorren al diagrama (o també a les fórmules pseudo-matemàtiques) quan només disposen d'una intuïció que no saben desplegar en un discurs encadenat amb coherència, en mots entenedors. El diagrama permet d'oferir el grumoll intuïtiu, per dir-ho així, en bloc –i que el lector (o el *voyeur*) s'ho faci o s'ho desfaci com pugui... (1981: 63)

I això, doncs, és tot el que podem esperar dels diagrames: que, humilment, recullin en una forma concisa informació que també podríem donar prescindint-ne. Fer-los servir perquè ens excitin la imaginació és un ús immoral (ídem p.68).

Aquestes reflexions Ferrater les aplicava a Brøndal i Pottier (p.63), però també les podríem aplicar al Generativisme. Vegeu per exemple el principi de §2.1.5.

sintàctiques, sí que hi ha en canvi una accentuació molt forta de l'adjectiu *formal* (i derivats) des de la primera pàgina del llibre

(3) «This study... forms part of an attempt to construct *formalized* general theory of linguistic structure... The search for *rigorous formulation*... A *formalized* theory may automatically provide solutions for many problems other than those for which it was explicitly designed. Obscure and intuitions-bound notions can neither lead to absurd conclusions nor provide new and correct ones, and hence they fail to be useful...», etc. (p.5; subratllats meus).

¿Què vol dir *formal*? Aquesta qüestió l'acara Lyons (1968: §4.1.5), el qual diu que, desgraciadament, és un mot polisèmic. Vet ací els significats que pot tenir segons Lyons (ho interprete prou lliurement):

- (4) a. A causa de l'oposició *forma/contingut* de les paraules, *formal* és tot allò que no fa referència al contingut-significat (fonètica, sintaxi...)
- b. A causa de l'oposició saussuriana *substància / forma*, hi ha la matèria substància i l'estructura-forma de la matèria-substància. Des d'aquest punt de vista el significat també és formal, en contradicció amb *a*.
- c. *Formal=explícit* i *informal=intuïtiu*. És a dir *formal = clar* i *informal=fosc* (rellegiu si us plau la darrera cita de Chomsky).
- d. *Formal versus nocional* [no veig la diferència amb *a*]⁷

Com que avui en dia valorem prou positivament les implicacions de *formal*, jo trobe prou desgraciada la interacció de *a* i *c* (que implica que el significat no solament és fosc, sinó també que no pot esdevenir clar), i per això intentaré no usar mai l'accepció *a* (excepte en el sentit que explicaré tot seguit: *formal* com a 'superficial, aparent'); tampoc no usaré *b* perquè no sé què és la "matèria" de la Sintaxi (excepte que siga el món físic més enllà de la percepció humana, però en el cas que el lingüista haja de tenir interès pel món físic, només pot ser en relació a la percepció humana); i finalment, *c*

⁷No he tingut en compte l'oposició *universals substantius / universals formals* de Chomsky (1965 27-30).

(que més el primer significat que dona Robert (1973): «1° Dont la précision et la netteté excluent toute méprise, toute équivoque») implica una propietat de tota ciència, i per tant només caldrà referir-s'hi si hom creu que el que fan els altres no és clar-científic. Ara bé, en català (i en francès, i en anglès), *formal* també té un altre significat; vegem-ho a través del francès: «2° Qui considère la forme, l'apparence plus que la matière, le contenu. *Classement...* » (Robert (1973)). I bé, ¿no trobeu que els dos significats de *formal* són precisament oposats, «clair, explicite, précis, indéniable, irréfutable / apparence», *superficial, fosc, implícit, vague, negable, discutible* ? Més encara: ¿no trobeu que el Generativisme ha intentat aplicar-se a si mateix el primer significat i el segon a la «classificació» dels estructuralistes? En realitat, aquest segon significat de *formal* és el significat (4a), excepte que la Sintaxi ha preferit agafar-se (o s'hi ha vist empesa) a la superficialitat de la forma més aviat que a la profunditat del contingut. A l'apèndix 7 tractaré la possibilitat que l'abandó (pràcticament oblit) de les relacions sintàctiques haja portat al llarg de la història de la Sintaxi a sobrevalorar la forma-superfície, i fins i tot a creure que la forma-superfície és el contingut-profunditat.

Tornem arrere. Hem vist que Chomsky concep la Sintaxi com la concep qualsevol lingüista, com un conjunt d'elements categorials que poden establir entre si una sèrie determinada de relacions sintàctiques⁸, encara que Chomsky no es parará a definir *sintàcticament* (això és, *relacionalment*) els elements categorials ni en l'obra que estem comentant ni en cap altra⁹. La primera conseqüència d'aquesta mancança apareix a la p. 13: «The fundamental aim in the linguistic analysis of a language L is to separate the *grammatical* sequences which are the sentences of L from the *ungrammatical* sequences which are not sentences of L and to study the structure of the grammatical sequences». Davant d'aquest fragment podríem

⁸ Segurament no seria difícil rastrejar aquesta concepció al si de Chomsky (1957) o d'unes altres obres. Per exemple, el cap. 2 de Chomsky (1965) té un títol ben expressiu: «Categories and Relations in Syntactic Theory». Vegeu §2.

⁹ Diguem de passada que són aquestes definicions relacionals les que haurien de delimitar la Sintaxi de la resta de la Lingüística, siga la Semàntica, la Fonologia, la Morfologia Derivativa o la «Morfologia Flexiva no sintàctica». Tractaré una miqueta més aquest punt quan introduiré el concepte de *funció sintàctica*, §1.4.9, i sobretot a §7.

fer diverses preguntes, com ara *qui* ha generat¹⁰ totes les oracions, car sembla que no pot ser la teoria perquè no hem definit com elaborar oracions (que és l'objectiu de la Sintaxi); o bé com és que podem separar les oracions sintàctiques¹¹ de les asintàctiques abans d'haver-les analitzades (excepte que el segon objectiu haja d'anar abans del primer); o bé, com és que podem separar el fet de considerar l'estructura d'una oració i si és o no sintàctica del fet de generar-la (excepte que adoptem el punt de vista dels estructuralistes nord-americans que es limitaven a analitzar un corpus donat). Més clar: si definim sintàcticament les categories i la definició és correcta, amb aquest aparell teòric hauríem de poder donar compte de qualsevol oració emesa per qualsevol parlant de qualsevol llengua en qualsevol moment de la història de la humanitat (oracions ja elaborades, passat; punt de vista del receptor), i també hauríem de poder donar compte *des del punt de vista de l'emissor* de qualsevol oració que pugui generar en el futur immediat¹² qualsevol parlant viu pertany a la llengua que pertanyi. Vull dir que quan un parlant genera una oració, seria absurd pensar que primer genera l'oració i després l'analitza i veu si és sintàctica; el que en principi és versemblant és que si el parlant és capaç de generar una oració és perquè és capaç d'anar aplicant successivament en el temps unes regles, i a mesura que va aplicant aquestes regles va generant l'oració, però "una oració determinada" i "la generació d'aquesta oració" són una única cosa per a l'emissor d'aquesta oració.

¹⁰ La paraula *generar* ja és molt freqüent en aquesta obra; per exemple, a la pàgina on ens trobem, la 13, apareix dues vegades (i una el verb *produir*). Començarem a tractar les implicacions d'aquestes paraules a §1.7, *Emissor i Receptor*.

¹¹ El concepte de "(a)gramaticalitat" és un concepte confús (començarem a tractar-lo a §1.6). Seguint la concepció que en la Lingüística hi ha diverses parts (de les quals només intentaré delimitar ací la Sintaxi), entendre que una construcció X de la part Y de la Lingüística està ben formada o mal formada segons que s'ajuste o no a les regles de la teoria de la part Y. Si aquesta part Y és la Sintaxi, parlaré de *construcció (a)sintàctica* i de la *(a)sintacticitat d'una construcció*. Cal dir que intentaré evitar sistemàticament l'ús de les paraules *gramaticalitat* i *gramatical*; quan no sàpiga la causa de la malformació d'una construcció, tampoc no hi recorreré perquè la causa podria no ser gramatical (p.e., podria ser pragmàtica), i en aquests casos usaré l'etiqueta *mala formació* (sense especificar res perquè no ho sabré, és clar).

¹² La missió de la ciència és estudiar i interpretar el passat per comprendre el present i si de cas preveure el futur immediat. El futur no immediat no és competència de la ciència. Hi tornarem a ura que anem parlant d'un concepte que trobe especialment complicat, la *recursivitat sintàctica*.

La segona conseqüència de la manca de definicions categorials apareix al cap. 6, «On the Goals of Linguistic Theory», capítol que comentaré ací a §1.5. I la tercera conseqüència de la manca de definicions categorials és molt més greu i ens afecta encara de ple: és el fet que les formulacions *positives* per generar oracions són tan genèriques que no diuen pràcticament res sobre com es poden combinar les categories, de manera que hem de formular condicions *negatives* que “filtren” les oracions asintàctiques (oracions que no sabem qui ha generat ni com les ha generades). És a dir, en primer lloc hi ha incapacitat per poder adoptar el punt de vista de l'emissor a pesar del psicologisme que veurem (vegeu la n.64), i en segon lloc hi ha defectes importants a causa de la superproducció d'oracions (defectes que ja anirem veient).

1.3. UN MODEL “MATEMÀTIC”: LA GRAMÀTICA DE LES POSICIONS FINITES

En els cap. 3, 4 i 5, Chomsky exposa i critica dos models lingüístics dels anys 50, però aquests models no pertanyen pas al passat (i per això jo ara m'hi ature), car a pesar que hom ha parlat abundantment de “revolució”¹³, entre aquests models i l'actualitat hi ha no pocs lligams. De fet, Chomsky (1957) els critica però els assumeix, i l'únic que fa és tractar de millorar-los, de perfeccionar-los.

Chomsky es pregunta quina gramàtica pot generar totes les oracions sintàctiques d'una llengua, i aleshores descriu un model basat en la “teoria

¹³ No sé si en aquest vocabulari caldria veure no tant raons lingüístiques com extralingüístiques: la revolta juvenil dels anys 60 i el Maig del 68. Siga com siga, avui continuen dient-se expressions més aviat intolerablement panxacontentes i egocèntriques, com ara “prehistòria generativista” (=estructuralisme; i per tant el segle XIX i tots els segles anteriors no són ni *història* ni *prehistòria*: només són la foscor absoluta). A més, hi ha el fet paradoxal que Chomsky sempre ha estat molt respectuós no solament amb la tradició gramatical, cosa que veurem, sinó també amb diversos lingüistes del XIX o d'abans (cf. Chomsky (1966), i vegeu ací §2.1.1 sobre l'etiqueta “tradició”).

matemàtica”¹⁴

(5) Suppose that we have a machine that can be in any one of a finite number of different internal states, and suppose that this machine switches from one state to another by producing a certain symbol (let us say, an English word). One of these states is an *initial state* ; another is a *final state*. Suppose that the machine begins in the initial state, runs through a sequence of states (producing a word with each transition), and ends in the final state. Then we call the sequence of words that has been produced a “sentence”. Each such machine thus defines a certain language; namely, the set of sentences that can be produced in this way (ps. 18-19).

Chomsky critica aquest model (que seguien autors nord-americans com Hockett) a les ps. 20-25, sobretot a través d'un concepte tan interessant com complicat: la recursivitat sintàctica (vegeu §7). L'absència d'aquest concepte, opina Chomsky, fa que la “gramàtica” (=sintaxi) esdevinga «prohibitivament complexa» (p. 24). Acabarem el comentari sobre aquest model, tan simple com ineficaz segons la meua opinió per la raó que diré tot seguit, repetint que Chomsky el critica però no el nega¹⁵ . De fet, entre aquest model i el Generativisme actual hi ha una coincidència important: en tots dos models hi ha pràcticament¹⁶ la mateixa absència de principis que regulen *positivament* quines categories o construccions sintàctiques poden modificar a quines categories o construccions sintàctiques, la qual cosa fa que siga

¹⁴ Crec que seria interessant que algun estudiós de la Història de la Lingüística es dedicàs a veure els avantatges i inconvenients que hi ha hagut en la Lingüística a causa d'observar les altres ciències i assimilar (o *imitar*, que no és el mateix) les seues conquestes. En aquest treball m'ocuparé en diversos moments (i d'una manera marginal) de relacions entre la Sintaxi i la Lògica. Com que en la llengua parlada és prou normal la palatalització en l'adjectiu *lògic*, usaré la forma “lògic” amb el significat ‘relatiu o pertanyent a la Lògica’, i “llògic” amb el significat ‘natural, predictable, coherent, raonable’. La raó d'aquesta distinció és que m'interessa mostrar que segons la meua opinió hi ha aplicacions a la Lingüística de conceptes “lògics” que més d'una vegada són poc “llògiques”. Vegeu §3.3.

¹⁵ Després d'haver acabat de comentar aquest model, Chomsky usa el seu mecanisme a la p. 37: «Thus we can represent this grammar as a machine with a finite number of internal states, including an initial and a final state...»

¹⁶ Dic “pràcticament” perquè alguna cosa tenim. Per exemple, en la mesura que sostenim que l'oració és “SN SV”, vol dir que no pot ser “SP SV”, o “SAdj SV”, etc.

possible de generar infinites oracions asintàctiques, potencialitat que caldrà restringir *negativament* a través de filtres o violacions de condicions més o menys complexes. Compareu si us plau la potència extraordinàriament asintàctica del model que acabem de veure amb la regla *Moveu α* ¹⁷.

1.4. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA.

1.4.1. Un incís: nucli i modificador

Abans d'entrar en l'estructura sintagmàtica, voldria introduir dues parelles de conceptes bàsics que usaré al llarg de tot el treball (encara que la primera vegada que remetré a aquests conceptes serà a §1.6 tractant el concepte *gradualitat*). En la Lingüística actual és molt fàcil trobar les paraules *nucli* i

¹⁷ Solà (1987b) deia que Bonet i Solà (1986) havien decidit usar estructures "impersonals" com "mogui's α " per diverses raons, de les quals només va citar la que ja he esmentat, la impersonalitat de la instrucció que representa aquesta regla. Jo no veig, però, per què ha de ser preferible "mogui's" a "moveu", i més tenint en compte que aquest tipus d'instruccions no són estrictament formes impersonals, sinó més aviat ordres al lector de l'escrit. Fins i tot en el cas que fos preferible la tercera persona del singular, la meua intuïció em decantaria més per *que es moga X* (que és una estructura normal de passiva reflexa) que no *moga's X* (que és una estructura sintàctica que jo no he sentit mai en el meu dialecte –i que m'estranyaria molt que ningú fos capaç de dir-la). Voldria dir finalment que no recorde haver trobat mai estranyes formes com "feu aquest exercici" en compte de l'irracional "fer aquest exercici" o l'estrany "faça's aquest exercici", potser perquè en el meu dialecte és normal (a pesar que el tracte de *vós* va desaparèixer possiblement fa molt de temps) entrar com ara en una botiga i dir

(i) Escolta , ¿teniu pintura verda?

on hi ha un contrast entre *escolta tu - el receptor del missatge* i *teniu vosaltres - els qui treballeu a la botiga* (encara que el receptor es trobe sol), o *els qui la feu funcionar*, etc. En resum: en un text escrit, una instrucció del tipus *feu / vegeu això*, un lector de València la pot interpretar (jo crec que sense problemes) com una instrucció o ordre adreçada a tots els lectors del text que continga la instrucció. Voldria afegir abans d'acabar que la meua intuïció contra les estructures com *moga's* no és estètica sinó lingüística; concretament perquè té relació amb un procés molt antic: el pas dels clítics a l'esquerra del verb, procés que té dues "excepcions" (segurament explicables), l'infinitiu i el gerundi, i (en el meu dialecte) l'imperatiu que té com a destinatari el receptor i /o l'emissor, independentment de la persona "gramatical" que siga (*tu, vosté, nosaltres, vosaltres* i *vostés*)

(i) Mou-te i veuràs com caus

(ii) Moga's i veurà com cau

(iii) ?Vaja-se'n tot aquell que arribe tard

(iv) Que se'n vaja tot aquell que arribe tard

En relació al marc que deu haver fet provocat que els clítics hagen passat a l'esquerra del verb, vegeu §7.

modificador, però és molt difícil veure-les definides. La primera observació que jo faria és que no són paraules homogènies, car entre *nucli* i *modificador* jo no sé veure cap relació. ¿Quina relació hi ha entre el significat de *nucli* i el significat de *modificador* que permeta d'usar aquests dos mots com a una parella de conceptes en oposició? Com que crec que no és bo usar opositivament conceptes que a primera vista no tenen cap relació entre ells, tractaré en aquest punt d'aclarir-ho.

Jo diria que on sembla indubtable que hi ha relació opositiva és en la parella *nucli* / *perifèria* : si hi ha alguna cosa que és nuclear és perquè n'hi ha una altra que en relació a l'anterior és perifèrica (i per això el nom *nucli* té antònim segons Pey (1970), *perifèria*, cosa no freqüent en els noms); per una altra banda, també sembla indubtable que *modificador* implica *modificat* : si hi ha una cosa que és modificadora és perquè n'hi ha una altra que es troba modificada per l'anterior. I bé, ¿hi ha cap relació entre la primera parella i la segona? Tenint en compte que la relació entre la Sintaxi i la Semàntica és una qüestió prou punxeguda¹⁸ , jo faria la següent hipòtesi (on el lector trobarà elements foscos que anirem aclarint)

(6) a. La parella de conceptes *nucli* / *perifèria* (que determinaré a §7) pertany a la Sintaxi. Entre aquests dos conceptes hi ha una *frontera* absoluta, sense vaguetat ni zona de transició, de tal manera que si en una construcció sintàctica una part és el nucli i la resta la perifèria, és impossible que la perifèria (o qualsevol part de la perifèria) esdevinga el nucli (o qualsevol part del nucli) i que el nucli (o qualsevol part del nucli) esdevinga la perifèria (o qualsevol part de la perifèria). La relació entre nucli i perifèria és interdependent, però no és reflexiva perquè és una relació jeràrquica. El nucli el tractarem com a regent, i la perifèria com a regida. La diferència entre regent i regit és que el segon realitza una *funció sintàctica* (vegeu §1.4.8) respecte al primer, però no al revés, per la qual cosa podríem dir que el regit és l'actiu, el que fa, i el regent el passiu, el

¹⁸ La tractarem a §1.8. Recordem ara que és freqüent declarar en la teoria que és desitjable que significat i estructura sintàctica vagen paral·lels, però que en la pràctica no és estrany que hi haja discrepàncies entre aquestes dues parcel·les de la Teoria Lingüística.

que es deixa fer¹⁹

b. La parella de conceptes *modificat / modificador* pertany a la Semàntica²⁰

c. Hi ha una correlació entre les dues parelles, de tal manera que en tota construcció sintàctica el nucli és sempre la part semànticament modificada, i la perifèria és sempre la part semànticament modificadora.

Aquestes regles no introdueixen quasi res de nou, sinó que simplement es limiten a escriure una idea que deu ser més o menys general. Per exemple, si diem "Porta la taula de fusta", crec que tots acceptarem que el SP "de fusta" (que seria la perifèria del nucli "taula" segons la creença general del Generativisme) modifica el concepte semàntic de "taula", de manera que no estaríem parlant d'una taula posem per cas de ferro ni de qualsevol altre material que no siga fusta²¹. L'objectiu de (6) és el següent: com que per una banda sóc de l'opinió general que és desitjable que no hi haja contradiccions entre Semàntica i Sintaxi, i com que per una altra banda no em fie gens de les meues intuïcions semàntiques abstractes perquè crec que quan parlem del significat d'oracions concretes sense considerar l'estructura sintàctica que tenen, aleshores entrem en una de les realitats del món humà més esmunyidisses que hi ha, a conseqüència d'aquests dos factors trobe convenient (i fins i tot indispensable) establir una correlació entre aquestes dues parcel·les de la Lingüística (la Sintaxi i la Semàntica, concretament la semàntica supralèxica, la que pot existir gràcies a les relacions sintàctiques –i indispensablement a causa d'aquestes relacions), de manera que puguem assegurar l'autonomia de la Sintaxi (creença del Generativisme que trobe del tot necessària), i alhora no puguem dir ni abstractors sintàctiques que no tinguin cap relació amb el món del significat semàntic supralèxic, ni abstractors semàntiques que no tinguin cap relació amb el món del significat

¹⁹ No cal dir que no hi ha cap relació amb la veu activa i la veu passiva.

²⁰ Aquests dos conceptes no els definiré pel fet que en aquest treball no tocaré els conceptes bàsics de la Semàntica.

²¹ Si el lector continua fent proves i arriba a les interaccions entre l'objecte i el verb és molt possible que veja problemes en la teoria de (6). Ara només puc dir que aclarirem aquests problemes a §7.

de les estructures sintàctiques. Breu: si pensem que Sintaxi i Semàntica són coses distintes, les hem de separar, però si volem que no es contradiguen o que cadascuna vaja per un camí distint, hi ha d'haver algun tipus de vincle o correlació.

Tornant a la parella *nucli / modificador*, resultaria que no és una parella homogènia perquè segons el marc teòric que estic introduint, *nucli* és un concepte de la Sintaxi, i *modificador* un concepte de la Semàntica. Per no trencar el costum imperant, a efectes pràctics usaré en general la parella d'etiquetes *nucli – modificador*, cosa que no és problemàtica teòricament atès que he establert una correlació entre *modificador* i *perifèria*, de tal manera que en tot moment podem realitzar el canvi de “modificador” per “perifèria”.

1.4.2. Crítica chomskyana de l'A.C.I.

El model de l'estructuració sintagmàtica o *Anàlisi en constituents immediats (A.C.I.)* parteix de l'estructuralisme nord-americà, i consisteix bàsicament en regles de reescriptura com les que hi ha a (Chomsky (1957: 26), que adapte com a

- (7) a. Oració → SN + SV
- b. SN → Det + N
- c. SV → V + SN
- d. Det → *el, la, els, les*
- e. N → *esparver, fotja, etc.*
- f. V → *mirar, etc.*

les quals podrien donar compte de per exemple *l'esparver mira la fotja*.
¿Quina validesa té el model de l'A.C.I.? Chomsky fa una observació que implica que no en té gens, car diu

(8) The strongest possible proof of the inadequacy of a linguistic theory is

to show that it literally cannot apply to some natural language. A weaker, but perfectly sufficient demonstration of inadequacy would be to show that the theory can apply only clumsily; that is, to show that any grammar that can be constructed in terms of this theory will be extremely complex, *ad hoc*, and 'unrevealing' (p.35).

i si tenim en compte que unes línies més amunt afirma que «of course there are languages... that cannot be described in terms of phrase structure»²² haurem de concloure que tenim «la prova més forta» contra aquest model. Possiblement, Chomsky no volia dir això (encara que el lector pot deduir-ho jo diria que sense cap problema) perquè de fet segueix aquest model (i encara avui dia el seguim). La veritat és que he introduït aquesta petita contradicció perquè conté una falta de confiança en l'estructuració sintagmàtica (de fet, la proposta bàsica de Chomsky durant els anys 50 –i en relació a l'estructuració sintagmàtica– és introduir les transformacions), perquè conté un qüestionament “indirecte” de l'estructura sintagmàtica (i després n'hi ha hagut de “directes” al si del Generativisme, com ara la proposta de Fillmore a mitjans dels 60 –cf. Fillmore (1968)–, la Semàntica Generativa a finals dels 60, la Gramàtica Relacional durant els 70 –reapareguda durant els 80 com a Gramàtica Funcional– i el mateix Generativisme durant els 80 –vegeu §5.2). La meua opinió (que intentaré explicar) és que no hi ha cap llengua (ni categoria sintàctica) que pugui escapar-se de l'estructuració sintagmàtica (anomenada ara *Teoria de la X'* tot sovint) perquè la Sintaxi és precisament això: elements categorials en relació. Si la teoria de la *X'* que tenim en un moment donat és incapaç d'adaptar-se a una llengua (o categoria, o estructura específica) és senyal que hi ha defectes, però no és senyal que la idea de l'estructuració sintagmàtica siga falsa. La concepció que intentaré defensar és que fugir de les complicacions de l'estructuració sintagmàtica porta a caure en el foc de les abstractors semàntiques sense sintaxi (sense elements relacionats).

Ja he dit que Chomsky no està en contra del model de l'A.C.I., sinó que vol superar-lo *millorant-lo*, cosa que intenta demostrar veient «a few simple cases in which considerable *improvement* [sobre el model de l'A.C.I.] is

²² No n'hi ha exemples o alguna remissió a un altre estudi.

possible» (p. 35; subratllat meu). Ens aturarem a veure aquests “casos simples” (que en són tres) a §1.4.3 i §1.4.4. L'objectiu d'aquests dos punts (on introduiré diversos problemes de la Lingüística actual, sobretot sintàctics, però no exclusivament) és veure que els presumptes defectes del model A.C.I. no són defectes inherents de l'estructuració sintagmàtica, sinó zones fosques de la Lingüística que en els nostres dies encara són problemàtiques (i per tant fosques). Més enllà de la refutació dels arguments de Chomsky (1957), el problema de fons és trobar les sendes que puguen resoldre problemes greus de la Sintaxi, sendes que ja he dit que segons la meua opinió s'han de basar inexcusablement en l'estructuració sintagmàtica de les categories sintàctiques.

1.4.3. Sobre la coordinació

El primer cas per demostrar la insuficiència de l'A.C.I. no és gens “simple” perquè és la coordinació, una qüestió poc estudiada fins als anys 60 segons Cuenca (1989: 13), i que «com més s'investigava..., més es palesava la complexitat inherent a la unió coordinativa» (ídem p.15). Farem una introducció a la coordinació a partir de dos autors: el manual de Matthews (1981), recomanat a Radford (1988: 595) en relació a la coordinació, i el manual de Bonet i Solà (1986). Acabarem aquesta introducció veient un parell d'autors que usen la “prova” de la coordinació per demostrar alguna hipòtesi. A §7.6.3 donaré alguns elements del que hauria de ser una teoria sintàctica de la coordinació segons la meua opinió.

1.4.3.1. La coordinació i Matthews (1981).

Si consultem Matthews (1981: cap. 9, ps. 195-219) veurem que l'autor comença per donar símbols categorials (SN → SN + SN; p. 198), però tot seguit també n'apareixen que semblen funcionals (Predicat → Predicat₁ ... i + Predicat_n; p.199) i uns altres que semblen semàntics d'entrada (SN possessiu + SN possessiu; p. 199). Aturem-nos en el darrer. A la p. 202 Matthews aporta un vers llatí d'Ovidi, (9a)

(9) a. per suum Meropisque caput

b. POSS [POSS [suum] -que POSS [Meropis]]

on hi ha coordinats un Adj en acusatiu (cas que depén del cas del nom regent "caput") i un N en genitiu. Com que els coordinats no pertanyen a la mateixa categoria i des de Chomsky (1955: 224) solem creure que la coordinació afecta elements de la mateixa categoria, Matthews conclou que «their classes must, at some level, be identical. Therefore we would establish a class 'Poss(essive)»²³. Jo diria que ací hi ha un exemple d'un comportament que caldria evitar, i que podríem resumir així: partim d'una hipòtesi determinada (com ara la identitat categorial dels elements coordinables) i quan ens trobem un cas que no podem resoldre amb la hipòtesi adoptada, en compte de deixar-lo així (com un cas irresolt), inventem una etiqueta *que no definim* («etiquetar no és pas explicar», Ferrater (1981: 74)) i que *sembla* que ha resolt el problema (amb la qual cosa tenim el perill de no resoldre mai aquest problema si oblidem que *realment* no està resolt). En realitat, en determinats àmbits sintàctics i condicions semàntiques (que caldria precisar), no solament és factible de coordinar un SAdj i un SP (o un nom no nominatiu en les llengües casuals, vegeu (9a)), sinó també un SAdv i un SP²⁴, com ara a

(10) Trobe que ho faré volentersament i a gust

A §7 donaré una definició sintàctica del SP i l'Adv que explicaran aquesta

²³ Observeu que no diu si aquesta "classe" és semàntica, categorial o funcional. Potser és categorial, però tot seguit veurem que en el pròxim problema Matthews proposa una solució funcional. Observeu també que en l'estructura sintàctica de (9b) la "conjunció" pospositiva *que* apareix canviada de lloc, cosa que il·lustra una tendència prou forta: la tendència a creure que l'estructura "profunda" sempre és l'estructura de les "nostres" llengües, i sempre són els "altres" els que han de fer moviments per ajustar-se a la "nostra" estructura. Diguem finalment que hi ha encara dos problemes més. El primer és el fet que hi ha coordinats un SAdj *en acusatiu* i un SN *en genitiu*, detall que una teoria del cas hauria d'explicar; el segon és un fet de *concordança*: el fet que "caput" va en singular a pesar que referencialment hi ha dos caps (*el d'ell* i *el de Merop*), car sembla impossible que dues persones puguin tenir el mateix cap, i per tant sembla "lògic" que hauria de ser

(i) pels caps d'ell i de Merop

²⁴ No debades Emonds (1976: 12) suggerí que un Adj i un Adv són en realitat una sola categoria, suggeriment que Radford (1988: §3.7) ha aprofundit; vegeu ací (100) de §3.4.2.

coordinació, i a §7.6.3.3 tractarem d'explicar la coordinació del fragment llatí.

Si tornem a Matthews, veurem que hi ha més problemes, com ara a

(11) He asked [[her name] and [where she came from]] (p. 202)

cas on hi ha coordinats un SN i una oració, i davant del qual Matthews diu que «unless the clause is itself a noun phrase, or both belong to some more embracing category [¿quina?], the parallel must lie solely in their role as complements of *asked*. In my view that is indeed where it does lie» (p. 202). Aquest autor es decanta per tant per creure que no són raons categorials sinó funcionals. Ara bé, si busquem què vol dir *complement* (ps. 123-136) veurem que en realitat és un concepte sintàctic molt fosc i ple de problemes (descansa bàsicament sobre un fonament semàntic fosc: l'obligatorietat; vegeu ací §4.2); fem, però, la vista grossa davant d'aquest problema i anem als casos en què sol haver-hi acord, com ara als que hi ha a Bonet i Solà (1986: 79-80), i aleshores veiem que la coordinació no hi és possible

- (12) a. * Dedicar un poema i a algú (169 1)
- b. *Desfigurar la cara i a algú (169 1)
- c. Etc.

Com que Matthews ha de saber això, hauríem de pensar que en realitat no vol dir que tots els complements es poden coordinar, sinó solament algunes "classes" de complements (¿però quina classe?, ¿semàntica?). Aquest autor encara assenyala un altre problema, l'exemplificat a

(13) I'll go to the Leeds and visit Bill (p. 204)

on «the coordinates do not stand in parallel constructions»²⁵.

²⁵ La proposta sobre l'estructura oracional que faré soluciona la coordinabilitat d'un SN i una oració, i la proposta sobre l'infinitiu començarà a aclarir la coordinació d'un destí "nominal" amb un altre que siga "infinitiu". El segon problema, però, crec que no es pot aclarir bé sense estudiar prèviament els verbs de moviment, tasca que encara tenim endarrerida; vegeu Lamiroy (1983).

En relació a la numeració que hi ha al final de les oracions de (12), corresponen al número de l'exemple de l'original, cosa que faré habitualment per facilitar la recerca de les fonts.

1.4.3.2. Notes sobre la coordinació a partir de Bonet i Solà (1986)

Si passem del manual anglés de Matthews al manual català de Bonet i Solà, que dediquen a la coordinació ni més ni menys que la quarta part del manual (1986: 314-406) veurem que la coordinació no solament és un problema complex, sinó complexíssim. No puc resumir ací aquesta aportació (ni menys encara resumir-la críticament; vegeu Cuenca (1988: 84-86)), de manera que em limitaré a tres notes breus:

– Atribueixen la coordinabilitat a factors funcionals i no categorials: «La regla de coordinació que hem donat... permet de coordinar elements del mateix *nivell d'anàlisi* ... Coordinacions de Compl N', N" i N"'..., d'Especif N"' i N"'...» (p.366; subratllat meu) ²⁶

– La definició de coordinabilitat té excepcions: «Per contra, seqüències de diferent nivell d'anàlisi no són coordinables normalment», car «hi ha diversos problemes i circumstàncies» (p. 367).

– Han de suposar que hi ha categories buides en llocs on no és clar del tot que necessitem *semànticament* cap categoria buida. Això és, trobaria més encertada *semànticament* l'anàlisi que propose a (14b) que no la que proposen Bonet i Solà a (14a)

(14) a. [O La Rosa vindrà a dinar] i [la Carme ø a sopar]
((64b) de la p. 335)

b. Vaig regalar [SX [SX un retolador a la Laura] i
[SX un llapis a la Nausica]] ((62) de la p. 334)

De fet, és possible que la meua opinió siga la mateixa que la de Bonet i Solà, car aquests autors parlen de «coordinacions irregulars en què els

²⁶El problema és que els conceptes funcionals no hi estan definits (a l'esquerra del nucli hi ha Especif i a la dreta Compl, p.15) per la qual cosa no tenen «cap significació teòrica precisa en el marc d'una descripció estrictament categorial de l'estructura de frase com la que aquí es postula» (p. 15). En la llista completa d'estructures sintàctiques coordinables hi ha un concepte que és molt fosc, "COMP" (vegeu ací §5.2.7) i dos més difícils de definir (*projecció màxima* i *nucli*). Quant a allò que diferencia els nivells de cada SX, vegeu ací §4.2 i §4.3.

coordinats no són constituents immediats» (p.334) referit a oracions com les de (14). Breu: el problema és que la teoria sintàctica actual no pot donar compte d'un "no constituent immediat" com *els diners dins de la butxaca de l'Arnau* en l'oració

(15) *Va posar els diners dins de la butxaca de l'Arnau*

per la qual cosa hem de parlar de «estructura latent» i «elements buits». Ja hi tornarem.

Jo diria que un dels aspectes que fa tan difícil la coordinabilitat és que els factors que hi intervenen no són tots sintàctics, cosa que afirmen Bartra i Brucart (1982: 95), per bé que donen exemples molt heterogenis dels quals jo només remarcaria aquest

(16) *Dido estimà Eneas apassionadament i fins a morir*

La meua opinió és que en aquesta oració la "conjunció" *i* és sobrerament sintàcticament i que la seua funció semàntica és emfasitzadora. Introduiré un altre problema. Bonet i Solà donen com a normal (17a), oració que és equivalent sintàcticament de (17b)

(17) a. [En Pere omple \emptyset] i [jo buido \emptyset] el porró (1986 335 (63a))

b. John enjoyed and my friend liked the play

i de la qual «many would question the grammaticalness» pel fet que «conjunction crosses over constituents boundaries» (Chomsky (1957 p.35 n. 2). La meua opinió és que aquestes oracions són prou anòmales comunicacionalment, però no asintàctiques (les raons les exposaré a §7.6.3.3). En el cas del català, jo diria que (17) és una construcció que difícilment generaria cap parlant, car solem generar primer l'element ple i després el buit, de tal manera que diria que és molt més normal (18a) que no (18b), i més (18c) que no (17), amb el benentès que el fet que les primeres siguin més normals i naturals en català, no vol dir que les segones siguin asintàctiques.

- (18) a. M'agraden [SN aquestes finestres] i [SN aquelles [N Ø]]
 b. M'agraden [Det aquestes i aquelles] finestres
 c. En Pere omple el porró i jo el buido

En anglés en canvi, jo diria que no poques vegades apareix primer l'element buit i després el ple (com ara en la coordinació de determinants, habitual en anglés, (19a), llengua que arriba a dir (19b) o (19d), on el català ha de recórrer obligatòriament a (19c)); en pose un altre exemple d'una altra llengua germànica, el suec (19e), i a (19f) done l'estructura que usaríem en català

- (19) a. These and those books (Radford (1988 p.143 (93b))
 b. Arthur has only [forty-four and a half] pence
 (Coles i Lord (1974: 18))
 c. L'Artur només té [quaranta-quatre pessetes] i mitja
 d. I myself am wondering why –and I know that all my friends are also
 wondering why– didn't he come to the party
 (Radford (1988 p. 506 (160a))
 e. Jag minns hur många pojkar, men har glömt hur många
 Jo recorde quants xics, però he oblidat quantes
 flickor som skulle komma (citad a Radford (1988 p.506 (159))
 xiques que han vingut
 f. Recorde quants xics han vingut, però he oblidat quantes xiques

És una qüestió que caldria investigar i relacionar amb construccions com ara (20a), contra la no admesa normativament (ni popular que jo sàpiga) (20b); o bé (20c), oració que en català no diu ningú, però que *podríem* dir (si canviàvem diversos elements sobre els “constituents buits”), de la mateixa manera que hi ha dialectes catalans que diuen (20d) i uns altres que ho *podrien* dir (sense canviar res sobre els “constituents buits”) però no ho diuen (encara)

- (20) a. Ha vingut *ràpidament i directa*
 b. Ha vingut *ràpida i directament*

- c. Una xocolata amb i un café sense llet
- d. Una xocolata amb llet i un café sense

Siga com siga, la qüestió és que l'estructura que Chomsky diu que molts trobarien asintàctica (la de (17b)), aquesta estructura es pot generar espontàniament en anglés, com demostra aquest fragment

(21) The only real distinction we drew between them was that *Attributes precede and Adjuncts follow the X-bar constituents they modify*
(Radford (1988: 254))

1.4.3.3. Més notes sobre la coordinació

Hem vist que la coordinació és un fenomen molt complex en què els criteris categorials, funcionals i semàntics sembla que són reals, però per ací o per allà fallen; per exemple, un N i una P no es poden coordinar, ni un V i un Adj, etc., de manera que el criteri de Chomsky (1955: 224) sembla correcte, però hi ha la coordinabilitat d'A i SP. Per una altra banda, no és veritat que dos constituents de la mateixa categoria es puguin coordinar sempre, car si són "circumstancials" o "règim", és necessari que siguin homogenis semànticament (excepte que hi haja èmfasi, vegeu (16))

- (22) a. ?Portaràs la llet a la Seu d'Urgell i a les deu [sense èmfasi]
- b. ?Portaràs la llet a la Seu d'Urgell i perquè voldràs
- c. Portaràs llet a la Seu d'Urgell i a Puigcerdà
- d. Portaràs llet perquè t'ho han demanat i perquè te'n sobra

I bé, a pesar que la coordinació té un fons desconegut, és un argument que usem molt sovint per fer deduccions estructurals, cosa molt perillosa, car usar com a argument una cosa que en realitat és fosca és una contradicció, i per tant podem anar a parar a l'error. En veurem un parell d'exemples. Comrie (1981: 109) diu que oracions com (23a)

- (23) a. The man hit the woman and [the man] ran away

b. The man hit the woman and [the woman] ran away

són possibles en anglés «només» si el subjecte elidit de l'oració intransitiva és correferent del subjecte de l'oració transitiva (i per tant (23b) no seria possible en anglés). Més avall Comrie es reafirma, però tot seguit es rectifica a si mateix («esto está rígidamente determinado por la sintaxis, y únicamente es posible esta interpretación en situaciones en las que la interpretación alternativa sería tan plausible, o incluso más, que ésta»), de manera que el lector ja pot començar a desconfiar. De fet, en català el subjecte elidit de l'oració intransitiva pot ser l'objecte de l'oració transitiva, com ara a

(24) L'Armand buscava el seu amic, i en veure'l va desaparèixer

on el subjecte de "desaparèixer" tant pot ser "l'Armand" com "el seu amic". I això també es pot donar espontàniament en anglés

(25) Dr Newton has examined his patient [en el lloc de l'accident] and now he [el pacient] is in the ambulance on his way to Applefield Hospital. He's going [el pacient] to stay there for a few days (Coles i Lord (1974: 73))

El segon exemple pertany a la Gramàtica Relacional. Comentant un autor d'aquesta escola, Newmeyer (1980: 310) diu que (26a) només pot tenir la interpretació de (26b)

- (26) a. Mary hit John with a stick and Sue with a club
- b. Mary hit John with a stick and [Mary hit] Sue with a club
- c. Mary hit John with a stick and Sue [hit John] with a club

1.4.3.4. Chomsky (1957) i la coordinació

Després del que hem vist és natural que en el tractament de Chomsky (1957: 35-38) sobre la coordinació hi haja vaguetats i zones importants sense tocar (com ara el fet que determinats SPs i SAs es puguin coordinar),

per la qual cosa no tocaré aquest aspecte de l'argumentació, però sí que en comentarem una altra part. Davant de les oracions

- (27) a. The scene of the movie was in Chicago ((20) de p.35)
- b. The scene of the play was in Chicago
- c. The scene of the movie and of the play was in Chicago

Chomsky suposa que per generar (27c) primer hem de generar (27a) i després (27b), i quan ja tenim aquestes dues oracions, les hem de "recordar" i reemplazar el SP «of the movie» pel conjunt «of the movie and of the play». I bé, com que aquesta operació no la pot fer el model de l'A.C.I., cal incorporar-hi un nou component: les transformacions, component que simplifica «enormement» (p. 37) la Sintaxi. Davant d'aquesta argumentació jo faria la següent pregunta: un model sintàctic que haja d'elaborar (27a) i (27b) abans de (27c), ¿no és prou més lent i costós que un model que pugui elaborar (27c) directament? Imagineu-vos les oracions que hauríem de generar per poder elaborar una oració no massa estranya com (28a). Segons Cuenca (1988: 78), aquest aspecte «antieconòmic» ja l'havia remarcat Dik (1968: 78), segons el qual caldrien 4.032 oracions per generar l'oració de (28b)

- (28) a. Les escenes 2, 5, 6, 7, 11, 14, 22, 23, 24, 32, 35, 39 i 40 les rodarem a la Diagonal de Barcelona
- b. Joan, Guillem, Jordi, Robert, Esteve i Pere venen ous, pollastres tres patates, bledes, cigrons, cogombres, peres i pomes en ciutats i pobles a botigues, hotels i particulars el primer, segon, tercer i quart dilluns de juny, juliol, agost i setembre (Cuenca (1988 p.78 (71)))

Durant les etapes predominantment descriptives d'una disciplina hi ha la tendència a inventar moltes etiquetes, però durant les etapes predominantment explicatives, aquestes etiquetes solen reduir-se molt. El Generativisme ja ha fet una reducció important: l'Adj i l'Adv són la mateixa categoria (vegeu §3.4.2), i és possible que calga reduir dràsticament les categories "menors" (cosa que farem en aquest treball). I bé, en compte de

crear complicacions com la transformació que acabem de veure, el que possiblement caldria és una teoria sintàctica que explicàs que la “conjunció” *i* en realitat no és res més que una P, una P que com a tal té un comportament sintàctic idèntic a qualsevol P (com ara *en* ; no cal dir que aquest “comportament” cal explicitar-lo), encara que pertany al subgrup coordinador, subgrup que té unes determinades propietats diferents del subgrup subordinador (i determinades propietats que s’han d’explicar *concretament*, vull dir a través de la Teoria de la X’). Vegeu §7.6.3.

En resum: la coordinació no és gens ni mica «un cas simple», sinó tan complex que encara el tenim per explicar. Resulta per tant que no és un defecte del model d’estructuració sintagmàtica, sinó un problema de tota la Lingüística actual, siga quin siga el marc teòric que adoptem. Per una altra banda, la proposta de Chomsky no «simplifica» res, sinó que l’únic que fa és *amagar* el problema de la definició sintàctica de les “conjuncions” coordinants.

1.4.4. Sobre els auxiliars i el trio Infinitiu-participi-gerundi.

El segon “cas simple” que analitza Chomsky per demostrar la insuficiència de l’estructuració sintagmàtica és el dels “verbs auxiliars” (ps. 38-42), i el tercer el de la passiva (ps. 42-43). Si consultem una gramàtica tradicional com ara la de Grevisse (1969), trobarem que els verbs auxiliars són els que «dépouillant leur signification propre, servant de simples éléments morphologiques en se construisant, soit avec un participe passé (dans les temps composés), soit avec un infinitif, soit avec un gérondif» (p. 596), és a dir, trobarem una definició feta sobre la semàntica, sobre la morfologia i sobre la sintaxi, i on no serà gens fàcil decidir si el concepte definit pertany a la Semàntica, a la Morfologia o a la Sintaxi. Seguim. Dins dels auxiliars hi ha «auxiliaires par excellence» o «auxiliaires de temps» (que són els que sembla que s’ajusten més a la definició donada, *haver* per als temps compostos i *ser* per a la passiva) i «semiauxiliaires» (ja no s’ajusten tant a la definició donada), i els darrers es subdivideixen en «auxiliaires de temps..., de mode... [i] d’aspect» (p. 596). Dins dels

“semiauxiliars” hi ha molts verbs i “perífrasis verbals” (en general amb molts matisos: per això són “semis” –això és, ni verbs ni auxiliars, o alhora verbs i auxiliars): *aller, devoir, être en passe de, manquer, ne faire que de*, etc. (ps. 596-609).

Aquesta abundància de “verbs auxiliars” ha estat dràsticament reduïda al si del Generativisme. Per exemple, si consultem Bonet i Solà (1986:102) veurem que només consideren cinc casos: el perfet perifràstic (*vaig anar*), els temps composts (*he anat*), les perífrasis duratives amb *estar* o *anar* més gerundi, i la passiva. Jo començaria a plantejar la problemàtica de la següent manera per tal de reduir aquests cinc casos a només dos (el perfet perifràstic i els temps compostos): en una oració com ara (29a)

- (29) a. Sempre va / està cantant
- b. Sempre va / està cansat

va o *està*, ¿és categorialment (sintàcticament) un verb o no ho és? I si no ho és, ¿quina diferència *clara* podem establir entre (29a) i (29b)? Semànticament (i sense considerar l'estructura sintàctica) podem dir moltes coses, però sintàcticament jo no veig cap diferència entre (29a) i (29b) (excepte la de *cantant* -gerundi i *cansat* -Adj; després comentarem el gerundi). I si el que acabe de dir fos correcte, ¿per què no hauríem de considerar que a les dues oracions hi ha el mateix verb, *va* (i no *va cantant* a (29a) i *va* a (29b))? És cert que semànticament sembla que hi ha diferències entre les oracions de (29b) i posem per cas la de (30a)

- (30) a. Demà aniré a cal Rull
- b. Sempre va en bicicleta / motoritzat

(encara que no acabe de veure clar si (30b) aniria amb el grup de (29b) o amb el de (30a)), però si arribem a la conclusió *sintàctica* que entre els grups de (29a), (29b) i (30a) no hi ha diferències en relació al verb (com ara responent d'una manera mínimament satisfactòria què implica sintàcticament ser un verb), aleshores el que no podem fer és postular l'existència de més d'una estructura sintàctica. Per una altra banda, actuar així no implica oblidar

els matisos semàntics, sinó només *estudiar-los d'una altra manera*, concretament d'una manera semàntica, a través de l'estudi semàntic del verb *anar* (i del *camp semàntic* que inclou aquest verb, el camp semàntic dels verbs de moviment)²⁷ per tal de veure si les particularitats semàntiques d'aquest verb (i camp semàntic) poden explicar les oracions de (29) i (30b). Hem arribat per tant a la relació entre la Sintaxi i la Semàntica. La meua opinió és que tota diferència sintàctica implica una diferència de significat, però no al revés, de tal manera que hi hauria certes diferències de significat que no es podrien explicar sintàcticament (vegeu la n.51 i els comentaris sobre (66) i (67) d'aquest capítol). Al capdavant, però, no es tracta d'opinar, sinó de les propostes que fem per definir sintàcticament les categories. Les opinions poden ser interessants, però només ho són plenament quan comporten propostes.

En els "verbs auxiliars" o "perífrasis verbals" que hem vist hi ha encara un altre aspecte: el del *gerundi*. Tractaré d'emmarcar intuïtivament la problemàtica d'aquesta "partícula" col.locant-la en el seu "ambient" natural: les "formes no finites del verb". Durant tota la història del Generativisme hi ha dues preocupacions constants des dels orígens fins a l'actualitat: la passiva i les estructures d'infinitiu²⁸. Aquesta constància durant més de trenta anys ja indica que són construccions altament problemàtiques (i irresoltes: altrament no hi tornariem constantment). Jo faria la següent observació intuïtiva (que a §7 tractaré de clarificar i demostrar): el nom és la categoria sintàctica més fàcil d'aprendre perquè és l'única categoria que té la propietat que tots els seus membres tenen referencialitat (i en el cas dels noms concrets, la referencialitat és material, concreta –vegeu els apèndixs 2 i 5 en relació a diferenciar noms abstractes i adjectius i l'oposició ±concret); els verbs en canvi són molt més costosos, i no només perquè són necessàriament abstractes, sinó sobretot perquè som incapaços d'imaginar-nos (o comprendre) què és un verb qualsevol sense haver d'usar un o més noms en aquest procés; i l'adverbi és tan complex que encara no hem aconseguit

²⁷ N'hi ha algunes monografies, però globalment tenim poques coses segures. Vegeu Lamiroy (1983).

²⁸ La relació entre l'activa i la passiva ja apareix destacada al Prefaci de Chomsky (1957: 6). També l'infinitiu apareix en aquesta obra, vegeu ací §1.4.7.

l'etapa classificatòria (això és, saber quines paraules o construccions poden funcionar com a Advs i quines no amb una mínima exactitud). Heus ací com descrivia Bloomfield la diguem-ne "independència" del nom i "dependència" de les altres categories

(31) Experience contains qualities [=adjectius] and actions [=verbs] *only* in connection with objects [=noms]. If we try to think, apart from the word, of 'white', we can do so only by picturing an object (such as flat surface)... Similarly, the concept of 'run', 'running', if we exclude word-images, can be pictured only as a man or an animal or a succession of such running. This is due to the fact that in actual experience there is no such thing as a quality or an action apart from an object (Bloomfield (1914: 65))

I bé, si suposem que aquesta dificultat creixent en l'aprenentatge (i en l'anàlisi) va acompanyada d'una dificultat sintàctica creixent (cosa que intentaré demostrar a §7), ¿no hauríem de sospitar que els derivats d'una de les categories més difícils, el verb (a saber, l'infinitiu-*nom*, el participi-*adjectiu* i el gerundi-*adverbi*), deuen ser encara més difícils? I sobretot: ¿no hauríem de pensar que mentre no hàgem resolt mínimament el valor sintàctic del nom, de l'adjectiu i del verb, difícilment podrem resoldre el problema dels infinitius-participis-gerundis? I encara: si intentem saber què és un infinitiu abans de saber què és un verb, ¿no estarem començant la casa per la teulada i per tant tindrem moltíssimes possibilitats que l'obra feta caiga a terra? Vegeu a §1.4.5 algunes contradiccions del tractament actual de la passiva, i a §1.4.7 l'emmarcament de l'infinitiu.

Acabaré aquestes primeres observacions sobre els "auxiliars" amb un parell de notes més. La primera és que negar l'existència dels "verbs auxiliars" (excepte *haver*, entre d'altres coses perquè *no és un verb* en el català contemporani –i per això és asintàctica l'estructura "**SN haver SX*", on X pot ser qualsevol categoria excepte un verb) té implicacions fortes en anglés. ¿Quina classe d'implicacions, però? Jo diria que bàsicament no són sintàctiques (i un estudi fonamentat en categories definides podria demostrar que no ho són gens ni mica, de sintàctiques), però siga com siga, la qüestió

és que aquests problemes són més aviat locals de l'anglès, i no podem fer que un problema local de l'anglès tinga repercussions en l'estructura universal de l'oració, ja que l'objectiu no és adequar totes les llengües del món a l'estructura de l'anglès, sinó adequar les descripcions de l'anglès a les hipotètiques estructures sintàctiques universals. Més encara: des del punt de vista de la llengua anglesa, el que cal fer és dir què pot ser modificador del verb i quines categories poden ser "modificats" del verb (=definició sintàctica del verb), i no hipotecar l'anàlisi sintàctica pendent a causa de descripcions "morfològiques" (això és, *formals superficials*, de formes que potser no tenen assignada cap funció sintàctica al si de l'oració).

La segona nota la farem a partir d'un fragment de Bonet i Solà: «(*hav-* -*t*) introdueix els anomenats temps compostos; *hav-* hi representa el radical d'*haver* i -*t* el morfema de participi» (p. 202). I bé, ¿veï dir això que *hav-* i -*t* representen un sol "constituent"? Si diem que no són el mateix constituent hauríem de tenir en compte que no és estrany el cas de llengües com el del llatí de fa 2000 anys, en què els elements subratllats de "*hem estimat*" corresponen (=fan la mateixa funció sintàctica –ben entès, en el cas que els morfemes temporals siguin una categoria sintàctica) a l'afix *vi* de *amavimus*. I si diem que *hav-* i -*t* són un sol constituent (cosa que unifica l'anàlisi del "llatí de fa 2000 anys" amb el "llatí de l'any 2000"²⁹), aleshores ens trobem amb el problema de la "discontinuitat d'un constituent". Mentre no aclarim què significa el concepte sintàctic de "especificador" i la dualitat

²⁹Viana (1989), basant-se en una conferència de Lluís Vicent Aracil, deia que la substitució lingüística del llatí com a llengua internacional no és solament la substitució lingüística més important que hi ha hagut a Europa, sinó també la més poc estudiada, entre d'altres coses perquè ho trobem "natural", i el que *sembla* "natural" (com ara el fet que una pedra llançada a l'aire cau) tendim a no estudiar-ho. Realment, la nostra mania contra el llatí continua viva, car altrament no s'explicaria que ningú no diga que el grec o el xinés són llengües mortes, mentre que podem aplicar amb tota la "naturalitat" el rètol de "llengua morta" al llatí (cosa que implica que tots els romànics vivim morts). Observem també que a ningú no se li ocorre dir que el català "clàssic" és una llengua morta: no tindria sentit (si de cas seria un *estadi lingüístic* mort). Més enllà de la mania també deu haver-hi un altre factor: que no hi ha cap estat actual que tinga com a llengua nacional una llengua que es diga "llatina", a diferència del grec i del xinés (i potser és per això que sembla que hi ha més d'una cultura europea que tendeix a oblidar els seus humanistes que varen escriure en llatí). Diguem finalment que aquestes observacions no són extralingüístiques, car els lingüistes hauríem de ser el primer col·lectiu humà que tinga en compte que tota llengua és una condensació humana immensament valuosa plena de milions de suades, patiments, alegries i reflexions, i per tant la Lingüística hauria d'estar obertament i militantment contra tota maniobra genocida.

preposició-cas (relacions entre preposicions i cas, per què les posposicions poden esdevenir preposicions i les implicacions oracionals que aquest canvi va tenint *al llarg de mil.lennis*), mentre no aclarim tot això jo diria que no podem resoldre el dilema plantejat (i unes altres discontinuïtats que deuen relacionar-s'hi, com ara la dels especificadors nominals i els modificadors restrictius; vegeu §7)³⁰.

Resumim: el tercer “cas simple” per demostrar la insuficiència del model de l'estructuració sintagmàtica (la passiva –i per tant el participi, que forma part de les “formes verbals no finites”–; tractarem específicament la passiva a §1.4.5) és un problema tan complex que deu trobar-se entre els conceptes sintàctics més complexos; i el segon “cas simple” es basa en un concepte que el propi Generativisme ha tendit a diluir, “els verbs auxiliars”. És veritat que el Generativisme actual dóna una funció extraordinàriament cèntrica als pocs “auxiliars” que resten, però això en realitat és un problema greu (vegeu §5.2.8), cosa que el lector potser començarà a intuir si tenim en compte que *auxiliar* pot significar ‘secundari’ (en oposició a algun element *principal* : «mot... que... només pot ésser entès quan es relaciona amb un mot principal», DLC), i aleshores seria convenient que ens preguntàssem com és que l'element secundari semànticament és primari sintàcticament (vegeu §1.8 quant a la relació entre Semàntica i Sintaxi, i §2.1.4 sobre l'oposició *principal / secundari* en els verbs).

1.4.5. Sobre les transformacions i la hipòtesi hipotètico-deductiva.

Després de veure els tres problemes que hem comentat (la coordinació,

³⁰ Cal dir que en aquest context el “pretèrit perfet perifràstic” del català, tan rar, esdevé natural. Encara que ho reprendrem, diguem ara que els “elements” subratllats de “*vaig tornar*” són tan “morfemes temporals” que de les deu formes “auxiliars” que hi ha

(i) jo vaig tornar	nosaltres vam o vàrem tornar
tu vas o vares tornar	vosaltres vau o vàreu tornar
ell o ella va tornar	ells o elles van o varen tornar

n'hi ha sis que ni tan sols pertanyen a la conjugació del verb *anar* (ni que jo sàpiga li han pertangut mai): *vam, vau, vares, vàrem, vàreu, ivaren* (contra *vaig, vas, va* i *van*, que també pertanyen a *anar*). Quant a l'origen històric (no solament en català, sinó també en castellà, i sobretot en occità i francès), vegeu Colon (1978).

els auxiliars i la passiva), Chomsky observa que «there are a great many other rules of this type, a few of which we shall discuss below» i conclou immediatament que «by further study of the limitations of phrase structure grammars with respect to English we can show quite conclusively that these grammars will be so hopelessly complex that they will be without interest unless we incorporate such rules [transformacionals]» (p. 44). És a dir, el model d'estructuració sintagmàtica no és vàlid per explicar segons quins fenòmens, i cal recórrer a les transformacions. Independentment dels comentaris que ja hem fet, ara veurem i comentarem l'avantatge fonamental que troba Chomsky en l'anàlisi transformacional, que és el fet que aquesta anàlisi «is essentially more powerful than description in terms of phrase structure, just as the latter is essentially more powerful than description in terms of finite state Markov processes» (p. 47). Observem aquest detall: el model de les posicions finites no és menys poderós que el model d'estructuració sintagmàtica, car el primer model no té cap restricció categorial (ni pràcticament de cap mena), i per tant és un model amb un poder tan gran que és quasi absolut (per la qual cosa és pràcticament completament inútil). I bé, el model transformacional, ¿restringeix les possibilitats de generar oracions o les augmenta? Jo diria que les augmenta clarament. Posarem l'exemple de la passiva perquè permet de mirar-se'l des del present. Segons Chomsky (1957: 45) hi ha transformacions *obligatòries* i *opcionals*. Ara bé, si hi ha transformacions obligatòries és perquè hem generat estructures asintàctiques, i com que són asintàctiques hi hem de fer moviments perquè esdevinguen sintàctiques. Exemplifiquem-ho amb la passiva, l'estructura profunda de la qual seria

(32) [_{SN} ∅] INFL [_{SV} [_{V'} és [_{V'} estimat [_{SN} en Pere]] per tothom]]
 (Bonet i Solà (1986: 301))

I bé, segons Chomsky (1981), en una estructura com (32) hi ha d'entrada dues característiques:

- 1) hi ha una posició de subjecte que no és temàtica perquè no hi ha cap SN, i
- 2) el SN de la posició d'objecte rep paper temàtic però no rep cas «d'acord amb un argument *ad hoc* comunament acceptat», argument que consisteix

en el fet que «el verb, gràcies a l'acció de la morfologia de passiva, ha perdut, en convertir-se en un participi passat, la seva condició d'assignador de Cas» (Bonet i Solà (1986: 187)). Aleshores, com que hi ha un principi que diu que tota estructura sintàctica en què hi haja un SN sense cas és asintàctica (ídem p. 186), l'objecte s'ha de moure cap a la posició de subjecte per rebre cas (i si apareix a la dreta del verb, cosa habitual en català, és perquè ha anat a l'esquerra del verb i després ha tornat, Bonet i Solà (1986 p. 187 n. 108)). Davant d'aquesta explicació, la primera pregunta que faria és aquesta: ¿com és que podem generar estructures asintàctiques?, car sembla que si generem una estructura asintàctica és perquè hem aplicat alguna regla asintàctica, però si només apliquem regles sintàctiques el resultat ha de ser forçosament sintàctic. Per una altra banda, ¿què impedeix que elaborem *directament* l'estructura sintàctica de passiva? Observem que hem arribat a un punt semblant al de la coordinació: és més “econòmic” (i racional) generar directament l'estructura de passiva. I cal afegir-hi tot seguit que generar directament la passiva no implica deixar d'explicar la relació entre la passiva i l'activa, sinó solament deixar d'explicar-la *transformacionalment*. Ja veurem a §7.6.6.2 un altre intent d'explicació, un intent que tindrà també en compte estructures com ara

- (33) a. Tot l'esglaià / S'esglaià de tot
- b. Tot el preocupa / Es preocupa per tot
- c. Aquest oratge ho secarà tot / Amb aquest oratge es secarà tot

Tornem arrere. La qüestió era veure si la transformació de la passiva implicava un augment de la potència productiva (que no és el mateix que la potència *explicativa* en una escola que té problemes de superproductivitat). I bé, en la mesura que la Sintaxi ja no constaria només d'unes regles generadores d'estructures sintàctiques, sinó també d'un component que pot fer variar les estructures anteriors (i que les pot fer variar d'una forma difícilíssima de fixar –quins constituents oracionals es poden moure i on poden anar a parar–, cosa que ha centrat l'atenció del Generativisme durant molts anys), sembla que hem de deduir que hi ha més potència productiva, amb la qual cosa hem de convenir que el model transformacional comporta un retrocés respecte al model de l'estructura sintagmàtica, car el que calia (i

cal) és restringir les regles generatives de manera que generen només les oracions sintàctiques (cosa que cap generativista no gosarà negar)³¹. He d'observar ràpidament que no negue que hi haja transformacions, encara que posaré una condició perquè pugui postular l'existència d'una transformació: que pugui justificar-la per raons convincentes (i no per *raons absurdes*, com la que acabem de veure: haver de moure un constituent perquè prèviament hem generat una estructura asintàctica), car parteix de la hipòtesi que en el món de la Sintaxi no hi ha res que siga ni fortuït, ni insignificant, ni absurd. Per una altra banda, intentaré treballar la idea que el component transformacional no és un component estrictament sintàctic sinó *postsintàctic* (això és, que actua quan el parlant ja ha generat l'oració –i encara no l'ha dita, és clar).

És possible que algú intente defensar la proposta de Chomsky (1981) sobre la passiva dient que la hipòtesi generativa és una hipòtesi hipotètico-deductiva (i per tant podríem introduir com a hipòtesi el que hem vist sobre (32)). Davant d'aquesta objecció jo diria que una escola hipotètico-deductiva el que primer ha de fer és partir dels axiomes que considere necessaris i tot seguit *definir* (això és, *de-limitar* clarament) els conceptes bàsics a partir dels quals hom anirà bastint la hipòtesi "hipotètico-deductiva". Ara bé, tant el Generativisme dels anys 50 com el dels anys 80 introdueix les categories sintàctiques sense definició, i tracta d'arribar al concepte de *sintagma* (això és, a l'estructuració sintagmàtica) no pas a través d'axiomes i definicions, sinó a través de "proves" empíriques darrere de les quals hi ha en general fenòmens foscs i desconeguts. Fins ara hem vist la coordinació, de la qual diu Chomsky que «offers one of the best criteria for the initial determination of phrase structure» (1957: 36), i a §4.2 en veurem diverses més.

Amb aquests comentaris sobre la passiva, hem acabat de comentar les tres objeccions que Chomsky posava contra el model d'estructuració sintagmàtica. Convide el lector a deduir si aquests presumptes defectes són

³¹ En realitat tothom sap que el model transformacional és més potent que el model de l'anàlisi en constituents immediats, començant per Chomsky (1957): «in §5 I suggested a more powerful model combining phrase structure and grammatical transformations» (p.49).

reals o bé si responen a punts de vista erronis.

1.4.6. La Morfologia i les regles sintagmàtiques; els morfemes verbals de temps, aspecte i nombre i persona

Ja hem vist a §1.1 que hi ha contradiccions i confusions en la qüestió de la relació entre la Sintaxi i la Morfologia, contradiccions i confusions que reapareixen en l'exposició i crítica del model d'estructuració sintagmàtica (1957 cap. 4 i 5). En veurem ara un exemple que té repercussions en l'actualitat. A la p. 33 (que pertany encara al capítol dedicat a exposar el model d'estructuració sintagmàtica, cap. 4), Chomsky fa un esforç per separar la Sintaxi de la Morfologia i la Fonologia

(34) We can now extend the phrase structure derivations [=regles] by applying (i) [reproduceixc només les regles que ens seran útils]

- (l) a. *take* → / teyk \ ((19 vii) de p. 32) [pronúncia de la imatge visual d'un mot emmagatzemada al cervell; opinió meua]
- b. *take* + past → / tuk \ (19ii) [passat irregular del verb *take*]
- c. / ...D / + *past* → / ...D / + / id / (where D = / t / or / d /) (19iv) [es tracta d'una regla "morfofonològica" per formar el passat regular dels verbs en anglés]

so that we have a unified process for generating phoneme sequence from the initial string "Sentence". This makes it appear as though the break between the higher level of phrase structure and the lower levels is arbitrary. Actually, the distinction is not arbitrary. For one thing, as we have seen, the formal properties of the rules $X \rightarrow Y$ corresponding to phrase structure are different from those of the morphophonemic rules, since in the case of the former we must require that only a single symbol be rewritten...

La referència que hi ha en aquest fragment («as we have seen») és doble. La primera, referida a les regles d'estructuració sintagmàtica adaptades a (7)

(tipus SN → Det N, N → esparver), diu que «one feature of (7) must be preserved, however, as it is in (35)

(35) NP_{singular} + Verb → NP_{singular} + hits [regla per formar el nombre del verb, la qual ha d'entrar en acció després d'haver format el nombre del SN subjecte³²]

only a single element can be rewritten in any single rule» (p. 29). I la segona referència al·ludeix a un fragment que es troba immediatament davant de la cita de la p. 33 que hem transcrit al principi d'aquest punt; aquest fragment, que es refereix a les regles de (34), diu que «in these morphophonemic rules we need no longer require that only a single symbol be rewritten in each rule» (ps. 32-33). I bé, si observem les regles de (7) i la de (35) veurem que, efectivament, només hi ha un element reescrit, però si observem les de (34) veurem que també n'hi ha un només (o això és el que jo hi veig), amb la qual cosa resulta que estem establint una condició *vàcua*, una condició que es pot aconseguir però que sembla que no s'acompleix (com a mínim en els exemples que pot veure el lector), i per tant resulta que les regles d'estructuració sintagmàtica podrien ser distintes (teòricament) de les regles morfofonològiques, però en realitat (en la pràctica) són idèntiques.

Deixem ja de banda la base teòrica³³ i passem a l'aplicació de la teoria. Hem vist que una regla morfofonològica de (34) és la formació del passat, i per tant resultaria que els morfemes temporals del passat pertanyen no a

³² Observem que en aquesta regla només hi ha reescrit un element, però està doblement reescrit, car en realitat hi ha aplicada la regla (3f: introducció lèxica del verb) i (17: formació del nombre en la persona verbal).

³³ Chomsky dóna una segona raó a la p. 33 per separar les regles d'estructuració sintagmàtica de les regles morfofonològiques, raó que no comprenc. Sembla que es refereix al fet que les unitats fonològiques i morfològiques serien simples i les sintàctiques complexes. Si fos això caldria dir que és una raó molt discutible, car sembla indubtable que una construcció fonològica com ara / pasar / (o només / p /) o una de morfològica com ara *paret + s* és tan complexa com una construcció sintàctica com ara [SN aquesta taula] en *Pintaré aquesta taula*.

l'estructuració sintàctica sinó a la Morfologia³⁴. Ara bé, si passem a la part del cap. 5 que tracta els auxiliars, que ja hem comentat ací a §1.4.4, veurem que «we can state the occurrence of these auxiliaries in declarative sentences by adding to the grammar (3 [regles d'estructuració sintagmàtica]) the following rules

- (36) a. Verb \rightarrow Aux + V (28i)
 b. Aux \rightarrow C [concordança de nombre més morfemes temporals; vegeu c] (M[odal]) (have + en [temps compostos]) (be + ing [perífrasis duratives]) (be + en [passiva]) (28iii)
 c.
$$C \rightarrow \begin{cases} S \text{ in the context } NP_{\text{sing}} \\ \emptyset \text{ in the context } NP_{\text{plural}} \\ \text{past} \end{cases} \quad (29i)$$

 d. Let *Af* stand for any of the affixes *past, S, \emptyset, en, ing* (29ii)

És a dir, en la mesura que aquestes regles són una expansió o ampliació de les regles d'estructuració sintagmàtica, haurem de deduir que són d'estructuració sintagmàtica, i per tant ara estem dient que allò que abans havíem considerat una regla morfofonològica (les regles dels morfemes temporals), ara ho considerem una regla d'estructuració sintagmàtica a (36c). Per una altra banda, a (36) hem col·locat la Morfologia (morfemes temporals i de nombre del verb) dins de la Sintaxi, a pesar que abans havíem intentat separar-ho. La conclusió que m'interessa extraure d'aquestes contradiccions en relació a les tres dècades següents és la indefinició de què partim en relació als morfemes aspectuals (*haver* en els temps compostos), els temporals i els de nombre del verb (i els de persona, que en aquesta obra de Chomsky no apareixen perquè en anglès no existeixen). Ja veurem com és el tracte posterior a les pròximes obres que comentarem.

A les regles de (36) hi ha un parell d'aspectes que cal remarcar (a banda de la manca d'homogeneïtat que hi ha a (36c) entre els morfemes de nombre

³⁴ Notem que en la mesura que (35) s'equipara a (7) («one feature of (7) must be preserved... as it is in (35)»), sembla que el morfema de nombre en els verbs no seria una regla morfològica sinó d'estructuració sintagmàtica, cosa que contrasta amb el fet que la formació del passat no seria una regla d'estructuració sintagmàtica sinó morfològica.

i els temporals). El primer és que segons (36a) un verb es pot reescriure per introduir els “auxiliars”³⁵, cosa que planteja la pregunta si les paraules es poden reescriure *dins de les regles sintagmàtiques* en el cas que continguen afixos derivatius, com ara

(37) *brancatge* → [radical nominal *branca*] + [sufix nominal *atge*]

Aquesta pregunta es podria contestar afirmativament si tenim en compte la regla que veurem a (39). Quant al segon aspecte, crec que té prou importància com perquè el tractem a banda.

1.4.7. L'infinitiu com a SV

La introducció a (36b) dels temps compostos, la passiva i la perífrasi durativa aprofita perquè puguem introduir a (36d) el participi i el “gerundi-infinitiu”, el darrer dels quals (més el morfema *to*) es tracta així: «the morphemes *to* and *ing* play a very similar role within the noun phrase in that they convert verb phrases into noun phrases, giving, e.g..

(38) a. [to prove that theorem] was difficult (32)

b. [proving that theorem] was difficult (32)

etc. We can exploit this parallel by adding to the grammar (7 [tipus O → SN SV]) the rule

(39) NP → *ing / to* VP»

(ps. 40-41). Davant d'aquest raonament (i independentment del que hem vist a §1.4.4 sobre les “formes verbals no finites”), jo preguntaria per què *prove*

³⁵ Dins dels “auxiliars” (l'estudi dels quals Chomsky considera que «turns out to be quite crucial in the development of English grammar», p. 38) hi ha implicats problemes que hem vist a §1.4.4 (perífrasis duratives, passiva). Aclarim que entre els verbs que Chomsky col·loca dins dels modals hi ha *auxiliars-auxiliars* (això és, “partícules” que poden funcionar estrictament com a morfemes verbals –*have, will* i *shall*) i *semiauxiliars* (els verbs que no perden mai la seua significació pròpia –i per tant no poden ser mai elements purament morfològics –, com *can, may* i *must*).

that theorem és un SV, cosa que potser podríem contestar recorrent a la “prova” de la substitució i veient que aquest “segment” cap posem per cas a

(40) You prove that theorem

i com que (40) l'analitzem com a

(41) [_{SN} you] [_{SV} prove that theorem]

hauríem demostrat que el “segment” que estem analitzant és un SV. Ara bé, jo diria que hi deu haver algun error perquè aquesta “prova” no és traslladable al català

(42) a. Provar aquell teorema era difícil
b. *Tu provar aquell teorema

¿Què és el que hi falla? Jo diria que dues coses, l'una general i l'altra específica de l'infinitiu. La general és que és perillós considerar els “segments” fora del seu àmbit natural (que és, naturalment, les oracions), car això pot induir-nos a errors. Per exemple, el “segment” *de la mar* no té el mateix valor semàntic (ni funcional segons la hipòtesi que faré) a (43a) que a (43b), ni a (43b) o (43a) que a (43c)

(43) a. Els vegetals *de la mar* són molt bons
b. Quan trac el meu fill *de la mar* sempre plora
c. Demà anirem a jugar davant *de la mar*

Ja veurem que aquest error (que podem fer perquè no definim les funcions sintàctiques) no és inusitat sinó molt freqüent. I l'error específic de l'infinitiu és el següent: pressuposar que l'infinitiu és *categorialment* (=sintàcticament) un verb (igual que el participi en la passiva), i si és un verb, vol dir que ell tot sol o acompanyat per algun modificador ha de formar un SV. És probable que en aquesta confusió jugue un paper important el costum de les nostres gramàtiques de dir com ara que “córrer és un verb”, quan *córrer* d'entrada no és un verb sinó *un infinitiu* ; recordem que no totes les tradicions

gramaticals són com la nostra, i que com ara la llatina (que tenim o hauríem de tenir tan prop) no deia “el verb *pensare* (=infinitiu, forma impersonal)” sinó “el verb *penso* (=forma conjugada personal)”; a §7.6.6.1 intentaré justificar el costum actual. En fi, si l’infinitiu fos un verb no s’explicaria que pugua desenvolupar funcions sintàctiques que reservem al nom³⁶, com a (44a), i que en canvi no pugua desenvolupar funcions que reservem al verb, com a (44b)

- (44) a. Treballar cansa
b. *El Pere treballar dur
c. El Pere treballa dur

És clar que l’infinitiu té “coses rares”, com ara admetre “modificadors” (diguem-ho provisionalment així) sense preposició, cosa inaudita en el “noms normals”

- (45) a. Treballar la fusta és relaxant
b. *El treball la fusta és relaxant
c. El treball de la fusta és relaxant

però això jo diria que és una incògnita a aclarir i no una dada que ens autoritze a opinar que *treballar la fusta* és un SV. La qüestió decisiva finalment, però, no és *opinar* sinó *definir les categories*.

1.4.8. De la totalitat als elements sense que hi haja relacions sintàctiques

El model d’estructura sintagmàtica de Chomsky (1957) és encara un model elementalíssim on no és estrany trobar símbols no categorials com ara

- (46) $Z + X + W \longrightarrow Z + Y + W$ ((17) de p. 28)

³⁶ Aquesta afirmació no apareix explícitament a Chomsky (1957), però sí implícitament: tothom que diga que l’oració és *SN SV* (o variants, com ara les definicions que incorporen “categories” com FLEX) està dient implícitament que la funció de subjecte només la pot fer la categoria nominal.

(això és, qualsevol constituent X es pot reescriure a través de qualsevol altre constituent Y en el context Z – W; Y pot ser igual a X perquè no hem dit el contrari), regla potentíssima que permet qualsevol reescriptura i qualsevol tipus de transcategorització, com ara

(47) a. Adj → N

b. N → V

Deixant de banda que regles com les (46) podrien ser la base d'una tendència fortíssima posterior (la tendència a adoptar un punt de vista transcategorial en la definició de l'estructuració sintagmàtica, en compte de donar definicions categorials), voldria centrar-me ara en una assumpció constant en tota la història del Generativisme: començar l'estructuració sintagmàtica des de dalt (O → SN SV), des de la màxima projecció màxima³⁷, l'oració. Em dedicaré en aquest punt a fer una crítica general d'aquesta assumpció ("començar per dalt") i assenyalar d'una forma genèrica quina hauria de ser l'alternativa segons la meua opinió ("començar per baix").

La primera cosa que assenyalaria és que parlar de *estructuració sintagmàtica* partint de l'oració és, lèxicament, per l'ús lingüístic de les paraules (això és, no *metalingüísticament* sinó *lingüísticament*), inapropiada, car la generació-construcció-estructuració d'una casa no pot començar tenint tota la casa, sinó que haurem de començar pels fonaments, pilars, bigues, etc. Tota una altra cosa és que vulguem estudiar una casa ja feta (una oració ja dita), però aleshores no hauríem de parlar de *estructuració* sinó en tot cas de *desestructuració-descripció-anàlisi*. Això és, no hauríem de parlar de *estructuració sintagmàtica* sinó de *desestructuració o anàlisi sintagmàtica*. Ja hi tornarem en parlar de l'emissor i el receptor a §1.7. Una conseqüència de partir des de dalt és que si volem analitzar com ara el fragment entre claudàtors de

³⁷ L'expressió que acabe d'escriure (que he hagut de reordenar perquè no siga tan malsonant, car l'estructura bàsica o "profunda" és *la projecció màxima màxima*) ja indica que la definició d'oració com a O → SN SV és contradictòria.

(48) [SX L'afirmació del Joan en el context esmentat] ja no la podem considerar errònia avui en dia

haurem de fer tota una sèrie de “proves” per saber si el conjunt és un SN (com ara substituint-lo per unitats lingüístiques compostes d'Art o Quant i N). Ara bé, quan hàgem arribat a la conclusió que tot el fragment és un SN, després haurem de veure la relació entre *la afirmació del Joan* i *en el context esmentat* (assumint que a través d'unes altres proves hauríem arribat a la conclusió que els dos darrers segments són al seu torn unitats sintàctiques); per una altra banda, assumim també que fem una sèrie de proves que ens porten a la conclusió que *del Joan* és un modificador més acostat al nucli nominal que no l'article *la*³⁸, i per tant tindríem una estructura com [N' la [N' [N afirmació] del Joan]]. Ara bé, ¿on situariem el darrer modificador, seria més central que l'article o més perifèric? Aquest modificador possiblement és problemàtic per a la teoria actual, ja que fins i tot seria difícil de dir si és un element del SN subjecte (cosa que hauríem de pensar tant per l'ordre com per la semàntica, car sembla evident que *en el context esmentat* és un modificador del N *afirmació*) o un “element” del SV traslladat a l'esquerra (encara que no a l'esquerra del nom subjecte) perquè seria temàtic (notem que si el context és *esmentat* és perquè és conegut pel receptor del missatge). I encara hi hauria un altre problema: aclarir si el nucli *afirmació* no és potser tan nuclear perquè és un derivat verbal, i per tant hi ha la possibilitat que el nucli real siga o bé el radical de naturalesa verbal *afirma-* o l'afix de naturalesa nominal *-ció*. En poques paraules: davant d'un simple segment com el que hem assenyalat, sembla que no podríem dir en paraules poques i clares quina estructura hi ha (excepte que diguem com ara: hi ha aquesta estructura perquè és evident, i el que és evident no

³⁸ L'anglès és una llengua molt adequada per veure això, car tant pot dir (i) com (ii)

(i) I like that table on the coin

(ii) I like that coin table

i per tant fa pensar que “determinats” modificadors (¿però com podem determinar-los?) són més interiors que allò que solem anomenar *especificadors*. Notem que en català això no és tan freqüent i normal com en anglès, però tampoc no és inaudit: en la nota anterior hi ha (iii) i (iv)

(iii) la projecció màxima màxima

(iv) la màxima projecció màxima

Quant a la caiguda de la preposició en el pas d'(i) a (ii), vegeu §4.3.6.2.

s'explica).

Per una altra banda, com que partir des de dalt ens obliga a descriure oracions ja dites (o a fer “generacions” estranyes, vegeu §2.2.1), podem fer una descripció superficial de les categories que hi ha sense fer referències a les relacions sintàctiques, cosa que si partíssem des de baix no podríem fer, car ens hauríem de preguntar com formem oracions (i per tant què pot modificar a què). I bé, en compte de fer totes aquestes operacions tan llargues (que exigeixen molt sovint recórrer a conceptes que no hem definit enlloc i que en general no són clars, com ara la coordinació), ¿no seria més clar, net i curt partir d'una cosa que tothom accepta, la divisió categorial de les paraules³⁹, i dir per exemple quines construccions sintàctiques poden modificar un nom i per què ho poden fer (això és, amb quina finalitat ho fem, car en la llengua tot té finalitat –segons la meua creença)? Si continuàvem actuant de la mateixa manera amb les categories que poden modificar el nom (per exemple, què pot modificar un adjectiu), i esgotàvem totes les categories, potser arribaríem a un punt en què podríem partir d'una categoria (la que siga el nucli de l'oració) i acabaríem en la projecció màxima, l'oració, que no seria res més que una expansió del nucli de partida.

Aquest canvi de perspectiva jo diria que és de sentit comú, car aleshores construiríem una oració anant des dels fonaments cap a la teulada, des del simple cap al complex, des de baix cap amunt. Tractaré de demostrar que aquest canvi de perspectiva pot simplificar molt la teoria sintàctica, i per una altra banda pot donar-li versemblança psicològica.

1.4.9. L'oració i les funcions sintàctiques

Aquesta distinció entre dues maneres de “construir” una oració, “des de dalt” i “des de baix”, podria ajudar a comprendre algunes anomalies. Per exemple, en la mesura que partir “des de baix” implica partir de les unitats

³⁹ No cal dir que hi ha una part de les paraules que no sabem bé què són categorialment, però una part majoritària sí que és clara, i podem partir de les clares per intentar aclarir les fosques.

sintàctiques més simples i acabar en la més complexa, l'oració, i en la mesura que partir "des de dalt" (que és una perspectiva que hem heretat de l'estructuralisme, per exemple Wells (1947)) implica partir del punt final de l'estudi de la Sintaxi (que és l'oració), tenint en compte això potser ja comença a ser comprensible que algunes escoles (com ara la Gramàtica de Montague i els seus hereus, vegeu §6.2.4) hagen introduït com una unitat "primitiva" que no cal definir la unitat sintàctica no solament més *derivada*, sinó també la unitat sintàctica més necessitada de definició, d'aclariment de les seues parts i funcionament. El Generativisme, en general ha evitat aquesta temptació si hem de creure Radford, que diu que «there is general agreement in more recent work that clausal constituents... cannot be primitive categories but must each be projections of some word-level category» (1988: 602-603). Tanmateix hi ha excepcions, com ara la de Marantz (1984), autor que pretén sintetitzar el Generativisme i punts de la Gramàtica Funcional i de la Gramàtica de Montague (vegeu §6.2.4). Més encara: hi ha generativistes que diuen el contrari de Radford, com ara Hernanz i Brucart (1987), que oposen la tradició i l'estructuralisme (que es fonamentaria en el concepte *classes de paraules*) a «la actualidad», on «la mayoría de los lingüistas toman la **oracion** como unidad básica de la gramática» (p.19); aquesta concepció es reafirma més avant

(49) Con la GGT se invierten radicalmente estos planteamientos. La oración no se define por vía inductiva, a partir de unidades de nivel inferior como la palabra, sino que, por el contrario, representa el punto de partida de l descripción gramatical... su *status* teórico [el de l'oració] es semejante al de un **axioma** (p.49; també a la p.57)

En realitat, no és gens estrany trobar autors generativistes que consideren que l'oració és una unitat «bàsica» o «primitiva», amb inclusió de Chomsky (vegeu §5.2.1.3 i §5.2.9.1).

Siga com siga, intentaré ara introduir el concepte de *funció sintàctica* a partir d'unes dades que hem vist un poc més amunt. He comentat que segons la meua opinió no hi ha res de casual en la Sintaxi, sinó que la veig com un aparell on tot té una finalitat, on no hi ha cap element que modifiqui

un altre element simplement perquè sí. I bé, és aquesta finalitat el que entenc com a funció sintàctica

(50) FUNCIO SINTACTICA:

- a. És la finalitat per la qual una categoria determinada, X, pot modificar una altra categoria determinada, Y, on $X \neq Y$. És equivalent dir que X modifica Y a dir que X és la perifèria de Y (vegeu les descripcions de (6)).
- b. Una categoria pot tenir al si de l'oració una sola funció (el verb i la preposició) o més d'una (el nom i l'adjectiu-adverbi)

En aquesta primera descripció de les funcions sintàctiques (la definició rigorosa i detallada de les quals entenc que és equivalent a construir la sintaxi del llenguatge humà) hi ha un punt fosc per a l'autor (la condició $X \neq Y$; tipus *fer-se home, riu Xúquer, ben alt / directament*) i diversos punts foscos per al lector, però ara per ara només m'interessa retenir això de la finalitat, i els altres detalls (i problemes) ja els treballarem (i rectificarem parcialment). Cal dir que el concepte de funció sintàctica a què intentaré acostar-me amb prou feines té cap relació amb el concepte de "funció gramatical"⁴⁰ que apareix en la tradició i en diverses escoles actuals (com ara els que s'autoanomenen hereus de l'estructuralisme europeu i la Gramàtica Funcional); aquest concepte té una càrrega semàntica molt alta (*destí, origen, comitativ, temporal, final, condicional*, etc.) i una càrrega sintàctica

⁴⁰Comrie (1981) opina que

(i) Además de los roles semánticos y pragmáticos..., hay también relaciones puramente sintácticas que se establecen entre un sintagma nominal y su predicado, las cuales... no pueden identificarse con ellas. Estas relaciones podrían llamarse relaciones sintácticas, aunque la tradición reciente ha determinado que el nombre habitual sea relaciones gramaticales y éste es el término que utilizaremos en este libro: no obstante, hay que tener presente que el término gramaticales tiene aquí el sentido estricto de sintáctico (ps.98-99)

La meua opinió és qualsevol tradició s'ha de respectar mentre no cree confusió, i com que l'etiqueta "relació (o funció) gramatical" és efecte d'un ús confusori (sintaxi=gramàtica en la pràctica), trobe que és millor substituir-la sistemàticament per "relació (o funció) sintàctica". Quant a "relació" i "funció", per a mi no són conceptes equivalents, ja que si *a* i *b* formen una estructura sintàctica, aleshores *a* està relacionat amb *b* i *b* està relacionat amb *a*, però d'acord amb (50), només un dels dos (el perifèric) fa una funció respecte a l'altre.

molt baixa (per exemple, el subjecte és un SN⁴¹). Per una altra banda, jo diria que aquestes funcions són una conseqüència de partir “des de dalt” (i en el cas de la tradició una conseqüència d'intentar estudiar la Sintaxi sobretot des del significat), i per això es refereixen a “macroconstituents” de l'oració, però no abasten els “microconstituents”. Veurem tot seguit diverses de les observacions anteriors en el primer paràgraf de la “Introducció” d'Hernández (1989) (els comentaris breus els introdueix entre claudàtors i els llargs a través de notes a peu de pàgina)

(51) El present estudi aborda el tema de les relacions sintàctiques que es contrauen entre nom i verb o adjectiu amb funció d'atribut [¿és igual $N V$ que $N Adj$?], ço és, aquelles relacions amb què es crea l'ordit bàsic de l'oració simple [tots els SPs que tenen “funció gramatical”, ¿no són «ordit bàsic»?] i que precedeixen, des del punt de vista funcional, a qualsevol altre tipus de connexió sintàctica⁴². Ben bé podem dir, en efecte, que el nivell sintàctic ací atés s'ha de constituir en l'essencial abans que no els altres nivells que hi són superiors o inferiors [Resposta de la darrera pregunta; sembla per tant que podem començar per un *nivell mitjà* de l'oració, i posteriorment anar primer cap avall del nivell mitjà i després cap amunt, o bé anar primer amunt i després avall, o indistintament]. És a dir, no solament les relacions sintàctiques de l'oració composta pressuposen, com sembla lògic, les de l'oració simple, sinó també les dels complexos

⁴¹ La Gramàtica Funcional (i abans la Relacional) ha eliminat una de les poquíssimes referències categorials de les funcions tradicionals (vegeu Keenan (1976)), cosa que no trobe gens casual, car si la caracterització que he fet del concepte tradicional (molta semàntica i poca sintaxi) fos certa, aleshores es comprendria que alguns dels integrants més importants de la Gramàtica Relacional dels anys 70 fossen antics semantistes (de la Semàntica Generativa); vegeu Newmeyer (1986: 218) pel que fa a aquesta filiació semantista.

⁴² Com que partim des de dalt, és normal que les “macrofuncions” vinguen abans que les “microfuncions”, però en aquest fragment hi ha més, ja que si «les relacions... entre nom i verb o adjectiu amb funció d'atribut... precedeixen... qualsevol altre tipus de connexió sintàctica», sembla que hauríem de començar l'anàlisi de l'oració per $O \rightarrow N V$ (o $SN SV$) o $O \rightarrow N Adj$ (o $N SAdj$, o $SN SAdj$); si comencem pel primer ($SN SV$), podem pensar que tots els constituents oracionals es trobaran al SV (excepte el subjecte, és clar), però si comencem per l'altra possibilitat ($N SAdj$ o $SN SAdj$), ¿com introduïrem les *connexions sintàctiques* que *segueixquen* les anteriors (per exemple qualsevol SP amb una “funció gramatical”)? La resposta d'aquesta pregunta la trobarem de seguida, encara que en termes de la X' , és una resposta fosca.

sintàctics que pertanyen a nivells inferiors, com ara el del sintagma nominal o d'altres sintagmes [és lògic perquè, com ja he dit, anem des de dalt cap avall]. Aquests darrers serien una mena de sintaxi "degradada" a partir de les relacions que s'estableixen en el nivell ací tractat [¿Per què? Si considerem «degradat» el que encara no coneixem, vol dir que ho mirem amb la vista grossa, que li donem poca importància, i aleshores tenim el perill de no arribar a conèixer mai el que encara no sabem]. Si és possible, d'antuvi, reconèixer en la sintaxi l'eix central d'organització del sistema lingüístic [la Sintaxi, ¿també és «eix central» respecte als camps lèxics?], haurem ara d'afegir que l'oració simple resulta ser, tant des del punt de vista funcional com del psicolingüístic, l'origen i el fonament de tota construcció sintàctica [l'oració –simple o complexa– no és l'origen ni el fonament de cap construcció sintàctica perquè és el destí i el sostre de tota construcció sintàctica] (p.11).

Insistim en les relacions sintàctiques «degradades»: ¿per què a *el pi roig* (a *el pi roig és propi de les terres superiors a 1000 metres*) no hi ha d'haver relacions sintàctiques entre *pi* i *roig* i entre *el* i *pi* (hi haja l'ordre i estructuració que hi haja), de tal manera que *roig* i *el* facen una determinada funció sintàctica? Des del meu punt de vista, no hi ha cap element sintàctic que no estiga en relació amb algun altre, i si està en relació no és pas per casualitat sinó per alguna cosa (*per fer-hi una funció*).

Voldria dir abans d'acabar que la definició de les funcions és el que pot permetre que delimitem la Sintaxi de la resta de la Lingüística. Posem-ne un exemple. Si no definim les funcions (i per tant no sabem com s'estructura una oració i per què s'estructura així) sempre podem dir que els morfemes de nombre i persona del verb o el "complementitzador" *que* són "categories sintàctiques" (en realitat podem dir que qualsevol cosa és una categoria sintàctica perquè no en definim cap, de categoria, i per tant tenim una llibertat absoluta per introduir com a sintàctic tot allò que vulguem). Ara bé, si ja hem definit les funcions i veiem que ni els morfemes verbals de nombre i persona ni el "complementitzador" *que* fan cap funció sintàctica en l'estructuració sintàctica oracional, aleshores haurem de concloure que

aquestes unitats lingüístiques no són pas unitats sintàctiques. Això porta a una conclusió que d'entrada pot fer una mica de por: que no és sintàctic tot allò que és sonor, tot allò que té "matèria". Ara bé, jo diria que és precisament això (*que en una oració ja dita no tot pertany a la Sintaxi*⁴³) el que podria permetre que aclaríssem per què el concepte *paraula* és un concepte particularment rebel a la subordinació definitòria (vegeu a tall d'exemple Matthews (1974 cap.2); trobe molt recomanable la claror àcida de Ferrater (1981: 47-54); escrit el 1970).

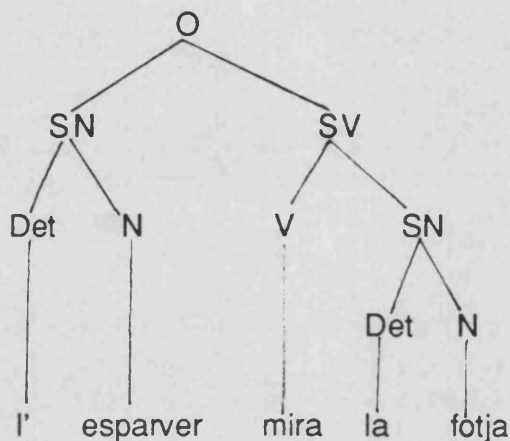
1.4.10. La divisió oracional en SN i SV

Quan no definim què pot modificar a què, ens tanquem la porta de deduir raonadament quina estructura té qualsevol oració de qualsevol llengua (excepte que recorreguem a les costoses "proves" de substitució i semblants que he tractat d'introduir a §1.4.8 comentant (48)), i això jo diria que és la causa del fet que quan intentem veure l'estructura d'una oració concreta, en realitat tendim a fer tautologies. En veurem un exemple de Chomsky (1957), i avançaré que això es dona més aviat *massivament* en el Generativisme dels 80. Chomsky comença descrivint el model d'estructuració sintagmàtica introduint les regles de (7: O → SN SV, SN → Det N, etc.), però cal que ens preguntem per què l'oració té aquesta estructura. No he trobat pràcticament res a Chomsky (1957) (i en general a la bibliografia que he consultat). Les regles de (7) són un heretament generativista de l'estructuralisme, i un heretament que hem acceptat i reproduït sense adequar-lo a regles generals (això és, als principis vertebradors de

⁴³ No cal dir que aquesta afirmació cal completar-la amb una altra de signe contrari: la sintaxi de qualsevol oració dita no es limita a a llò que té "matèria", car més enllà hi ha els "constituents buits" i sobretot les relacions entre les unitats sintàctiques. Aquesta afirmació potser ara és òbvia, però en tot cas no és sobrera segons la meua opinió (de fet, no és difícil trobar lingüistes del segle XX en l'obra dels quals les categories sintàctiques no tenen cap paper en la pràctica –a l'apèndix 1 n'hi ha un exemple–; per una altra banda, les relacions sintàctiques del Generativisme actual són en el millor dels casos una imatge visual –un *arbre*–; vegeu §2.1.3).

l'estructura sintàctica oracional)⁴⁴ . Però vegem la tautologia. Chomsky introdueix les regles de (7) per descriure una oració del tipus *L'esparver mira la fotja* , i tot seguit transforma aquesta descripció en un dibuix que «represent the derivation [de l'oració esmentada]... in an obvious way by means of the following diagram [que adapte a (52)] (p. 27)

(52)

Aleshores, quan ja ha descrit l'oració que està analitzant, Chomsky passa a "definir" les estructures sintàctiques de l'oració que en realitat ja tenim "definida": «a sequence of words of this sentence is a constituent of type Z if we can trace this sequence back to a single point of origin in (52), and this point of origin is labelled Z» (p.28). És a dir, el segment *esparver mira* no és un constituent perquè si anem a (52) veurem que no podem enfilarnos per l'arbre invertit de manera que tots dos vagin a parar immediatament a una "forca"; si agafem en canvi el segment *l'esparver* , sí que podem fer aquesta operació, car *Det* i *N* conflueixen immediatament a "SN"; per una altra banda, aquest segment és un SN perquè aquesta és l'etiqueta que hi ha en el punt de confluència.

I bé, jo diria que tot això és una obvietat (i per tant no interessa gens), car la qüestió interessant no és "definir" el que ja hem descrit, sinó saber per què descrivim com descrivim, això és, saber quins *principis generals* regeixen la nostra descripció no solament de l'oració de (52), sinó de qualsevol oració

⁴⁴ No cal dir que això no ho hem fet perquè no hem pogut fer-ho, car l'únic element important *quasi* general és el SN subjecte (solem dir que aquesta condició categorial falla en els verbs "zeroactancials" com *ploure*, vegeu §4.2.3.3 i §5.2.10.2), i el SV pot "començar" per V SN, V SP, V SAdj, V SAdv, etc.

de qualsevol llengua (i per això parle de principis *generals*). ¿Per què per exemple dividim l'oració en SN i SV? Tots sabem la resposta d'aquesta pregunta: perquè Plató i Aristòtil varen dividir l'oració en subjecte i predicat, i la tradició lingüística en general sempre ha mantingut aquesta divisió (i el Generativisme ortodox l'ha mantinguda –encara que vacil·lantment, vegeu el capítol 6– fins als nostres dies, a pesar dels intents interns i externs⁴⁵ de bandejar-la). Això, però, només aclareix l'origen de la idea de dividir l'oració en SN i SV, però no *les raons teòriques* d'aquesta divisió. És curiós que no haja trobat cap llibre (ni persona, a pesar que ho he preguntat) que parle sobre l'origen del concepte de “SV”, de tal manera que no sé si és un concepte de l'Antiguitat grega, de l'època medieval europea o contemporani, com tampoc no sé quin bagatge teòric tenia qui el va inventar, ni tampoc quin ordre superficial tenia la llengua que motivà l'aparició de tal concepte (i totes aquestes ignoràncies que no he pogut resoldre contrasten vivament amb el fet que no hi ha hagut ningú –que jo sàpiga– que haja delimitat i estructurat mínimament el SV (vegeu §5.5.4.1); i encara contrasta amb el fet que el SV és un concepte terriblement problemàtic per a una teoria universal de la Sintaxi: ja en parlarem).

Una de les poques referències que he trobat sobre la divisió SN SV es troba a Chomsky (1957: 32) (en veurem algunes altres a §5.5.4): «there is no way of ordering the elements NP and VP relative to one another. Noun phrases are contained within verb phrases, and verb phrases within noun phrases, in English». És a dir, diem que no hi ha cap manera de fer dependre sintàcticament (de «ordering») el SN del SV o el SV del SN, per la qual cosa neguem la possibilitat que l'oració siga una estructura endocèntrica com qualsevol altre sintagma. ¿Quines són, però, les raons de tal conclusió? La primera és clara: un SN pot dependre d'un V perquè usem l'estructura SV → V SN. Ara bé, ¿què vol dir la segona? És difícil que vulga dir que el SV depèn del SN subjecte, car aleshores l'oració seria una projecció del nucli

⁴⁵ Per exemple Tesnière i els que es proclamen els seus hereus, Fillmore, la Gramàtica Funcional..., tots aquests autors o escoles coincideixen a assenyalar (o pensar) que l'oració és una construcció endocèntrica que té com a nucli el verb.

del SN subjecte⁴⁶. Chomsky no posa cap exemple d'aquesta afirmació i per tant ens veiem obligats a conjecturar: ¿potser la resposta es troba nou pàgines més avant quan trobem una regla que ja hem reproduït a (39: SN → *ing / to* SV)? Si aquesta possibilitat fos certa, resultaria que els morfemes *ing* i *to* serien una espècie de morfemes nominals modificats pel SV. Ara bé, siga quina siga l'explicació concreta de la cita de Chomsky, el que és indubtable (i el que m'interessa remarcar) és el següent: partim d'una estructura oracional on el V pot modificar el N i viceversa, cosa que porta a pensar que les categories no es combinen seguint regles clares i delimitadores (separadores-diferenciadores de les categories), sinó seguint més aviat la regla *tot pot ser modificador de tot* (regla que més aviat que una regla sintàctica pareix una antiregla). I bé, arribats ací, en compte de dubtar de l'estructuració sintagmàtica concreta de què partim pel fet que sembla que hauríem de pensar que les categories es combinen no de qualsevol manera sinó seguint regles categorials (=sintàctiques) ben estrictes, en compte d'això fem el contrari: continuem acceptant l'estructura de què hem partit i neguem la possibilitat que N i V es combinen seguint una determinada lògica (que cal esbrinar), negació que al seu torn comporta l'acceptació d'una estructura oracional altament problemàtica, car hi ha una espècie de trinitat on el concepte *oració* no depèn ni del SN subjecte ni del SV, sinó de tots dos alhora (o de cap, tant se val: l'oració com a concepte "primitiu" per definició).

⁴⁶ El sistema formal d'aleshores, que era molt elemental, no permetia desenvolupar aquesta idea, car aquesta idea implicaria que el "SN" subjecte seria "l'oració" i com que cada sintagma només tenia aleshores un nivell i s'havia de subjectar implícitament al binarisme (no he vist ni una sola regla a Chomsky (1957) que violente el binarisme), tindriem

(i) SN=oració → N SV

i no podríem desenvolupar els especificadors.

No puc assegurar, però, que Chomsky no veiés el subjecte com a nucli oracional, encara que aquesta idea no tingués una correspondència en el nivell descriptiu formal. Això si més no fa pensar una dada que Chomsky dóna en un parell de llocs, un anterior a la pàgina 32 (que és on hi ha el fragment chomskyà que estem comentant) i l'altre posterior. La dada és aquesta: Chomsky fa dependre el nombre dels Dets, del N (com tothom avui en dia —o *quasi tothom*: ja ho veurem) i els morfemes de nombre del verb, del N subjecte, cosa que pot fer pensar que de la mateixa manera que el N és el nucli dels Dets, també ho és del verb (i per tant del SV). Reproduïm les seues paraules: «T [=Det] can be rewritten a if the following noun is singular, but not if it is plural; similarly, *Verb* can be rewritten "hits" if the preceding noun is *man*, but not if it is *men* » (p.28). A la p. 39 es reafirma en aquesta anàlisi quan diu que el morfema verbal de tercera persona de singular (-s) apareix «in the context NP_{sing} » (vegeu ací (36c)).

Ja veurem com hem intentat salvar aquest escull en la dècada dels 80 (intent que potser ens ha portat de l'escull a l'escullera), però assenyalem ara que ens trobem davant d'un defecte prou estés al si del Generativisme: la creença que (quasi) tot pot modificar-ho (quasi) tot; per exemple, Emonds (1985) dedica una part considerable d'aquest llibre a "demostrar" que la preposició pot tenir qualsevol SX com a antecedent i qualsevol SX com a terme. En poques paraules: en compte de tendir a diferenciar les categories, no és estrany que tendim a confondre-les (i en el millor dels casos a no diferenciar-les a través de regles de combinació). Crec que això és una manifestació concreta del problema de la superposició-confusió de conceptes bàsics que he anunciat a §1.1.

1.5. SOBRE ELS OBJECTIUS DE LA TEORIA SINTÀCTICA

Si aquest treball fos històric, el primer que hauria de fer és veure les aportacions de Chomsky respecte a l'estructuralisme nord-americà, però ja he dit que no pretenc fer cap reconstrucció històrica d'una escola (vegeu Newmeyer (1986) i la síntesi de Brucart (1986) en relació a aquest objectiu), sinó intentar aclarir uns problemes actuals i tractar de veure quin és l'origen d'aquests problemes al si del Generativisme. Tenint en compte aquest marc, observaria que no enfocar les construccions sintàctiques com a estructures en què hi ha elements en relació, jo diria que porta o bé a parlar sobretot de semàntica (tradició), o bé a crear aparells "formals" no solament complicats sinó també separats de la realitat (i per tant no aclaridors de la realitat). Això ja es manifesta en Chomsky (1957), concretament quan parla dels objectius de la Lingüística (sobretot al cap. 6, però també al 2 i al 8). ¿Quins són els objectius de la Sintaxi⁴⁷? Jo diria que és explicar l'estructura de la sintaxi del llenguatge humà. L'explicació que fem ha d'acomplir algunes condicions, com ara que pugui adaptar-se a les llengües més elementals sintàcticament i

⁴⁷ Recordem que em propose com a objectiu tractar només la Sintaxi. Cal dir que aquests dos defectes que acabe d'esmentar (semantisme i formalisme) podrien ser dos aspectes d'un mateix fenomen que es podria remuntar a Saussure si més no: el fet de considerar que en la llengua hi ha *formes* i *continguts*, consideració que deixa com a secundàries les *relacions* entre els elements (vegeu-ne un exemple a Groot (1957), comentat a l'apèndix 1).

a les llengües més complexes (cosa que exigeix definicions *mínimes* : ja ho tractarem), o que puga explicar l'adquisició del llenguatge dels infants (i qualsevol evolució significativa posterior), i també que puga explicar per què les llengües poden evolucionar⁴⁸ i com evolucionen. Ara bé, els objectius que proposa Chomsky són prou diferents. Diguem abans de començar que la crítica d'aquests capítols té sentit de fer-la ací perquè tractarem la base sobre la qual s'assenten conceptes que encara tenen ús (com ara *adequació observacional, descriptiva i explicativa* , vegeu el manual de Radford, (1988 §1.6), o els índexs temàtics dels llibres de Chomsky dels 80).

A §1.2 hem comentat que la manca de definicions categorials portava a separar la generació d'una oració de la consideració de la seua estructura, i ara tractarem una altra separació, la que hi ha «between the general theory and the particular grammars that follow from it» (p. 50). Chomsky continua dient que «our approach will diverge sharply from many theories of linguistic theory» (p. 50), i assenyala no tres camins per atényer la “teoria general” (que és el que interessa: com arribar-hi), sinó tres classes de relacions entre una hipotètica “teoria general” (ja elaborada) i la sintaxi de les llengües particulars. La primera relació es dóna entre «a theory conceived as a machine with a corpus as its input and a grammar as its output; hence, a theory that provides a discovery procedure» (p. 52). Jo crec però que una teoria sintàctica general aplicada a la sintaxi d'una llengua particular no és gens “descobridora”, car l'únic que faria aquesta aplicació seria

a) distribuir les unitats categorials (les “paraules” aproximadament) entre les diferents categories sintàctiques (que sempre són les mateixes –o això intentaré demostrar), i

b) assenyalar el *grau de recursivitat* de la sintaxi d'aquesta llengua (és la part més difícil; vegeu §7.6.4 –i la llengua de Corella).

⁴⁸ I *involucionar* . Un estudi de la documentació grega de l'antiguitat (època en què Grècia era una nació independent i esplendorosa) comparat amb un estudi de la documentació grega de l'edat moderna (època en què Grècia va ser una nació dominada i miserable), crec que podria demostrar que la sintaxi d'una llengua pot involucionar. En realitat podríem haver posat un exemple molt més pròxim: el nostre. ¿Es pot imaginar algú un escriptor de la primera meitat del XIX escrivint com Joan Roís de Corella (Gandia, cap a 1433 - València, 1497)? Podem pensar que és “una qüestió d'estil” (etiqueta que segurament és indefinible sintàcticament), però el record que tinc de la llengua corelliana és que hi ha prou factors sintàctics. Potser seria interessant un estudi lingüístic de la “foscor” (tan bella) de la llengua de Corella.

En poques paraules: una teoria general no pot descobrir res perquè ja s'ha descobert tot (altrament no seria una teoria general ja elaborada), i l'únic que podem fer és aplicar-la a una llengua concreta.

La segona relació possible (que és «a weaker requirement») és que tinguem una teoria general que només ens pugui

(53) provide a practical and mechanical method for determining whether or not a grammar proposed for a given corpus is, in fact, the best grammar of the language from which this corpus is drawn. Such a theory, which is not concerned with the question of *how* this grammar was constructed, might be said to provide a decision procedure for grammars (p. 51).

Començaré per assenyalar una oració que trobe fosca: què vol dir «la manera d'haver construït una sintaxi», car si vol dir que no importen els viaranyes pels quals han anat els investigadors per arribar a la teoria gramatical, aleshores ho trobe correcte: no ens interessen els camins trescats pels investigadors, sinó solament els seus resultats⁴⁹. Però si vol dir que podem valorar una teoria sintàctica d'una llengua concreta sense veure com construeix, com genera, com funciona, aleshores no ho veig gens, car una teoria sintàctica no és res més que un aparell generador d'estructures sintàctiques⁵⁰. Per una altra banda, en aquesta relació entre la teoria general i una teoria sintàctica particular hi ha un element que trobe molt problemàtic: com podem construir una teoria general que no ens diga com ha de ser la teoria sintàctica de la llengua estudiada, però que ens pugui dir si la teoria sintàctica ja elaborada és la millor que és factible elaborar.

⁴⁹ Per exemple, imaginem que una investigació ha usat 1000 pàgines per rebutjar una sèrie d'idees sobre què són les categories sintàctiques, i que només n'ha usat 10 per donar-ne una altra. Aleshores, si els resultats són encertats, el que interessarà de cara a la posteritat possiblement no seran les 1000 pàgines sinó les 10 (encara que en aquestes 10 pàgines no hi haja comptat el procés que ha portat l'autor a aqueixes conclusions).

⁵⁰ El següent fragment fa pensar que és la primera opció: «we shall never consider the question of how one might have arrived at the grammar whose simplicity is being determined... One may arrive at a grammar by intuition, guess-work, all sorts of partial methodological hints, reliance on past experience, etc.» (p.56).

De fet, les dues relacions que hem vist són purament “teòriques” (en el mal sentit de la paraula), ja que segons Chomsky no es poden portar a la pràctica, per la qual cosa ens hem de limitar a la tercera relació possible. Aquesta relació (que és «an even weaker requirement»)

(54) would be that given a corpus and given two proposed grammars G_1 and G_2 the theory must tell us which is the better grammar of the language from which the corpus is drawn. In this case we might say that the theory provides an evaluation procedure for grammars (p. 51).

Per avaluar les teories sintàctiques concretes, Chomsky desenvolupa diversos criteris, com ara *la simplicitat* (ps. 53-56) o *l'ambigüitat* (p. 86), els quals donen compte de *l'adequació descriptiva* (ps. 14, 49 i 86). En aquesta tercera relació els problemes augmenten prou, tant per la banda dels criteris examinadors com per la banda de les teories examinades. En el cas dels criteris examinadors perquè no és gens simple definir què és *la simplicitat* sintàctica o saber si en el cas que hi haja ambigüitat semàntica hi ha d'haver necessàriament ambigüitat sintàctica⁵¹, però els problemes més greus es troben a la banda de les teories examinades. Jo preguntaria primer que res si creiem que és necessari disposar d'un “aparell” amb el qual puguem dir si tal o tal altra teoria és més adequada descriptivament, car això sembla que pot ser necessari quan les dues o més teories que hàgem considerat siguem totes prou fosques, ja que si n'hi ha una que siga clara i l'altra o les altres no ho són, pocs criteris seran necessaris per veure-ho. Ara bé, si a pesar de tot volem posar criteris per avaluar les teories sintàctiques, jo en posaria del següent estil

⁵¹ Podríem pensar en principi que seria desitjable que hi hagués una correspondència sistemàtica i absoluta entre la Sintaxi i la Semàntica, però la veritat és que hi ha moltíssims matisos semàntics, i no solament sembla molt difícil elaborar una teoria sintàctica que tinga moltíssimes construccions diferents, sinó que també sembla difícil construir-ne una que en tinga una dotzena o dues (quantitat que espere que aquest treball faça pensar que no és exageradament baixa). Curt: és facilíssim suposar que tal o tal altre matís semàntic comporta una diferència sintàctica, però és difícilíssim compaginar aquesta “deducció” amb dotzenes i dotzenes de “deduccions” semblants; a partir del significat podem deduir el que vulguem, però amb una condició: *que siguem conseqüents*. És per problemes d'aquests que a §1.4.4 he suposat que tota diferència sintàctica implica una diferència semàntica, però no al revés (vegeu exemples concrets a (66) i (67) d'aquests capítol).

(55) CRITERIS PER AVALUAR UNA TEORIA SINTÀCTICA

- a. Que explique què pot modificar a què, i per què
- b. Que explique l'evolució sintàctica de les llengües
- c. Que explique l'evolució sintàctica al llarg de la vida de les persones
- d. Que siga aplicable a l'ensenyament [d'estudiants de *qualsevol* matèria]⁵²

Abans d'acabar voldria fer una reflexió. És ben sabut que no podem aproximar-nos a cap parcel·la del món psíquic o del món físic sense un bagatge teòric: fins i tot la descripció (o classificació) més elemental de qualsevol parcel·la de la nostra realitat necessita conceptes a través dels quals efectuem l'operació de separar i ordenar les parts de la parcel·la a descriure (o la classificació d'aquesta parcel·la necessita conceptes a través dels quals puguem efectuar l'operació de classificar –que és separar i ordenar, com abans). Resulta per tant que no podem separar el treball científic (per elemental i fàcil que siga) i la teoria. Per una altra banda, sembla que tota ciència comença a existir perquè alguna persona s'encurioseix per alguna parcel·la de la realitat psíquica o física, i aleshores comença descrivint i classificant el que hi troba. Ara bé, si el camp parcel·lat és mínimament interessant (o si la curiositat de l'investigador és mínimament gran), segur que caldrà *entendre* alguna cosa, necessitat que portarà o bé a refer la classificació per intentar contestar la pregunta formulada, o portarà a intentar *interpretar* les dades si la classificació ja era prou bona. Vull dir amb això que no veig gens clar el límit entre descripció i classificació per una banda i explicació per l'altra. Jo diria que tota descripció i classificació d'una parcel·la de la realitat té l'objectiu d'interpretar aquesta parcel·la (i si no té

⁵² Crec que és desitjable que els avanços d'una escola concreta no siguin atenyibles exclusivament pels professionals d'aquesta escola. Més encara: qualsevol escola que estudei qualsevol parcel·la de la nostra ment o de la nostra societat, jo diria que és indispensable que els seus resultats siguin aplicables a l'educació d'algun sector social extern al grup de professionals de l'escola en qüestió. Un estudi dels fruits del Generativisme potser demostraria que hem aconseguit (més enllà de l'augment del coneixementempíric del llenguatge –que és ben important) algunes coses “negatives” plenament divulgables (per exemple la remarca de Chomsky (1965) que cal no confondre el concepte de *categoria* amb el concepte de *funció*), però molt poques de “positives” (com es construeix positivament una oració).

aquest objectiu és perquè es tracta d'un joc o distracció), i l'objectiu interpretatiu provocarà que fem la descripció i classificació amb un rigor mínim per tal de no tornar a passar per llocs per on ja havíem passat. Si el raonament que he fet fins ara és correcte, voldria dir que la descripció i la classificació no són separables ni de la construcció d'una teoria (que va formant-se conforme primíem la descripció i classificació) ni de l'acostament a l'explicació. És cert que de tant en tant cal que fem un salt *interpretatiu* (que pot tenir com a una conseqüència la reorganització de la descripció de què ha partit), i també és cert que no sempre és fàcil saber si ja ens trobem en el moment adequat per al salt, però també ho és que ningú no pot botar sense una base [descriptiva] ferma davall dels peus.

He fet el raonament anterior perquè crec que Chomsky (1957) és la base d'una creença posterior: que podem separar l'observació d'allò que és sintàctic de la seua descripció estructural, i que podem separar la descripció estructural de l'explicació (vegeu ací §1.2). Potser caldria buscar la causa d'aquesta creença en l'elementalitat del model d'estructuració sintagmàtica dels anys 50, model que amb prou feines fa res més que parafrasejar el que diu la gramàtica tradicional (la qual no s'ha centrat pràcticament mai en la Sintaxi, potser excepte durant els orígens, vegeu l'apèndix 7), i per tant pràcticament no explica res de sintàctic. Però com que hem acceptat la validesa d'aquest model (categories sense relacions: O → SN SV), ens veiem obligats a separar aquesta descripció suposadament estructural (que diu poquíssim) de l'explicació. El problema és que com que hem separat l'inseparable (descripció i explicació), jo diria que hem arribat a *explicacions que en realitat no ho són*.

Un altre origen de la separació entre la generació de la descripció estructural podria ser la confusió entre *acceptabilitat* i *sintacticitat* (vegeu §1.6 i §2.3.1). Notem que sí que podem dir si una oració és acceptable o no sense "saber" [=saber explícit, raonat, metalingüístic] l'estructura sintàctica de l'oració. A §1.8.2 veurem una manifestació de Chomsky (1957) contra «la fosca dependència de la intuïció [del parlant]». Jo diria que el lingüista no s'hi ha de sotmetre gens ni miqueta (*però n'ha de donar compte ineludiblement*). Vull dir que cal tenir en compte les intuïcions del parlant

(que són les de l'investigador en general) i al final l'investigador les ha d'explicar, però quan ens col·loquem davant d'una oració concreta ja emesa, no som pas el parlant natiu (que pot dir si aquella oració és acceptable, no ho és o és torbadora), car aleshores no estaríem desenvolupant la nostra funció de lingüistes sinó la nostra funció de parlants; davant d'aquesta oració concreta el que hem de fer és comportar-nos com a lingüistes, i per tant no hem de dir *sí*, *no* o *no ho sé*, sinó que hem de dir què hi ha (quines categories sintàctiques hi ha) i de quina manera hi és (com es relacionen els elements anteriors), coses aquestes que el parlant no pot "saber", perquè altrament no caldria que hi hagués una disciplina anomenada *Lingüística*.

1.6. "GRAMATICALITAT"⁵³ I ACCEPTABILITAT.

A Chomsky (1957) ja apareixen usades aquestes dues paraules, encara que el significat amb què s'usen és borrós⁵⁴. A la pàgina 13, on apareixen per primera vegada, s'usen com a sinònims: «One way to test the adequacy of a grammar proposed for L [qualsevol llengua] is to determine whether or not the sequences that it generates are actually grammatical, i.e., acceptable to a native speaker». En aquesta mateixa pàgina apareix l'oposició *gramatical* / *agramatical*, oposició que intenta clarificar a les ps. 15-16. Ho tractarem a través de cinc notes:

1) Chomsky rebutja que aquesta oposició tinga cap relació amb les probabilitats de l'estadística. Com que crec que la Sintaxi general no té cap relació amb l'Estadística (opinió prou pareguda a la de Ferrater: «en gramàtica, les consideracions estadístiques tenen molt poc valor» (1981: 56)), reproduïrem les paraules de Chomsky

⁵³ He dit a §1.2 n.11 que no usaria l'etiqueta "gramaticalitat", però m'ha semblat que en aquest punt era convenient usar-la perquè es tracta precisament de saber què hi ha darrere d'aquesta etiqueta.

⁵⁴ Segons Newmeyer (1980: §2.2.4 –punt que divergeix molt del corresponent de l'obra de 1986), en relació a la qüestió de saber a través de quins criteris podem saber si una oració és gramatical, "el más explícito que Chomsky propuso fue bastante vago" (p.52).

(56) Evidently, one's ability to produce and recognize grammatical utterances is not based on notions of statistical approximation and the like. The custom of calling grammatical sentences those that "can occur", or those that are "possible", has been responsible for some confusion here. It is natural to understand "possible" as meaning "highly probable" and to assume that the linguist's sharp distinction between grammatical and ungrammatical is motivated by a feeling that since the 'reality' of language is too complex to be described completely, he must content himself with a schematized version replacing "zero probability, and all extremely low probabilities, by *impossible* , and all higher probabilities by *possible* " ⁵⁵ (ps. 16-17).

A la nota cinquena assenyalaré que la proposta de Chomsky té una coincidència molt important amb la proposta de Hockett.

2) El segon tret a destacar és que Chomsky intenta separar la gramaticalitat del significat: «the notion "grammatical" cannot be identified with "meaningful" or "significant" in any semantic sense» (p.15)⁵⁶ , cosa que exemplifica amb dues oracions «equally nonsensical»

- (56) a. Colorless green ideas sleep furiously (1)⁵⁷
b. *Furiously sleep ideas green colorless (2)

de les quals «only the former is grammatical» a pesar de les contradiccions semàntiques que hi ha a (56a) (si les idees són verdes, ¿com és possible que també siguin incolores?) i de les incompatibilitats lèxiques que hi ha (no és fàcil que les idees puguin dormir, encara que tampoc no és impossible: podríem dir que *Aristòtil tenia unes idees sobre la llengua que potser han estat dormint més de 2000 anys*). Aquesta distinció tan forta entre (56a) i

⁵⁵ El fragment que va des de "zero" fins al final de la cita correspon a una cita de Hockett.

⁵⁶ Aquesta opció es manté al darrer capítol del llibre, «Summary»: «the notion of grammaticalness cannot be identified with meaningfulness (nor does it have any special relation, even approximative, to the notion of statistical order of approximation)» (p. 106).

⁵⁷ Els signes d'agramaticalitat que hi ha en els exemples de Chomsky (1957) no apareixen a l'original, car la introducció d'aquest signe és posterior.

(56b) fa pensar que la gramaticalitat depén només de factors sintàctics, mentre que allò que després hem batejat com a "selecció lèxica" no podria produir agramaticalitat perquè seria una causa semàntica. Però per desgràcia, Chomsky no s'esplaià gens explicant les diferències que veia entre (56a) i (56b), ni per quines raons (56a) era gramatical a pesar que és un despropòsit semàntic. Siga com siga, cal retenir la dada que Chomsky (1957: 15) considerava que ni les restriccions de selecció lèxica ni les contradiccions semàntiques podien produir agramaticalitat (com a mínim implícitament, encara que, per desgràcia, (Chomsky (1957 p.16 n.2)) porta a considerar una altra cosa, vegeu ací la nota cinquena).

3) Chomsky no solament no va explicitar prou els problemes de les oracions de (56), sinó que tot seguit va afegir un comentari i uns exemples que enterbolien la claredat dels anteriors: «*Similarly*, there is no semantic reason to prefer (57a) to (57c) or (57b) to (57d), but only (57a) and (57b) are grammatical sentences of English

- (57) a. Have you a book on modern music? (3)
- b. The book seems interesting (4)
- c. *Read you a book on modern music? (5)
- d. *The child seems sleeping (6)» (p. 15; subratllat meu)

La raó de la agramaticalitat de (56b) sembla intuïtivament clara: hi ha diverses violacions de l'ordre sintàctic⁵⁸, però (57c) i (57d), ¿per què ho són? Com que Chomsky no ha definit positivament la agramaticalitat, sinó que simplement l'ha separada del significat, caldria dir una cosa així: com que a (57d) no hi ha cap problema semàntic, cal deduir que hi ha agramaticalitat (prou més difícil seria (57c), com comentarem de seguida). Observem quina paradoxa que tenim davant: volem eliminar el significat del concepte d'agramaticalitat, però com que l'únic tret que donem d'aquest concepte és la seua no semanticitat, resulta que per saber si una oració és (a)gramatical hem d'anar-hi *necessàriament*, la qual cosa porta no a prescindir del

⁵⁸ L'ordre és un concepte tan fosc com fonamental. Tan fonamental és que un dels significats etimològics de "sintaxi" és 'ordre, ordenació' (Bartra (1985: 2) i Michael (1970: 3)). Vegeu ací §4.2.5 i §5.5.3.

significat sinó a recórrer-hi constantment. Per una altra banda, com que unes pàgines abans hem fet confluïr el concepte de Sintaxi i el de Gramàtica (p. 11, vegeu ací §1.1), no cal discernir si les causes són sintàctiques o no ho són. Aturem-nos-hi una mica. Si (57c) fos asintàctica hauríem de deduir que la fonètica forma part de la Sintaxi, car en català és l'element essencial (i a vegades és l'únic) per separar les oracions afirmatives de les interrogatives

- (58) a. Vares llegir ahir un llibre de música moderna
b. ¿Vares llegir ahir un llibre de música moderna?

A més, en la mesura que (58a) i (58b) siguen dues "oracions" (=construccions sintàctiques) distintes, hauríem d'introduir alguna categoria sintàctica que es digués "interrogació" o una cosa així, la qual hauria de tenir relacions sintàctiques amb les altres categories, etc⁵⁹. Hi ha el mateix problema que he esmentat diverses vegades: com que no definim les categories i la seua combinació, podem dir que tot és sintàctic (i encara millor si recorrem a l'etiqueta "gramatical", perquè d'(a)gramaticalitat n'hi pot haver en tot, fins en la Semàntica).

Per saber quina és la mala formació de (57d), caldria primer que res que tinguéssim una idea clara dels verbs *ser* i *semblar*, i sobretot, que sabéssim què és un gerundi, temes que no tocaré. Chomsky diu que «we shall see, in fact, in §7, that there are deep structural reasons for distinguishing (57a) and (57b) from (57c) and (57d)» (p. 15). Quant a (57d), la raó de la agramaticalitat és aquesta regla

- (59) Aux + seem + Adj ((79) p. 74)

la qual impedeix (57d) perquè *sleeping* no és un Adj. Ara bé, jo diria que això no és una «raó estructural profunda» sinó una *descripció superficial*, car el que caldria saber és per què *ser* o *semblar* rebutgen el gerundi i com

⁵⁹ Vegeu l'apèndix 1 quant a la focalització fonètica que proposa Groot (1957), que és un mitjà lingüístic relativament semblant de la interrogació (encara que possiblement també hi ha diferències, vegeu l'apèndix 2 n.16).

ara *estar l'accepta*⁶⁰.

4) Fins ara només hem vist una cosa clara: l'opinió que la (a)gramaticalitat no ha de dependre del significat. Ara bé, aquest concepte i el de *acceptabilitat*, ¿són sinònims? En aquesta obra no he vist cap diferenciació (i sí una identificació, l'esmentada al principi de §1.6).

5) Introduïrem ara el que jo considere el problema més greu del tractament de Chomsky (1957) sobre la (a)gramaticalitat. Ja hem vist que Chomsky considera (56a) gramatical i (56b) agramatical, cosa que podria fer pensar que entre els dos conjunts d'oracions gramaticals i oracions agramaticals hi ha una frontera clara. Ara bé, a la p. 16 n.2 Chomsky introdueix una «notion of levels of grammaticalness» a partir de la qual les oracions ja no seran gramaticals o agramaticals, sinó que tindran assignat «a degree of grammaticalness», de tal manera que (56a) i (56b) ja no seran la primera gramatical i la segona agramatical, sinó que «(56a) and (56b) will be at different levels of grammaticalness than, say, (57a) and (57b)». Resulta per tant que ja no hi ha oracions (a)gramaticals, sinó *oracions molt gramaticals, oracions poc gramaticals i oracions mitjanament gramaticals* (i tots els graus que vulguem col·locar-hi, vegeu l'apèndix 2, sobre *la gradualitat*). Deixant de banda que el lector ara ja no sap què pensar sobre les diferències entre (56a) i (56b), cal dir que la nota esmentada es troba dins del fragment reproduït ací a §1.6.1, amb la qual cosa tenim que Chomsky substitueix uns percentatges, els de l'estadística, per uns altres percentatges, els dels graus de gramaticalitat ⁶¹. Veurem ara un parell d'exemples d'aquest concepte i assenyalaré el meu punt de vista sobre la parella *sintacticitat / acceptabilitat*.

A les ps. 35-36 n. 2, Chomsky introdueix el grau "semigramatical" parlant d'una oració ja esmentada a §1.4.3

(60) John enjoyed and my friend liked the play

⁶⁰ Potser això seria una mostra del *formalisme-superficialitat*.

⁶¹ Això planteja a nivell històric una qüestió interessant: saber en quins punts Chomsky ha fet aportacions novedoses i valuoses, i en quins ha canviat els rètols però no els continguts.

oració de la qual «many would question the grammaticalness», és a dir, entrem en un terreny en què uns lingüistes poden considerar una cosa i uns altres un altra (recordem que Radford ha usat aquesta estructura espontàniament i que Bonet i Solà implícitament la consideraven sintàctica); jo reprendria una observació anterior (últim paràgraf de §1.5) i diria que el que interessa més no són les opinions d'aquest parlant o d'aquell, sinó *explicar lingüísticament* (o extralingüísticament si la causa és extralingüística) per què aquest parlant té aquesta opinió i aquell aquella. El segon exemple que volia assenyalar és que a

- (61) a. Sincerity admires John
- b. John admires sincerity
- c. Of admires John

Chomsky considera que (61a) és menys gramatical que (61b) però més que (61c). Aquests exemples vénen bé per fer la següent observació: una oració com (61a) o (56a) són oracions sintàctiques, i per això *les podem* dir, però una oració com (61c) és una oració asintàctica, i per tant jo diria que podríem assegurar que cap parlant no ha dit mai (ni dirà) una “oració”⁶² d'aquesta estructura en un context comunicatiu (que és l'únic context on les oracions tenen vida).

Ja he expressat la meua opinió sobre els conceptes de *gramaticalitat* i *acceptabilitat* a §1.2 i §1.5. Considere que parlar de *gramaticalitat* provoca

⁶² Sells (1985) assenyala que “oració agramatical” conté dos termes incompatibles, i troba desitjable que hi hagués un mot que significàs «thing that would be a sentence if only it weren't ungrammatical». Podríem desenvolupar aquesta observació dient que si *oració* significa per hipòtesi ‘construcció sintàctica d'un tipus determinat’, aleshores l'expressió *oració asintàctica* és una expressió deficiada, car seria ‘una determinada construcció sintàctica asintàctica’. Una forma de solucionar aquest problema terminològic (no tan innocu, sobretot si tenim en compte que els lingüistes hauríem de ser els primers a usar els mots apropiadament), potser seria usar l'expressió *construcció asintàctica*, car una “cosa” com

(i) el directament corre molt bé és una “construcció” lingüística de tipus sintàctic que no arriba a ser “oració”. És de tipus sintàctic perquè el parlant-lingüista (i dic “parlant-lingüista” perquè un parlant no lingüista crec que seria incapaç de generar construccions com (i)) que ha generat (i) ha usat múltiples regles sintàctiques, però no arriba a ser oració perquè ha violentat un parell de regles sintàctiques (que un article no pot modificar un adverbi i que un adverbi no pot desenvolupar la “funció” de subjecte).

confusió (entre d'altres coses perquè és un terme indefinit) i que el concepte pertinent és que una construcció X de la branca de la Lingüística Y està ben formada o mal formada segons que s'ajuste o no a les regles de la branca esmentada Y; si la branca és la Sintaxi usaré l'etiqueta *construcció (a)sintàctica*. Quant al terme *acceptabilitat*, fa referència a la competència del parlant, i per tant es refereix a un saber que l'investigador usa constantment en la seua tasca. Ara bé, en acabar de reconèixer aquesta funcionalitat pràctica, cal dir de seguida que és un concepte atèoric que no té gens de valor explicatiu, car *tota* la potencialitat explicativa correspon a la teoria (una part de la qual explicarà les intuïcions del parlant).

1.7. SOBRE LA DUALITAT EMISSOR / RECEPTOR I LA TEORIA SINTÀCTICA

1.7.1. El tractament de Chomsky (1957)

A la primera pàgina del Cap. 1 («Introducció», p. 11) Chomsky introdueix les expressions *construir oracions* (dues voltes) i *produir oracions* (una volta); a la següent pàgina de text (que és la primera del Cap. 2, p. 13) hi ha *generar expressions gramaticals de fonemes* (dues voltes) i reapareix *produir oracions* (una volta); l'agent dels tres verbs és *la gramàtica*. Aquests tres verbs (*generar, construir, produir*) sembla que fan referència a un dels elements bàsics de la comunicació, l'emissor. Ara bé, després d'aparèixer aquests tres verbs a les ps. 11 i 13, en començar la 14 hi ha que «we may assume for this discussion that certain sequences of phonemes are definitely sentences, and that certain other sequences are definitely non-sentences», descripció que sembla que implica el punt de vista no de qui genera oracions sinó d'aquell que escolta «seqüències de fonemes» i diu si són oracions o no, això és, el receptor. A partir de la p. 14 podrem trobar fragments en què fa la impressió que hi ha barrejats el punt de vista de l'emissor i el punt de vista del receptor, com ara en aquest fragment

(62) Let us now consider various ways of *describing* the morphemic

structure of sentences [només es pot descriure allò que existeix, i per tant les oracions a descriure han d'estar *produïdes*, per la qual cosa l'agent de *descriure* és el receptor]. We ask what sort of grammar is necessary to *generate* all the sequences of morphemes (or words) that constitute grammatical English sentences, and only these [pretenem *descriure* no *descomponent* sinó *generant*, verb que vol dir «crear, engendrar» –DLC–, i només es pot engendrar allò que prèviament no existeix, cosa que implica que l'agent de *generar* és l'emissor] (p.18)⁶³.

Una mica més avant apareixen explícitament les dues funcions de *parlar* i *escoltar* : «it seems quite clear that no theory of linguistic structure based exclusively on Markov process models and the like [el model de posicions finites], will be able to explain or account for the ability of a speaker of English to *produce* and *understand* new utterances...» (p.23; subratllats meus)⁶⁴.

I bé, ¿quina relació hi ha entre la parella emissor / receptor i la Sintaxi? O el que és el mateix: quan l'investigador tracta de desenvolupar una teoria sintàctica, ¿ha d'adoptar el punt de vista de l'emissor, el del receptor o això no té implicacions en la teoria sintàctica (i per tant podem adoptar indistintament el punt de vista de l'un o el de l'altre, i fins i tot els dos alhora)? Aquesta qüestió Chomsky la raona en acabar de criticar el model de l'estructuració sintagmàtica, i com que actualment continua existint (segons la meua opinió) molta confusió en aquesta qüestió de l'emissor i el receptor,

⁶³ Ja anteriorment havíem vist problemes que afectaven la dualitat emissor / receptor, concretament a §1.2 (on hi ha el problema de separar la generació d'una oració de l'anàlisi d'aquesta oració, problema que ara podem explicar per la mescla de la generació de l'emissor i l'anàlisi del receptor) i a §1.4.8 (on assenyale l'oposició que hi ha entre *generació-construcció-estructuració* i *desestructuració-descripció-anàlisi*).

⁶⁴ Una de les aportacions del Generativisme segons la meua opinió ha estat el fet de remarcar el psicologisme del fet lingüístic, cosa que implica (també segons la meua opinió) que les regles lingüístiques han de ser finalment versemblants psicològicament (i mentre no ho siguem és molt possible que no hàgem arribat al moll de l'os de la parcel·la lingüística investigada). A Chomsky (1957) no apareixen encara conceptes psicologistes com ara *competència*, i no recorde haver llegit que Chomsky faça dependre d'una manera o altra la Lingüística de la Psicologia, però ja hi ha l'afirmació que acabem de veure: que és un defecte per a la teoria lingüística no poder explicar o donar compte de l'habilitat de les persones de saber parlar i saber entendre el que diuen els altres. Resulta per tant que entre les idees de Chomsky (1957) ja hi ha el psicologisme de la Lingüística.

ens hi aturarem. Transcriuré la pàgina quasi sencera que Chomsky (1957 48) hi dedica, però ho faré dividint el seu paràgraf en cinc parts (*a, b, c, d* i *e*) cadascuna de les quals anirà seguida per una paràfrasi en què o bé resumiré o bé eixamplaré (incorporarant implicacions textuais del fragment reproduït o d'unes altres parts de l'obra que comentem; *a', b', c', d'* i *e'*); finalment, cada paràfrasi anirà seguida d'un comentari entre claudàtors que es fa un lector imaginari (*a'', b'', c'', d''* i *e''*). L'objectiu de les paràfrasis és explicitar (si cal) les contradiccions. Tots els subratllats són meus.

a) One further point about grammars of de form (35 [en la generació d'una oració hi ha regles d'estructura sintagmàtica, regles transformacionals i regles morfofonèmiques]) deserves mention, since it has *apparently* led to some misunderstanding.

a') Vegem un punt que ha portat *aparentment* a equivocacions

a'') [Resulta per tant que *realment* no ha portat a equivocacions, excepte que aquest mot no signifiqui 'aparentment' sinó 'realment', possibilitat que aquest fragment de l'obra de 1965 fa versemblant: «it is quite apparent that current theories of syntax and semantics are highly fragmentary and tentative» (p.148).]

b) We have described these grammars as devices for *generating* sentences. This formulation has occasionally led to the idea that there is a certain asymmetry in gramatical theory in the sense that grammar is taking the point of view of the *speaker* rather than the *hearer*; that it is concerned with the process of *producing utterances* rather than the 'inverse' process of *analyzing* and reconstructing the structure of given utterances.

b') Com que una gramàtica és un aparell de *generar* oracions, alguns han pensat que la gramàtica adoptava el punt de vista del *emissor* (i per tant no el del *receptor*), el punt de vista de *produir emissions* (i per tant no el procés INVERS de *analitzar-les*).

b'') [¿Per què pensarien això? ¿Potser perquè és evident que *l'emissor*

genera o produeix oracions (fent un procés que deu començar en algun nivell o estímul purament significatiu, continua per traduir-se i “fer-se” a través del lèxic i la sintaxi i acaba per manifestar-se fònicament) i *el receptor analitza* i descompon el que l'emissor ha *sintetitzat*⁶⁵ (fent un procés que comença per l'audició de sons, que continua fent diverses operacions analítiques com ara destriar quines paraules hi ha i quina relació sintàctica hi ha entre aquestes paraules, i potser acaba en un nivell o estímul purament significatiu), processos que tenen tota l'aparença de ser *inversos* (cosa que el mateix Chomsky apunta, encara que entrecomant la paraula)?]

c) *Actually*, grammars of the form that we have been discussing are *quite neutral* as between speaker and hearer, between synthesis and analysis of utterances. A grammar does not tell us how to synthesize a specific utterance; it does not tell us how to analyse a particular given utterance. *In fact*, these two tasks which the speaker and hearer must perform are *essentially* the same, and are both outside the scope of grammars of the form (35) [vegeu a quant al contingut de (35)].

c') Els que han pensat això, però, ja he dit que estan equivocats, car encara que he insinuat a la p. 23 [vegeu ací la n.64] que la gramàtica és una realitat psicològica que ha de donar compte de l'habilitat de les persones de saber parlar i saber entendre, a pesar d'això dic ara que la gramàtica no ens diu ni com l'emissor sintetitza oracions ni com el receptor les analitza, perquè *de fet* els dos processos són *essencialment* el mateix, i si són essencialment el mateix procés podem concloure que la gramàtica és, *realment*, *neutral* (i molt *neutral*) respecte de l'emissor i el receptor, i per tant ni adopta el punt de vista de l'un ni el de l'altre. Ja sé que entre el procés de l'emissor i el del receptor hi ha algunes diferències (i per això he dit “de fet” i “essencialment”), però no em pregunteu que us explique quines són aquestes diferències, car no solament afirmo que no tenen importància (encara que no ho explique), sinó també que no pertanyen a l'àmbit d'estudi de la gramàtica que estic desenvolupant (i per tant no tinc per què estudiar-les ni explicar-les).

⁶⁵ Vegeu c quant a *sintetitzar*.

c") [No ho veig gens clar. A més, si volem *pressuposar* (que d'això crec que es tracta, de *pressuposar*) que els dos processos són els mateixos, podríem adoptar la següent precaució per si estiguéssim equivocats: intentar adoptar sistemàticament el punt de vista de l'emissor (o el del receptor), i de tant en tant veure si l'elaboració teòrica que anem fent s'adequa al punt de vista del receptor (o al de l'emissor si hem partit del punt de vista del receptor). Perquè, és clar, si la nostra pressuposició és errònia, tenim el perill d'adoptar ara el punt de vista de l'emissor i ara el del receptor, o els dos alhora, i fer una barreja que ens porte de cap al conflicte.]

d) Each such grammar *is simply a description* of a certain set of utterances, namely, those which it *generates*. From this grammar we can *reconstruct the formal relations* that hold among these utterances in terms of the notions of phrase structure, transformational structure, etc.

d') Ho repeteixc: a pesar del psicologisme, ara afirme que la gramàtica *s'ha de limitar* («is simply») *a descriure les emissions i reconstruir*⁶⁶ *les relacions formals* que hi ha en aquestes emissions, emissions, per una altra banda, que la gramàtica *genera*.

d") [Sí que sembla neutral la gramàtica, perquè Chomsky usa ara (i simultàniament) el vocabulari que fa referència a l'emissor i el vocabulari que fa referència al receptor: parla d'un model que *genera emissions* (=emissor), i d'una *descripció* d'aquestes emissions i d'una *reconstrucció* de les *relacions sintàctiques* que hi ha (=receptor). Qui sap si podríem resumir-ho dient que una gramàtica és un aparell formal que genera alhora que descriu (encara que la persona que genera una oració veges tu per a què vol descriure-se-la, car ella bé que se la sap perquè és qui l'ha formada, i és el receptor qui se l'ha de descriure si vol interpretar-la). No ho acabe d'entendre –o millor, no ho entenc gens.]

e) *Perhaps the issue can be clarified* by an analogy to a part of chemical

⁶⁶ Chomsky sol usar el verb *construir*, però ací usa *reconstruir*, verb que potser implica el receptor: després d'haver descompost-analitzat una oració com a receptor, la *reconstruïm* per interpretar-la. A la p. 107 reapareix: «A grammar has a sequence of rules from which phrase structure can be reconstructed...» .

theory concerned with the structurally possible compounds. This theory might be said to generate all physically possible compounds just as a grammar generates all grammatically 'possible' utterances. It would serve as a theoretical basis for techniques of qualitative analysis and synthesis of specific compounds, just as one might rely on a grammar in the investigation of such special problems as analysis and synthesis of particular utterances.

e') Reconec que l'anterior no és clar, i per això és un *problema a clarificar*. Podríem intentar aclarir-lo eixint-nos-en de l'àmbit natural de la Lingüística i anant a la Química: la teoria química genera tots els elements compostos que són possibles físicament, com la gramàtica totes les emissions que són possibles gramaticalment; la química és una base teòrica tant en l'anàlisi com en la síntesi.

e'') [Cada vegada ho veig més fosc. Jo em pensava que havíem conegut molt més prompte la composició (=anàlisi) de posem per cas el diamant que no la manera de *sintetitzar-ne* (això és, de fabricar-ne⁶⁷), la qual cosa fa pensar que és molt més fàcil *l'anàlisi* química que no *la síntesi*. Més encara (i anant a un àmbit que ens interessa): els psicòlegs diuen que els infants aprenen molt més ràpidament a *entendre* (=anàlisi) que no a *parlar* (=síntesi) [encara que a §1.7.2 el lector brobarà matisada aquesta afirmació]. De fet, aquesta diferència entre l'anàlisi i la síntesi sembla que és prou general (o del tot general, no ho sé): tothom sap que és més fàcil llegir que escriure, consumir que crear, criticar que donar alternatives...⁶⁸ Si això és cert, voldria dir que Chomsky està pressuposant una igualtat entre dos termes que en realitat podrien ser prou diferents.]

⁶⁷ Recordem que el carbó i el diamant tenen la mateixa composició química bàsica, *el carboni*, i que és molt més fàcil de fabricar el primer que no el segon. Per una altra banda, seria interessant de saber si la paraula medieval *carboncle* (que usem des de Lull i que els diccionaris moderns donen com a sinònim de *robí*) té el seu origen en el fet de saber o sospitar que algunes pedres precioses eren en realitat *carbonet* (que és el que significa *carboncle* etimològicament); si aquesta possibilitat fos positiva, voldria dir que hi ha hagut segles i més segles entre l'anàlisi i la síntesi.

⁶⁸ Deu ser per això que moltes persones, que durant els anys 60 i 70 vàrem forjar ideals socials mentre miràvem la Història (=anàlisi), hem hagut de comprovar com és de difícil passar de la teoria a la pràctica, del desig d'un futur més lliure a la transformació d'un present poc satisfactori, del pensament a l'acció...; en definitiva: de l'anàlisi a la síntesi.

Deixant de banda les contradiccions d'exposició, potser podríem resumir Chomsky (1957: 48) dient que pren com a (quasi) equivalents el procés d'analitzar i el procés de sintetitzar, cosa que el porta en primer lloc a negar que hi haja diferències importants entre el punt de vista de l'emissor i el punt de vista del receptor, i en segon lloc a usar indistintament (i a vegades mescladament) els dos punts de vista. Vegem un exemple en què els dos punts de vista apareixen superposats. Després de dir que una Gramàtica tindria tres components (les regles d'estructuració sintagmàtica, les regles transformacionals i les regles morfofonèmiques), comença a explicar la formació d'una oració de la següent manera

(63) «To produce a sentence from such a grammar we construct an extended derivation beginning with *Sentence*. Running through the rules of F [el conjunt de regles esmentades] we construct a terminal string that will be a sequence of morphemes, though not necessarily in the correct order» etc. (p.46).

És a dir, usem el vocabulari que fa referència a l'emissor (*construir, produir*), però ens referim al procés que deu ser el del receptor (descompondre i analitzar una oració), cosa que explica un problema que hem tractat a §1.4.8 i §1.4.9, començar l'oració "des de dalt".

Abans de passar a veure la meua opinió sobre la relació entre la teoria sintàctica i els punts de vista de l'emissor i el receptor, posaré un exemple de confusió dels anys 80. Radford (1981: 34) diu que les regles de formació oracional comporten dues tasques

- (64) a. Generate all and only the grammatical sentences of the language (i.e. specify how words can be combined to form sentences) (2i)
b. Assign an appropriate syntactic structure... which accounts for the native speaker's intuitions about the structural relations between the words in a sentence (2ii)

Davant d'aquestes dues tasques ens podríem preguntar si podem generar

una oració (64a) sense desenvolupar una estructura sintàctica (64b) segons les regles de la sintaxi a partir d'un element categorial inicial, el nucli de l'oració. La resposta sembla evident que és negativa, com també sembla evident que un parlant no pot opinar sobre una oració (emesa) sense haver-la descodificada, sense haver-la analitzada primer. Les dues tasques, (64a) i (64b), són en realitat una sola tasca, cosa que Radford pareix que sàpiga, car a la p.40 reprén les tasques de (64) i al principi de la p.41 conclou que l'objectiu (únic) del component sintàctic és generar «all the grammatical sentence-structures», on hi ha plegat el vocabulari de (64a) (*generar, oracions*) i de (64b) (*estructures*).

1.7.2. El punt de vista prioritari de la teoria sintàctica ha de ser el de l'emissor

Ja he dit que encara que els dos punts de vista fossen semblants a primer colp d'ull, una mesura preventiva seria adoptar-ne un només i comprovar periòdicament si el desenvolupament teòric que anàsem fent era capaç d'explicar els dos punts de vista, però sembla que les diferències entre el procés d'anàlisi i el de síntesi poden ser importants, com també podrien ser importants les diferències entre la finalitat de parlar i la finalitat d'escoltar, que potser podríem resumir així: la finalitat de generar-sintetitzar-parlar és pensar-comunicar⁶⁹, i la finalitat d'escoltar-descriure-analitzar és entendre-interpretar la comunicació d'una altra persona⁷⁰; en el primer cas hi ha un actor que ha de decidir què ha de fer; en el segon cas simplement hi ha un espectador que mira el que fa l'actor; el primer és imprescindible perquè hi haja comunicació; el segon és prescindible (i per això la reflexió va a la banda de l'emissor). Ara bé, ¿quin punt de vista hauríem d'adoptar, el de l'emissor o el del receptor? Jo diria que la Lingüística ha d'explicar els dos, però començaria en el cas de la Sintaxi pel de l'emissor, i això no pas perquè la síntesi siga més difícil (sempre és convenient començar per les

⁶⁹ Comunicar a un receptor distint de l'agent de pensar, o comunicar a si mateix (i aleshores diem que hi ha reflexió).

⁷⁰ És indispensable que la comunicació vinga d'una altra persona, car altrament hi hauria reflexió.

coses fàcils) sinó per diverses raons que veurem tot seguit.

Començaré per assenyalar un hipotètic paral·lelisme entre Fonètica i Sintaxi (possiblement fals, com potser diversos dels paral·lelismes que tendim a fer entre aquestes dues branques de la Lingüística). Els fonetistes diuen que no sentim tant allò que ens diuen com allò que esperem sentir, i això podria no ser privatiu de la fonètica. Vull dir que quan el receptor sent un missatge, és possible que no analitzi totes les operacions sintàctiques que hi ha, sinó que a partir de les dades contextuals i el coneixement pragmàtic de l'emissor, el receptor pot preveure relativament el que dirà l'emissor, previsió que unida als lexemes que fan les funcions oracionals fonamentals podria ser suficient per interpretar el missatge. Breu: de la mateixa manera que només percebem els trets fonètics necessaris per saber les paraules que ha dit l'emissor, igualment podríem analitzar una oració fins allà on és necessari per interpretar-la semànticament. Per exemple, si dues persones estan parlant i A diu (65a) i B (65b)

(65) a. ¿On aniràs diumenge que ve?

b. Diumenge que ve pense anar a Dénia

el parlant A esperarà sobretot dues coses, un destí (que serà normalment un nom de lloc o un infinitiu, excepte que la resposta siga negativa) i algun grau de certesa sobre l'acció futura per la qual ha preguntat, per la qual cosa farà en la resposta obtinguda una anàlisi tal que "buscarà" aquests dos elements (que a (65b) són "pense" i "Dénia", els únics constituents remàtics que hi ha). Cal dir, però, que en la fonètica hi ha molts trets redundants, quantitat que minva considerablement en la morfologia (per exemple la concordança de gènere, nombre i cas en l'adjectiu) i que no sé veure en la sintaxi. Si aquesta manca de redundància fos certa, voldria dir que per arribar a "pense" i "Dénia" possiblement no hi ha més remei que analitzar sintàcticament *tota* l'oració (i per tant aquesta raó per preferir l'emissor no seria tal raó).

Veurem ara un parell d'argumentacions a favor de l'emissor, encara que en la primera diré coses massa vagues perquè em ve clarament ampla. La

primera és que sembla que l'infant acaba entenent una llengua perquè acaba sabent parlar-sintetitzar, afirmació aquesta que pot motivar la desconfiança del lector pel fet que abans he dit que l'infant aprén primer a entendre que a parlar (§1.7.1.e"). Ara bé, que l'infant aprenga primer a entendre que a parlar no vol dir que mentre va aprenent no practique allò que va aprenent; més encara: si no ho practica no sembla arriscat de pensar que no aprendria, i la forma d'aprendre no és repetir el que sent com un lloro (repetició que pot ser vàlida a nivell fonètic, però no a nivell sintàctic), sinó que sembla que aprendre la sintaxi d'una llengua ha de ser primer que res aprendre a relacionar les paraules nominals concretes i la seua referència, i després aprendre a construir sintàcticament alhora que aprén a veure el món. Breu: jo partiria de la hipòtesi que quan un infant aprén a entendre la llengua dels seus pares (o dels seus educadors), el que fa és aprendre a pensar (i al capdavall aprendre a veure el món tant com a entitat plural estàtica –on només hi ha objectes-noms i qualitats-adjectius dels objectes-noms– com com a entitat plural en moviment –on hi ha relacions i processos, canvis i permanències), on pensar va unit inseparablement a la formació d'oracions, de tal manera que possiblement no podem pensar primer i després "traduir-ho" al codi lingüístic (possibilitat que es relaciona amb la creença que llenguatge i pensament són fenòmens interdependents que s'alimenten mútuament).

Ara he de deixar aquesta qüestió pel fet que no solament depassa els objectius d'aquest estudi, sinó també les meues possibilitats actuals, encara que abans faré una comparança entre saber parlar i saber escriure: és cert que a l'escola ens ensenyen a "escriure" (representar gràficament el que parlem), però no és menys cert que realment no sabem "escriure" (comunicar-nos per signes gràfics) mentre no practiquem la comunicació gràfica (lectura i escriptura). Notem que és aquesta dualitat el que fa que tinguem no un verb sinó dos relacionats amb l'adquisició de coneixement: *ensenyar* i *aprendre*; jo puc dir que l'Aloma m'ha ensenyat (=assenyalat-mostrat) coses importants, però si jo no les hagués apreses (=preses-agafades –i fetes meues a través de la pràctica-reflexió), els seus ensenyaments no m'haurien valgut de res; en el verb *ensenyar* l'ensenyant és l'agent i l'aprenent el destí (*l'ensenyant ensenya alguna cosa a*

l'aprenent), i en el verb *aprendre* l'agent és l'aprenent i l'ensenyant és l'origen-causa (*l'aprenent aprén alguna cosa de l'ensenyant*), de manera que quan usem *ensenyar* el pol anterior o preexistent apareix focalitzat (com a SN subjecte, sintàcticament regent i semànticament nucli de la predicació) i el pol posterior apareix en un pla secundari (com un SP regit, subordinat, semànticament destí); quan usem *aprendre* , en canvi, és el pol posterior el que apareix focalitzat (SN subjecte) i el pol anterior és el que apareix postergat a la subordinació d'un SP d'origen. Observem de passada que ens trobem davant d'un únic procés de la realitat que l'emissor pot mirar des de dos punts de vista diferents, cadascun dels quals té uns efectes semàntics que al seu torn produeixen dues estructures sintàctiques diferents. Jo diria que això és un petit exemple que fa pensar en una de les missions de la Lingüística que jo trobe més importants i difícils: explicar (en col.laboració amb la Psicologia) el procés d'unió entre la realitat física o psíquica i el llenguatge a través de la percepció. A l'apèndix 6 hi ha més reflexions d'aquest tipus en relació al verb *sucar* .

La segona raó que em decanta a preferir l'emissor és el fet que el receptor ha d'analitzar una totalitat usant diversos mitjans (sintàctics i no sintàctics –fònics, gestuals, contextuals...) interrelacionadament, mentre que l'emissor ha de construir el missatge unitat sintàctica a unitat sintàctica, d'una forma completament ordenada i exacta. Quan el receptor sent una oració, l'ha de descodificar, i per fer-ho possiblement és imprescindible que arribe a saber l'estructura sintàctica de l'oració; ara bé, per arribar-hi segurament es val d'alguns elements extrasintàctics, com ara la selecció lèxica; per exemple, si un receptor sent

(66) Ahir, dalt del Turó de l'Home va descobrir una constel.lació el teu
amic Marc

sense un context previ aclaridor, no tindrà cap mitjà sintàctic de saber quin constituent és el subjecte, i si l'emissor l'ha dita així, és possiblement perquè la selecció lèxica permet de deduir-ho sense problemes. Per una altra banda, aquesta no és l'única ambigüitat sintàctica que és possible en català, i davant de cada ambigüitat el receptor no té més remei que tractar de

endevinar a través d'indicis extrasintàctics (el context lingüístic, el coneixement del món i de l'entorn, la ja esmentada selecció lèxica...) quines relacions semàntiques hi ha darrere de l'estructura sintàctica ambigua.

En el cas de (66) hi ha una estructura superficial darrere de la qual són possibles dues estructures sintàctiques (cadascuna amb una significació semàntica supralèxica associada), però a vegades només hi ha una estructura sintàctica i diverses interpretacions semàntiques possibles. Per exemple, si jo veig el títol de la novel·la de Jack London que s'ha traduït al català com a

(67) «La crida del bosc»

i no l'he llegida, sabré sense cap dubte quina és la relació sintàctica entre el nucli d'aquest SN, "crida" i el modificador "del bosc" (la relació sintàctica tal com la definiré en aquest treball); ara bé, a pesar de la transparència sintàctica, no podré saber la relació semàntica que hi ha entre "crida" i "el bosc", car tant podrà ser locativa (algú ha cridat algú altre en un bosc determinat), com "subjectiva" (el bosc té unes qualitats que han cridat algú) o "objectiva" (aquesta relació semàntica és poc creïble pragmàticament perquè no és fàcil que algú cride un bosc; tractaré d'explicar l'ambigüitat semàntica de (67) a §4.3). I bé, enfront del receptor, que a vegades es veu obligat a *endevinar*, hi ha un emissor que "sap" *perfectament* per què ha construït una oració i com l'ha construïda, per què ha triat aquesta paraula o aquella, o aquesta estructura sintàctica o aquella. Per a l'emissor no hi ha cap ambigüitat semàntica⁷¹, i quan Jack London va posar el títol de la novel·la esmentada (suposem que l'hagués posat en català), sabia perfectament

⁷¹ Quan un emissor diu una oració que ell mateix no entén (o que li ha eixit absurda o contradictòria sense voler), continua existint un ajust perfecte entre llenguatge i pensament, car aquesta contradicció dóna a entendre que l'emissor té una contradicció conceptual en el cervell, que no s'aclareix en el que està pensant, *i per això precisament ha dit una oració que ell mateix no entén (o que és absurda o contradictòria)*. Potser cal recordar ací que segons la Psicoanàlisi els "lapsus" del llenguatge no són mai casualitats, i encara caldria recordar molt més que aquesta escola de la Psicologia té una confiança en el llenguatge que fa caure de tòc (sobretot si la comparem amb la desconfiança de la Lògica), possiblement perquè ha usat el llenguatge (sense pretendre d'entendre'l teòricament) i n'ha tret bons resultats (i la Lògica, en canvi, ha volgut entendre el llenguatge humà i no ha pogut, i per això ha elaborat un llenguatge artificial –que sintàcticament és infinitament inferior al llenguatge humà, vegeu §3.3).

quina relació semàntica hi ha entre “crida” i “el bosc” en el títol de la seua novel·la. I bé, només per aquesta diferència (l'emissor “sap” exactament el que fa, mentre que el receptor a vegades ha d'endevinar) jo crec que n'hi hauria prou per preferir l'emissor, car una ciència no pot ser mai *endevinació*, sinó sempre *saber exacte*. I encara hi ha una altra raó, potser la més important de totes (encara que no puc demostrar-la ara perquè es tracta d'una de les hipòtesis d'aquest treball): que partir de l'emissor permet de construir una hipòtesi en què l'emissor elabora una oració sense ni fonètica ni cap qüestió extrasintàctica (com ara la “quantificació” remàtica, que té implicacions en l'ordre superficial), partint d'una sola paraula i “anant amunt” fins acabar l'oració seguint un binarisme estricte, mentre que el receptor s'enfronta amb l'oració amb tota classe d'eines, sintàctiques i extrasintàctiques (vegeu §7.6.5). Qui sap si és perquè el Generativisme ha heretat el punt de vista de la tradició i de l'estructuralisme nord-americà (que sovint era receptor obligat en la mesura que estudiava les llengües americanes) que tant el 1957 com avui Sintaxi i Gramàtica són pràcticament sinònims en la mesura que fer prevaldre el receptor equival a tenir en compte tota la Gramàtica (fonètica, significat de les paraules...)⁷²

1.8. SEMÀNTICA I SINTAXI

A §1.1 hem vist que Chomsky començava el llibre establint una oposició “principal” entre la Sintaxi i la Semàntica, i una altra oposició, ara “estreta”, de la Sintaxi amb la Morfologia i la Fonologia. En el mateix punt hem vist que la segona oposició tendia a esvair-se, de manera que la paraula *sintaxi* esdevenia sinònima de *gramàtica* en la pràctica (cosa que implica que la Semàntica no forma part de la Gramàtica, implicació que jo trobe ben poc desitjable). La relació entre la Sintaxi i la Semàntica potser és un dels

⁷² Vet ací una anècdota: el 1981 Radford va publicar un manual divulgador de la teoria generativista que tenia com a títol *Transformational Syntax*, i set anys després donà a la impremta el primer volum d'una altra introducció a la teoria, molt més ambiciosa que l'anterior (només el primer volum ja és una tercera part més extens que el manual de 1981). Conseqüència: el segon manual es diu *Transformational Grammar* (encara que el segon manual és molt dubtós que tinga Fonètica o Morfologia).

aspectes més controvertits del Generativisme. Vegem-ne uns quants trets cronològics: Chomsky (1957) tracta de separar absolutament la Sintaxi de la Semàntica (§1.8.2), posició que el 1965 havia canviat en un aspecte fonamental (la incorporació a la Sintaxi del lexicó i del que ara coneixem com a *subcategorització i selecció lèxica*, §2.2); a principis dels anys 70 la Semàntica Generativa no solament havia ajuntat la Sintaxi i la Semàntica, sinó que havia diluït la primera al si de la segona (Newmeyer (1986: §5)); a mitjans dels 60 Fillmore va fer una proposta semantista constantment benmirada per molts generativistes (Newmeyer (1986: 106)), la qual acaba incorporant-se finalment al model sintàctic dominant al si del Generativisme a través de Chomsky (1981) (amb canvi de rètol: de «cas semàntic» a «paper temàtic»; §5.3.1). Començaré per exposar a §1.8.1 les idees bàsiques que alimenten aquest treball en la qüestió de la relació entre la Semàntica i la Sintaxi, i a §1.8.2 tractaré d'analitzar la visió de Chomsky (1957).

1.8.1. La Sintaxi: ¿autònoma o independent de la Semàntica?

Una proposta

A §1.8.2 comentarem un paràgraf en què hi ha aquesta oració: «I think that we are forced to conclude that grammar is autonomous and independent of meaning» (Chomsky (1957: 17)). Ara bé, *autonomia* i *independència* no és el mateix: una cosa és independent d'una altra si no en depén, i la no dependència jo diria que implica manca de relacions entre aquestes coses⁷³; la cosa autònoma, en canvi, depén essencialment d'una altra cosa (encara que no absolutament). Com que en els fenòmens sintàctics i la seua

⁷³ El primer significat de *dependre* del DGLC és «Ésser, una cosa, condicionada per una altra, estar lligada amb una altra que n'és una causa d'existència o una condició necessària». Notem que la diferència semàntica entre *autonomia* i *independència* és una diferència *gradual* (apèndix 2), i per tant deu ser molt difícil establir una frontera clara (sense zona de transició) entre aquests conceptes semàntics. Seguint en la qüestió de la gradualitat i la frontera, podríem observar que *autonomia* i *independència* són noms (i per tant amb frontera) que deriven d'adjectius (i per tant sense frontera). ¿Com són aquests noms derivats d'adjectius? Possiblement són com els noms abstractes: no tenen una frontera en la realitat sensitiva en la mesura que les referències no es poden veure (ni percebre per cap altre sentit), i per tant no podem dir quina, però en la mesura que són noms cal pressuposar que en tenen encara que no la coneguem (i per això no admeten els quantificadors).

significació sintàctica, possiblement tot té implicacions en el món de la significació semàntica supralèxica, jo partiria del concepte de *autonomia* per dos trets semàntics que acabem de veure: perquè qui és autònom ha de tenir un cert poder propi (primer tret), encara que el poder gros, important i decisiu no el té qui és autònom sinó l'altre membre de la relació (segon tret): la Semàntica en el nostre cas. Vull dir que intentaré defensar que la Sintaxi té unes lleis *pròpies* (i per tant, si són pròpies vol dir que no pertanyen a la Semàntica), unes lleis que són *inviolables i sense excepcions* (i per tant, en l'àmbit de les seues lleis la Sintaxi és independent), però el conjunt de la Sintaxi té la funció de fer possible el significat supralèxic, i possiblement en totes les llengües del món ha hagut "d'adaptar-se" a diverses necessitats de la comunicació (com ara el grau de rematicitat, facilitar al receptor la descodificació del missatge –vegeu per exemple §7.5.6–, etc.), per la qual cosa la Sintaxi depén al capdavant de la Semàntica (i de la Comunicació). D'acord amb la hipòtesi que acabe d'exposar, caldria explicitar en què depén la Sintaxi dels altres camps de la Lingüística i en què és independent. La forma a través de la qual intentaré resoldre aquesta problemàtica en relació a la Semàntica és la següent: hi haurà uns conceptes determinats de la Sintaxi que tindran un contingut semàntic en el sentit que faran referència al món del significat, però aquests conceptes no pertanyeran pas a la Semàntica (on és possible que no siguin necessaris ni convenients), sinó a la Sintaxi. Per exemple, un dels conceptes sintàctics que usaré és una oposició que conceptualment no és recent, modificadors restrictius versus modificadors no restrictius o predicatius (l'etiqueta *restrictiu* ja apareix a Jespersen (1924: 108)), un exemple de la qual és

- (68) a. Veig que has portat el vestit *nou* que vares comprar ahir
b. Veig que portes el vestit *nou* a pesar que te l'has posat moltes voltes i encara més *noves* portes les sabates, tot i que ja les tens tres anys

on a (68a) l'adjectiu subratllat és necessàriament restrictiu, i a (68b) el primer podria ser restrictiu o no restrictiu des del punt de vista del receptor, però el segon (que és necessàriament no restrictiu), obliga a interpretar el primer com a no restrictiu. I bé, aquesta operació de veure si un modificador

nominal és restrictiu o no restrictiu, és una operació que té un contingut semàntic (i una operació el resultat de la qual tindrà per hipòtesi implicacions en l'estructuració sintagmàtica del sintagma nominal), però aquesta operació pertanyerà a la Sintaxi que intentaré esbossar, i d'entrada no veig que aquesta operació pugui fer cap funció al si de la Semàntica⁷⁴. Una conseqüència del que acabe de dir és que segons la hipòtesi que estic desenvolupant, no és possible de formular la teoria sintàctica sense recórrer al món del significat, i en aquest sentit la Sintaxi depèn de la Semàntica, hi està subordinada. Tanmateix, una vegada que hem fet això resultarà que el món de la Sintaxi tindrà una estructura interna absolutament fèrria (o això pretenc), sense excepcions, i una frontera, *limit* o *final* respecte a la Semàntica (i la Morfologia no sintàctica i la Comunicació) absolutament *delimitada i de-finida*, i en aquest sentit la Sintaxi és independent de les altres branques de la Lingüística.

No sé si avui en dia hi haurà lingüistes que pensen que la Sintaxi es pot explicar sense recórrer al significat. Hem vist en més d'un lloc que Chomsky (1957) ho pretenia, però jo diria que li passava com a aquell gran lingüista nord-americà, Bloomfield: que negava el significat però hi havia de recórrer. (Cal dir, però, que Ferrater (1981: 177; escrit el 1967) relativitza molt aquest problema de Bloomfield –en realitat l'anul.la.) Posem-ne un dels molts exemples que serien possibles: davant l'afirmació que «it is obvious that "John enjoyed the book and liked the play" (a string of the form NP – VP + and + VP) is a perfectly good sentence» (p. 35 n.2) ens podem preguntar per què és obvi que l'oració siga bona; com que no recorde haver llegit o justificat que una oració de la forma esmentada (forma per una altra banda que no podem establir sense recórrer al significat) és bona, he de pensar que l'obvietat prové de la significació semàntica supralèxica de l'oració. Davant de l'intent de no establir cap vincle entre la Sintaxi i la significació, jo tornaria a exposar la següent sospita: el rebuig a considerar el significat dins de la Sintaxi (rebuig que es troba a la base cronològica del Generativisme) sol portar a l'entrada més aviat *massiva i desordenada* del significat al si de

⁷⁴ En el cas que el desenvolupament de la Semàntica demostrés que aquesta funció fos necessària per a la teoria semàntica, jo postularia que la Sintaxi tindria una funció X i la Semàntica una altra funció Y, encara que X i Y fossen idèntiques.

la Sintaxi⁷⁵. Jo conclouria provisionalment que si volem que el significat no invadeixca la Sintaxi (i la destrosse, com en el cas de la Semàntica Generativa), en primer lloc hem d'acceptar la superioritat de la Semàntica (totes les operacions lingüístiques tenen l'objectiu de fer possible que *diguem coses*⁷⁶), i en segon lloc *hem d'introduir parcel·les semàntiques dins de la Sintaxi, però aquesta introducció cal fer-la amb comptagotes i cura*: només aquells elements semàntics que siguin imprescindibles per desenvolupar la teoria sintàctica (i introduint-los de manera que *s'acoblen i es supediten* a les exigències de la Sintaxi).

Supose que en els paràgrafs anteriors hi haurà coses que hauran fet somriure alguns lectors (que potser hauran dit: «¡La ingenuïtat no té límits! ¡Mira que pensar que en la Sintaxi és possible que no hi haja excepcions! Això està bé com a desig, però entre el desig i la realitat, ¡hi ha prou més d'un pam!»), i per això pot ser convenient que ens aturem a posar un exemple. Imaginem que ens posem a parlar de les "nominalitzacions" d'adjectius (o la nominalització d'infinitius), i aleshores ens preguntem què són el resultat d'aquestes operacions, si són Adjs o Ns (o infinitius o Ns), o bé són una cosa només però "conserven" trets [no diem quina classe de trets: semàntics, sintàctics...] de l'altra. Jo intentaria afrontar aquesta pregunta (que crec que no és cap niciesa, sinó un problema important) fent una altra pregunta: ¿què és sintàcticament un Adj i un N (o un infinitiu i un N)? Ja he dit que aquesta pregunta no té resposta ara per ara, cosa que permet de fer una observació interessant: estaríem qüestionant una cosa desitjable (la no existència d'excepcions i l'existència de fronteres clares) amb un argument que té un fons desconegut (i per tant és un argument desconegut, això és, un

⁷⁵ Ja hem vist a §1.6, tractant el concepte de *gramaticalitat*, que l'intent d'eliminar el significat d'aquest concepte portava a la paradoxa d'haver de recórrer-hi necessàriament. A §2.2 en veurem un altre exemple.

⁷⁶ No crec que siga agosarat dir que tots els rius de la Lingüística van a parar a la mar del significat (i els barrancons i rieres que no hi van directament, hi van indirectament), cosa que explicaria l'origen de la següent dificultat: «Part of the difficulty with the theory of meaning is that "meaning" tends to be used as a catch-all term to include every aspect of language that we know very little about» (Chomsky (1957 ps.103-104 n.10)). Jo diria que és precisament per això (perquè el significat ho abraça tot) que no podem acostar-nos-hi directament, sinó indirectament a través de l'estudi de parcel·les més o menys autònomes de la Lingüística (com ara la construcció sintàctica d'oracions o les relacions semàntiques que hi ha al si dels camps lèxics).

no-argument). Davant la nominalització d'adjectius (o d'infiniutius), el que cal no és constatar-ho, ja que ja ha estat constatat i ho sabem tots, sinó explicar-ho (i explicar-ho sintàcticament, no només semànticament). I si podem elaborar aquesta explicació, potser trobarem que allò que semblava un argument (segurament *evident*) contra la claredat de la delimitació i la no existència d'excepcions, en realitat és un argument que té una direcció esglaiadorament contrària de la que en principi havíem previst. Vegeu §7.6.6.1 en relació a l'infiniutiu.

1.8.2. La proposta de Chomsky (1957)

És pràcticament segur que no es pot estudiar la visió de Chomsky (1957) sobre la relació entre la Sintaxi i la Semàntica sense tenir en compte el marc del qual partia. Per exemple, caldria tenir en compte que segons Arens (1969) hem estudiat molt poquet la Sintaxi al llarg de la història de la Lingüística, i que una gran part dels esforços que hi hem dedicat sembla que han estat subordinats al significat, cosa que no ha donat bons resultats⁷⁷ ; i bé, si aquests elements contextuals són certs, aleshores s'explicarien fragments com el següent

(69) A great deal of effort has been expended in attempting to answer the question: "How can you construct a grammar with no appeal to

⁷⁷ Quant a la importància de la Sintaxi al llarg de la història, vegeu ací l'apèndix 7. Quant als mals resultats, heus ací una opinió molt interessant perquè es tracta d'una dels lingüistes que primer treballà en la Gramàtica Relacional segons Newmeyer (1986: §8.4.1).

(i) Mientras que la función de los roles semánticos y pragmáticos puede entenderse fácilmente..., resulta mucho menos obvio por qué el lenguaje humano necesita relaciones gramaticales, o, de forma más general, por qué el lenguaje humano requiere una sintaxis (en el sentido lingüístico de sintaxis). *Aunque se han echo intentos de dejar de lado la sintaxis, arguyendo que se puede dar cuenta de todo mediante la semántica o la pragmática, no parece que ninguno de ellos haya tenido mucho éxito y parece que sigue siendo verdad que las lenguas humanas tienen sintaxis y que muchas de ellas tienen relaciones gramaticales que no se pueden reducir a una semántica o sintaxis básica. En este libro admitimos que dichas relaciones gramaticales existen, pero... consideramos que gran parte de la sintaxis sólo puede ser entendida en relación a la semántica y a la pragmática* (p.99)

Només m'interessava ara la part que he subratllat, però he transcrit més fragment per veure una estranyesa (la de no trobar obvi al principi de la cita que hi haja Sintaxi) i un problema que té l'aspecte de ser una contradicció (la irreductibilitat de les relacions sintàctiques a la sintaxi).

meaning?" The question itself, however, is wrongly put, since the implication that obviously one can construct a grammar *with* appeal to meaning is totally unsupported (p.93)⁷⁸

És en aquest context (possiblement de reacció contra una tradició que havia subordinat la Sintaxi al significat) que Chomsky fa una observació que trobe plena de seny i que subscriuria absolutament, la part que he subratllat a

(70) It is undeniable that "intuition about linguistic form" is very useful to the investigator of linguistic form (i.e., grammar). *It is also quite clear that the major goal of grammatical theory is to replace this obscure reliance on intuition by some rigorous and objective approach*. There is, however, little evidence that "intuition about meaning" is at all useful in the a investigation of linguistic form (ps. 94-95).

Ara bé, per aconseguir «reemplaçar la fosca dependència [nostra] de la intuïció per una aproximació rigorosa i objectiva», jo diria que cal que partim d'uns conceptes sintàctics bàsics que siguen clars i que estiguen definits (concretament què és cada categoria sintàctica i quina pot modificar a quina). Com que el desenvolupament del Generativisme no ha portat a aclarir aquests conceptes bàsics sinó a fer formulacions genèriques com ara ...X... (això és, qualsevol categoria pot modificar qualsevol altra categoria), no és estrany que la "fosca dependència" que denunciava Chomsky el 1957 s'haja fet l'ama del cor de la X' (del nivell que ocupen els "complements" de totes les categories, vegeu per exemple §4.2 i §7.5.4), o que hàgem creat una "forma lògica" per aclarir elements que no solament són asintàctics (això és, que funcionen semànticament sense cap relació amb les estructures sintàctiques) sinó també antisintàctics (això és, elements la interpretació semàntica dels quals infringeix les estructures sintàctiques), com ara "operador" (vegeu §3.3).

Chomsky (1957) dedica un capítol a tractar la relació entre Sintaxi i

⁷⁸ Aquesta cita continua dient que «One might with equal justification ask: "How can you construct a grammar with no knowledge of the hair color of speakers?" », observació que des d'un punt de vista intuïtiu sembla evident que està fora de lloc.

Semàntica (cap. 9, ps. 92-105), però la major part del capítol està dedicada a combatre una sèrie d'afirmacions (exposades a la p.94) que pretenen fer dependre la sintaxi (la «gramàtica») del significat (sobretot a combatre l'afirmació que dues expressions són fonològicament distintes si –i només si– difereixen en la significació, tema a què dedica les ps.94-100), cosa que actualment crec que té poc d'interés. Em dedicaré (com unes altres vegades) a comentar aquelles concepcions que poden tenir implicacions en l'actualitat.

Chomsky tracta de separar la Sintaxi i el significat des del principi de l'obra

(71) Despite the undeniable interest and importance of semantic and statistical studies of language, they appear to have no direct relevance to the problem of determining or characterizing the set of grammatical utterances. I think that we are forced to conclude that grammar is autonomous and independent of meaning... (p.17)⁷⁹

intent que perdura fins al final («Grammar is best formulated as a self-contained study independent of semantics. In particular, the notion of grammaticalness cannot be identified with meaningfulness», p. 106, cap. 10 «Summary»⁸⁰) passant pel cap. 9. Segons Chomsky, la pregunta realment important és aquesta: «How are the syntactic devices available in a given language put to work in the actual use of the language?» (p.93), cosa que trobe ben correcta, i considera «a side issue and a misformulated question» el fet de tenir en compte «whether or not semantic information is required for discovering or selecting a grammar» (p.93; vegeu §1.8.1 quant a aquesta consideració). Ara bé, quan les construccions sintàctiques “es posen a treballar”, ¿des de quina banda les mirarem, des de l'emissor o des del receptor? Com era previsible, Chomsky adopta el punt de vista del receptor

⁷⁹ Vegeu també la n. 4, on diu que primer cal establir l'estructura sintàctica, i després veure quina relació hi ha amb la semàntica.

⁸⁰ També hi ha aquesta afirmació en el cap. 10: «Description of meaning can profitably refer to this underlying syntactic framework, although systematic semantic considerations are apparently not helpful in determining it in the first place» (p.108).

(72) The general problem of analyzing the process of “*understanding*” is thus reduced, in a sense, to the problem of explaining how kernel sentences [=futura “estructura profunda”] are understood, these being considered the basic ‘content elements’ from which the usual, more complex sentences of real life are formed by transformational development” (p.92; subratllat meu).

Si el que cal analitzar és «el procés de comprensió» és perquè estem pensant no en el procés de generar oracions sinó en el de *comprendre-les*. En aquest fragment veiem que Chomsky proposa que l’estructura sintàctica és la base de la interpretació semàntica, però això no vol dir que hi haja una implicació directa, car continua dient que

(73) In proposing the syntactic structure can provide a *certain* insight into problems of meaning and understanding we have entered onto dangerous ground. There is no aspect of linguistic study more subject to confusion and more in need of clear and careful formulation than that which deals with the points of connection between syntax and semantics” (p.93; subratllat meu).

Resulta per tant que l’estructura sintàctica causa «una certa penetració» en la interpretació semàntica, però no *tota* la interpretació. Aquesta afirmació no és alarmant perquè en la interpretació d’una oració hi ha diversos elements semàntics que no poden dependre de la sintaxi; per exemple, si jo dic

(74) Deixa’m [S_N el [N’ llapis groc]]

el receptor “sabrà” que *groc* és un adjectiu que fa una determinada funció sintàctica respecte al nom *llapis* a conseqüència de la qual l’adjectiu ha de fer una modificació determinada en el nom. I bé, això constituiria la base sintàctica sobre la qual el receptor deduirà un determinat significat supralèxic (el de “llapis groc”), però aquesta base sintàctica no dirà res, evidentment, sobre el significat semàntic de l’adjectiu *groc* i el nom *llapis*. Breu: quan interpretem una construcció sintàctica cal saber tant el significat semàntic de

cada mot (que no és un fet sintàctic ni efecte de l'estructuració sintàctica) com el significat semàntic supralèxic que es fa gràcies a les estructures sintàctiques.

Tornem a l'observació de Chomsky. Aquesta observació no és alarmant, però sí que és ambigua, car Chomsky tant podria haver volgut dir això que acabem de raonar com podria haver volgut dir una altra cosa. La solució d'aquesta ambigüitat la trobarem unes pàgines més avant, quan Chomsky ha acabat de refutar els arguments que pretenien supeditar la Sintaxi al significat⁸¹, (75b). Abans de veure-ho, però, transcriurem un desig que expressa Chomsky a la p. 102 per tal que el lector contraste la informació de (75a) amb de (75b)

- (75) a. We should like the syntactic framework of the language that is isolated and exhibited by the grammar to be able to support semantic description, and we shall naturally rate more highly a theory of formal structure that leads to grammars that meet this requirement more fully (p.102).
- b. These counterexamples should not, however, blind us to the fact that there are *striking* correspondences between the structures and elements that are discovered in formal, grammatical analysis and specific semantic functions. None of the assertions ... [que pretenien supeditar la Sintaxi al significat] is wholly false; some are very nearly true. It seems clear, then, that undeniable, though only *imperfect* correspondences hold between formal and semantic features in language. The fact that the correspondances are *so inexact* suggests that meaning will be relatively useless as a basis for grammatical description (p.101; subratllats meus).

Deixant estar les diferències de grau (*imperfecte* versus *tan inexacte*), la qüestió essencial és que poden existir discrepàncies entre la Sintaxi i la interpretació semàntica, i discrepàncies no en el sentit que una estructura

⁸¹ D'aquests arguments, n'hi ha un que ens interessa: la pretesa ambigüitat que hi ha en oracions amb quantificadors com ara

(i) Everyone in the room knows at least two languages
(i que és una de les bases del concepte "operador"). Vegeu §3.3

sintàctica pot ser ambigua i per tant pot tenir més d'una interpretació semàntica (com hem vist comentant (66) i (67)), sinó en el sentit que pot existir una relació sintàctica que pot no tenir implicacions semàntiques, i la inversa, que pot existir una interpretació semàntica no basada en una estructura sintàctica i *en contra d'una estructura sintàctica* (que és el que passa en els “operadors” de quantificació).

Jo crec que la conclusió anterior és absolutament indesitjable, i que caldria rebutjar-la per hipòtesi, car implica que les persones podríem crear estructures sintàctiques sense cap finalitat, i per això faríem la interpretació semàntica al marge de la sintaxi, cosa absurda (com a mínim des d'un plantejament que crega que el llenguatge és una eina *colpidorament* “llògica” i exacta⁸²). Per una altra banda, davant d'aquesta discrepància entre significat i estructura sintàctica no deduïm que la nostra anàlisi deu ser errònia, sinó que ho interpretem en el sentit que la Sintaxi està separada del significat. Resulta per tant que la Sintaxi no és autònoma de la Semàntica en el sentit que ha de ser una branca de la Lingüística *de-finida i de-limitada* (és a dir, definida i amb una frontera), sinó en el sentit que pot discrepar del significat: ja tenim la porta oberta per dir tota classe d'abstractors sintàctiques. Per una altra banda, com que les estructures sintàctiques ja no són una sèrie de relacions sintàctiques entre mots que pertanyen a una categoria sintàctica concreta, les quals tenen la finalitat de crear un significat semàntic supralèxic (amb la qual cosa resulta que les estructures sintàctiques són inseparables d'aquest significat semàntic supralèxic), aleshores podem complicar la Lingüística i dir que després d'haver trobat l'estructura sintàctica caldrà estudiar les correspondències entre les estructures sintàctiques i el significat

(76) The fact that correspondences between formal and semantic features exist, however, cannot be ignored. *These correspondences should*

⁸² Si hi ha cap fenomen “colpidor” («striking») no és que la sintaxi siga la base de la semàntica supralèxica (i per tant que hi haja correspondència –o en el pitjor dels casos que la semàntica supralèxica no contradiga mai l'estructura sintàctica), sinó que el llenguatge siga una eina tan lògica i exacta que possiblement és una imatge molt perfecta del pensament (segurament una imatge *especular*, car sense processos lingüístics possiblement no pot existir l'elaboració d'un pensament).

be studied in some more general theory of language that will include a theory of linguistic form and a theory of the use of language as subparts... Having determined the syntactic structure of the language, we can study the way in which this syntactic structure is put to use in the actual functioning of language (p.102; subratllat meu).

Recordem abans d'acabar aquest punt que a §1.4.1 hem establert per hipòtesi una correlació entre el concepte sintàctic *nucli* i el concepte semàntic *modificat*, i entre el concepte sintàctic *perifèria* i el concepte semàntic *modificador*, la finalitat de la qual era establir un lligam entre les estructures sintàctiques i la interpretació semàntica que tenen associada. Per una altra banda, a la cita de (76) hi ha una base teòrica d'un concepte que criticaré, "l'isomorfisme" entre l'estructura sintàctica i una hipotètica estructura semàntica supralèxica (vegeu per exemple la n. 28 de §2.2.2).

CAPÍTOL 2. INTRODUCCIÓ DE LA “SEMÀNTICA”

DINS DE LA SINTAXI: CHOMSKY (1965).

2.1. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA

Els objectius de Chomsky (1957) eren més aviat “macroideològics”, i per això hi ha molt poc que faça referència als conceptes “microideològics” (quins són els elements concrets de la Sintaxi i com funcionen), que són els que fan que una escola sintàctica siga finalment acceptable o rebutjable. Aquesta distribució canvia considerablement a l'índex de Chomsky (1965), car després de dedicar el primer capítol a les qüestions “macroideològiques” («Methodological Preliminaries»; la tercera part del llibre), el segon capítol es dedica a les “microideològiques” («Categories and Relations in Syntactic Theory»; una altra tercera part). Començarem la crítica d'aquest llibre pels aspectes “microideològics”.

2.1.1. Sobre la tradició sintàctica i Chomsky

Entenc que la tradició no és res més que el passat, i el passat entenc que no és res més que la Història o Memòria. Tota entitat humana, siga una persona o siga qualsevol classe de col·lectivitat, jo diria que necessita investigar i interpretar constantment el seu passat per tal d'entendre el seu

present i poder acarar el futur¹ Si aquesta observació és correcta, aleshores seria improcedent estar a favor o en contra de la tradició (actitud que mantenen respectivament els tradicionalistes cecs i conservadors de dogmes –que sempre esclavitzen la persona– i els rupturistes que no saben que la llibertat i la ignorància del passat són excloents), i el que caldria seria conèixer i interpretar la tradició (sigui la sintàctica o qualsevol altra). És possible que Chomsky (1965) pensés així, car no solament fa diverses incursions cap al passat al primer capítol, sinó que proposa més d'una vegada de «begin with a study of the kind of structural information presented by traditional grammars» (p.5), i davant del fet que aquesta proposta «has been denied recently by several European linguists», Chomsky opina que aquests lingüistes «offer no reasons for their skepticism concerning traditional grammar» (p.5 n.2²).

Si tenim en compte l'anterior, trobarem molt normal que Chomsky comence el capítol dedicat a les categories i relacions proposant «a careful analysis of the kind of information presented in traditional grammars» (p.63) i que tot seguit aplegue en tres blocs la informació que segons el seu punt de vista donarien les “gramàtiques tradicionals” sobre una oració. Reprodueix l'oració i el primer bloc d'informació (que afecta les categories sintàctiques i l'estructuració sintagmàtica):

(1) a. Sincerity may frighten the boy (1)

b. The string (1a) is a Sentence (S), *frighten the boy* is a Verb Phrase (VP) consisting of the Verb (V) *frighten* and the Noun Phrase (NP) *the boy*; *incerity* is also an NP; the NP *the boy* consists of the

¹ És per això que una forma de domini de la col.lectivitat A sobre la col.lectivitat B és que A faci creure a B que la història o memòria de B no és la de B sinó la d'A, cosa que ha expressat tan bé el cantant Raimon (Xàtiva, 1940) a *¿T'adones, amic?*

² Les notes de Chomsky (1965) van totes al final del llibre sense cap referència al lloc concret del llibre on es troba el passatge afectat per la nota, cosa que no és cap molèstia per al lector de Chomsky (1965), però sí per a qualsevol altre lector que hagi de consultar una nota concreta d'aquest llibre i vulgui saber en quina pàgina del text es troba el fragment pressuposat a la nota. Per tal de facilitar les possibles consultes del lector del meu treball, no citaré les notes de Chomsky (1965) per la pàgina on es troben (informació que és fàcilment obtenible), sinó per la pàgina on hi ha el fragment afectat per la nota. Això és, citaré com si les notes estiguessen a peu de pàgina. Aplicaré aquesta manera de referir a totes les obres estructurades com Chomsky (1965).

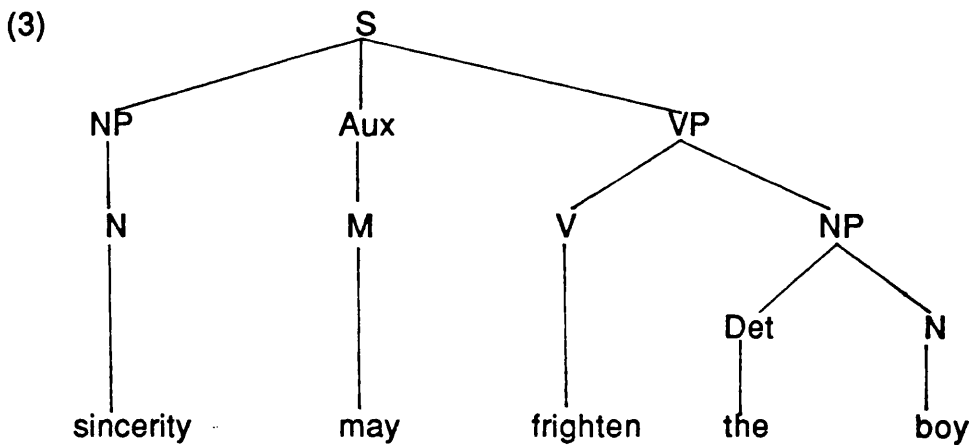
Determiner (Det) *the* , followed by a Noun (N); the NP *sincerity* consists of just an N; *the* is, furthermore, an Article (Art); *may* is a Verbal Auxiliary (Aux) and, furthermore, a Modal (M) (2i)

Chomsky considera que «the information presented in (1b) is, *without question* , substantially correct and is essential to any account of how a language is used or acquired», i tot seguit afegeix que el seu objectiu és «how information of this sort can be *formally* presented in a structural description, and how such structural description can be generated by a system of *explicit* rules» (p.64; subratllats meus). Ara bé, aquesta “formalització” no consistirà pas en el desenvolupament d’una teoria que diga què és sintàcticament un nom, per què un Det pot modificar un nom però no un verb, etc. En realitat, *cada afirmació* d’(1b) es pot *qüestionar*

- (2) a. ¿Per què (1a) és una oració?
- b. ¿Per què la podem dividir en SN SV? (vegeu §1.4.10)
- c. ¿Per què “sincerity” és un SN a (1a)?
- d. Etc.

i fins i tot cal qüestionar-les si volem conformar una teoria de la sintaxi realment *ex-plícita* (això és, una teoria *des-plegada* , oberta, visible, clara...). No hi ha dubte que el saber que hi ha a qualsevol “gramàtica tradicional” té una eficàcia considerable (i per això hi ha moltes idees que hem anat transmetent-les segle rere segle), però aquesta eficàcia té un grau important de *intuïció* (i per això podem fer prou preguntes de l’estil de (2), les quals o bé no tenen resposta o bé tenen una resposta que en general conté al seu si elements vagues). Si aquestes observacions són certes, se’n derivaria que si volem construir una hipòtesi sintàctica que descanse sobre la intuïció, farem bé de reproduir certes idees tradicionals, però si volem aclarir i racionalitzar certs aspectes del saber metalingüístic dels nostres avantpassats, farem bé de qüestionar certes *creences* . Clar i ras: no es tracta ni de venerar la tradició ni d’ignorar-la, car la veneració nega la raó i la ignorància nega la memòria, trets tots dos essencials de la persona; es tracta de partir del passat veient què hi ha clar i què hi ha fosc, i tractar d’il·luminar alguna de les zones tenebroses.

A partir de l'acceptació acrítica de certes "creences", el procediment de Chomsky és el que ja hem vist a l'obra de 1957 (vegeu ací §1.4.10): primer descrivim les operacions de l'anàlisi en constituents immediats («The remarks given in (1b) concern the subdivision of the string (1a) into continuous substrings, each of which is assigned to a certain category»); després fem un dibuix que representa les operacions anteriors («information of this sort can be represented by a labeled bracketing of (1a), or, equivalently, by a tree-diagram such as (3)

The interpretation of such a diagram is *transparent*, and has been discussed frequently elsewhere»); continuem per observar que «the structure represented as (3) can be taken as a first approximation to its (base) Phrase-marker» (ps.64-65; subratllats meus), encara que aquesta "primera aproximació" serà *definitiva*; i finalment acabem per fer "definicions" a partir del dibuix o diagrama (tipus «S is the designated *initial symbol* of the grammar (representing the category "Sentence")» (p.66). Ja hem tancat el cercle tautològic, i podem concloure que «in the case of the information in (1b), then, we see quite clearly how it is to be formally represented, and what sorts of rules are required to generate these representatons» (p.68). Deixant de banda que la pretesa *formalització* és una *tautologia*, veurem ara els conceptes categorials que hi ha a Chomsky (1965).

2.1.2. Sobre les unitats sintàctiques

Una teoria de la sintaxi ha de saber quines són les unitats bàsiques i elementals a partir de les quals l'emissor genera oracions. Vet ací com introdueix Chomsky aquestes unitats

(4) A grammar that generates simple Phrase-markers such as (3) MAY be based on a vocabulary of symbols that includes both *formatives* (*the boy, etc.*) and *category symbols* (S, NP, V, etc.). The formatives, furthermore, CAN be subdivided into *lexical* items (*sincerity, boy*) and *grammatical* items (*Perfect, Possessive*, etc.; except POSSIBLY for *the*, none of these are represented in the simplified example given» (p.65; les majúscules de "may", "can" i "possibly" són meues)

La primera cosa que observaria és que una teoria que es pretenga *explicativa* possiblement no *descriurà i enumerarà* els conceptes bàsics sense *definir-los*, però en aquest fragment hi ha *descripció sense definició*. Aquesta tècnica és típica dels moments en què no tenim encara cap teoria explicativa sobre la parcel·la estudiada, i per tant és natural que en les descripcions hi haja ambigüitats, tant expositives (les paraules en majúscula) com conceptuals. La primera ambigüitat conceptual que destacaria és el fet que el concepte *símbol categorial* es pot aplicar tant al nucli (V) com a un sintagma (SN), ambigüitat que encara perdura en els nostres dies, com veurem al llarg d'aquest treball; en done ara un exemple de Chomsky (1986a): «rules that license a category α within the category α » (p.62), on el context fa veure que vol dir això: "una projecció màxima dins d'una projecció no màxima". La segona ambigüitat seria que no aclarim per què dividim els formants en lèxics i sintàctics ("grammatical")³. El lector pot pressuposar que es tracta d'una qüestió de *nombre*, que no és precisament una qüestió *qualitativa* (de fer una *funció* sintàctica al si de l'oració) sinó *quantitativa*,

³Cal dir que en la mesura que "perfect" i "possessive" són formants, no haurien de poder figurar en un arbre sintagmàtic ocupant el lloc d'una "categoria" segons els comentaris que farem sobre (7) (encara que tot seguit veurem un desenvolupament conceptual que permetrà aquesta diguem-ne "funció"); a §3.1.4 veurem el signe "possessive" dins dels arbres sintagmàtics. També cal observar que si diem "formant *gramatical*" no tenim per què dir si la Morfologia Derivativa (i els morfemes temporals, "perfect") forma part de la Sintaxi.

això és, pròpia de l'Estadística però no de la Sintaxi⁴. Dit d'una altra manera: el que interessa no és *constatar* fets ja coneguts, com ara que només és possible que hi haja uns pocs demostratius, sinó *explicar-ho*. Per una altra banda, aquest criteri del nombre ha portat a considerar sovint que la preposició és una categoria "menor", quan seria una de les quatre úniques categories universals si les hipòtesis d'aquest treball són correctes. A propòsit de categories "majors i menors": Lyons (1968: §7.1.3) considera que serien *majors* les que tindrien significat per si mateixes (N, V, Adj i Adv), i *menors* («preposicions, conjuncions, etc.») les que no signifiquen res totes soles, i solament contribueixen al significat global de l'oració. Jo diria que hi ha una contradicció neta: si no signifiquen, ¿com és que poden contribuir al significat? El que passa és que no sabem què són les Ps (que és l'exemple que ha posat Lyons) perquè no sabem com funcionen sintàcticament, i a causa d'això podem dir que no tenen significat (o poden no tenir-ne). Tenint en compte això, no és estrany que Lyons relacione les categories "majors i menors" amb les categories "plenes i buides" de la tradició gramatical xinesa, "concepte" que també existeix a la tradició europea (i aplicat a les Ps no casulament⁵). Abans de deixar aquesta qüestió, voldria recordar que segons Dixon (1977) hi ha llengües que tenen molt pocs Adjs (una de les categories "majors"). I per una altra banda, voldria insinuar que els lingüistes potser estem intentant donar definicions (o descripcions) estàtiques d'un fenomen que és mòbil per naturalesa (*expansiu* concretament, tret que es relaciona amb el fet que la definició d'oració ha de ser *mínima*). D'acord amb això, més que parlar de categories "majors i menors", jo diria que és convenient contestar preguntes com aquestes

⁴ Vegeu ací a §1.6 l'opinió de Chomsky (1957: 16-17) sobre l'Estadística. Per una altra banda, el fet que aquest criteri siga quantitatiu explicaria que Chomsky vacil·le en la distribució dels formants lèxics i sintàctics (distribució que no explica al lector): no sap («possibly») si a (3) hi ha un sol formant sintàctic o si n'hi ha més d'un (vacil·lació la raó de la qual desconeix el lector: ¿potser perquè hi ha implícit un temps present?, ¿o potser perquè hi ha un infinitiu sense la "partícula" *to* ?...).

⁵ Heus-ne quatre exemples francesos que abracen quatre dècades: Bally (1941: 16) diu que a «*s'approcher de, succéder à*, etc.» hi ha «*préposition... vide*»; a López (1972 Cap. III) hi ha diversos autors que parlen de preposicions "febles o buides" en relació a *de, a, en* i *per*, com ara Galichet (1950: 46-51); a finals dels 50, Tesnière (1959: 80-83) parla de "paraules plenes o constitutives" i "paraules buides o subsidiàries" (entre les quals hi havia les Ps), i a finals dels 60 Gross (1968: 63) proposa de distingir entre les preposicions "buides" *a* i *de* i la resta. Cal dir que també hi ha hagut autors que s'hi han oposat, com Moignet (1974).

- (5) a. Per què podem incrementar teòricament fins a l'infinit no solament els lexemes integrants de la categoria nominal i la categoria verbal, sinó també els lexemes de la categoria adjectiva i la categoria preposicional.
- b. Per què és més difícil incrementar els lexemes preposicionals que no els lexemes de les altres categories (i saber com els incrementem⁶).
- c. Per què hi ha alguns grups dels lexemes nominals i adjectius que "ocupen el nivell" sintàctic dels especificadors del nom que tenen unes restriccions de nombre fortíssimes.

Tornem a Chomsky. Després d'introduir els conceptes de categories i formants i haver dividit el segon, Chomsky es pregunta si aquests conceptes «have some language-independent characterization, or whether they are just convenient mnemonic tags, specific to a particular grammar» (p.65). Això és, es pregunta si cal definir-los. D'entrada ací sembla que hi haja un impossible, car ¿com ens podem preguntar si cal definir els conceptes bàsics d'una disciplina? Com que això és, efectivament, impossible, cal que ens preguntem per què Chomsky es preguntava això. Jo donaria la següent resposta: perquè per a Chomsky possiblement no eren conceptes *bàsics* o *primers* (això és, de la base, els conceptes a partir dels quals es defineixen els altres), sinó un conceptes tan derivats que serien *els darrers* : no debades partim des de la totalitat, des de l'oració (i acabem en els trets

⁶ Els manuals solen donar una llista tancada de preposicions, però al preu de col·locar moltes preposicions en els adverbis (*davant, dalt*, etc.) i de dir que hi ha moltes "locucions prepositives" (que és una etiqueta que amaga un procés que no coneixem –ni tan sols sabem si és sintàctic o derivatiu en el sentit de "formació de paraules"), tantes que n'hi ha moltes més que "preposicions". Un parell d'exemples del català (on cal tenir en compte que els autors separaven les "preposicions" de les "conjuncions" i que jo només comptabilitzaré les "preposicions"): Fabra (1956: 74-75) dóna 17 "preposicions" i cap a 60 "locucions", i Badia (1963 Cap. VII) dóna 16 "preposicions" i 38 "locucions".

En els anys 80 la preposició té més importància, però les vacil·lacions perduren. Per exemple, la preposició anglesa *of*, tant als anys 70 com als 80 no serà una preposició (vegeu (19) de §3.1.4 en relació a Chomsky (1970), (20) i la n. 10 de §4.2.2 en relació a Jackendoff (1977), i (53) de §5.2.4 en relació a Chomsky (1981)), o la categoria preposicional continuarà sent una "categoria no lèxica" (§5.2.6.1) o "categoria menor" (§6.3.3.1). Per a una anàlisi de la preposició corresponent a *of* en català, *de*, vegeu §4.3.6, i en relació a la categoria preposicional, vegeu §7.2.

fonètics passant pels morfemes o formants⁷). La continuació de Chomsky és molt significativa

(6) In the case of the lexical formatives, the theory of phonetic distinctive features... does, in fact, give a language-independent significance to the choice of symbols... I shall assume, henceforth, that an appropriate phonological theory of this sort is established and that, consequently, the lexical formatives are selected in a well-defined way from a fixed universal set (p.65)

Resulta par tant que Chomsky intenta “explicar” els formants lèxics recorrent a la Fonologia, dada que pot ser molt interessant. Segons Newmeyer (1986: §2.4.1) el deute del Generativisme amb l'Escola de Praga és molt gran (de fet, és ben sabut que Halle va col.laborar amb Jakobson durant els anys 50, i que en aquesta dècada i la següent Halle i Chomsky van col.laborar assíduament). Ara bé, el possible mimetisme de la Sintaxi cap a la Fonologia podria ser més antic si tenim en compte una informació que dóna Newmeyer (1986: §1.1): el fet que Lévi-Strauss (1953: 350-351) va comparar el descobriment dels fonemes i dels *morfemes* amb la revolució de Newton en Física. El que m'interessa d'aquesta informació no és Newton (ni l'opinió lingüística del gran antropòleg), sinó el mot que he subratllat: hi ha una equiparació entre fonema i morfema (cosa normal, per una altra banda, a l'estructuralisme europeu; per exemple, “la doble articulació del llenguatge” de Martinet). Aquesta equiparació apareix explícitament a Chomsky (1965: 80-81) quan tracta d'introduir al si de la Sintaxi informació semàntica del tipus \pm humà: primer diu que «this problem is identical to one that is familiar on the level of phonology» (p.80) (el punt, §2.3.2, es titula «Some formal similarities between syntax and phonology»); després cita quatre treballs de Halle, i acaba dient que «Each lexical formative is represented as a sequence of segments, each segment being a set of features. In other words, each lexical formative is represented by a *distinctive-feature matrix* » (p.81). Tenim per tant que si la Fonologia havia anat *baixant* no solament fins al fonema sinó encara fins al tret distintiu, la Sintaxi podia fer el mateix en

⁷ Encara que no he vist definit el concepte *morfema* a Chomsky (1965), no sembla arriscat pensar que aquest mot i *formant* volen dir el mateix, ‘forma’.

arribar al morfema. Com que per una altra banda resulta que els trets fonològics sembla que són uns conceptes que no es poden definir aïlladament perquè no s'entenen sense tenir en compte el sistema fonològic global en què s'insereixen, aleshores potser s'entén una mica la posició de Chomsky: el que cal és caracteritzar globalment la Sintaxi, i aleshores potser tindrem definides les unitats bàsiques. Jo estic d'acord amb aquesta hipotètica opinió de Chomsky, però invertint-la: cal caracteritzar globalment la Sintaxi, però l'única manera d'aconseguir-ho és definir les categories sintàctiques.

No m'interessa seguir en aquest camp, però abans de deixar-lo voldria assenyalar que no veig per què hem de comparar aquestes dues parcel·les de la Lingüística per tres raons: la primera (que és estadística i per tant fluixa) perquè en una llengua hi ha poquíssims fonemes i en canvi milers de "morfemes"; la segona (més interessant) perquè no veig cap relació entre les classes de "morfemes" (les categories) i les classes de fonemes (¿vocal / consonant...?); i la tercera (que és la més important), perquè entre els "morfemes" hi ha relacions sintàctiques universals, i entre els fonemes hi ha relacions paradigmàtiques (com entre els integrants dels camps lèxics), però no hi veig més relacions sintagmàtiques que la contigüïtat temporal⁸. Dit d'una altra manera: perquè un lexema en modifiqui un altre, és absolutament necessari segons aquest treball que realitzi una funció sintàctica respecte al nucli modificat, però que jo sàpiga no hi ha res d'això en la Fonologia.

Hem vist que segons Chomsky hi hauria «un conjunt universal fixat» (del qual no sabem res de res) d'on triaríem els formants lèxics «d'una manera ben definida» (encara que tampoc no sabem res de res d'aquesta manera), però aquesta suposició afecta només els formants lèxics, i seguint en Chomsky (1965) veiem en relació als "formants gramaticals" i "símbols categorials" açò següent

⁸ Un estudi detallat trauria més diferències, com ara que l'evolució fonològica no sembla pas que siga expansiva, mentre que sí que deu ser-ho la sintàctica. Per una altra banda, qui sap si aquest hipotètic mimetisme no serà un altre dels factors que ha impedit que definim les relacions sintàctiques en la mesura que en la Fonologia no n'hi ha. Vegeu el pròxim punt.

(7) The question of substantive representation in the case of grammatical formatives and the category symbols is, in effect, the traditional question of universal grammar. I shall assume that these elements too are selected from a fixed, universal vocabulary, although this assumption will actually have no significant effect on any of the descriptive material to be presented. There is no reason to doubt the importance or reasonableness of the study of this question. It is generally held to involve extrasyntactic considerations of a sort that are at present only dimly perceived (ps.65-66).

Abans d'arribar a aquest fragment el lector de Chomsky (1965) podria haver pensat (i dic *pensar* perquè Chomsky no he vist que ho aclareixca) que en la sintaxi hi havia dues classes de conceptes, els formants (que seria una espècie de concepte lèxic que contindria els lexemes i els "formants gramaticals" –amb inclusió de paraules com l'article–; els formants ocuparien l'última línia de l'arbre sintagmàtic de (3), la que correspon a "la inserció lèxica") i les categories (que seria el vessant sintàctic del concepte anterior; ocuparien tot l'arbre sintagmàtic excepte la línia corresponent a la inserció lèxica). Ara bé, quan arribem al fragment de (7) veiem que Chomsky equipara els "formants gramaticals" amb les "categories". ¿Com hem d'entendre això? Vol dir això que dos "formants gramaticals" com ara "the" i "possessive" poden aparèixer tant dins de l'arbre com a l'última línia de l'arbre sintagmàtic en un nus terminal? Per una altra banda, ¿hi ha diferències entre aquest "vocabulari universal fixat" (d'on extraïem les categories i els formants gramaticals) i el "conjunt" anterior (d'on extraïem els formants lèxics)? Més encara (i anant al text de (7)): ¿és possible que la definició de les categories sintàctiques depenga de consideracions extrasintàctiques (amb la qual cosa podem postergar, potser indefinidament, la seua definició –indefinició que a pesar que «no hi ha raó per dubtar de la importància de l'estudi d'això [dels conceptes sintàctics bàsics]», en realitat no tindria importància, car al capdavall «l'assumpció del vocabulari universal no tindrà efectes significatius en el material descriptiu que usarem»)?

Chomsky afegeix una nota llarga (p.66 n.2) que no veig que aclareixca els problemes que he assenyalat, i en canvi n'introdueix de nous. Després

de dir que la teoria «must state the principles interrelating its theoretical terms (e.g., “phoneme”, “morpheme”, “transformation”, “Noun Phrase”, “Subject”) and ultimately must relate this system of concepts to potential empirical phenomena (to primary linguistic data)» (p.208), opinió amb la qual estic completament d'acord, Chomsky continua dient que segons l'Estructuralisme la teoria gramatical «must be developed and explained in terms of previously defined notions such as “phoneme”, and “morpheme”» (p.209), creença que jo trobe molt “lògica”: la “gramàtica” és una estructura *complexa o derivada*, i per això cal “explicar-la” “desenvolupant” “termes definits prèviament” (que són els conceptes *simples o primitius*, els conceptes bàsics o de la base). A aquesta concepció Chomsky oposa «for reasons discussed in Chomsky (1957)» (p.208) aquesta altra concepció

(8) I am assuming that the basic notion to be defined is “G [gramàtica] is a most highly valued grammar of the language of which primary linguistic data D constitutes a sample”, where D is represented in terms of primitive notions of the theory; the phonemes, morphemes, transformations, etc., of the language are, then, the elements that play a specified role in the derivations and representations determined by G (p.209)

És a dir, substituïm una hipòtesi creïble i raonable (arribar a una estructura complexa a partir de conceptes elementals definits) per una hipòtesi que deixa sense definició els conceptes elementals (fonema, morfema...) i que recorre a un mecanisme avaluador del qual diem poques coses concretes, i les que diem estan plenes de problemes (vegeu §1.5).

Si l'anàlisi que he fet en aquest punt és correcta, crec que caldria concloure que en relació a la “microideologia” no solament partim d'una indefinició de les categories sintàctiques, sinó també d'una mescla o “superposició” notable dels pocs elements que hem introduït.

2.1.3. Sobre les funcions sintàctiques

Chomsky, després d'haver introduït la informació "tradicional" i d'haver dit que l'objectiu principal que considerarà és "formalitzar" les idees de la tradició i buscar les regles que generen les estructures resultants de l'operació anterior (ps.63-64, §2.1), continua per "definir" les categories i les estructures sintàctiques (ps.64-68, §2.2.1), i després passa a les *funcions* (ps.68-74, §2.2.2). Abans de veure quina anomalia més estranya hi ha en aquest ordre (primer les estructures i després les funcions) vegem com el saber tradicional considera segons l'opinió de Chomsky les funcions en relació a (1a: "sincerity may frighten the boy")

- (9) The NP *sincerity* functions as the Subject of the sentence (1a), whereas the VP *frighten the boy* functions as the Predicate of this sentence; the NP *the boy* functions as the Object of the VP, and the V *frighten* as its Main Verb; the grammatical relation Subject-Verb holds of the pair (*sincerity, frighten*), and the grammatical relation Verb-Object holds of the pair (*frighten, the boy*) (p.64 (2ii))

Si tenim en compte que les estructures sintàctiques han d'expressar «the *relational* character of the functional notions» (p.69; subratllat meu), sembla que hauríem de deduir que entre les unitats sintàctiques⁹ hi ha "relacions", i aleshores ens podríem preguntar com és que introduïm primer les estructures i després les relacions-funcions. Jo donaria en principi la següent resposta: perquè en realitat no solament no definim les categories sintàctiques sinó tampoc les relacions (cosa que veurem tot seguit), i per tant podem separar conceptes inseparables: estructures que estan formades per elements relacionats, on les relacions soles no s'entenen perquè només tenen sentit quan s'apliquen a uns conceptes determinats (categorials en aquest cas), i on els elements sols no podrien formar cap estructura perquè no estarien relacionats. Posem-ne un exemple. Partim de la idea que el "predicat" aristotèlic (una funció segons (9)) es correspon amb la idea del

⁹ Com ara *nucli, projecció no màxima, sintagma o projecció màxima...* Hom podria arguir que aquests conceptes són posteriors, però això no és cap objecció pel fet que el 1965 ja hi havia unitats sintàctiques com ara les que hi ha a la regla SN → Det N (on hi ha els conceptes de nucli, modificador i sintagma, independentment que usem aquests rètols, uns altres o cap).

“SV” (una “categoria” segons (1b)¹⁰). L'estructura que representem per “SV” és una estructura que ningú que jo sàpiga ha estructurat d'una manera mínimament convincent (vegeu §5.5.4.1), però hi ha una cosa indubtable (o això creiem): que l'element més important o nucli és el V, i que el SN objecte és el primer modificador del V (idea que podem representar com a SV → V SN, Chomsky (1965 p.68 (5.1))). Ara bé, ¿quina relació hi ha entre el SN objecte i el V?, car no es tracta de *constatar* que hi ha això, sinó de *explicar* per què hi ha això; però com que no definim les relacions no podem dir quina relació hi ha entre el V i el SN objecte¹¹.

Vegem la manera en què Chomsky comença a aproximar-se al concepte de funció de subjecte a l'oració de (1a) representada com a (3): «We say, in traditional terms, that in (1a) *sincerity* is an NP (not that it is the NP of the sentence), and that it is (functions as) the *Subject-of* the sentence (not that it is a Subject)» (p.68). Aquesta descripció de Chomsky jo diria que té darrere les següents creences: en una oració només és possible que hi haja un subjecte; el concepte de *subjecte* només té sentit en relació a una oració (i per això no pot ser “un subjecte” sinó només “el subjecte d'una oració”); la funció de subjecte l'ha de desenvolupar necessàriament un SN, però en una oració és factible que hi haja un altre SN (o més d'un, cosa molt discutible –com ara certs temporals), l'objecte, i per tant el subjecte no és “el SN de

¹⁰ Ací hi ha el primer crit d'alerta, ja que segons això les idees de “funció” i “categoria” poden coincidir, i per tant tindriem dues etiquetes per a un concepte. És a dir: ¿quina diferència hi ha entre dir “predicat” i dir “SV”? Ara bé, com que no definim ni les categories ni les funcions, sempre podem eliminar una d'aquestes etiquetes, com ara “predicat” (que és el que solem fer), i aleshores reduïm el binomi funcional *subjecte-predicat* al monomi *subjecte*, concepte funcional aïllat (i per tant no relacionat amb ningú, cosa contradictòria) que s'oposa al concepte sintagmàtic *sintagma verbal*. Resulta per tant que ja no hi ha *redundàncies* d'etiquetes, però amb aquesta eliminació no hem *solucionat* el problema sinó que l'hem *amagat*. Ara després veurem que Chomsky no descriu el subjecte en relació al predicat sinó en relació a l'oració (que és un altre concepte sintagmàtic, com “SN” o “SV”). Diguem finalment que el lector podria pensar que *subjecte* ('que jau sota') es relaciona opositivament amb *objecte* ('que jau davant'), però aquesta relació jo no l'he vista contemplada enlloc, i en canvi veurem tot seguit una relació misteriosa: que el verb es relaciona per una banda amb l'objecte (cosa previsible segons l'anàlisi del SV), i per una altra amb el subjecte (cosa que les estructures oracionals que he vist no permeten justificar). Quant al fet que una unitat sintàctica pugui tenir més d'una relació, vegeu §2.1.5, i quant a la solució dels problemes plantejats en aquesta nota, vegeu el capítol 7.

¹¹ Excepte que diguem que hi ha una “relació de contigüïtat” (recordeu la Fonologia), “concepte” que ha usat Stowell (1981) (i molts més) i que és fals en un munt de llengües, com ara les que tenen el verb al final de l'oració (vegeu §6.1).

l'oració" sinó "un SN de l'oració. Aquestes creences s'han de retocar lleument en el sentit que tant el subjecte com l'objecte i el terme d'una preposició (enfora dels quals només hi ha a l'oració el verb, adverbis i adjectius predicatius) poden ser tant un SN com una oració, cosa que podem exemplificar en oracions com la de (10a), que tindria l'estructura esquematitzada de (10b)

(10) a. Que els valencians siguem encara un poble desunit i quasi sense consciència no implica que no puguem recuperar la voluntat de dirigir el nostre futur abans que l'assimilisme castellà no ens acabe de reduir a tres províncies inútils i provincianes.

b. [O₁ [O₂] Adv V [O₃ ... [SP *abans* O₄ SP] O₃] O₁]

Això és, a (10a) hi ha una oració, O₁, que té com a subjecte una oració, O₂, i com a objecte una oració, O₃, i O₃ té al seu si un SP el terme del qual és una oració, O₄. Tenim per tant que les pressuposicions chomskyanes que hem anotat més l'observació de (10) plantegen tres preguntes importants que cal aclarir

(11) a. Per què en una oració només pot existir un subjecte.

b. Per què el concepte de subjecte (que és funcional) només té sentit en relació a l'oració (que és un concepte que sembla sintagmàtic). Aquesta pregunta es relaciona amb hipotètics defectes tautològics de la definició d'oració, de subjecte i de predicat de Plató i Aristòtil.

c. Per què el subjecte pot ser tant un SN com una oració (i en general per què les funcions sintàctiques que fa el SN també les pot fer

l'oració)²

Tractaré de respondre aquestes preguntes a §7¹³, i ara podem tornar a les observacions de Chomsky (1965), concretament al fet que el concepte de funció és «an inherently relational notion». I bé, si hi ha una relació és perquè hi ha dos elements (o més) relacionats, per la qual cosa podem preguntar qui està relacionat amb el subjecte, i de seguida podem respondre que és el predicat, però aquesta resposta no diu res de nou a la definició dels vells grecs, i el que ens toca fer a nosaltres no és repetir una afirmació que té més de dos mil anys, sinó expressar-ho *formalment*, això és, *definitòriament, teòricament* (i no només *gràficament*¹⁴).

Si tornem a (9), però, veurem que la relació del subjecte no sembla que siga tan senzilla com acabem de comentar, ja que a banda de la relació entre el subjecte i el predicat també en podria existir entre el subjecte i l'oració (ja hem vist a (9) que Chomsky feia dependre el subjecte de l'oració, i la definició de subjecte que veurem a (16b) també s'hi refereix), i en tot cas a (9) hi ha no solament una relació entre l'objecte i el verb (que és previsible), sinó també entre el verb i el subjecte: ¿com podem explicar

¹² No m'interessa el fet que en una oració siga possible que hi haja més d'un SN perquè la hipòtesi que desenvoluparé portarà a negar aquesta possibilitat. Ara per ara només donaré una dada: el fet que abans de decidir-nos convindria aclarir la relació que hi ha entre cas i preposició. Recordem que a les llengües casuals el subjecte i l'objecte tenen casos distints, i per tant són formalment distints, diferència formal que ha de tenir alguna significació sintàctica si el cas té significat sintàctic. Tractarem aquesta qüestió a §5.3.2.2, però per orientar el lector, ho il·lustrarem amb un exemple. Radford (1988: 273) diu que en coreà les preposicions van darrere del nom, per la qual cosa es diuen *posposicions* en llengües com la coreana; el primer exemple que posa és aquest

(i) [Moon - ul] dateo - ra! (166a)
porta - marcador objectiu tancar - marcador d'imperatiu

I bé, si el "marcador objectiu" *ul* és una posposició, vol dir que l'objecte és un SP (i per tant no pot ser un SN).

¹³ També tractarem d'aclarir el cas més complicat de les "oracions adjectives" com (i) i les "completives" com (ii)

(i) La persona [que has vist] és Joan Coromines
(ii) L'afirmació [que tots els pobles són iguals] no és gens encertada

Vegeu §7.6.2.

¹⁴ I damunt fraudulentament (vegeu la n.10) i confusament (ja ens hem referit a §1.4.10 a la trilogia misteriosa O, SN i SV, on el primer signe no és cap projecció ni del SN ni del SV, sinó una cosa indefinible).

aquesta relació a partir de la representació estructural de (3)?, car que es relacionen el SN subjecte i el SV és comprensible, però que es relacionen els nuclis d'aquests sintagmes (o el SN subjecte i el nucli del SV) és molt estrany. ¿O és que aquesta relació és extrasintàctica? És un punt fosc que no he pogut aclarir (i que es podria relacionar amb l'intent chomskyà d'explicar la causa de la concordança –opcional, no obligatòria, variació que depèn de cada llengua– de gènere, nombre i persona –vegeu §1.4.10 n.46; en essència: els morfemes de nombre –i persona– passarien del N subjecte al V d'alguna manera), com tampoc no he pogut aclarir l'etiqueta “verb principal”, etiqueta que planteja molts problemes que ara ens dedicarem a veure.

2.1.4. Sobre la funció “verb principal”

El primer problema que planteja aquesta etiqueta funcional (recordem que apareix a la informació de (9), que és tota funcional) és saber amb qui es relaciona, cosa que Chomsky no he vist que explique, però que el lector pot deduir mirant la representació de (1a) a (3): el “verb principal” es deu oposar a “Aux”, el qual deu ser per tant el *verb secundari*. Ara bé, la relació sintàctica de V amb Aux és tan estranya com la de V i SN subjecte, ja que en tot cas la relació hauria de ser entre SV i Aux.

Al cap. 1 (§1.4.6 n.35) hem vist que Chomsky (1957 38) considerava que la qüestió dels auxiliars era «crucial en el desenvolupament de la gramàtica anglesa», però feia dependre del verb l'aparició dels auxiliars (V → Aux V, p.39 (28i)). Ara en canvi veiem que els auxiliars no solament s'han independitzat absolutament del verb, sinó que apareixen en un lloc elevadíssim de l'oració (tant que per damunt només hi ha *l'oració* –o el símbol oracional si voleu). Tractarem ara d'analitzar els problemes que comporta aquesta decisió.

Jo començaria per assenyalar que el verb “principal” deu ser *principal* semànticament, però no sintàcticament, car a (3) l'aux es troba en un lloc més elevat que el V, i per tant estaríem usant no solament un tret semàntic en

la caracterització d'un concepte sintàctic (cosa problemàtica per a la hipòtesi de Chomsky, vegeu §1.8.2), sinó usant un tret semàntic que contradiu l'estructura sintàctica. A més, cal tenir en compte que l'etiqueta "Aux" també inclou els morfemes temporals, com demostra la pràctica del llibre (vegeu la p.129 com a exemple), cosa que planteja el problema si la Morfologia Flexiva forma part de la Sintaxi. Deixant de banda aquest darrer detall (i els problemes que planteja l'etiqueta "M"), no sé si podríem pensar que el fet que Aux i M es troben més alts que V és un detall intranscendent (sobretot si tenim en compte l'autonomia sintàctica entesa en el sentit que el significat de les estructures sintàctiques pot discrepar del significat semàntic supralèxic), però si tenim en compte que l'anàlisi de (3) no varia quan hi ha "l'auxiliar-auxiliar" *haver*, podríem sospitar que ací comença una tendència que es desenvoluparà fortament a la dècada dels 80: la tendència a considerar com a nuclis sintàctics elements que no realitzen cap funció sintàctica (com ara el "complementitzador" *que* –que comença per no *complementitzar* res sintàcticament, vegeu §5.2.7– o els morfemes de persona i nombre del verb) i categories que sempre havíem considerat secundàries (com ara les que poden "ocupar el nivell" dels especificadors), mentre que la perifèria l'ocupen els elements sintàctics importants (el SN subjecte i el SV en el primer cas, i el nom en el segon).

En començar el capítol dedicat a les categories i les relacions (que és el que estem comentant), Chomsky observa que «we are therefore concerned primarily with *extremely simple sentences* » (p.63; subratllat meu), però l'exemple que posa tot seguit com a base per introduir els conceptes sintàctics ("sincerity may frighten the boy") no ho és gens, de simple, en primer lloc perquè el concepte intuïtiu de *auxiliar verbal* (i no diguem res del teòric) no és gens clar (vegeu §1.4.4), i en segon lloc perquè l'infinitiu (que és el "verb principal") deu ser un dels conceptes categorials més complexos si són certes les sospites expressades a §1.4.4 (sospites que tractaré de raonar a §7.6.6.1 que tenen fonament). Vegem ara un parell de problemes.

Sembla que hi ha verbs que no són ni "verbs principals" ni "auxiliars", cosa que podem veure a

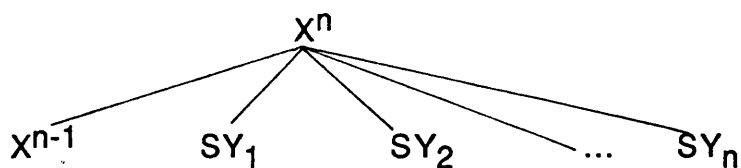
- (12) a. VP → Copula^Predicate (*be President*) (p.72 (12vi))
 b. Predicate → N (*President*) (p.72 (12vii))

on veiem que el SV no es desdobla en V SX, sinó en un terme no definit, "còpula" (¿una categoria o una funció?), i en un terme problemàtic (vegeu la n.22). I el segon problema és en relació a l'infinitiu. Ja hem vist a §1.4.7 algunes de les contradiccions que comporta considerar que l'infinitiu és un verb, i ara voldria assenyalar un altre problema. Si hi ha un "verb principal" és perquè hi ha un *verb secundari*, i aquest verb no pot ser cap altre que l'auxiliar (unitat que no seria per tant un *auxiliar verbal* –vull dir del verb, "funció objectiva", no de naturalesa verbal–, sinó un *verb auxiliar*, que és ben diferent: el segon és necessàriament un verb, però el primer no). I bé, això contradiu una creença tradicional (que en una oració només és possible que hi haja un verb) que jo trobe tan important que l'afegirem a les preguntes de (11):

- (13) Per què en una oració només pot existir un verb

Com que no definim cap categoria ni sintagma (excepte l'oració), podem introduir totes les categories que vulguem, com ara "Aux", però la manera d'introduir aquesta categoria (o sintagma, cosa que el lector no sap) trenca un principi no explicitat a Chomsky (1957) però seguit implícitament: el binarisme. La tendència predominant al si del Generativisme és respectar aquest principi tant com es pot (i per això en els anys 80 hem eliminat la tripartició de (3)), ¿però per què l'hem de respectar? La resposta que jo donaria es relaciona amb el psicologisme del fet lingüístic i la consegüent versemblança psicològica de les regles. Quan diem que una regla té la forma

(14)

jo diria que això és com dir que quan generem una estructura com la de (14)

hi ha una generació *simultània* de X^{n-1} , SY_1 , SY_2 ... SY_n , cosa que jo crec que és impossible: per molt ràpid que siga el nostre pensament, jo diria que no pot generar alhora deu constituents, ni cinc, ni dos, car això suposaria que podem pensar a una velocitat *il.limitada*, qualitat que és ben dubtós que puguem atribuir a la nostra ment, ja que dir que podem pensar a una velocitat *il.limitada* jo crec que equival a dir que en la nostra ment hi ha *màgia*, i tot científic de qualsevol parcel.la psicològica o sociològica ha de partir de la hipòtesi que en la nostra ment hi ha una quantitat *meravellosa* de *raó*, però que no hi ha ni un bri de *màgia*. Potser això ja ens ho va ensenyar Ramon Llull, ja que segons Viana (1989), quan Llull, gosant contradir Aristòtil, va dir que hi havia sis sentits, va definir "lo sisé seny" no en relació a les coses fantàstiques (que són la *desraó*), sinó en relació al llenguatge (que és la *raó*)¹⁵. Intentaré per tant fer una descripció oracional generativa en què es respecte escrupolosament l'avançament *passa sintàctica a passa sintàctica*, reflex de la creença que la generació de constituents sintàctics no es produeix en una *simultaneïtat temporal*, sinó en una *successió temporal*¹⁶; vegeu §7.6.5.

Com que seria convenient saber com s'ha vist el binarisme al llarg de la història, comentaré una dada que he aplegat. A l'Edat Mitjana hi hagué al si de l'escola dels "modistes" (que van recuperar i seguir Aristòtil) un lingüista alemany anomenat Thomas d'Erfurt (segle XIV) que és possible que tinga un interès remarcable (per exemple, fou el creador del concepte *dependència*, que Hjelmslev va reprendre). I bé, pels fragments que reproduïx Michael (1970) (alguns dels quals donaré en llatí i en català), fa la impressió que tenia un interès notable pels processos psicològics de l'emissor: la

¹⁵ Cal dir que aquesta concepció no és estranya al carrer, i per això quan l'actuació d'una persona no solament no l'entendem sinó que pensem que no es pot entendre, aleshores diem que ha fet un cosa (o que és una persona) *sense trellat* o *destrellatada*, o *forassenyada*, o *descrismada* ... (i fins i tot *esperitada*, cosa que sembla que comporta que la raó es troba *en aquest món* –això és, *en la matèria*).

¹⁶ A Chomsky (1965) no són estranyes les violacions del binarisme, i fins hi ha un concepte que hi fa referència, *construcció multibrancada* («a multiple-branching construction», p.12). En done uns quants exemples a l'atzar

- (i) S → Adverbial ^ NP ^ Aux ^ VP – Naturally, John will leave (p.72 (12i))
- (ii) V Prep-Phrase Prep-Phrase – argue with John about the plan (p.96 (43v))
- (iii) VP → V (NP) (Prep-Phrase) (Prep-Phrase) (Manner) (p.107 (57iii))

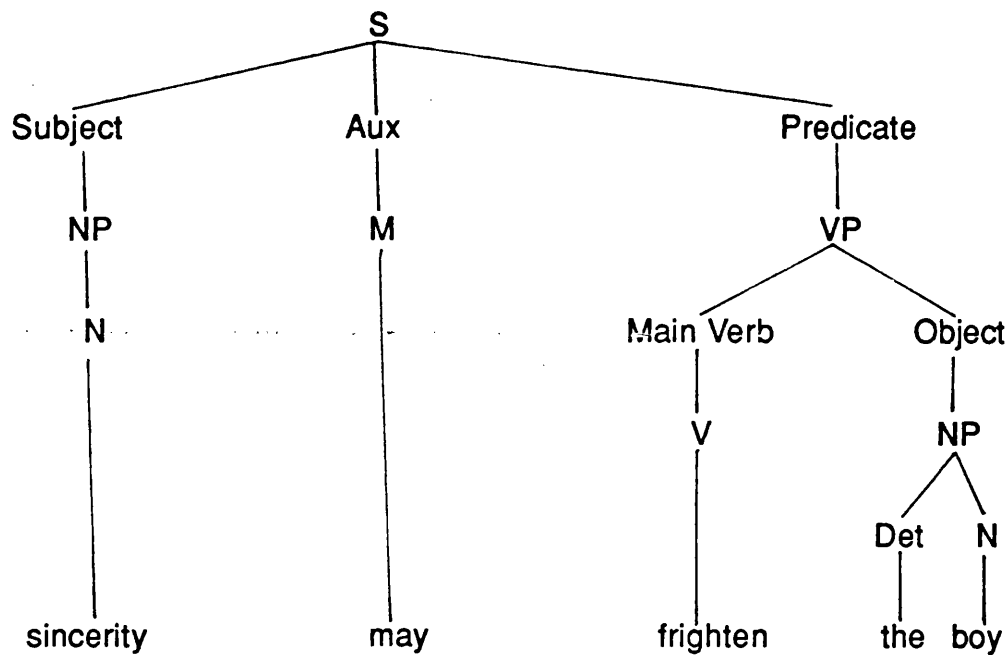
“constructio” (=sintaxi) és «constructibilium unio, ex modis significandi, et intellectu causata, ad exprimendum mentis conceptum compositum finaliter adinventum»¹⁷ (Michael (1970: 125). I bé, aquest seguidor d'Aristòtil interessat en els processos psicològics de l'emissor, posava com a condició de les estructures sintàctiques que sempre hi hagués la dependència d'un element envers un altre («Constructio causatur ex dependentia unius constructibilis ad alterum» ídem), cosa que sorprèn negativament Michael: «Thomas's analysis is subtle and apparently novel, but it strikes us as unnecessarily complex because he makes it *always in terms of two elements, even when common sense and logic would seem to agree that there were three* » (p.127; subratllat meu). És curiós que l'opinió de Michael sobre Thomas d'Erfurt (“complex”, i per tant fosc) coincideixca amb la d'Arens (1969: 30) sobre el mestre de Thomas, Aristòtil (vegeu a l'apèndix 7 com la crítica d'Arens en realitat és una gran lloança). Siga com siga, a §2.3 n.32 reprendrem el deixeble aristotèlic per veure que aquest personatge potser ha estat el primer lingüista que ha distingit entre bona formació semàntica i bona formació sintàctica.

2.1.5. Diferències entre les categories i les funcions

Chomsky proposa que cal distingir “agudament” («sharply») els conceptes categorials i els conceptes funcionals (p.68), però com que no ha definit ni els uns ni els altres, ha d'explicar-ho gràficament. Concretament, diu que la informació de (9) no es pot representar com a

¹⁷ «Es la unió [un *procés*] d'elements sintàctics o constructibles; té l'origen en l'intel.lecte a través dels modes de significar, i s'inventa per expressar el concepte compost a la ment».

(15)

perquè assignaria un estatus categorial tant a les “categories” (SN, N...) com a les funcions (subjecte, predicat...), «and thus fails to express the relational character of the functional notions» (p.69). És a dir, els arbres sintagmàtics no poden contenir informació funcional perquè aquesta informació es refereix a relacions entre “categories” sintàctiques, i el disseny que hem fet dels arbres sintagmàtics no pot donar compte d'això. I encara hi ha una altra raó (que és la que ens interessa perquè explica l'anterior) (16a); a continuació defineix les funcions com a (16b) i les representa com a (16c)

- (16) a. For another, it fails to observe that both (14) and the grammar on which it is based are *redundant*, since the notions Subject, Predicate, Main- Verb, and Object, being relational, are already represented in the Phrase-marker (3), and no new rewriting rules are required to introduce them (p. 69; subratllat meu).
- b. It is necessary only to make explicit the relational character of these notions by defining “Subject-of”, for English, as the relation holding between the NP of a sentence of the form NP^Aux^VP and the whole sentence (p.69)¹⁸

¹⁸ A Chomsky (1957) ja hi ha possiblement la idea d'aquestes definicions. Heus-ne un parell de cites: «We can also define the grammatical relations in these languages in a formal way in terms of the associated diagrams» (p.30); i «grammatical relations can be defined within phrase structure in terms of the shape of the diagrams» (ps.88-89 n.3).

c. Subject-of: [NP, S] (p.71 (11i))

[el primer SN dominat pel signe oracional]

Tenim per tant que les funcions són “redundants”, i per això cal no expressar-les als arbres. Ara bé, aquesta deducció xoca amb la tradició, que dóna molta importància a les funcions, i de fet introdueix problemes en el Generativisme, com ara en l’anomenada Teoria del Control, en què recorrem a expressions com “control del subjecte (o objecte)”, control, per una altra banda, que no podem explicar sintàcticament, car no sabem dir per què a (17a) és el subjecte qui controla l’infinitiu, i en canvi a (17b) el controlador és l’objecte (i a (17c) pot ser qualsevol dels dos)

(17) a. L’Arnau vol córrer

b. L’Emma ha enviat l’Arnau a pastar fang

c. L’Emma veurà l’Arnau en acabar les classes

Això, però, no ens interessa ara, i on cal fixar l’atenció és en la *redundància*: ¿com és possible que les funcions, tan importants segons la tradició, siguin redundants? Jo diria que la resposta és molt senzilla: com que hem “definit” les estructures sintàctiques sense usar les funcions sintàctiques, és ben “llògic” que siguin no solament “redundants”, sinó també *inútils*, car la meravella seria que féssim una definició del concepte A usant els conceptes *a*, *b* i *c*, i després de fer la definició hi hagués no solament *a*, *b* i *c*, sinó també un altre concepte *d*. Clar i ras: com que no hem usat les funcions en la definició de les estructures sintàctiques, no podem esperar que les funcions facen una funció al si de les estructures sintàctiques, i si diem que això o allò són “funcions”, direm superficialitats gràfiques que no ens aprofitaran de res (i per això acabarem no usant-les, que és el que ha tendit a passar en les “definicions” de funcions del Generativisme –factor que en companyia d’uns altres ha provocat el naixement de les Gramàtiques Relacional i Funcional, vegeu Sells (1985: §4) i Newmeyer (1986: §8.4)).

Acabe de dir que hem tendit a no usar les “definicions” funcionals, i tenint en compte que aquests conceptes no entren en l’estructuració sintagmàtica, el més coherent hauria estat no usar-les mai. Per desgràcia, però, les hem

usades algunes vegades, i com que aleshores hem donat valor teòric a allò que en realitat no en té, hem caigut en errors, alguns dels quals arriben a la dècada dels 80 (com ara l'anàlisi de la "predicació" de Chomsky (1981); vegeu ací §5.4.2). Vegem-ne ara un que també ha arribat als 80 i que ha transcendit al català. Com que l'objecte és [SN, SV] (el primer SN dominat al SV¹⁹), quan ens trobem una oració anglesa com (18a)

- (18) a. Mary gived Arthur a pen
b. Arthur was given a pen (by Mary)

diem que "l'objecte indirecte" és un objecte, i a (18b) seria el subjecte, cosa que ha portat a dir que l'objecte indirecte no és un SP sinó un SN (i per tant la preposició *to* no és una preposició)²⁰. Aquesta anàlisi també l'hem aplicada al català

- (19) Dedicar [SN un poema] [SN a algú]
(adaptació de Bonet i Solà (1986 p.79 (169 1)))

Jo diria que "l'oblit" de les funcions condemna la teoria sintàctica a fer observacions *superficials* (encara que les anomenem "profundes"), no rarament sense sentit; que aquest "oblit" condemna la teoria sintàctica a

¹⁹ En realitat és *l'últim*, i no pas *el primer*. Notem que quan comencem a analitzar una oració i la dividim en SN i SV, el SN subjecte apareix a la primera bifurcació, però quan analitzem el SV no pot aparèixer a la primera divisió del SV sinó a la darrera (cosa que en l'anàlisi de l'anglès pot tenir conseqüències, com veurem comentant 18)): SV → V"...; V" → V'...; V' → V SN... No cal dir aquesta observació no té aplicació a Chomsky (1965) perquè aleshores només hi havia un nivell dins de cada sintagma, però sí que és aplicable a partir de 1970. Vegem-ne un exemple actual. Radford (1988: 113) explica aquest tipus de definicions de la manera següent: «The notation [X, Y] should be interpreted as meaning 'A constituent of type X which is immediately dominated [concepte sintàctic definit tres pàgines més amunt, 110] by a constituent of type Y'... The Primary (or Direct) Object of a Verb Phrase ... [és] the first (i.e., leftmost) NP immediately dominated by VP ["esquerra" i "dreta" tenen relació amb el concepte *precedència*, però no amb el de *dominància*. Radford, doncs, mescla els seus conceptes]... The Secondary Object of a Verb Phrase... [és] the second NP immediately dominated by VP [no és el segon sinó el primer → en tot cas és primer en relació a "l'objecte directe"]».

²⁰ Jespersen (1924: 161-163) en fa un tractament que trobe ambigu i poc satisfactori, car creu que la diferència que hi ha entre "l'objecte directe" i "l'indirecte" «is not a notional one, but purely syntactic, dependent in each language on idiomatic rules» (p.162), on hi ha un ús de la paraula *syntaxi* que fa pensar en 'formes superficials sense significat' (com Groot (1957), apèndix 1), cosa que explicaria que acabem fent observacions locals («in each language»).

venerar les formes externes i superficials (encara que podem acabar per deformar-les, com hem vist a (19) –i veurem a més llocs) i no tenir en compte la funció d'aquestes formes (cosa que no és privativa del Generativisme, vegeu l'apèndix 4), conseqüència que al seu torn té l'efecte de condemnar la teoria sintàctica a un descriptivisme més o menys eixorc. Cal dir que Aristòtil tenia molt en compte la importància de les funcions, i per això deia que els físics descrivien una casa com a pedres, rajoles i fusta [objecte físic], però que l'essència d'una casa no era pas això, sinó que era ser un refugi contra la destrucció del vent, de la pluja, de la calor [funció de l'objecte] (citada a Chomsky (1965 p.29 n.16)).

Passem a veure una altra qüestió: ¿és possible que una unitat sintàctica concreta pugui fer més d'una funció al si d'una oració concreta? Com que parteix de la creença que les unitats sintàctiques són reals²¹, aleshores he de concloure que un SX només pot fer una funció al si d'una oració perquè només pot trobar-se en un "lloc", car si n'hi fes dues (o més) voldria dir que hauria d'ocupar dues (o més) "posicions" distintes. Chomsky, però, creia el 1965 que «sentences as (20), in which many grammatical functions are realized, several by the same phrase» (p.70)

- (20) a. John was persuaded by Bill to leave (7a)
- b. John was persuaded by Bill to be examined (7b)
- c. What disturbed John was being regarded as incompetent (7c)

Ens hi aturarem, ja que aclarir aquesta opinió fa més claror sobre el nostre comportament envers les categories i les funcions. Començarem per veure l'opinió de Chomsky

(21) In (20a) *John* is simultaneously Object-of *persuade (to leave)* and

²¹ Excepte que la teoria diga el contrari per alguna raó concreta, com ara l'estalvi d'energia, que és el que diria que hi ha en la diferència entre (i) i (ii)

(i) Vull vogar (jo)

(ii) Vull que (tu) vogues

(iii) ?Vull que (jo) vogue

(iv) ?Vull vogar (tu)

diferència que caldria explicar a partir d'aclarir què és el SV i què és l'infinitiu; vegeu §7.6.6.1.

Subject- of *leave* ; in (20b), *John* is simultaneously Object-of *persuade (to be examined)* , and Object-of *examine* ; in (20c), *John* is simultaneously Object-of *disturb* , Object-of *regard (as incompetent)* , and Subject-of the predication²² *as incompetent* [té tres funcions per tant]. In both (20a) and (20b), *Bill* is the (“logical”) Subject-of the Sentence, rather than *John* , which is the so-called “grammatical” Subject-of the Sentence, that is, the Subject with respect to the surface structure (p.70).

Deixant de banda un parell de qüestions ara secundàries²³ , caldria saber per què, basant-se en què, Chomsky va fer el raonament que hem transcrit.

Totes les persones que coneixem mínimament la teoria gramatical tradicional (lingüistes i no lingüistes) hem assimilat una sèrie de conceptes que ens permeten de dir en general què és en una oració determinada com ara el subjecte. I bé, ¿no és aquest saber el que explica les observacions de Chomsky (“l’estructura profunda” a banda)? Ara bé, si aquesta és la raó de l’explicació donada, cal que ens preguntem de seguida com és que Chomsky no ha usat en el raonament de (21) les definicions de subjecte i objecte que ha donat a la pàgina anterior (la p.69) per deduir quins SNs són els subjectes de (20). La resposta d’aquesta pregunta ja l’hem vista: aquestes definicions no són eines analítiques perquè no han intervingut en la definició de les estructures sintàctiques, i per tant a l’hora d’enfrontar-nos amb l’anàlisi d’una oració hem de recórrer bàsicament a les eines tradicionals, cosa, per una altra banda, no sorprenent, car ja hem vist que Chomsky troba «substancialment correcta sense cap dubte» (p.63) la informació de les “gramàtiques tradicionals” de (1b) i (9). Un dels problemes d’aquesta manera d’actuar és que la tradició sintàctica s’ha basat

²² Crec que és la primera vegada que apareix aquesta paraula a Chomsky (1965), paraula que no es troba a l’índex de matèries i que jo diria que és extraordinàriament conflictiva. Vegeu §5.4.

²³ El fet que els tres exemples que segueixen “Sincerity may frighten the boy” tornen a tenir tots tres “formes verbals no finites” a pesar de l’observació feta nou pàgines abans que tractaríem sobretot «oracions extremadament simples»; i el fet que l’estructura profunda faci possible que el “subjecte lògic” (que vol dir ‘agent’, concepte semàntic i no sintàctic) prevalga sobre el “subjecte gramatical” (que vol dir ‘subjecte’, això és, un concepte sintàctic).

extraordinàriament en conceptes semàntics, i aleshores ens trobem en la contradicció que volem apartar la semàntica de la sintaxi (vegeu §1.8), però usem unes eines bàsiques que són essencialment semantistes (encara que usem molt la paraula “formal”²⁴). Aquesta pràctica es podria resumir de la següent manera: primer fem l’anàlisi semàntica supralèxica sense pràcticament tenir en compte a nivell teòric l’estructura sintàctica, i quan ja hem comprés aquest significat seguint molt més el coneixement intuïtiu que no el teòric, aleshores “deduïm” l’estructura sintàctica. Aquesta manera d’actuar que separa sintaxi i significat semàntic supralèxic²⁵ és altament insatisfactòria, i damunt porta algunes vegades a dir el que l’emissor de l’oració analitzada no ha volgut dir mai (ni l’oració diu, és clar). Aquesta possibilitat s’acompleix en el raonament de Chomsky quan diu que l’estructura profunda de (20a) «will contain base Phrase-markers for the strings *Bill persuaded John Sentence, John left* » (p.72), car (20a) *només* diu que A va persuadir B de fer una cosa, i no diu *gens ni mica* que B fes aquesta cosa (i en realitat no diu ni que l’hagués de fer *només* B, car la podrien haver de fer A i B junts). Realment, el filòsof escocés Thomas Reid tenia raó quan escrivia el 1785 aquest fragment

(22) In all languages....there may be something in the structure [d’algunes oracions] that disagrees with the analogy of grammar or with the principles of philosophy... Thus, we speak of feeling pain as if pain was something distinct from the feeling of it. We speak of pain coming and going and removing from one place to another. Such phrases are meant by those who use them in a sense that is *neither obscure nor false* . But the *philosopher* puts them into his alembic, reduces them to their principles, draws out of them a sense that *was never meant* , and so *imagines that he has discovered* an error of the vulgar (citada Chomsky (1965 p.16 n.12); subratllats meus)

²⁴ Podríem recordar aquí que *formal* hauria de significar sempre ‘definit’ en l’ús científic, i mai ‘formes en el sentit de dibuixos’, o ‘fórmules amb conceptes no definits als seu si’.

²⁵ En realitat (i deixant de banda la distinció de saber intuïtiu i saber teòric) pràcticament invertim el procés: en comptes d’arribar al significat supralèxic a través de les estructures sintàctiques (que és el que fa l’emissor i el que hauria de reconstruir la teoria), intentem arribar a les estructures sintàctiques a través del significat supralèxic: és la “fosca dependència de la intuïció” de Chomsky (1957).

L'únic comentari que faria sobre aquesta cita (en realitat una deducció) és que si «hi ha alguna cosa a l'estructura d'algunes oracions que està en desacord amb la gramàtica», aleshores es deriva que no haurem de canviar pas l'estructura d'aquestes oracions (cosa que equivaldria a canviar alguns aspectes de la nostra manera de parlar), sinó que el que haurem de retocar és la manera d'elaborar la gramàtica o alguns punts de la gramàtica. Clar i ras: la teoria sempre ha de donar compte de la realitat, i per tant la realitat no s'ha d'adaptar mai a la teoria, d'on es deriva que la llengua parlada sempre té raó i el lingüista no en té mai (excepte quan sap explicar la raó del poble). Vegeu a l'apèndix 3 un exemple en què la teoria (i la ideologia extralingüística) intenta manar sobre la realitat lingüística.

Seguirem aquest punt tornant a les diferències entre les categories i les funcions. Ja hem vist que Chomsky diu que cal no confondre aquests conceptes, però si comparem les anàlisis de (3: sense funcions) i de (15: amb funcions) veurem que la columna que encapçala "Aux" no varia gens. ¿Vol dir això que ací no hi ha cap funció? Podríem pensar això si no fos que la columna de "Aux" és l'única que no té cap funció, cosa estranya, encara que no podem raonar perquè no hem explicat de què depèn l'aparició de les funcions, i per tant ens hem de quedar en l'estranyesa. Ara bé, sí que podem observar que a la tercera columna hi ha la funció "verb principal", funció que sembla que cal entendre que s'oposa a la funció *verb no principal (=auxiliar)*. I bé, a la mateixa pàgina que estem establint la necessitat de diferenciar categories i funcions hi ha «a sentence of the form NP^Aux^Vp» (p.69) on el concepte "Aux" rep un tractament categorial. En realitat, la confusió entre *categoria* i *funció* no és gens estranya al si del Generativisme, cosa que veurem al llarg d'aquest treball. En donaré un parell d'exemples de Chomsky (1965). A §2.3 Chomsky treballa «un fragment del component sintàctic de base» i a (57) (ps.106-107) dona 18 regles on hi ha barrejats conceptes funcionals, categorials i semàntics; vegem-ho succintament

(23) a. S → NP^Predicate-Phrase [la funció "Predicate" de (15) ara ha esdevingut sintagma, no debades "predicat" i "SV" són equivalents, vegeu ací la n.10]

- b. Predicate-Phrase → Aux^VP (Place) (Time) [l'indefinit Aux i conceptes semàntics]
- c. VP → Copula^Predicate / V^Predicate [¿quantes coses vol dir "predicate"?)
- d. Predicate → Adjective / Predicate-Nominal [vegeu el comentari anterior]

I el segon exemple l'hem vist a la n. 10: la coincidència entre el concepte funcional "predicat" i el concepte categorial "SV" (cosa que explica la vacil·lació de (23a-b)).

Diguem abans d'acabar aquest punt, que segons Chomsky no solament hi ha unitats sintàctiques que poden desenvolupar més d'una funció, sinó que també n'hi ha que poden no desenvolupar-ne cap: «the categories N, V, and M are lexical categories, and all categories except Det (and possibly M and Aux...) are major categories. It would, then, be in accord with traditional usage to limit the functional notions to major categories» (p.74). Deixant de banda les boirositats de l'oposició *categories majors / menors* (vegeu §2.1.2), voldria assenyalar que aquesta cita ve a coincidir amb l'apreciació d'Hernández (1989: 11) que hi ha una part de la Sintaxi que està "degradada" (la que hom suposa que no té funcions).

2.2. SEMÀNTICA I SINTAXI. DE LA "INDEPENDÈNCIA" A LA IDENTIFICACIÓ

L'obra de 1965 té un començament molt semblant al de l'obra de 1957: separant el concepte de *Sintaxi* del concepte de *Gramàtica* (la qual constaria de Sintaxi, Semàntica i Fonologia) (vegeu les ps. 3, 5, 16, etc.). Ara bé, a la pàgina 16 n.11 el lector pot llegir que «I assume throughout that the syntactic component contains a lexicon, and that each lexical item is specified in the lexicon in terms of its *intrinsic semantic features* » (subratllat meu). Resulta per tant que una part de la Semàntica, la lèxica, es troba dins de la Sintaxi. Newmeyer (1986: §3.5.3) opina que la visió de Chomsky

(1965) quant a la relació entre Sintaxi i Semàntica és més aviat vaga i contradictòria, de manera que les tendències posteriors del Generativisme es basaran en un passatge o altre d'aquesta obra. Segons la meua opinió, aquest llibre conté tantes coses sobre la semàntica i tan complexament contradictòries, que demostrar amb pèls i senyals això que acabe de dir exigiria moltes pàgines. A les parts que seguiran tractaré només el que em sembla més important.

2.2.1. Els tres components de la Gramàtica

En aquesta obra ja apareix un esquema que perdura encara: la Sintaxi com a base de la interpretació fonètica i la interpretació semàntica supralèxica. Reproduiré una cita de Chomsky (1965: 141) a través de fragments (*a*, *b* i *c*) que aniran intercalats de comentaris (*a'*, *b'* i *c'*; no tocaré la qüestió de les transformacions):

a) A grammar contains a syntactic component, a semantic component, and a phonological component. The latter two are purely interpretative; they play no part in the recursive generation of sentence structures.

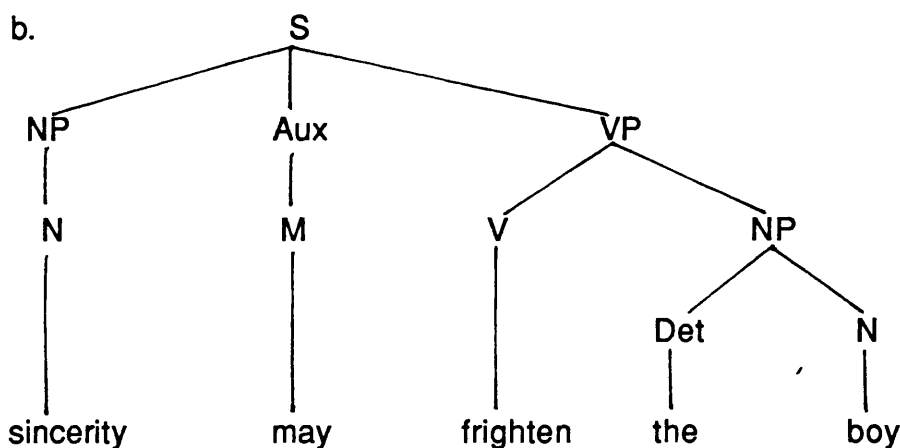
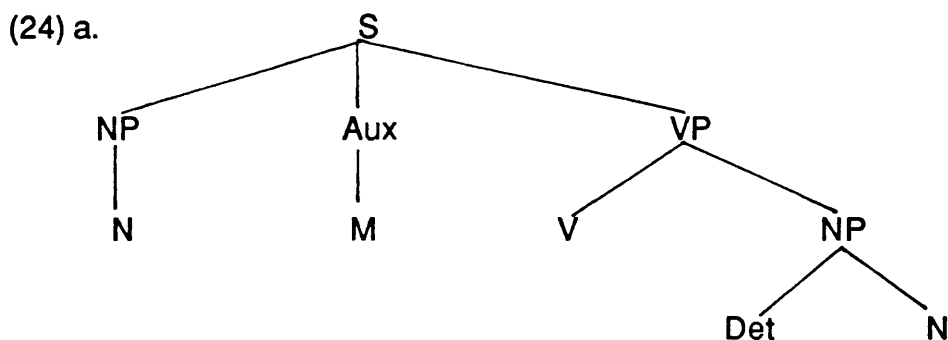
a') Resulta per tant que hi ha independència entre la Sintaxi i la Semàntica.

b) The syntactic component consists of a base and a transformational component. The base, in turn, consists of a categorial subcomponent and a lexicon.

b') ¿No havíem dit que "el component semàntic" no feia cap funció al si del component sintàctic? ¿Com és que ara hi ha *dins* de "la base del component sintàctic" el lèxicó, que el mirem com el mirem (vegeu §2.2.3) ha de contenir informació semàntica?

c) The base generates deep structures.

c') La primera pregunta que cal formular és per què generem estructures sintàctiques, pregunta que té una resposta fàcil: perquè volem pensar (i opcionalment comunicar el nostre pensament). La segona és per què generem una estructura sintàctica determinada i no una altra. Ací hi ha un aspecte molt interessant que no tocaré perquè afecta l'estructuració sintagmàtica²⁶, però no podem deixar de preguntar-nos com podem generar una estructura sintàctica sense paraules i abans de saber quines paraules posarem als nusos terminals de l'arbre sintagmàtic. És a dir, caldria saber a través de quin mecanisme i per quines raons generariem un arbre com (24a), i quan ja el tinguéssim generat aleshores introduiríem les paraules de manera que obtinguéssim (24b)

En compte d'aquesta explicació tan estranya que no es veu (o jo no veig)

²⁶ És la creença que hi ha múltiples classes d'oracions (vegeu per exemple Chomsky (1965: 12)), quan només hi ha una única oració a nivell universal (i per això podem aspirar a donar una definició universal d'aquest concepte). El rètol «sentence-type» també l'usava Bloomfield (1933: §11).

com es pot relacionar amb la realitat comunicativa, proposaré que la generació d'una estructura sintàctica és inseparable de les paraules. És a dir, no pot existir el nucli sintàctic d'una oració sense que l'emissor trie una paraula concreta d'una categoria adequada per a tal funció sintàctica; no existirà un primer modificador del nucli anterior amb una funció sintàctica determinada mentre no trie una paraula concreta d'una categoria adequada per fer tal funció, etc.

d) A deep structure enters the semantic component and receives a semantic interpretation.

d') Deixant de banda que l'afirmació anterior posteriorment es precisarà (hom parlarà de la "regla d'inserció lèxica"), cal que ens preguntem per què l'estructura profunda entra el component semàntic, com l'entra, quines operacions hi ha, etc. Per una altra banda, si l'estructura profunda fa entrar ("paper temàtic" actiu) el component semàntic, ¿per què "rep" ("paper temàtic" passiu) una interpretació en compte de *donar-se-la* a si mateixa? No cal dir que això de "rebre una interpretació" deu anar lligat al receptor.

e) It is mapped by the transformational rules into a surface structure, which is then given a phonetic interpretation by the rules of the phonological component.

e') Tenim per tant que primer hi ha sintaxi (encara que conté el lexicó), després semàntica (possiblement lligada al receptor, que és l'únic que dóna "una interpretació semàntica" a una oració que ha sentit), i en tercer lloc fonètica. Ara bé, la fonètica és anterior a la interpretació si parlem del receptor, car sembla obvi que ningú no pot interpretar una oració sense acabar de sentir-la (excepte que *l'endevine*, vegeu §1.7.2); i si parlem de l'emissor, ¿per què parlem de *interpretar* quan l'emissor no interpreta sinó que *elabora* (o *interpreta* una realitat física o psíquica alhora que en fa una *elaboració* lingüística)? Ja veiem que estem barrejant els dos processos, el de l'emissor (i per això hi ha la fonètica al final) i el del receptor (i per això hi ha interpretació) (vegeu §1.7.1).

Cal dir que Chomsky sap que aquest esquema no té gens de versemblança psicològica, i per això escriu que

(25) I see no plausibility at all to the assumption that the speaker must uniformly select sentence type, then determine subcategories, etc., finally, at the last stage, deciding what he is going to talk about; or that the hearer should invariably make all higher-level decisions before doing any lower-level analysis (p.14 n.8)

Diguem finalment que aquesta contradicció (afirmació teòrica del psicologisme del fet lingüístic i negació pràctica) continua donant-se en els nostres dies. Vegem-ho a través de Radford (1988). Aquest autor, parlant de “els nivells d’adequació” de la teoria lingüística, posa tres condicions, la tercera de les quals és “la realitat psicològica” (p.29), condició teòrica que més avant deixa d’acomplir explícitament en la pràctica. A la p.131 Radford intenta clarificar el significat de *generar*, i diu que és explicar com es forma, crea o produeix una oració, i aleshores ho exemplifica a través de la regla de (26a), regla que llegeix com a (26b)

(26) a. $S \rightarrow NP M VP$ (53)

b. Plot four distinct points on a graph, and let them be called *nodes*.

Let one node be labelled S, another NP, another M, and the other VP. Let the S-node immediately dominate the NP, M, and VP nodes; and let the NP node immediately precede the M node, and let the M node immediately precede the VP node (54)

Com que això és clarament absurd, Radford ha d’observar que

(27) The difficulty with interpreting rules like (26a) in the manner outlined in (26b) is that it is only too easy to fall into the trap of tacitly imputing to (26b) some kind of psychological reality, by interpreting (26a) as “What a native speaker actually does in his mind when he produces a sentence is (26b)”. But any claim along the lines of... [l’afirmació acabada de fer] would be patently absurd (p.132)

Radford continua dient per justificar aquesta absurditat que no tenim ni idea dels processos neurològics i psicològics que intervenen en la creació d'oracions, i que per tant no podem especular-hi. Ara bé, encara que els lingüistes no sapiguem res ni de neurofisiologia ni de psicologia, la veritat és que no estudiem el llenguatge dels dofins o de les formigues (que no coneixem) sinó un llenguatge que com a parlants coneixem perfectament, i per tant podem aplicar a les nostres investigacions el sentit comú, de manera que les formulacions que elaborem tinguem no "realitat psicològica" (condició que pertany a l'objectiu final), però sí *versemblança psicològica*. Breu: si no busquem camins que ens porten cap al destí final, no hi arribarem mai.

2.2.2. Sobre la "precisió" semàntica de la Sintaxi

Ja he comentat que és molt fàcil suposar que tal o tal altre matis semàntic comporta una estructura sintàctica diferent, però que el problema és ser conseqüent amb totes les estructures sintàctiques resultants (vegeu §1.5 n.51, i un exemple a §1.7.2 (67)). Chomsky, ja a l'obra de 1957 temptejava la idea que la Sintaxi fos tan exacta que fos capaç de reflectir tots els matisos semàntics: «In fact, it is not clear that there are any cases of constructional homonymity purely within the level of phrase structure once a transformational grammar is developed» (1957 p.87 n.2). Aquesta tendència es manifesta plenament a l'obra de 1965 des del principi: «I shall assume that no ambiguity is introduced by rules of the base» (p.17); «an unambiguous sentence should receive one structural description, a double ambiguous sentence two structural descriptions, etc.» (p.31 n.18).

Jo diria que la creença que acabem de veure (les regles sintàctiques no poden crear ambigüitats semàntiques) més la separació entre generació d'una estructura i les paraules concretes que l'han de fer possible (vegeu el punt anterior) porta a l'afirmació que «the semantic interpretation of a sentence depends *only* on its lexical items and the grammatical functions and relations [¿són separables els conceptes *funció* i *relació* a Chomsky (1965)?] represented in the underlying structures» (p.136; subratllat meu)²⁷.

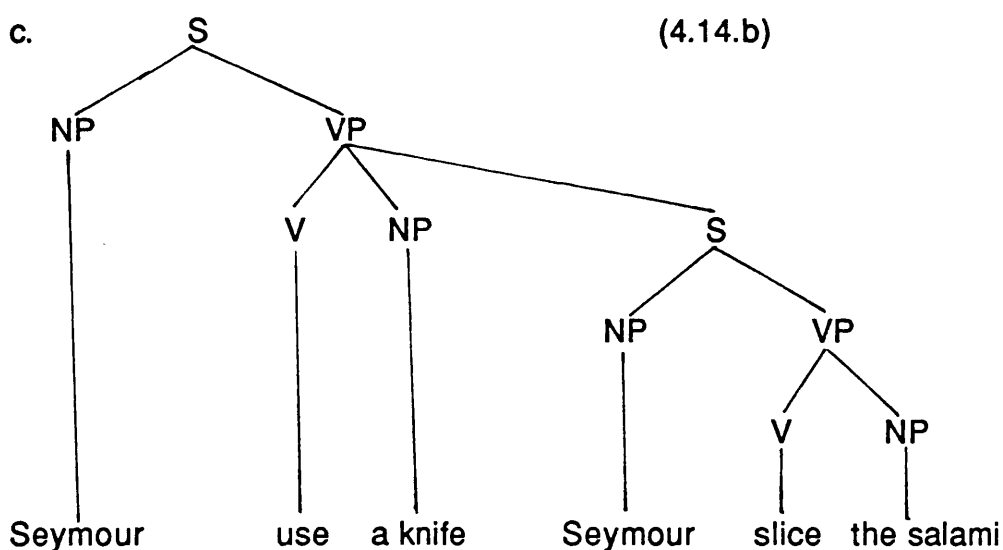
²⁷ A les pàgines 24, 99 i 143 hi ha manifestacions semblants.

Aquesta suposada "precisió" de la Sintaxi és precisament la base de la Semàntica Generativa, ja que si l'estructura sintàctica conté tota la informació semàntica és perquè les dues estructures són isomòrfiques (Lakoff (1971) i McCawley (1971))²⁸, i com que sembla elemental que sense una certa significació prèvia no puguem elaborar una estructura sintàctica (vegeu els comentaris sobre (24)), s'ha de deduir que el que cal és estudiar la semàntica, estudi que es plantejava de manera que portava a l'embogiment de la Sintaxi. En posarem un parell d'exemples de la Semàntica Generativa primerenca (i no de la tardana, on hi ha conceptes i concepcions que avui en dia semblen impossibles, vegeu Newmeyer (1986: §5). Aquest autor (1986: §4.2.3), parafrasejant Lakoff (1969), diu que per no repetir les "restriccions de selecció" (concepte que començarem a tractar al pròxim punt) de les oracions (28a-b) (que les tindrien compartides), la Semàntica Generativa proposava que totes dues derivarien de (28c)

(28) a. Seymour sliced the salami with a knife (4.13.a)

b. Seymour used a knife to slice the salami (4.13.b)

c. (4.14.b)

Per la mateixa raó (l'estalvi energètic en les restriccions de selecció), Newmeyer explica que Postal (1969a) proposava que podríem eliminar les redundàncies que hi hauria a

²⁸ ¿Hi ha estructures semàntiques sintagmàtiques sense estructures sintàctiques?: això sembla un absurd. Només hi ha interpretacions semàntiques supralèxiques a partir de mots relacionats sintàcticament, cosa que implica que només hi ha una estructura (i per tant no és possible que hi haja "isomorfisme").

- (29) a. America attacked Cuba
b. The American attack on Cuba (was outrageous)
c. America's attack on Cuba (was outrageous)

proposant que les tres tindrien la mateixa estructura profunda (un subjecte, "America", i un verb, "to attack"), cosa que implicaria que la Morfologia Derivativa formaria part de la Sintaxi (la derivació de *americà* a (29b) i la del nom deverbal *atac* a (29b-c).

El Generativisme es va mantenir ferm en la creença que en un nivell més profund hi havia la sintaxi, i la semàntica supralèxica en un de més superficial basant-se en una idea profundament antisintàctica que ja hem citat: que poden existir certes interpretacions semàntiques supralèxiques que neguen l'estructura sintàctica (vegeu §1.8.2). Aquesta idea (que no cal dir que és contradictòria amb la idea repetida diverses voltes a Chomsky (1965) que a l'estructura profunda no hi ha ambigüitats) ja apareix a l'obra de 1957, i reapareix a través del mateix exemple a l'obra de 1965: al final del darrer fragment transcrit de Chomsky (1965: el significat depèn *només* del significat lèxic i de l'estructura sintàctica) hi ha la nota 9, on Chomsky diu que «this claim [la sintaxi no pot provocar ambigüitats semàntiques] seems to me somewhat too strong», vacil·lació que és efecte d'una oració que ja hem vist a §1.8.2: "everyone in the room knows at least two languages" ((1965 p.136 n.9), i (1957: 100-101). Quant a aquesta oració (i en general els arguments que usaven els "lexicalistes" contra els "semantistes"), vegeu §3.3.5 i §3.3.6.

Segons la meua opinió, la polèmica de què hi ha primer, si el significat o la sintaxi, és prou bizantina i d'interés ben dubtós, car quan diem que primer hi ha el significat (entés com a estímuls significatius que creen els sentits, la memòria o la imaginació) i després la sintaxi, estem adoptant el punt de vista de l'emissor; i quan diem que primer hi ha la sintaxi i després el significat, doncs el del receptor.

En conclusió: la "precisió" de la Sintaxi ha portat per una banda a la Semàntica Generativa, i per l'altra a dir que hi ha interpretacions

semàntiques que van en contra de l'estructura sintàctica.

2.2.3. El lexicó. De la Sintaxi a la Semàntica

Hem vist a la introducció de §2.2 que el component sintàctic conté el lexicó, de manera que la Sintaxi esdevé una espècie de polp que va abraçant tota la Gramàtica. Abans de seguir en aquesta idea, hem de veure succintament què és el lexicó. Chomsky ho expressa així: «In general, all properties of a formative that are essentially idiosyncratic will be specified in the lexicon» (p.87), i recorda que Bloomfield (1933: 274) concebia el lexicó com una llista d'irregularitats, i Sweet (1913: 31) oposava la Gramàtica (que tractaria els fets generals) a la Lexicologia (que tractaria els particulars) (p.87 n.16). Resulta per tant que si el lexicó conté informació "idiosincràtica, irregular o particular", i col.loquem aquest element al si de la Sintaxi, possiblement estarem fent que la Sintaxi esdevinga profundament irregular i idiosincràtica (cosa que jo diria que ha fet que la teoria sintàctica vaja esdevenint cada vegada més abstracta). Qui sap si aquesta introducció del lexicó en la sintaxi es relaciona amb el fet que Chomsky no solament troba que hi ha excepcions, sinó fins i tot que n'hi ha *sempre*: «As *always*, there are a few excepcions that require separate statement» (p.166 n.21; subratllat meu). Ja abans havia dit que les excepcions no invalidaven les regles de la Sintaxi («gramàtica»), i que «are rarely lacking, in a system of the complexity of a natural language» (p.103 n.28). Permeteu-me que expresse una creença que tinc sobre la complexitat de les qüestions lingüístiques: tot el que no comprenem és atarantadorament complex, però el que comprenem és tan simple que sembla *evident*.

Si col.loquem el lexicó dins de la Sintaxi i diem que en el lexicó hi ha informació semàntica²⁹, sembla evident que ja no podem separar la

²⁹ A les pàgines 87-88 Chomsky descriu el que ha de contenir cada entrada lèxica, i l'única informació sintàctica que hi ha és «the proper *placement* of lexical entries in sentences» (p.88), on el concepte que he subratllat no es troba definit enlloc i cal descriure'l per a cada entrada (amb la qual cosa estem caient en una tautologia sintàctica: descrivim una unitat "sintàctica" (en realitat un *lexema*, que és ben distint) amb unes altres unitats "sintàctiques" que no hem definit prèviament. Quant al concepte de *posició* (que té molts rètols), vegeu ací §4.2.5 i §5.5.3.

Semàntica de la Sintaxi. Chomsky, però, fa variar el significat de la paraula *semàntica* : «the purely semantic lexical features constitutes a well-defined set [suposició pura, perquè ni en aquest llibre ni enlloc no hi ha “definit” –ni mínimament descrit– aquest hipotètic “conjunt”], in a given grammar. A feature belong to this set just in case it is not referred to by any rule of the phnological or syntactic component» (p.88). Jo diria que aquesta concepció que acabem de veure planteja molts problemes, com ara no poder treballar la Semàntica, car mentre no tinguéssim el component sintàctic acabat no podríem saber què és *semàntic-semàntic* i què *semàntic-sintàctic* . Per una altra banda, no sembla clar que hi haja informació *semàntica-semàntica* , ja que el lexicó es troba dins de la Sintaxi, i no veig per què hi hauria d’haver informació semàntico-lèxica enfora del lexicó.

A la p.142 Chomsky torna a exposar la concepció sobre el significat del mot *semàntic* que acabem de veure, i remet a la n.15, on després de dir que coses com ara que no veu cap raó per modificar el punt de vista de l’obra de 1957 (on no hi havia res ni del lexicó ni de la “subcategorització” i la “selecció lèxica”, conceptes que tractarem després), acaba conclouent que «there is, at present, no way that show that semantic considerations play a role in the choice of the syntactic component of a grammar or that semantic features (in any significant sense of this term) play a role in the functioning of the syntactic rules» (p.226), tot i que a la p.159 dubta que hi haja separació entre la Sintaxi i la Semàntica (vegeu ací (42), a §2.2.7), i si no hi hagués separació entre la Sintaxi i la Semàntica voldria dir que un concepte si més no de la Semàntica faria una funció al si de la Sintaxi (o al revés: un concepte sintàctic –o més– faria una funció al si de la Semàntica), car si dues coses no estan separades és evident que és perquè estan juntes si més no per un punt. Per una altra banda, no cal dir que el lector té tot el dret de preguntar-se com és que es manté vigent el punt de vista de 1957 a pesar dels canvis tan importants que hi ha hagut (introducció del lexicó a la Sintaxi), i com és que «els trets semàntics (siga quin siga el significat que tinga aquesta expressió) no fan cap funció a les regles sintàctiques», car si diem que els trets semàntics són aquells que no intervenen a les regles sintàctiques, és perquè hi ha un o més trets semàntics que participen en les regles sintàctiques.

Tres observacions més abans d'acabar. La primera és que un estudi de sintaxi (com ara Chomsky (1957) o (1965); recordeu els títols si us plau) és indistint que es preocupe o no per delimitar la Semàntica, però és aconsellable que intente delimitar la Sintaxi (si encara no està delimitada, és clar). Ara bé, jo diria que no té sentit que ens preocupem per delimitar la Semàntica (“és semàntic el que no és sintàctic”) i no la Sintaxi (excepte que creguem que la Sintaxi és indelimitable al si de la Gramàtica). La segona observació és tornar a dir que Chomsky ha de recórrer, com és natural, al significat. A tall d'exemple: a la p.14 n.7 parla de diverses estructures sintàctiques basant-se en arguments purament intuïtius com ara «these conclusions seem to me equally unacceptable», o «this is entirely counter to the sense» (p.196)³⁰. I la tercera observació és dir que trobe que els semàntics generativistes tenien raó quan parlaven d'isomorfisme i de començar l'anàlisi lingüística pel significat semàntic, opinió que pot fonamentar-se en el “doble” procés que hi ha a Chomsky (1957: 102; comentat ací a §1.8.2, darrer paràgraf); en el fet que a diversos llocs de l'obra de 1965 (ps 24, 99, 136 i 143) s'assegura que l'estructura profunda dona tota la informació semàntica; i en el sentit comú, que dóna com a absurd el procés que hem vist ací comentant (24: primer les estructures sintàctiques i després la inserció lèxica)³¹.

En realitat (i reprenent la idea del principi d'aquest punt), jo diria que el polp sintàctic intenta abraçar la mar semàntica a Chomsky (1965), i com que això és impossible, la mar *nega* el polp, *negament i negació* que amb ³⁰ En aquesta nota hi ha una oració que m'ha sobtat: «in fact, there is no grammatical motivation for any internal structure» (referit a sintagmes nominals en què hi ha un nom i diversos adjectius). De fet, ja dues pàgines abans hi ha que «a multiple-branching construction is one with no internal structure» (p.12) (referit a SNs com «John, Bill, Tom, and several of their friends»). Més encara: un poc més avant veiem que aquestes *construccions sense estructura* (¿no és això una contradicció?) són les que tenen «una acceptació més bona» (p.13). Si partim de la convicció que la sintaxi són elements relacionats, intentarem sempre buscar quina o quines relacions hi ha al si d'un sintagma, i si no arribem a conèixer la seua estructura, més valdrà que ho diguem (i en tot cas, no podem dir que no en té, perquè si ho diem ens ho podem creure, i aleshores estem en el perill de no resoldre mai el que encara no sabem). Aquesta afirmació de “manca d'estructura interna” es repetirà setze anys després (1981) en relació a les llengües que tenen el verb al final de l'oració («llengües planes»), vegeu ací §5.5.2.

³¹ Ben entés: no vull dir que jo opine com els semàntics generativistes, sinó que si assumim les obres de Chomsky de 1957 i 1965, aleshores jo crec que tindrien raó els semantistes.

Semàntica Generativa o sense perdurarà fins als nostres dies. Posarem el rètol de "sintaxi" pertot, però si admetem que la Sintaxi és explicar quins elements categorials es poden combinar amb quins altres, haurem de concloure que n'hi haurà molt poca, de Sintaxi. Entre el tractament tradicional de la Sintaxi (que la supeditava molt al significat) i el nostre hi ha en el fons poques diferències importants (i per això Chomsky accepta sense qüestionament la informació tradicional, §2.2.1 i §2.2.3), a pesar de l'intent de Chomsky de separar la Sintaxi de la Semàntica, intent que potser començà a fracassar quan Chomsky començà a creure que l'estructura profunda no podia produir ambigüitats semàntiques (1957 p.87 n.2) i quan en acabant de fer una afirmació *revolucionària*³² (que l'oració «Les idees verdes incolores dormen furiosament» és "gramatical"), va donar uns exemples "semblants" que enterbolien l'afirmació anterior, i al cap de poc es va desdir i va introduir la *gradualitat* en la Sintaxi (vegeu Chomsky (1957: 15-16,) i ací §1.6), cosa que comporta introduir la Semàntica en la Sintaxi. El desenvolupament d'aquestes idees en l'obra de 1965 comporten una introducció *massiva i desordenada* del significat dins de la Sintaxi (la del lexicó), cosa que ens retornava a la tradicional subordinació de la Sintaxi a la Semàntica (subordinació que en realitat no havíem deixat mai, car perquè la Sintaxi siga autònoma és necessari voler-ho, però no arribarem a la suficiència mentre no delimitem la Sintaxi dient quins elements hi ha i quines regles regeixen aquests elements). Observem finalment que els efectes de Chomsky (1965) afecten de ple el nostre present.

³² Aquesta afirmació devia ser revolucionària en el context dels anys 50, però a nivell històric no és una afirmació nova si està ben interpretada la informació que donaré ara. Segons Michael (1970: 132), el modista alemany Thomas d'Erfurt (s. XIV) distingia entre "congruitas" (concepte que seria equivalent de *relació sintàctica entre les paraules*) i el concepte semàntic "proprietas": «proprietas vel improprietas sermonis causatur ex convenientia vel repugnantia significatorum specialium» (la propietat o improprietat del discurs és la conveniència o repugnància dels significats particulars de les paraules). Michael no troba del tot clara aquesta distinció entre la "congruència" de les relacions sintàctiques i la "propietat" de les relacions semàntiques que s'estableixen a partir de les relacions sintàctiques, però per sort Thomas en va posar un exemple: «His illustration is more informative than his definition. *Cappa nigra* ... is both congruous (grammatically [=sintàcticament]) and proper (logically [=semànticament]); *cappa categorica*, however, though congruous is improper».

2.2.4. Els “trets sintàctics” que solen ser semàntics

Al principi d'aquest capítol, a §2.1.1, he parlat de tres blocs d'informació que les “gramàtiques tradicionals” donarien sobre l'oració de (1a) segons Chomsky, però només n'hem vist dos, (1b), sobre les categories i els sintagmes, i (9), sobre les funcions. Aquest “abandó” s'explica perquè encara que Chomsky es refereix al tercer bloc com a «syntactic features», la veritat és que la majoria em semblen semàntics. Abans d'entrar-hi voldria fer unes anotacions espacials. En començar aquest capítol he observat que l'índex de Chomsky (1965) variava considerablement respecte a l'obra de 1957 en relació a la “microdeologia” lingüística, car a (1965) hi ha un capítol (§2; ps.63-127) dedicat al tema «categories i relacions en la teoria sintàctica». En aquest capítol, la part dedicada a les categories ocupa quatre pàgines (§2.2.1; ps.64-68), la part dedicada a les funcions, sis llargues (§2.2.2; ps.68-74), i la part dedicada als “trets sintàctics” n'ocupa més de quaranta (ps.75-106 i la majoria de 111-127). Tenim per tant que si els trets que veurem no

són en general sintàctics³³ hauríem passat una part aclaparadorament majoritària del capítol dedicat a la “microideologia” (categories i relacions) sense parlar de categories i relacions. Comencem per veure el tercer bloc d'informació tradicional (reproduiré l'oració de (1a) com a (30a))

(30) a. Sincerity may frighten the boy

b. The N *boy* is a Count Noun (as distinct from the Mass Noun *butter* and the Abstract Noun *sincerity*) and a Common Noun (as distinct from the Proper Noun *John* and the Pronoun *it*); it is, furthermore, an Animate Noun (as distinct from *book*) and a Human Noun (as distinct from *bee*); *frighten* is a Transitive Verb (as distinct from *occur*), and one that does not freely permit Object deletion (as distinct from *read, eat*); it takes Progressive Aspect

³³ La impressió general que tinc sobre la bibliografia dels anys 80 és que es tendeix a no fer-ne massa cas. El manual de Radford (1988) en parla a §7 (dedicat al lexicó), i diu que la informació que no restringeix els entorns categorials en què pot inserir-se la unitat lèxica definida, és informació de naturalesa semàntica i pragmàtica, i no sintàctica (ps.369-372). Ara bé, aquesta opinió és aplicable a la informació de (30b) referida al nom (que és tota semàntica), però no a la del verb (on n'hi ha de semàntica i de sintàctica), detall que no és casual.

En el cas dels noms hi ha una propietat que té implicacions sintàctiques, la distinció *comú* / *propri*. Si considerem els noms propis en l'entorn en què cal considerar-los especialment (que és l'entorn de la comunicació), cal notar que tenen una propietat profundament antilingüística: la de tenir una referència sense necessitat de modificadors restrictius com els elements subratllats de

(i) *La tercera casa que has vist és on viu el Miquel*

És a dir, per a l'emissor i el receptor de (i) «el Miquel» és un nom que té una referència única i *determinada* (i per això és possible que els noms propis porten l'article *determinant* en una sèrie de llengües, parlars o usos; vegeu l'apèndix 3) mentre que «casa» no la té mentre no tinga modificadors que restringeixquen l'abast genèric de «casa». No cal dir que si cada objecte, ésser, etc. (per exemple cada cadira) hagués de tenir un nom privatiu (=un nom propi) les persones no seríem persones, i la nostra civilització seria segurament molt més semblant a la de qualsevol altre mamífer que no a la nostra. Dit d'una altra manera: els noms comuns són, des d'un punt de vista lingüístic, els noms per excel·lència, els que tenen *totes* les propietats sintàctiques de la categoria nominal i una significació semàntica compartida per molts parlants (tots els de la llengua en qüestió o no segons que siga un mot general, regional, local, sectorial...); als noms propis, en canvi, els manca una sèrie de propietats sintàctiques i solament es poden usar en la comunicació amb un significat semàntic precís per un nombre molt reduït de persones; per exemple, si jo dic *dona* qualsevol parlant d'aquest país pensarà el mateix que jo, però si dic *Lluïsa*, cadascú pensarà en una persona distinta (o no pensarà en cap).

Una definició sintàctica del nom propi hauria d'afrontar el problema que assenyala Chomsky (1965 p.100 n.26), que «Proper Nouns can also be used as Common Nouns», com a

(ii) *This cannot be the England that I know and love*

La pregunta, per tant, és aquesta: com podem explicar sintàcticament que un nom propi esdevinga comú. En el marc dels nivells sintàctics que introduiré al capítol 7, aquesta pregunta no és difícil de contestar.

freely (as distinct from *know, own*); it allows Abstract Subjects (as distinct from *eat, admire*) and Human Objects (as distinct from *read, wear*). (p.64)

La primera cosa que cal dir és que Chomsky no troba clar a pesar del títol («trets sintàctics») que aquesta informació siga de naturalesa sintàctica, i per això comença amb aquestes paraules: «*The problem* . Information of the sort presented in (30b) raises several difficult and rather vexing questions. First, it is not obvious to what extent this information should be provided by the syntactic component at all» (p.75). La raó per la qual decideix incorporar-la a la Sintaxi és la següent: «a linguist with a serious interest in semantics will presumably attempt to deepen and extend syntactic analysis to the point where it can provide the information concerning subcategorization, instead of relegating this to unanalyzed semantic intuition» (p.75). Crec que hi ha una dita que diu més o menys que *Tothom mor d'allò de què té por* (o bé *Tothom mor d'allò que li fa por*), afirmació que no és ben bé certa, però tampoc ben bé falsa (i per tant és matèria de reflexió). Chomsky té por de «la fosca dependència de la intuïció» (1957: 94-95), però en compte de marcar la frontera entre la Sintaxi i la Semàntica per tal de salvar el perill, proposa ara «d'aprofundir l'anàlisi sintàctica» fins arribar a la semàntica, ja que com que la Sintaxi conté al seu si el lexicó i és tan «precisa» que no pot causar ambigüitats semàntiques, doncs podem llevar la «subcategorització» de «la inanalitzada intuïció semàntica» i posar-la dins de la Sintaxi, amb la qual cosa acabem unint el que volíem separar.

Notem que com que hem fet operacions tan estranyes com ara elaborar estructures sintàctiques independentment de les paraules (encara que per fer aquesta operació hem de partir obligatòriament de sintagmes amb paraules pel fet que no hem explicat com s'han de generar els arbres –cosa equivalent a definir les categories i la seua combinació) i després inserir les paraules, aleshores podem creure que comencem l'anàlisi “per dalt” (SN SV) i quan arribem a les paraules continuem analitzant els seus trets semàntics (de la mateixa manera que després analitzarem la fonètica): la Sintaxi és el marc general de la Lingüística, i per això és fàcil que en la pràctica (no en la teoria) usem les paraules *sintaxi* i *gramàtica* com a

equivalents. Per una altra banda, cal dir que si Chomsky comença dient que no és clar que la informació de (30b) siga informació sintàctica però que la incorpora a la Sintaxi per apartar-la de la intuïció semàntica, en contrast amb això acaba dient que una bona part dels trets de (30b; per exemple \pm comptable, \pm animat, etc.) podrien ser competència de la Semàntica (p.153; vegeu ací el penúltim paràgraf de §2.2.7).

Diguem abans d'acabar aquestes primeres reflexions sobre «els trets sintàctics» que, com que ajuntem Sintaxi i Semàntica, és natural que no les puguem separar. Vet ací un fragment de la tercera pàgina que Chomsky dedica als «trets sintàctics» ((31d)) després d'introduir deu oracions de diferent «grau d'agramaticalitat» pels «trets sintàctics» (tipus (31a)), dues oracions asintàctiques (cosa que Chomsky sap perquè diu que són «fairly clear-cut cases of violation of *purely syntactic rules* », p.76; subratllat meu, tipus (31b)) i cinc oracions que són exemples de «purely semantic (or “pragmatic”) incongruity» (p.76, tipus (31c))

- (31) a. The boy may frighten sincerity (p.75, (13i))
- b. Sincerity frighten may boy the (p.76, (15i))
- c. Oculists are generally better trained than eye-doctors (p.77, (16i))
- d. The examples of (31a), however, have a borderline character, and it is much less clear how their aberrant status is to be explained. In other words, we must face the problem of determining to what extent the results and methods of syntactic or of semantic analysis can be extended to account for the deviance and interpretation of these expressions. It goes without saying that the same answer may not be appropriate in all of these cases, and that purely semantic or purely syntactic considerations may not provide the answer in some particular case. *In fact, it should not be taken for granted, necessarily, that syntactic and semantic considerations can be sharply distinguished* (p.77; subratllat meu)

2.2.5. Introducció a la “subcategorització” i la “selecció lèxica”

Amb aquesta parella de conceptes arribem al punt més complicat de Chomsky (1965). Voldria dir que durant l'etapa universitària aquesta parella de conceptes ens van causar (a mi i als companys d'estudi en general) problemes freqüents, no solament a l'hora de saber què és cada concepte, sinó també a l'hora de saber qui subcategoritza o selecciona a qui, cosa que es complica quan un autor et diu que el nucli subcategoritza el modificador i el modificador selecciona el nucli, però no t'explica quina diferència hi ha (o que implica cada procés), cosa que comporta un perill greu per al treball científic: que cadascú imagine el que pot i vol (és el «tu ja m'entens» d'Aracil –i per tant no cal que ho expliquem). Aquest mareig arriba a la frustració quan veus que un professional intercanvia les dues etiquetes. Posem-ne un exemple. El punt §2.1.2 de Sells (1985) es titula «Subcategorization», però Sells no usa el verb *subcategoritzar*, sinó el verb *seleccionar* («different heads select different elements», p.31), verb que apareix tres vegades consecutives a les ps.31-32; ara bé, després d'aquestes tres vegades canvia: «The subject NP (in English) does not appear sister to the head of the VP and therefore cannot be subcategorized by that head» (p.32)³⁴. L'aprenent encara troba una altra dificultat en la continuació de la darrera cita: «The domain of subcategorization is limited to the domain of the maximal projection containing the head, and it is really this notion of the domain within the maximal, rather than the notion of being a sister, which is important here» (p.32). Resulta per tant que el lector no pot saber amb certesa si la subcategorització-selecció té com a àmbit d'incidència el primer nivell de projecció del nucli («the notion of being a sister») o tota la projecció màxima del nucli.

I bé, quan hi ha problemes entre els aprenents i contradiccions entre els professionals, el lector ja pot començar a pensar que hi ha alguna cosa que no carbura bé, que hi ha alguna cosa fosca (*no definida*) que podem veure

³⁴ Radford (1988: §7) usa *subcategorització* com a concepte sintàctic que es refereix a les “categories” (p.369), i *selecció* com a concepte semàntic i pragmàtic que es refereix a trets semàntics com ‘racional’ (p.370). Tanmateix, Sells (1985: 32) diu que «we can say that each verb c-selects (‘c’ for ‘category’) a certain subset of the range of maximal projections» basant-se en Chomsky (1986a).

(o prendre) de maneres diverses precisament perquè és fosca (o no està definida). Tot seguit intentarem veure que aquesta indefinició es remunta a Chomsky (1965). Voldria notar que els dos punts que seguiran possiblement són complexos i foscos (però no §2.2.8, «Nota final sobre la subcategorització», que per a mi és el punt fonamental), i davant d'aquesta complexitat m'agradaria que el lector intentàs deduir si és efecte del meu treball, o bé si és un reflex més o menys encertat del camí que ha de seguir tota persona que vulga llegir el que diu Chomsky (1965).

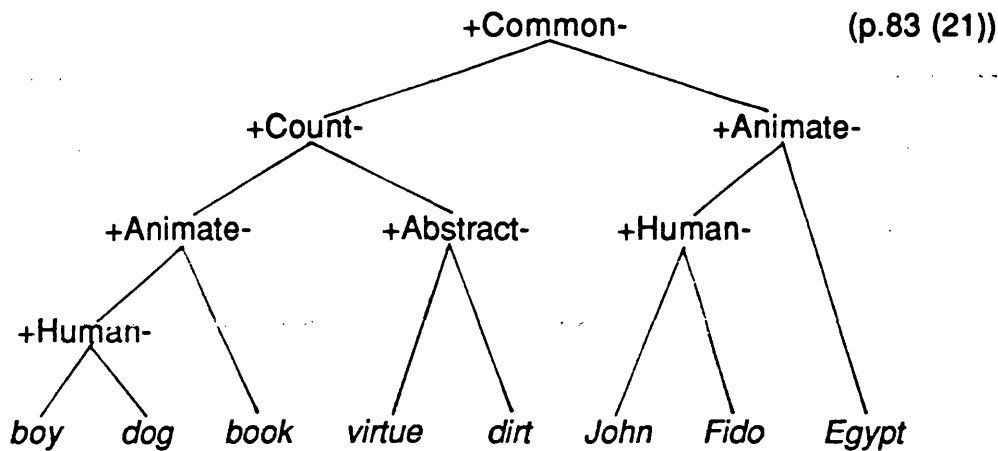
2.2.6. Primera aproximació als conceptes de “subcategorització” i “selecció lèxica” en Chomsky (1965)

Si comencem per anar a l'índex analític per orientar-nos, veurem que no hi ha cap d'aquests dos conceptes com a entrada, però sí que apareixen a les següents entrades (pose en negreta l'entrada)

- (32) a. **Rules** - subcategorization: 90-106, 113, 120-123.
- b. **Features** - strict subcategorization: 148, 164, 165.
- c. **Restriction** - strict subcategorial: 139.
- d. **Rules** - selectional: 95-97, 99, 111, 113-120, 123, 149-160, 227.
- e. **Features** - selectional: 122, 148, 164, 165, 230.
- f. **Restriction** - selectional: 95, 139, 216.

Ara bé, el concepte *subcategorització* apareix abans de les pàgines de (32a), concretament a la primera pàgina que Chomsky dedica als «trets sintàctics», on parla de «such subcategorizations as those involved in (30b)» (p.75), cosa que implica que tant els trets nominals tipus ±concret com els trets verbals ±transitiu són “subcategorització”. A les pàgines 79-83 hi ha un paral·lelisme entre la Sintaxi i la Fonologia i Chomsky parla tant de «subcategorització» (p.79) com de «trets sintàctics» (p.82), cosa que fa pensar que són expressions sinònimes. Per una altra banda, però, desenvolupa aquest concepte aplicant-lo només als noms, i en resulta aquest quadre

(33)

Aquest quadre té com a mínim el defecte de no considerar els noms concrets no comptables (tipus *palla, paper*) i no contemplar diverses oposicions dels comuns que també es poden donar al si dels propis, però això no ens interessa ara. Set pàgines més avant hi ha el punt «2.3.4. *Context-sensitive subcategorization rules* » (p.90), i a la mateixa pàgina apareix la subcategorització del verb, representada per la regla

(34) $V \rightarrow [+V, \pm Progressive, \pm Transitive, \pm Abstract-Subject, \pm Animate-Object]$ (p.90 (28))

Observem que aquestes regles Chomsky les anomena «de subcategorització sensibles al context» perquè en realitat no parlen del verb sinó del context sintàctic en què pot aparèixer³⁵, diversament de les regles de subcategorització del nom que hem vist a (33) (anomenades ara «context-free rules», p.90), que no parlen del context sintàctic en que pot aparèixer un nom, sinó de les característiques «internes» dels membres de la

³⁵ Des del meu punt de vista, aquesta afirmació també afecta la «forma progressiva» de l'anglès, car a

(i) *Mary is coming*
considere que hi ha el verb *to be*, un nom i un gerundi, on el darrer no és un «verb» (vegeu §1.4.5 i §1.4.7).

categoria nominal³⁶. Abans de seguir per veure si puc aclarir què vol dir “subcategorització” i “selecció”, voldria dir que segons la meua opinió ací precisament comença una “redundància” entre les regles d’estructuració sintagmàtica i el lexicó, redundància que intentarem aclarir a la dècada dels 80 anant en contra de les regles d’estructuració sintagmàtica (que és la sintaxi), cosa no rara en la història del Generativisme, i anant a favor del lexicó (que ja hem vist que segons Chomsky, Bloomfield i Sweet és el lloc de les idiosincràsies i les irregularitats). Vegem com aquesta “redundància” és en realitat una *contradició*, una contradicció que ja es manifesta a Chomsky (1965). Parlant de la subcategorització del verb, Chomsky introdueix l’etiqueta “CS” («complex symbol») pel fet que tot membre de la categoria verbal ha d’expressar la seua subcategorització en regles com

$$(35) \quad V \rightarrow CS / - \left\{ \begin{array}{l} NP \\ \# \\ Adjective \\ Predicate-Nominal \\ like^{\wedge} Predicate-Nominal \\ Prepositional-Phrase \\ that^{\wedge} S' \\ NP (of^{\wedge} Det^{\wedge} N) S' \\ etc. \end{array} \right. \quad (p.94 (40))$$

regla que es llegeix com a que tot membre de la categoria verbal és un símbol complex que es reescriu com a tal unitat i el context sintàctic en què

³⁶ És precisament en aquest context (dedicat a les «regles de subcategorització sensibles al context») que hi ha una referència a la “selecció” abans de les pàgines referides a (32d,e,f), referència que deixe que el lector intente interpretar: «Notice that an important question is begged when we assume that Noun subcategorization is independent of context and that the selectional restrictions on Subject-Verb-Object are given completely by rules determining the subcategorization of Verbs in terms of previously chosen Noun subcategories. We shall return to this matter in §4.2 [punt que tractarem més avall]» (p.90 n.19).

pot aparèixer³⁷ . La contradicció que hi ha ací és la següent: com és possible que una cosa complexa es reescriba com a ella mateixa i una altra cosa (cosa que pot provocar una infinitat de repeticions: A → A A A... AB). La veritat és que els membres de les categories sintàctiques són unitats sintàctiques *simples* , cosa que Chomsky sap (com a mínim implícitament), i per això, cinc pàgines després de dir que el verb és un “símbol complex”, diu que qualsevol categoria és un “símbol no complex”: «the base component of the grammar contains: (i) rewriting rules that typically involve branching and that utilize only categorial (noncomplex) symbols...» (p.98)³⁸ . No cal dir que el problema de fons és haver incorporat el lexicó a la Sintaxi.

Fins ara hem parlat de “subcategorització”, però a la p.95 hi ha una novetat “formal”: «Rules such as (35), which analyze a symbol in terms of its categorial context, I shall henceforth call *strict subcategorization rules* », referència molt anterior a les pàgines de (32b,c). Chomsky no aclareix explícitament la diferència que hi ha entre aquest concepte i el de *subcategorització* , per la qual cosa ha de ser el lector qui intente deduir-ho. Abans, però, necessitem veure un altre concepte que apareix a la mateixa pàgina: les *restriccions de selecció* o *regles de selecció* són regles com les de

$$(36) \quad [+V] \rightarrow \text{Complex Symbol} / \left\{ \begin{array}{l} [+Abstract] \text{ Aux-} \\ [-Abstract] \text{ Aux-} \\ -\text{Det } [+Animate] \\ -\text{Det } [-Animate] \end{array} \right.$$

³⁷ Des d'un punt de vista sintàctic, en una regla com aquesta hi ha diverses contradiccions i problemes. El primer problema és que no és tant una regla com una antiregla, car equival a dir que un verb es pot combinar amb qualsevol categoria (a més de la diversitat que hi ha, tingueu en compte el «etc.» final). Quant a l'interior de la regla, observeu que hi ha una paraula, “like”, que no es tracta com a això, com a una paraula (=membre d'una categoria), sinó com a una categoria (o millor, com a “un quasi no-res”, vegeu la n.38), i que hi ha dos “predicats nominals” i un SN (¿quina diferència categorial hi ha?, car no pot ser funcional perquè als arbres no hi ha funcions pel fet que les són “redundants”, vegeu §2.1.5)

³⁸ Aquesta dualitat de “símbols complexos” i “símbols no complexos” porta a coses curioses com ara dir que mentre que qualsevol forma verbal com ara *fenyem* és un “símbol complex”, en canvi «an expression as “-like ^Predicate-Nominal” [vegeu (35)] is a *single symbol*, standing for a particular syntactic feature» (p.94 n.22).

(que es llegeix de la següent manera: tot membre de la categoria verbal que posseeix la propietat de la regla de (36) ha de tenir un subjecte que pot ser \pm Abstracte, i un objecte que ha de ser \pm Animat). Aquestes regles «analyze a symbol (*generally*, a complex symbol) in terms of syntactic features of the frames in which it appears» (p.95; subratllat meu). Deixant de banda que no veig (ni he vist explicada) la causa (ni per tant la finalitat) de l'adverbi subratllat, tenim que la regla de (36) és com la de (35), però més especificada, car no solament diu que les unitats de la categoria verbal afectades han de tenir objecte, sinó també alguns trets *subcategorials*³⁹ del subjecte i l'objecte, amb la qual cosa podríem dir que les restriccions de selecció d'un verb⁴⁰ són la subcategorització de la subcategorització estricta d'aquest verb⁴¹. Ara bé, el problema és com diferenciar el concepte *subcategorització* del concepte *subcategorització estricta*. Com que Chomsky no ho aclareix (o jo no ho he vist), el lector es veu obligat a especular, com ara pensar que “subcategorització” potser és un terme genèric que en el cas dels verbs té dues especificacions, la “subcategorització estricta” i les “restriccions de selecció”. Aquesta interpretació, però, no sembla massa plausible, car a les dues pàgines següents d'haver introduït “subcategorització estricta”, Chomsky usa tant aquest rètol com “subcategorització” (o equivalents, com ara el verb *subcategoritzar*; ps.96 i 97)⁴².

³⁹ Chomsky diu «syntactic», que sembla que és el mateix que «trets subcategorials». Vegeu el principi d'aquest punt.

⁴⁰ Parle de restriccions de selecció *verbals* perquè Chomsky només parla de verbs en tot el punt (ps.90-105), excepte a la p.100, on hi ha una referència genèrica al SN que no esmente pel fet que esmentar-la implicaria introduir nous problemes. Cal dir que encara que Chomsky parla pràcticament només de verbs, en la “definició” no es refereix als verbs sinó a «category». El problema és que no fem definicions amb paraules, sinó assenyalant (com aquells presentadors televisius de l'oratge que en compte de dir “per Baviera” o “per Romania” –i ajudar el televident poc format en geografia amb una deïxi manual– assenyalen alguna part del mapa d'Europa amb la mà i diuen «per ací»), remetent («such as») a exemples i fórmules on hi ha símbols no definits. Breu: en compte de fer una “definició” hem fet una *comparació*.

⁴¹ Caldria saber si els noms (sobretot els “normals” –*taula, paret, llapis...*, *paciència, tranquil.litat, animalada...* –, no *només* els deverbals) també tenen subcategorització estricta i restriccions de selecció.

⁴² Aquestes ambivalències tenen transcendència als anys 80. Per exemple, a l'índex temàtic de Bonet i Solà (1986) hi ha «subcategorització (estricta)», on els parèntesis sembla que indiquen opcionalitat (i per tant “subcategorització” i “subcategorització estricta” serien sinònims).

Recapitem. Chomsky dedica un capítol a les «categories i relacions» (ps.63-128), però amb prou feines toca els conceptes del títol (ps.64-74), i es dedica molt més als «trets sintàctics» (ps.75-106). En aquesta part comença per aplicar els «trets sintàctics» o «subcategorització» exclusivament als noms (ps.79-83); més avant els aplica exclusivament als verbs (ps.90-105), i el lector pot veure que són dues aplicacions distintes (en el primer cas es tracta de veure trets semàntics dels noms, i en el segon es tracta de veure primer els contextos categorials en què poden aparèixer els verbs, i després es tracta de veure els trets semàntics dels noms que hi ha en aquests contextos categorials), cosa que Chomsky té en compte (i per això parla de «regles lliures del context» i «regles sensibles al context»). És possible (però no segur) que «subcategorització» i «subcategorització estricta» siguin el mateix concepte (encara que a les ps.75-106 tenen més d'una aplicació), concepte que es referiria al context categorial en què pot aparèixer cada categoria (cosa que, cal dir-ho, equival a definir la Sintaxi); per una altra banda, sembla que el concepte «regles de selecció» es referiria als trets semàntics dels noms que hi ha a la subcategorització (estricta) del verb, però ja és més difícil dir si quan considerem els trets d'un nom del tipus \pm concret, estem fent «subcategorització» o «selecció», ja que la segona opció seria inadequada perquè només hi ha una unitat (i per tant no és possible que hi haja selecció, que implica dues unitats relacionades d'una manera concreta que cal explicar).

2.2.7. Segona aproximació als conceptes de «subcategorització» i «selecció lèxica» en Chomsky (1965)

El lector torna a trobar una altra part del segon capítol dedicada als mateixos conceptes («§2.4. Types of base rules»; ps.111-123), i encara al cap.4 (ps.153-160). La del cap.2 comença per un «summary» que intenta clarificar els conceptes a través d'exemples. Començarem per copiar els exemples que usarem més o que trobe més necessaris perquè el lector pugui situar-se adequadament

- (37) i. $S \rightarrow NP^{\wedge} \text{Predicate-Phrase}$ (ps.106-107, (57))
 ii. $\text{Predicate-Phrase} \rightarrow \text{Aux}^{\wedge} \text{VP (Place) (Time)}$
 vi. $V \rightarrow \text{CS [=símbol complex]}$
 vii. $\text{NP} \rightarrow (\text{Det}) N (S')$
 viii. $N \rightarrow \text{CS}$
 ix. $[+\text{Det} -] \rightarrow [\pm\text{Count}]$
 x. $[+\text{Count}] \rightarrow [\pm\text{Animate}]$
 xi. $[+N, + -] \rightarrow [\pm\text{Animate}]$
 xii. $[+\text{Animate}] \rightarrow [\pm\text{Human}]$
 xiii. $[-\text{Count}] \rightarrow [\pm\text{Abstract}]$
 xiv. $[+V] \rightarrow \text{CS} / \alpha^{\wedge} \text{Aux} - (\text{Det}^{\wedge} \beta)$, where α is an N and β is an N
 xvi. $\text{Aux} \rightarrow \text{Tense (M) (Aspect)}$
 xvii. $\text{Det} \rightarrow (\text{pre-Article}^{\wedge} \text{of}) \text{Article (post-Article)}$
 xviii. $\text{Article} \rightarrow [\pm\text{Definite}]^{43}$

La primera classificació que fa Chomsky és la següent: «Among the rewriting rules of the base component we can distinguish branching rules, such as (i), (ii), (iii), (iv), (vii), (xvi), (xvii), from subcategorization rules, such as all others of (37)» (p.112). Amb aquesta primera divisió, Chomsky pretén possiblement separar les regles d'estructuració sintagmàtica (=«branching rules», terme arbori) de les regles que afecten els «trets sintàctics», que ara anomena genèricament *de subcategorització*, les quals esmenta per oposició a les altres («all others»); ja anirem veient que en realitat hi ha barreja.

La segona classificació és aquesta: «Branching rules and subcategorization rules may be *context-free* (such as all of the branching rules of (37) and (x), (xi), (xii), (xiii), (xviii)) or *context-sensitive* (such as (vi), (viii), (xiv), (xv)). Notice that (37) contains no context-sensitive branching rules» (p.112). Jo diria que ací hi ha les primeres manifestacions de barreja entre les dues classes de regles, car el lector s'ha de preguntar com és que (xviii) és una regla de subcategorització quan la primera part de la regla

⁴³ En aquestes regles hi ha diversos problemes. Per exemple, el N i el V tenen un tractament paral·lel fins a les regles (vi) i (viii) (que no són ni regles de reescriptura ni regles semàntiques, i fan esdevenir complexa una cosa simple), però a partir d'ací tenen un tractament divers (el V-CS continua com a (xiv) i el N-CS com a (xi)). Al llarg d'aquest punt citaré els problemes que trobe interessants en relació a la Sintaxi.

conté un símbol categorial (Art; compareu aquesta regla amb les regles (ix-xiv)). Per una altra banda, com que Chomsky abans ha caracteritzat les regles de subcategorització per oposició a les altres («all others») sense enumerar-les, no s'ha vist en la necessitat d'acabar la regla (ix), que és l'única que Chomsky no cita en tota l'exemplificació que veurem, potser perquè «+Det» sembla més un símbol categorial que no un símbol semàntic («syntactic» en la terminologia de Chomsky (1965)), i tenint en compte que aquest símbol es reescriu a la regla (xvii) i «Art» a la (xviii), tindríem que la regla (ix) es podria reescriure dues vegades de la manera següent

(38) [+Det -] → (((pre-Article[^]of) [±Definite] (post-Article)) -) →
[±Count]⁴⁴

La informació que hem trobat fins ara concorda amb la que hem vist al punt anterior quant als conceptes de subcategorització i selecció, però amb el següent fragment la cosa s'enterboleix

(39) Among the context-sensitive subcategorization rules we have, furthermore, distinguished two important subtypes, namely *strict subcategorization rules* such as (37vi) and (37viii)), which subcategorize a lexical category in terms of the frame of category symbols in which it appears, and *selectional rules* (such as (37xiv), (37xv)), which subcategorize a lexical category in terms of syntactic features that appear in specified positions in the sentence (p.113).

Jo començaria deduint que la interpretació esmentada al penúltim paràgraf de §2.2.6 (que la subcategorització és un concepte genèric que es subdivideix en subcategorització estricta i selecció) és certa malgrat el problema que hi he anotat. Per una altra banda, caldria que ens preguntàssem, com ja he anotat, per què el paral·lelisme entre el V i el N

⁴⁴ Potser el símbol "Det" no és un símbol categorial que representa l'article i els demostratius (que és el que fan pensar anàlisis com la de (3: Det=*the*)), sinó un símbol funcional (que és el que pot fer pensar la regla (37xvii), concretament allò que ara anomenem "especificador". Si això és veritat, seria una altra confusió entre els conceptes "categoria" i "funció" que caldria afegir a les que hem vist a §2.1.5. Vegeu la comprovació d'aquesta possibilitat a §3.1.4 comentant (18).

s'acaba a (vi) i (viii) i no continua desenvolupant-se; però la qüestió més important és que Chomsky fa una descripció dels conceptes de subcategorització estricta i selecció que coincideix amb la que fa a la p.95 (descripció que hem vist ací a §2.2.6 comentant (36)), però les regles amb què exemplifica la descripció no s'hi ajusten del tot, ja que (xiv) és una regla de subcategorització estricta del verb i no una regla de selecció, car perquè fos una regla de selecció no hi hauria d'haver símbols categorials (dos Ns), sinó trets semàntics pertanyents a membres de la categoria nominal (vegeu la regla de (36) si us plau). Podríem pensar que això són detallets que en el pitjor dels casos dificulten la comprensió del lector, però que en realitat no tenen importància. Ara bé, qui pense així hauria d'explicar per què a la mateixa pàgina de la cita que estem comentant hi ha un altre punt (el que segueix el "sumari"), «Selectional rules and grammatical relations»), que comença així

(40) We shall say that a selectional rule, such as (37xiv), (37xv), defines *a selectional relation* between two positions in a sentence –for example, in the case of (37xiv), the position of the Verb and that of the immediate preceding or immediately following Noun. Such selectional relations determine grammatical relations... (p.113).

Per la primera oració d'aquest fragment podríem pensar que Chomsky està parlant de relacions semàntiques entre les paraules (això és, el que Radford (1988) entén com a restriccions de selecció en la combinació de les paraules), però la segona oració jo diria que dificulta molt (si no és impossibilita en redó) aquesta lectura, excepte que vulguem creure que les "relacions gramaticals" no són un concepte sintàctic (creença que no es deriva de §2.2.2 de Chomsky (1965), vegeu ací §2.1.3) sinó un concepte semàntic, o pitjor encara, un concepte sintàctic que es deriva no del que implica el concepte *categoria*, sinó dels trets semàntics dels noms (que és l'única categoria de què hem donat trets de selecció).

L'últim punt que Chomsky dedica a aquestes qüestions (ps.153-160) abunda en vacil·lacions, de tal manera que el problema de fons (que és en definitiva la relació entre la Sintaxi i la Semàntica) no s'aclareix. En veurem

el principi i el final: «Selectional rules play a rather marginal role in the grammar, although the features that they deal with may be involved in many purely syntactic processes

(41) The book which / who you read was a best seller
(adaptació de (4i), p.150)

One might propose, therefore, that selectional rules be dropped from the syntax and that their function be taken over by the semantic component» (p.153). Observeu la contradicció: les regles de selecció fan un paper marginal en la Sintaxi encara que es troben implicades en *molts* processos sintàctics *purs* . ¿Com hem d'entendre això? Jo ho interpretaria de la següent manera: perquè en el fons, la concepció de Chomsky sobre la Sintaxi no és tan radicalment diferent de la de Groot (que reservava el terme "sintaxi" per als processos morfològics asintàctics, vegeu l'apèndix 1). I la raó d'això és que entre tots dos hi ha una afinitat: que la Sintaxi són només formes, sense que hi haja funcions sintàctiques⁴⁵ . Des d'aquest punt de vista és comprensible que en l'alternança de (41: which / who) vegem un «procés sintàctic pur», però si introduïm les funcions haurem de dir que aquestes dues paraules (que pertanyen a la mateixa categoria) fan la mateixa funció sintàctica al si de (41), i per tant, que hi haja l'una o l'altra no té cap implicació sintàctica, sinó solament de semàntica lèxica⁴⁶ . Sempre podem dir que aquestes diferències són sintàctiques⁴⁷ , sobretot quan no definim ni les categories ni les funcions, però si ens comprometem a dir quina funció sintàctica fa o pot fer cada categoria al si de l'oració, aleshores és molt probable que no siga gens fàcil dir que el gènere és una categoria

⁴⁵ No cal dir que perquè hi haja funcions al si de la Sintaxi no solament n'hem de parlar (que és una condició necessària però no suficient), sinó que també les hem de definir; això és, si no donem a les funcions sintàctiques una funció al si de la Sintaxi, és pràcticament com si no existissen, per molt que en parlem (vegeu §2.1.5).

⁴⁶ Si hi ha *who* vol dir que l'antecedent és personal, i si hi ha *which* vol dir que l'antecedent és un animal no humà o una cosa o concepte.

⁴⁷ Aquestes diferències pertanyen al tipus de diferència genèrica de *gènere* ; vegeu l'apèndix 4.

sintàctica⁴⁸.

Vegem finalment alguns fragments del final d'aquesta darrera part dedicada a la selecció lèxica

(42) It is clear from this fragmentary and inconclusive discussion that the interrelation of semantic and syntactic rules is by no means a settled issue... In general, one should not expect to be able to delimit a large and complex domain before it has been thoroughly explored. A decision as to the boundary separating syntax and semantics (if there is one) is not a prerequisite for theoretical and descriptive study of syntactic and semantic rules. On the contrary, the problem of delimitation will clearly remain open until these fields are much better understood than they are today... It is not surprising that nothing conclusive results from this. (ps.159-160)

Jo només diria que si partim de la concepció anterior, és comprensible que no puguem delimitar la Sintaxi de la Semàntica, perquè és clar que una certa exploració és necessària, però la tradició europea ja fa 2500 anys que està explorant, i potser ja estem en condicions de fer un salt interpretatiu i aplicar el que defensem: que el Generativisme és una escola hipotètico-deductiva.

2.2.8. Nota final sobre la “subcategorització”

Hem vist que Chomsky parteix de dos tractaments radicalment distints: el del N (en què només parla del nom; dóna trets en general semàntics dels membres de la categoria nominal) i el del V (en què no parla del verb; dóna

⁴⁸ Si la insinuació que hi ha a l'apèndix 2.2 fos certa (que el nombre podria ser un membre de la categoria adjectiva), aleshores seria possible que el gènere també pertanyés a la categoria adjectiva, encara que tindria una particularitat remarcable: que no podria tenir cap modificador (diversament del nombre -en el cas que la possibilitat suggerida a l'apèndix 2.2 fos correcta), i que només tindria pertinença plena (o prou plena) en les llengües que tinguen l'oposició *animal / no animal*. Com que el gènere està ple de gradualitats i no veig quina funció sintàctica pot fer al si de l'oració, em decante per creure que no pertany a cap categoria sintàctica.

en primer lloc trets sintàctics de l'entorn verbal, i en segon lloc dóna trets semàntics dels noms que poden ocupar l'entorn verbal). Ara bé, a pesar d'aquesta asimetria, Chomsky intenta aplicar el mètode de la subcategorització verbal al nom (encara que diu poques coses i problemàtiques; p.100) i a l'adjectiu (p.107 (57xv)). Aquesta tendència (aplicar el mètode d'investigar una categoria a totes les altres categories) es reafirmà a Chomsky (1970), durant els 70 s'assentà (per exemple, Jackendoff (1977) intentà demostrar que tots els sintagmes s'estructuren en tres nivells), i durant els 80 ha continuat vigent. És possible que aquesta tendència es relacione amb una altra tendència que he anunciat a §1.1: la tendència a cercar semblances i fer superposicions entre els conceptes bàsics. Ara bé, si tenim en compte que cada categoria hauria de fer una funció distinta (o funcions) al si de l'oració, aleshores podrem començar a pensar que l'objectiu no és establir paral·lelismes i semblances entre les categories (entre d'altres coses perquè les línies paral·leles no tenen cap punt de contacte, i per tant no es toquen –ni es relacionen, podríem dir), sinó cercar les dissemblances i les cruïlles significatives. Per exemple, si Chomsky es posa a parlar dels noms i només parla dels noms, mentre que quan es posa a parlar dels verbs no parla dels verbs sinó del que hi ha sintàcticament i semànticament al seu entorn, això no és una casualitat; i si Radford (1988: §7) es posa a parlar de la subcategorització i dedica 23 pàgines al verb i 6 només a l'Adj, N i P plegats, tampoc no pot ser una casualitat, sinó un efecte de la naturalesa categorial del N i del V, naturalesa que és tan distinta que no hi ha cap paral·lelisme. Ara bé, si intentem igualar totes les categories (o les més importants), aleshores no solament falsejarem la realitat, sinó que damunt perdrem de vista les primeres intuïcions sobre les categories (que més d'una vegada coincideixen amb les hipòtesis que exposaré). En posaré un exemple.

Ja hem vist que l'exposició chomskyana sobre la selecció lèxica no és massa clara, però hi ha un tros que subscriuria absolutament, aquest: «Consider now the selectional rules [del verb i l'adjectiu], which constrain the choice of Verb and Adjective in terms of a free choice of certain features of the Noun (in this case, the Subject and the Object)» (p.114). Segons aquest fragment, la tria del nom constreny la tria de l'adjectiu, cosa que té una certa

versemblança: segons quin siga el nucli nominal que triem podrem triar una perifèria adjectiva o una altra, amb la qual cosa estarem fent que allò que sembla més important sintàcticament (el nucli) ho siga també semànticament⁴⁹. I bé, el que m'interessa assenyalar és que Chomsky estableix un paral·lelisme entre l'Adj i el V, però no en el sentit de fer dependre el verb del subjecte (insinuació que és possible que aparegués a l'obra de 1957, vegeu ací la n. 46 de §1.4.10), sinó en el sentit de fer-lo dependre alhora del subjecte i de l'objecte, cosa que comporta que el verb no depén d'un sol element sinó d'una parella d'elements, el subjecte i l'objecte⁵⁰; aquesta idea és possible que enllace amb la idea que el verb és un connector, que deu ser la idea bàsica que movia Chomsky a establir una relació entre el subjecte i el verb i entre el verb i l'objecte (vegeu ací §2.1.3). Ara bé, el problema és que totes aquestes intuïcions no es corresponen amb l'estructura sintàctica que proposem (recordem la relació V-subjecte, que és impossible segons l'esquema oracional O=SN SV), i per això podem acabar atribuint a la Semàntica coses que en realitat són efecte de l'estructura sintàctica, com ara quan Chomsky diu implícitament que el subjecte i l'objecte seleccionen el verb, quan segons la hipòtesi que adoptaré, el subjecte i l'objecte no seleccionen el verb, sinó que el dominen sintàcticament (concretament, l'exigeixen, vegeu §7.5.3), i per tant l'observació intuïtiva de Chomsky seria una conseqüència de l'estructura sintàctica oracional. I bé, quan es produeix aquesta dissociació entre la intuïció que tenim i l'estructura sintàctica que proposem, aleshores podem complicar inversemblantment l'estructura sintàctica, com en la continuació del darrer fragment de Chomsky que hem vist, on aquest autor comença a fer un raonament més i més complicat, i al cap de pàgina i mitja ha de dir que «the decision to choose the complex symbol analysis of Verbs independently and to select Nouns by a selectional rule in terms of Verbs leads to a quite considerable complication of the grammar» (p.115).

⁴⁹ Podríem arguir que també podem començar per la perifèria adjectiva, cosa que és factible teòricament però molt inversemblant quan ho apliquem a la realitat comunicativa. Vegeu §7.2.3 i §7.5.6.

⁵⁰ No cal dir que aquesta parella hauria de tenir alguna relació sintàctica entre els seus membres. Segons la hipòtesi que faré, el verb no dependria d'un sola parella, sinó de múltiples (vegeu §7.5.3).

El que Chomsky entén per “subcategorització estricta” (l'entorn sintàctic en què pot aparéixer el verb, i per extensió qualsevol categoria) entenc que és fonamental: tan fonamental que definir això és equivalent de definir la sintaxi del llenguatge humà. Però el problema és que com a conseqüència d'introduir el lexicó en la Sintaxi, hem intentat saber la “subcategorització estricta” no de cada *categoria* sinó de cada *paraula*, de cada membre de cada categoria, procés que ens ha portat a cabussar-nos en l'arrossar, i a conseqüència d'això els brins i guaixos d'arròs (=paraules, arbres) ens han impedit de veure les basses d'arròs (=categories, boscos). Ja la mateixa paraula *subcategorització* és enganyosa: seguint possiblement el model de la Fonologia, es tracta d'anar sempre avall des del nivell oracional, i com que no hi ha frontera entre la Sintaxi i la Semàntica, podem seguir avall fins que arribem no sabem ben bé a on (potser a l'absurd, com veurem després en un parell d'exemplificacions). Jo diria que el que hi ha en tot això de la “subcategorització” és un procés classificatori que no s'acaba mai i que no sabem on ens porta: primer classifiquem les paraules segons la categoria a què pertanyen, i aleshores, en compte de veure què implica aquest concepte, continuem classificant al si de les categories. Això ja ho va fer Dionís de Tràcia (segle I a.C.), que va ser un gran classificador⁵¹, i nosaltres també ho hem continuat fent durant les últimes dècades (en alguns casos com a objectiu central explícit, com a Gross (1968) i (1975)). Per una altra banda, cal dir que Chomsky sabia que la “subcategorització” és una (*sub*)*classificació*, i per això usava l'etiqueta “subclassificació” al costat de “subcategorització” (ps.77, 92, 94, 95, 97...).

Segons aquest treball, el concepte *categoria* és un concepte sintàcticament simple en el sentit que no hi ha cap categoria que tinga al seu si cap tret sintàctic separable o aïllable de la categoria. Per exemple, si parlem de la unitat lèxica *taula*, des d'un punt de vista sintàctic direm que és un nom, i res més, sense que continga al seu si cap element més elemental que el concepte *nom*. Ara bé, si parlem de la unitat lèxica *taula* des d'un

⁵¹ Aquest autor va establir més de 20 classes de “noms” (=noms més adjectius) (primitius i derivats, comuns i propis, comparatius, diminutius...), i més de 28 classes semàntiques d'adverbis (Michael (1970: 82-85 i 101 respectivament). Aquest afany classificador contrasta amb el fet que segons Arens (1969: 46) no hi ha Sintaxi a la Gramàtica d'aquest autor, i Michael (1970: 122) comenta que ni hi ha Sintaxi «nor does he pay much attention to the relation between words».

punt de vista semàntic, aleshores és possible que aquesta unitat siga complexa en el sentit que continga al seu si diversos elements semàntics més simples que el significat semàntic 'taula', elements que hauria d'especificar la Semàntica a través de l'estudi dels camps semàntics.

Abans d'acabar amb la "subcategorització" (quant a "selecció", vegeu el comentari que hi ha a §6.3.5.2 sobre (66c: *estar en bajoqueta*)), veurem on han anat a parar dos autors que usen aquest concepte. Lyons (1968) parla a §4.2.9 dels criteris distribucionals tradicionals per establir les categories sintàctiques; al punt següent, §4.2.10 (que es diu, significativament, «Subclassification»), Lyons proposa de "reclassificar" la divisió de §4.2.9 (on havia arribat a unitats com N i V), i apareixen els trets \pm concret, \pm animat... I bé, després d'aquest punt n'hi ha un altre que m'agradaria reproduir íntegrament, ja que encara que no és precisament un model de claredat teòrica, des del punt de vista que estic adoptant sí que és clar. Lyons comença establint la necessitat de delimitar el concepte "gramaticalitat", delimitació que depèn de dos factors (43a) i (43b); (43c) «sembla» que és la conclusió.

(43) a. The first [factor principal que determina el concepte "gramaticalitat"] may be referred to as the principle of 'diminishing returns'. It is possible to go a lot further with the distributional subclassification of words than would have thought feasible, or even desirable, by traditional grammarians. But sooner or later, in his attempt to exclude the definitely unacceptable sentences by means of the distributional subclassification of their component words, the linguist will be faced with a situation in which he is establishing more and more rules, each covering very few sentences; and he will be setting up so many overlapping word-classes that all semblance of generality is lost. This is what is meant by the principle of 'diminishing returns': there comes a point (and where this point is might be legitimate matter for dispute) at which the increase in the complexity of the rules is too 'costly' in proportion to its 'yield', a relatively small increase in the coverage of acceptable and unacceptable sentences (ps. 152-153)

b. The second factor is no less important. Since the sentences of

the language being described are so numerous..., one cannot hope to decide for every sentence generated by the grammar that it is definitely acceptable or unacceptable. In fact, one does not have to go very far with the grammatical description of any language before one finds disagreement among native speakers about the acceptability of sentences generated by the rules tentatively established by the grammarian. There is therefore a real, and perhaps ineradicable, problem of indeterminacy with respect to acceptability and unacceptability (p.153)

- c. It would seem to follow from these considerations that the grammatical structure of any language is in the last resort indeterminate (p.153).

En resum: la "subcategorització" ens porta a canviar d'etiquetes (de «gramaticalitat», la delimitació de la qual és l'objectiu inicial del punt, passem a parlar constantment de «acceptabilitat»); ens porta a anar més enllà d'on és desitjable, a perdre la generalitat (que és bàsica en tota ciència; «all semblance of generality is lost»), a discussions i complexitats massa costoses, a no poder saber què és «(in)acceptable», i a la conclusió: *la indeterminació de l'estructura sintàctica* (que és també el títol del punt: «Indeterminacy of grammar»). Per una altra banda, una miqueta més avant, Lyons comença a parlar de la gramàtica i el lèxic a §4.3, i reprén la "distribució" (§4.3.2) i la "subcategorització" (ara sota l'etiqueta «Grammatical features» ; §4.3.3), i al següent , §4.3.4, tracta sobre «Implication of congruence in grammatical and semantic classification»: com que hem introduït la Semàntica al si de la Sintaxi (els trets "sintàctics" segons Chomsky i "gramaticals" segons Lyons), és natural que passem imperceptiblement de la Sintaxi a la Semàntica.

En el raonament de Lyons hi ha un element que aquest autor no desenvolupa explícitament: que "anar més enllà d'on és desitjable" possiblement és anar a parar a dir que hi ha tantes (sub)categories sintàctiques com paraules. Aquesta conclusió apareix explícitament a Gross (1975), autor que comença conclouent que «Nos tables... montrent qu'il est possible de construire des classes syntaxiques extensionnelles» (p.214).

Concretament, a partir de 3000 verbs analitzats n'han eixit 2000 classes, cosa que porta a dir «qu'en général, il n'existe pas deux verbs qui ont les mêmes propriétés syntaxiques» (ídem). La meua opinió és que aquesta afirmació és perfecta si canviem «proprietats sintàctiques» per *proprietats semàntiques*, car si hi ha les mateixes propietats semàntiques o significat semàntic és perquè hi ha sinonímia⁵². Ara bé, sintàcticament jo diria que és una afirmació *absolutament* antisintàctica, car segons la hipòtesi que desenvoluparé *absolutament* tots els verbs tenen les mateixes propietats sintàctiques. Observeu que si vaig ben encaminat, el cas de Gross seria un exemple de treball *semàntic* que usa l'etiqueta "sintaxi".

2.3. MÉS SOBRE LA GRAMATICALITAT I EL PARLANT

Reprendrem en aquest punt dues qüestions que ja hem tractat a §1.6 i §1.7 perquè hi ha o bé algunes novetats respecte de l'obra de 1957, o bé alguns efectes que he trobat que és interessant veure'ls. A partir d'ara ja no reprendré aquestes qüestions (o unes altres ja tractades) si no veig novetats que considere convenient comentar-les.

2.3.1. Sobre la gramaticalitat i l'acceptabilitat

Podríem resumir el que hem vist a §1.6 sobre aquesta qüestió en Chomsky (1957) de la següent manera: *gramaticalitat* i *acceptabilitat* s'usen una vegada com a sinònims; no es parla de l'acceptabilitat; la gramaticalitat es defineix negativament en relació al significat, cosa que comporta haver d'acudir constantment al significat; no hi ha oracions gramaticals i oracions agramaticals, sinó "un grau de gramaticalitat" (que no sabem en base a què s'ha de mesurar), de tal manera que hi ha oracions molt (a)gramaticals,

⁵² La sinonímia estable deu ser un fenomen rar a nivell de parles socials o dialectals, però no la sinonímia inestable, que té molt d'interés per al sociolingüista. Per exemple, a pesar que el català és una llengua tan desposseïda a causa del domini nacional exterior, jo he vist retrocedir en el meu dialecte les formes antigues o regionals *jo faç* i *aplegar* a favor de les generals *jo faig* i *arribar*).

mitjanament (a)gramticals, poc (a)gramaticals, etc.

La primera novetat que hi ha a l'obra de 1965 és que Chomsky ací sí que parla de l'acceptabilitat

(44) Let us use the term "acceptable" to refer to utterances that are perfectly natural and immediately comprehensible without paper-and-pencil analysis... Obviously, acceptability will be a matter of degree... The more acceptable sentences are those that are more likely to be produced, more easily understood, less clumsy, and in some sense more natural (ps.10-11)

Ara bé, si volem que aquest terme siga teòric, aleshores la descripció que hem vist és massa ambigua, cosa que el mateix Chomsky diu a la n.5 en acabar el fragment reproduït: «These characterizations are equally vague, and the concepts involved are equally obscure» (p.195).

Tres línies més avall Chomsky comença a parlar de la gramaticalitat amb aquestes paraules: «The notion "acceptable" is not to be confused with "grammatical." ⁵³ Acceptability is a concept that belongs to the study of performance, whereas grammaticalness belongs to the study of competence» (p.11). Aquest raonament té un problema: que intentem definir una parella de conceptes foscos recorrent a una parella de conceptes a primera vista tan indefinits com els anteriors. Abans, però, de comentar aquests nous conceptes, val més que continuem amb els primers. Chomsky té la idea que el concepte important és la gramaticalitat, i no l'acceptabilitat, i per això continua dient que «the sentence of (45a) [en oposició a (45b)]

- (45) a. The man [O₁ who the boy [O₂ who the students recognized O₂] pointed out O₁] is a friend of mine (p.11 (2ii))
b. John, Bill, Tom, and several of their friends visited us last night

⁵³ Cal dir que tres línies més amunt havia escrit a la n.5 a propòsit de la probabilitat dels "tipus d'oracions" (vegeu §1.6.1 i §1.6.5 sobre el concepte *probabilitat*, i la n.26 sobre "tipus d'oracions") que «the *acceptable or grammatical* sentences (or sentence types) are no more likely, in any objective sense of this word, than the others» (p.195; subratllat meu), cosa que no veig que contribueixca a aclarir aquests conceptes.

(p.11 (1iii))

is low on the scale of acceptability but high on the scale of grammaticality» (p.11). Segons Chomsky, (45a) és una oració "gramatical", però és una oració més complexa sintàcticament que no (45b) pel fet que (segons la meua terminologia) el nucli del subjecte té un modificador restrictiu oracional, modificador que consta al seu torn d'un subjecte que té un nucli modificat per un altre modificador restrictiu oracional; i bé, aquest diferent grau de complexitat, fa que el receptor (continuem en la meua terminologia) haja de fer un esforç intel·lectual menor en el cas de (45b), cosa que explicaria que siga més acceptable. Tenim per tant que la gramaticalitat i l'acceptabilitat poden divergir: una oració pot ser gramatical i en canvi ser poc o gens acceptable (i no sabem si també es dona el cas contrari: oracions que siguen acceptables i agramaticals). Tanmateix, el problema sorgeix quan intentem separar a partir d'aquesta idea (que jo trobe clara) la gramaticalitat de l'acceptabilitat (observeu que a (45) hem aclarit un aspecte de l'acceptabilitat, però no hem dit res de nou sobre la gramaticalitat), cosa que segons la meua opinió depén del fet que puguem separar la Sintaxi de la Semàntica (i de la resta de la Lingüística). I bé, com que Chomsky no va delimitar la Sintaxi a les obres de 1957 i 1965, és natural que no puga separar la sintacticitat ("gramaticalitat") de l'acceptabilitat, i de la mateixa manera que vol prescindir del significat però no pot deixar de parlar-ne, igualment veu que el concepte important és la sintacticitat, però no pot deixar

de parlar de l'acceptabilitat⁵⁴. Més encara: com que no definim la sintacticitat (que és un concepte teòric que no existeix fora de la teoria sintàctica), aleshores no tenim més remei que usar l'únic concepte que existeix fora de la teoria lingüística (que és l'acceptabilitat, criteri que les persones usem constantment en la comunicació), resultat que no és gens sorprenent, car si no definim què és la Sintaxi, l'única manera d'acostar-nos a aquest concepte és usar "la fosca dependència de la intuïció" que denunciava Chomsky (1957).

La situació que acabem de veure té un efecte molt greu: que hàgem considerat que el concepte més complex (que és, evidentment, el de la realitat comunicacional, l'acceptabilitat, car hi intervenen les regles sintàctiques, les regles semàntiques, les fonètiques i en general totes les regles teòriques que puguem elaborar entorn de què és la comunicació) és el més simple (que és la sintacticitat), potser pel fet que solem anar de les coses simples a les complexes, i com que per arribar a la sintacticitat havíem de passar per l'acceptabilitat, doncs podria semblar que aquest havia de ser el més simple: «Correspondingly, although one might propose various operational tests for acceptability, it is unlikely that a necessary and sufficient operational criterion might be invented [¿per què?] for the much more abstract [les coses més abstractes són sempre més complicades que les

⁵⁴ Com en el cas del fragment de Lyons que hem vist a (43). Per una altra banda, hi ha una forma fàcil de "resoldre" aquest problema: parlar només de "gramaticalitat", que és l'opció pràcticament general (vegeu els comentaris sobre (6) de l'apèndix 2). La veritat és que no és fàcil trobar autors que segueixquen les diferències que hi ha a Radford (1988: 370), segons les quals el símbol "*" es refereix a la sintacticitat, "!" a la mala formació per causes semàntiques i "? " als dubtes (sintàctics o semàntics)

- (i) You have convinced my mother (89)
- (ii) ?You have convinced my goldfish
- (iii) ??You have convinced my computer
- (iv) ?!You have convinced my frying pan
- (v) !You have convinced my theory
- (vi) !!You have convinced my bith

No cal dir que si propostes com aquesta tenen poc d'èxit és perquè no hem definit què és sintàctic i què no ho és, i per tant és perillós arriscar-se en aquestes distincions. De fet, si tornem a Radford (1988) veurem que a la pàgina següent de l'esmentada (que continua sent del punt que tracta les restriccions de selecció) hi ha dues oracions amb el senyal de mala formació sintàctica quan jo no veig res més que un problema de selecció lèxica

- (vii) *John persuaded his frying-pan to burn the chops (92a)
- (viii) *John persuaded his bith to startle the world (93a)

menys abstractes⁵⁵] and far more important notion of grammaticalness» (p.11). En poques paraules: com que no delitem al si de la Lingüística (excepte en el cas de la Fonologia), segurament ho hem d'estudiar tot plegat, cosa difícilíssima (i que pot portar fàcilment a barrejar allò que és convenient que ho separem per tal d'entendre-ho més fàcilment)⁵⁶ .

El procés que acabem de veure es repeteix una mica més avant a la p.27 quan parlant de "l'adequació descriptiva" i "l'adequació explicativa" ⁵⁷ diu que l'adequació explicativa es troba «on a much deeper and hence much more rarely attainable level» que l'adequació descriptiva, que té l'objectiu de «correctly describes its object, namely the linguistic intuition –the tacit competence– of the native speaker». En realitat, el camí és l'invers segons el meu punt de vista: el lingüista ha d'usar en la pràctica la intuïció, però el que ha de tenir davant dels ulls no és aquesta intuïció atòrica (o, si voleu, tan teòrica que engloba totes les teories sobre la comunicació), sinó el desig de construir una teoria sintàctica (o de qualsevol altra parcel·la de la Lingüística) coherent i interpretativa, i si reïx podrà donar compte de moltes intuïcions del parlant (i de moltes més coses). Com que aquests dos processos de posar en primer pla "la fosca dependència de la intuïció" no són cap anècdota de Chomsky (1965), sinó una constant del Generativisme (vegeu els manuals

⁵⁵ No sé si hi haurà lectors que puguen trobar discutible aquesta afirmació. Si el dubte es resol positivament, vegeu l'apèndix 5 sobre l'oposició *concret / abstracte* .

Potser hi ha una altra raó per la qual Chomsky va dir que la sintacticitat és més abstracta que l'acceptabilitat: perquè tendim a pensar que "sabem" què és l'acceptabilitat i que no sabem què és la sintacticitat. Ara bé, en la mesura que la "gramaticalitat" forma part de l'acceptabilitat (creença que ja va expressar Chomsky: «Grammaticalness is only one of many factors that interact to determine acceptability», p.11), el primer no pot ser més abstracte (ni més complex) que el segon (ni podem "saber" realment què és l'acceptabilitat mentre no "sapiguem" què són diversos conceptes, entre els quals la sintacticitat). Si això és veritat, voldria dir que hi hauria una mala jugada del doble sentit del mot *saber* en el llenguatge (el saber lingüístic i el saber metalingüístic, això és, el saber intuïtiu del parlant i el saber teòric del lingüista), car podem saber què és l'acceptabilitat com a parlants, però actualment no com a lingüistes.

⁵⁶ Les observacions de les ps.10-11 sobre la competència i l'actuació (que comentarem al final del punt) i la gramaticalitat i l'acceptabilitat, desemboquen a la p.12 en aquestes paraules: «it is clear that we can characterize unacceptable sentences only in terms of some "global" property [perquè són el resultat de totes les regles que intervenen en la comunicació]... This observation suggests that the study of performance could profitably begin with an investigation of the acceptability of the simplest formal structures in grammatical sentences».

⁵⁷ Correspon al final de §1.4, «Justification of Grammar». Vegeu ací §1.5 sobre aquests conceptes en l'obra de 1957.

de Radford com a exemple, o ací §4.2), el resultat és una teoria tan abstracta que amb prou feines entenem els que ens hi dediquem de cor i ànima (i per això no són estranyes les contradiccions en els nostres treballs), una teoria que continua sense resoldre no solament problemes difícils sobre els quals el Generativisme s'ha centrat des del principi (la passiva i les construccions d'infinitiu), sinó també els conceptes més elementals (i essencials) de què és un N, un Adj, un V o una F (i la manca de resultats positius és encara més gran, com és natural, en conceptes categorials més difícils com l'Adv i el trio infinitiu-participi-gerundi).

Acabarem aquest punt tornant a la dualitat *competència / actuació*. ¿Què pot ser la competència? Jo diria que la competència lingüística d'un parlant és un conjunt de "sabers": el de la sintaxi, el de la semàntica, el que sap interrelacionar estructures sintàctiques reals (vull dir fetes amb paraules, no amb símbols categorials) amb sons i tonalitats, etc. I l'actuació no seria res més que l'entrada en funcionament dels sabers anteriors. Ara bé, ¿per què volem separar la competència de l'actuació (o la *llengua* de la *parla* en el cas de Saussure, separació que podria explicar la de Chomsky)? Sembla que és una obvietat l'afirmació que tota ciència no fa res més que buscar "la competència" (i quan la troba –o es pensa que l'ha trobada– esdevé *una teoria*) per poder explicar finalment "l'actuació" (que és la realitat)⁵⁸. Aquesta mateixa característica (que sembla una obvietat), podria fer malpensar: tenint en compte que estem capgirant algunes coses de manera que el que és més complex està esdevenint més simple, aquesta distinció de *competència / actuació*, ¿no serà una cobertura per no donar importància a les excepcions sintàctiques (que ja hem vist que Chomsky considera que n'hi ha «sempre») i poder seguir avant encara que l'actuació-realitat ens diga que anem errats? Al pròxim punt tractaré de contestar aquesta pregunta.

⁵⁸ Excepte la Lògica i la Matemàtica, que tenen la desgràcia de no poder contrastar les seues teories amb cap parcel·la de la realitat (i per tant poden elucubrar indefinidament –excepte que esdevinguen ciències auxiliars i es deixen guiar per les necessitats de les altres ciències).

2.3.2. Sobre l'emissor i el receptor

Podríem resumir la visió de Chomsky sobre aquests elements de la comunicació dient que pren com a pràcticament equivalents el procés d'analitzar i el procés de sintetitzar, cosa que el porta en primer lloc a negar que hi haja diferències importants entre el punt de vista de l'emissor i el punt de vista del receptor, i en segon lloc a alternar els dos punts de vista, i fins i tot superposar-los o usar-los simultàniament (vegeu §1.7.1). A l'obra de 1965 no n'hi ha tractament teòric, i l'ús pràctic segueix la teoria de 1957. Com que crec que no té utilitat donar-ne més mostres, passarem a veure un parell de conseqüències d'aquest marc teòric. La primera és que la neutralitat de la teoria respecte a l'emissor (o parlant) i el receptor (o escoltant) permet que puguem usar fórmules com ara *el parlant-escoltant* o qualsevol dels dos membres (*el parlant, l'escoltant*). Vet ací el que he trobat al primer punt de Chomsky (1965: 3-9) (cada "x" indica que l'expressió afectada de l'esquerra apareix una vegada a la pàgina esmentada a la part superior)

(46)	p.3	p.4	p.5	p.6	p.7	p.8	p.9
speaker-hearer ⁵⁹		xxx	x	x			x
speaker or hearer							xx
speaker						xxx	

⁵⁹ Algunes vegades també hi ha «listening» (per exemple a la p.21). Jo trobe més apropiat el terme *escoltant* o *escoltador* (=listening) que no *oïdor* o *sentidor* (=hearer), car no parlem a qui només ens sent sinó a qui ens escolta. A més, podria ser que hi hagués alguna contradicció semàntica en termes derivatius, car el sufix *-dor* sol tenir valor agentiu (vegeu Cabré i Rigau (1986: 62 i sobretot 91), valor que té el subjecte "normal" (el de la "veu activa") de *escoltar* (per exemple, a *Aquestes paraules no es poden escoltar* el subjecte no és agent), però no el de *sentir*, car quan una persona està sentint *voluntàriament* (tret semàntic que solem associar amb l'agentivitat, vegeu per exemple Comrie (1981: §3.1) o Gràcia (1989, (7) de p.150)) ha deixat de sentir per passar a escoltar. Potser caldria relacionar aquesta parella amb *mirar* i *veure*, però siga com siga, el que sembla segur és que *escoltar* implica pel cap baix estar mínimament atent, que és precisament la definició de Fabra («Fer atenció (a allò que diu algú)», DGLC), i una de les condicions del diàleg (o de la lectura) és que el receptor atenga si més no mínimament al que diu l'emissor. Notem finalment que en castellà *oyente* deu ser acceptable perquè en aquesta llengua poden dir "oye(me)", però nosaltres no podem dir (com a mínim en el meu dialecte) "ou(-me)" o "oeix(-me)" o "sent(-me)", sinó només "escolta('m)" i "atén(-me)". Diguem de passada que la consulta de Gràcia (1989: §4.3.5) fa pensar que no solament aquesta autora sinó també els que s'han ocupat dels "verbs de percepció", pensen que en aquests verbs «el subjecte no s'entén pas com un agent que realitza *voluntàriament* una acció» (p.204; subratllat meu); no he vist que Gràcia expliqui quina és la diferència que hi ha entre *sentir* i *escoltar*.

Aquesta diversitat terminològica no és estranya a l'actualitat. Per exemple, si llegim la «Introducció» de Maria Teresa Espinal (1988: 7-13), veurem que hi ha la següent evolució: comença per introduir *parlant* («la gramàtica (oracional) o sistema finit de regles que dona compte explícitament del coneixement estrictament lingüístic dels parlants», p.9), continua per *oïdor* («el model pragmàtic que aquí s'exposarà... permet objectivar... la tasca interpretativa duta a terme per l'oïdor», p.12) i l'alternança dels dos anteriors («Es tracta, doncs, d'un conjunt de propostes concretes sobre la correlació gramàtica-cognició, amb la qual cosa hom s'aproxima a qüestions que més aviat afecten la realitat psicològica de les teories postulades com una comprensió de la ment: quina relació hi ha entre les gramàtiques i la interpretació d'enunciats [=receptor]?, quin tipus de lligam hi ha entre les gramàtiques i el mecanisme cognoscitiu central?, o quina relació hi ha entre el coneixement que té un *parlant* de la seva llengua i el seu coneixement general?», p.13; subratllat meu), i acaba en la síntesi («Hom... acaba defensant una teoria mental-racional (en el sentit de reconstrucció racional del funcionament mental) de les pressuposicions, segons la qual només els parlants-oïdors disposen de pressuposicions...», p.13). A les obres de Chomsky dels anys 80 continua apareixent aquesta diversitat terminològica (vegeu per exemple les ps. 6, 7, 22, etc. de (1986a), on també hi ha un terme nou, *reader*).

La segona conseqüència del marc teòric de 1957 que vull assenyalar és molt més important, ja que és haver de renunciar d'una de les aportacions del Generativisme: la insistència en el fet que la Gramàtica no és res més que la teorització (“formalització”, diem sovint) del saber lingüístic del parlant. Aquesta conseqüència (que ja hem introduït a §2.2.1) ja es donava a l'obra de 1957 (vegeu ací §1.8.1.c'-d'-e'), i es repeteix a la de 1965

(47) When we speak of a grammar as generating a sentence with a certain structural description, we mean simply that the grammar

assigns this structural description to the sentence⁶⁰. When we say that a sentence has a certain derivation with respect to a particular generative grammar, we say nothing about how the speaker or hearer might proceed, in some practical or efficient way, to construct such a derivation. These questions belong to the theory of language use –the theory of performance (p.9)

Jo diria que el procés que hi ha és aquest: usem certes paraules (*generar*) amb un significat diferent del que tenen al diccionari (=ment de totes les persones en general –excepte algunes voltes la dels lingüistes quan apliquem conceptes “lògics” a la Lingüística), i per tant provoquem confusió. Arribats ací, hauríem de canviar el vocabulari que usem, però en compte de fer això, el que fem és separar la teoria de la pràctica-ús, i aleshores fem que hi haja una teoria de l’ús separada d’una altra teoria (la qual sembla que hauria de ser “la teoria de la teoria”). Una vegada que hem fet aquesta operació, traslladem els problemes des de “la teoria de la teoria” a “la teoria de la pràctica”, i com que nosaltres només estudiem “la teoria de la teoria”, doncs resulta que ja no tenim problemes. Ja podem comprendre (a banda el factors històrics que hi puga haver, com Saussure) per què tot seguit separarem la competència de l’ús (ps.10-15; vegeu ací el darrer paràgraf de §2.3.1). Cal dir que el mateix retret que acabe de fer cap a la concepció chomskyana, Chomsky també l’ha fet cap a la concepció saussuriana: «In Saussurean structuralism..., the notion of sentence was left in a kind of limbo,

⁶⁰ Hem de notar que si la funció d’una teoria sintàctica “generativa” és només assignar estructures sintàctiques a oracions ja generades, no hauríem de dir “gramàtica generativa”, sinó si de cas *gramàtica estructurativa*. Chomsky assenyala que la confusió de la paraula “generatiu” és tan persistent que aconsella un canvi terminològic, però s’hi oposa perquè «the term “generate” is familiar in the sense intended here [com a assignador d’estructures] in logic», p.9. (També apel·la al fabulós ideòleg alemany Humboldt, aquell de qui algú ha dit que tots lloem però pocs llegeixen –vegeu Arens (1969: 275)–, però ho fa sense explicar-ho i sense transcriure’n cap fragment –i amb vacil·lacions, car tota l’apel·lació està afectada per un «it seems».) És a dir, propugnem que la Lingüística és en definitiva una branca de la Psicologia, però la Gramàtica no genera *psicològicament* sinó *lògicament*. Ja tenim la raó de la contradicció: la subordinació de la Lingüística a la Lògica. L’any 86 Chomsky continuava insistint que *generar* no fa referència a la generació psicològica de l’emissor: «“generative” means nothing more than “explicit”» (1986a: 3).

Per una altra banda, ¿qui genera les oracions que la Gramàtica explica quina estructura hi ha? Com que aquesta pregunta jo no l’he vista a Chomsky (1965), ja es pot entendre per què 22 pàgines més avant, quan Chomsky explica quins són els objectius de “l’adequació explicativa” (que és l’adequació més important), no hi ha com podem generar oracions (p.31), que és la màxima aspiració que pot tenir qualsevol teoria sintàctica.

perhaps to be accommodated within the study of language use» (1981a: 19)

Per sort, però, Chomsky no ha seguit la seua pròpia doctrina, i a la mateixa obra de 1965 va col·locar una mica més avant (ps.24-25; també a més llocs) l'objectiu d'explicar l'adquisició del llenguatge com una de les condicions de l'adequació explicativa de la teoria lingüística (i per tant la teoria lingüística ha de tenir indubtablement un abast psicològic)⁶¹. Vegem com ho explica

(48) A child who has learned a language has developed an internal representation of a system of rules that determine how sentences are to be formed, used, and understood. Using the term "grammar" with a systematic ambiguity (to refer, first, to the native speaker's internally represented "theory of his language" and, second, to the linguist's account of this), we can say that the child has developed and internally represented a generative grammar, in the sense described (p.25)

2.4. SOBRE LA CREATIVITAT I L'INNATISME

2.4.1. Introducció

En aquest capítol, fins ara hem parlat de "microideologia sintàctica" (§2.1), de les relacions entre la Sintaxi i la Semàntica (§2.2), i de les relacions entre la Sintaxi i l'acceptabilitat i el receptor (§2.3). Ara entrarem en un camp, el de la "macroideologia lingüística", que he considerat que és convenient tractar malgrat que sovint em ve gran, sobretot perquè Chomsky es fonamenta en unes concepcions lingüístiques que a vegades em pareixen insuficients (com ara la de la recursivitat) i unes altres crec que són contradictòries (com ara la de la creativitat). Ara bé, el fet que el tema em

⁶¹ A §2.4 el lector veurà diverses cites que afirmen que «linguistic theory is mentalistic» (Chomsky (1965: 4)).

depassé actualment, farà que a vegades no opine o que haja de posar cullerada en un tema (el de l'innatisme) que sembla més propi dels psicòlegs que no dels lingüistes (encara que els lingüistes hem de fornir a la Psicologia una estructura lingüística general mínimament adequada per tal que els psicòlegs puguen explicar l'adquisició del llenguatge –explicació que al seu torn podria fer llum sobre aspectes lingüístics pendents d'aclarir).

Segons Arens (1969: 531-534) a finals del segle XIX hi ha una onada idealista que produeix un acostament a la Lingüística des de la Filosofia i la Psicologia, de manera que es recupera la línia ideològica que aniria d'Aristòtil a Humboldt i el Romanticisme passant per l'Escolàstica i la Il·lustració. Arens destaca especialment l'Escolàstica, que explicaria la preocupació per teories lingüístiques universals (p.759). I bé, jo diria que aquest context és prou adequat per a les preocupacions de Chomsky. Per exemple, a les ps. 5-6 Chomsky (1965) reivindica l'universalisme, encara que ho fa amb prudència, i per això no usa el singular sinó el plural en el títol del punt: «§1. Generative Grammars as Theories of Linguistic Competence» (ps.3-9). De fet, si «il y a dans la grammaire des observations qui conviennent à toutes les langues» de manera que «ces observations forment ce qu'on appelle la grammaire générale»⁶², haurem de fer *una* “gramàtica generativa”, i no diverses. Aquesta idea de pluralitat apareix en més parts de l'obra, com ara a «A linguistic theory must contain a definition of “grammar”, that is, a specification of the class of potential grammars» (p.24) o a la p.31, on hi ha diverses classes d'oracions (vegeu ací la n.26), diverses classes de descripcions estructurals i de gramàtiques generatives (p.31 (14); vegeu ací §1.5).

És probablement el mateix marc contextual el que explicaria un factor ideològic que jo trobe importantíssim: l'interés per l'explicació. No solament hem de dir que una parcel·la lingüística determinada és així (=descripció), sinó també per què és així⁶³. L'interés de Chomsky per l'explicació ja es

⁶² Aquests fragments corresponen a C.Dh. Du Marsais, autor francès del XVIII. Citat a Chomsky (1965: 5-6).

⁶³ Encara que, *realment*, la descripció i l'explicació potser no es poden separar. Vegeu §1.5

manifesta a la segona pàgina del llibre. Concretament, Chomsky fa referència a un altre dels elements contextuals, la Psicologia («linguistic theory is mentalistic, since it is concerned with discovering a mental reality», p.4), i a la n.1 ataca la Psicologia conductista (que Bloomfield acabà acceptant) i defensa la línia mentalista (que Sapir practicava). Aleshores, en aquest context, diu que «the behaviorist [=conductista] position is not an arguable matter. It is simply an expressions of lack of interest in theory and explanation» (p.4 n.1). Aquest interès per l'explicació deu tenir molta més importància si tenim en compte que la Lingüística nord-americana no havia seguit pel context dibuixat per Arens, sinó que havia anat a parar a un descriptivisme que menyspreava no solament tots els conceptes que no es relacionassen amb fenòmens observables, sinó també tot intent d'explicació (Newmeyer (1980: §1)). A tall d'anècdota: en aquesta obra hi ha a la p.23 una transcripció de l'opinió d'un lingüista que critica Trubetskoj perquè pretenia fer una explicació fonològica universal (en contra de l'opinió dominant aleshores a Estats Units que les llengües podien diferir il·limitadament) i perquè donava massa explicacions (en compte de fer una taxonomia sòbria). Vet ací les últimes paraules: «Los niños quieren explicaciones y hay un niño en cada uno de nosotros; el descriptivismo hace una virtud de no mimar a ese niño». Segons Newmeyer, les causes d'aquests excessos es trobarien en el XIX i principis del XX, quan els investigadors de les ciències humanes es queden bocabadats davant dels avanços de les ciències naturals, i aleshores es pregunten «¿cómo podemos ser científicos también? [doncs no es consideraven científics], ¿cómo podemos desembarazarnos nosotros mismos de la borrosa especulación que ha caracterizado nuestro campo?» (p.22). No crec que siga atrevit dir que ací hi ha un bon complex d'inferioritat de les ciències humanes davant de les naturals, complex que no té Eco, per al qual un treball és científic si aconsegueix aquestes quatre condicions: que tracte un objecte reconoscible i definit, que diga coses noves, que siga útil als altres, i que la hipòtesi siga verificable i refutable (1977: §II.6.1).

A partir, doncs, d'aquests dos elements (l'universalisme i la voluntat d'arribar a l'explicació –que en realitat són intrínsecs a la ciència), tractarem de veure alguns dels problemes que hi ha en les opinions de Chomsky

(1965) sobre la creativitat i l'adquisició del llenguatge.

2.4.2. Sobre la creativitat

Segons Chomsky, la preocupació per la creativitat del llenguatge (entesa en el sentit que «it provides the means for expressing indefinitely many thoughts and for reacting appropriately in an indefinite range of new situations», p.6) pertany a la tradició lingüística (p.6), encara que la concepció tradicional és inadequada pel problema de (49a), solucionat segons el que es diu a (49b)

- (49) a. Although it was well understood that linguistic processes are in some sense “creative”, the technical devices for expressing a system of recursive processes were simply not available until much more recently.
- b. In fact, a real understanding of how a language can (in Humboldt's words) “make infinite use of finite means”⁶⁴ has developed only within the last thirty years, in the course of studies in the foundations of mathematics (p.8)

Resulta per tant que el problema de la tradició seria no poder donar compte dels “processos recursius” (concepte que no he trobat a l'índex temàtic), problema que hauria resolt la Matemàtica. Abans de veure què solem entendre per “recursivitat”, seguim en Chomsky (1965). La tradició s'havia ocupat en general de la creativitat, però l'Estructuralisme no

- (50) Structural linguistics has rarely been concerned with the “creative” aspect of language use, which was a dominant theme in rationalistic linguistic theory. It has, in other words, given little attention to the production and interpretation of new, previously unheard sentences (p.52 n.30)

⁶⁴ Chomsky, però, sembla que no està segur del tot de la idea de Humboldt, inseguretat que explicaria la vacil·lació que hi ha a «The base of the syntactic component is a system of rules that generate a highly restricted (*perhaps finite*) set of basic strings» (p.17; subratllat meu).

El Generativisme, certament, s'ha preocupat per «la producció i interpretació d'oracions no sentides prèviament», però no ha reeixit a explicar-ho, perquè la manera d'explicar la generació d'oracions és explícitament psicològica (§2.2.1 i §2.3.2). El problema greu, però, és un altre: és la paraula “creació”. A les tres cites que hem vist, Chomsky pressuposa que sempre que parlem hi ha “creació”, però jo diria que quan parlem és indispensable que hi haja no “creació” sinó *interpretació*, interpretació d'alguna parcel·la de la realitat física o psíquica (no cal dir que de l'emissor). En aquest procés *pot* existir “creació”, però no és indispensable, i fins i tot és rar, car encara que tots podem crear (i possiblement creem diverses voltes al llarg de la vida, els uns més i els altres menys), en la pràctica, en la vida quotidiana, això deu ser un fenomen en general poc freqüent. Ja hi tornarem en qüestionar el concepte generativista “creativitat”.

El Generativisme s'ha basat sobretot en dos criteris: el de poder dir «indefinidament molts pensaments» (primera cita) i el de poder dir oracions que no hem sentit (el de (50)). El primer criteri és purament quantitatiu, i per això no és d'estranyar que es pugui usar en contra del criteri “sintàctic” (diguem-ho així per ara) realment important (*la recursivitat*): això és el que fa Gross (1975) quan diu que per explicar la creativitat no cal recórrer a la recursivitat, car una estructura sintàctica simple de 20 mots pot donar no res menys que 2×10^{48} oracions (això és, una quantitat inimaginable). Abans de tractar de clarificar aquests problemes, veurem una altra cita de Chomsky (1965)

- (51) The fundamental fact about the normal use of language... [és] the speaker's ability to produce and understand instantly new sentences that are not *similar* to those previously heard
- a) in any physically defined sense
 - b) or in terms of any notion of frames or classes of elements,
 - c) nor associated with those previously heard by conditioning,
 - d) nor obtainable from them by any sort of “generalization” known to psychology or philosophy

(p.58; subratllat meu; la separació de les causes també és meua)

i esmentarem una sèrie d'etiquetes, com "metàfora" o "sentit propi / sentit figurat", que tenen totes diverses coses en comú, una de les quals és que són indefinibles sintàcticament (o jo no les he vistes definides mai). Per exemple, Gross (que hi recorre per evitar "anomalies") diu que a (52a) hi hauria ús metafòric (1975: 21-22). Ara bé, ¿quina diferència sintàctica hi ha entre (52a) i (52b) que pugui explicar això de "ús metafòric"? Cap, de sintàctica no n'hi ha cap, i la diferència que hi ha és la mateixa que hi ha entre (52c) i (52d)

- (52) a. Il a enfoncé dans sa (tête+memoire+etc) que tout allait bien
b. Ha clavat en el el cap de la corda un clau
c. J'ai une montre
d. J'ai une idée⁶⁵

a saber, l'oposició semàntica \pm concret (vegeu l'apèndix 5 sobre aquesta oposició semàntica). A (52b) hi ha un nom⁶⁶, "un clau", que té una relació locativa (concretament de conteniment; preposició "en") amb un altre nom, "el cap de la corda", i com que el nucli sintàctic (segons la hipòtesi que faré) és concret ("clau"), el nom modificador que fa de continent o contenidor ("cap de corda") és predictable que també ho siga (encara que no és absolutament necessari, vegeu el comentari sobre (66c) de §6.3.5.2); a (52a), en canvi, l'element modificat ("que tout allait bien") no és concret, i per tant és esperable que el contenidor⁶⁷ tampoc no ho siga. I el mateix hi ha a (52c) i

⁶⁵ Aquestes dues oracions són de C. Ch. Du Marsais (s.XVIII), citat a Chomsky (1965 p.16 n.12). L'autor francès ja parlava de «sens propre» i «imitation». De seguida veurem que Chomsky usa en una altra part del llibre un concepte molt semblant a "imitació", *analogia*.

⁶⁶ Passeu-me aquestes vaguetats de «nom="un clau"», però no les sé evitar sense usar una terminologia que encara no he definit (i que el lector no entendria).

⁶⁷ No cal dir que "cap" té dues lectures, l'una concreta i l'altra abstracta, com altres paraules, com ara *llibre*

(i) He posat en aquell llibre una estampeta

(ii) He posat en aquest llibre molt d'interés

És una qüestió que hauria d'aclarir la Semàntica. Vegeu l'apèndix 5.

(52d) (vegeu el darrer capítol per a l'estructura sintàctica). Chomsky també recorre a aquests "conceptes" sota l'etiqueta "analogia" (i "metàfora" i "personificació" a la p.149). Comentant "anomalies" del tipus de (53a) (que ja hem vist a (31a)), Chomsky comenta (53c)

(53) a. The boy may frighten sincerity (p.75 (13i))

b. Sincerity may frighten the boy (p.76 (14i))

c. Les expressions com (53a) «deviate in some manner (not necessarily all in the same manner) from the rules of English [¿quin tipus de regles?: sintàctiques, semàntiques...]. If interpretable at all, they are surely no interpretable in the manner of the corresponding sentences (53b). Rather, it seems that interpretations are imposed on them by virtue of analogies that they bear to nondeviant sentences» (p.76)

¿Com hem d'interpretar aquest fragment? ¿Vol dir això que quan interpretem oracions del "tipus" de (53a) no fem l'operació de relacionar sintàcticament les paraules d'aquestes oracions i aleshores fer la interpretació semàntica supralèxica a partir del significat semàntic lèxic i l'estructura sintàctica, sinó que en compte d'això potser diríem "(53a) és una oració irregular. N'he de buscar una que tinga la mateixa estructura sintàctica que aquesta, però que no siga irregular (com (53b)), i aleshores establiré un paral·lelisme –"analogia"– entre l'oració irregular de partida i la regular, i a partir d'aquesta operació interpretaré la primera"? No crec que siga aquesta interpretació, car això implica que usaríem l'oració de (53a) per deduir-ne l'estructura sintàctica, però quan ja la tindríem no la usaríem pas per interpretar aquesta oració, sinó per buscar-ne una altra que tingués aquesta estructura i que fos "regular" (no sabem en quin sentit), de manera que ens permetés interpretar la primera. Jo crec que un estudiós de la Sintaxi ha de partir de la creença (molt "lògica" per una altra banda) que (53a) i (53b) són interpretables seguint el mateix camí sintàctic, i si a (53a) hi ha alguna "anomalia" és purament semàntica, l'estranyesa que hi ha entre el nucli "boy", el modificador "sincerity" i el "verb" (deixeu-me dir-ho així) "frighten". En conclusió: no veig res que pugui modificar la meua convicció que els estudis de Sintaxi han d'evitar sistemàticament etiquetes indefinides (i indefinibles

sintàcticament) com “metàfora” o “analogia”.

Tornem arrere. La qüestió és saber què hi ha darrere de “dir oracions noves” (segon criteri; (51)). Jo crec que l'actuació més normal és la de (53), la que parla de “regles” (o trets, o el que siga) sense especificar quin tipus de regles (sintàctiques, semàntiques...), cosa normal, per una altra banda, des del moment que en general no separem, no dividim, al si de la Lingüística; i si alguna vegada intentem especificar, com és el cas de (51), o bé diem coses que no interessin des d'un punt de vista sintàctic (*a*), o bé diem coses vagues, no fàcils d'interpretar (jo no entenc ni *b* ni *c*), o diem coses que sintàcticament poden ser errònies (que és el que jo pense de *c* –i intentaré demostrar en aquest treball). Quan diem que la creació es manifesta en la capacitat de dir oracions noves, hem d'especificar si aquesta novetat es refereix a aspectes sintàctics, semàntics o d'alguna altra classe. Entenc que a nivell semàntic hi ha “creació” quan el parlant viola les “regles de selecció” habituals en una comunitat, quan estableix a través d'estructures sintàctiques usuales associacions semàntiques entre paraules que la comunitat no fa normalment (o no feia fins al moment de la creació). Per exemple, la persona que va inventar l'acudit de (54) per referir-se al valor de la voluntat i la constància

(54) Amb paciència i saliva li ho va fer un elefant a una formiga

va fer indubtablement un acte creatiu des d'un punt de vista semàntic, però sintàcticament va usar una estructura sintàctica normalíssima on no hi ha cap creació. Això és una cosa que ha de treballar la Semàntica (i que la crítica literària coneix des de principi de segle si més no, quan l'avantguarda russa va parlar de “desautomatització” de l'ús habitual de les paraules) i per tant la deixarem estar, encara que abans he de comentar un aspecte que també afecta el vessant sintàctic: el significat de la paraula “crear”.

“Crear” és «Fer... una cosa que abans no existia» (DGLC). I bé, quan diem una oració “creem” un contínuum fònic inexistent fins aleshores (que podria ser la raó de (51a)), però al si d'aquesta creació fònica hi ha unes estructures sintàctiques i unes relacions semàntiques bastides sobre les

estructures sintàctiques que no tenen per què ser noves (i que normalment no ho són), i en el cas que no ho siguen, aleshores hi ha coses *preexistents*, i per tant no hi ha *creació*. Això és una cosa que sabem tots, però com que volem mantenir que la parla quotidiana de cadascun de nosaltres és una creació constant, aleshores ens veiem obligats a escriure fragments com aquest

(55) La palabra **creación** no debe entenderse aquí en su sentido retórico literario [perquè són dues disciplines distintes i per tant els seus conceptes poden diferir –encara que no poden tenir un significat *contradictori*], sinó como un término *técnico* que se refiere a la puesta en práctica del conjunto de reglas que el hablante ha interiorizado a lo largo de su aprendizaje lingüístico [“posar en pràctica regles apreses –i per tant creades per altri” no és pas *crear*]. Con el objeto de diferenciar *nítidamente* ambos conceptos, la GGT [Gramàtica Generativo- transformativa] distingue entre creatividad «que cambia las reglas» [hi ha regles noves, i per tant hi ha creació] y creatividad «regida por las reglas» [!]. La primera se halla localizada en la actuación y a la larga puede acabar afectando al sistema⁶⁸. La segunda forma parte de la competencia y entronca directamente con el supuesto de que la lengua es un sistema de reglas recursivas. Salvo que se indique lo contrario, **creación**, **creatividad**, etc. se usarán en el texto con ese último sentido [el que contradiu el diccionari]. (Hernanz i Brucart (1987 p.48 n.1; subratllats meus))

⁶⁸ Saussure parlava del llenguatge com a realitat social, però el Generativisme només parla del llenguatge com a fet psicològic –i per tant individual–. ¿Com és que mesclen conceptes del Generativisme amb conceptes de l'Estructuralisme europeu? En relació al rebuig de la dimensió social del llenguatge, vegeu Chomsky (1986a: 16-18), on trobareu diverses dades, una de les quals és aquesta: després de dir que la normativa s'ha d'eliminar de l'objecte d'estudi de la Lingüística, continua dient que «the same is true of approaches that understand language to be a social product in accordance with the Saussurean concept of “langue”» (p.16). Jo crec no solament que Saussure tenia raó, sinó que també en tenien més d'una vegada uns lingüistes que no poques vegades tractem de quimèrics: els romàntics. No m'hi puc esplaïar, però sí que voldria dir que tant la dimensió social del llenguatge com posem per cas “l'esperit de la llengua”, són qüestions que la Lingüística les haurà d'investigar un dia o altre, investigació que, no cal dir-ho, ha d'usar els mitjans de la Lingüística (l'explicació racional), però no els de la creació poètica.

Un parell d'observacions més. La primera és que la dualitat *competència / actuació* torna a “resoldre’ns” un altre problema *irresoluble* (vegeu §2.3.2). I la segona és sobre la paraula “tècnic”. No cal dir que per molt “tècnic” que siga un concepte, no pot contradir el que diu el diccionari sobre l’etiqueta amb què s’expressa el “concepte tècnic” (que és molt diferent d’afegir-hi un altre significat més o menys semblant del(s) preexistent(s)). Però no és aquesta l’observació que m’interessa més, sinó aquesta altra: que a vegades apliquem el mot “tècnic” a conceptes o estudis que l’aprenent no té manera d’aprendre (excepte que ho memoritze, però *memoritzar* i *aprendre* no és pas el mateix) perquè no es poden aprendre pel fet que són contradictoris. En posaré un altre exemple i una variant. Radford (1988: 596) remet a Marantz (1984) «for a more technical treatment of Grammatical Relations», estudi que si la crítica que en faig ací és correcta, no seria «més tècnic», sinó més *contradictori* (§6.2). Bosque (1989: 82), citant bibliografia bàsica sobre el concepte *endocentricitat* dóna Emonds (1985), però abans fa aquesta advertència: «aunque no recomendable para alumnos de primer ciclo» (vegeu ací a §6.3 les raons que jo donaria per fer aquesta recomanació).

A la cita d’Hernanz i Brucart ja hi ha l’essencial sobre el concepte de “recursivitat”: aplicació de regles sintàctiques preestablertes de manera que es puguen encadenar successivament. Posem-ne un exemple. Si partim de les regles hipotètiques de (56a) i (56b), podem començar per (56a) i aplicar al SP resultant la regla (56b); després apliquem (56a) al SN resultant de l’aplicació de (56b), i podem seguir repetint el cicle tantes vegades com vulguem. En pose tres exemples de Radford (1988) a (56d), (56e) i (56f), autor que tracta la recursivitat a §1.4 i §3.5

- (56) a. SN → N SP
- b. SP → P SN
- c. He menjat [_{SN1} carn [_{SP1} de [_{SN2} vedella
 [_{SP2} de [_{SN3} muntanya]]]]]
- d. John is an intelligent, sensitive, tall, dark, handsome man
 (Radford (1988 p. 22 (29e))
- e. I like the girl in jeans with long hair at the back of the room
 (idem 22 (30c))

f. [_S Jim must realize [_S Fred may think [_S John will say nothing]]]
(idem 128 (44c))

Jo estic d'acord amb el que hem vist sobre la recursivitat, però crec que és insuficient. Segons la hipòtesi que faré, en tot SN hi haurà dos nivells "semàntico-sintàctics", el nivell de la restricció i el nivell de la predicació, on el segon nivell és molt més complicat que el primer. I bé, pràcticament tots els exemples de recursivitat que he vist afecten el nivell de la restricció i és molt rar que afecten el de la predicació, característica que explica que els exemples de recursivitat com (56c), (56d) o (56e) siguin monòtons, repetitius i molt poc originals comunicacionalment⁶⁹. A (57a) (on he evitat que hi haja infinitius i "oracions dins d'oracions" –que són dos recursos formidables per a la recursivitat) hi ha un exemple on la predicació no solament abasta el subjecte (cosa indispensable), sinó també l'objecte ("el seu home") i el terme de la preposició *amb* ("el fill"). El lector trobarà rara aquesta oració, però la raresa no és pas sintàctica (qualsevol dels predicatius de (57a) és completament normal en la llengua del carrer), sinó comunicacional: quan parlem crec que no solem donar més de tres o quatre predicatius per oració (com ara a (57b-f)), i a (57a) n'hi ha vuit⁷⁰. No puc ara entrar en la qüestió de la comunicació (que es troba enfora de l'abast d'aquest treball), i ni tan sols puc aturar-me a assenyalar quins són els predicatius de (57a) perquè seria avançar-me a l'exposició de les hipòtesis d'aquest treball

- (57) a. (Asseguda) en aquest banc l'Empar va veure plena d'esglai el seu home tot ferit dins del cotxe amb el fill en els braços sa i estalvi
b. L'Empar ho va veure asseguda en aquest banc [un predicatiu remàtic –o potser dos: depén de l'anàlisi del participi–

⁶⁹ L'únic exemple que arriba al nivell de la predicació, (56f), també té una estructura repetitiva: es tracta d'una oració O₁ en què l'objecte és una oració O₂, la qual té un objecte que també és oracional, O₃, etc.

⁷⁰ Això vol dir que l'estudi de la recursivitat també ha de tenir un vessant comunicacional (i fins i tot diria que la recursivitat de les regles sintàctiques depén exclusivament de la comunicació, de la mateixa manera que entendre oracions més o menys complexes en la línia de (56) o de (57) no depén de factors sintàctics sinó de la capacitat del receptor, capacitat que al seu torn depén de la pràctica comunicacional). Vegeu el marc sintàctic de la recursivitat que hi ha a §7.6.4.

- més informació predicativa temàtica, "ho"]
- c. L'Empar ho va veure plena d'esglai [un predicatiu i "ho"]
 - d. L'Empar va veure el seu home tot ferit [dos predicatius]
 - e. L'Empar va veure el seu home amb el fill en els braços sa i estalvi [quatre predicatius]
 - f. Etc.

I bé, la recursivitat al si del nivell predicatiu és la part més interessant (encara que a mi em vindrà justet poder introduir-la), la part que possiblement diferencia les llengües més elementals i primitives de les més complexes i evolucionades.

Per una altra banda, aquesta qüestió de la recursivitat s'ha de relacionar amb la condició que la definició oracional ha de ser mínima, de manera que explique les construccions sintàctiques "reals" (les que es donen en la comunicació) més simples i les més complexes, que explique les construccions sintàctiques que vagen des de

(58) Mamà allí

(oració que he vist dir a un infant d'any i mig i que el receptor del missatge –el pare– i els presents vam entendre perfectament que volia dir que la mare es trobava "allí" –un lloc no visible per a l'emissor i el receptor) fins a l'oració més complexa que puguem trobar.

Tornem a la creativitat. ¿Què és la creativitat sintàctica? Com que la Sintaxi depén de regles (què pot modificar a què), si hi hagués creativitat sintàctica voldria dir que el creador d'una regla sintàctica o bé hauria de variar alguna regla preexistent, o bé hauria de crear una categoria nova que tindria una regla de combinació determinada. La primera possibilitat és impossible, car si un parlant canvia una regla sintàctica, el receptor no l'entendrà i per tant no hi haurà comunicació. Deixem estar aquest camí, possiblement molt absurd. L'altre camí (crear alguna categoria nova) sembla factible teòricament, però en la pràctica jo no sé dir-ne res, i per tant també he d'abandonar aquest camí, cosa que porta a concloure que la creativitat

sintàctica és possible en el futur (serà real el dia que algú cree una categoria nova), però a curt terme em sembla impossible.

D'acord amb les reflexions anteriors, deu fer molts segles (potser molts mil.lennis) que no hi ha creativitat sintàctica, car possiblement és prou difícil trobar llengües que no tinguin una de les quatre categories N, P (=Cas), V i A, però la complexitat sintàctica de les llengües pot variar, cosa que depèn de la recursivitat de les regles sintàctiques⁷¹. ¿Com funciona la recursivitat en l'evolució de les llengües? Per poder contestar aquesta pregunta caldria tenir un bon coneixement de les nostres llengües, des de les australianes (la cultura de les quals sembla que els antropòlegs consideren que es troba entre les més primitives) fins a llengües amb un desenvolupament cultural fort i sostingut (com ara l'anglesa, l'alemanya o la francesa), i veure si seria possible establir una *gradació* o *camí* que explicàs l'evolució fins als nostres dies, que permetés d'anar arrere cap als orígens de la humanitat (cosa potser no massa difícil) i que permetés de preveure el futur immediat. I bé, en el cas que fos possible establir la gradació esmentada, el que hi hauria no és "creativitat sintàctica", sinó un augment de la complexitat sintàctica de la parla d'una persona cada vegada que aquesta persona augmentàs el grau de recursivitat que havia après. No cal dir que a nivell social hi ha augment de la complexitat sintàctica quan s'escampa l'augment que ha fet una persona (o un conjunt de persones independentment les unes de les altres).

2.4.3. Sobre l'innatisme

Segons Chomsky hi hauria dues maneres d'acostar-se a l'adquisició del llenguatge, "la racionalista" i "l'empirista". Vet ací com explica la primera

(59) The rationalist approach holds that beyond the peripheral processing mechanisms, there are innate ideas and principles of various kinds

⁷¹ També depèn d'un altre factor: la quantitat de modificadors predicatius que hi haja en una llengua concreta. Per exemple, jo diria que és pràcticament segur que tota llengua tindrà modificadors predicatius de destí, però potser no totes tenen modificadors predicatius de finalitat.

that determine the form of the acquired knowledge in what may be a rather restricted and highly organized way (p.48)

Darrere d'aquesta concepció hi ha l'idealisme platònic (encara que Chomsky usa constantment l'etiqueta "racionalisme" ⁷²): si les idees vénen de l'exterior (de l'experiència) o si les idees ja les tenim "dins" (i l'experiència l'únic que faria és "despertar-les"). Vet ací fragments d'una cita de Chomsky que correspon al filòsof alemany Leibnitz (1646-1716) (filòsof que Chomsky relaciona explícitament amb «the Platonistic view», p.51)⁷³

(60) a. Je demeure d'accord que nous apprenons les idées et les vérités innées, soit en prenant garde à leur source [dins de nosaltres], soit en les vérifiant par l'expérience. Ainsi, je ne saurois admettre cette proposition, *tout ce qu'on apprend n'est pas inné*. Les vérités des nombres sont en nous, et on ne laisse pas de les apprendre, soit en les tirant de leur source lorsqu'on les apprend par raison démonstrative (ce qui fait voir qu'elles sont innées) soit en les éprouvant dans les exemples comme font les arithméticiens vulgaires.

b. All arithmetic and all geometry are in us [a la nostra ment] virtually, so that we can find them there if we consider attentively and set in order what we already have in the mind... We have an infinite amount of knowledge of which we are not always conscious, not even when we need it.

Encara que no puc entrar en discussions filosòfiques per la raó que diré després, no sé estar-me d'observar en relació a (60) que la capacitat de lligar caps (que vénen de l'exterior, de l'experiència⁷⁴) i traure'n deduccions, no és el mateix que el resultat d'aplicar aquesta capacitat: la capacitat de

⁷² No cal dir que aquesta etiqueta és molt favorable en un treball científic pel fet que tot treball científic ha de tenir la *raó* en els fonaments.

⁷³ La primera part apareix en versió original a la p.50 n.28, i la segona (a (60b)), en traducció anglesa, a la p.50.

⁷⁴ O que després d'una certa experiència són resultat de la capacitat que estem discutint.

deduir és una cosa (innata), i les deduccions una altra (impensable sense l'experiència, per molta introspecció que hom intentàs fer –i que no podria fer sense experiència). Per una altra banda, Leibnitz dubta de l'afirmació "tot el que hom aprén no és innat", però el lector podria dubtar d'aquesta altra: (quasi) tot el que sé és innat (incloses la Matemàtica i la Geometria). Jo recordaria una dita prudent i plena de seny, realista i contrària als excessos de la fantasia, que diu que *no hi ha més cera que la que crema* (i en la ment de qualsevol nadó sembla que en crema molta més poca que en la de qualsevol adult). Per aquest camí, però, jo no sé clarificar res, i per tant passarem a veure l'altra alternativa en relació a l'adquisició del llenguatge

(61) This view [la idealista] contrasts sharply with the empiricist notion (the prevailing modern view) that language is essentially an adventitious construct... built up by elementary "data-processing" procedures (as modern linguistics typically maintains), but, in any event, relatively independent in its structure of any innate mental faculties (p.51)

Davant d'aquestes dues alternatives, el filòsof i el psicòleg podran veure-hi avantatges i inconvenients, però l'obligació del lingüista jo diria que no és començar per opcions filosòfiques o psicològiques, sinó per les teories lingüístiques, i després veure quina opció filosòfica o psicològica s'adequa més amb la teoria lingüística que defenem. La qüestió que vull tractar tot seguit és veure si hi ha cap relació entre l'estructura lingüística que concebia Chomsky el 1965 i l'idealisme filosòfic.

Si observem (62a) i (62b) (que van seguits en el text original de Chomsky, p.25), jo estaria completament d'acord amb (62a) (especificant si de cas que el "mètode" seria la capacitat de deduir o intel·ligència), però discreparia molt de (62b)

- (62) a. To learn a language, then, the child must have a method for devising an appropriate grammar, given primary linguistic data.
b. As a precondition for language learning, he must possess, first, a linguistic theory that specifies the form of the grammar of a possible human language, and, second, a strategy for selecting a

grammar of the appropriate form that is compatible with the primary linguistic data.

A (62b) hi ha problemes que ja hem vist: primer la separació entre la Teoria Lingüística i la Gramàtica (quan tot és el mateix, (§1.5)) i la pluralitat de Gramàtiques (que atempta contra la Sintaxi universal; «selecting a grammar» ; vegeu §2.4.1), pluralitat, per una altra banda, que Chomsky considera indispensable

(63) A theory of linguistic structure that aims for explanatory adequacy incorporates an account of linguistic universals, and it attributes tacit knowledge of these universals to the child. It proposes, then, that the child approaches the data with the presumption that they are drawn from a language of a certain antecedently well-defined type, his problem being to determine which of the (humanly) possible languages is that of the community in which he is placed. *Language learning would be impossible unless this were the case* (p.27; subratllat meu)

Si el lector consulta ací el capítol 7, veurà que sí que és *possible* que l'infant adquireixca la sintaxi⁷⁵ del llenguatge humà sense necessitat de recórrer a concepcions teòriques recaragolades i a innatismes foscos i indemostrables, i això per la senzilla raó que la sintaxi bàsica és més aviat molt senzilla. Amb aquesta observació jo diria que hem arribat al moll de la qüestió. Hem vist que en realitat no tenim cap teoria dels elements bàsics de la Sintaxi (categories i regles de combinació), però com que a pesar d'això hem intentat bastir una teoria de la Sintaxi, ha resultat que hem hagut d'anar per viaranys estranys separats de la realitat lingüística, cosa que ens ha portat a una teoria més i més abstracta (i molt més als anys 80) que explica ben poques coses importants més enllà del que explica la tradició. I bé, ¿com és possible que l'infant pugui aprendre teories complicadíssimes durant tan poc de temps? Una resposta "satisfactòria" és dir que no ho ha d'aprendre

⁷⁵ Tota una altra cosa deu ser l'adquisició de la Semàntica (que deu anar molt lligada a la percepció del món natural i del món cultural, cosa que qui sap si podria ajudar a explicar el fet que una persona adulta –amb una visió del món ja feta– té moltes més dificultats en l'aprenentatge d'un idioma alié que no un infant –que encara no la té).

perquè ja ho porta “dins”: l'innatisme salva la complicació de la nostra teoria.

Vegem un parell d'exemples sobre algunes de les conseqüències del concepte “innatisme”. Radford (1988: 258) comenta que «our ultimate goal is to develop a maximally constrained Theory of Language, in order to provide a principled account of the *rapidity and uniformity* of Language Acquisition». I bé, ¿per què hi ha les paraules que he subratllat (i que no seria costós de trobar-les en més autors; com ara, dins de la Lingüística catalana, aquestes mateixes paraules apareixen a Argente (1984 p.153 n.13), i a la p. 154 reapareix “uniformitat”)? Si realment creiem en els universals, no hauríem de remarcar que l'adquisició de la Sintaxi és uniforme, car totes les llengües tindrien la mateixa Sintaxi, i per tant seria natural que tots els infants recorreguessen dalt o baix el mateix camí. Quant a la paraula “rapidesa”, si el lector em permet ser un poc dur, faria la següent hipòtesi: els infants aprenen durant poc de temps el que els lingüistes no podem explicar durant anys i anys; com que nosaltres som més intel·ligents que els infants, concloem que l'aprenentatge no s'explica per la intel·ligència sinó pels cromosomes; aquesta “explicació”, però, no ens l'acabem de creure, i per això continuem sorprenent-nos de la “rapidesa” amb què els infants aprenen el llenguatge.

Vet ací el segon exemple

(64) La GGT és innatista... des dels inicis... [;] El mateix desenvolupament del programa d'investigació, en donar mostres insospitades de la complexitat del nostre coneixement lingüístic, reforça, si cal, el planteig originari segons el qual el coneixement lingüístic és infradeterminat per l'experiència constituint el que B. Russell anomena *el problema de Plató* : ¿Com podem arribar a saber tant com sabem amb una experiència tan limitada i deficient? (Rosselló s.d. 2)

Això és, la investigació ens porta a una “complexitat insospitada”, però això, en compte de portar-nos a *sospitar* de la direcció de la investigació, ens porta a refermar la hipòtesi de partida: l'innatisme a compleix la seua funció

de tranquil·litzar la nostra consciència. Un mica més avant, Joana Rosselló observa que «cal pensar que l'estructura del lèxicon és també predeterminada en gran part ja que sembla que la insuficiència de l'estímul és també predicable de l'adquisició del lèxicon» (p.10), cosa no rara, car si la Matemàtica i la Geometria són innates (60b), ¿per què no ho hauria de ser quasi tot el diccionari?⁷⁶

A propòsit de la "complexitat", voldria reprendre ara una observació que he fet a §2.2.3: que, en Lingüística, les coses que no comprenem semblen molt complexes, però les que comprenem poden semblar *evidents*. I bé, jo fins i tot posaria com a condició que una teoria sintàctica (i lingüística en general) ha de ser reduïble a termes senzills i comprensibles intuïtivament, i si un aspecte determinat és molt complicat és perquè hi ha factors foscos que encara no comprenem (i potser ni sabem que existeixen). Ara bé, aquesta condició jo no la veig en les ciències naturals; per exemple, per molt que em diguen que el temps no existeix, jo no sé concebre l'univers sense aquest element. Si aquesta diferència fos certa, jo en buscaria la raó en el següent fet: que nosaltres no hem fet l'univers sinó que ell ens ha fet a nosaltres (i per tant és natural que sempre hi haja coses que no sapiguem, i que les que sabem les pot comprendre qui les pot comprendre), però nosaltres sí que hem fet la llengua (i per tant pot ser difícil el camí que recorre l'investigador, però una vegada que la foscor inicial ha esdevingut claror, tothom pot comprendre-ho⁷⁷). Una observació abans d'acabar aquesta reflexió: no cal dir que això de qui fa a qui (si la persona ha fet la llengua o la llengua fa la persona) no és lineal sinó dialèctic (com tot en aquesta vida –i en aquest món), i que podríem anar a aquell acudit tan *camús* (això és, tan poc *nasut-ganxut-punxegut-agut*) sobre què és primer, si l'ou o la gallina: no hi ha dubte que la gallina (que és la vida) és primer que l'ou (que és la reproducció), car sense vida no hi ha reproducció. Ara bé, aquesta reflexió

⁷⁶ De passada: si (quasi) tot és innat i predeterminat, ¿on col·loquem la llibertat (inclosa la lingüística, això és, la creativitat), tant la dels individus com la de les col·lectivats?

⁷⁷ La meua dona més d'una vegada m'ha dit en comunicar-li el resultat d'una recerca: «És clar que sí. ¿Que podia ser d'una altra manera?», i jo, que estava tot pagat perquè coneixia la foscor inicial i sabia la suor que m'havia costat el camí que acabava de fer, em quedava tot parat com un alevat: l'aprenent de lingüista resulta que havia descobert no res menys que una *obvietat*.

possiblement no convencerà a ningú que estiga convençut de l'innatisme tal com l'exposa Chomsky. Tornem-hi per tant.

Hi ha més elements relacionats amb l'innatisme (encara que no sé dir si com a causa o com a efecte), dels quals comentarem ara aquests: la desconfiança en la realitat (i per tant en la persona) i obrir les portes de la teoria de bat a bat a les abstractors. A (51) hem vist una cita en què Chomsky parlava d'oracions noves en quatre sentits, el darrer dels quals és que no admetien "generalitzacions" ⁷⁸. Ara bé, si ja d'entrada neguem la possibilitat de fer deduccions i generalitzacions sobre les estructures sintàctiques, vol dir que ens tanquem ja d'entrada la porta que du a les solucions (o a la recerca de les solucions si més no), i per tant, com és obvi, no les trobarem. Vet ací com continua la cita de (51)

(65) It seems plain that language acquisition is based on the child's discovery of what from a formal point of view is a deep and abstract theory –a generative grammar of his language– many of the concepts and principles of which are only remotely related to experience by long and intricate chains of unconscious quasi-inferential steps. A consideration of the character of the grammar that is acquired, the degenerate quality and narrowly limited extent of the available data, the striking uniformity [recordeu Radford (1988: 258)] of the resulting grammars, and their independence of intelligence, motivation, and emotional state, over wide ranges of variation, leave little hope that much of the structure of the language can be learned by an organism initially ununiformed as to its general character (p.58)

Les dues afirmacions més importants que hi veig (que molts conceptes amb prou feines tenen relació amb la realitat –i per tant la teoria pot dir les coses més inversemblants–, i que les dades lingüístiques que es troba l'infant són poques i degenerades –i per tant no se'n pot derivar l'estructura lingüística), reafirmades a la p.59 («a child cannot help constructing a... grammar... for

⁷⁸ Aquesta afirmació es referia als coneixements de la Psicologia i la Filosofia, cosa no massa clara, car el problema de saber si a partir d'unes dades lingüístiques es poden fer deduccions i generalitzacions, correspon en primer lloc a la Lingüística.

the data», i «the general features of language structure reflect, not so much the course of one's experience [=realitat], but... one's innate ideas and innate principles»), jo diria que impliquen que no solament tornem a separar la teoria de la realitat (recordeu els comentaris sobre la competència i l'actuació), sinó que damunt diem que, com aquell que diu, no tenen per què semblar-se. Aquestes idees el lector ja les havia trobades abans, a les ps.31-32, on hi ha conceptes curiosos com «nonsentences» (que Chomsky no explica) i on remet a la p.25 n.14 per explicar la «degeneració», però el lector torna a trobar-hi desconfiança i deformació de la realitat: «much of the actual speech observed consists of fragments and deviant expressions of a variety of sorts» (p.201). Jo diria que si els infants sentissen «expressions desviantes» no aprendrien a parlar mai, i que el que els adults diuen als infants poden ser *construccions sintàctiques simplificades* (que possiblement *facilitaran* l'aprenentatge lingüístic perquè deuen assenyalar els passos fonamentals que ha de seguir l'infant), però mai «expressions desviantes». Vet ací una dada sobre les simplificacions: a València he sentit a persones diferents de llocs diferents, pronunciar davant d'un infant [porar] en compte de [plorar], de tal manera que així eviten un grup tan difícil com [pl].

Una altra observació abans d'acabar. La concepció de Chomsky (1965) perdura en els nostres dies. Així, a Radford (1988) hi ha que l'ús és sovint un reflex imperfecte de la competència (§1.2, «Grammatical competence»); més avant (§1.5), parlant sobre les dades que ens permeten descobrir regles, diu que n'hi ha de dues classes, les intuïcions del parlant i els usos, encara que tenir en compte els usos implica assumir que parlem i escrivim amb oracions ben formades, cosa que no veu clara; i cap al final del capítol (§1.8, «Constraints, universals, and acquisition»), comenta que amb l'entorn lingüístic (que seria una condició necessària però no suficient) no n'hi ha prou perquè l'infant dedueixca les regles més importants.

Jo, usant termes durs, rotunds i esquemàtics (que potser caldria assuavir, relativitzar i aprofundir), ho resumiria de la següent manera: com que ens girem de cul a la realitat (i la menyspreem i li diem que està «degenerada») i mirem cap a unes abstractors idealistes que no sabem com es relacionen

amb la realitat, doncs resulta que no podem comprendre la realitat⁷⁹.

2.4.4. Sobre l'innatisme i l'evolució

L'innatisme podria ajudar a explicar un altre element "macroideològic" del Generativisme: si la llengua és innata, es pot comprendre millor que no interesse ni la història ni l'evolució, tant a nivell col·lectiu com individual, car solem creure que els elements innats no varien si no és al cap de llarguíssims períodes de temps (vegeu Chomsky (1986a: 18)). I bé, ¿com és possible que un concepte tan important en moltes ciències humanes i naturals (si no és en totes) com *evolució* no tinga importància en la Lingüística? Jo diria que *evolució*, *passat* i *història* tot és el mateix: *memòria* (tret que en companyia de la raó, la voluntat i la imaginació deuen ser els principals trets de la persona), i que la funció de la memòria és portar al present el passat per tal d'interpretar-lo amb la claror de la raó i poder així comprendre el present i imaginar els camins cap a on podem anar en el futur immediat a través de la voluntat.

El bandeig del passat en la Lingüística va començar a principis de segle amb Saussure, lingüista neogramàtic que va reaccionar contra els excessos diacronistes del segle passat i va posar en primer pla la sincronia. Unes dècades després, però, l'Escola de Praga, sense renunciar de la sincronia, recuperà la diacronia mostrant com l'estudi estructural del sistema fònic podia ajudar a comprendre quines zones hi havia més estables i quines més inestables (i les més inestables eren, lògicament, les que més podien canviar), amb la qual cosa podíem no solament descriure el passat sinó

⁷⁹ Una qüestió important és si aquesta ideologia no solament és aplicable a la ciència, sinó també a la Vida; per exemple, no estic gens segur que aquesta ideologia no es done entre no pocs dels que volem una nació catalana sobirana envers l'exterior i justa envers les persones que la conformem. De tota manera, cal dir que hi ha una diferència fonamental: la ciència es limita a explicar la realitat, i els programes polítics renovadors no pretenen explicar la societat, sinó transformar-la. Ara bé, només pot pretendre transformar aspectes socials que troba aspectes socials que no li agraden. La qüestió decisiva per a qui no té el poder polític, segurament és aquesta: no estirar més el braç que la mànega de manera que trenquem els vincles amb aquells sectors socials que volem convèncer que hi ha determinats aspectes socials que els perjudiquen.

també explicar-lo (i preveure el futur immediat)⁸⁰ . Ara bé, aquesta recuperació sembla que ha estat més aviat una anècdota en la Lingüística “teòrica” del segle XX, de tal manera que després d’un XIX diacronista hi ha hagut un XX sincronista.

Saussure va remarcar l’aspecte sociològic del llenguatge i el Generativisme ha remarcat el psicològic, i tant el primer vessant com el segon tenen història. De fet, ja hem vist que Chomsky dóna molta importància a l’adquisició del llenguatge (que és el començ de la història lingüística de cada persona), però no destaca la resta del procés (la resta de la història lingüística de cada individu). No hi ha dubte que en els primers anys de vida hi ha un augment espectacular (passem del no-res a dominar bàsicament una llengua), però l’estudi de qualsevol període de la vida (o de qualsevol procés de canvi) pot ser valuós per comprendre el llenguatge, i això no solament en l’etapa oposada a l’adquisició (recordem els estudis sobre l’afàsia de Jakobson), sinó en qualsevol⁸¹ . Em posaré a mi mateix com a exemple. Jo, que fins als 17 o 18 anys (en què vaig veure i llegir les *Rondalles valencianes* d’Enric Valor) ni tan sols sabia que hi havia llibres escrits en la meua llengua (i per tant era un analfabet en la llengua del meu propi poble –que és una de les més grans analfabeteries que poden existir a Europa), cosa que em portava a usar grafies tan absurdament acastellanades com «toch» per *tots* , plural de *tot* , jo, que em trobava en aquestes condicions, ¿és possible que sàpiga ara (que he passat una certa

⁸⁰ Cal dir que aquesta concepció la té entre nosaltres Joan Coromines: una gramàtica històrica és una «combinació articulada de la descripció *raonada* d’un bon nombre de capes, tongades o estrats successius... amb l’*explicació* de com i *per què* cada un d’ells evolucionà fins a convertir-se en el següent: estats, cada un, en equilibri més o menys perfecte» (1976-77 v. I p.13). Observeu de passada els mots que he subratllat sobre el fet de no quedar-se en la descripció superficial: un lingüista tan penetrant com Coromines no podia deixar de tenir interès en l’explicació. Argente (1984: 262-263) fa diversos comentaris sobre aquest passatge (un dels quals relaciona aquesta concepció amb diversos lingüistes europeus).

No sé estar-me de dir que opine que els lingüistes joves d’aquest país hauríem d’homenatjar de diverses maneres aquest homenot de la Lingüística, com ara assimilant la seua visió nacional de la llengua catalana, tan íntegra des d’un punt de vista intern com inintegrable en relació als estats que ens dominen.

⁸¹ De fet, tinc entès que la Psicologia ha notat que hi ha diverses etapes en la vida de la persona lligades a l’adquisició de diverses facultats; per exemple, la capacitat metalingüística sembla que no l’adquirim fins als set anys. Potser seria interessant una col.laboració entre la Lingüística i la Psicologia en aquesta qüestió.

quantitat d'hores reflexionant sobre fets lingüístics i que he deixat enrere l'adolescència) "la mateixa llengua" que aleshores? La resposta jo diria que és evidentíssimament negativa, i no només perquè ara puga combinar certes paraules que aleshores no hauria sabut (fet semàntic), ni tampoc perquè ara tinga més habilitat per usar paraules que no apareixen als diccionaris (com ara *abstractor* o *analfabeteria* –feta la darrera damunt del model de *cabut-cabuderia*; fet de morfologia derivativa) i que no sé si he creat jo o he pres d'algu, sinó també perquè ara sé generar estructures sintàctiques prou més complexes (amb un grau de recursivitat més gran) que no les estructures sintàctiques que generava al final de l'adolescència.

Si les evolucions i involucions lingüístiques que hi ha en la vida d'una persona poden ser interessants per comprendre el llenguatge, jo diria que encara és més important el procés històric sociològic. Encara que no vull estendre'm ara sobre els mètodes per arribar als universals, no puc deixar de dir que no veig contraposicions entre les dues alternatives que dona Comrie (1981: §1): sense l'aprofundiment en una llengua malament arribarem als universals, car una condició prèvia per poder arribar als coneixements generals és conèixer l'entorn local⁸², però sense la comparació de llengües ben diverses i d'estadis ben diversos d'una mateixa llengua (com ara l'evolució romànica, de la qual disposem de documentació de més de dos mil.lennis), ben difícilment arribarem a establir universals sòlids i explicatius.

M'agradaria que el lector no deduís del que he escrit fins ara sobre l'innatisme que estic absolutament en contra de la hipòtesi innatista. Més encara: alguna cosa innata devem tenir les persones quan totes les llengües tenen la mateixa sintaxi i no hi ha res (o jo no ho conec) que faça pensar en la monogènesi de les nostres llengües. Ara bé, dir això és molt distint de dir

⁸² Això ja ho sabien els romànics, com a mínim els que pertanyien a nacions sense estat, com ara els alemanys o els catalans, i per això Joan Alcover (Palma 1854-1926) definia el patriotisme a través de la imatge de l'arbre

Sap que la soca més s'enfila
com més adins pot arrelar

En unes altres paraules: l'ideal és que l'aprofundiment local comporte un enlairament universal, i que l'estudi de qüestions universals ens serveixca per comprendre millor el nostre entorn local.

que

(66) There is surely no reason today for taking seriously a position that attributes a complex human achievement entirely to months (or at most years) of experience, rather than to millions of years of evolution or to principles of neural organization that may be even more deeply grounded in physical law (Chomsky (1965: 59))

ja que entre la hipòtesi innatista i la hipòtesi d'adquisició a través de l'experiència i la capacitat de deducció hi ha una diferència que jo trobe molt important: que en la mesura que la nostra ment és el misteri més gran de l'univers (més gran per a nosaltres, és clar), és arriscadíssim que la Gramàtica Universal pertanyi a aquest mecanisme mental tan ple d'incògnites, car en la mesura que és desconegut podem donar com a vàlides les hipòtesis més inversemblants. De fet, això atempta contra una de les quatre condicions que estableix Eco (1977: §11.6.1) perquè un treball pugui considerar-se científic: que una hipòtesi s'ha de poder verificar i refutar. Tenint en compte aquesta dificultat, sembla raonable deduir que no és convenient que establim una igualtat entre la hipòtesi innatista i la hipòtesi "deductivista" (deixeu-me anomenar-la així), sinó que serà convenient que intentem explicar com més coses millor per mitjans normals, comprovables i "visibles".

CAPÍTOL 3. ALGUNES PASSES CONTRA LES TRANSFORMACIONS I A FAVOR DE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA: CHOMSKY (1970)

3.1. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA

3.1.1. Introducció

Sol creure's en el Generativisme que *la hipòtesi de la X'* va nèixer amb aquest article¹. Jo diria que l'aportació fonamental d'aquest treball de Chomsky és la següent: dir que dins del SN, SAdj i SV hi ha estructura². Aquesta afirmació sembla, *vista des d'ara* (i des del Generativisme), trivial, car si diem que l'oració té estructura, ¿deixarà de tenir-ne també cada una de les seues parts (ben entés: fins que arribem a les unitats sintàctiques simples)? Segons la meua opinió, aquesta trivialitat *actual* no lleva gens del mèrit de Chomsky si és certa l'opinió que ja he expressat: que en Lingüística,

¹ Per exemple, Jackendoff (1977: xii) opina que el seu «chapter 3 is the conceptual core of the book: it elaborates Chomsky's sketches in "Remarks" into a highly constrained and explicit theory of constituent structure»; Radford (1988: 597) diu que «the version of X-bar theory presented here is the 'classical' theory which Chomsky has consistently adopted, from his earliest 'Remarks' paper on the subject (1970) to his most recent *Barriers* monograph (1986b)».

² Chomsky no esmenta en aquest article el SP. Potser és per això que segons Emonds (1985) el primer a usar el concepte "sintagma preposicional" seria Ruwet (1969), però a Chomsky (1957) ja és normal aquest concepte (vegeu p.29 n.3, p.74).

les coses que ja sabem semblen tan evidents que no ens expliquem com és que abans no ho véiem així. Això, però, és un miratge a evitar; Viana (1989) comentava que el pitjor prejudici que pot tenir una persona és creure's que no en té, i seguint aquesta idea podríem dir que la més gran ignorància és deixar que et guanye la temptació de creure't sabut (procés, per una altra banda, que porta cap a l'esterilitat intel·lectual). Tornant a Chomsky, podríem dir que si a Chomsky (1957) i (1965) no hi havia hagut aportacions teòriques en relació a l'estructuració sintagmàtica (encara que sí "pràctiques", com veurem al pròxim punt), a l'article de 1970 comença un enriquiment de l'aparell teòric sobre l'estructuració sintagmàtica.

Des del meu punt de vista, aquest article també té un altre mèrit: començar a atacar el poder infinit de les transformacions (i més tenint en compte que aquest concepte el va introduir el mateix Chomsky en el moment de la fundació del Generativisme) i començar a donar a l'estructuració sintagmàtica parcel·les de les transformacions. Segons Newmeyer (1986: §4.5) Chomsky va escriure aquest article el 1967 per intentar combatre l'onada victoriosa dels semantistes generativistes; el seu objectiu era demostrar que l'estructura profunda no era ni tan profunda ni tan abstracta com volien els semantistes; concretament, que un SN com (1c) no derivaria per transformació de l'oració d'(1a) (encara que (1b) sí que derivaria transformativament d'(1a)).

- (1) a. John has refused the offer (p.15, (2b))
- b. John's refusing the offer (p.15, (3b))
- c. John's refusal of the offer (p.15, (4b))

De fet, Chomsky arribà a escriure aquest fragment (que subscric absolutament): un determinat raonament suggereix que hem de «prefer an elaboration of the base to an elaboration of the transformational component». Per desgràcia però, Chomsky continuà escrivint que «of course this empirical hypothesis is extremely strong» (p.15).

En aquest capítol començarem per veure allò que segons la meua opinió són aportacions de Chomsky (1970) per un model sobre l'estructuració

sintagmàtica (§3.1.2) i seguirem per les limitacions d'aquestes aportacions (§3.1.3 i §3.1.4).

3.1.2. Aportacions de Chomsky (1970)

¿Com es veia l'interior dels SNs (més enllà de "Det N") abans de Chomsky (1970)? La idea que se'n tingués potser no seria massa diferent del que hem vist a §1.4.9 (els "microconstituents" tindrien unes relacions sintàctiques «degradades»; vegeu el final de §2.4.5: hi hauria certs constituents sense funcions). Siga com siga, la qüestió és que Chomsky, tractant els noms deverbals (cf. *rebuig*) veu que hi ha molta semblança entre els modificadors nominals i els verbals, cosa que exemplifica no solament amb noms deverbals, sinó també amb 23 SNs de noms no deverbals del tipus de³

(2) a. The weather in England	(p.30, (22a))
b. Atrocities against civilians	(22h)
c. The author of the book	(22i)
d. A man to do the job	(22n)

Sobre aquest tipus de construccions Chomsky comenta

- (3) Suppose that such phrases... are base noun phrases [i no producte de transformacions]. Clearly, if this approach is to be pursued, then the rules of the categorial component of the base must introduce an

³ Aquests SNs estan aïllats, sense un entorn oracional que els faci intel·ligibles sintàcticament i a causa d'això tinguen sentit. Per tal d'explicar un poc aquesta afirmació (que veurem bé al capítol pròxim), comparem (2a) amb (i) i (ii)

(i) L'oratge d'Anglaterra és molt agradable durant l'estiu

(ii) L'oratge és molt agradable durant l'estiu a Anglaterra (no a Catalunya, on és massa calorós)

(iii) ?L'oratge a Anglaterra és molt agradable durant l'estiu

i veurem de seguida que el SP subratllat no té el mateix rang sintàctic (possiblement siga quin siga el marc teòric que adoptem). I bé, si tenim en compte que (iii) és una estructura tan rara en català (i crec que en romànic en general) com normal en anglés, ja podem començar a comprendre per què és tan important un context oracional per poder deduir les relacions sintàctiques concretes que hi haja al si dels SNs de Chomsky; vegeu més detalls en els comentaris sobre (11), i sobretot §4.3.

extensive range of complements within the noun phrase, as they do within the verb phrase and the adjective phrase (p.30)

Resulta per tant que és la semblança entre l'estructura del SV (i en general de l'oració⁴) el que mou Chomsky a introduir l'etiqueta «complement». Ara bé, aquesta estructura és extensible més enllà dels noms deverbals

(4) The structures (2)... raise many problems; they do, however, suggest quite strongly that there are base noun phrases of the form determiner-noun-complement, quite apart from nominalizations. In fact, the range of noun complements seems almost as great as the range of verb complements, and the two sets are remarkably similar. (p.34)

En aquest context d'introducció d'estructures sintàctiques al si dels "microconstituents", Chomsky fa la següent observació contra la tendència dels semantistes a acostar (i finalment confondre, diria jo) els verbs i els adjectius: «These observations [les de (4)], incidently, considerably weaken the argument that verb and adjective are subcategories of a category "predicator", as has been suggested in recent syntactic work» (p.34). Si no diguéssim coses com que el verb és un "predicat" i l'adjectiu també (pràctica usual també en Chomsky –vegeu ací la n.13– i que deu provenir de la

⁴ Encara que en aquesta cita hi ha el SAdj, la resta de l'article fa veure que l'element important és l'estructura de l'oració (i per tant la del SV, que és gairebé tota l'oració). Vegem-ne unes mostres: «Among the various types of nominal expressions in English there are two of particular importance, each roughly of propositional form» (p.15); «a great many items appear in the lexicon with fixed selectional and strict subcategorization features, but with a choice as to the features associated with the lexical categories noun, verb, adjective [si tenen la mateixa subcategorització estricta és perquè tenen el mateix primer nivell de projecció si més no]» (p.22); «the internal structure of the nominal *several of John's proofs of the theorem* mirrors that of the sentence *John proved the theorem* » (p.53); i «the strongest and most interesting conclusion that follows from the lexicalist hypothesis is that derived nominals should have the form of base sentences» (p.54).

Lògica)⁵, potser no hi hauria hagut ningú que digués això de la (super)categoria “predicador”⁶. El cas és que avui en dia no solament continuem fent aquesta pràctica (vegeu a tall d'exemple Hernanz i Brucart (1987: 24)), sinó que fins i tot es pot llegir que a causa de la propietat “predicativa” el verb i l'adjectiu formaven una sola categoria en Plató, agrupament que Aristòtil va reproduir i que va perdurar fins als «later Greek grammarians» (Lyons (1968: 11)). Ara bé, als manuals d'Arens i de Michael no he vist res d'això; en el manual de Michael (1970: 530-535) hi ha un apèndix dedicat a veure com s'agrupaven i es separaven les categories, i segons la informació que hi ha, un total de 101 autors han considerat que la categoria “nom” incloïa l'adjectiu, i només un ha inclòs l'adjectiu dins de la categoria “verb” (i per tant un dels dos savis grecs *si més no* no degué considerar que el verb i l'adjectiu formaven una sola categoria; en relació a Aristòtil, vegeu ací l'apèndix 7). Si aquesta informació és certa, resultaria que la tradició lingüística no hauria considerat mai que el verb i l'adjectiu formen una sola categoria, i aquesta agrupació seria un efecte (possiblement modern) de seguir la Lògica. Per una altra banda, jo diria que tenien molta més raó els gramàtics antics que han associat “el substantiu” i “l'adjectiu” durant aproximadament dos mil·lennis que no els lingüistes actuals que acosten i associen el verb i l'adjectiu, car entre el nom i l'adjectiu hi ha (si és certa la hipòtesi que faré) una profunda semblança sintàctica, i entre el verb i l'adjectiu una profunda dissemblança.

Tornem a Chomsky. Aquest autor formula les regles següents en relació a l'estructuració sintagmàtica

⁵ Ara (i no sé des de quan) també apliquem l'etiqueta “predicat” a les preposicions: «Les preposicions, més predicats que mai» (Martí i Miñana (1988)). En realitat, seguint l'ús de la paraula “predicat”, no solament podríem associar el verb i l'adjectiu ((i) i (ii)), sinó també el verb i el SP (iii), i el verb i el SN (iv), amb la qual cosa no estariem *diferenciant* les categories sintàctiques, sinó *superposant-les*

- (i) L'Emma ja ha vingut
- (ii) L'Emma és morena
- (iii) L'Emma és a casa
- (iv) El Marc és un gandul

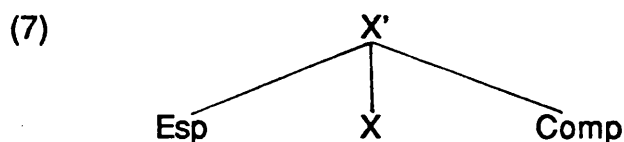
⁶ Si l'adjectiu i el verb són «subcategories», el «predicador» seria «categoria», però si els primers són “categories”, el segon podria ser “supercategoria”, etiqueta que usa vacil·lantment Emonds (1985). Vegeu ací §6.3.3.

- (5) a. NP → N Comp[lement] (p.30)
 b. VP → V Comp
 c. AP → A[djectiu] Comp
 d. Comp → NP, S, NP S, NP Prep-P, Prep-P Prep-P, etc.(p.30)
 e. X' → X... (p.52) [a l'original no hi ha apòstrof sinó una X suprabarrada]
 f. X'' → [Spec, X'] X' (p.52) [X'' es reescriu com a Esp de X' més X']

L'essencial d'aquestes regles és que Chomsky introdueix dos nivells sintàctics al si dels SNs, SVs i SAdjs, on els modificadors de la dreta (que són el nivell més profund) s'anomenen "complements" i els de l'esquerra "especificadors". Deixant de banda diversos problemes que veurem al punt següent, diguem ara que no he comprés per què Chomsky no actuà de la mateixa manera en relació als Esps (5f) i als Comps (5e); això és el que en va dir

- (6) We can easily abolish this category [el complement] if we replace the rules of (5d) by a single schema, with a variable standing for the lexical categories N, A, V... To introduce further terminological uniformity, let us refer to the phrase associated with N', A', V' in the base structure as the "specifier" of these elements (p.52)

Tampoc no he vist que Chomsky aclareixca per què introduïa dos nivells, car tenint en compte que a l'obra de 1965 s'havia trencat el binarisme (trencament que es manté ara, O → SN Aux SV, p.50), hauríem pogut usar una estructura d'un sol nivell com (7), estructura, per una altra banda, que apareix a Chomsky (1970) (vegeu ací l'arbre de (19))

Potser la raó es troba en el fet que Chomsky havia introduït pràcticament (no teòricament) dos nivells al si del SV a l'obra de de 1965 (ps 106-107)

- (8) a. S → NP^Predicate-Phrase
 b. Predicate-Phrase → Aux^VP (Place) (Time) [primer nivell]
 c. VP → V (NP) (Prep-Phrase) (Prep-Phrase) (Manner) [segon nivell;
 he simplificat aquesta regla]⁷

encara que deu ser més probable que això siga un heretament de Harris, car Chomsky anota que «a structure of the sort just outlined [la de (5)] is reminiscent of the system of phrase structure analysis developed by Harris... 1951 Chapter 16» (p.54). Diguem abans d'acabar que en aquest article ja hi ha tres etiquetes que seran fonamentals en el futur: especificador, complement (que ja hem vist) i nucli d'un sintagma («head», ps. 31, 36, 38...); no he vist cap observació (ni menys una definició) sobre *nucli*.

3.1.3. Sis limitacions de les aportacions de Chomsky (1970)

La primera limitació que assenyalaria és la gran vaguetat que envolta els conceptes bàsics de la teoria sintàctica, com ara la que hi ha entorn dels tres conceptes *especificador*, *complement* i *nucli*. L'únic que he vist sobre aquests tres conceptes (cap dels quals no figura a l'índex temàtic de l'edició de 1972) és que els especificadors serien els modificadors que van a l'esquerra i els complements els que van a la dreta⁸; més enllà d'això (que

⁷ Observeu de passada que aquestes regles trenquen l'esquema tripartit O → SN Aux SV, molt freqüent a l'obra de 1965. La mateixa vacil·lació hi ha a l'article de 1970; per exemple, a la p.50 (exemple (46)) hi ha l'esquema oracional tripartit («Aux-past» depén de l'oració) i a la 53 (exemple (52)) el bipartit («Spec-past» depén del SV). No sé explicar per què en un lloc hi ha "Aux" i en l'altre "Esp", car els dos exemples són posteriors a l'entrada teòrica en l'article de l'etiqueta "especificador".

⁸ Aquesta concepció perdura en els nostres dies; vegeu com a exemple Bonet i Solà (1986: 15).

és una descripció superficial⁹), només he vist un tret que m'ha cridat l'atenció: que els complements són opcionals (o poden ser-ho si més no). Cal aclarir que aquest tret Chomsky no l'introdueix remarcant-lo, o com a mínim dient que és un tret dels complements, sinó que parlant d'una altra cosa, diu «let us return to the rule (5d) which expand NP, VP, and AP into expressions containing optional complements» (p.52). Desconec quina concepció hi ha darrere d'aquesta cita, però jo remarcaria que estic d'acord que tots els "complements" són opcionals, car no *complementen* res sintàcticament¹⁰.

La segona limitació és un agreujant de l'anterior: és el fet que no solament diem molt poques coses (i vagues) sobre els conceptes bàsics, sinó que en diem unes altres que ajuden a diluir els pocs elements que hem donat. Vegem-ne una mostra. Parlant d'oracions com (9a) i de SNs com (9b)

- (9) a. The question is whether John should leave (p. 33 (23a))
- b. The question whether John should leave (p.33 (24a))

Chomsky proposa que l'oració de (9a) derivaria de «structures incorporating

⁹ I una descripció problemàtica en moltes llengües, entre les quals l'anglès, car en aquesta llengua hi ha no pocs modificadors que poden anar a la dreta o a l'esquerra. Vegeu a Radford (1988: §4.7) les diferències que hi ha entre per una banda els complements nominals de la dreta i els complements nominals de l'esquerra, i per l'altra els "adjunts" (dreta del nom) i els "atributs" (esquerra del nom), i a banda de descripcions prou superficials, vegeu si trobeu alguna diferència que realment *diga explicacions* (com ara per què els parlants anglòfons poden triar en general qualsevol de les dues posicions, quina posició és la bàsica o "profunda", i en el cas que la posició bàsica siga la de la dreta del nom, per què es perd la preposició

(i) The shop [on the corner] (Radford (1988 p.205 (136a)))

(ii) The [corner] shop (ídem (136b))

(noteu que en aquests exemples hi ha el mateix tret que als exemples de (2): que els SNs es troben sense un context oracional). Faré una hipòtesi sobre aquest problema a §4.3.6.2.

¹⁰ Ni tampoc semànticament; una part dels modificadors del nom i de l'adjectiu "precisen" o "especifiquen" el nucli modificat, però no el "complementen" pas (i per això, segons la proposta que faré no es diran "complements"). Segons aquesta proposta, es podria parlar de "complementació", però aquest concepte tindria dues diferències respecte a la concepció més usual del rètol "complementació". La primera seria que no s'aplicaria al verb (que és la categoria que ha fet nàixer "la complementació"), sinó que s'aplicaria al nom; i la segona diferència seria que la complementació que jo proposaria no seria un concepte *semàntic* (cf. la "prova" de l'obligatorietat-opcionalitat d'un modificador; vegeu ací §4.2.3) sinó *sintàctic*: els modificadors que un nom ha de tenir per tal que hi haja "oració". Vegeu §7.5.6.

the base noun phrases (9b); for exemple, it might be proposed that (9a) derives from (10) by replacement of the unspecified predicate Δ by the complement of the subject noun» (p.33)

(10) $[_{NP} \text{ Det N Comp}]_{NP} \text{ be } [_{\text{Pred } \Delta}]_{\text{Pred}}$ ¹¹ (p.33 (26))

I bé, aquest raonament planteja de seguida quina relació hi ha entre el concepte "complement" i el concepte "predicat". Per una altra banda, aquesta manera de raonar porta a negar una oposició que Chomsky coneix, l'oposició \pm restrictiu (1965 p.100 n.26), car el modificador subratllat de (11a) (que és com el de (9a)) no és gens ni mica com el de (11b) (que és el tipus de modificador que Chomsky veuria possiblement en (9b), encara que no podem assegurar-ho –i no podem assegurar-ho precisament perquè els SNs com els de (9b) no es troben en marcs oracionals)

- (11) a. La pregunta és *sobre el Pere*
b. La pregunta *sobre el Pere* és improcedent

El fet de no tenir en compte l'oposició \pm restrictiu, fa també que Chomsky col.loque dins del tipus de (2) un SN que deu tenir una estructura interna considerablement complexa, (12a), i que possiblement encara es pot complicar més

- (12) a. The message from Bill to Tom about the meeting (p.30 (22f))
b. No sé si demà aniré de València a les Valls d'Andorra per Barcelona o per Lleida¹²

La tercera limitació es dona en l'article de Chomsky a continuació del fragment que s'acaba a (10): «Under this analysis, the copula serves as a kind of existential operator» (p.34). «Servir com a», ¿vol dir que deixa de ser

¹¹ Chomsky veia una altra possibilitat en relació a l'estructura profunda de (9a), (i) i (ii)

(i) $[_{NP} \text{ Det N}]_{NP} \text{ be } [_{NP} \text{ Det N Comp}]_{NP}$

(ii) The question is the question whether John should leave

¹² No aportaré cap proposta sobre l'estructura de (12b), estructura que hauria d'intentar aclarir l'estudi dels verbs de moviment.

verb, o que és un verb que pertany a un grup de verbs amb unes característiques determinades? D'entrada jo no sé contestar aquesta pregunta, encara que com que he vist aplicar el rètol "operador" a paraules categorialment diverses, no puc deixar de sentir desfici¹³. La solució, però, el lector la pot trobar més avant, quan parlant de les regles (5e) i (5f), diu que «in other respects, the primitive categories [N, Adj i V] might differ, for example, if V' is analyzed into a copula-predicate construction» (p.53). Aquest fragment (que continua dient que les regles de base és previsible que tinguen modificacions en cada llengua –cosa que pot equivaldre a negar els universals), si no l'he entés malament ve a dir que les regles (5e) i (5f), tan simples, poden variar, i n'és un exemple precisament "la còpula i el predicat". Jo diria que el procés és el següent: primer establím que el verb *ser* no és ben bé un verb sinó "una còpula" (ps.33-34) (cosa que el 1957 Chomsky ja afirmava rotundament sense explicar-ho, p.67), i després observem que les regles generals d'estructuració sintagmàtica no acaben de ser generals perquè hi ha algunes «categories» [?¹⁴] que se n'escapen (p.53). Clar i ras: com que establím excepcions en l'estructuració sintagmàtica, doncs hi ha excepcions, i per tant, si volem que no hi haja excepcions, no podrem dir per res del món que el verb *ser* no és un verb, i en el cas que trobem que és un verb especial, doncs haurem d'explicar la seua especialitat¹⁵ sense que deixi de ser un verb per esdevenir una "còpula" misteriosa (i per tant haurem de fer que es subjecte fèrrriament a les regles sintagmàtiques dels verbs com qualsevol altre verb). La mateixa "limitació" (que en realitat és una actuació errònia) fem en l'oració: com que

¹³ De fet, ja hem vist que el rètol "còpula" és causant de l'operació que aplica el rètol "predicat" a Adjs (i a Ps): SV → Còpula Predicat (1965: 107; ací §2.1.5, (23c)), on "el predicat" tant pot ser un SAdj com un SP (i una oració, construcció que no hem de pensar que és extraordinària o excepcional si no l'hem vista estudiada per la raó que direm en aquesta tercera limitació)

(i) Està desil.lusionat

(ii) Està sense il.lusió

(iii) Està que bufa / que no li pots dir res

Vegeu §7.6.2.

¹⁴ Hauria de ser "alguns integrants de tal o tal altra categoria". La unitat sintàctica *anar* no és "una categoria" sinó una unitat integrant del conjunt d'unitats lèxiques que formen la categoria verbal.

¹⁵ "Especialitat" que podria no ser massa complicada; vegeu a §7.6.2 un possible tret "quasi" general.

des de bell antuvi fem que l'oració tinga una estructura exocèntrica (i per tant excepcional), doncs és natural que ens trobem que l'oració és una excepció. La teoria és una realitat purament humana que només existeix en la nostra ment, conseqüència de la nostra manera de veure la realitat física o psíquica, i per tant només hi creix el que hi sembrem: si sembrem excepcions, creixeran excepcions.

La quarta limitació és de naturalesa gradual: el fet que el grau de vacil·lació, inevitable en tot estudi sintàctic mínimament ample, va més enllà del que segons el meu parer és aconsellable; recordem, a tall d'exemple, els "trets sintàctics" que acaben sent "semàntics" (vegeu ací §2.2.4–§2.2.7). En realitat, és possible que aquesta limitació siga més aviat prou general en el Generativisme: recordem els vaivens que hi ha hagut (i hi ha) en conceptes tan importants per a aquesta escola com "transformació" i "estructura profunda" (i vegeu ací §1.8 i §2.2 en relació a la parella Sintaxi-Semàntica, o manifestacions pro-psicologistes i anti-psicologistes en un mateix autor i obra a §2.2.1 i §2.3.2, o el tractament vacil·lant del concepte "auxiliar" tant a Chomsky (1965) com (1970) a la n.7 –concepte que Chomsky (1957) considerava fonamental, vegeu ací §1.4.6– etc.). El vaivé que vull exemplificar ara afecta la suposada (super)categoria "verb-adjectiu" (contra la qual ja hem vist que Chomsky es manifesta a la p.34), encara que abans d'arribar-hi veurem un altre vaivé que s'hi relaciona, el fet que en aquest article Chomsky fa un altre atac que encara trobe més important que l'anterior: contra la transcategorització (això és, negar que puguen existir regles com ara Adj—> V). Aquest atac es produeix rebutjant la possibilitat que els sintagmes nominals de noms deverbals deriven transformativament d'oracions. Vet ací les paraules de Chomsky

(13) Such a device [transformatiu] could be used to establish, say, that all verbs are derived from underlying prepositions. If one wishes to pursue this line of reasoning, he might begin with the traditional view that all verbs contain the copula... Thus we are left with only one "relational" category, prepositions. To rule out such absurdities, it is necessary to exclude the devices that permit them ... (p.31 n.20)

El primer problema, però, és que Chomsky no explica com podem «impedir aquestes absurditats», cosa que es podria aconseguir bandejant de la Sintaxi la transcategorització i dient que les transformacions no intervenen en la distribució de nuclis i perifèries i allò que determina l'operació anterior: la realització d'unes funcions sintàctiques de les perifèries respecte als nuclis; i el segon problema és que només acabar la nota de (13) continua dient que «nevertheless, it is an interesting possibility» (ps. 31-32). Això és, rebutgem i acceptem. El mateix passa en el rebuig de la (super)categoria “predicador”. Després d'atacar aquesta (super)categoria i una classificació de Lakoff que dividia els verbs i adjectius en estatus i actius (ps.34-35), continua dient que «it is quite possible that the categories noun, verb, adjective are the reflection of a deeper feature structure, each being a combination of features of a more abstract sort» (p.35): és una de les bases dels futurs trets $\pm N$ i $\pm V$. Diguem de passada que és molt fàcil bandejar la transcategorització de la Sintaxi: n'hi ha prou acceptant un principi que tothom crec que troba desitjable, *el principi de l'endocentricitat* (tot SX ha de tenir com a nucli un lexema de la categoria X), i fixant el nombre de categories que hi ha.

La cinquena limitació és en el fons una contradicció, la que hi ha en aquest fragment: «we would expect to find structures of the form NPs-N even where the N is not a derived nominal» (p.37). A §7.4.4 tractarem de veure què hi ha darrere del fet que un SN_j pugui ser modificador d'un nivell de projecció d'un altre N_j , però ara el que m'interessa subratllar és que des d'un punt de vista “lògic” pareix impossible que un SN_j pugui modificar alguna projecció d'un N_j (això és, que l'element a definir estigui en la definició), car aleshores aplicant recursivament (14a) arribaríem a una *definició* que no tindria límits

- (14) a. $A \rightarrow A B$
 b. $A \rightarrow AAA... AAA... B$

i per tant no hi hauria una *delimitació* sinó una *il.limitació*, de manera que en compte d'una “definició” estaríem fent una *antidefinició perfecta*, ja que si una definició és posar fins o límits, una antidefinició serà negar l'existència

de límits. Si l'estructura de

(15) [x_j^n SXi x_j^{n-1}]

no és estranya en la Lingüística, no és pas casual, i la causa possiblement és aquesta: «the category N, like S, is a recursive element of the base» (Chomsky (1970: 54)). És a dir, si no poques vegades hem recorregut (i recorrem) a estructures com les de (15), possiblement és pel fet que sabem que al si de “una” oració, O_1 , és possible que n’hi haja “una altra”, O_2 , com ara a

(16) [O_1 M'agrada [O_2 que hages vingut]]

de manera que ni és veritat que hi haja una sola oració (si aquesta oració fos O_1 no tindríem en compte que una part d' O_1 també és una oració; i si aquesta oració fos O_2 , aleshores no tindríem en compte “la diferència O_1-O_2 ” –deixeu-me dir-ho així) ni és veritat que n’hi haja dues pel fet que en aquest cas hi hauria una “duplicació”: O_2 la considerariem dues vegades (com a oració i com a part d' O_1)¹⁶. Ara bé, aquesta característica (que és una manifestació de la recursivitat), jo diria que no ens autoritza a usar construccions que van contra una “llògica” elemental (que l’element a definir no pot entrar en la definició), i per tant caldrà que expliquem la recursivitat de manera que no atempte contra el sentit comú (i que, naturalment, done compte de casos com el de (16)).

¹⁶ No crec, en canvi, que, teòricament (això és, mirant els fets lingüístics com cal mirar-los –amb una teoria en la mà–, i no limitant-nos a fer observacions superficials “evidents” –‘que es poden veure’– sense cap teoria –cosa que porta en un tres i no res a la impossibilitat d’avançar en la comprensió del llenguatge), al si d’un SN en pugua existir un altre sense una “preposició” (o cas), preposició que pot ser “visible” o “invisible”, com ara a l’oració anglesa de (i) o en certs modificadors temporals del català (i de més llengües) (ii)

(i) I go home

(ii) Això va ser a) ahir

b) l’any passat

c) el segle passat [no admés per la normativa aquest tercer exemple]

No cal dir que postular l’existència de “categories invisibles” és molt perillós, perill que podem fer desaparèixer parcialment si cada vegada que postulem l’existència d’un constituent “invisible”, intentem explicar per què els parlants podem deixar com a implícit tal constituent. Vegeu Solà (1987a: 101-115, «L’expressió del temps») en relació als temporals catalans, i ací un intent de buscar l’explicació bàsica a §7.2.4.

La sisena limitació es relaciona amb la distinció *categoria / funció*, distinció que hem vist a §2.1.5 que Chomsky (1965: 68) considerava necessària. Quan el lector de Chomsky es troba a la p.30 les regles (5a-c: la complementació), es pot preguntar si l'etiqueta "Compl" serà un concepte categorial o funcional, però com que sap que les funcions són «redundants», haurà de deduir que és un símbol categorial, cosa que Chomsky corrobora a la p.52 («The phrase category "complement" seems to play...»). Aquesta categoria, però, és una categoria molt estranya, ja que es pot reescriure com a qualsevol altra «categoria»¹⁷ («NP, S... etc.») i fins i tot un grup de sintagmes («NP S, NP Prep-P...»).

En realitat, si volem establir una separació entre conceptes categorials i conceptes funcionals, potser hauríem de convenir que els conceptes de (17a) són funcionals i els de (17b) categorials. En el cas que vulguem explicar el SN de (17c), podríem dir (d'una manera molt simplificada) que el parlant ha fet les següents operacions: la primera passa és triar un nom, *corb*, perquè faça una funció nuclear; després el parlant ha triat dos adjectius (*marí* i *dos*—considere, d'acord amb la tradició i per raons que ara no puc exposar, que els numerals són categorialment adjectius) perquè facen una determinada funció (que no puc explicar encara) respecte al nucli (on el nucli de *dos* no és *corbs* sinó *corbs marins*); tot plegat constitueix un SN, sintagma que ha de fer una funció determinada al si de l'oració on es troba.

(17) a. Nucli, perifèria, sintagma

b. Nom, adjectiu-adverbi, preposició i verb

c. Vaig veure [N' dos [N' [N corbs] marins]] al port de Ciutadella

Em faig càrrec que en aquesta descripció hi ha massa foscors, entre d'altres

¹⁷ Recordem que "categoria" pot ser tant el nucli com el sintagma, cosa que es manifesta explícitament en aquest article: «The phrase category "complement"... We can... abolish this category» (p.52), «the... categories N, A, V» (p.53), etc. Per una altra banda, el fet que en el primer nivell de projecció del nom, l'adjectiu i el verb siga possible que hi haja qualsevol categoria (5d), fa pensar en l'antiregla sintàctica "tota categoria pot modificar-ne qualsevol altra".

raons perquè no es pot explicar convincentment la formació de cap constituent oracional enfora de l'explicació de la formació de la seua oració corresponent (vegeu §7.6.5). Per una altra banda, jo no pretendré separar els conceptes categorials i funcionals, encara que, ben entés, no separar-los no és pas sinònim de confondre'ls. La meua idea és que les categories no són independents les unes de les altres (excepte una, que pot ser autònoma –i és la que pot afrontar el perill tautològic), sinó interdependents (i en aquesta interdependència també hi ha les funcions –que jo anomenaré *nivells d'expansió*), de tal manera que no es pot explicar la preposició sense explicar prèviament el nom, com (segons la hipòtesi que adoptaré) no es pot explicar sintàcticament què és l'adjectiu sense explicar prèviament el nom i la preposició (i el mateix passa, per unes altres raons, en el cas del verb).

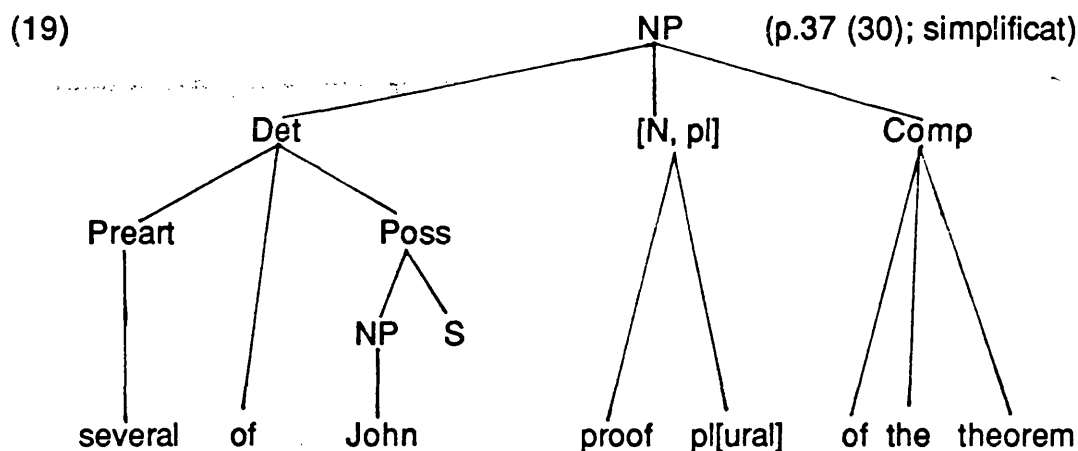
3.1.4. Més sobre les limitacions. Entorn de «Poss[esseiu]» i de les transformacions

Veurem ara una altra etiqueta que també afecta la confusió entre els conceptes de “categoria” i “funció”. Aquesta etiqueta, molt problemàtica, és “possessiu”, etiqueta que no sabem si és categorial, funcional o més aviat semàntica. A §2.1.2 n. 3 ja n'hem parlat, i contra l'observació d'aquesta nota, ara veurem que aquest «formant gramatical» sí que pot ocupar una posició d'un arbre sintagmàtic. Parlant del posseïdor que hi ha en SNs com «John's proofs of the theorem», Chomsky rebutja les propostes transformatives, i proposa que «the possessive noun phrase *John's* » (¿vol dir això que “possessiu” comporta una classe semàntica de SNs –i per tant seria un símbol semàntic?) (p.36) es generaria segons aquestes regles

- (18) a. Det → (Prearticle of) Article (postarticle) (p.36 (29))
b. Article → ±def / Poss (ídem)

Recordem que la regla (18a) l'hem comentada a §2.2.7 n.44 en el sentit que possiblement «Det» no significava ‘article i demostratiu’, sinó que devia ser un símbol funcional, el que Chomsky (1970: 52) anomena “especificador”,

cosa que corroborarem ara, car a l'anàlisi que proposa Chomsky es veu clarament que «Det» s'oposa a «Comp» (i si l'anàlisi fos coherent o bé no hi hauria ni "Det" ni "Comp", o bé també hi hauria "nucli" *-head-* en compte de «[N, pl]»)

Deixant estar la primera preposició *of*, la que no penja d'enlloc i sembla que no siga res¹⁸, la primera pregunta que faria sobre l'etiqueta "poss" és per què el posseïdor és un especificador. Com que hem donat tan poques dades sobre què és l'Esp i el Compl, la resposta "formal" supose que seria perquè és un modificador de l'esquerra del nucli nominal *proofs*, encara que ja veurem que la causa *real* possiblement és una altra: deu ser la creença

¹⁸ Aquesta preposició la tenim clara des del raonament de Bonet i Solà (1986: 52-58), segons el qual a (19) hi hauria l'estructura implícita de

(i) Diverses proves de les proves del Joan són molt correctes
 on podem elidir qualsevol dels dos *proves*. No crec en canvi que l'estructura del subjecte de (ii) siga la de (iii) pel fet que (iv) és una estructura asintàctica

(ii) Ha vingut un grup d'homes

(iii) Un grup homes d'aquells homes (adaptació de Bonet i Solà (1986 p.58 (110)))

(iv) *Un grup homes ha vingut

Segons la meua opinió, constitueix un problema pendent d'aclarir la preposició *de* de (ii), que és la mateixa que la de

(v) Porta un grapat de claus

preposició que apareix obligatòriament entre el nucli nominal i els Esps que Bonet i Solà anomenen «SN [+Quantificadors, -Totalitzadors]». Aquesta problemàtica (que caldria saber si és general de totes les llengües) té dos ramals en català, la preposició opcional de (vi) i l'obligatòria de (vii)

(vi) Han teixit molt (de) fil

(vii) No vull gens de paperassa en aquesta taula

(viii) No vull cap paperot en aquesta taula

Compareu finalment (vii) i (viii), i si el contrast resultant el compareu amb l'opinió de la n.11 de l'apèndix 2 (hi afirme que l'oposició ±comptable no és sintàctica), aleshores veureu que alguna cosa fa aigua. Intentaré afrontar parcialment aquests problemes a §7.4.6

(que ja ha eixit a §3.1.2) que el SN i l'oració tenen una estructura molt semblant. Ja hi tornarem.

Una simple mirada a les regles de (18) fa pensar que hi ha diversos problemes, dels quals només esmentarem el que afecta el signe "poss": com que Chomsky diu a la mateixa pàgina que el sintagma *John's* és nominal i que l'article es pot reescriure com a Poss, haurèm de concloure que l'article es pot reescriure com a SN, i per tant estarem practicant allò que havíem criticat unes pàgines abans¹⁹, potser perquè ho rebutgem però ho acceptem (vegeu la quarta limitació de §3.1.3). Per una altra banda, en la mesura que "poss" alterna a (18) amb un tret semàntic (\pm definit), sembla que article, "poss", SN i \pm definit és el mateix (o pot ser-ho). Chomsky intenta millorar aquesta regla més avant a través de la formulació

(20) Article \rightarrow [\pm def, (NP)] (p.47, (42))

però el resultat no millora gaire: «The article, then, can be either definite or indefinite, or can be a full noun phrase [doncs Art \rightarrow SN] with the associated feature [+definite] or [-definite]» (p.47). En realitat, Chomsky es troba en un "nivell lingüístic" delicadíssim (i possiblement pitjor que el de la transcategorització), el de l'acostament entre "els trets sintàctics (o semàntics)" i les categories sintàctiques (i negació de les categories a favor dels trets semàntics), i per això continua fent un raonament dins del qual hi ha aquests fragments

(21) Such an extension of the theory of syntactic features suggests that the distinction between features and categories is a rather artificial one... When the reliance on analytic procedures of segmentation and classification is abandoned, there is no reason to retain the notion of category at all, even for the base. We must just as well eliminate the distinction of feature and category, and regard all symbols of the grammar as sets of features. If the elements NP, VP, ad so on are treated as certain feature complexes, then there is no incoherence in

¹⁹ Pàgina 31 n.20: els verbs deriven de preposicions; p.34: V i Adj formen la "categoria" «predicador»

supposing that there are complex symbols of the form [+def, +NP] (ps. 48-49)

Abans de passar a les transformacions, vegem un altre problema en relació al símbol "poss". Després de l'anàlisi de (19), Chomsky fa un comentari que reproduueix fragmentàriament i que tot seguit comentarem

- (22) a. The words *John* and *proof* are the heads of the related phrases *several of John's* and *proofs of the theorem* ...,
- b. and the same selectional feature that associates subject and verb in *John proved the theorem* will relate these two items, despite the very different syntactic origin of the relationship
- c. [nota 26 referida a (22a-b)] If we take the structure in question to be, rather, (*several of [(John's)(proofs of the theorem)]*), the same conclusion follows, with respect now to the embedded phrase *John's proofs of the theorem*
- d. By a suitable generalization of the interpretation of selectional features, we can account for the fact that the selectional relation of the possessive noun phrase of the determiner to the "verbal" head of the derived nominal is the same as that of the subject to the verb of the associated verb phrase (p.38)

L'anàlisi de (22a) no sembla correcta, car l'especificador *several* afecta el conjunt *John's proofs of the theorem*, però no el modificador *John's* (i per això hi ha diverses proves però un sol John), encara que si mantenim que l'estructura sintàctica pot anar per una banda i la semàntica supralèxica per una altra, aleshores l'anàlisi de (22a) podria ser correcta (com possiblement també podrien ser-ho més anàlisis). Ara bé, el fet que segons l'anàlisi de (22a) l'especificador *several* afecte sintàcticament el "SN" *John's* però no semànticament, no deu tenir massa importància, car segons (22b) el que en tindria és «el tret seleccional» que «associaria» *John's* i *proofs*, tret que també associa el subjecte i el verb. Aquesta "associació" no pot ser sintàctica (vegeu §2.1.3 en relació al nucli del SV i al SN subjecte), i per això no passa res si l'anàlisi de (22a) està equivocada i és la de (22c). El que importa al capdavant són les relacions de selecció (22d). En realitat (es podria dir el

lector) el que hauríem de fer és deixar estar les categories i les relacions sintàctiques (que es veu que no serveixen per arribar a la semàntica supralèxica) i estudiar «les relacions de selecció», que són les que ens diuen a través de quin procés entén el missatge el receptor; en definitiva: arraconar la Sintaxi i enlairar “la semàntica sense sintaxi”.

A la quarta limitació hem comentat que hi havia un rebuig de «un aparell transformatiu» però alhora una acceptació²⁰. En realitat Chomsky no bandejava del tot les transformacions ni en els noms no deverbals: «For some of the cases of (2), an analysis in terms of reduced relatives is plausible; for example in *a house in the woods*. But even for such cases there are difficulties in this approach» (p.32). Veurem ara un aspecte problemàtic de les transformacions. Chomsky fa aquest resum sobre els SNs de nom deverbal

(23) We have now discussed two transformations that apply to complex noun phrases: agent-postposing, which gives *the destruction of the city by the enemy*, and NP-preposing, which gives *the city's destruction*. Agent-postposing is simply a generalization of one of the components of the passive transformation. NP-preposing is similar to, and may fall under a generalization of, the other component (p.43)

Jo diria que el mecanisme que hi ha és el següent: com que pressuposem que l'estructura d'un SN d'un nom deverbal ha de tenir la mateixa estructura

²⁰ Encara ara continuem vacil·lant davant del component transformatiu. Vegeu com a exemple §7.III i la n.75 del Cap. II de Bonet i Solà (dos autors, diguem-ho de passada, que han bandejat del títol del seu manual la paraula “transformació” —«Sintaxi Generativa Catalana»—, a diferència d'altres autors catalans —com ara Hernanz i Brucart, que continuen parlant de «Gramàtica generativa i transformacional», (1987: 7)).

que el SV i oració del verb primitiu²¹, hem de concloure que si "el subjecte" apareix a la dreta del nom és perquè s'hi ha traslladat, i si "l'objecte" apareix a l'esquerra, ídem. La primera implicació d'aquesta pressuposició és que un SN esdevé un SP en el cas del "subjecte" (observació traslladable al mecanisme de la passiva), i un SP esdevé un SN en el cas de "l'objecte", cosa que implica que hi ha transcategorització: com que no l'hem bandejada de la Sintaxi, doncs no passa res. La meua opinió és que tant "el subjecte" com "l'objecte" dels SNs de noms deverbals són SPs que tenen la posició bàsica a la dreta del nom nuclear, i que des d'aquesta posició poden perdre la preposició en el cas de la llengua anglesa (per una causa que encara no puc explicar, vegeu §4.3.6.2), i es traslladen a l'esquerra del nom.

En el fragment de (23) Chomsky relacionava les transformacions amb el procés de la passiva, procés que jo relacionaria amb les oracions de (24)

- (24) a. He was amused at the stories
- b. The stories amused him

Chomsky, però, creu que (24b) deriva de (24a), i per tant no hi hauria el procés de la passiva sinó un procés més aviat invers. Davant d'aquesta opinió, jo observaria que en el cas que les transformacions fossen un component sintàctic, a partir d'una estructura simple (24b; quatre unitats sintàctiques) semblaria raonable que puguem elaborar-ne un altra més complicada (24a; sis unitats sintàctiques segons la meua hipòtesi), però al revés (anar del complex al simple) no ho veig tan clar. Siga com siga, si jo preguntàs quina diferència hi ha entre les oracions de (24) i el procés de la passiva (que jo defenso que no és sintàctic, §1.4.5), crec que només podríem

²¹ Vegeu la n.4. Trobe que aquesta opinió és profundament antisintàctica, car si un SN i una oració són estructures sintàctiques distintes, un SN, *siga quin siga el nom nuclear* (deverbal o no), sempre ha de tenir una estructura de SN (i mai d'oració). Nosaltres, però, (que no defensem mai que l'oració siga una projecció d'un SN) fem el possible i l'impossible perquè els dibuixos que volem que representen una oració i un SN siguin semblants (no debades estem donant molta importància a les restriccions de selecció –que són un factor semàntic– i ben poca a les estructures sintàctiques). No és estrany per tant que a partir d'aquest article hom diga que el SN pot tenir subjecte (un subjecte que no és obligatori –a diferència de l'altre subjecte, l'oracional– i que si és un SN vol dir que la regla de (15: [SX_j X_k]) no és absurda). Diguem de passada que en els anys 80 hom continua parlant de la semblança entre l'estructura del SN i la de l'oració (vegeu per exemple Chomsky (1986a: 63)).

dir que hi ha la preposició *at* en compte de la preposició *by*. Ara bé, si ens situem a nivell internacional i comparem llengües com el català, l'anglès, l'italià i el japonès, veurem que cada una fa el procés de la passiva amb una preposició²², i per tant, mentre no tinguem aclarida aquesta diversitat de preposicions, em pareix que és agosarat dir que les oracions de (24) no tenen res a veure amb la passiva. Observem finalment que el verb català *divertir* (més o menys equivalent de *amuse*) admet (amb certs matisos semàntics no fàcils de separar) moltes preposicions amb un valor més o menys causal (totes les “febles” –i possiblement més d'una de les “fortes”)

- (25) a. Es va divertir molt de veure el teatre
b. Es va divertir molt al teatre / en el teatre
c. Es va divertir molt per aquell actor
d. Es va divertir cosa de no dir amb tot aquell guirigall

Tractaré d'afrontar aquests problemes a §7.6.6.2

Voldria dir abans d'acabar que aquest article de Chomsky deu tenir una incidència notable en el nostre present. Com a mínim això fa pensar la consulta de manuals com el de Bonet i Solà (1986), on es considera que un SN pot ser especificador d'un N” (p.42) i aquest SN és el possessiu (p.44), i on hi ha un paral·lelisme explícit entre el SN i l'oració tractant precisament l'estructura del SN i els genitius (p.271).

3.2. SOBRE LA MORFOLOGIA DERIVATIVA I “LES FORMES VERBALS NO FINITES”

3.2.1. Sobre la Morfologia Derivativa

Hem vist a §1.1 i §2.2 que tant l'obra de 1957 com la de 1965

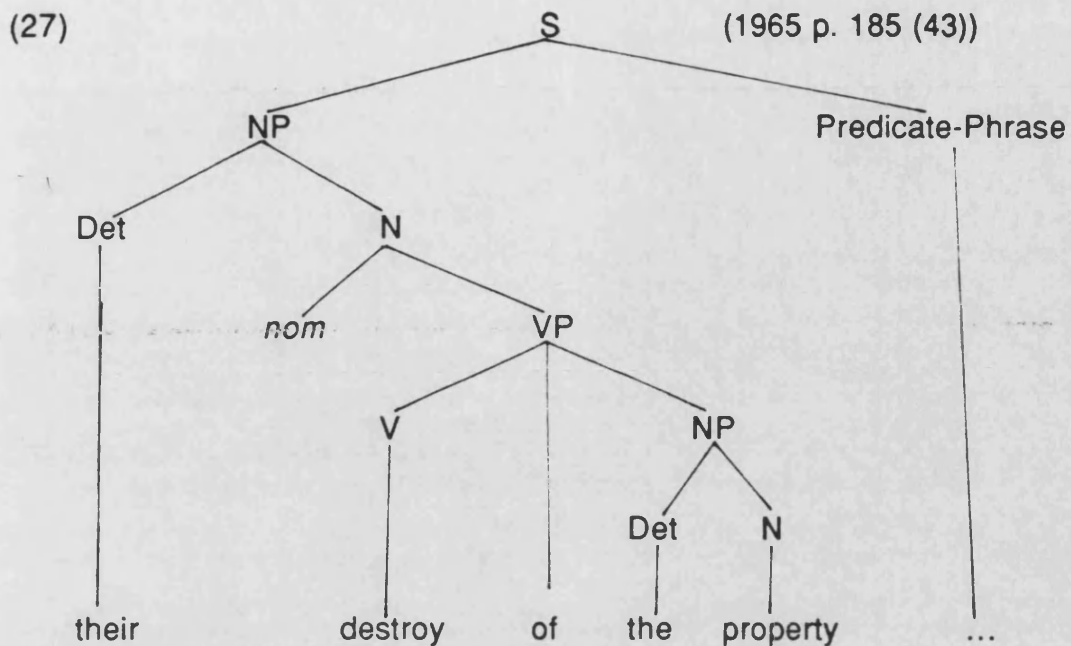
²²Hi ha llengües que poden tenir més d'una preposició, com ara el català, que té diversos dialectes que no usen *per* sinó *de*.

començaven separant la Sintaxi de la Gramàtica, però entre l'obra de 1957 i la de 1965 hi ha una diferència: a la primera Chomsky esmenta la «Morfologia» (1957: 5), però no recorde haver vist aquesta etiqueta a la segona (per exemple, p.16). És possible que la causa d'aquesta desaparició es trobe a les ps. 184-192 («§2.3. Derivational processes»). Chomsky comença dient que és una part de la gramàtica molt conflictiva pel fet que els processos derivatius són «typically sporadic and only quasi-productive», i continua dient que «where derivational processes are productive, they in fact raise no serious difficulties» (p.184). És a dir, la Morfologia Derivativa no és problemàtica per la naturalesa de les seues unitats i processos i per la relació que hi haja entre aquestes unitats i processos i la resta d'unitats i processos de la Lingüística, sinó perquè les seues regles no solen tenir un abast general. No cal dir que darrere d'aquesta concepció hi ha el polp sintàctic armat amb les transformacions (26a), concepció (després heretada –i eixemplada– per la Semàntica Generativa) que porta a observar que determinats noms no són noms (26b).

- (26) a. Consider, for example, nominalization transformations of the sort that form the sentences “their destruction of the property...” ... Clearly, the word *destruction* ... will not be entered in the lexicon as such. Rather, *destroy*... will be entered in the lexicon with a feature specification that determines the fonetic form they will assume (by later phonological rules) when they appear in nominalized sentences (1965: 184)
- b. It is not at all clear that *destruction* ... should be regarded as Noun in “their destruction of the property...” (1965: 184)

Reproduïrem un arbre un poc simplificat (el que correspon al SN *their destruction of the property*) perquè encara ara hi ha autors que usen símbols com «nom» (com ara Emonds (1985)), símbol que serveix per fer una transcategorització (de SV a N; al pròxim punt veurem com explica Chomsky aquest signe)

No m'interessa analitzar aquest punt de Chomsky (1965), encara que vull assenyalar-ne dos trets més. El primer és que, com podem veure a (27), ja hi ha l'estructura oracional com a base del SN (és a dir, l'estructura del SN seria igual o molt semblant a l'estructura de l'oració). I el segon és una observació que fa Chomsky al final del punt dedicat als «processos derivatius»: «...in a system as complex as a natural language, where significant systematization is just not possible» (p.192). Crec que si no confiem en el poder de sistematització de la teoria lingüística en què treballem, és pràcticament segur que no arribarem mai a la sistematització.

Pel que fa a l'article de 1970, jo distingiria dos aspectes. El primer es dóna quan Chomsky planteja la relació que hi ha entre els adjectius *readable* i *self-indulgent* i els noms *readability* i *self-indulgence*

- (28) a. The book is readable (p.55 (53))
 b. The book's readability
 c. John is self-indulgent
 d. John's self-indulgence

i diu que segons "la hipòtesi lexicalista" (que és el nom de la hipòtesi generativa que comença amb Chomsky (1970) i perdura durant els anys 70),

«(28b) and (28d) must be analyzed in terms of base structure» (p.55). Tot seguit, però, diu que també podria haver-hi derivació, i no s'acaba de decidir (indecisió que es prolonga fins a la p.58 a pesar que el sufix verbal *-bil-* i l'adjectiu *-ity* –o els catalans *-ble* i *-bil+itat*, *conduir*, *conductible*, *conductibilitat* – són tan extraordinàriament productius; recordem la cita de 1965 p.184: si el procés és productiu no plateja dificultats serioses); potser la raó d'aquesta indecisió davant de la Morfologia Derivativa es troba en el fet que Chomsky no pot imaginar-se pel segon aspecte que distingirem que la qüestió crucial no és que la derivació concreta *llegir*—> *llegible* pertanyi o no a la Sintaxi, sinó saber si *tota* la Morfologia Derivativa pertany a la Sintaxi o si n'està separada²³.

El segon aspecte que distingiria en relació a la Morfologia Derivativa és el fet que, com veurem a §3.2.2 i §3.2.3, n'hi hauria una part si més no (la que genera els infinitius, gerundis i participis) que formaria part de la Sintaxi. Jo diria que aquesta concepció, segons la qual una part de la Morfologia Derivativa forma part de la Sintaxi i una altra no (la que forma els noms deverbals²⁴), no sobta el lector, car ja hem vist en diverses parts que la Gramàtica tindria diversos nivells que estarien “enormement entrellaçats” (1957: 18; vegeu ací §1.1), manera de veure la Gramàtica que perdura el 1970

- (29) A grammar is a tightly organized system; a modification of one part generally involves widespread modifications of other facets...
It is to be expected that enrichment of one component of the grammar will permit simplification in other parts. Thus certain descriptive problems can be handled by enriching the lexicon and

²³ Aquesta concepció que porta a considerar un a un els processos morfològics derivatius recorda aquella altra segons la qual el que caldria saber no és “la subcategorització estricta” de la de *tots* els membres de cada categoria, sinó la de *cada* membre de cada categoria.

²⁴ Suppose que la resta de la Morfologia Derivativa s'hauria d'incloure en la Sintaxi o mantenir-se independent segons qüestions “enterament empíriques” (i per tant no teòriques), com veurem de seguida (cosa que depèn de la creença que cal considerar aïlladament cada procés morfològic derivatiu, en compte de tots els processos alhora). Tenint en compte el primer aspecte, hi ha el següent resultat: tres processos dependrien de la Sintaxi (infinitiu, gerundi i participi), un procés no dependria de la Sintaxi (noms deverbals) i en la resta sembla que hi hauria indecisió.

simplifying the categorial component of the base [possibilitat acomplida durant els 80]... *The proper balance between various components of the grammar is entirely an empirical issue* .

Crucial evidence is not easy to obtain, but there can be no doubt as to the empirical nature of the issue (p.13; subratllat meu)

Deixant estar de banda que ací hi ha una de les bases que permetran eliminar pràcticament del tot l'estructuració sintagmàtica en els anys 80, jo batejaria aquesta concepció com a *teoria dels vasos comunicants* : la Sintaxi i el Llexicó no estan separats sinó comunicats, i a causa d'això podem enriquir l'àmbit de les irregularitats, el Llexicó, i empobrir el de les regularitats, la Sintaxi. Tanmateix, jo diria que no es tracta d'inflar i desinflar, sinó de delimitar, i que el que al capdavant importa és fer *explicacions* que *despleguen* , que mostren i per tant facen veure, que aclareixquen, i no que pleguen-amaguen-enfosqueixen. No sé si algú pensarà que en "els vasos comunicants" els vasos tenen existència pròpia i més o menys separada, però aquesta observació, mig certa, té l'inconvenient que focalitza els vasos i no el seu contingut, que és el que importa, cosa que demostra el fet que es diguen "vasos comunicants" i no *vasos comunicats* ; és a dir, *vasos comunicants* són vasos que comuniquen (i uneixen) el seu contingut, el qual, evidentment, està comunicat (i unit –i per tant és únic).

3.2.2. Represa de "les formes verbals no finites"

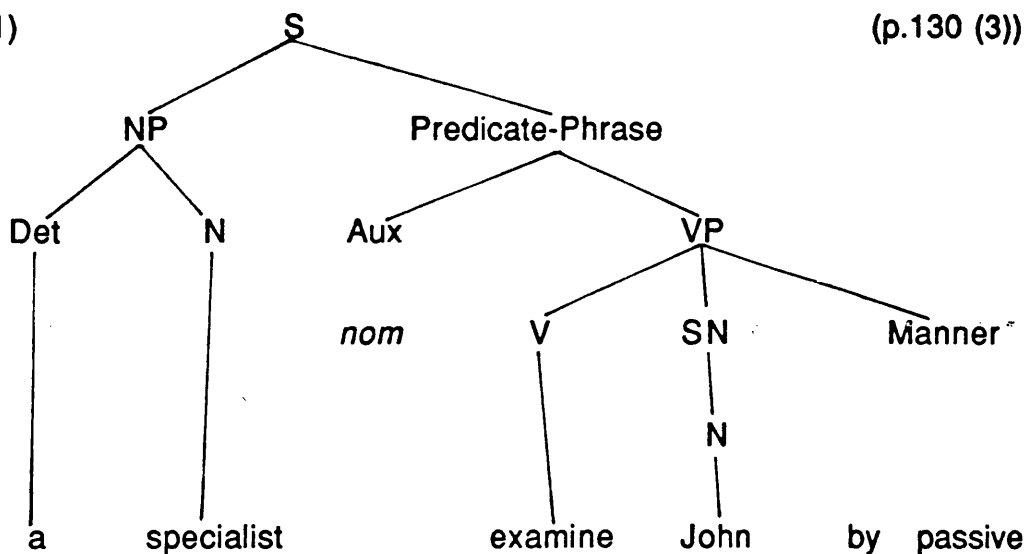
Chomsky (1970) rebutjava les transformacions en els noms deverbals, però no en les formes no finites. De §1.4.4 a §1.4.7 hem tractat sobre aquestes formes, i a §1.4.7 hem vist la regla

(30) NP → *ing / to* VP (Chomsky (1957 p.41 (33)))

regla que practica a les ps. 72 i següents i 88-90 de l'obra de 1957. Aquesta regla es relaciona amb aquesta anàlisi de la passiva de l'obra de 1965

(31)

(p.130 (3))

Aquesta relació la podem deduir per aquestes paraules de Chomsky pel que fa al signe «nom[inalització]»: «the formative *nom* ... is one of the several that might be assigned to the Tense^Modal position of the Auxiliary, and that determine the form of the Nominalization (*for-to*, *possessive-ing*, etc.)» (1965 p.128 n.1). Per una altra banda, l'arbre de (31) (que és de l'estil del de (27)) deu ser l'arbre que hi ha a la base de la generació de les formes verbals no finites, encara que no puc assegurar-ho perquè a Chomsky (1970) no n'he vist cap exemplificació.

I bé, si els noms deverbals es formen sense transformacions sintàctiques i "les formes no finites" a través de transformacions sintàctiques²⁵, ha de ser per alguna cosa: és el que tractarem ara.

3.2.3. Tres diferències entre els noms deverbals

i les "formes verbals no finites". El problema dels infinitius

Chomsky diu que hi ha dues classes d'«expressions nominals» en anglès que tenen molta importància, «each roughly of propositional form» (p.15), concretament «els nominals gerundius» com els de (32b) i «els

²⁵ Encara que potser no sempre si tenim en compte l'element que he subratllat en aquest fragment: «gerundive nominals may *in general* have the form of transforms» (p.54).

nominals derivats»²⁸ com els de (32c), corresponents tots dos a oracions com les de (32a)

- (32) a. John has refused the offer (p.15 (2b))
- b. John's refusing the offer (p.15 (3b))
- c. John's refusal of the offer (p.15 (4b))

Entre aquestes dues classes de «nominals», continua dient Chomsky, hi ha «moltes diferències», de les quals comenta «les més colpidores» («striking», p.15). La primera és la diferència de productivitat, ja que mentre que «gerundive nominals can be formed fairly freely from propositions of subject-predicate form» (p.16), en el cas dels derivats nominals hi ha «moltes restriccions» (p.18). Per exemple, «the structures underlying (33a)... are transformed to the gerundives nominals of (33b) but not to the derived nominals of (33c)» (p.18)

- (33) a. John is easy (difficult) to please (p.18 (6a))
- b. John's being easy (difficult) to please (p.18 (7a))
- c. *John's easiness (difficulty) to please (p.18 (8a))

Plantejaré aquesta problemàtica d'una altra manera (referint-la només a la Morfologia Derivativa), primer perquè trobe que és més clara, i després perquè introduir oracions concretes comporta el perill que ens trobem algun problema que prenguem com a morfològic derivatiu (o sintàctic per a qui crega que la Morfologia Derivativa pertany a la Sintaxi) quan podria ser estrictament semàntic, de restriccions lèxiques de selecció (que potser és el que s'esdevé a (33c), car una oració com (34) sembla ben factible en català)

(34) La facilitat del Joan de convèncer els seus adversaris l'ha salvat de

²⁸ Notem que segons la hipòtesi de Chomsky (1970), «els noms gerundius» deriven transformativament, mentre que «els noms derivats» no. Com que per una altra banda resulta que a partir de 1965 la Morfologia Derivativa sembla que desapareix (desaparició que no és rara avui dia), s'esdevé que hi ha una paradoxa terminològica: «els noms derivats» no són *derivats*. Vet ací l'opinió de Newmeyer: «The term "derived nominal" created no end of confusion, since Chomsky applied the term just to those nominalizations which he argued were NOT derived transformationally. Presumably the name comes from the fact that they exhibit derivational (as opposed to inflectional) morphology» (1986 p.107 n.13).

la difícil situació en què es trobava

La qüestió crec que seria aquesta: a partir de qualsevol “verb” (entés com a conjunt de formes finites d’un lexema verbal) sempre podem formar a través de la Morfologia Derivativa un infinitiu, un gerundi i un participi, mentre que no sempre en derivem un nom²⁷; per exemple, si consultem el DGLC veurem que el verb *conduir* no té cap derivat “normal” (vull dir popular, *realment català*, no culte), i el culte que hi ha, *conducció*, jo no l’he sentit mai aplicat a l’ús de *conduir* que deu ser el més normal, *conduir vehicles motoritzats*²⁸, encara que no hi ha res que ens prive de dir

(35) a. Té un conduïment reposat

b. Com que ahir, vent de ponent i 35 graus a l’ombra, vaig fer una conduïda de sis hores, no tocaré el cotxe en tres mesos

Si consultem *mastegar*, veurem dos derivats nominals, *mastegament* i *mastegada*, dos noms que no he sentit mai a pesar que el verb és tan usual i freqüent²⁹. I bé, en el cas que el problema fos aquest (d’un “verb” sempre podem derivar les formes no finites, però no sempre en derivem un nom), ¿què en podríem deduir? Jo diria que, d’entrada, res (ben entés: excepte que és una incògnita a aclarir), i el que caldria fer és saber si totes les llengües tenen formes no finites, veure a quines constants es podria reduir la varietat que hi ha (per exemple, el llatí tenia més formes no finites que les seues filles; o el català i l’anglès tenen les mateixes formes, però les funcions

²⁷ No entre en el tema de les possibles excepcions (que no cal dir que caldria estudiar-les per explicar-les i fer que deixen de ser excepcions; per exemple, el participi del verb *anar*, sembla que no pot funcionar en català

(i) ?Les coses anades ja no tornen

(ii) Les coses que se n’han anat ja no tornen

però caldria saber si tampoc no pot funcionar com a adjectiu en cap altra llengua per veure si es tracta d’una restricció lingüística local o d’una propietat universal. Pel que fa al “participi” de (ii), vegeu la n.32

²⁸ Notem que aquest significat és tan predominant que podem elidir l’objecte ‘vehicles motoritzats’ sense deixar de sobreentendre’l

(i) El Joan Fuster sap cuidar-se, i per això no sap conduir

(ii) Si condueixes per l’esquerra, o ets un despistat suïcida o ets un assassí

²⁹ De fet, al DCVB no hi ha cap pronúncia dialectal de cap dels dos derivats ni cap referència geogràfica, i només hi ha dues cites d’escriptors en el cas de *mastegament*.

de cadascuna no coincideixen, car el “gerundi” anglés fa funcions que en català les fa l’infintiu), i sobretot, saber per què hem creat les formes no finites, quines necessitats de la comunicació ens hi han portat; per una altra banda, també hauríem de saber per què a vegades no creem noms deverbals (i per què unes altres vegades en creem dos o més, *mirar-mirada-mirament* ³⁰).

La segona diferència que anota Chomsky és el fet que sembla que les formes no finites tenen un significat semàntic lèxic molt més en consonància amb el significat semàntic lèxic del verb que no els noms deverbals. Joestic d’acord amb aquesta observació, encara que això possiblement demana estudis monogràfics abans de fer-hi deduccions (diguem si de cas entre parèntesis que aquesta diferència podria ser un efecte de la que veurem ara). I la tercera és la realment important des d’un punt de vista sintàctic. Segons Chomsky, «the nominal [=el gerundi nominal] does not have the internal structure of a noun phrase» (p.16). Aquesta opinió descansa en les observacions de (36), exemplificades a (37)

- (36) a. Les formes no finites no poden portar especificador («determiner»; ps. 16, 20 i 21), com a (37a) i (37b);
b. Les formes no finites no admeten adjectius (ídem), com a (37c), i
c. Els noms deverbals no poden tenir aspecte, com el que hi ha a (37d)(p.20).

- (37) a. *The proving the theorem
b. John’s three proofs of the theorem
c. *John’s unmotivated criticizing the book
d. John’s having criticized the book

El primer comentari que faria és que no solament hem de buscar diferències sinó també intentar explicar-les, cosa que Chomsky jo crec que fa poc intensament en la problemàtica que estem tractant. De fet, només he vist

³⁰ En relació a *mastegar*, el DCVB també conté *masteguera*, paraula que no havia sentit mai, però que en principi trobe més útil (=més aplicable a la realitat) que no *mastegament* o *mastegada*. Pel que fa al sufix verbal *-era*, problemàtic i poc estudiat, vegeu Saragossà (e.p.).

que Chomsky intente explicar les diferències entre els noms deverbals i les formes verbals no finites una vegada, quan diu que «we must determine why the examples of (33c) are ruled out» (p.19)³¹. De les tres observacions que fa Chomsky, n'hi ha una que la trobe més interessant perquè no sé explicar-la, la que afecta els morfemes aspectuals (36d)³², diferència sobre la qual faré una referència a §7.6.6.1. Ara bé, les altres diferències les trobe més problemàtiques. La primera, la dels especificadors, perquè els noms propis tampoc no solen acceptar-ne, i no per això diem que no són noms (de fet, *poden* portar-ne, com va notar Chomsky el 1965, p.100 n.26). Més encara: de la mateixa manera que els noms propis, els infinitius també poden portar especificadors, fenomen prou conegut a les llengües romàniques (vegeu Solà (1972 v.I ps. 45-71, del qual prenc l'exemple, p.68 núm.5)

(38) *Amb tot aquell* anar i venir de dones...

La segona observació, la que diu que no poden prendre adjectius, no és correcta, car un infinitiu bé que en pot prendre

³¹ Encara que tot seguit afegeix que «the idiosyncratic character of the relation between the derived nominal and the associated verb has been so often remarked that discussion is superfluous» (p.19), cosa que no anima massa a estudiar aquesta qüestió. Per una altra banda, dir que en el cas dels noms deverbals no hi ha transformacions i en les formes verbals no finites sí, jo crec que això és fer una explicació que no ho és, car aleshores hauríem d'explicar sense incórrer en tautologia per què en un cas hi ha transformacions i en l'altre no.

³² Diguem de passada que el participi tampoc no admet els morfemes temporals, car quan hi ha estructures com les de (i), no hi ha una "forma verbal no finita" sinó una forma verbal finita (i per això no hi ha concordança de gènere i nombre, a diferència de (ii)).

(i) Ja he enviat les cartes

(ii) Ja tinc enviades les cartes

Potser és correcte usar el rètol "participi" per als dos casos, però en tot cas jo crec que caldria dir ben clar que a (i) hi ha una forma que en alguna època del passat va ser un participi (quan deíem *He enviades les cartes*), participi que ara ha esdevingut una "eina" per formar uns determinats temps verbals. Potser cal recordar que sabem des d'Aristòtil que, malgrat l'opinió del mestre de l'anterior, Plató, la relació entre el significat de les paraules (enteses com a unitats lingüístiques) i el seu significat és arbitrària, i per tant no interessa des d'un punt de vista sincrònic que a *he pensat* hi haja dues pseudoparaules, *he* i *pensat*, com no interessa des d'un punt de vista semàntic o sintàctic que a *taula* hi ha dues síl.labes, sinó que el que interessa és que *he pensat* és una (i no dues) de les formes que pot adoptar el verb *pensar*. Pel que fa a la diacronia, aquest punt de vista interessa per descobrir per quins processos lingüístics (i psicològics) hem passat, els quals haurien d'explicar per què els nostres avantpassats van triar el verb *haver* (que aleshores sí que era un verb) i el participi per formar uns temps verbals determinats (i no, posem per cas, el verb *anar* i l'infinitiu –elements, per una altra banda, que varen triar per formar el perfet perifràstic, *vaig treballar = treballat*).

(39) *Alçar-se fresc* és una bona manera de començar el dia

El que Chomsky possiblement voldria dir és que els infinitius no poden prendre *adjectius restrictius*, però de *predicatus* en poden prendre d'una forma natural.

És molt possible que les tres observacions de Chomsky tinguin darrere una explicació comuna (com a mínim és la mateixa raó la que explica que en general no tinguin *adjectius restrictius* i *especificadors*, vegeu §7.6.6.1), raó que també es podria relacionar amb les anomalies que hi ha en la diferència qualitativament més important segons la meua opinió, que és la que anota Chomsky a la p.27 parlant de les "excepcionals" «verb-particle construction» (i que a §1.4.7 ja havíem comentat, d'on adapte (45b))

- (40) a. *His looking of the information up
b. ???(El) treballar de la fusta és relaxant

Això és, l'infinitiu *en general* no admet la preposició *de* (però sí les altres), encara que la pot tenir (i per això he col.locat a (40b) interrogants), com a mínim amb els modificadors "subjectius" (i no sembla impossible en el cas dels "objectius", (40c))

- (41) a. El rodolar de les pedres em va despertar
b. *El brunzir de les abelles*
(títol d'una obra de teatre de Rodolf Sirera)
c. ?El menjar d'aquests cigrons és desagradable perquè no paren farinosos

Aquestes formes de (41), que també es poden donar en anglés

- (42) John's refusing of the offer (Chomsky 1970 p.58 (56a))

Chomsky les anomena «"mixed" forms» (p.60) i n'opina que «to me seem rather clumsy, though quite comprehensible» (p.60).

Resumim en relació a l'infinitiu. Hem vist que Chomsky anomena dues de les tres formes verbals no finites com a «gerundius nominals», però l'estructuració sintagmàtica d'aquestes paraules no seria com la del nom sinó més aviat com la de l'oració. Si davant d'aquesta argumentació preguntàvem per què especifiquem aquestes paraules com a "nominals", podria haver-hi una resposta senzilla: perquè l'infinitiu (però no el gerundi ni el participi) pot fer la funció de subjecte, i per tant ha de ser un SN si la definició d'oració com a SN SV (o variants) és correcta. Tenim per tant que la "forma" de les estructures d'infinitiu fa pensar en l'oració (cosa que en la pràctica vol dir que fa pensar en el SV, a pesar que no considerem que l'oració és una projecció del SV), però per la funció fa pensar en el SN: ¿nom o verb?, ¿o tot alhora (o res)? I damunt hi ha formes que semblen «mixtes» i «maldestres» (en opinió de Chomsky i en català, on "la substantivació" de l'infinitiu està molt malmirada per la normativa; vegeu les referències de Solà (1972 v.I ps.45-71)), encara que no han perdut la primera característica de les construccions lingüístiques: la comprensibilitat (i per tant l'adequació per a la comunicació). A §7.6.6.1 intentarem veure que "les construccions d'infinitiu" són un SN encara que l'infinitiu seria una forma verbal (i per tant no seria un nom), intent que procurarà no violar la prohibició de transcategoritzar i que també procurarà subjectar-se a les regles generals de l'estructuració sintagmàtica.

3.3. GENERATIVISME I LÒGICA: DE L'EMMIRALLAMENT A LA CONTRADICCIÓ.

3.3.1. Introducció.

En diversos llocs d'aquest treball ha aparegut el concepte "operador". Aquest concepte apareix vinculat a diverses categories, concretament a dues. A Chomsky (1957: 100-101) apareix vinculat al quantificador numeral *two* (i no sabem si també a *everyone* –que és molt distint, vegeu la n.47) i a

la negació (que és un adverb)³³ ; la mateixa oració de 1957 (*Everyone in the room knows at least two languages*) apareix a l'obra de 1965 (p.136 n.9), encara que amb un ús diferent (però interrelacionat): a l'obra de 1957 Chomsky considerava que hi havia ambigüitat, i a la de 1965 l'usa com a reserva davant la pròpia afirmació que el significat semàntic supralèxic es trobaria a l'estructura profunda. I a l'article de 1970 el concepte "operador" s'aplica a la «còpula» (p.34). L'objectiu d'aquesta part és tractar d'analitzar la pretesa "ambigüitat" que comportarien els "operadors" (o certs operadors), ambigüitat que seria la responsable de la creença que a l'estructura profunda no hi hagués tota la informació semàntica supralèxica (cosa que posteriorment ha fet crear "el nivell" de «la Forma Lògica»). Ara bé, com que el concepte "operador" no l'han creat els lingüistes sinó els lògics, començarem per comentar algunes relacions entre el Generativisme i la Lògica (comentaris que, afegits a tots els que el lector trobarà en els punts que formen §3.3, espere que justifiquen els atacs contra la Lògica que he fet a §1.3 n.14 i §1.7.2 n.71).

3.3.2. Generativisme i Lògica.

Newmeyer (1980: §5.4.4) conta que a finals dels 60 tres semantistes generativistes van fer independentment cada un dels altres un descobriment que Newmeyer qualifica d'«interessant»: que la derivació d'unes categories a partir d'unes altres³⁴ havia portat a un inventari de categories molt reduït (SN, oració i verb –vegeu ací §1.4.9 pel que fa a considerar l'oració com a "categoria"), i aquest inventari tenia una correspondència grandíssima amb les categories de la Lògica Simbòlica: *proposició* (=oració), *argument* (=SN)

³³ En aquestes pàgines Chomsky no usa l'etiqueta "operador", encara que aquesta etiqueta ja apareix en aquesta obra a la p.39 n.5. No crec, però, que això siga un impediment fort, car en la Lingüística actual és normal usar aquesta etiqueta referida als quantificadors i l'adverbi *no*. Recorde, per una altra banda, que "quantificadors adjectius", determinants, adjectius i adverbis formen per a mi una sola categoria. Vegeu el darrer capítol.

³⁴ Hem vist que Chomsky atacava la derivació dels adjectius i preposicions a partir dels verbs, categoria que també "generaria" els auxiliars i els «elements negatius» (Newmeyer (1986: §4.2.1).

i *predicat* (=verb)³⁵. Newmeyer continua dient

(43) Este era para los semantistas generativistas un estimulante descubrimiento y les indicaba mejor que cualquier otra cosa que iban por el buen camino. Ahora, pues, el nivel de representación más profundo tenía una base «natural» independiente del lenguaje, enraizada en lo que Boole había llamado «Las leyes del pensamiento». (Newmeyer (1980: 296))

Jo diria que això no és sorprenent, car si la pobra Lingüística arriba per ella mateixa a una conclusió que coincideix amb la poderosa Lògica, ¿no hem de pensar que l'hem encertada ben bé? I fins i tot podem pensar que hem arribat tan alt que ens en hem eixit del llenguatge i hem anat a parar a l'enlairat pensament (encara que possiblement l'enlairat pensament no és res de res sense les regles humils del llenguatge, de la mateixa manera que l'impressionant univers no és res sense els humils àtoms i les regles que els regeixen).

El lector podria objectar que me n'he eixit de mare perquè estic parlant de semantistes generativistes i la Semàntica Generativa ha mort. Ara bé, que haja mort no vol dir que no n'hàgem heretat res. Vet ací l'opinió de Newmeyer (1986: §5.5)

(44) While generative semantics no longer is regarded as a viable model of grammar, there are *innumerable* ways in which it left its mark on its successors. *Most importantly*, its view that sentences must at one level have a representation in a formalism isomorphic to that of *symbolic logic* is now widely accepted by interpretativists, and in particular by Chomsky... Even the idea of lexical decomposition, for which generative semanticists were much scorned, has turned up in the semantic theories of several interpretativists (p.138; subratllats meus)

³⁵ Això permet de comprendre per què hi ha hagut –i hi ha– lingüistes que diuen que els verbs, els adjectius i les preposicions son “predicats”.

Crec que aquesta observació de Newmeyer té una comprovació empírica fàcil: diria que n'hi ha prou veient els nombrosos «arguments» que corren pels escrits generativistes dels 80. Per una altra banda, cal dir que els «interpretativistes» dels 70 eren en general contraris a les representacions oracionals de la Lògica: «They [els interpretativistes en oposició als semantistes generativistes] often are skeptical about the ability of traditional logic to provide a model of any part of the semantic representation» (Jackendoff (1977: 6)).

M'agradaria que el lector no deduis de l'anterior que la Semàntica Generativa ha estat qui ha introduït la Lògica en la Lingüística. En realitat, la supeditació de la Lingüística envers la Lògica deu ser molt antiga, o això fa pensar el fet que dos lingüistes estructuralistes destacats, Brøndal i Hjelmslev, partissen de la Lògica segons Arens (1969: 760); o aquest fragment que encapçala el llibre de Michael (1970)

(45) L'art d'analyser la pensée, est le premier fondement de l'art de parler, ou en autres termes... une saine Logique est le fondement de la Grammaire. *Encyclopédie*, vol. 7, 1757, s.v. Grammaire

Per una altra banda, els vincles del Generativisme amb la Lògica es remunten als orígens: vegeu, a tall d'anècdota, els vincles de Chomsky amb diversos filòsofs (Newmeyer (1986: §2.3)), amb lògics, la lògica matemàtica i la lògica formal (Newmeyer (1980: §2.4)); o tinguem en compte que els autors d'un article influent dels anys 60, «The Structure of a Semantic Theory» (1963), van ser dos filòsofs, Katz i Fodor (Newmeyer (1986: §3.3)).

Si ens guiem per Newmeyer, haurem de dir que l'actitud dels lingüistes generativistes envers la Lògica contrasta molt amb l'actitud dels lògics envers el Generativisme, ja que segons aquest autor els lògics es varen burlar durant molts anys de la manera com el Generativisme tractava la Semàntica, i es sorprenien davant de la falta de rigor que hi havia en les descripcions transformatives (1980: §8.5).

Newmeyer dóna una altra informació que trobe molt més important: «The

former [els positivistes lògics de l'escola filosòfica angloamericana], dismayed at the apparent chaotic nature of language, sought to "do it one better" by constructing artificial logical languages» (Newmeyer (1980: 338-339) i (1986: 194)). És a dir, com que no comprenem metalingüísticament el llenguatge humà, ens girem d'esquena i en fem un altre (que és, naturalment, «millor» que l'humà perquè és més "ordenat" i no té "ambigüitats).

Abans de començar a comentar alguns dels conceptes lògics aplicats a la Sintaxi, voldria dir que no veig per què hauria de tenir interès per la Lògica com a aprenent de lingüista decantat cap a la Sintaxi, i si m'hi ature és perquè hi ha molts lingüistes que usen conceptes d'aquesta branca del saber en l'anàlisi sintàctica. L'objectiu del pròxim punt no és anar contra la Lògica (que desconec), sinó contra els lingüistes que usen conceptes lògics en Sintaxi. És a dir, el que m'interessa no és saber si conceptes lògics com ara *proposició*, *funció*, *operador*, etc., es troben ben definits en la Lògica, sinó saber si l'ús que en fan els lingüistes és coherent, clar i delimitat. Voldria que el lector tingués en compte constantment aquesta observació: l'objectiu no és la Lògica, sinó l'aplicació lingüística dels conceptes lògics.

Per una altra banda, la qüestió de fons és aquesta: saber si la semàntica supralèxica té com a fonament *bàsic i imprescindible* l'estructura sintàctica (i per tant no podem afrontar la semàntica supralèxica d'una oració sense haver vist prèviament les implicacions de l'estructura sintàctica d'aquesta oració), o si, contràriament, podem fer consideracions semàntiques supralèxiques sense tenir en compte la Sintaxi. Si partim del primer supòsit, aleshores el que hi ha representat en estructures com les de (70b) i (72.i.a), jo diria que no té sentit, car no hi ha res en l'estructura sintàctica de les oracions de (70a) i (71a) que justifiqui aquestes "estructures lògiques". Si partim del segon supòsit, és factible el que hi ha representat a (70b) i (72.i.a) (i possiblement moltes coses més). Ja hem vist a la cita (75a) de §1.8.2 que Chomsky (1957: 102) trobava desitjable que la semàntica supralèxica tingués com a base la Sintaxi, i no crec que hi haja ni un sol lingüista que gose negar aquest desig. Ara bé, si volem que aquest desig esdevinga realitat, hem de cercar-lo (i no oblidar-lo).

3.3.3. Algunes il·logicitats dels conceptes lògics que s'apliquen al llenguatge.

He agafat un manual de Lògica que es subtitula «Une introduction technique, théorique et philosophique à la logique formelle» i que s'adreça als estudiants universitaris

(46) qui ont entrepris des études de philosophie, de lettres ou plus généralement de sciences humaines. Enfin, à tous ceux –linguistes, informaticiens, scientifiques ou tout simplement curieux éclairés– qui ont envie de savoir ce qu'est la logique ou qui sont intéressés par le langage. Car le présent ouvrage est aussi une introduction substantielle à la philosophie du langage (Hottois (1989: ii))

El filòsof Josep Lluís Blasco m'ha informat que aquest manual és més aviat antiquat i problemàtic, però que era vàlid per a l'objectiu que m'interessava: veure l'aplicació lingüística de certs conceptes lògics. Les observacions que faré també tindran en compte un altre manual de característiques diferents, ja que s'ha concebut per als lingüistes, concretament per veure com es poden usar els conceptes lògics en Lingüística (Allwood i altres (1977: prefaci)). El manual d'Hottois comença per fer un repàs històric (cap. 1), continua pel sil·logisme aristotèlic (cap. 2), i en començar el cap. 3 («La logique contemporaine classique») es proposa arribar a la «Détermination logique de la proposition» (§3.1), encara que per les paraules de l'autor (que tenen la virtut de ser clares i no amagar el problema) no hi ha tant una «determinació» com una *indeterminació* (i per tant, en compte de dir «Détermination logique de la proposition», hauria estat més atinat dir com ara *El problema lògic de la proposició*)

(47) Qu'est-ce que la proposition?... C'est là une question philosophique que le logicien laisse en général dans le vague. En raison de cette confusion de la notion de proposition..., des logiciens exigeants... ont décidé de refuser cette notion et de ne reconnaître que des

phrases [=oració]³⁶.

Nous n'approfondirons pas ici cette question de philosophie de la logique et du langage; nous utiliserons donc l'expression de «proposition» en laissant dans le vague son statut ontologique (p.39)

Després d'aquesta indeterminació, Hottois, seguint un vocabulari de la Química, divideix les proposicions en *atòmiques* (48c) i *moleculares* (48d), exemplificades a (48a) i (48b) respectivament

(48) a. *François voulait absolument éviter un conflit avec des paysans*

b. *Il posta des sentinelles, prit un petit rouleau de fil et il s'éloigna du camp*

c. (48a) est une proposition **atomique** ou simple, c'est-à-dire une proposition qu'il n'est pas possible d'analyser en des **propositions** plus simples. Ceci n'exclut pas la possibilité d'analyser autrement cette proposition: en ses termes, par exemple .

d. (48b) est en revanche **moléculaire** ou complexe puisqu'elle est composée de trois propositions simples. (p.41)³⁷

Deixarem estar una qüestió que ja hem comentat a §1.4.9 (com és que una cosa «simple» pot tenir al seu si diversos «termes») i seguirem amb Hottois, el qual tot seguit diu quin abast té *el càlcul de proposicions*, i veiem que

³⁶ Prèviament havia dit (i exemplificat) que una mateixa proposició podia expressar-se a través de diverses oracions. No cal dir que darrere d'aquesta concepció hi ha la creença que es pot estudiar el significat semàntic supralèxic sense la sintaxi (no debades la Lògica –com a mínim la Lògica que hi ha en aquest manual– deu haver aportat poquíssim al desenvolupament de la Sintaxi –si és que, confusió a banda, ha aportat res).

També Allwood i altres diuen que un *enunciat* pot expressar diverses *proposicions*, i una proposició diversos enunciats (§3.3). Aquests autors afegeixen que les relacions entre "enunciat" i "proposició" són complicades i que normalment no es tenen en compte les diferències que hi ha, amb la qual cosa aquests conceptes coincidirien. Coincideixen amb Hottois a dir que hi ha lògics que rebutgen el concepte "proposició". Si el lector consulta ací l'apèndix 7, veurà que segons Michael (1970), Aristòtil considerava que la proposició no era un concepte lingüístic, sinó lògic, i la diferència entre "proposició" i "oració" seria que només el primer concepte es relacionava amb la veritat i la falsedat.

³⁷ Observeu que ací hi ha el procediment típic de la comparació: posem un exemple i després diem que "això" és tal concepte. Per una altra banda, notem que tant a (48c) com a (48d) el terme a definir entra en la definició. Una anàlisi detallada d'aquestes descripcions plantejaria bastants preguntes.

aquest càlcul no abasta l'interior de les proposicions atòmiques

(49) **Le calcul des propositions** n'analyse pas les propositions au-delà de propositions atomiques; il s'intéresse exclusivement aux relations entre propositions simples (et complexes [¿vol dir això que hi ha proposicions complexes que estiguen formades per proposicions complexes o per simples i complexes?])... L'articulation interne de (48a) n'est pas du ressort du calcul propositionnel; celui-ci symbolisera (48a) par *p*, donc par un signe unique, inanalysable. Par contre, le calcul propositionnel permet une certaine analyse de (48b): «*p et q et r*» [notem que a (48b) hi ha una sola *et*]. On voit que le calcul propositionnel est un calcul **interpropositionnel**. Un calcul intrapropositionnel, en revanche, pourra analyser la proposition simple en noms et en verbs, en sujets et en prédicats³⁸ (ps. 41-42)

Aquest càlcul proposicional es val de dos conceptes per a «la formalització de la proposició»: *les variables* i *les constants* (p.42). Vet-ne ací la descripció: «*p, q, r...* sont des lettres qui symbolisent n'importe quelle proposition»; *non, et ...* «chacun exprime au contraire une signification constant, un type particulier d'articulation ou de liaison entre propositions» ; les constants també s'anomenen *connectors* i *operadors* (p.43).

Intentem veure què es dedueix de totes aquestes dades. Si comencem pel final, per les constants i variables, jo diria que ací hi ha des d'un punt de vista lingüístic una evidència pura: si una paraula (que és el que són l'adverbi *no* i la preposició coordinant *i*) deixàs de tenir el seu significat és perquè deixaria de ser ella mateixa; per una altra banda, dues oracions tenen un significat diferent o bé si hi ha les mateixes paraules però la relació sintàctica entre les paraules no és la mateixa ((50a) i (50b)), o bé si hi ha la mateixa estructura sintàctica però no les mateixes paraules ((50b) i (50c)), o bé si s'acompleixen aquestes dues condicions alhora ((50c) i (50d)).

³⁸ Al «glossari i índex» no hi ha ni *nom*, ni *verb*, ni *subjecte* (encara que sí que hi ha «nom propi», detall significatiu que deixaré sense analitzar), i només hi ha «predicat».

- (50) a. El cotxe ha traslladat els convidats
 b. Els convidats han traslladat el cotxe
 c. Els convidats han traslladat el ferit
 d. Els elefants han canviat de lloc

Ara bé, ¿què es deriva d'això?: res, o com a mínim res que permeta establir una base teòrica, car l'únic que veig que puga voler dir aquesta distinció de "constants" i "variables" és que tota paraula (qualsevol que siga la categoria sintàctica a què pertanya) és una constant sintàcticament i semànticament, i tota construcció sintàctica feta amb símbols categorials (no amb paraules; per exemple (51)) és una variable des d'un punt de vista del significat semàntic supralèxic (però no des d'un punt de vista del significat sintàctic, car des d'aquest punt de vista és, naturalment, una constant).

(51) [SN N [Sadj Adj]]

Per una altra banda, la distinció que hem fet sobre (51: constant sintàcticament però variable semànticament), també la podem aplicar a les paraules: el conjunt de paraules que pertanyen a una categoria sintàctica són una constant sintàcticament, però una variable semànticament. Ara bé, això no ens fa avançar gens en la Sintaxi, car això ja ho sabem tots, i el que cal és dir quantes "constants" hi ha (=quantas categories hi ha) i com s'han de definir per tal que el conjunt de lexemes d'una categoria siga una "constant".

Fem com si no haguéssim vist el problema que acabem d'esmentar. Hem vist a (49) que el càlcul de proposicions només s'ocuparia de les relacions interproposicionals, però no de les relacions intraproposicionals (i per això considerem que la proposició és una unitat «atòmica o simple», encara que sabem que no ho és); per una altra banda, sabem que entre els operadors o connectors hi ha l'adverbi *no*. Amb aquestes dades podríem preguntar-nos què faria el càlcul de proposicions amb una oració com (52) (que és una adaptació de (48a))

(52) El Francesc no volia evitar gens ni miqueta un conflicte amb els

pagesos

Com que només hi ha una proposició, sembla que aquest càlcul no hi hauria de poder fer res (cosa, per una altra banda, que plantejaria la incògnita de saber si l'adverbi *no* de (52) és o no és un operador). Fent aquest raonament, però, ens hem equivocat (potser perquè "proposició" és un terme tan "vague" que vés a saber què pot voler dir), ja que a la mateixa pàgina que Hottois estableix la distinció de *anàlisi interproposicional* / *anàlisi intraproposicional*, el lector pot veure aquesta anàlisi

(53) a. *Nous ne combattons pas* (p.42 (5))

b. *non p* [això és, *no* més proposició]

¿Vol dir això que una proposició simple deixa de ser atòmica i esdevé molecular quan té al seu si un operador? L'anàlisi de (53b) (que respon als mateixos mecanismes que provoquen les anàlisis de (70b) i (72.i.a)) no és estranya entre els lingüistes; per exemple, a §5.4.2 veurem que Chomsky (1981) considera que els predicatius de l'objecte (*John left the room empty*) no formarien part del "SV", cosa que porta a pensar que el "SV" es redueix al verb i a l'objecte, resultat ben sorprenent; o a (207a) de §5.5.4.3 veurem que Bosque (1989) fa pràcticament la mateixa anàlisi de la Lògica: considerar que l'adverbi *no* no formaria part del "SV". I bé, el que cal fer *en la Lingüística* no és "extraure" determinats constituents de l'oració (l'adverbi *no*, els especificadors quantificadors –com ara *tot* –, etc.) seguint intuïcions semàntiques, sinó definir sintàcticament els adverbis (i qualsevol altre concepte sintàctic) i veure quin lloc ocupen en l'estructura oracional i quina funció hi desenvolupen, ja que si fem "extraccions" com la de (53b) (o qualsevol altra de semblant) abans de definir els conceptes sintàctics, jo diria que, senzillament, anem cap a l'embogiment de la Sintaxi.

Quan un investigador es troba davant d'una hipòtesi que rebutja, l'ideal és que no solament veja els problemes que hi ha, sinó també que tracte de saber per què s'han produït aquests problemes. A causa d'això, ara ens hauríem de preguntar la raó de tota aquesta aplicació lingüística de conceptes lògics. Jo diria que un factor és el següent: haver pensat que a

(48b) hi ha tres "oracions" quan en realitat només n'hi ha una (vegeu els comentaris sobre l'oració de (16) d'aquest capítol). Si això és veritat, tindriem que la divisió de les oracions en "atòmiques" i "moleculares" no faria res més que amagar un problema a aclarir: com és que dins de *una* oració n'hi pot haver *diverses*.

En tot el manual que estem comentant no he vist res que faça referència a les categories, i en canvi sí que hi ha moltes afirmacions referents a l'oració, com aquestes

- (54) a. La totalité des propositions constitue le langage (4 001 del *Tractatus* de Wittgenstein; p.150 d'Hottois)³⁹
- b. La proposition est une fonction de verité de propositions élémentaires (5 del *Tractatus* ; p.151 d'Hottois) [Hi ha el problema assenyalat: oracions dins d'una oració]
- c. A supposer que **toutes** les propositions élémentaires me soient données: alors je peux simplement demander quelles propositions je puis construire à partir d'elles. Ainsi j'aurais **toutes** les propositions et, du même coup, leurs limites (4.52 del *Tractatus* ; p.152 d'Hottois) [la qüestió no és construir oracions a partir d'oracions, sinó solament construir oracions]
- d. Comprendre une proposition veut dire savoir ce qui arrive lorsqu'elle est vrai. (On peut donc la comprendre, sans savoir si elle est vraie) (4.024 del *Tractatus* ; p.153 d'Hottois) [¿l quina funció fa la Sintaxi en aquesta comprensió?]

Tenint en compte aquests comentaris, ¿com podem arribar a «l'essència del llenguatge» (que és el títol del punt que engloba totes les cites de (55)) si no sabem com formem les oracions i el llenguatge només es manifesta a través de la construcció i interpretació d'oracions al si de la comunicació?

El capítol 3 (ps. 39-110) té una part dedicada a analitzar "l'interior" de les

³⁹ El que importa no són les oracions (que són infinites), sinó la manera d'arribar-hi a través d'unes poques regles sintàctiques fixes i un diccionari que pot variar constantment en el nombre de les peces lèxiques i el contingut semàntic d'aquestes peces.

proposicions⁴⁰ , però no introduïrem els conceptes que hi ha a través d'Hottois, sinó a través d'Allwood i altres, que critiquen la reducció de l'anàlisi lògica a l'anàlisi "interproposicional", i per tant propugnen que l'anàlisi ha de tenir en compte l'estructura de les proposicions simples (1977: §3.4)). Aquests autors estableixen a §5 («Lògica de predicats») un paral·lelisme entre conceptes sintàctics i conceptes lògics, de tal manera que el subjecte seria una "constant d'individu" (representada amb lletres minúscules) i el sintagma verbal seria una "constant de predicat" (representada amb lletres majúscules)

(55) a. subjecte + sintagma verbal

b. M (b)

Aquest paral·lelisme, però, es trenca de seguida, ja que la introducció del primer concepte lògic, *argument*, nega la gran importància que ha tingut el subjecte segons la tradició (i també segons el Generativisme chomskyà de qualsevol època i segons les hipòtesis d'aquest treball), ja que el redueix al mateix estatus sintàctic que l'objecte i uns altres constituents del SV (que Allwood i altres no especifiquen). ¿Què vol dir *argument*? Això és el que en diuen: «es un término que se emplea para referirse, entre otras cosas, a lo que en gramática se llama sujeto o objeto» (p.72). No cal dir que amb descripcions com aquesta el lector té una llibertat considerable per imaginar-se el que vulga. Per una altra banda, encara diuen menys sobre l'altre concepte fonamental de la "lògica de predicats", el "predicat". Segons l'índex temàtic, aquest concepte apareix a partir de la pàgina 70 (com *argument*), però jo no hi he vist ni una simple descripció, i per tant hem de concloure que des d'un punt de vista lingüístic, *argument* i *predicat* són conceptes indefinits⁴¹.

⁴⁰ Aquesta part és molt breu (ps. 95-110), cosa no estranya: els apartats sintàctics sempre solen ser molt breus (excepte que en realitat no parlem de Sintaxi: vegeu l'anàlisi de Chomsky (1965) a §2.2).

⁴¹ ¿Pot ser un *concepte* indefinit? Si entenem aquest mot com a «Noció general que resulta d'una concepció de la ment... Pensament en tant que és concebut per la ment... Opinió, judici format sobretot per via d'observació» (DGLC), sí, però si l'entenem etimològicament, jo crec que un *concepte* no "agafat" (i per tant no *separat* de l'entorn ideològic ni delimitat) no és un concepte.

Acabarem aquests comentaris sobre l'aplicació lingüística de conceptes lògics observant que aquesta aplicació produeix unes barreges sintàctiques terribles. Per exemple, Allwood i altres parlen a §4.1 de "paraules connectives" que uneixen oracions, i posen en el mateix grup la preposició coordinant copulativa *i* i la subordinant temporal *abans* : ¿és que la coordinació i la subordinació no tenen un funcionament sintàctic completament diferent (vegeu ací §7.6.3)? En aquest cas l'aplicació del concepte lògic es fa a lexemes que pertanyen a la mateixa categoria sintàctica segons aquest treball, però a vegades es veuen afectats lexemes que pertanyen a categories distintes; ja hem vist que Hottos aplicava les etiquetes "constant", "connector" o "operador" a la preposició coordinant *i* i a l'adverbi *no* , i el mateix passa a l'altre manual; per exemple, Allwood i altres inclouen sota l'etiqueta "quantificadors" adjectius com *tot*, *deu*, *molt* i el nom *algú* (§5.2); o "els operadors modals" poden ser tant adverbis (*possiblement*) com verbs (el verb *poder* en alemany o en anglés) (§7.1). No cal dir que si convenim que l'objectiu de la Sintaxi és definir la combinació de les paraules a través de la definició de les categories sintàctiques, aleshores haurem de concloure que l'aplicació dels conceptes lògics impossibilita l'acompliment d'aquest objectiu. Per una altra banda, el fet de seguir la Lògica no solament impossibilita la definició de la Sintaxi, sinó que també falseja la realitat sintàctica i pot portar a dir el contrari del que diu la llengua. Per exemple, Allwood i altres diuen que l'oració (1) de §4.3 (que adapte com a (56a)) és ambigua perquè pot tenir quatre estructures (supose que sintàctiques), les de (56b-e)

- (56) a. Que plouga i neve implica que hi haurà humitat i farà fred
 b. $(p \ \& \ q) \longrightarrow (r \ \& \ s)$
 c. $p \ \& \ (q \longrightarrow (r \ \& \ s))$
 d. $p \ \& \ ((q \longrightarrow r) \ \& \ s)$
 e. $((p \ \& \ q) \longrightarrow r) \ \& \ s$

Ara bé, jo diria que Allwood i altres poden dir el que diuen perquè no han definit la coordinació sintàcticament, i per tant tenen les mans lliures per fer combinacions; si el lector consulta §7.6.3.2 (concretament (174b)) deduirà

que de les quatre estructures proposades a (56b-e) només pot ser vàlida la primera (que és, per una altra banda, el que diu la intuïció lingüística). En relació a dir el contrari del que diu la llengua, vegeu els comentaris sobre les oracions de (76) de §3.3.6, que són sobre l'hipotètic "abast llarg i abast curt" dels "quantificadors" (concepte que Allwood i altres introdueixen a §7.4). Diguem finalment que a §4.2.2 i §4.3.1 veurem, comentant Jackendoff (1977), més conseqüències de l'aplicació lingüística de conceptes lògics.

3.3.4. Sobre l'ambigüitat.

Abans de veure la pretesa ambigüitat dels operadors és convenient que parlem sobre l'ambigüitat en general. A §1.5 n.51 he suposat que tota diferència sintàctica tenia repercussions semàntiques, però no al revés, i a §1.7.2 hem vist dues classes d'ambigüitat: aquella ambigüitat darrere de la qual hi ha més d'una diferència sintàctica (i per tant hi ha correspondència entre el nombre d'estructures sintàctiques i el nombre d'interpretacions semàntiques que pot fer el receptor), i aquella altra ambigüitat darrere de la qual no hi ha segons la meua opinió cap diferència sintàctica (cas de *La crida del bosc* (67) de §1.7.2). Per una altra banda, a §2.2.2 hem vist que a Chomsky (1957) i (1965) hi havia la idea que la Sintaxi havia de ser tan "precisa" que reflectís tots els matisos semàntics. Ara veurem que aquesta idea porta a la conclusió paradoxal que la llengua pot ser *il.limitadament ambigua* des del punt de vista del receptor.

Chomsky (1970: 37) opina que «the phrase

(57) John's leg

is ambiguous: it can be used to refer either to the leg that John happens to have in his possession (alienable possession), that he is, say, holding under his arm; or to the leg that is, in fact, part of John's body (inalienable possession)», i proposa que darrere d'aquestes dues interpretacions hi hauria dues estructures sintàctiques. Els semantistes generativistes anaven més lluny; per exemple, Newmeyer (1980: §4.1.1), parafrasejant un parell

d'autors comenta que (58a) seria una oració ambigua pel fet que pot voler dir que se n'han anat junts (i aleshores tindria l'estructura profunda de (58b)) o separats (i aleshores tindria l'estructura profunda de (58c))

(58) a. John and Mary left (p.140 (4.6))

b. [John and Mary] left

c. John left and Mary left

I més lluny havia anat Chomsky el 1965 quan havia escrit que l'oració de (59a) tenia «*at least three structural descriptions*» (p.21; subratllat meu) segons exemplifica Chomsky a (59b)

(59) a. I had a book stolen (p.21 (5))

b. *For example* : (i) "I had a book stolen from my car when I stupidly left the window open"; (ii) "I had a book stolen from his library by a professional thief who I hired to do the job", that is, "I had someone steal a book"; (iii) "I *almost* had a book stolen, but they caught me leaving the library with it", that is, "I had almost succeeded in stealing a book." In bringing to consciousness the triple ambiguity of (59a) in this way, we present *no new information to the hearer* and teach him nothing new about his language but simply arrange matters in such a way that his linguistic intuition, *previously obscured*, becomes evident to him (ps.21-22; subratllats meus)

Jo diria que seguint aquest camí, com que podríem fer tantes paràfrasis com volguéssem, hauríem d'arribar a la conclusió que el llenguatge pot arribar a ser *infinitament ambigu*. L'adjectiu *stolen* és un participi, i per això pot tenir modificadors que poden aparèixer semànticament en oracions que tenen com a verb *steal*, com ara l'agentiu de (ii) (*by a professional*); la diferència entre (i) i (ii) és que a (i) el subjecte (*I*) "va tenir el llibre encara que no el va tenir"⁴², mentre que a (ii) el té realment. Ara bé, si comparem la tercera paràfrasi amb les altres veurem que, contra el que diu Chomsky, sí

⁴² En català no podem usar el verb *tenir* en aquests casos, i en compte de (ii) diríem com ara

(i) L'altre dia em varen furtar un llibre del cotxe perquè em vaig deixar la finestra oberta.

que hi ha «informació nova», l'adverbi que he subratllat (*almost*), l'explicació del qual és precisament la segona part de la paràfrasi (*but they caught me...*). En realitat no solament hi ha informació nova a la tercera paràfrasi sinó també a les dues primeres: a (i) l'adjectiu té un modificador preposicional semànticament d'origen (*from my car*), i a (ii) en té dos, un SP d'origen i un SP agentiu⁴³. Ara bé, aquesta informació nova, ¿vol dir que l'oració de (59a) és ambigua? Abans de veure-ho, diguem que la hipotètica “ambigüitat” de (59a) és de l'estil de la que hi ha a (60a), car la referència del nom *taca* pot tenir una grandària variable (variació que és infinita: des de posem per cas un cm² fins als cm² que vulguem), una forma variable (triangular, quadrada...; un altra gradació), un color variable (un altra gradació), etc.

- (60) a. He vist una taca
- b. He vist una taca de 2 cm²
- c. He vist una taca verda

Les persones tenim una imaginació immensa, i per això som capaços de bastir un castell a partir d'un detall de no res. Per una altra banda, tenim també una altra capacitat (més aviat de signe contrari), la capacitat d'abstracció i deducció, la capacitat de poder separar quatre granets de blat d'un paller immens. Aquestes dues capacitats potser permeten de fer aproximacions interessants al llenguatge. Una de les coses meravelloses del llenguatge és que l'emissor pot parlar al receptor sobre com ara un *pitxer* sense ensenyar-li prèviament l'objecte. Si diem

- (61) Ahir em va caure un pitxer

a partir de les poques dades lingüístiques que hi ha el receptor ja *s'imagina* un pitxer i el moviment que va fer dins d'un període de temps determinat. En relació a l'objecte, normalment s'imaginarà no un objecte concret i perfectament delimitat pel que fa a la forma, la matèria o els colors, sinó més

⁴³ No sé dir si el SP temporal de (i) (*when I stupidly left the window open*) pertany a l'adjectiu o al “SV” (diguem-ho així provisionalment). És un problema que hauria de resoldre l'estudi del SAdj.

aviat un objecte *genèric* , un objecte que podem saber què és però que pràcticament no podem veure (si el lector em deixa parlar en termes quasi contradictoris). En relació al moviment, el receptor se'l pot imaginar sense necessitat que l'emissor faça un poc de teatre i reproduïxca amb les mans o el que siga el moviment que el dia anterior havia fet el pitxer; jo diria que el receptor se l'imagina de manera que la imatge vagarosa del pitxer va de dalt avall en línia recta (i no de baix amunt) perquè sabem que en la Terra els objectes cauen directament cap avall. Per una altra banda, el modificador *em* (que té el nom confusionari de "complement indirecte") dirà que la persona que representa el clíic era o bé el destí del moviment (cas que es produiria en una oració que tingués el verb *enviar*) o bé l'origen (cas que es produiria en una oració que tingués el verb *traure*), però el coneixement del món farà que el receptor no tendeixca a pensar en el destí (que és el que tendiria a pensar si el subjecte fos el nom *teula*) sinó més aviat en l'origen; tenim per tant que el pitxer va fer un moviment directament cap avall des d'algun punt del cos de la persona que representa *em*. Com que no solem portar pitxers a puntades de peu, amb el cap o penjats del coll, sinó amb les mans, el receptor pensarà que aquest moviment va començar en algun punt comprés entre la cintura i el pit, ja que és per aquesta part per on solen anar les mans quan tenen agafat algun objecte. Podríem continuar fent observacions sobre el punt d'arribada de l'objecte i més detalls, però com que aquestes observacions serien òbvies (com les anteriors), crec que ja n'hi ha prou.

¿On porta tot aquest romanç? El que m'interessa ressaltar és el següent: cada vegada que pensem una oració fem una notable operació d'abstracció i deducció perquè no intentem descriure tota la realitat sinó només alguns aspectes, i cada vegada que sentim una oració i la interpretem, fem l'operació més aviat contrària, l'operació de reconstrucció de la realitat a partir de la imaginació i les dades lingüístiques i extralingüístiques. I bé, com que en general no parlem per dir paraules sinó per transmetre una informació concreta, jo partiria de la hipòtesi que l'emissor usa unes construccions lingüístiques tals que fan que el receptor s'imagini allò que interessa a l'emissor. Aquesta és la qüestió: mentre no em demostren el contrari, jo creuré que les oracions diuen *exactament* allò que l'emissor vol

que el receptor s'imagini. Si extraïem la llengua de l'únic lloc on pot viure i créixer, la comunicació, com que eliminem qui ha creat l'oració (l'emissor), aleshores ens podem permetre de dir que tal o tal altra oració és ambigua (i fins i tot dir que la intuïció del receptor estaria marejada o enfosquida davant de l'oració transparent de (59a)).

Mirat des del punt de vista comunicacional de la realitat extralingüística (objectiva o subjectiva), (59a) i qualsevol oració de les que hem dit i direm, és (gràcies a Déu) *infinítament ambigua* per una raó molt senzilla: perquè no hi ha cap oració que suplanti la realitat física o psíquica (ni que la pugi suplantar), i per molt que *precisem* una oració sempre hi haurà una distància abismal entre aquesta oració i la realitat que representa. Tenim dues maneres de precisar un missatge. La primera és augmentant els modificadors restrictius; per exemple, si en compte de dir (61) dic

(62) Ahir em va caure un pitxer blanc de terrissa que tenia adornaments modernistes

no hi ha dubte que els tres modificadors adjectiu, preposicional i oracional faran que la imatge que es formi en la ment del receptor sigui més precisa que no la que es formaria sentint (61). I la segona és augmentant els modificadors predicatius. Per exemple, l'oració de (61) pot ser vàlida en certs contextos comunicatius, com ara a

(63) Ahir em va caure un pitxer. Cada dia estic més despistat.

Però si volem que el receptor del missatge s'imagini amb una mica de precisió el destí del pitxer, l'haurèm de fer explícit, sobretot si no és el lloc on van a parar en general les coses que cauen (això és, a terra)

(64) Ahir em va caure damunt de la coca un pitxer

I si volem que el receptor no s'imagini tant el colp de l'objecte sòlid com l'escampada del que solen contenir els pitxers, aleshores podríem dir

(65) Ahir em va caure damunt de la coca un pitxer de vi

I si volem que el receptor s'imagini que era una coca que ni s'havia tastat, podríem dir

(66) Ahir em va caure un pitxer de vi damunt de la coca que acabava de traure del forn

Etc. Si tornem a l'oració de (58), podríem dir que aquesta oració indica que a l'emissor del missatge només li interessava comunicar el fet que unes persones se n'havien anat, i no li interessava que se n'haguessen anat juntes o separades, car si no fos així hauria pogut dir

(67) El Joan i la Maria se n'han anat plegats / separats

El mateix passa en el SN de (57) o l'oració de (59): com que en la nostra cultura no abunden les cames artificials, el nom *cama* fa pensar en una cama natural, i si no ho és i el context lingüístic o extralingüístic no ho aclareix, l'emissor ho aclarirà si vol que el receptor no pensi en una cama natural; o si l'emissor vol que el receptor s'imagini qui ha furtat el llibre, o on, o quan, o com, etc., doncs ho dirà.

En resum: la llengua és una eina comunicativa tan exacta com flexible, però la seua exactitud i precisió no s'ha de mesurar respecte a l'equivalència entre l'oració i la realitat física o psíquica representada en l'oració, sinó respecte a la intenció de l'emissor: tot missatge, segons la meua opinió, transmet exactament el que l'emissor vol que transmeta, i quan l'oració és confusa, no és pas per una suposada grisor de la llengua, sinó perquè el pensament de l'emissor ha estat confús. No negue que de tant en tant puguem tenir errors en l'elaboració o interpretació d'un missatge, ni tan sols que alguna vegada pugui existir alguna confusió entre l'emissor i el receptor

per estructures lingüístiques ambigües⁴⁴, però el que trobe erroni és que tendim a trobar tan ambigua una eina comunicativa tan exacta que possiblement és la més exacta de les eines comunicatives que tenim al nostre abast.

3.3.5. El «trencaclosques» dels operadors

Chomsky (1957: 100-101) diu que en determinades circumstàncies «una oració quantificacional» com (68a) pot ser vera mentre que la passiva pot ser falsa

- (68) a. Everyone in the room knows at least two languages
b. At least two languages are known by everyone in the room

Aquesta afirmació Chomsky l'explica de la manera següent: «if one person in the room knows only French and German, and another only Spanish and Italian» (p.101). Ara bé, aquesta opinió no deu ser completament clara, car a l'obra de 1965 diu que «for many speakers [doncs no tots] –in particular for me– the sentences (68a) and (68b) are not synonymous», i hi afegeix que la causa seria «l'ordre dels quantificadors a l'estructura superficial» (p.136 n.9; subratllat meu)⁴⁵. Més explícit és Sells (1985: 23):

- (69) LF [la Forma Lògica] encodes information relevant to the semantic interpretation of the example in question –in particular, such matters

⁴⁴ Per exemple, a §2.1.4 m'he vist obligat a escriure «unitat que no seria per tant un *auxiliar verbal* –vull dir del verb, “funció objectiva”, no de naturalesa verbal–, ja que el sintagma adjectiu subratllat tant pot voler dir ‘un verb que auxilia algun altre element’ (com ara –i segons la tradició– el verb “modal” *poder* en *puc anar-hi*) com ‘un element que auxilia un verb’ (que és la interpretació que jo volia que es fes el lector). La naturalesa d'aquesta ambigüitat semàntica (darrere de la qual només hi ha una estructura sintàctica segons la meua hipòtesi) és semblant a la que hem comentat a §1.7.2 parlant sobre (67: La crida del bosc); vegeu §4.3, on em centre en els SPs, encara que les conclusions més importants també són aplicables als adjectius.

⁴⁵ Més avant el lector podrà comprendre què vol dir això de «l'ordre superficial dels quantificadors». Quant a la sinonímia, deixant de banda la hipotètica equivalència entre l'activa i la passiva (que es pot matisar –i cal matisar-la, vegeu §7.6.6.2), notem que entre (68a) i (68b) hi ha una diferència que no es pot menysprear: la diferent posició del SP *at least* (que té una “funció adverbial” –deixeu-me dir-ho així provisionalment). Una mica més avant tocarem quines implicacions pot tenir el canvi de “posició” dels adverbis i “SPs adverbials”.

as quantifier scope and the scope of question-words are dealt with at this level. As illustration, the sentence (69a) has two LFs

- (i) a. Two languages are spoken by most people
b. [_S Two languages are spoken by [_{NP} most people]]
c. [_{NP} most people_i] [_S two languages are spoken by e_i]

The representations are intended to bear a similarity to the representations used in first-order logic, in which left-right order indicates the relative scope of quantifiers. The first LF represents the interpretation where everyone who knows two languages knows the same two languages; the second interpretation is where maybe each knows different languages.

Sembla per tant que el problema és saber si les dues llengües són les mateixes o no. Passarem ara a veure Rosselló (s.d.) perquè ací hi ha un tractament molt més explícitament "lògic" ⁴⁶. A la p.36 apareix el "concepte" *abast llarg* «del quantificador *personne* »; concretament, aquest abast es dona a l'oració (70a), que tindria l'estructura representada a (70b)

⁴⁶ A la p.15 el lector ja troba una entrada de diversos conceptes "lògics": *predicat* (sense definició ni descripció), *argument* («és una noció semàntica que fa referència a una propietat de les frases [=sintagmes] que *denoten* objectes concrets o abstractes, estats de coses, etc.»), *argument de* («fa referència a una relació formal entre un parell (x, y) on x és un predicat i y un argument que ocupa una plaça d'argument del predicat x »). Observeu que hi ha moltes vaguetats: la descripció de *argument* (que és semàntica) es fa a través de «fa referència», i allò referit són «objectes», «estats de coses» (?) i «etc.»; pel que fa a *argument de*, la «relació formal», ¿és estructural o sintagmàtica?, ¿què vol dir «plaça d'argument»? car no cal dir que la paraula *formal* no és una paraula màgica que ens estalvie la definició dels conceptes que usem.

- (70) a. Je n'ai exigé qu'ils arrêtent personne⁴⁷ (p.36 (9a))
 b. [no existeix un x , on x és "une personne" i [j'ai exigé qu'
 [ils arrêtent x]]] (adaptació de p.37 (10a))

Per veure millor aquest «abast llarg» (i el contrari, «abast curt»), ens traslladarem més avant i reproduiré una cita llarga perquè el lector se'n pugui fer una idea més exacta. Aquest fragment és un comentari sobre les oracions de

- (71) a. Peter believes that an Italian guy loves Sarah (p.252 (47a))
 b. Peter believes that the most difficult problems will be solved by John (p.252 (47b))

(72) En tots dos casos es dona la coneguda ambigüïtat entre la lectura *de dicto* i la lectura *de re* provocada pels verbs d'actitud proposicional. Aquesta ambigüïtat sovint ha estat tractada pels lògics com una ambigüïtat lligada al mecanisme d'abast: la interpretació *de re* presentaria la FN [frase nominal, =SN] quantificada (cf. (71a)) o la descripció definida (cf. (71b)) fora de l'abast del verb mentre que la interpretació *de dicto* presentaria la FN quantificada o la descripció definida dins de l'abast del verb. Així, les dues interpretacions de (71a) per exemple, serien les consignades a (i)

- (i) a. [₀ an Italian guy_x [₀ Peter believes [₀ that x loves Sarah]]]
 b. [₀ Peter believes [₀ that [an Italian guy_x [₀ x loves Sarah]]]]

A (i.a) tindriem la interpretació *de re* segons la qual el Peter creuria

⁴⁷ Solà (1972 v.II p.21) ha observat que *tothom* i *ningú* sembla que no admeten clítics

(i) Doneu aquest full a *tothom*, però doneu-lo \emptyset a la sortida de la funció (p.21 (48))

Jo diria que quan Solà feia aquesta observació actuava "lògicament", això és, com un lingüista. Ara bé, quan diem que *ningú* és un quantificador, jo diria que actuem "lògicament". En *tothom* i *ningú* hi ha, *semànticament*, una quantificació, però *sintàcticament*, ¿què són? Noms, evidentment. I aleshores, ¿com és que posem en el mateix sac noms (*ningú*), adjectius-adverbis i fins verbs (recordem la "còpula" de Chomsky)? Si sintàcticament són diferents, ¿deixaran de tenir un funcionament i estructuració sintagmàtica diferent? No hi ha dubte que *tothom* i *ningú* són noms "especials", però el que hem de fer no és posar-los en un sac intercategoriaal fent consideracions sintàctiques, sinó explicar la seua "especialitat" (la qual hauria d'explicar l'observació de Solà).

que un determinat noi italià, el Giovanni Z., per exemple, estima la Sarah. A (i.b), en canvi, tindríem la interpretació *de dicto* de manera que ara atribuïm al Peter la creença que "un noi italià estima la Sarah" sense atribuir-li però la creença que el noi italià en qüestió sigui el Giovanni Z. o el Paolo T. Més encara, ni que el noi italià fos efectivament el Giovanni Z., sota la interpretació *de dicto* no podríem atribuir al Peter la creença que "Giovanni Z. estima la Sarah". Efectivament, un dels dissenys d'aquest tipus de tractament de les ambigüitats creades pels verbs d'actitud proposicional és el de l'explicació de la no substituïbilitat de descripcions extensivament equivalents sota la lectura d'abast curt (*de dicto*) (ps.252-253).

A (71) "an Italian guy" d'una banda i "the most difficult problems" de l'altra, són expressions inherentment ambigües entre una lectura referencial (=abast llarg) i una lectura atributiva (=abast curt) (p.254).

Davant d'aquesta cita faré un parell d'observacions, una en relació a l'autora i una altra en relació a un problema sintàctic. La primera observació és que davant d'aquesta "explicació" no m'estranya que Joana Rosselló haja de dir una pàgina més avant que «assumeixo que la solució bona a aquest *trencaclosques* és la de Hornstein (1984)» (p.255; subratllat meu)⁴⁸. La segona observació és molt més interessant perquè és sintàctica. Tothom que accepte el model de Règim i Lligam (com és el cas de Rosselló i de molts autors que practiquen "anàlisis" com la que hem vist) creu que en una oració com (71a) el verb *creure* regeix tota l'oració "complement directe", però *cap* dels constituents interns d'aquesta oració. Aleshores, partint d'aquesta concepció, ¿com explicarem *sintàcticament* que el subjecte de la subordinada unes vegades estiga dins de «l'abast del verb», quan no ho

⁴⁸ Aquesta obra té un títol molt eloqüent: *Logic as Grammar*. Potser algun dia caldrà escriure una obra que es diga *La Sintaxi com a Lògica "intraproposicional"*. Voldria que el lector no prengüés aquesta observació com una ironia perquè parle seriosament, ni menys encara com una ironia contra Hornstein. De fet, aquest autor diu coses interessants contra la Lògica (vegeu les ps. 256-258 de Rosselló). Ara bé, a pesar d'això no tractaré l'obra de Hornstein pel fet que encara que diga coses interessants contra la Lògica hi continua supeditat, com fa veure els conceptes que usa: operadors, «termes», definicions semàntiques asintàctiques dels noms i quantificadors, etc. Vegeu-ne un resum a Rosselló (s.d. ps. 255-293).

hauria d'estar mai?⁴⁹ ¿O és que els *inefables* operadors s'escapen de *l'abast de la Sintaxi*, o en tenen una altra, de Sintaxi? «L'abast llarg» té *un abast tan llarg* que salta principis sintàctics que pocs gosarien negar. Potser ací ens trobem davant d'un altre problema del Generativisme: el fet que hem anat introduint en la "teoria" concepcions lingüístiques heterogènies (l'estructuració sintagmàtica inicial, les transformacions, la Semàntica lèxica, la lògica de predicats, la teoria temàtica, la teoria dels casos), de tal manera que en compte de construir un gratacels d'entrada única on cada pis i cada habitació tinga una funció específica (gratacels que no sé si hauria de ser «elegant» –mot car a molts generativistes– i còmode, però sí coherent i clarificador –que és el que importa en les ciències), jo diria que hem tendit a construir un barracam (o zona residencial si voleu) eclèctic i laberíntic on cada concepció lingüística té lloc, i a causa d'això, si a un autor no li fa gràcia entrar per la porta de l'estructuració sintagmàtica, sempre pot entrar posem per cas per la porta de la lògica de predicats.

Tornem arrere. Si una persona diu

(73) Les persones d'aquesta habitació coneixen una llengua estrangera

és perquè només li interessa assenyalar que aquestes persones coneixen una llengua estrangera, i si aquesta llengua és la mateixa en totes les persones o no, això no li interessa, car si li hagués interessat hauria dit com ara

- (74) a. Les persones d'aquesta habitació coneixen l'occità
b. Les persones d'aquesta habitació coneixen una llengua estrangera, concretament l'occità
c. Les persones d'aquesta habitació coneixen la / una mateixa llengua estrangera [vegeu un exemple d'aquesta construcció a la n.37: «una mateixa proposició»]
d. Les persones d'aquesta habitació coneixen una (i idèntica)

⁴⁹ Recordem el cas de "l'extracció" de l'adverbi *no* de l'oració de (53). En realitat, sempre que "extraiem" un especificador del SN que el conté o un adverbi del "SV" o SX que el continga, ignorem (i trenquem) les estructures sintàctiques.

llengua estrangera⁵⁰

e. Etc.

Rosselló posa al costat dels quantificadors numerals exemplificats a (71a) una oració que representa un cas molt diferent, l'oració de (71b), que adapte al català perquè aquesta autora no l'atribueix a ningú

(75) El Pere creu que el Joan resoldrà els problemes més difícils

Dir que en aquesta oració hi ha quantificació possiblement és una obvietat, ja que sempre que un nom porta article n'hi ha, i la qüestió interessant és saber l'estructura sintàctica que hi ha. En aquesta oració hi ha un superlatiu, i un superlatiu és sempre una comparació, la qual pot ser explícita o implícita. Les comparacions probablement afecten només l'adjectiu (vegeu l'apèndix 2.2), i per tant queden fora d'aquest estudi, però assenyalaré que quan la comparació és implícita és perquè hi ha un constituent elidit (que deu dependre sintàcticament de l'adjectiu). Aquest constituent elidit pot dependre del context lingüístic o extralingüístic o no dependre'n (i en aquest cas hi ha un *superlatiu absolut*). Si ho apliquem a l'oració de (75), en el cas que el constituent elidit depenga del context o bé lingüístic o bé extralingüístic seria respectivament 'els problemes més difícils dels problemes que ja hem dit en el context lingüístic previ de (75) o que no hem dit, però que tu (receptor) i jo (emissor) sabem'; i si no depén del context seria 'els problemes més difícils dels problemes que han existit, existeixen i existiran'. Tenim per tant que com que l'emissor i el receptor saben si la comparació depén del context o no, no hi ha "ambigüitat".

3.3.6. Sobre les suposades aportacions al significat de l'estructura sintàctica superficial

Després del triomf semantista a mitjans dels 60, Chomsky i els seus

⁵⁰ En aquesta oració podem eliminar els parèntesis i *i*, com també situar l'adjectiu *idèntic* a la dreta del conjunt *llengua estrangera* (amb la qual cosa no varia la funció semàntica que fa –restringir l'abast referencial del conjunt *llengua estrangera* –, detall interessant de cara a aclarir què vol dir el concepte *especificador*).

alumnes (únic àmbit d'influència que pareix que li quedava (Newmeyer (1986: §4.2.1))) van fer una replega de dades per demostrar que l'estructura superficial tenia influència en la interpretació semàntica supralèxica. Comentaré les que reproduïx Newmeyer (1980: §4.4.2) i (1986: §4.5.2) (concretament les de l'obra de 1980 perquè n'hi ha més) perquè pareix lògic pensar que haurien de ser les més fortes i clares. Tres observacions abans de començar. La primera és que comentaré aquestes dades ací perquè la "prova" més recurrent té la naturalesa de "l'abast lògic". La segona és que no reproduiré les dades bibliogràfiques que dóna Newmeyer (hi ha articles i dades d'Akmajian, Chomsky, Dougherty, Emonds, Fillmore, Jackendoff, Kuroda i Partee). I la tercera és que aquest punt també enllaça amb els comentaris de §2.2.2 (causa del naixement de la Semàntica Generativa i resposta "lexicalista") i un aspecte de la quarta limitació de §3.1.3 (rebuig-acceptació de les transcategoritzacions i transformacions).

De les nou "proves" que hi ha a Newmeyer (1980: §4.4.2), cinc tenen la mateixa naturalesa (contenen adverbis), i per tant no són cinc proves sinó una. Dels cinc casos, n'hi ha quatre que contenen el mateix error. Vegem-ho a través de dos parells d'exemples que pertanyen a autors diferents

- (76) a. Not much shrapnel hit the soldier (p.175 (4.75.a))
- b. Much shrapnel did not hit the soldier (p.175 (4.75.b))
- c. Only John reads books on politics (p.175 (4.77.a))
- d. John only reads books on politics (p.175 (4.77b))

Els dos autors d'aquestes oracions coincideixen en l'apreciació que és l'ordre superficial el que fa que el quantificador (*much*), «la negació» (*not*) i «elements» com *only* tinguen «un abast» («scope») o un altre; concretament, quan es troben a l'esquerra tenen un abast «més ampli» («wider»)⁵¹.

I bé, a les observacions anteriors hi ha dos errors importants. El primer és ignorar que a (76) hi ha, *naturalment*, estructures sintàctiques, i que a (76b)

⁵¹ Notem que aquestes observacions coincideixen amb les de Rosselló: quan "l'operador" es troba a l'esquerra de l'oració és quan té «un abast llarg».

no hi ha *gens ni mica* la mateixa estructura que a (76a) (a (76a) l'adverbi *not* es troba dins d'un SN, i a (76b) dins del "SV"). ¿Com és possible que aquests autors no tinguessen en compte aquesta diferència? Jo suggeriria que la resposta és possible que siga aquesta: perquè no coneixem el funcionament sintàctic dels adverbis (concepte que deu trobar-se entre els més difícils de la Sintaxi; vegeu el pròxim punt). Siga aquesta la resposta adequada o no, la qüestió és que ens decidim a "provar" hipòtesis sintàctiques amb elements sintàctics el funcionament sintàctic dels quals desconeixem (i *ignorem* que desconeixem, cosa que impedeix d'afrontar el problema). El segon error és que no és veritat que a (76b) l'adverbi *not* tinga un abast més llarg (o ample) que a (76a), perquè la realitat semàntica supralèxica és precisament la contrària: a (76b) l'adverbi afecta només el SN subjecte, i per tant el receptor interpreta que el soldat ha estat ferit (encara que per poca metralla); a (76a), en canvi, l'adverbi afecta alhora el SN subjecte i el SN objecte (i per això no podem saber sense el context lingüístic o extralingüístic si el soldat ha estat ferit), i per tant té un "abast més ample".

Només en una "prova" d'aquestes cinc, Newmeyer (i possiblement els autors que parafraseja) deixa d'usar etiquetes acategorials («la negació», «elements») i usa la paraula *adverbi*. Comentarem també aquest cas perquè hi ha una confusió en la traducció castellana. Com que partim de la idea que hi ha coincidència entre l'activa i la passiva i no tenim en compte l'estructura sintàctica en relació als adverbis, hem de concloure que l'abast dels adverbis en aquests casos depèn de la posició que ocupen en l'estructura superficial

(77) a. The doctor cleverly has examined John (p.178 (4.86a))

b. John cleverly has been examined by the doctor (p.178 (4.86b))

Segons la parafrasi de Newmeyer, l'adverbi afecta en els dos casos el subjecte. Abans de seguir vull observar que estic posant-me en camisa d'onze vares perquè conec molt poc l'anglès. Tanmateix, em sembla prou segur que a (77) no hi ha un adverbi "del SV" (que hauria d'anar entre l'auxiliar verbal i el verb)

(78) The doctor has cleverly examined John

sinó un adverbi "oracional". En català és obligatori en aquests casos l'ús d'una pausa

- (79) a. Afortunadament, el doctor ha examinat el Joan
b. El doctor, afortunadament, ha examinat el Joan
c. El doctor ha examinat, afortunadament, el Joan
d. El doctor ha examinat el Joan, afortunadament⁵²

¿Hi ha pausa en anglés? Potser sí, encara que els anglòfons potser no tenen necessitat de marcar-la gràficament perquè un adverbi situat davant de l'auxiliar no pot ser "del SV" (mentre que en català sí, encara que això potser depèn de la classe semàntica d'adverbis, cosa que caldria estudiar i que introduïrem ací en els pròxims punts). Siga com siga, el que és segur és que la "posició" estructural de l'adverbi és la mateixa a (77a) i (77b), mentre que no ho és pas en la versió castellana que han fet els tres traductors de Newmeyer (1980)

- (80) a. El médico ha examinado inteligentemente a John
b. John, inteligentemente, se ha hecho examinar por el médico

car a (80a) hi ha un adverbi "del SV" i a (80b) "oracional".

Les quatre proves restants són diverses. En un cas hi ha un error jo crec que evident, car a les oracions de

- (81) a. It is certain that nobody will pass the test (p.178 (4.87a))
b. Nobody is certain to pass de test (p.178 (4.87.b))

⁵² A §7.5.7 veurem com analitze sintàcticament aquests adverbis. Segons aquesta interpretació no és exacte que aquests adverbis afecten el subjecte (que és el que diu la paràfrasi de Newmeyer), i per una altra banda hi ha un element "extraoracional" que no puc introduir encara. He canviat l'adverbi *inteligentment* per *afortunadament* perquè el primer és perillós pel fet que el lector pot interpretar-lo com a adverbi "del SV" (encara que aquesta interpretació exigeix no fer cas de l'estructura sintàctica de (77)), mentre que el segon no pot ser un adverbi "del SV" per restriccions semàntiques dels lexemes que hi ha a (79).

no hi ha la mateixa estructura sintàctica: a (81a) hi ha un adjectiu que fa una funció predicativa en relació a una oració, i a (81b) l'adjectiu és predicatiu respecte a un SN

(82) [SN Ningú] no està [SAdj segur de passar la prova]

N'hi ha un parell més que les reproduïx per si convencen el lector. A

(83) John hit Bill and then George hit him (p.177 (4.84))

el pronominal *him*⁵³ té com a antecedent *Bill* si està accentuat, i *John* si no ho està. A (84a) *shall* només indica temps, però a (84b) indica 'obligació'⁵⁴

(84) a. I shall go downtown

b. Shall I go downtown?

La darrera prova (que és la que ocupa més lloc) es relaciona amb la distinció gradual *tema / rema*. I bé, ací sí que estic d'acord amb l'observació que el rema pot dependre de "l'estructura superficial", ja que *podem* indicar aquest concepte o bé situant determinats constituents oracionals a la dreta de l'oració o bé realçant-los fonèticament (i opcionalment extraient-los a l'esquerra). Ara bé, aquesta "prova" no és per a mi una prova pel fet que ja he expressat la meua opinió que la distinció *tema / rema* i els mitjans que usem per destacar el rema no formen part de la Sintaxi (que és només la distribució de nuclis i perifèries: què modifica a què), sinó que són un component postsintàctic (vegeu la n.3 de l'apèndix 1, apèndix 2.3 i §1.4.5). Per una altra banda, vull observar que davant de (85a)

⁵³ Des de Chomsky (1981) diem que els pronominals han de ser lliures en la seua "categoria" rectora (i només diem això que jo sàpiga).

⁵⁴ Aquest ('obligació') és precisament el significat etimològic (tinc entès que no desaparegut en l'actualitat). Per una altra banda, consultant Oliva i Buxton (1983) he trobat «Shall I hear from you soon? Sabré de tu aviat?». En fi, notem que quan una persona no sap si anirà a un lloc és o bé perquè vacil·la i encara no s'ha decidit, o bé perquè no depèn d'ella (i per tant, si hi va serà per obligació).

(85) a. Was John told to look out for an ex-convict with a red **shirt**?

(p.176 (4.78a))

b. No, John was told to look out for an ex-convict with a red **tie**

(p.176 (4.79.a))

c. No, he was told to look out for an ex-convict with a **carnation**

(p.176 (4.80a))

d. No, he was told to look ou[t] for an **automobile salesman**

(p.176 (4.80b))

no solament podem contestar (85b), (85c) i (85d), sinó també

(86) a. No, li varen dir que se n'anàs

b. No, ningú no va obrir la boca

i moltes més respostes. ¿Què s'hi esdevé? Doncs (i explicant-ho superficialment i inexactament) que quan preguntem globalment (com a (85a)) *podem* afirmar o negar el darrer SU (i molts altres sintagmes), o el SX que conté immediatament SU (85c), o el SY que conté immediatament SX (85d), o el SZ que conté immediatament SY ("l'objecte" –diguem-ho així per ara– de *told* ; (86a)), i així fins que arribem a l'oració (86b): no debades la distinció *tema / rema* és gradual.

3.4. INTRODUCCIÓ A L'ADVERBI

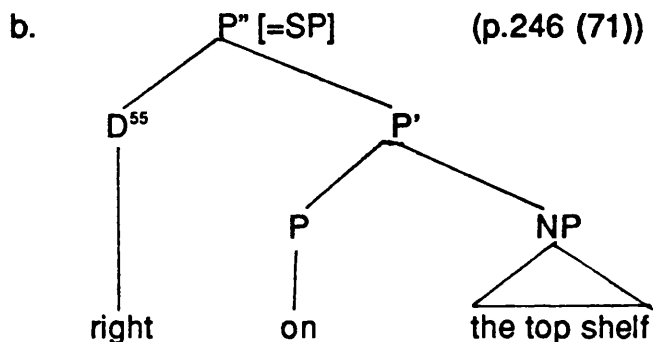
3.4.1. L'adverbi en alguns manuals generativistes

La qüestió de l'adverbi té molt poques certeses i moltes incògnites. Si agafem un manual com el de Radford (1988) veurem que el punt dedicat als adjectius i els adverbis (§5.3, ps. 241-246) dedica tot l'espai als adjectius i només diu dels adverbis que tenen la mateixa estructura sintagmàtica que els adjectius

(87) [S_{Adv} ben [A_{Adv}' independentment de mi]]
 (adaptació de p.246 (68))

i que té els mateixos "determinants" [=especificadors] que l'adjectiu (*molt, ben, tan...*). Ara bé, que Radford parli tan poc dels adverbis en el lloc que els destina, no vol dir que no en parli a la resta del manual; per exemple, a la mateixa pàgina on parla dels adverbis comença un altre punt dedicat als SPs i el lector troba l'oració de (88a) analitzada com a (88b)

(88) a. Put it [right on the top shelf (p.246 (70))

i a la pàgina següent (i moltes més) també apareixen adverbis

(89) a. He was [completely in the wrong] (p.247 (74))

b. he was [in the wrong completely]

Ací hi ha la primera cosa curiosa: en l'espai que dediquem a l'adverbi, pràcticament no en diem res, però a la resta de l'obra no és estrany que apareguen exemples amb adverbis. La raó d'aquest comportament és que diem què pot modificar a un adverbi (uns altres adverbis per l'esquerra i algun SP per la dreta –molt pocs, cosa que observen Bonet i Solà), però no diem l'altra cara del procés: què pot modificar un adverbi (i per quines raons). Per una altra banda, els exemples que es troben fora de la breu part dels adverbis, no es pot dir que estiguen exempts de problemes; per exemple, ¿per què a (88) l'adverbi forma part del SP i no del SV?, o ¿per

⁵⁵ La paraula anglesa *right*, tinga la "forma" que tinga "funciona" a (88) com un adverbi (encara que Radford li adjudique l'etiqueta poc comprometedora "determinant" –però confusionista: ¿categoria o funció?); vegeu (100a) i (100c) (que són dues observacions que el mateix Radford havia fet unes pàgines abans).

què pot anar a l'esquerra i a la dreta del SP de (89)?

Bonet i Solà (1986: 70-73) intenten definir l'adverbi per oposició a la preposició: la segona pot tenir modificadors i l'adverbi en general no. Ara bé, com que hi ha adverbis que sí que en poden tenir, com ara a

(90) En Pere sap el que fa, contràriament a en Joan (p.71 (154a))

han d'arribar a la desagradable conclusió que «caldrà deixar de banda la pretensió... de delimitar la categoria Adv [que és un concepte sintàctic] amb mitjans purament sintàctics» (p.71). Aquests autors, com el Generativisme en general, considera que l'adverbi pot ocupar diversos nivells al si de l'oració; per exemple, a les pàgines 77 o 82 apareixen formant part del primer nivell de projecció del verb (*En Pere es porta malament*, p.77 (165.2)). Ens hi aturarem perquè hi ha un problema que no és difícil de trobar-se'l. Aquests autors consideren que a

(91) Els alumnes normalment no fan cap esforç (p.100 (206i))

l'adverbi és un especificador de V" perquè apareix a l'esquerra del verb, i tot allò que apareix a l'esquerra del nucli és un especificador per definició; per una altra banda, diuen que els SAdv's com el de (91) tenen «un comportament ben diferent del dels adverbis en *-ment* postverbals» (p.100). No negaré pas que *normalment* es comporta un poc diferentment de posem per cas *lentament*, encara que aquest adverbi també pot ocupar l'esquerra del verb en condicions comunicatives adequades, com ara en aquest diàleg

(92) a. L'Emma treballa lentament

b. No és veritat, lentament treballa el Jaume

Ara bé, la qüestió que m'interessa més és que *normalment* pot ocupar diverses posicions més sense que jo hi veja canvis en el significat semàntic supralèxic

(93) a. Els alumnes no fan normalment cap esforç

b. Els alumnes no fan cap esforç normalment

Aquest comportament il·lustra una tendència interessant: tendim a establir més i més diferències entre els adverbis (a establir més i més subclassificacions) però no tendim mai a buscar el que tenen en comú *tots* els adverbis simplement pel fet de ser adverbis (recordem el cas de Dionís de Tràcia, §2.2.8 n.51).

L'adverbi *normalment* permet de plantejar un altre problema. A la mateixa pàgina, Bonet i Solà consideren, com «molts autors», que a les dues oracions de

(94) a. Normalment, els alumnes no fan cap esforç (p.100 (207a))

b. Els alumnes no fan cap esforç, normalment (ídem)

l'adverbi és «d'oració» (encara que continuaria sent segons aquests autors un modificador de V", com el de (91)). Ací entrem en un camp que s'escapa de les meues possibilitats actuals, el de les pauses. Ara bé, jo recordaria que és normal entre els fonetistes dir que hi ha pauses obligatòries (que respondrien a necessitats sintàctiques) i pauses opcionals (que respondrien a les necessitats fisiològiques de l'emissor d'inspirar de tant en tant). I bé, en relació a les dues oracions de (94), jo observaria que no veig cap variació semàntica respecte a les oracions de (91) i (93), i que la pausa (i la coma) de (94) és opcional. Tota una altra cosa ocorre en aquesta construcció que apareix catorze pàgines més avant (i que Bonet i Solà consideren un modificador de V")

(95) Certament, és increïble (p.114 (244d))

on la pausa és obligatòria malgrat que l'oració és tan breu. I bé, és en els casos com el de (95) (que és el mateix que el de les quatre oracions de (79: variants de *Afortunadament, el doctor ha examinat el Joan*), quan hi ha una pausa obligatòria (i canvis tonals –vegeu, però, els comentaris sobre (115)) que jo parlaria d' "adverbis oracionals", però no el dels casos com (94), on podem eliminar la pausa que hi ha entre l'adverbi i la resta de l'oració, com

també col·locar l'adverbi en "posicions intraoracionals" sense necessitat de pauses ni de canvis tonals.

El tercer manual que veurem és el d'Hernanz i Brucart (1987), on hi ha dues referències breus. A la primera assenyalen que l'adverbi té «límits difusos», i opinen que, contra el que diu la tradició, paraules com *molt*, *prou* o *més* no serien adverbis, i els «classifiquen» com a «especificadors de l'adjectiu»⁵⁶. La raó d'això és que en castellà poden dir (96a) i (96c) però no (96b)

- (96) a. Lo hizo de prisa (p.33 (25a))
- b. *Lo hizo muy (ídem b)
- c. Lo hizo muy de prisa (ídem c)

Ara bé, allò que aquests autors diuen que és asintàctic en castellà és perfectament normal en català (i en castellà agafant la variant contextual *mucho*)

- (97) a. Ho va fer molt
- b. Corre molt

No cal dir que això és una altra manifestació de la tendència a classificar al si de les categories (cosa necessària), però no a buscar allò que és comú a tots els membres d'una categoria (que és més necessari que l'anterior si volem veure els boscos de les categories).

Hernanz i Brucart tornen a parlar dels adverbis estudiant el SV, com en el manual anterior. Ara donen informació sintàctica sobre l'adverbi comentant les oracions de

- (98) a. Aquella tarde llovió (p.267 (186a))
- b. Cenaremos en la terraza (ídem b)
- c. La dama sonrió amablemente (ídem c)

⁵⁶ Notem que això implica que l'etiqueta "especificador" és categorial (i per tant no funcional).

«Los adverbios, como ocurre también con los SSNN i los SSPP, constituyen categorías de amplio espectro sintáctico, cuya función vendrá determinada en cada caso por la configuración estructural en la que se hallen inmersos» (p.267). Aquesta «configuració estructural» s'ha d'entendre de la següent manera aplicada a (98c): «el tipo de relación sintáctica que mantiene [l'adverbi de (98c)] con el resto de la oración [és] semejante, en lo sustancial, a la que media entre el SN y *llovió* en (98a) o entre el SP y *cenaremos* en (98b)» (ps. 267-268). Jo crec, però (i ho intentaré demostrar), que la configuració sintàctica en què es troba l'adverbi de (98c) és *radicalment diferent* dels modificadors temporal i locatiu (que per a mi són en els dos casos SPs) de (98a) i (98b). Hernanz i Brucart estableixen també la diferència entre adverbis "de l'oració" i adverbis "del SV"

- (99) a. Lamentablemente, Sócrates bebió la cicuta (p.268 (187a))
b. María trabaja duramente (ídem b)

3.4.2. Radford (1988), una aportació interessant. Introducció del marc general.

Radford, partint d'una suggerència d'Emonds (1976: 12), defensa que els adverbis i els adjectius serien una mateixa categoria. Vet ací un resum de la seua aportació (1988: 138-139)

- (100) a. En anglés, els Adv's solen provenir dels Adj's, més el sufix *-ly*.
Quan no tenen aquest sufix, sovint tenen la mateixa forma que l'adjectiu (*hard, fast*).
b. Per fer el comparatiu, els Adv fan o bé *more quickly* o bé *quicker* (això és, la mateixa forma que l'adjectiu), però no **quicklier*.
c. Molts dialectes anglesos usen les formes d'adjectiu amb funció

d'adverbi⁵⁷

- d. Tenen els mateixos «premodificadors» (*very, quite, rather...*)
- e. Encara que hi ha Advs sense complements, uns altres coincideixen amb els Adjs corresponents (*She decided independently of mi*).
- f. Una diferència important és la distribució: els Adjs modifiquen noms, i els Advs els constituents adjectivals, adverbials, preposicionals i verbals. Això vol dir que es troben en distribució complementària, i per tant haurien de ser la mateixa categoria.

En aquestes observacions (algunes de les quals pertanyen a la tradició: (100a), (100d) i part de (100f)) hi ha una inexactitud mentre no expliquem construccions com la de (101), on un Adv sembla que modifica un Nⁿ

(101) Només el Pere ha sabut endevinar aquesta endevinalla

Ara bé, el comentari més important que jo faria és el següent: les observacions de (100) són indicis que ens permeten de pensar que l'adjectiu i l'adverbi són una sola categoria sintàctica, però una vegada que hem arribat a aquesta sospita, cal *delimitar* l'ús de cada variant, delimitació que no depèn *només* de la naturalesa categorial del sintagma a què pertanya "l'adjectiu-adverbi". Tractaré de resoldre aquesta qüestió (com les que introduiré en aquest punt) al capítol 7.

Hem vist comentant diverses oracions (com ara les de (91), (93) i (94))

⁵⁷ Aquest fenomen també existeix en el català col·loquial, encara que no en conec ni l'abast ni els condicionants. En dono un exemple que conté un altre element aparentment il·lògic

(i) Per aquesta avinguda València es travessa molt ràpida

No cal dir que "la forma plena" hauria de ser *ràpidament*. Per una altra banda, l'adverbi *ràpida(ment)* incideix sobre l'agent que l'emissor de (i) ha elidit, i el fet que estiga elidit ha provocat que l'emissor s'haja decidit a fer concordar "l'adjectiu-adverbi" amb un altre "SN" que també està afectat per l'adverbi: "l'objecte-subjecte" [*la ciutat de*] València. El dia que estudiem què ha fet possible que un parlant haja dit (i), potser també hauríem de veure si dins del context sintàctic que explica (i) també hi ha el cas de

(ii) No parles tan fort

Potser la raó és aquesta: com que segons aquest treball l'adverbi sempre incidiria sobre parelles de constituents (un dels quals ha de ser necessàriament el subjecte en el cas dels adverbis "del SV" –vegeu més avall), si elidim qualsevol membre de la parella (el "subjecte" a (i) i "l'objecte" a (ii)), aleshores tendim a usar la forma adjectiva.

que els adverbis tenen una mobilitat extraordinària. I bé, ¿com podem explicar sintàcticament que aquests adverbis tinguen tanta mobilitat? ¿Quina classe de configuració sintàctica en pot donar compte (i què explicarà aquesta configuració sintàctica)? Per una altra banda, ¿quina diferència hi ha entre els Advs "del SV" i els "de l'oració"? Assenyalaré ara un matís semàntic (que és efecte de l'estructura sintàctica que veurem a §7), per a la qual cosa em valdré d'una gramàtica d'un lingüista, Pompeu Fabra (que fins i tot ha admirat un intel.lectual tan exigent i càustic com Gabriel Ferrater), el més gran defecte del qual potser era explicitar poquíssim la seua concepció lingüística (cosa que Ferrater (1981: 3-12) veia com a positiva), per la qual cosa algú haurà d'intentar un dia o altre explicitar el que ell deixà implícit.

Fabra comença l'estudi dels adverbis fent un paral·lelisme entre adjectius i adverbis

(102) Els adverbis pròpiament dits (adverbis de manera)⁵⁸ juguen respecte al verb el mateix paper que els adjectius respecte al nom: així com per mitjà dels adjectius fem distincions com *paper blanc...*, així mateix per mitjà d'aquests adverbis fem distincions com *caminar lentament* ... I, de fet, la immensa majoria dels adverbis de manera són mots derivats d'adjectius: d'un *caminar* (nom) diem que és *lent* ...; d'un que *camina* (verb) diem que ho fa *lentament* (1956 §88)

Aquest autor tan poc ambiciós des d'un punt de vista de la teoria lingüística com eficaç des d'un punt de vista normatiu, veia dues classes *sintàctiques* (i no semàntiques) d'adverbis, i per això va escriure açò

(103) S'inclouen, encara, en la classe dels adverbis certs mots i locucions que expressen la relació lògica que hi ha entre el que es diu en la proposició en què figuren i el que s'ha dit en una proposició

⁵⁸ Un estudi de Fabra hauria d'intentar veure per què va dir «adverbis pròpiament dits» (cosa que podria ser perquè la tradició considera com a adverbis moltes paraules que no ho són), com també intentar aclarir per què va dir un poc més avall en aquesta cita que «un que camina » és un «verb», cosa que d'entrada sembla una barbaritat, però que l'estudi dels capítols II i III («Grup nominal» i «Verb» respectivament) podria capgirar espectacularment.

precedent (oposició, conseqüència, addició, etc.); *tanmateix...*, *amb tot...*, *però... així...* V. §§104 i 105⁵⁹

Aquests mots i locucions no pot dir-se que siguin modificadors del verb ni de cap mot de la proposició a la qual vénen a afegir-se introduint-la o intercalant-s'hi. El mateix pot dir-se de l'adverbi *dissortadament* en una frase com *Dissortadament, el metge va arribar tard*, en la qual *dissortadament* no indica pas la manera com va arribar el metge, sinó que és l'expressió d'un sentiment del qui parla relativament a allò que es diu en la proposició... Altres vegades l'afegit adverbial no fa sinó indicar l'opinió del qui parla relativament a allò que diu (adverbis d'afirmació, de dubte, etc.). (§93)

Veiem per tant que Fabra (que usava "formalment" una certa nomenclatura "lògica" però que "realment" no abandonava l'ull del lingüista) sabia molt bé que hi havia "adverbis conjuncionals" o "d'oració". Ara bé, ¿com veia l'altre tipus d'adverbi? A la darrera cita hi ha que l'adverbi no solament pot modificar el verb, sinó també «mots de la proposició». Per desgràcia, Fabra no va desenvolupar explícitament aquesta indicació d'una manera general, encara que sí d'una manera particular, referent a «l'adverbi *no*»: «Quan la negació no afecta tota la proposició sinó solament un seu membre, l'adverbi *no* s'anteposa a aquest membre. Ex.: *Heu de fer sortir del local... els alumnes NO admesos* » (§92).

La idea semàntica que volia desenvolupar és precisament aquesta: que els adverbis "del SV" afecten «tota la proposició». En dues oracions com ara les de

(104) a. La Marta només portarà llavor de clavells al lloc convingut a les

⁵⁹ Si el lector acudeix a §105 trobarà una cosa tan inquietant com poc absurda: l'acostament íntim entre «els adverbis conjuncionals» i les preposicions coordinants *i, o i però*. Per una altra banda, trobe molt afortunada l'expressió «adverbis conjuncionals» (que és com Fabra anomenà els adverbis "d'oració", aspecte que no havia vist anotat fins ara). Ara bé, encara que aquesta etiqueta siga molt afortunada en relació als treballs que he consultat, en relació a la hipòtesi que faré seria redundant, car tots els adverbis serien "conjuncionals". A §7.5.7 intentaré trobar la raó de l'aguda penetració de Fabra pel que fa a la semblança entre Advs "oracionals" i preposicions coordinants.

deu

b. La Marta no portarà llavor de clavells al lloc convingut a les deu

els adverbis *només* i *no* poden afectar el subjecte (com ara a (105a))⁶⁰, l'objecte (com ara a (105b)), el destí (com ara a (105c)), el temporal (que el lector ha de llegir com a no dependent de l'adjectiu *convingut* a (104a); com ara a (105d)) o qualsevol SAdj o SP modificador dels anteriors (com ara a (105e))

(105) a. La Marta no portarà llavor de clavells al lloc convingut a les deu perquè ho farà l'Eulàlia

b. La Marta només portarà llavor de clavells al lloc convingut a les deu, i per tant ja pots oblidar la terra femada

c. La Marta només portarà llavor de clavells al lloc convingut a les deu, i a cap altre lloc

d. La Marta només portarà llavor de clavells al lloc convingut a les deu, i qui arribe un quart després ja no la veurà

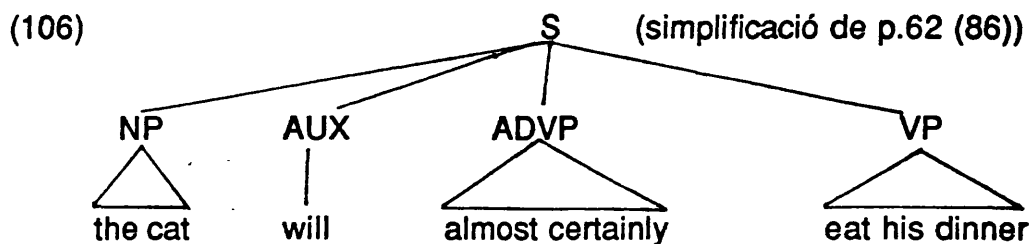
e. La Marta només portarà llavor de clavells al lloc convingut a les deu, i per tant que ningú no espere llavor d'alfàbega

Podríem objectar que la majoria de les oracions de (105) són anòmales comunicativament, car el modificador que es troba "més afectat" per l'adverbi *sol* ser el remàtic i en general va a la dreta de l'oració, però l'anomalia és això, *comunicativa*, no pas sintàctica (i per això he escrit «*sol* ser»), i el que ens interessa veure ara no és el que solem dir quan parlem, sinó quina és la incidència *màxima* que pot tenir un adverbi "del SV" (i per això he triat a (104) dos adverbis que no tenen restriccions de selecció, i per tant són adequats per veure la incidència semàntica màxima dels adverbis "del SV"). I bé, amb aquestes observacions hem arribat a la qüestió decisiva: ¿com és que un adverbi pot tenir incidències semàntiques *múltiples* ocupant una *sola* "posició"?

⁶⁰ Podríem objectar que a (104a) l'adverbi sembla que no afecta el subjecte, però si hi ha "inversió", sí que l'afecta

(i) Només ha vingut la Marta a portar llavor, i per tant només he pogut parlar amb ella. Esmentaré aquest problema al darrer capítol, però no el solucionaré (vegeu els comentaris sobre (146) de §7.5.6).

Per una altra banda, si l'adverbi "del SV" pot afectar tants constituents oracionals, ¿no hauríem de pensar que deu ocupar una posició extraordinàriament perifèrica al si de l'oració, cosa que elaborant un mecanisme adequat podria explicar aquesta multiplicitat d'incidències semàntiques? Aquesta idea contrasta molt amb el tractament de molts autors, que col·loquen l'adverbi en un lloc extraordinàriament cèntric, com ara en aquest exemple de Radford (1981)

Si el lector ha acceptat la distinció que he proposat a §1.4.9 (nucli=modificat i perifèria=modificador)⁶¹, crec que haurà de convenir amb mi que en la mesura que l'adverbi "del SV" pot modificar molt membres de l'oració, ha d'ocupar una posició més perifèrica que tots aquests constituents.

En les classificacions semàntiques que hem fet sobre els adverbis, hi ha etiquetes com "adverbis d'orientació agentiva", aplicable a adverbis com *deliberadament*

(107) El Salvador ha fet això *deliberadament*

Ara bé, siga quina siga la classe semàntica a què pertanyi, si l'adverbi és "del SV", sintàcticament *sempre* afecta el subjecte (i les monografies sobre els adverbis haurien de veure si aquesta particularitat sintàctica va constantment acompanyada de la corresponent particularitat semàntica, i si alguna vegada falla intentar veure si és per algun tret semàntic). Per exemple, si agafem un adverbi com *directament* (que si té alguna "orientació" pareix que ha de ser "destinativa"), tant si l'adverbi va al costat

⁶¹ Si no l'accepta crec que hauria de proposar alguna alternativa, excepte que crega que la Sintaxi i la interpretació semàntica supralèxica poden divergir (cosa que planteja la qüestió de saber per a què val la Sintaxi).

del verb com si va al costat del SP de destí

- (108) a. L'Eulàlia ha portat directament la verdura al mercat
b. L'Eulàlia ha portat la verdura directament al mercat

la idea de portar una cosa a un lloc d'una manera determinada és una predicació sobre el subjecte (o això creiem des de Plató i Aristòtil), i per tant cada "part de la predicació" (*portar, una cosa, a un lloc i d'una manera determinada*) afecta o modifica semànticament el subjecte. (Ja precisarem al darrer capítol què vol dir "part de la predicació".)

Més enllà del marc general de l'adverbi que he tractat de dibuixar, hi ha moltes incògnites, tant estrictament semàntiques com "posicionals" (per exemple la diferència entre el tipus de *normalment* i el de *lentament*, (91) i (92)), però de la mateixa manera que delimitar la Sintaxi de la resta de la Lingüística ajuda molt a estudiar "l'interior" de la Sintaxi, la delimitació de l'adverbi respecte a les altres categories (i respecte a l'adjectiu) pot ajudar molt a resoldre els nombrosos problemes que plantegen els adverbis (començant per establir l'inventari de les unitats lèxiques que són adverbis). Acabaré aquesta introducció comentant un parell de problemes secundaris.

Fins ara hem treballat amb dues classes sintàctiques d'adverbis, els "de l'oració" i els "del SV", però caldria saber si n'hi ha més. Jo diria que sí, car de la mateixa manera que hi ha adverbis que tenen una incidència superior a la dels adverbis "del SV", també n'hi podria haver que tinguessen una incidència inferior, com ara en l'exemple de (109a)

- (109) a. Vaig veure en un [barquet] albuferenc un pit-roig
tranquil.lament per un canyar
b. Vaig veure tranquil.lament en un albuferenc

un pit-roig per un canyar⁶²

En aquest parell d'oracions la incidència de l'adverbi *tranquil.lament* és diferent a (109a) i (109b), ja que mentre a (109b) és un adverbi normal "del SV", a (109a) és un adverbi que afecta l'objecte i un predicatiu de l'objecte, *un pit-roig per un canyar*, però no pas el subjecte. Ja hi tornarem, però diguem ara que la classe sintàctica de l'adverbi de (109a) en realitat és la mateixa que la de (109b) (això és, el seu àmbit d'incidència es defineix de la mateixa manera).

El segon problema que comentaré és la qüestió de saber si en una oració és factible que hi haja dos adverbis del mateix tipus sintàctic. Si observem

(110) El meu home sovint només treballa de nit

haurem de respondre afirmativament. Ara bé, ¿i si els dos adverbis són de la forma *Adj+ment*? Bonet i Solà, seguint segurament Jackendoff (1977: 73), consideren que «resten exclosos per raons (potser) d'estalvi d'estructures cacofòniques» (1986: 72). Si observem

(111) El meu home freqüentment treballa solament de nit

podríem pensar que potser sí que hi ha cacofonia, però també podria ser que hi hagués un grau considerable de recursivitat (un grau considerable no absolut, sinó relatiu a la cultura catalana actual). Siga com siga, jo he escrit espontàniament les oracions de (112a-c) mentre escrivia notes d'aquest treball, i he elaborat a posta l'exemple de (112d); a (112e) done un exemple que he elaborat a partir d'una oració real (d'Aracil) i sintàcticament

⁶² Observem de passada que aquestes oracions trenquen un principi bàsic de la teoria temàtica, que en una oració un paper temàtic només es pot assignar una volta, car a les oracions de (109) hi ha dos locatius. En realitat, des d'un punt de vista teòric és factible que hi haja molts locatius en una oració (encara que la nostra limitació en la recursivitat ens ho impedeix en la pràctica). En done un exemple on hi ha tres locatius (que he subratllat)

(i) Ahir valg veure *en el meu cotxe* una dona *en l'autobús* amb un infant *en els seus braços*

El principi de la teoria temàtica esmentat (que té una "lògica" elemental) es pot conservar, però modificant el seu contingut. Vegeu §5.3.1.

equivalent, la de (112f; vegeu la font a (82g) de §4.2.6)

- (112) a. Tot element sintàctic s'ha de definir exclusivament sintàcticament
b. Dos constituents es poden comandar categorialment recíprocament
c. Per la qual cosa aquest model és pràcticament completament inútil
d. Això anirà possiblement completament a l'esquerra
e. Sovint s'han donat la raó recíprocament involuntàriament
f. «Sovint s'han donat la raó recíprocament sense voler»

Per una altra banda, vull dir que les oracions de (112) no són novedoses en la meua experiència lingüística, car Sebastià Bonet (1988) va fer un dia en classe espontàniament una combinació d'aquest tipus (cosa que li vaig comentar). Una darrera observació: la qüestió crucial segurament no és si una oració admet dos adverbis en *-ment* (que sí que els admet), sinó saber si admet si admet dos adverbis en *-ment* del mateix nivell sintàctic (posem per cas "del SV") i de la mateixa classe semàntica (com ara de manera) sense usar preposicions coordinants. Més avant tractarem de raspallada les classes semàntiques d'adverbis.

3.4.3. L'adverbi en alguns estudis generativistes

Bartra (1985) té un punt, el §2.3.3, que es diu «Els Complementes Adverbials», sobre els quals opina que «han merescut molt poca atenció dins la gramàtica generativa, i també dins la teoria RI [Règim i Lligam], fins al punt que constitueixen un dels pocs camps pràcticament verges —si més no des del punt de vista estrictament sintàctic— si fem excepció de breus incursions d'alguns autors» (p.336). Ara bé, sota l'etiqueta «complement adverbial» hi ha la tradicional confusió entorn de la paraula "adverbi(al)" (que no és casual i que cal explicar), ja que dins del §2.3.3 hi ha SPs, «SNs Adverbials» i adverbis. No cal dir que aquest ús de la paraula "adverbi(al)" fa pensar més en una funció sintàctica que no en una categoria sintàctica. A la part que Anna Bartra dedica als adverbis (sobre els quals diu que «són

escassos els estudis» generativistes, p.350, i que són «uns elements normalment tan bandejats», p.356) comenta «dues obres que hi dediquen un breu però aprofundit estudi» (p.350), la de Jackendoff (1972) i la de Zubizarreta (1982), la segona de les quals té un «tractament... molt atractiu» (p.356). Aturem-nos-hi.

3.4.3.1. Sobre el tractament de Jackendoff (1972)

Jackendoff (1972) creia que els adverbis tenien tres posicions bàsiques, la inicial d'oració, la final d'oració i (en el cas de l'anglès) entre l'auxiliar verbal i el verb, i que cada posició implicava una classe d'adverbis, on un adverbi pertanyia a una classe o una altra segons les seues propietats lèxiques (Bartra (1985: 350)). Jo diria que en aquesta concepció hi ha un error important, fruit de la nostra tendència a estudiar "la subcategorització" de cada peça lèxica en compte de cada categoria. Efectivament, que un adverbi pertanyi a una classe (sintàctica) o una altra no depén d'entrada de les seues propietats lèxiques (necessàriament semàntiques, ja que les sintàctiques són comunes a tots els adverbis), sinó del lloc que ocupa al si de l'oració. Dit d'una altra manera: no podem pensar d'entrada que hi ha res en l'adverbi *dissortadament* (convencions socials a banda –que poden variar com les modes) que l'obligue a ser un adverbi "oracional", sinó que hem de pensar que l'àmbit d'incidència d'un adverbi és un o un altre segons l'aplicació sintàctica del parlant. Vet-ne alguns possibles exemples

(113) a. Ahir la Maria va passar un dia dissortadament negre

b. Ahir la Maria va actuar tan dissortadament que acabà perdent el treball

c. En els moments d'optimisme i confiança en un mateix, hom pot creure que no es pot viure dissortadament pel fet que la sort i la dissort se la faria cada u i no existiria enfora de la persona

És possible que hi haja adverbis que per les seues particularitats semàntiques no siguem aptes per actuar com a adverbis "oracionals" o "del SV" (i per això adés he escrit «d'entrada»), però aquesta possibilitat no és

una qüestió primària sinó secundària. Dit d'una altra manera (i entrem en el segon defecte important del treball de Jackendoff): el que cal fer no és establir tres posicions bàsiques sense dir quines funcions sintàctiques té cada posició, sinó establir quines classes sintàctiques d'adverbis hi ha, que és el que va fer Fabra: hi ha adverbis que modifiquen el «verb» o algun «mot de la proposició», i hi ha adverbis que estableixen una connexió entre una oració i o bé una oració precedent o bé l'emissor. I una vegada que hàgem establert els marcs sintàctics generals haurem de veure quines "funcions" semàntiques permeten, procés que equival a fer una classificació semàntica dels adverbis en relació al marc sintàctic (i que Fabra va esbossar en relació als "oracionals": «oposició, conseqüència, addició, etc.», «sentiment del qui parla», «opinió del qui parla»). Si actuem així evitarem afirmacions com dir que hi ha adverbis que canvien de significat segons quina siga la posició que ocupen, com en els exemples de (114) (que pertanyen a Jackendoff i que ha reproduït Bartra (1985 p.350 n.125; els comentarem més avall)), i que n'hi ha uns altres «que poden ocupar totes tres posicions i que no presenten canvi de significat, *quickly...*, *slowly...*, *sadly...*, *quietely...*, *immediately...*, *often* » (Bartra 423), afirmació que no pot entendre el lector (excepte que crega que, efectivament, és la semàntica dels adverbis la que delimita les classes sintàctiques d'adverbis –encara que no sabem per quines raons– i que crega que en una posició càpiga més d'un grup sintàctic d'adverbis –cosa estranyíssima).

(114) a. John cleverly dropped his cup of coffee (Bartra (1985 423 (ia)))

b. Cleverly, John dropped his cup of coffee (idem b)

c. John dropped his cup of coffee cleverly (idem c)

Per una altra banda, el camí traçat per Fabra permet d'afrontar una qüestió, la de la pausa, que per si mateixa no pot ser sintàctica, sinó que ha de ser considerada (com qualsevol altre recurs fònic) com un recurs que l'emissor usa per ajudar el receptor a interpretar adequadament el missatge. Efectivament, si hi ha adverbis que el parlant sap que en l'ús normal i quotidià no s'usen com a adverbis "del SV", com ara el cas de *dissortadament*, aleshores es podrà permetre d'eliminar la pausa i el canvis tonals en oracions curtes o parlant ràpidament perquè "sap" que el receptor

la interpretarà adequadament

(115) Dissortadament ha vingut

Els paràgrafs anteriors no s'han d'entendre en el sentit que el món dels adverbis és transparent (de fet, pense que és un món que torba el més asserenat), però justament per això cal investigar com més ordenadament millor. Per exemple, caldria estudiar si en certs contextos es produeix “una neutralització semàntica” de les dues classes sintàctiques, com ara en el cas de *intel.ligentment*. Ja hem vist comentant les oracions de (77) (que provenen de Fillmore i Jackendoff, el darrer dels quals continuava considerant el 1977 que a *Frankly, Bill cleverly left* hi hauria dos adverbis “oracionals”, p.73) que aquest adverbi havia provocat un error en la traducció castellana (reproduïda a (80)), i ara reapareix el mateix adverbi. I bé, ¿hi ha realment diferències a (114)? Si comparem

- (116) a. Intel.ligentment, la Rosa ha vingut
b. La Rosa ha actuat intel.ligentment

jo diria que la diferència sintàctica va acompanyada d'una diferència semàntica, car *intel.ligentment* no s'aplica a (116a) a la manera d'haver vingut, sinó al fet d'haver vingut, mentre que a (116b) s'aplica a la manera d'haver actuat i no al fet d'haver actuat. Ara bé, a (114a) i (114c) és difícil imaginar que *cleverly* s'aplique a la manera d'haver deixat caure la tassa de café pel fet que pragmàticament sabem que no hi ha tècniques especials de tirar una tassa de café, i el que tendim a pensar és que s'aplica al fet d'haver deixat caure la tassa de café pels efectes que tindria en el context social en què es va fer (notem que ningú no tira a posta –si hi ha *intel.ligentment*, siga quin siga l'àmbit que tinga, és senyal que es va fer a posta– tasses de café estant a soles). Si aquestes observacions són certes, jo deduiria que a

- (117) a. Intel.ligentment, el Joan va deixar caure la tassa de café
b. El Joan va deixar caure intel.ligentment la tassa de café

hi ha dues estructures sintàctiques diferents, però que el receptor les

interpreta de la mateixa manera per la dificultat d'interpretar a (117b) l'adverbi *intel.ligentment* com un adverbi "del SV". Ben entés: això no vol dir que a (117a) i (117b) hi haja dues oracions "sinònimes semànticament", sinó que el receptor, davant de la dificultat d'interpretar l'adverbi de (117b) com a "del SV", com que sap que no parlem per dir paraules i que no usem els mots com a adornaments superflus, tendirà per tant a trobar la funció d'aquest adverbi, i llavors l'interpretarà com a "oracional".

Dues observacions més. Caldria saber si oracions com (117b) es diuen en la realitat de la comunicació, o si més aviat això és un producte del nostre laboratori (que té la facultat de poder actuar més enllà de la comunicació). I la segona és que les observacions que hem fet sobre les oracions de (115), (116) i (117) plantegen el delicat problema de saber si hi ha adverbis "oracionals" que es comporten fònicament com si fossen "del SV" (sense pauses ni canvis tonals tant si es troben a l'esquerra o a la dreta de l'oració com si es troben dins). Concretament, si tornem a l'oració de (93a: Els alumnes normalment no fan cap esforç), podríem dir que *normalment* no s'aplica a la manera de (no) fer l'esforç; tanmateix, jo diria que aquest raonament és erroni perquè *normalment* no és a (93) un adverbi de manera sinó de freqüència (com *sovint* i el sinònim *freqüentment*, o *repetidament*, *molt* o *moltes voltes*, *sempre...*), i per tant podem concloure que l'adverbi de (93) no s'aplica al fet de fer l'esforç (= "oracional") sinó a la freqüència de fer l'esforç. A §7.5.5 intentaré fer una hipòtesi que explique les diferències posicionals dels adverbis de freqüència i de manera (més a l'esquerra de l'oració els de freqüència).

3.4.3.2. Sobre el tractament de Zubizarreta (1982)

Del tractament de Zubizarreta (1982), resumit a Bartra (1985: 351-356), deixaré de banda la part que afecta la teoria temàtica (que és una qüestió semàntica) i tocaré dos aspectes que considere sintàctics. Zubizarreta divideix els adverbis en tres tipus, els orientats cap al parlant (118a), els orientats cap al subjecte (118b) i els adverbis de manera, grau i temps (només en reproduueixc un exemple; (118c))

- (118) a. Evidently, Franck is avoiding us (Bartra (1985 p. 352 (193))
 b. Carefully, John poured the milk into the pan (ídem (194))
 c. Dave speaks eloquently (ídem (195a))

Davant d'aquest plantejament, jo diria que Zubizarreta torna a tenir el mateix error que Jackendoff (del qual parteix segons Bartra (1985: 352)): no tracta de buscar les configuracions sintàctiques generals prescindint dels adverbis concrets, sinó que classificant els adverbis pretén trobar les configuracions. Aquesta actuació jo diria que la porta a aquest altre error: fer que un adverbi càpiga en més d'un grup (i per tant no podem saber si hi ha una configuració o una altra). Efectivament, si observem l'adverbi de (118b), orientat cap al subjecte segons Zubizarreta, podem notar que *també* és un adverbi de manera (que pertany al tercer grup). Jo crec que aquesta autora es va deixar dominar per la posició superficial de l'adverbi sense tenir prou en compte la interpretació semàntica, posició, per una altra banda, que no és més acceptable en el cas de *carefully* que en el cas de *deeloquently* (si més no en català)

- (119) a. Acuradament, el Joan va posar la llet en la paella
 b. Eloqüentment, el David va dir que se n'aniria a l'endemà⁶³

Per una altra banda, ¿per què *carefully* està orientat cap al subjecte i *eloquently* no (o això hauríem de suposar si volem creure que el segon conjunt d'adverbis i el tercer serien disjunts)? Ja he expressat la meua opinió sobre els adverbis "del SV", i no cal tornar-hi.

El segon aspecte del tractament de Zubizarreta que m'interessa comentar és que aquesta autora, seguint possiblement la tradició, fa una equiparació entre el funcionament de l'adjectiu i el funcionament de l'adverbi; concretament, la relació sintàctica entre per una banda un SAdj o un SAdv i

⁶³ He canviat l'oració anglesa pel fet que perquè hi haja un element temàtic n'hi ha d'haver un altre si més no que siga remàtic, i pel fet que volia deixar el subjecte a l'esquerra del verb, cosa que no permet l'equivalent català de (118c)

(i) Eloqüentment parla el David, no la Dolors
 (ii) ? Eloqüentment el David parla, no la Dolors

per l'altra banda un nucli regent, l'anomena *modificació*, i la defineix (1982: 38) així (use la versió catalana de Bartra (1985: 353))

(120) Modificació

En configuracions del tipus $[\gamma \dots \alpha \dots \beta \dots]$, $[\gamma \dots \beta \dots \alpha \dots]$, on

(i) γ = una projecció de β

(ii) γ domina immediatament α i β

(iii) α = Adj, Adv

α modifica β (Aleshores direm que β és en l'abast d' α)

En relació a aquesta definició, jo faria tres comentaris. El primer és que la definició de (120) és una variant del tipus de definició *qualsevol SX pot modificar qualsevol Yⁿ*, ara sota la variant *un SAdj o un SAdv pot modificar qualsevol Yⁿ* (inclòs un Adjⁿ o un Advⁿ perquè no especifiquem el contrari). El segon seria preguntar per què limitem el concepte de *modificació* al SAdj i al SAdv, ja que un SP pot fer exactament les mateixes funcions sintàctiques al si de l'oració que "l'adjectiu-adverbi" (cosa que comença a explicar per què «els complements adverbials» inclouen SPs). I el tercer comentari seria que l'adjectiu i l'adverbi no solament poden modificar categories diferents, com ja observava la tradició (vegeu ací l'observació (100f), qüestionada parcialment a (101)), sinó que tenen un funcionament radicalment diferent segons les hipòtesis que faré (cosa, per una altra banda, que el lector d'aquest treball ja pot intuir a partir de les incidències semàntiques que hem exemplificat amb els adverbis *no* i *només* comentant les oracions de (104)).

3.4.3.3. Sobre el tractament d'Espinal (1989)

Dins de la Lingüística catalana, actualment està treballant els adverbis Maria Teresa Espinal, que ha publicat recentment un article (1989) i en té un altre en curs de publicació (1989 p.362 n.2). Només he pogut consultar l'article publicat, però potser n'hi ha prou per fer-se'n una idea general, ja

que en l'article publicat hi ha una introducció general a l'adverbi (ps.359-363). Aquesta autora, que segueix la línia de Jackendoff i Zubizarreta⁶⁴, comença citant els «dos tipus sintàctics d'adverbis» que va establir Fabra⁶⁵, però diu que s'ha de «perfilar més aquesta primera anàlisi, atès que les configuracions sintàctiques amb adverbis en *-ment* revelen l'existència d'unes relacions estructurals de dependència que Fabra, amb el model gramatical que tenia a l'abast, no podia posar de manifest de forma explícita» (p.360); aquesta precisió de l'anàlisi de Fabra, Espinal pretén fer-la a «partir de qüestions de naturalesa estrictament sintàctica» (p.361). Ara bé, els exemples que Espinal dóna per demostrar la insuficiència del model de Fabra no són clars

- (121) a. Intel.ligentment, en Pep ha acceptat la beca i
en Joan ha accedit a una plaça de professor titular (p.360 (3))
b. Probablement, en Pep ha acceptat la beca i
en Joan ha accedit a una plaça de professor titular (p.360 (4))

Sobre l'oració de (121b), Espinal diu que «a (121b) l'adverbi perifèric actua com a modificador de les dues coordinades» i que «l'adverbi no manté cap relació independent amb cap constituent de l'oració complexa» (p.360). Jo estic d'acord amb aquestes observacions, però no entenc per què la teorització de Fabra no en pot donar compte. Vegem un parell de fragments de la cita que hem reproduït a (103): «Aquests mots... no pot dir-se que siguin modificadors del verb ni de cap mot de la proposició... Altres vegades l'afegit adverbial no fa sinó indicar l'opinió del qui parla relativament a allò que diu (adverbis d'afirmació, de dubte, etc.)». I bé, ¿què és *probablement* a

⁶⁴ El primer autor no apareix citat, i Zubizarreta (1982) apareix citada a la p.366 n.3 parlant de «la funció del *predicat* ».

⁶⁵ El segon tipus el mutila una miqueta, ja que només comenta allò que afecta els adverbis que estableixen un vincle entre l'oració i l'emissor, encara que a les ps. 362-363 estableix un tipus d'adverbis «que són connectors lingüístics... entre la proposició en la qual apareixen i alguna altra proposició del context accessible», tipus que coincideix amb el que diu Fabra a la primera part de §93 (vegeu ací (103)).

(121b) sinó un adverbí «de dubte [de l'emissor]»?⁶⁶

Abans de veure (121a) comentarem una de les sis classificacions que fa Espinal «des d'un punt de vista sintàctic» (p.363), la tercera, la que correspon precisament a les oracions de (121). Vet ací les seues paraules

(122) Hi ha adverbis que modifiquen la proposició i —entre ells— adverbis que mostren una relació semàntica específica amb algun constituent de l'oració (com en el cas dels adverbis de mode que s'orienten vers el subjecte estructural de l'oració, vegeu (121a)... Altres adverbis modificadors de la proposició oracional es diferencien del grup anterior pel fet que operen sobre tota la proposició, sense mantenir cap relació semàntica particular o independent amb algun constituent de l'oració (és, per exemple, el cas dels modals i els avaluatius, vegeu (121b) (p.362)

La primera cosa que no entenc és com és que hi ha en un mateix grup d'adverbis (que ha de ser sintàctic segons hem vist) uns que només afecten tota l'oració i uns altres que fan el mateix més a banda modifiquen el subjecte (si és que «orientar-se» vol dir *modificar*). Per una altra banda, ¿com explicarem *sintàcticament* les dues incidències? I en tercer lloc, no veig que «a (121a) l'adverbí que apareix a l'esquerra s'interpreta lingüísticament com un modificador de la primera coordinada» i que «es produeix una relació semàntica particular entre l'adverbí i el subjecte de la primera oració (en el sentit que es diu d'en Pep, i no pas d'en Joan, que ha estat intel·ligent» (p.360). Si l'adverbí *intel·ligentment* incidís nomé sobre la primera part de l'oració coordinada, des d'un punt de vista gràfic hi hauria d'haver *com a mínim* una coma entre les dues parts coordinades (i una bona

⁶⁶ L'adverbí *probablement* és un adverbí curiós, ja que en principi sembla haja de ser indistint que siga "oracional" o "del SV". Per exemple, si diem

(i) El Pep ha acceptat probablement la beca

voldria dir que l'adverbí es refereix no al fet d'haver acceptat la beca sinó a la manera d'haver-la acceptada. Ara bé, quan una persona ha d'acceptar una beca, o l'accepta o no l'accepta, però no hi ha més possibilitats, per la qual cosa és improcedent aplicar-hi *probablement* com a adverbí "del SV", i si ho fem el receptor interpretarà aquest adverbí com a "oracional". Tota una altra cosa seria que aplicàssem a (i) adverbis com ara *vacil·lantment, decididament, rabiosament, fastigosament, irònicament, gustosament*, etc. Ens trobem per tant amb un altre cas que caldria saber si es diu en la llengua real, en la llengua de la comunicació.

pausa des d'un punt de vista fonètic). Ara bé, si hi hagués una coma-pausa, aleshores hi hauria un fet curiós, ja que hi hauria hagut un emissor que en primer lloc hauria elaborat dues oracions extraordinàriament acostades des d'un punt de vista semàntic i pragmàtic; en segon lloc les hauria coordinades, i en tercer lloc emetria una opinió sobre la primera part de la coordinació, però no sobre la segona. En realitat, l'oració de (121a) diu el mateix que l'oració de (121b): jo, l'emissor, considere intel·ligent que el Pep haja acceptat la beca i que el Joan haja accedit a una plaça de professor. Si volem que l'adverbi incideixca sobre la primera part de l'oració coordinada⁶⁷, haurem de dir: "El Pep ha acceptat intel·ligentment la beca" (encara que aleshores és possible que el receptor es pregunte què vol dir acceptar una beca d'una manera intel·ligent). En resum: «el model gramatical» de Fabra (que en l'aspecte dels adverbis hem de pensar que és obra d'ell mentre no investiguem i demostrem el contrari) dóna compte perfectament de les oracions de (121).

Abans he comentat que Espinal establia «des d'un punt de vista sintàctic» sis grups d'adverbis. Comentaré breument els altres cinc. El grup sisé ja l'hem introduït: són els que «estableixen un nexa entre la proposició en la qual apareixen i alguna altra proposició del context accessible» (ps.362-363). És a dir, és un grup que Fabra incloïa en el mateix grup que les oracions de (121: connexió entre l'oració i l'emissor), jo diria que amb tota la raó del món, car si diem que l'àmbit de la Sintaxi és l'oració, ¿què ens importa *sintàcticament* que allò a què remet l'adverbi "oracional" siga una altra part del discurs o qui fa el discurs?

El primer grup i el segon («adverbis seleccionats per V o per una estructura verbal determinada» i «adverbis dominats per Vⁿ», p.363), que són el primer grup de Fabra ("els modals"), es basen en una distinció de la qual estic fugint en tot el treball com el gat de l'aigua perquè crec que és un dels errors de la teoria sintàctica actual (generativista i no generativista) més importants, però que no és fàcil de fer veure que és un error sintàcticament (encara que hi ha una "llògica" semàntica; vegeu §7.5.5): es tracta dels

⁶⁷ Si filem prim no podem dir «la primera [oració] coordinada», car tant a (121a) com a (121b) hi ha una sola oració.

«complements exigits per algun verb» (p.362), això és, “l’obligatorietat” (*exigència*) i “la complementarietat” (que tot ve a ser el mateix); ara per ara només en diré que segons la meua opinió és un efecte de veure com a nuclear el que en realitat és perifèric.

Ens queden dos grups. En el quart, on apareix vocabulari de la Lògica (cosa gens estranya en aquest article), hi ha els «adverbis que modifiquen i introdueixen una operació quantificadora sobre el focus de l’oració. En català exerceixen aquesta funció almenys tres adverbis: *solament*, *només* i *no pas* » (p.362). Si tenim en compte que aquests adverbis (que Fabra considerava com a adverbis del seu primer grup, com a adverbis “del SV”) estarien dominats per O’ mentre que els del tercer grup (exemplificats a les oracions de (121)) ho estarien per O, ens podem preguntar com és que els adverbis *només* i *solament*⁶⁸, que són “del SV”, es troben en una posició estructural més perifèrica que els adverbis “oracionals” de (121), i per quines raons *solament* i *només* no pertanyen al grup segon d’Espinal. Haurem de veure com explica aquesta autora aqueixes qüestions en l’article en curs de publicació.

El darrer grup que ens queda per comentar, el cinqué, també forma part

⁶⁸ Elimine “l’expressió adverbial” *no pas* perquè és ben delicada. Si observem aquestes oracions del català ((i) i (ii)), del francès (iii) i de l’occità (iv)

- (i) No vull cantar
- (ii) No vull pas cantar
- (iii) Je ne veux pas chanter
- (iv) Vòil pas cantar

podríem pensar que el català deu representar l’estadi més antic d’aquestes tres llengües (probabilitat que caldria comprovar a les gramàtiques històriques): la negació es fa amb *no*, i *no... pas* és una forma més o menys emfàtica i expressiva de l’anterior; seguint una tendència normal en l’evolució de les llengües, allò que en alguna època de la història del francès devia ser més o menys emfàtic i expressiu, ha esdevingut norma, la negació amb *ne... pas*; i l’occità (amb el català septentrional), més evolucionat, hauria eliminat com a innecessària la primera part de la negació (de *no... pas* a *pas*). Aquesta situació d’aquestes tres llengües romàniques planteja problemes teòrics interessants d’aquest estil

- (v) Com podem explicar que l’adverbi de negació es situe en català a l’esquerra del verb (*no +V*) i en occità a la dreta (*V+pas*)
- (vi) Com podem explicar que allò que en català i en occità s’expressa amb una sola paraula, s’expressi en francès amb dues paraules discontinües (*ne +V+pas*)
- (vii) Com podem explicar que el català puga modificar un adverbi, *no*, amb una “paraula” (¿adverbi?), *pas*, que en primer lloc no es troba a l’esquerra del nucli adverbial sinó a la dreta, i que en segon lloc es troba separada del nucli per una altra paraula que pertany a una altra categoria (l a un altre “sintagma” segons la hipòtesi que faré).

del segon grup de Fabra (encara que Fabra només es referia a «qui parla» i Espinal també introdueix «l'oïdor»): «Aquests adverbis [els «disjunts adverbials»] són sintàcticament i semànticament externs respecte a l'oració, en el sentit que no tenen cap relació estructural o funcional amb l'oració ni amb algun constituent de l'oració, i pragmàticament s'orienten cap al parlant o l'oïdor». Per una altra banda, ¿com és que no tenen cap «relació estructural» amb l'oració malgrat que hi són?; ¿vol dir això que en aquest cas no importa la Sintaxi sinó la Pragmàtica?, i ¿com és que aquests adverbis no tenen cap relació sintàctica amb l'oració però en canvi el lector pot veure a la p.363 (en un ordre equivocat) «adverbis disjunts (amb estructura sintàctica pròpia)» quan una paraula sola no pot formar cap estructura sintàctica?

Jo crec que Fabra va ser més clar i coherent: «els adverbis conjuncionals» (=“oracionals”) estableixen una «relació» o unió entre «la proposició en què figuren» (i per tant no són externs respecte a aquesta oració) i un element extern de l'oració, siga una part del discurs o qui fa el discurs; i els adverbis “del SV” formen un sol grup perquè (pot pensar el lector de Fabra) tenen un únic funcionament sintàctic (particularitats semàntiques de cada adverbi a banda, com també les implicacions de combinar adverbis de distint grup semàntic –cf. de freqüència i de manera).

3.4.4. Nota breu sobre l'Antiguitat grega

Supose que deu ser molt difícil trobar una gramàtica tradicional que no diga que “l'adverbi modifica el verb”. Ara bé, això sembla que no s'ha dit sempre, encara que la consulta de Michael (1970: 72-75) fa pensar que ha estat molt constant des de la primera persona que en parlà: Dionís de Tràcia el Classificador (vegeu la n. 51 de §2.2.8). ¿Com es veia l'adverbi abans de la intervenció de Dionís? Michael en diu molt poc, però el poc que diu trobe que és tan suggestiu que caldria estudiar-ho

(123) The early treatment of the adverb is obscure. A form such as $\kappa\alpha\lambda\omega\sigma$ seems to have been classed sometimes with the noun,

sometimes with the verb... The term $\pi\alpha\upsilon\delta$ $\epsilon\kappa\tau\eta\sigma$ was then used for the adverb on the grounds that it was the 'mediator' of the parts of the speech, having something in common with them all (Michael (1970: 72-73))

La segona oració d'aquesta cita podria no ser important, ja que darrere de "nom" i "verb" podria haver-hi "subjecte" i "predicat". El que trobe important és la paraula *mitjancer*, la idea de la qual ja hem vist que Fabra aplicava als «adverbis conjuncionals» (encara que els grecs antics és més fàcil que l'aplicassen als «adverbis pròpiament dits (adverbis de manera)» segons Fabra, això és, als adverbis "del SV"). La paraula *mitjancer* implica que hi ha unes altres dues parts unides per la part mitjancera, per la qual cosa ens hem de preguntar quines eren aquestes parts. Segons el que diu Michael, eren totes les categories sintàctiques, detall que caldria comprovar (com també caldria comprovar si una o les dues de les parts unides depenia de factors sintàctics). Siga com siga, he de dir que el tret fonamental de l'adverbi segons la meua opinió és precisament aquest: ser un mitjancer o connector (i això tant si és "del SV" com "oracional")

Per una altra banda, ¿què vol dir que l'adverbi tenia coses comunes amb les altres categories? ¿No seria que tenia coses comunes amb el nom no nominatiu (que equival sintàcticament a un SP, i un SP pot funcionar exactament igual com un Adv), amb l'adjectiu (Adj=Adv categorialment) i amb el verb (Adv "del SV"=V per la manera d'incidir en uns determinats constituents oracionals segons la hipòtesi que faré)? La cosa no devia ser tan bonica com l'acabe de pintar, però tampoc tan superficial i simple com la dibuixà Dionís: la categoria que amplifica o modifica el verb (Michael (1970: 73)). Siga com siga, crec que caldria investigar les idees de «mitjancer» i de la relació entre l'adverbi i les altres categories durant l'època "predionisiana" (i més tenint en compte les dades que donaré a l'apèndix 7 sobre Aristòtil, que podrien ser més aviat extraordinàries).

CAPÍTOL 4. EL CANT DE CIGNE DE

L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA:

JACKENDOFF (1977)

4.1. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA

4.1.1. Introducció

A Chomsky (1965) hi ha un punt (§3 del cap.2, ps.106-111) en què Chomsky desenvolupa el SV (anomenat «predicate-phrase») en dos nivells (vegeu ací (8) de §3), però aquest desenvolupament és marginal en el punt i no comporta l'aportació explícita d'elements teòrics. L'article de 1970 aporta tres conceptes nous que Chomsky aplica al SN, el SV i el SAdj (especificador, complement i nucli), però Chomsky, com ja hem comentat en el capítol anterior, no va desenvolupar gaire aquests conceptes. Aquesta llavor de Chomsky va brotar a través d'un alumne seu, Ray Jackendoff, que el 1977 publicava un llibre dedicat tot sencer a la mig oblidada estructuració sintagmàtica, un llibre que Newmeyer (1986: §6.3) considera que és «l'exposició més detallada de la Teoria de la X'». Crec que aquest autor va fer una presentació clara del seu llibre, i per tant en reproduïrem fragments.

Com que el Generativisme s'havia centrat en els anys 60 en les transformacions i altres qüestions però no havia desenvolupat l'estructuració

sintagmàtica heretada de l'estructuralisme nord-americà, vet ací el que s'havia produït segons l'opinió de Jackendoff

(1) Many of us [els alumnes de Chomsky]... had inherited a misplaced bias against phrase structure from the early work in generative grammar, which had little of interest to say about phrase structure grammar, stressing only its insufficiency for linguistic description; this prejudice too stood in the way of serious research. More glamorous issues were demanding attention as well: in the late sixties, the relation of syntax to semantics was the main arena; in the seventies, constraints on the transformational component (Prefaci, p.xi)

¿Què havia fet que hom recuperàs l'estructuració sintagmàtica? Segons Jackendoff, «the gradual reduction in the power of transformation has led syntactic theory... towards *simpler* ways –in this case back to phrase structure» (p.xi; subratllat meu). Tanmateix, encara que Jackendoff coneixia “la hipòtesi lexicalista” des de 1967 (p.xi), no es va centrar en l'estructuració sintagmàtica fins entrada la dècada dels 70¹. Tenint en compte l'opinió de (1), una raó d'aquesta separació podria ser aquesta

(2) Although “Remarks” had a great effect on the approach to syntactic description, the most important issues it raised received surprisingly little attention for several years. Chomsky's arguments against the transformational derivation of lexical items and for the cross-categorial application of transformations were widely appreciated and extended. But his proposals on the organization of the lexicon and the theory of phrase structure, although intriguing, were sketchy and programmatic, and this seems to have discouraged further investigation (p.xi).

Per una altra banda, quan Jackendoff va concebre el llibre, no el veia com una monografia sobre l'estructuració sintagmàtica, sinó sobre tota la concepció lexicalista, encara que el treball en aqueix «component» li va fer veure la importància que tenia

¹ L'any 74 va publicar un article titulat «Introduction to the X' Convention».

(3) My original conception of this monograph was as a general overview of the Lexicalist Hypothesis and of its implications for all components of the grammar. But as I got involved in working it out, the importance of phrase structure stood out more and more strongly, until it became clear to me that I would have to devote the entire book to it (ps. xi-xii)

Finalment, vet ací com descriu els objectius del seu treball

(4) The particular area of inquiry we will address here is the theory of phrase structure. Traditional grammar is concerned with defining parts of speech and constituent structure, with such concepts as the grammatical relations subject and object, and with the relations between modifiers and heads. The present study is an attempt to deal with these traditional issues in the framework provided by the goals and methodology of generative-transformational grammar.

The major questions we will be attempting to answer are these: What are the lexical categories (parts of speech) available to linguistic theory? How are they associated with syntactic structures, and what is the relationship between lexical categories and the syntactic constructions in which they take part? What relationships exist among lexical categories and how can they be expressed? What relationships exist among larger syntactic categories and how can they be expressed? (ps. 1-2)

Jackendoff parteix del Generativisme anterior a l'any 1977 i per tant és natural que hi haja molts dels problemes que ja hem comentat. Per exemple, en començar l'obra Jackendoff diu que la Gramàtica té cinc «components», el lexicó, l'estructuració sintagmàtica o categorial, les transformacions, la fonologia i la semàntica (i per tant no hi ha morfologia derivativa, possiblement per les idees de Chomsky (1970) –vegeu ací §3.2–, que Jackendoff va prendre –vegeu com a exemple l'arbre de (13)), però en el comentari sobre aquestes parts hi ha vaguetats i contradiccions

(5) The first two [dels components esmentats] are *often* considered subcomponents of a larger component called the base component

[doncs el lèxic i l'estructuració sintagmàtica són «components» i «subcomponents»]; the first three, *or the second and the third*, are *often* lumped together as the syntactic component [ídem. Per una altra banda, el lèxic forma part –o pot formar part – de la Sintaxi]. Because of the concern with the nature of phrase structure, we will be dealing primarily with the form of the categorial component. We will make no attempt to discuss the other components at all exhaustively. But since any decision about the form of the base [si acabàvem de dir que treballaríem sobretot «el component categorial», ¿com és que ara parlem de «la base», que és un (super)component que conté els dos, o tres, primers (sub)components?] is nearly always intimately tied up with the other components [perquè creiem que no hi ha separacions dins de la Gramàtica], particularly the transformations and the semantics, we will feel no obligation to ignore them (p.2; subratllats meus)

I bé, els problemes que ja hem tractat, com aquest de les parts de la Gramàtica, els ignoraré, i em limitaré en aquest capítol a les aportacions de Jackendoff i els problemes que plantegen aquestes aportacions.

Abans de començar a veure les aportacions i limitacions del treball de Jackendoff, voldria dir que les crítiques que el lector trobarà no han d'amagar el deute que tinc amb aquest autor (encara que indirectament, a través del treball de Bonet i Solà (1986), que ha estat un llibre fonamental en la meua assimilació del Generativisme). Realment, sense les idees que he extret de Bonet i Solà i sense la pràctica persistent i confiada (“creient” anava a escriure) en l'elaboració de nous arbres i cadenes sintagmàtics, possiblement no hauria arribat a les idees sintàctiques que tinc actualment (idees, per una altra banda, que m'han permès de comprendre o trobar suggestives paraules o idees de “la tradició”, com ara d'Aristòtil, de Thomas d'Erfurt, de Leonard Bloomfield o de Pompeu Fabra).

4.1.2. Sobre «els trets distintius sintàctics»

El capítol 3 de Jackendoff, «A Theory of Phrase Structure» (que l'autor considera que és «the conceptual core of the book: it elaborates Chomsky's sketches in "Remarks" into a highly constrained and explicit theory of constituent structure», p.xii), comença per tractar una qüestió que deu ser la resposta de la primera pregunta de (4: què són les categories «lèxiques»): «els trets distintius sintàctics»

(6) Universal grammar includes a set of syntactic distinctive features which defines the possible lexical categories of human languages. A particular language chooses its repertoire of lexical categories from among those provided by universal grammar, just as it chooses a phonological repertoire from the possibilities provided by universal grammar. Presumably the choice must be made in a constrained way –one would hardly expect a language with adverbs but no nouns. But this too is parallel to phonological theory, where one does not expect a language with the sound *ū* but no *a* (p.29)

Davant d'aquest fragment (que deu explícitament en la Fonologia i que deu ser deutor de Chomsky (1965: 65-66), vegeu ací (6) i (7) de §2), jo comentaria que les llengües no són entitats fetes d'una vegada per sempre, sinó que, com tota realitat cultural, pot créixer i desenvolupar-se, per la qual cosa no podem parlar en termes intemporals com els de (6), sinó que ens hem de limitar a estudiar les categories sintàctiques que hi ha hagut des de l'origen de la humanitat fins ara. Per una altra banda, des d'un punt de vista sintàctic les llengües divergeixen molt menys del que sembla a primera vista, i per això és molt possible que no hi haja cap llengua que no tinga noms, preposicions-casos, verbs o adjectius (categories, per una altra banda, que deuen funcionar igual en totes les llengües humanes). Ara bé, el principal problema de la concepció que hi ha a (6) és un altre: és creure que el concepte sintàctic *categoria* no és un concepte simple.

Deixarem de banda els comentaris de Jackendoff sobre els trets $\pm N$ i $\pm V$ (que introduïrem a §5.2.1), i ens centrarem en els «trets distintius» que

aquest autor considera que defineixen les categories (ps.32-33). Aquests trets són quatre: subjecte, objecte, complement i determinant. El primer oposa N i V (que el tenen positivament) a Adj i P (que no el tenen)². El segon tret, ±objecte, oposa V i P (que el tenen positivament) i N i Adj (que no el tenen). El tercer tret, ±complement, oposa diverses parelles: adjectius (+Comp) contra adverbis (-Comp; recordem que l'Adv sí que pot tenir modificadors per la dreta, §3.4.1), preposicions contra «particles» (vegeu a §4.2.3.3 el comentari sobre (51)), verbs contra modals, i noms contra articles i quantificadors. I per últim hi ha ±determinant, que separa els articles dels quantificadors, i «les paraules de grau» (que són «a special class of adverbs... *so, too, as, etc.*») dels adverbis. Això dóna aquest quadre

(7) _____	Subjecte	Objecte	Complement	Determinant
V	+	+	+	
Modal	+	+	-	
P	-	+	+	
Partícula	-	+	-	
N	+	-	+	
Article	+	-	-	+
Quantificador	+	-	-	-
Adj	-	-	+	
Mots de grau	-	-	-	+
Adv	-	-	-	-

(p.33, (3.5))

Jo diria que en aquest quadre hi ha observacions interessants que es podrien desenvolupar. Per exemple, el tret +Compl, que s'aplica a noms i adjectius, ¿no voldrà dir que un nom no pot modificar ni un altre nom ni un adjectiu sense una preposició (cosa, per una altra banda, que comença a aclarir què és una preposició)? Jackendoff, però, no va seguir aquest camí

² Jackendoff anota que els noms francesos no tenen SN subjecte, però conclou que els noms francesos i els anglesos tenen els mateixos trets i que «it is only the way these features appear in the grammar that differs from one language to another» (p.32). Vegeu la n.21 de §3 en relació al «subjecte del SN».

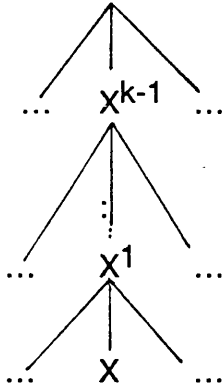
(potser perquè +Compl també s'aplica a V i P), i per arribar al quadre de (7) hagué d'incorporar diversos problemes. Deixant de banda la proliferació de categories (alguna de les quals amaga problemes irresolts de l'anglès –«particle»), podríem observar que entre els «trets distintius» n'hi ha tres que semblen sintàctics (subjecte, objecte i complement) i un que sembla semàntic (determinant; de passada: ¿quina determinació fan adverbis comparatius com *tan*?; ¿no caldria parlar més aviat de *quantificació*, o millor encara de *intesificació*?). Ara bé, el problema més gros és aquest: que per definir les categories sintàctiques usem tres conceptes (subjecte, objecte i complement) que són més complexos que els elements definits, cosa ben poc "lògica". Per una altra banda, la complexitat dels elements definatoris conté elements que formen part dels elements a definir (per exemple, el subjecte conté un nom), amb la qual cosa estem caient en una tautologia. Dos punts més avant intentaré trobar la raó d'aquesta actuació de Jackendoff.

4.1.3. Resum de «la teoria de l'estructuració sintagmàtica»

Intentaré resumir la visió de Jackendoff sobre l'estructuració sintagmàtica (que «plays a role in the theory of syntax», p.29, i per tant no és tota la sintaxi), visió que hauria de respondre la segona pregunta, la tercera i la quarta de (4). Aquest autor parteix de la convicció que totes les regles sintàctiques són de la forma de (8a), representada com a (8b). A partir d'aquestes configuracions Jackendoff defineix el concepte *nucli* (definició que acceptaré amb alguns retocs)

(8) a. $X^n \rightarrow \dots X^{n-1} \dots$ (p.30 (3.1))

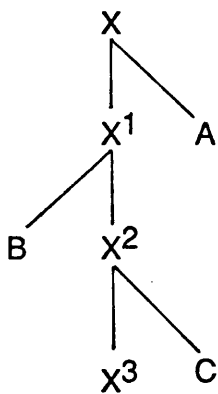
b. X^k (idem (3.2))

c. The *head* of a phrase of category X^n can be defined in two different ways, either as the X^{n-1} that it dominates or as the lexical category X at the bottom of the entire configuration. We make use of both senses in this study, making it clear when necessary which sense is meant. Both reflect traditional usages of the term (p.30)

Aquestes "dues" definicions de *nucli* són, segons el meu punt de vista, efecte de la relativitat de la parella *nucli / perifèria*. En una configuració com ara (9a) (=9b)), corresponent al SN de (9c) segons la hipòtesi que defensaré

(9) a.

b. $[X^3 [X^2 B [X^1 X A] X^2] C X^3]$

c. Posa [SN [N" la [N' botifarra blanca] N"] en l'olla SN]

botifarra és el nucli de la perifèria *blanca*, però *botifarra* no és el nucli de l'article, car el seu nucli és *botifarra blanca*, i el nucli de *en l'olla* no és ni *botifarra* ni *botifarra blanca*, sinó *la botifarra blanca*.

La regla de (8a) s'aplica a «either a specified lexical or grammatical formative or [un terme] of the form [$\alpha F_1, \beta F_2 \dots$]» (p.30), on el lector pot pensar que «F» deu ser la inicial de *feature*, “concepte” introduït abans de la p.30, concretament a la 29 (vegeu ací (6)), i desenvolupat posteriorment (ps.32-33; vegeu ací §4.1.2). Dels «formants gramaticals» només he trobat aquest aclariment a la p.36: «a specified grammatical formative such as *have, number, case, or tense*»; vegeu a la n.10 i al fragment anterior a (21) una utilitat del “concepte” *formant*.

¿Quin és «el valor màxim de n »?³ Jackendoff cita diversos autors dels anys 70 que ho havien tractat, amb un «valor» que oscil.lava entre dos i sis, i opina això

(10) It now appears to me that n must equal 3 for verbs and nouns. Chapter 6 will show that for reasons of structural parallelism with the syntax of NPs, n must equal 3 for several other categories as well, including the minor lexical categories Q [quantificador] and Adv... We will call an X^n a *major phrasal category*» (ps.35-36).

¿Què “pot omplir” els punts suspensius de (8a)? Jackendoff només posa una condició seguint Emonds (1976 cap.1): que «we will claim that every category to the left or right of X^{n-1} in (8a) is either a major phrasal category or a specified grammatical formative such as *have, number, case, or tense* [notem que ací han desaparegut els conjunts de trets sintàctics que hem vist dos paràgrafs més amunt], and probably that it is optional» (p.36). És a dir, tots els modificadors d'un nucli han de ser projeccions màximes. El problema

³ És a dir, ¿quants nivells de projecció pot tenir qualsevol membre de qualsevol categoria X per formar el sintagma SX?

és saber si «els formants gramaticals» també han de ser projeccions màximes. No he vist que Jackendoff en diga res, i la praxi fa pensar que és un problema a evitar (i per tant a no afrontar). Per exemple, si anem al final del cap.3 veurem un quadre de les regles que ha usat Jackendoff en aquest capítol, i a (3.42) podrem observar que l'article té tres projeccions com qualsevol membre de qualsevol categoria. També en tenen tres els verbs modals, però en canvi «T [tense]» no en té cap, de projecció (cosa que pot fer pensar al lector que «els formants gramaticals» no tenen projeccions): $M'' \rightarrow T - M''$. Per una altra banda, a (3.43) hi ha símbols no categorials: $V'' \rightarrow$ (have -en) (be -ing) - V' (cosa que ja havíem vist abans: al costat de *nombre, cas* i *temps* hi havia «have»): ¿és que «have -en» no pertany a cap categoria ni formant? I si no hi pertany, ¿què és?

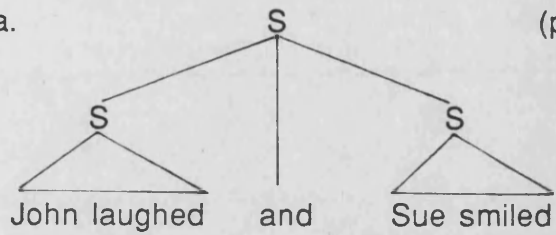
El fragment «probably... it is optional» implica que en un SX només és obligatori el nucli (i per tant tots els modificadors de qualsevol projecció de X sempre són opcionals), encara que l'adverbi *probably* ja fa veure que Jackendoff no n'està segur, vacil·lació que augmenta al final del capítol: «Is it necessary to weaken the claim that all C_i [=modificador] are optional, and if so, how?» (p.54). Vet ací la regla final que dona Jackendoff

(11) $X^n \rightarrow (C_1) \dots (C_j) - X^{n-1} - (C_{j+1}) \dots (C_k)$, where $1 \leq n \leq 3$,
and for all C_i , either $C_i = Y''$ for some lexical category Y,
or C_i is a specified grammatical formative (p.36 (3.9))

Segons Jackendoff, «la hipòtesi uniforme dels tres nivells» té dues excepcions: «la coordinació» i «els nominals gerundius» (ps.50-53). En el primer cas perquè es viola una condició que havia establert anteriorment i que sembla evident (que un SX només pot tenir un nucli, X, p.30), ja que els constituents coordinats tindrien l'estructura de (12a); Jackendoff proposa la regla de (12b) (on l'asterisc deu indicar recursivitat)

(12) a.

(p.51 (3.34.a))

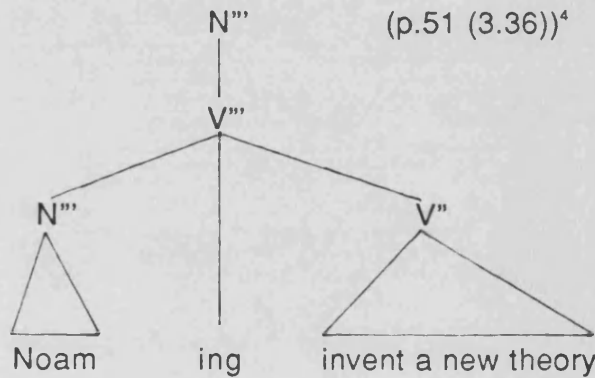

b. $X^i \rightarrow X^i - (\text{conj} - X^i)^*$ (ídem (3.35))

En el cas dels «gerundius» proposa l'estructura de (13a) i arreplega d'uns altres autors la de (13b), però totes dues violen les regles establertes perquè el SN no té un N com a nucli, sinó un V'' en el primer cas (13c) i un V''' en el segon (13d)

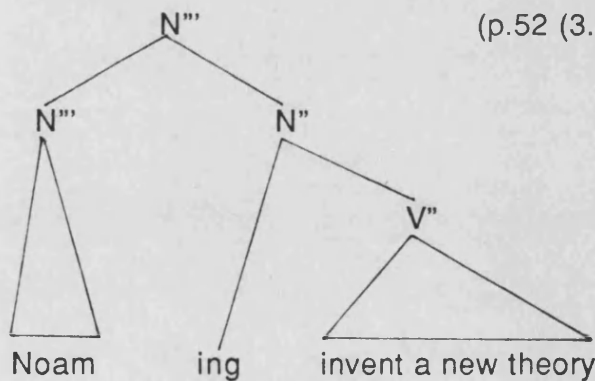
(13) a.

(p.51 (3.36))⁴

b.

(p.52 (3.37))

⁴ No cal dir que ací hi ha una transcategorització (fruit de la creença que l'oració i el SN tindrien una estructura molt semblant), tot i que a les ps.16-17 Jackendoff es manifesta contra la derivació dels adjectius a partir dels verbs. El problema, com a Chomsky (1970), és que malmirem unes poques transcategoritzacions, però no totes. Diguem de passada que la transcategorització de (13) no es remunta solament a Chomsky (1970), sinó també a l'obra de 1957 (ps.40-41); vegeu ací (39) de §1.

c. $N^n \rightarrow \text{ing} - V^n$ (p.52 (3.39.b))

d. $N^n \rightarrow V^n$ (ídem a)

I això és tot el que jo he vist en el cap. 3 de Jackendoff (1977) (que és «el centre conceptual de l'obra»). Hi ha més coses a les 27 pàgines d'aquest capítol (ps.29-55), però aquestes coses no he vist que afecten la teoria de l'estructuració sintagmàtica (com ara la problemàtica de §3.4 –«The Generalized Subject Relation»– i de §3.5 –«The Auxiliary»–, que ocupen 14 pàgines –això és, la meitat del capítol).

4.1.4. Alguns problemes de la proposta sintagmàtica de Jackendoff

Començarem per comentar breument tres problemes. El primer és que Jackendoff continua la norma del Generativisme de començar la generació sintàctica “per dalt”, problema que esmente perquè Jackendoff nega explícitament que pugui existir una regla com (14) (encara que sense donar-ne cap raó)

(14) $N^n \rightarrow \pm \text{Def} - N^n - S$ (p.34 (3.7))

Per una altra banda, també continua la norma d'aplicar la paraula *categoria* a qualsevol X^n (amb inclusió de la projecció màxima o sintagma, SX). Potser és per això que a la p.30 introdueix l'etiqueta *supercategoria*, que seria qualsevol projecció de X^n excepte el que podríem anomenar *nucli absolut* (X de SX) (encara que quatre línies més avall usa “categoria” en compte de “supercategoria”: «the head of a phrase of category X^n »). I el tercer problema és el fet de considerar que certes “paraules” (com l'article) també tenen tres projeccions. Jo crec que aquesta consideració és valenta perquè busca la generalitat i defuig les excepcions, però hi ha el problema que “paraules” com *el* o *aquest* no poden tenir modificadors que jo sàpiga. Tractaré de

defensar a §7.4.4 una proposta que solucione aquest problema sense haver de recórrer a les excepcions.

A §3.1.3 he comentat que els conceptes “especificador” i “complement” eren conceptes molt vagues (i problemàtics, vegeu la n.9 de §3) dels quals només sabíem que els primers anaven a l’esquerra del nucli i els segons a la dreta. Per una altra banda, a la sisena limitació de §3.1.3 he comentat que “complement” no semblava una etiqueta categorial (ni “especificador”), però que ho havia de ser perquè en l’anàlisi sintàctica (arbòria o no) només hi havia símbols categorials (cosa que Chomsky corroborava: «the phrase category “complement”»). Comentant Chomsky (1970), Jackendoff diu que aquest autor «considers *specifier* to represent a syntactic category, but *complement* is simply an abbreviatory term for some concatenation of ordinary syntactic categories», afirmació que la cita de Chomsky que acabem de veure desmenteix (però que la praxi de Chomsky (1970) corrobora –recordeu que Compl no solament es podia reescriure com a qualsevol sintagma, sinó també com a cadenes de sintagmes, «NP S, NP Prep-P...»). Per una altra banda, podem objectar a Jackendoff que a l’esquerra del nucli també és possible que hi haja una «concatenació de categories»

(15) Emporta't [_{Esp} totes aquestes (nombroses) dotzenes d'] ous

Jackendoff continua fent diverses observacions que tenen tot l'aspecte de ser evidents (ben entés: evidents si “definim” Esp com a “allò” que hi ha a l’esquerra del nucli, i Compl “allò” que hi ha a la seua dreta)

- (16) a. There is to my knowledge no evidence that either complements or specifiers function as constituents –they do not move or delete as units, and unlike normal constituents, no part can be designated as a head (p.37)
- b. This terminology [Esp i Compl] is suitable for discussion of English, though not perhaps for other languages, since it calls the direct object in an SOV language part of a specifier, not of a complement. In fact, we will see even in English that there are a few cases where

a particular grammatical relation is defined as part of an X^i specifier for some categories and part of an X^i complement for others [supose que es deu referir a “adverbis” com *prou* , que solem considerar que són Esps del N i Compl del V]. It must be understood, therefore, that the distinction between specifier and complement is to be regarded here as of no theoretical significance, but only as a convenience (p.37)

A causa d'aquestes observacions, Jackendoff conclou que «I will use the terms *specifier* and *complements* for expository convenience only, with no theoretical significance implied» (p.36). Aquesta conclusió de Jackendoff explica que tots els modificadors de (11: expansions de X^n), tant els de l'esquerra com els de la dreta, tinguen una numeració correlativa i la mateixa lletra («C» de “complement”).

Deixant de banda que no és gens agradable usar definitivament (no com a introducció) etiquetes que no tenen significat teòric però sí avantatges d'exposició (cosa que ja fa pensar que anem errats), cal dir que el doble nivell de Chomsky ([N^n Esp [N^i N Compl]]) ha de tenir alguna realitat quan podem dir (17a-c) però no (17d)

- (17) a. El president electe de la Generalitat és molt poc valencianista
- b. El president de la Generalitat electe és molt poc valencianista
- c. L'electe president de la Generalitat és molt poc valencianista
- d. *Electe el president de la Generalitat és molt poc valencianista

¿Què són per tant les etiquetes *especificador* i *complement* (o qualsevol altra que substitueixca la segona), categories o funcions? ¿O potser són una altra “cosa” (com ara un “nivell”, que acabe de dir)? Reprendrem aquestes qüestions al darrer capítol.

L'últim problema que tractarem és el més important. A (4) hem vist que Jackendoff es feia quatre preguntes, que podríem reduir a aquestes dues: què són les categories i com funcionen. La primera pregunta Jackendoff la

respon a través dels «trets sintàctics», però ¿què ha dit sobre el funcionament del N, P, V o Adj-Adv? Absolutament res (i per tant el lector continua sabent sobre aquestes etiquetes exactament el mateix que sabia abans de llegir el cap.3 de Jackendoff). Segons la meua opinió, aquest és precisament el problema: la pretensió d'establir una teoria sobre l'estructuració sintagmàtica sense parlar de les categories sintàctiques. Ja cap al principi del llibre Jackendoff expressa aquesta idea «transcategorial» (que no explica gens, potser perquè la trobaria evident): «One kind of relationship which it becomes necessary for the grammar to express is *cross-category generalization* » (p.7). Tenint en compte aquesta concepció transcategorial (o supracategorial, que deu venir de Chomsky (1970), vegeu ací §2.2.8), és normal que Jackendoff vacil·le davant de l'afirmació que només el nucli seria obligatori en un sintagma, car aquesta afirmació és vera en uns casos i falsa en uns altres, deducció que podem obtenir seguint el següent raonament: com que només podem parlar construint oracions i com que un sol element categorial no pot ser una oració (bromes *buides* a banda, vegeu §4.2.3), vol dir que quan un lexema de la categoria que pot ser el nucli oracional siga el nucli d'una oració real, haurà de tenir obligatòriament certs modificadors; fora del nucli absolut de l'oració, que una categoria exigeixca o no modificadors, depén de la categoria que siga i de la funció sintàctica que desenvolupe (o el que és el mateix, del nivell sintàctic en què es trobe; vegeu el capítol darrer). Encara no puc precisar quina categoria pot ser el nucli de l'oració i quins modificadors necessita perquè hi haja una oració, però sí que podríem observar ara que o bé volem massa baixos (pel nivell infracategorial de «la subcategorització» de cada lexema) o bé volem massa alts (pel nivell supracategorial de les regles sintàctiques acategorials). Una qüestió fonamental serà veure si el notable esforç de Jackendoff per adoptar cada categoria sintàctica a la hipòtesi dels tres nivells (que comentarem en els pròxims punts) portarà en els anys 80 cap al nivell mitjà categorial, o si, contràriament, ens enlairarà encara més.

Una darrera observació. Ja he comentat que segons la meua opinió categories i funcions no són separables pel fet que les categories no es poden definir independentment les unes de les altres, sinó interrelacionadament (excepte una, que pot ser autònoma), per la qual cosa

no podem preguntar per una banda què són les categories i per l'altra com funcionen, sinó que des d'un punt de vista sintàctic contestar la segona pregunta és contestar la primera. Potser alguna cosa d'això hi havia en la ment de Jackendoff (un autor que havia rebutjat la selecció lèxica com a fenomen sintàctic⁵) quan deixà de banda els trets $\pm N$ i $\pm V$ i en buscà de sintàctics (subjecte, objecte i complement). El problema, crec jo, és que aquests conceptes no són adients (com tampoc no ho és construir "des de dalt", i sobretot creure que l'oració és SN SV, concepció que porta sovint a creure que el V és el nucli de l'oració, cosa que li passà a Jackendoff⁶).

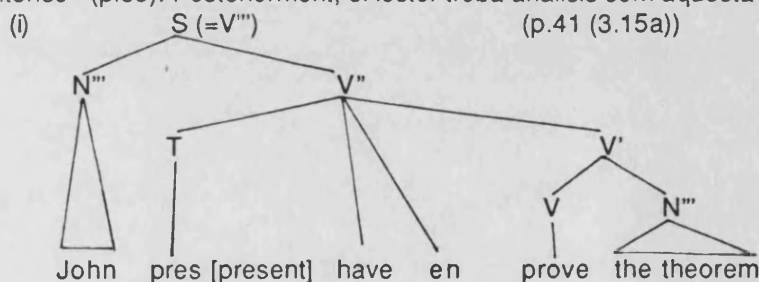
4.2. ALGUNES "PROVES" PER DEDUIR L'ESTRUCTURA SINTÀCTICA

4.2.1. Introducció

¿Per què proposa Jackendoff al cap.3 tres nivells de projecció per a tota categoria sintàctica? El lector troba la resposta d'aquesta pregunta al

⁵ «In the *Aspects* theory, lexical insertion is constrained by the strict subcategorization and selectional restrictions of the heads of phrases. We will assume here a less restricted lexical insertion rule which checks only the lexical category and the strict subcategorization restrictions; selectional restrictions are regarded as well-formedness conditions on semantic interpretations, as argued in Jackendoff (1972, chapter 1)» (Jackendoff (1977: 3)).

⁶ Jackendoff introdueix que el V és el nucli de l'oració com a assumció: «In Chomsky's original formulation, n equals 2 for nouns and 3 for verbs (assuming the verb is the head of the sentence)» (p.35). Posteriorment, el lector troba anàlisis com aquesta

Un problema és que a vegades el lector troba el signe «S'», com a (ii) $V'' \rightarrow (\text{have} - \text{en}) - (\text{be} - \text{ing}) - \dots - V' - (\text{PP})^* - (\text{S}')$ (p.74 (4.44)) i com que $V''' = \text{oració}$, haurem de deduir que «S'» = V''' , amb la qual cosa contradiu que totes les categories tinguin tres projeccions, car el verb en podria tenir quatre.

començament del cap.4, una resposta que jo diria que té una orientació formidable: els tres nivells són efecte de causes semàntiques (i de la correlació que ha d'existir entre «syntax and semantics»⁷). És a dir: si hi ha nivells sintàctics ha de ser no perquè puguem fer dibuixos “elegants” que no expliquen el llenguatge, sinó per alguna cosa que ens en ha de fer entendre alguna altra, i com que tota causa és necessàriament “semàntica”, doncs la causa dels tres nivells ha de ser *semàntica*. Ja sé que en aquest raonament hi ha un joc de paraules que permet l'ambivalència de la paraula *semàntica* (vegeu la n.76 de §1), però podem ser més clars: el que no podem fer és dir que a *a b c* hi ha una determinada estructura i no una altra perquè podem dir *b a c* si no expliquem prèviament quins constituents oracionals es poden moure i per quines raons. Dit d'una altra manera: quan ens basem en un argument la naturalesa i el funcionament del qual desconeixem, no aconseguim que el lector entenga alguna parcel·la o fenomen del llenguatge (i si el lector es pensa que sí que l'ha entesa, doncs pitjor, perquè aleshores es pensarà que veu clara una cosa que en realitat no comprén –que és el mitjà més segur per preservar la ignorància que tots tenim, sobretot els que saben més, com ens va ensenyar el savi Sòcrates “l'Ignorant”). Vet ací les paraules de Jackendoff

(18) If we classify complements on semantic grounds, we find that there are three distinct ways in which a complement may be integrated into a semantic interpretation: as a functional argument, as a restrictive modifier, and as a nonrestrictive modifier [¿no són «modificadors» «els arguments funcionals»?]. We will attempt to identify these respectively with X', X", and X''' complements. Thus we will be able to claim that there is a strong correlation between syntax and semantics in the complement system (p.57)

Per desgràcia però, Jackendoff va triar dos camins (el dels «arguments funcionals» i el dels modificadors ±restrictius) parcialment superposats (i per tant hi haurà modificadors que poden pertànyer a més d'un grup). A més, un d'aquests dos camins pertany a la Lògica (el dels «arguments funcionals»), i

⁷ Precisem-ho un poc per evitar «l'isomorfisme»: la interpretació semàntica supralèxica només pot existir com a conseqüència de les relacions sintàctiques entre les paraules.

com que el camí de la Lògica és el més important, l'altre, el de la Lingüística, es queda petitó i enfosquit al seu costat, de manera que el Generativisme posterior a Jackendoff (1977) amb prou feines l'ha tingut en compte (una de les excepcions és la de Bonet i Solà (1986)). I l'últim problema és que a causa de la tendència supracategoritzadora, Jackendoff aplicà l'oposició \pm restrictiu a totes les categories.

4.2.2. Una altra volta la Lògica

Vet ací com explica Jackendoff el camí dels «arguments funcionals» a continuació de la darrera cita

(19) Let us begin with functional arguments. Those lexical items which strictly subcategorize phrases in their environment [¿n'hi ha que no subcategoritzen?, i si la resposta és afirmativa, ¿per què?] can be thought of as semantics functions which take as their arguments the interpretations of the strictly subcategorized phrases. For example, the verb *give* strictly subcategorizes a subject, an object, and an indirect object, and can be thought of as a semantic function $f(x, y, z)$ which maps ordered triples of terms into propositions...Similarly, the noun *part (of)* strictly subcategorizes an NP, and can be treated semantically as a function $g(x)$ which maps terms into terms; the adjective *proud (of)* maps terms into properties (or predicates, or whatever kind of object the intension of adjectives is); the preposition *to* maps terms into (intensions which pick out) directions. Aside from subjects, all functional arguments in English come immediately after the head, typically preceding all other modifiers, and many grammarians have had the intuition that they are the most "tightly bound" to the head of all the complements. This intuition can be expressed by assigning all and only the strictly subcategorized phrases to the X' complement in deep structure (ps.57-58).

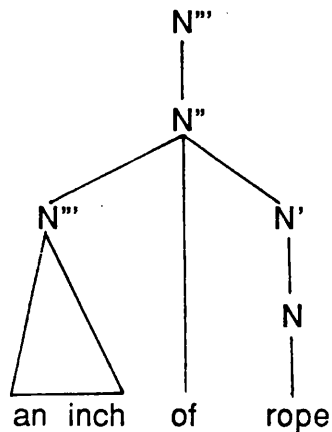
La primera cosa que observaria és el vocabulari "lògic" (argument funcional,

funcions semàntiques...)⁸, que fins arracona el vocabulari lingüístic («terms into propositions»). La segona observació que faria és que el primer exemple d'«argument funcional» és, com sempre o quasi sempre, un verb: no debades és una categoria sintàctica que necessita “complementació” per esdevenir intel·ligible (vegeu si us plau com ho explicava Bloomfield a primeries de segle; ací a (31) de §1.4.4), encara que l'adverbi, la preposició i l'adjectiu no necessiten pas menys aquesta “complementació”. Jo diria que la raó d'aquesta necessitat és senzilla mirat des de la Sintaxi: tot allò que necessàriament ha d'estar subordinat (=que ha de dependre sintàcticament d'algun altre constituent), no es pot entendre aïllat, separat dels constituents sintàctics que ho han de dominar, i per això necessitem referir-nos a aquests contextos sintàctics si volem entendre-ho. Tota una altra cosa s'esdevé en els noms, com podrem començar a intuir si mirem al nostre entorn i diem el noms de les referències que vegem (*taula, cadira, tassa, llapis, pilar, encenedor, revista, rellotge, llibre, etc.*), cap dels quals no té «subcategorització» o «arguments funcionals».

Deixarem per als pròxims punts “la subcategorització” de la categoria verbal, i ara tractarem el verb *to map*. ¿Què vol dir que *part (of)* «maps terms into terms»? Com que Jackendoff considera que el V és el nucli no solament del SV sinó també de l'oració (encara que «l'argument funcional» del subjecte no es troba dins de V'), ara hauríem de pensar que *part (of)* és el nucli dels SNs on pot aparèixer (i no un Esp d'aquests SNs); ara bé, si el lector va a la p.138 troba el contrari

⁸ Les funcions sintàctiques les considerem “redundants”, però en canvi, «les funcions semàntiques» han esdevingut fonamentals en el Generativisme dels 80, ja que, com hem vist, determinen la primera projecció sintagmàtica del nucli.

(20)

(p.138 (6.4))⁹

No més clars són els altres casos. *Proud (of)* no és un adjectiu, sinó un adjectiu i una preposició (com abans *part (of)* era un nom i una preposició), i una preposició que ha de tenir alguna funció específica, car altrament no la hi posaríem. Per una altra banda, jo no sé entendre què és «col.locar termes dins de propietats», encara que sí que sé entendre el contrari, què és col.locar una propietat en un objecte, independentment que aquest objecte siga concret o abstracte; per exemple, jo sabria entendre l'oració de (21a), però no sabria col.locar *la ira* dins de *roig* a (21b)

(21) a. Ha vingut amb una ira roja en la cara

b. Ha vingut roig d'ira

pel fet que a (21b) no hi ha ni contenidors ni continguts, sinó potser un SP d'origen-cause. En unes altres paraules: no veig gens clar que el segment *roig d'ira* (que he pres de Bonet i Solà (1986 p. 59 (115a))) siga a (21b) un SAdj solament, sinó que trobe que caldria considerar la possibilitat que hi haja un SAdj i un SP no regit per l'Adj. Encara que això pertany al SAdj, no puc deixar d'esmentar la tendència a estudiar els sintagmes fora de l'únic marc en què poden viure, l'oracional (que és el fan sovint Jackendoff (1977) i Bonet i Solà (1986) –com molts altres autors). En fi, la preposició *a*, quan indica destí no col.loca “el terme de la preposició” en el destí perquè aquest “terme” és justament el destí, i qui col.loca en el destí (o més precisament:

⁹ La preposició *of* no és una preposició sinó «un formant» (vegeu la p.70 i la n.13). Com que no hem *de-limitat* «formant gramatical», tenim llibertat per col.locar-hi qualsevol cosa justament perquè és un terreny no *afitat* o *limitat*.

cap al destí) és "l'antecedent de la preposició". És a dir, és obvi que a

(22) Envia el peix a la llotja

la llotja no es col.loca enlloc perquè no es mou, i és *el peix* el que està movent-se cap a la llotja. En resum: vaguetats i contradiccions.

Els problemes més importants, però, són uns altres, encara que abans d'entrar-hi voldria observar que a (19) ja hi ha el que Stowell (1981) anomenarà «adjacència estricta»: excepte el subjecte (que és una excepció quasi permanent en el Generativisme actual), tots «els arguments funcionals» es troben immediatament a la dreta del nucli. Passem als problemes més importants: com que tenim que el Llexicó forma part de la Sintaxi, que el Llexicó és el calaix de les idiosincràsies i les irregularitats (cosa que Jackendoff accepta, p.2), que «la subcategorització» o «arguments funcionals» s'haurien de trobar al Llexicó perquè depenen de cada lexema, i que «els arguments funcionals» són el primer nivell de projecció de tot SX a partir si més no de Jackendoff (1977), aleshores haurem de deduir que hem col.locat les irregularitats i les idiosincràcies en el cor de l'estructuració sintagmàtica.

Per una altra banda, ¿com podem saber quins són «els arguments funcionals» de cada paraula? El mitjà és usar una sèrie de "proves" que poden variar segons l'autor, però que sempre tenen una cosa en comú: que són fenòmens lingüístics que no coneixem mínimament bé (i a causa d'això resulta que no solament hem col.locat irregularitats i idiosincràsies en el cor de la Sintaxi, sinó també, com veurem en els pròxims punts, «la fosca dependència de la intuïció» que denunciava Chomsky el 1957). Aquest dèficit de coneixement sobre les "proves" que usem provoca una ambigüïtat i vacil.lació constants (com comprovarà el lector si consulta les ps. 58-61 de Jackendoff); en done com a mostra el primer paràgraf que Jackendoff dedica a aquestes proves

(23) In many cases [doncs no en tots] a phrase can be identified as strictly subcategorized by the fact that it cannot be omitted from the

sentence without incurring ungrammaticality. For example, the PP in *Joe put the book on the table* must be strictly subcategorized, since **Joe put the book* is ungrammatical. However [més problemes], this is only a sufficient condition for strict subcategorization, not a necessary condition, since many words optionally subcategorize phrases [¿què pot explicar aquest fenomen?]. For example, *tell* occurs in the contexts *John told Bill a lie* and *John told Bill*, but *a lie* appears [doncs no és segur] to operate semantically as a functional argument in the former sentence and hence must be strictly subcategorized. Similarly, when adjectives and nouns strictly subcategorize, their arguments are usually [¿o sistemàticament?] optional (p.58).

Cal dir en favor de Jackendoff que aquest autor mostra un interès fort per arribar a l'explicació, i que no amaga que algunes d'aquestes proves són fosques (encara que jo crec que ho són totes): «I can offer no reason why this distinction should exist» (p.60); «I am not familiar with enough strong cases to completely verify the validity of the two tests described above, much less to explain why these particular distinctions should obtain» (p.61)

Abans de passar als pròxims punts, on comentarem les “proves” més importants que usa Jackendoff, voldria afegir que el plantejament més clar que he trobat és el de Beatrice Lamiroy. Aquesta autora (1983 cap.II §1.1) diu que hi ha hagut múltiples intents de separar «els complements del verb» (=V') dels «complements de l'oració» (=V") (i cita bibliografia vària, sobretot d'estructuralistes francesos), però diu que no hi ha cap criteri determinant per tres factors: perquè el mateix complement pot ser nuclear o perifèric segons el criteri concret que triem; perquè l'aplicació d'un criteri pot donar resultats que es contradiguen amb la intuïció, i perquè hi ha criteris difícils de manipular. Davant d'aquestes dificultats, Lamiroy creu convenient fer distincions de grau: els criteris no serien proves sinó indicis, i seria l'acumulació d'indicis el que faria que puguem dir que un modificador verbal té un caràcter més o menys nuclear o perifèric (ps.37-38). Ja veu el lector que ens trobem davant d'una altra “gradualitat”. Per una altra banda, vull advertir que l'objectiu dels punts que seguiran no és solament rebatre els arguments de Jackendoff, sinó també introduir la problemàtica general que

emmarca les seues argumentacions.

4.2.3. Sobre l'elisió de constituents oracionals

La pregunta bàsica jo crec que és aquesta: quins constituents oracionals es poden elidir, en quines condicions i per què (i saber quina és la “condició” sintàctica dels constituents buits). L'objectiu de les notes que seguiran no és contestar aquestes preguntes (perquè no sé contestar-les), sinó aquests altres: primer mostrar com de fàcil és problematitzar aquesta “prova” de l'elisió en relació a la “subcategorització” (§4.2.3.1); en segon lloc (i ignorant el concepte “subcategorització”), veure com acaren el problema de l'elisió de constituents oracionals diversos manuals generativistes (§4.2.3.2); i en tercer lloc assenyalar alguns punts del problema (§4.2.3.3).

4.2.3.1. Sobre el raonament de Jackendoff (1977)

Hem vist a (23) que Jackendoff considera que el verb *tell* seria un verb vacil·lant, però *put* seria clar. Vegem algunes de les coses que poden passar en català en el cas del verb clar. Una oració normal és aquesta

(24) ¡Ja has posat la pota!

No cal dir que la pota s'ha d'haver posat en algun lloc, però no explicitem aquest lloc (ni jo sabria dir quin és si no és negativament: on no toca posar-la). Ara bé (podríem objectar-hi), això és una “frase feta”. Encara que ningú no ha definit què hi ha darrere d'aquest concepte (i siga el que siga el que hi haja, bé que ha de ser explicable, com tot allò que hi ha dins de la vida humana), podríem fer la vista grossa i oblidar el cas de (24). Però aleshores podríem posar aquest altre exemple

(25) ¿Ja has posat les notes?

oració que més d'un lector d'aquest treball haurà dit sense pensar en quin

lloc o àmbit humà s'havien de posar les notes (*en els exàmens, en els exercicis, en els treballs, als alumnes ...*). No sé si algú podria objectar que hi hauria "ús figurat"; encara que aquesta objecció és ben més feble que l'anterior, oblidem també (25). Imaginem que hi ha dues persones en una cuina parlant sobre una partida de pilota, l'una escurant i l'altra preparant una olla; aleshores, la que es troba escurant talla la conversa i diu

(26) Escolta, ¿ja has posat la sal?

¿Què en direm ara? Observem que a (26) no hi ha el clíctic *hi* perquè en el context lingüístic previ no s'havia esmentat l'olla, i per tant no hi ha cap SP a recuperar¹⁰. No cal dir que també podem construir així

(27) Escolta, ¿ja hi has posat la sal, a l'olla?

però (27) no exclou pas (26), com cap de les anteriors no exclou

(28) Escolta, ¿ja has posat la sal a l'olla?

¹⁰ O SN

(i) En posar l'olla al foc, no t'oblides de posar-hi la sal

(ii) Vinaròs és una ciutat molt agradable. Anar-hi a viure em va fer molt de bé

No cal dir que l'antecedent del clíctic d' (i) també podria ser lingüísticament el SP *al foc*.

triplicitat que també existeix a (25)¹¹. *Posem-ne alguns altres exemples* [en l'espai de sota, és clar, però això és tan evident que no cal explicitar-ho]

- (29) a. Poses massa dificultats
- b. Posa'm aigua, ¿vols?
- c. He deixat de posar a la rifa
- d. Posa el llibre dret
- e. ¡Quina cara que has posat!

on el lector pot veure que a (29a-b) hi ha elidit el locatiu, a (29c) l'objecte, i a la resta de casos no hi ha cap elisió pel fet que l'objecte no canvia de lloc (i si hi ha cap locatiu, deu ser el mateix objecte en el cas de (29e): *¡Quina cara que has posat en la teua cara!*). Per una altra banda, si el lector consulta el DCVB (d'on he extret (29c)) trobarà diverses dotzenes de casos més o menys com els anteriors. Hi ha autors que diuen que una manera de "solucionar" aquests problemes és aquesta: *posar-1, posar-2..., posar-n* (és a dir, no hi ha un sol verb *posar* sinó *n* verbs *posar*, recurs que jo diria que cal evitar tant com puguem; vegeu l'exercici de l'apèndix 6).

La prova de l'elisió de constituents no solament es pot qüestionar fàcilment, sinó que comporta molts perills. Per exemple, hem de tenir en

¹¹ Aquestes reflexions fan pensar que l'ús del clític *hi*, tan problemàtic, *pot* dependre de la pragmàtica, cosa que no s'esdevé "en certs usos" del clític *en*

(i) ¡Me'n fa cada una! / ¡En fa cada una!

(ii) *¡(Em) fa cada una!

(Pose el signe d'asintacticitat amb por, ja que els clítics és una cosa molt local –de cada llengua– i per tant molt problemàtica. De fet, he vist que un lingüista nascut a Barcelona ha escrit *fa de les seves*, sense el clític *en*, expressió que també he sentit a TV3.) Crec que caldria investigar la possible *opcionalitat* del clític *hi* en determinats contextos, cosa que podria començar a explicar *lingüísticament* per què la major part dels valencians hem perdut aquest clític (i no extralingüísticament; per exemple: a causa de la vinguda freqüent de forasters des de l'endemà de l'arribada de Jaume I fins als nostres dies). Diguem de passada que la pèrdua del clític *hi* contrasta amb la potenciació del clític *en* "en determinats usos", com ara en el cas del verb *ser*

(iii) En són cinc en aquella casa

"cas" en què si no vaig errat, tant a la ciutat de Tarragona com a la de Barcelona dirien *Són cinc en aquella casa*; un exemple real: un valencià "normal" no diria mai (iv) sinó (v)

(iv) «¿Quants sou en aquesta classe» (dit per un professor de Tarragona a la Universitat de Barcelona durant el curs 1986-87)

(v) ¿Quants en sou en aquesta classe?

La manera de construir de (iv) deu tenir una extensió prou més gran que la que he esmentat, ja que Solà (1972 v.II p.138 n.17) troba que el model de (v) és «d'acceptabilitat dubtosa».

compte que no hi haja algun constituent implícit per característiques lexemàtiques, com ara la dualitat *anar / venir* (vegeu Rigau (1976)), exemplificada a (30a), o *portar / emportar* (o la parella sinònima *dur / endur*); o que siga el coneixement del món el que aporte l'element implícit, com a (30b)

(30) a. El Joan ha vingut

[destí implícit: al lloc que ocupen l'emissor i / o el receptor]

b. La lluna va desaparèixer de sobte

[del cel –si no és que prèviament hem especificat una altre lloc]

Acabarem aquest punt anotant un altre perill dels diversos que podríem anotar. Bartra i Brucart (1982) estableixen el contrast que hi ha entre (31a) i (31b) basant-se en el fet que l'oració de (31a-b) és «ambigua» perquè pot tenir «una lectura paral·lela a (31c)» (i aleshores és asintàctica) o a (31d) (i aleshores és sintàctica).

(31) a. *En Joan pensa (p.94 (12a))

b. En Joan pensa (idem b)

c. En Joan pensa en la Maria (p.93 (9d))

d. En Joan pensa en un castell de conte de fades (p.93 (12a))

Ara bé, jo diria que a l'oració de (31a-b) no hi ha gens ni miqueta d'«ambigüitat» (vegeu §3.3.4), sinó un problema que no sabem com resoldre: per què (i com) els parlants hem creat dualitats com *pensar una cosa / pensar en una cosa*; per intentar solucionar aquest problema, jo crec que cal afrontar-ne prèviament uns altres, com ara saber en primer lloc quin és l'ordre dels predicatius (locatius, instrumentals, temporals, condicionals, finals, etc.), cosa que jo crec que no depèn de factors sintàctics sinó perceptius; i en segon lloc per què alterem les regles d'ordre anteriors en casos com *pensar en una cosa*. Encara que no tractaré aquesta qüestió en aquest treball, voldria dir que la dualitat que estem tractant ja apareix a Chomsky (1965) en diversos passatges (com ara a les ps.101-106 i 191), i que es poden fer objeccions fàcilment. Per exemple, Bartra i Brucart diuen que (32b) és asintàctica

(32) a. Aquestes noies viuen en una mansarda del carrer Gran (p.93 (9c))

b. *Aquestes noies viuen (p.94 (9c))

però si ens imaginem que algú ha dit (32b) després d'un accident esglaiador, l'oració esdevé ben acceptable. És clar, sempre tenim "la sortida" (= 'eixida sobtada') de dir que aleshores no seria *viure-1* sinó *viure-2*, encara que jo podria preguntar quin *viure* hi ha a (33) (¿potser un *viure-3*?)

(33) L'Empar viu amb el Jordi

4.2.3.2. L'elisió en tres manuals generativistes

Radford (1988) introdueix a §6.6 el principi que tota «categoria» es pot quedar buida en condicions adequades, però deixa aquesta qüestió per al segon volum (no publicat encara). Ara bé, a §4.5 fa una afirmació que crec que s'ha de rectificar: que tots els modificadors d'un nom són opcionals. D'acord amb el que hem comentat a §4.1.4, aquesta afirmació no és ni vera ni falsa, sinó improcedent: depèn de la funció sintàctica que tinga. Ja ho ho introduïrem al darrer capítol.

A Bonet i Solà (1986) hi ha aquesta qüestió en diversos punts. Al cap.III §2, titulat «La recció pròpia i el principi de la categoria buida», només hi ha SNs buits (concretament, els hipotètics subjectes dels infinitius i els subjectes elidits de les llengües de subjecte nul –tipus *ja ha arribat* contra el tipus *il est arivé*). Més avant, en el mateix capítol, a §4 («Recció i clítics») trobem SNs i SPs buits que tenen clític. I ja no he trobat res més als quatre primers capítols (excepte un detall que introduiré després). Aquests mateixos elements (que vénen a ser «els arguments funcionals» del verb) són els que té en compte Joana Rosselló

(34) Donada la premissa que existeixen categories buides fonèticament que són computades mentalment i, doncs, recuperades, és constatable que, en general, les que no plantegen problemes amb

vista al compliment de la condició de recuperabilitat són, justament, les categories buides *complement de* mentre que les que en plantegen són les categories *subjecte de* (s.d. ps.370-371)

Ara bé, ¿es pot elidir un nucli solament, sense els seus modificadors? Sí que és possible, independentment de la funció sintàctica que tinga en el cas dels tres primers exemples

- (35) a. Porta'm el \emptyset de l'esquerra
- b. El \emptyset de l'esquerra ha portat massa coses
- c. No podrà venir amb el \emptyset de les deu
- d. En vull 48 \emptyset de ben grossos

Exemples com els de (35a-c) apareixen al cap.V de Bonet i Solà al punt titulat «Recuperabilitat d'elements» (p.356), i també uns altres casos

- (36) a. En Pere compra *quadres* de Picasso i en Pau (en ven) \emptyset de Miró (p.359 (125c))
- b. Tu et menges aquesta *poma* i jo em menjaré aquella \emptyset (ídem d)

També n'hi ha diversos al punt «Control dels elements buits» (p.350)

- (37) a. [La primera \emptyset i la segona \emptyset] classe(s) (p.351; adaptació de (105d))

Finalment, al principi del llibre (ps.52-58) hi ha una anàlisi de les construccions partitives que acaba conclouent que un SN com el de (38a) tindria l'estructura de (38b)

- (38) a. Molts d'aquells mil homes
- b. Molts [$N_i \emptyset$] d'aquells mil homes_i (p.57)

I bé, ¿com és que quan estudiem «la categoria buida» tractem molt pocs casos de constituents buits i ni tan sols diem que n'hi ha més? ¿No serà que les elisions són una taca negra que desconeixem en bona part? Intentarem corroborar aquesta possibilitat en el pròxim manual que veurem.

El manual d'Hernanz i Brucart (1987) dedica una bona extensió a les «categories» buides (un dels sis capítols del manual, ps.107-141), cosa poc usual segons diuen (p.141). Una bona part del capítol es dedica a l'estudi de «la elipsis nominal» (ps.117-133), on estudien «els arguments del verb» (amb inclusió del “subjecte” de l'infinitiu) i el cas de (31a-c); aquest darrer cas es completa a §5.6 (ps.192-200). Al final del capítol (ps.133-138) estudien un cas que encara no hem citat, l'elisió verbal

(39) Luisa llegó ayer y nosotros *e* [empty] hace una semana (p.135 (67b))

Ara bé, no són aquests casos concrets el que m'interessa analitzar, sinó com veuen aquests autors el fenomen de l'elisió. Comencen per assenyalar que no es pot elidir qualsevol element sintàctic (p.110). Per saber quins elements es poden elidir usen, seguint Lyons (1968: §5.2.3), una distinció que estableixen a la p.51 de §2 (dedicat a l'oració): estructures incompletes que permeten que les completem sense recórrer al context (40a-c) contra les que hi hem de recórrer (40d)

(40) a. Got the tickets? (=Have you got the tickets?) (p.51 (3.c))

b. ¿Content? (=¿Estàs content?)

c. *e* llegó tarde (p.110 (96))

d. Demà

I bé, segons Hernanz i Brucart, el tipus de (40d) no són «oracions» sinó «fragments» (p.110), d'on resulta que «la mayoría de los autores considera que estas construcciones han de quedar fuera del ámbito de estudio de la gramática», cosa que implica que «sólo el segundo tipo de elipsis [el que hi ha a (40a-c)] implica la presencia de categorías vacías», resultat que valoren com a «un paso importante en el objetivo de conseguir una teoría que haga un uso restringido de las categorías vacías» (p.111). Per valorar aquesta proposta podríem començar per veure la prova que aporten per demostrar que «els fragments» no són oracions: que una oració i un fragment no es poden coordinar, com veiem a

- (41) a. Luis leyó *Retahílas* y su hermano *Rayuela* (p.111 (10a))
b. *Luis leyó *Retahílas* y su hermano (ídem b)

Ara bé, si analitzem (41a) podríem dir que hi ha una coordinació entre una oració i una “cosa”; com que aquesta “cosa” no la podem interpretar per si mateixa, sinó que hem de recórrer al context de l’oració anterior, haurem de concloure que la “cosa” és un «fragment», i per tant (41a) pareix que prova just el contrari del que diuen Hernanz i Brucart. Però aleshores, em podríeu dir, ¿com és que (41b) no té sentit? Jo, primer que res recordaria que la coordinació és un fenomen lingüístic amb moltes incògnites (vegeu §1.4.3), i en segon lloc diria que (41b) és una oració perfectament sintàctica: hi ha una persona que ha llegit dues coses, un llibre i una persona (i si hi ha problemes de selecció lèxica és una cosa que sintàcticament no interessa).

Seguim avant. Segons aquests autors, un altre exemple de «fragment» és el que hi ha a la resposta de (42a)

- (42) a. ¿De quién sospecha la policía? (p.110 (8))
b. Del administrador (ídem)

on és evident que hi ha una elisió del subjecte i del verb. I bé, si comparem (42b) (que no pertany a la “gramàtica”) amb una oració que trobem quatre pàgines més avant, (43a) (que sí que pertanyeria a la “gramàtica”), haurem de concloure que (43b) tampoc no pertany a la “gramàtica” perquè hem traspassat el sostre de l’oració (i supose que dubtaríem davant de (43c))

- (43) a. Durante el verano, Luis ha escrito un artículo y María ha redactado la tesis doctoral (p.114 (18a))
b. L’estiu passat el Lluís va escriure un article. La Maria, però, molt més productiva, tota una tesi doctoral [també hi cap un punt i coma en compte del punt]
c. L’estiu passat el Lluís va escriure un article, però la Maria, molt més productiva, tota una tesi doctoral

Arribats ací, ja podem fer la pregunta important: si la “gramàtica” no ha

d'estudiar les elisions de (42) i (43b), ¿qui les ha d'estudiar, la Retòrica (que en general estudia la "matèria supraoracional")? ¿No serà que hi ha elisions que no sabem com controlar (=explicar) i aleshores decidim que no pertanyen al nostre objecte d'estudi? Per una altra banda, jo diria que ací hi ha una mala jugada de la confusió entre "sintaxi" i "gramàtica": casos com el de (42) i (43b) s'escaparan de l'abast de la Sintaxi, però no de l'abast de la Gramàtica (com el cas, prou semblant, de les relacions "pronominals"), encara que aleshores hi ha el problema de saber a quina part de la Gramàtica pertanyen¹².

Abans de deixar el manual d'Hernanz i Brucart comentarem un altre detall sobre les elisions. Aquests autors estudien diversos casos on hi ha elisions indubtables (com ara el tipus *el de l'esquerra*), però n'hi ha uns altres que jo no veig clars: són els que Lyons havia dit que no necessitaven recórrer al context per completar-se, i que Hernanz i Brucart exemplifiquen a (40c: *e llegó tarde*). Aquest exemple representa el que s'estudia a les ps.127-133: els casos de «subjecte nul» (40c) i de clítics, com ara

(44) Demà *hi_i*; aniré *e_j* (p.132 (58b))

casos que ja hem dit que també estudiaven Bonet i Solà. I bé, ¿hi ha alguna elisió a (44)? Jo diria que no hi ha una *elisió* (que és només una supressió), sinó en tot cas una *substitució* (que és una supressió seguida d'una introducció) d'un "SN" en el cas del clítics objectius, d'un SP o un Nⁿ objecte o subjecte en el cas de *en* i un SP en el cas de *hi* (i per això s'han dit tradicionalment *pronom*s , 'en compte del nom')¹³ . Aquesta confusió terminològica sembla que no és recent en el Generativisme: «Chomsky (1969 39-40) observed that interrogative pronouns that *replace* (i.e., *delete*)

¹² En relació a la paraula *però* , hi ha el problema de saber si pot funcionar com una preposició coordinant i com un adverbi (recordem les penetrants observacions de Fabra). És la naturalesa d'aquest mot el que fa difícil dir si a (38c) hi ha una sola oració o si n'hi ha dues (dificultat, per una altra banda, que també es dóna a les estructures d'oracions coordinades: *O1 i O2* , o *O1; O2; O3, i O4*). Tractaré els problemes de *però* i el del límit oracional a §7.6.5.2.

¹³ No hi ha massa diferència entre els clítics i els sufixos verbals de nombre i persona, però no puc tractar ara aquesta qüestió.

an entire noun...» (Newmeyer (1986 §3.2.6; subratllat meu). I a la primera versió de 1980: «no se puede permitir en la gramática más regla de *elisión* o *pronominalización* que la de la elisión de constantes [parlant d'obres de 1972]» (p.191; subratllat meu).

En resum: estudiem molt poques elisions (i moltes de les que estudiem en realitat no són elisions), i encara que sabem que n'hi ha més, diem que no pertanyen a la "gramàtica".

4.2.3.3. Algunes mostres d'elisions

Crec que la qüestió de l'elisió de constituents oracionals és un problema gros de la Lingüística, no solament perquè sembla que el tenim molt poc estudiat, sinó també perquè el lingüista s'ha d'enfrontar amb uns elements que no tenen materialitat sígnica, però que, segons la meua opinió, el parlant "sap" que semànticament existeixen (és a dir, són constituents sintàctics que tenen contingut semàntic però no expressió fònica). Imaginem que unes quantes persones van a un restaurant i demanen paella (menjar, no cal dir-ho, que ha pres el nom de l'atifell amb què es fa); aleshores el cambrer porta l'atifell amb el menjar, i en compte de deixar-lo a la taula dels comensals, el deixa en una taula petita del costat i tira a servir en plats; un dels comensals, però, el para i li diu

(45) Escolte, volem *menjar en la paella*, ja que és una manera civilitzada que tenim els valencians de compartir col.lectivament aquest menjar. Només els vergonyosos i els maleducats que es creuen educats *mengen paella en el plat*

Segons les anàlisis que solem fer, considerariem que el SP *en la paella* és un modificador del verb (deixem estar la qüestió de l'infinitiu), de tal manera que hi hauria

(46) [_vn menjar en la paella]

Si observem la naturalesa semàntica del SP, haurem de dir que és un locatiu, concretament una classe de locatius que podem veure anomenada com a *posicionals* o *situacionals* (en oposició als locatius d'origen i de destí). ¿I què és semànticament un posicional? És un contenidor que té un contingut, com podem veure a

(47) He deixat l'anell en la capseta

I bé, quan fem anàlisi com la de (46), on hi ha un posicional que modifica el verb, ¿què volem dir amb aquesta anàlisi?, ¿que el contenidor conté el verb? En una primera aproximació podríem observar que el contenidor *en la paella* és concret, i aleshores ens podríem preguntar com pot contenir un verb (que no pot ser concret¹⁴). Pitjor encara fóra dir que seria “un modificador oracional”, ja que aleshores estaríem dient que els posicionals *en la paella* i *en la capseta* modificarien tant l'objecte com el subjecte, i aquests posicionals no contenen gens ni mica els subjectes de *volem menjar* (diem-ho així per ara) i *he deixat*. En realitat, si volem que l'estructura sintàctica i la interpretació semàntica supralèxica vagin agafades de la mà, no veig una altra solució que dir que (47) té una estructura de l'estil següent

(48) He deixat [_SN [_Nⁿ l'anell] en la capseta]

on el SP posicional *en la capseta* és un modificador d'alguna projecció del nom *anell*. I bé, si acceptem aquesta anàlisi, ¿a què pot modificar el posicional de (46)? De la mateixa manera que el posicional de (47) afecta l'objecte, haurem de dir que el posicional de la primera oració de (45) afecta un objecte elidit que tant l'emissor com els receptors de (45) bé que saben què és perquè ho tenen davant, però que l'emissor de (45) no ha explicitat perquè és evident i no li ha interessat (de la mateixa manera que immediatament abans de les oracions de (29) jo no he explicitat el posicional: «posem-ne alguns altres exemples [en l'espai de sota]»; o de la mateixa manera que l'emissor de (26: Escolta, ¿ja has posat la sal?) no ha

¹⁴No crec que l'oposició concret / abstracte pugui tenir sentit enfora dels noms, ja que tots els lexemes de les categories no nominals són abstractes.

explicitat el destí *en l'olla*).

En el cas de (45), la referència del constituent buit és concreta, però això no és cap exigència dels constituents buits, ja que també pot ser una referència genèrica

(49) Al meu home, que li agrada molt l'oli fregit, té el mal vici de sucuar en la paella¹⁵

encara que el fet que les paelles solen contenir oli (i no com ara orxata), i el fet que solem sucuar l'oli només amb el pa, portarà a interpretar que a (49) l'objecte elidit és *pa* (i no com ara fartons). Unes altres vegades la interpretació és prou idiosincràtica, com hem vist a §3.2.3 parlant de *conduir [vehicles motoritzats]* o podem veure en aquest altre exemple

(50) A Barcelona la construcció és molt cara

on sobreentendem que no és com ara la construcció de ventalls o rellotges, sinó solament la d'habitatges.

Per una altra banda, aquesta qüestió dels constituents buits pot aprofitar-nos per aclarir alguns problemes, com ara el concepte «particle», que no solament apareix a les gramàtiques tradicionals angleses (com hem vist en Jackendoff (1977)). I bé, quan un anglòfon diu

(51) I put on the coat

el que diu realment és que ha posat la jaqueta *damunt d'ell*, però com que el terme de la preposició *on* és tan evident, s'estalvia de dir-lo, de la mateixa manera que nosaltres no especifiquem en quina part del cos ens posem una jaqueta (52a) (on el confusionari "complement indirecte" és un locatiu posicional, *em = en mi, en (alguna part de) el meu cos*), encara que si no és la part habitual sí que ho explicitem (52b) (oració que possiblement té la

¹⁵ A l'apèndix 6 hi ha observacions sobre la "xarxa temàtica" del verb *sucuar*.

mateixa estructura de l'oració de (60))

- (52) a. ?M'he posat la jaqueta en els muscles
b. Posa't la corbata en el braç

Notem que l'elisió del terme de la preposició és normalíssima en català en determinades preposicions; per exemple, si imaginem que cinc persones han anat d'excursió i en un moment determinat només n'hi ha quatre juntes, i una d'aquestes pregunta per la cinquena (53a) i li contesten (53b)

- (53) a. ¿On és la Júlia?
b. Va davant

és indubtable que qui ha fet la pregunta entendreà 'va davant de nosaltres quatre'.

Una altra qüestió que podem afrontar és la pretesa «zeroactancialitat» de verbs com *ploure*. Per exemple, si un llaurador de Silla diu amb cara de pomes agres

- (54) Ahir va pedregar a la partida de la Fita

bé que "sap" que el SP *a la partida de la Fita* és un posicional que en un temps determinat ha contingut *pedra* (que és, evidentment, el que pedrega), ja que és precisament aquesta pedra la que li ha fet malbé la collita (vegeu a §5.2.10 més sobre els verbs meteorològics). Podríem allargar prou fàcilment els casos en què hi ha objectes elidits perquè són evidents, però que podem explicitar quan hi ha alguna anomalia; per exemple, el camp de les excrecions del nostre cos és bastant adequat: *suar, vomitar ...; orinar sang, cagar moll...*).

El dia que investiguem aquesta parcel·la del llenguatge podem tenir maldecaps i sorpreses. Per exemple, quan hi ha un constituent elidit que té modificadors (que és el cas de *cagar moll*), sembla a primera vista que siga necessari representar el constituent buit

(55) Vull menjar [_{S_N} [_{Nⁿ} ∅] en la paella]

però si no en té, ¿té algun avantatge representar-lo?

(56) A Barcelona [_{Nⁿ} la [_{Nⁿ⁻¹} construcció [_{S_P} ∅]]] és molt cara

Vegem algunes sorpreses. Si decidim no representar els elements buits que no tenen modificadors, aleshores ens podem trobar en un cas com el següent: seguint en la temàtica gastronòmica, imaginem que una persona entra a ca un amic, i aquest diu (57a), i aleshores l'altre, furoner, li pregunta (57b)

- (57) a. Has arribat bé perquè ara precisament acabe de dinar
b. ¿Ah sí? ¿I què has dinat?
c. He vingut a les deu
d. ? ¿Què has vingut?

on veiem que l'emissor de (57b) pregunta per un element buit de (57a), cosa que no sempre podem fer, com veiem en el diàleg de (57c-d), encara que en relació a (57c) podríem preguntar pel mitjà, la causa..., cosa que augmenta la problemàtica dels constituents buits. ¿Vol dir això que sí que els hem de representar, o en uns casos sí i en uns altres no? L'estructura oracional que proposaré al capítol 7 permet de començar a emmarcar tots aquests problemes.

Vegem un altre problema. En una oració del tipus

(58) Això s'ha de fer animat

veiem que hi ha un predicatiu que no afecta "l'objecte que ha esdevingut subjecte", sinó "el subjecte" que el parlant ha decidit d'elidir i que és 'qualsevol persona'. Vegem un altre cas sobre les preposicions. Imaginem que una sèrie de persones han d'anar a una casa; en un moment determinat hi arriba una persona d'aquest grup i se'n troba una altra de les que hi

havien d'anar que està prenent la fresca a la porta, i aleshores la que arriba pregunta (59a) i rep la resposta de (59b)

- (59) a. ¿Han arribat la Maria i la Gemma?
b. Les trobaràs dins en el sofà

¿Com hem d'interpretar (59b)? Solem dir que una preposició pot tenir com a terme una altra preposició (cosa que discutiré al darrer capítol), però ací *en el sofà* no és "el terme" de *dins*, sinó que hi ha aquesta estructura

- (60) Les trobaràs dins *de la casa* en el sofà

on hi ha dos SPs el primer dels quals conté referencialment el segon, estructura sintàctica molt interessant (encara que no la tocaré en aquest treball). La darrera sorpresa (o problema). Estudiant el concepte «scrambling» (que veurem a §5.5.1), em vaig anotar la següent pregunta

- (61) ¿Per a què vull jo ordenar si després ho he de desordenar?

on veiem que el clític *ho* "recupera" l'objecte elidit de *ordenar*.

Per acabar aquest punt, diguem que segons Michael (1970: 136-137), la tradició estava molt predisposada a tenir en compte les elisions, procés que ja comença al segle II a.C. amb Apol.loni d'Alexandria¹⁶; aquest autor deia que en un diàleg com el de

- (62) a. ¿Qui es diu Ajax?
b. Aquest home

a (62b) hi havia el mateix «verb» que a (62a) (caldría saber quin significat tenia aquest mot en Apol.loni). Vet ací un cas curiós (que Michael troba

¹⁶ El que en diu Gabriel Ferrater a *La Gran Enciclopèdia Catalana* és atractiu: és el gramàtic que introdueix l'etiqueta "sintaxi" estudiant les classes de paraules, i feia «una constant i penentrant recerca de principis generals, més enllà del mer enregistrament de l'ús». Per una altra banda, el lector pot veure que un dels seus quatre llibres que ens han pervingut, està dedicat ni més ni menys que als adverbis.

menys just que un altre i sobre el qual no és fàcil opinar): segons el lingüista William Lily (cap a 1486 - 1523) a *Abest ab urbe quingentis millibus passum* hi hauria sobreentés («subintelligitur») «"spacium" vel "spacio"». Notem la dualitat en el cas, que podria ser ben significativa: és possible que els antics ja dubtassen en allò que segons Solà (1987b) continuem sense saber què és: a quina categoria pertany el que hi ha a la dreta del verb a (63) i quin nom ha de rebre

(63) Aquest sac pesa noranta quilos

Ara bé, també podria ser que Lily no dubtàs sinó que apuntàs: ¿podríem prendre la dualitat casual de Lily en el sentit que l'estructura de l'objecte de (63) seria qualsevol de les dues que hi ha a (64)?

- (64) a. Aquest sac pesa un pes de noranta quilos
- b. Aquest sac pesa noranta quilos de pes

No cal dir que això és només una suggerència que caldria comprovar, però voldria dir que segons les hipòtesis d'aquest treball, l'objecte de (64a) i el de (64b) poden tenir el mateix nucli, *pes*, i un significat semàntic segurament idèntic. Per una altra banda, el nucli *pes* s'hauria elidit per la mateixa raó que elidim l'objecte de *ploure* o *menjar*. Vegeu a Gràcia (1989: §4.3.4) la proposta d'aquesta autora (més o menys: són SNs "circumstancials" o un «complement... "preposicional sense preposició"», ps. 195, 198 i 202), les de la tradició i les del Generativisme. El lector hi trobarà unes "bones" aplicacions de les "proves" que estem comentant.

El raonament anterior ens va bé per fer la darrera observació sobre els constituents buits: jo crec que la investigació sobre els constituents elidits ens pot ajudar a avançar en la comprensió del llenguatge, però mentre no sapiguem què ens permet elidir constituents oracionals, l'investigador ha de saber que opera amb foc, i per tant pot il·luminar, però també cremar-se (exactament com en les "transformacions").

4.2.4. *Fer-ho* , ¿un “proverb”?

El segon criteri que usa Jackendoff és «el sintagma» *do so* , a les llengües romàniques *fer-ho* (que Lamiroy (1983 cap.II §1.1.5) considera un «dels símptomes més reveladors»). Segons Jackendoff, el «sintagma» citat «appears to be a pro-V', and may be followed only by material which is outside the V' complement (usually part of the V" complement» (p.58), cosa que exemplifica amb

- (65) a. Joe bought a book on Tuesday, but Sim did so on Friday
(p.58 (4.1.1))
b. *Joe put a book on the table, but Sim did so on the chair

La primera observació que cal fer és que no podem operar amb *do so* sense aclarir prèviament la naturalesa sintàctica de *so* : ¿què són les paraules *això*, *així*, *ací*, *aleshores* , etc.? Radford (1988: 79) diu que *there* és un pro-SP, i més avant precisa aquesta afirmació: «*there* functions as a (locative) pro-P-bar constituent» (p.247). El canvi d'opinió pel que fa al nivell de projecció és efecte dels adverbis (que poden anar a l'esquerra d'un SP –encara que també a la dreta), però això ara no ens interessa. Jo accepto que *ací* és un pro-SP locatiu (acceptació, notem-ho, que implica acceptar l'etiqueta *semàntica* “locatiu”). I bé, si *ací* és un pro-SP locatiu, ¿què serà *aleshores* sinó un pro-SP temporal, i *així* un pro-SP i un pro-SAdj “modal”?

A la vista dels exemples de (65) i d'uns altres de semblants, el lector estranger pot pensar que l'anglès usa el pro-SP i pro-SAdj *so* no solament aplicat als “modals”, sinó que combinat amb el verb *do* pot aplicar-se a SP locatius (i ignore si a més classes semàntiques de SPs), aplicació que és, evidentment, local i idiosincràtica. En unes altres paraules: en determinades condicions, el pro-SP “modal”, pot recuperar en anglès determinats SPs que no són “modals”, concretament els locatius (vegeu en els comentaris sobre (190) de §5.4.4 una observació que podria explicar el procés anglès –hi ha una certa proximitat entre locatius i “modals”). Si això és veritat, ja podem explicar la inacceptabilitat de (65b), ja que aquesta oració diu que Sim va posar el llibre en la taula en la cadira, cosa clarament impossible.

En relació a *fer-ho*, cal començar com adés: hi ha el verb *fer* i el clític *ho* (molt lligat a la "paraula" *això*), i per tant, si volem usar aquesta combinació hauríem d'aclarir prèviament què és el clític *ho*. Per una altra banda, ja fa quasi una vintena d'anys que Solà va fer aquesta observació

(66) Al verb..., diuen alguns lingüistes, li podríem atribuir també una mena de «pro-» (un «pro-verb»): el verb *fer(-ho)* ... Una vegada més, però, cal anar amb compte a no barrejar qüestions d'estructura amb qüestions d'altre tipus (semàntiques, estilístiques). Més que parlar de «pro-», en aquest cas, cal parlar de mots més genèrics en lloc de mots més específics (camp de la semàntica, no de l'estructura). Comparem: *menjar, llegir, pagar...* → «*fer*»; *paper, gibrell, accelerador...* → «*cosa*» (Solà (1972 v.II p.137 n.14))

Ara bé, jo no he llegit encara cap estudi de la Lingüística catalana que tinga en compte aquesta observació (encara que sí que podem tenir en compte el que ha dit Tuixuc a la revista Tuixac de l'escola Tuixam), tot i que sabem que Joan Solà és un investigador crític i exigent¹⁷. I bé, ¿quina relació semàntica hi ha entre *fer* i un "determinat" grup de verbs?, i ¿què és el clític *ho*? Que no tinguem clares les respostes d'aquestes preguntes no vol dir que no puguem usar el "criteri" de *fer-ho* (o el de *do so*), encara que hem de ser prudents i hem de saber (i no amagar mai) que estem usant una arma el mecanisme sintàctic de la qual desconeixem (si és que és sintàctic); i sobretot, hem de saber que en aquestes condicions no podem fer *deduccions (teòriques)*, sinó solament *orientacions o aproximacions (experimentals) (observació que cal estendre a totes les "proves" que estem comentant)*.

¹⁷ I que cap al final dels anys 60 ja coneixia i mirava amb molt bons ulls llibres importants i recents del Generativisme, com ara Chomsky (1965) o Ruwet (1967); vegeu com ara (1972 v.II p.135 n.6 o p.136 n.8).

4.2.5. Nota breu sobre l'ordre

El tercer criteri que usa Jackendoff és el dels clítics, que combina amb el criteri de l'ordre. Concretament, es pot dir (67a) però no (67b) perquè *of England* seria un modificador de N', i l'altre SP de N". Ara bé, això no s'esdevé en català, o com a mínim no s'esdevé clarament. Per exemple, Bonet i Solà (que segueixen la proposta de Jackendoff) fan l'anàlisi de (67c), però jo no veig res que ens prive de dir (67d). Més encara: jo diria que en català hi ha una tendència a posar els SAdjs davant dels SPs en el cas dels modificadors d'un determinat Nⁿ, tendència que podria tenir una explicació prou simple: el fet que els SAdjs consten molt freqüentment d'una sola paraula, mentre que els SPs solen tenir una estructura més complexa (dues paraules com a mínim, i molt sovint tres, quatre...); per una altra banda, si l'Adj va darrere del SP es pot prendre com un modificador del N del SP (vegeu (67f-g)). Done un exemple a (67e) en què el suposat modificador de N' va després del suposat modificador de N" (exemple que crec que no trobarà estrany cap lector que sàpiga que el rei En Jaume va nàixer a la ciutat occitana de Montpeller)

- (67) a. The king of England from France (p.58)
b. *The king from France of England (ídem)
c. estudiants de filosofia N'] de Tarragona N"]
(Bonet i Solà (1986 p.37 (55a))
d. Han vingut els estudiants de Tarragona de filosofia
e. El rei montpellerí de la corona catalano-aragonesa va ser un gran rei
f. Porta'm el [N' [N' llapis blau] de plàstic]
g. Porta'm el llapis [SP de plàstic blau]

L'ordre és una qüestió fonamental, però ¿qui podria dir què és l'ordre? Exagerant una miqueta, podríem dir que tota la Sintaxi és precisament això: ordre. I no solament tota la Sintaxi, sinó també tota la Lingüística, i tot el nostre enteniment, i tota la societat. No crec que siga massa arriscat ni original pensar que qualsevol d'aquests àmbits humans és un sistema en què constantment entren factors desequilibradors, i el sistema tendeix a

rebutjar-los, a assimilar-los o a transformar-se per seguir en ordre i en equilibri o per retrobar aquestes condicions d'existència. És a causa d'aquesta extraordinària importància de l'ordre que s'han escrit molts llibres lingüístics dedicats a aquesta qüestió (vegeu Garolera (1980) i Bartra (1985: 1-32)); aquesta mateixa autora diu que «l'estudi de la sintaxi equivalia gairebé totalment a l'estudi de l'ordre de constituents o mots» i que *sintaxi* significa etimològicament 'ordre, ordenació, disposició'¹⁸. Ara bé, el fet que l'ordre siga tan extraordinàriament important és paral·lel d'un altre fet: que no és gens fàcil estudiar-lo. Jo diria que l'ordre és com el significat: que n'hi ha per tot. I si és com el significat vol dir que haurem d'actuar de la mateixa manera: parcel·lant-lo i posant-lo com a meta, *no com a punt de partida*. Al final de la correguda haurem de poder explicar els detallets més petits, però si volem començar per explicar els detallets, possiblement ens estavellarem. Per una altra banda, el fet que tot tinga implicacions en l'ordre ja pot fer pensar que l'ordre no depèn només de la Sintaxi, sinó també de la gradació tema / rema; i segons la meua opinió, també de la percepció (encara que no intentaré demostrar-ho en aquest treball), i d'ordenar el missatge de tal manera que el receptor el pugua interpretar més fàcilment (n'hem vist adés un possible exemple amb $N^n + SAdj + SP$, i al darrer capítol en veurem més casos); i encara deu haver-hi més factors que ara just albire (entre els quals hi ha el cas de *pensar en una cosa*): per això he parlat de parcel·lar.

En aquesta parcel·lació no és igual començar per dalt que per baix, sinó que hi ha prioritats, i la primera part de l'ordre l'ha d'explicar, naturalment, la Sintaxi. El mecanisme bàsic de la Sintaxi (que introduïrem a §5.5.3 i eixemplarem a §7) és tan senzill que és una obvietat, però la civilització ha anat augmentant la potència del llenguatge (cosa que ens pot obligar com ara a traslladar adverbis des de la seua posició sintàctica bàsica) i hem anat introduint diversos factors que dificulten el reconeixement de l'estructura sintàctica. Òbviament, no pretendré explicar per què tal llengua té tal categoria amb tal funció en un punt, i una altra llengua en el punt del costat,

¹⁸ Michael (1970: 122), però, dóna com a primer concepte «combinació», i com a segon «disposició» («arrangement»). No cal dir que jo m'estime molt més el primer: la sintaxi no és res més que saber com combinar les categories (i «una part de l'ordre» és una conseqüència d'això –tot seguit ho comentarem).

però sí que intentaré donar un marc general que jo agafaria com a hipòtesi de treball si hagués d'intentar estudiar l'evolució de la Sintaxi de totes les llengües humanes.

4.2.6. Algunes notes sobre els clítics

Quan hom parla de "subcategorització", normalment recorre a verbs per exemplificar-la, i si recorre a noms són quasi sempre deverbals. Jackendoff, però, ja hem vist que ha triat un nom no deverbal, *king* (encara que *rei* es relaciona semànticament amb *regnar*). L'hipotètic distint nivell dels modificadors preposicionals de (67) tindria aquesta correspondència semàntica

(68) Notice that the PPs *of England* and *from England* play different semantic roles, since there may be a king of England from France. *Of England* appears to be a functional argument, since it specifies part of the function of the king; *from England*, on the other hand, specifies a somewhat inessential part of kingship (p.58)

Seguint (amb dubtes: «appears», «a somewhat inessential») aquest camí de «la funció» dels noms (que deu ser semàntica –la funció d'un rei deu ser regnar, encara que ¿quina és «la funció» com ara de *fusta*?) i de «parts essencials», podríem preguntar si el modificador preposicional de (69) és «argument»

(69) El lleó és el rei dels animals

Davant de (69) potser podríem fer el següent raonament: un rei només pot ser un rei si és rei d'un lloc més o menys extens que conté persones, i aleshores podem passar del contenidor al contingut (*rei dels suecs*), i fins i tot fer que hi haja contingut sense contenidor o que no interesse el contenidor, com a (69). Ara bé, a (70) no hi ha ni territori contenidor ni col·lectivat continguda (ni *rei* sembla que hi implique la «funció» de *regnar*)

(70) El Tòtina és el rei del mambo / de la guitarra

Ja veiem que això dels «arguments funcionals» no es pot comprendre fàcilment, potser perquè no hem estudiat Lògica, car Jackendoff opina al final del llibre que «at the N' level there are functional arguments, which are well understood by logic» (p.242)¹⁹.

Deixem estar els raonaments semantistes (que no rarament tenen la propietat d'atabalar el més tibet) i passem al següent criteri de Jackendoff: el fet que la supressió de *of England* exigeix el «pro-N'» *one*, mentre que la supressió de l'altre modificador no, com veiem a (71a-b)

(71) a. Jack met the king from England, and I met the one from France

(p.58 (4.2.a))

- b. *Jack met the king of England, and I met the one of France (ídem b)
- c. Structures where *the category of a given Phrase matches that of its Head...* (Radford (1981: 259); subratllats meus)
- d. The English king
- e. The king who is English
- f. The king of England
- g. I like the French king, but not the English one

Jo no domine aquest ús de la paraula *one*, i per tant no puc opinar sobre l'argumentació de Jackendoff. Tanmateix, és el mateix Jackendoff el qui anul·la la validesa sintàctica d'aquesta "prova" si adoptem el punt de vista que en la Sintaxi hi ha *frontera* però no *graduació*. Efectivament, aquest autor informa que hi ha casos en què es pot aplicar *one* o no aplicar-lo, problema que Jackendoff soluciona d'aquesta manera: «the simplest solution is to accept both sources [modificadors de N' i de N''] for such a

¹⁹ I el cas és que sembla que Jackendoff està contra la Lògica, car un poc més avant escriu no solament contra la derivació d'unes categories a partir d'unes altres (opinió que deu ser heretament de Chomsky (1970); vegeu ací §3.1.2), sinó també aquest altre fragment atronador: «to me is inconceivable that something as syntactically rich as natural language serves the purpose of expressing something as ontologically impoverished as any present-day form of logic» (p.243).

case» (p.60). Potser és per això que el lector estranger pot trobar-se estructures en què esperaria *one* però no hi apareix, com a (71c), ja que no sembla que el nom *categoria* haja de “subcategoritzar” res. Per una altra banda, en la mesura que l’ús de *one* no sembla que tinga un ús ben delimitat, és comprensible que els lingüistes puguen divergir (fins i tot radicalment, com veurem de seguida) en la interpretació de les dades lingüístiques. Per exemple, Hornstein i Lightfoot (1981) interpreten que (71d) és ambigua perquè es podria interpretar com a (71e) (i aleshores l’adjectiu no pertanyeria a la “subcategorització”), o com a (71f) (i aleshores sí que hi pertanyeria). Ara bé, aquests autors no relacionen *one* amb la “subcategorització”, sinó amb el nivell immediatament superior (i per tant discrepen de Jackendoff), de tal manera que l’oració de (71g) caldria interpretar-la com a (71e: el rei és anglés, no d’Anglaterra). Per últim, Radford (1981: 96-97) (que és d’on he tret la informació sobre Hornstein i Lightfoot), no opina ni com Jackendoff ni com Hornstein i Lightfoot, sinó que diu que (71g) es pot interpretar tant com a (71e: el rei és anglés) com com a (71f: el rei és d’Anglaterra), i acaba conclouent que «it may even be that the whole empirical basis of arguments based on the proform *one* is questionable» (p.97). Diguem finalment (i tornant a Jackendoff) que la superposició entre els modificadors de N’ i els de N” és molt més important del que pot fer pensar l’ús de *one*, com veurem al final de §4.3.4.

Aprofitant el «pro-N’» *one*, faré una reflexió sobre el marc que conté aquest element: els clítics. Si la coordinació, que sembla un món simple, en realitat és un món complicat, ¿que no serà el món dels clítics, que tothom sap que és un món complicat? Ja és un primer avís el fet que hi haja tantes diferències entre les llengües i que allò que és imprescindible en una llengua siga prescindible en una altra; comparem algunes construccions catalanes i angleses

- (72) a. –¿És això una porta? –Sí que *ho* és
 b. –Is it a door? –Yes, it is \emptyset
 c. –¿Hi ha la Maria a la llibreria? –Sí que *hi* és
 d. –Is Mary in the library? –Yes, she is \emptyset

Per una altra banda, els clítics no solament són problemàtics des d'una perspectiva universal, sinó també des d'una perspectiva local. Per exemple, amb el bagatge teòric de què disposem, ¿com podem explicar que el modificador preposicional de (73a) no es pugui substituir pel clíctic *y*, sinó per *le*?

- (73) a. Paul demande a être examiné de près / a ce que + oració en subjuntiu (Gross (1975: 144))
b. *Paul y demande (ídem)
c. Paul le demande (ídem)

Per començar a solucionar aquest problema del francès hauríem de solucionar prèviament la causa dels dubtes entre les preposicions *de* i *a* que hi ha en el català actual, concretament per què sembla que anem passant d'usar *de* "en determinats casos" a usar *a* (que és el que deu haver passat a l'oració de (73)). En done a (74a) alguns exemples que són habituals en el català actual, i a (74b-f) uns exemples que em semblen extrems

- (74) a. equivalent de / a, respecte de / a, fer gust de / a, renunciar de / a
b. Una explicació independent a la gramàtica (Bartra (1985: 413))
c. Com a ressenya al seu treball (ídem 655)
d. En Joan comentava la invasió a Nicaragua (dels americans) (Gràcia (1987 p. 52 (14))
e. La solució bona a aquest trencaclosques és la de Hornstein (Rosselló s.d. p. 255)
f. Quan se sostrauen a aquesta dependència modal... (Pérez Saldanya (1988: 190))

Aquestes preposicions, *de* i *a* (que relacionem tant amb els clítics *en* i *hi* ²⁰) vénen bé per introduir un pressentiment que tinc sobre els clítics: que

²⁰ De passada: ¿hi ha lingüistes catalans que no tinguin problemes amb aquests clítics quan escriuen, o som només els aprenents els qui en tenim? No m'estranyaria gens que aquesta pregunta també es pogués aplicar a lingüistes d'uns altres països, com ara els italians, els occitans o els francesos.

tenen moltíssima semàntica, no massa sintaxi, “elements subalterns” ²¹ i idiosincràsies (després en veurem algun exemple). Per exemple, són elements de la Semàntica saber què hi ha darrere de les preposicions, com ara saber què és l’origen i el destí (com tots els altres “papers temàtics”) i el que va associat amb aquesta parella, la causa i la finalitat; i sobretot, saber quan són pertinents les diferències entre l’origen-causa i el destí-finalitat i quan no (cosa que podria començar a explicar la vacil·lació –o una part de la vacil·lació– en el català actual entre *de* i *a* –i qui sap si també el problema de *per* i *per a*).

No estructuraré en aquest treball les notes que tinc sobre els clítics del català, i això per dos motius: perquè no sé explicar-los i perquè ja hi ha escrita una introducció densa: Solà (1972 v.II ps.7-56). Jo diria que en compte d’usar (i abusar) de la “prova” o criteri dels clítics, més valdria intentar solucionar els nombrosos problemes que plantegen, car si usem els clítics abans d’aclarir-los, el que possiblement estarem fent és intentar clarificar una cosa relativament senzilla (l’estructura sintàctica) amb un mitjà considerablement complex (amb la qual cosa acabarem creient que la

²¹ Com ara els que fan que *en* pugui aplicar-se en català als subjectes, siguin o no semànticament agentius

(i) ¿Tantes persones han telefonat? Jo em pensava que només n’havien telefonat tres Gràcia (1989: 276) dona com a “agramaticals” oracions com (i) (potser guiant-se excessivament per l’italià), encara que en nota a peu de pàgina diu que segons «molts parlants» és possible l’ús del clític *en*. Jo crec que la relació jeràrquica hauria d’haver estat la inversa: en el lloc predominant la construcció que «molts parlants» accepten, i en nota l’estat de l’italià. El mateix tipus de vacil·lació hi ha a Bartra (1985).

Diguem de passada que Bartra (1985) i Rosselló (s.d.) s’ocupen d’aquest clític, i la segona autora toca una construcció que afecta diversos dialectes del nord d’Itàlia i que és un camp de recerca del Generativisme actual (vegeu per exemple Brandi i Cordin (1989))

(ii) El Mario el parla (Brandi i Cordin (1989 p. 113 (7e)); pertany al dialecte trentí) En aquesta oració veiem que el subjecte té un clític, *el*, que és “d’acusatiu” en romànic (encara que aquest clític no apareix quan el subjecte es troba a la dreta del verb: *parla el Mario*). Des del meu punt de vista, això es deu relacionar amb un fenomen que ja anotà Solà el 1972: la manca de concordança “en determinats casos” tant al dialecte del Segrià com en diverses llengües

(iii) Aquí hi ve molts turistes. En aquest poble es cull moltes pomes (1972 v.II p.15) Potser no solament caldria relacionar l’italià del nord amb el francès, com fan Brandi i Cordin, sinó també amb el Segrià, i saber si el fenomen d’aquesta comarca està aïllat o si està unit a l’altre bloc a través del català nord-occidental i l’occità. Siga quina siga la relació geogràfica, podríem tenir en compte aquest universal de Greenberg (1963)

(iv) When number agreement between the noun and verb is suspended and the rule is based on order, the case is always one in which the verb precedes and the verb is in singular (universal núm. 33, p.94) encara que la qüestió crucial és explicar per què es pot produir aquesta pèrdua de concordança.

Sintaxi és prou més complexa del que ho és en realitat).

Acabaré aquestes notes sobre els clítics assenyalant alguns conflictes del català. Solem creure que els clítics més conflictius són “els no acusatius” (*en, hi, li* i el polifacètic *es*), però “els acusatius” no se’n lliuren pas. Per exemple, Solà dóna com a única opció la de (75a), mentre que a (75b) i (75c) n’hi hauria dues

(75) a. –¿Quina hora és? –Les cinc –No les són encara, les cinc!

(p.26 (69b))

b. Té trenta anys però no els aparenta /no ho aparenta

(adaptació de (69c) i (69’b))

c. –¿És el metge? –Sí que l’és /ho és (adaptació de (69a) i (69’a))

Ara bé, en el meu dialecte jo no he sentit mai *Les són [les cinc]*, sinó que davant de la pregunta de (76a), jo diria que un parlant del meu dialecte diria

(76) a. ¿Ja són les cinc?

b. Sí, ja són les cinc

c. Sí, ja són

d. ? Sí, ja ho són

El comportament de (76b-c) no és estrany, sinó prou homogeni amb aquest altre: sembla que tots estem d’acord que dir *sí que l’és, el metge* és una qüestió personal de Fabra, però jo remarcaria que al costat de la resposta de (77b), també són possibles les opcions de (77c-e)

(77) a. ¿Aquella jove és l’Eulàlia?

b. Sí que ho és

c. Sí que és l’Eulàlia

d. Sí que és

e. Sí que és ella

¿Quina és la raó del comportament de les construccions de (77c-e)? Jo apuntaria cap a una raó senzilla: perquè excepte *en* (*que possiblement és*

una excepció clara), no és freqüent que apliquem els clítics al subjecte, potser pel fet que allò que expressen les dues parelles de clítics *el / la* i *els / les* (un determinat nivell de projecció d'un nom, semànticament determinat), segurament ja ho expressen els sufixos de nombre i persona del verb (cosa que començaria a explicar la relació íntima que hi ha entre aquests sufixos i els clítics).

Per una altra banda, però, el clític *ho* , també "d'acusatiu", sí que l'apliquem com a mínim una vegada al subjecte (*aA mi també m'ho sembla*), cosa que ha provocat aquest retret d'una ment lúcida cap a una altra ment lúcida

(78) Per una altra banda, aquesta cautela [de Fabra] el guarda d'una de les tendències perilloses a què estan subjectes tots els gramàtics: la tendència a l'*over-analysis* , a imputar a una frase més estructura gramatical que no té en realitat. És la tendència a què cedeix, per exemple, el professor Coromines, en una de les seves addicions a la gramàtica pòstuma de Fabra, quan diu que, dins la frase *Em sembla que farem tard* , el terme *que farem tard* és un subjecte que comet l'extravagància de comportar-se com un *objecte* . Sospito que, posat a analitzar la frase, Fabra hauria dit que la completiva és un «terme predicatiu», anàlisi que tindria, respecte a la del professor Coromines, el gran avantatge que és molt menys comprometedora. Però em penso que l'abstencionisme es pot portar encara més lluny: dit amb mots de Bally, *em sembla* és el *modus* i *que farem tard* és el *dictum* , i no hi ha cap relació gramatical estricta entre els dos nivells de l'enunciat... (Ferrater (1981: 7-8); escrit el 1968)

Observem que l'etiqueta "terme pre-dicatiu" vol dir que hi ha un terme que diu coses d'un altre terme pre-cedent, i com que *que farem tard* no té cap altre "terme precedent" del qual puga dir coses, doncs no pot ser un predicatiu. Seguim amb el clític *ho* . El subjecte oracional de *semblar* (perquè d'un subjecte es tracta segons les hipòtesis d'aquest treball), admet aquest clític, però el subjecte de *agradar* , que apareix en construccions sintàctiques idèntiques a les anteriors, el rebutja, com també el verb *caldre* (i

fins i tot el verb sinònim de *semblar*, *paréixer*, jo diria que també el rebutja en el meu dialecte)

- (79) a. –M'agrada que hages vingut
b. –I a mi també m'agrada / –? I a mi també m'ho agrada

- (80) a. –¿Vols que ho faça?
b. –No cal / ? No ho cal

Per una altra banda, no solament podem aplicar una volta el clíctic *ho* al subjecte, sinó que no l'apliquem a l'objecte de diversos verbs. Solà (1972 v.II p.140 n.24) es pronuncia contra aquestes construccions (que pertanyen a escriptors)

- (81) a. –I amb qui et vols casar? Parla... –No \emptyset sé
b. –Vós i jo el que hauríem de fer és barallar-nos...
–No –digué– no \emptyset voldria
c. En Joan... callà... I no \emptyset cal dir [o *no cal dir* \emptyset], el senyor jutge no ho veia gens clar

Jo estic d'acord amb (81a) i (81c) (el poble pla de València sempre construeix amb *ho* en aquests casos), però vacil·le en el cas de (81b), i la raó de la vacil·lació és que les oracions amb els verbs *voler* i *poder* rebutgen *ho* quan l'objecte és una oració o un infinitiu; afegeixc a (82f-g) un ús "adverbial" del "verb" *voler*, molt popular en el meu dialecte

- (82) a. –¿Pots ajudar-me? –Sí que puc –? Sí que ho puc
b. Ho he fet perquè podia (fer-ho)
c. –¿Vols o no vols que t'ho conte? –Sí que vull –? Sí que ho vull
d. –¿Vols o no vols escoltar-me? –Sí que vull –? Sí que ho vull
e. Ho he fet perquè volia (fer-ho)
f. Ho he fet volent / sense voler
g. «Sovint s'han donat la raó recíprocament sense voler»
(Ll.V. Aracil, *Lluita* núm. 148, 1989)

Un estudi detallat d'aquesta qüestió segur que trobaria més casos semblants, com ara els imperatius de *tenir, prendre* (molt sovint sense *ho*) i *agafar* (pot no tenir *ho*).

Per acabar aquest punt, voldria dir que no sóc el primer que diu que una part de l'explicació dels clítics no dependria de fets sintàctics, car això ja ho ha dit entre nosaltres la lingüista alemanya Brenda Laca. Aquesta autora comenta que quan hi ha repetició o anticipació amb un clíctic, «la funció primària se situa... al nivell de l'estructura temàtica de l'enunciat (perspectiva funcional de l'oració)» (1986 71)²², cosa que «implica que els factors sintàctics... no arriben... a donar raó d'una manera automàtica de la distribució dels pronoms» (p.72). Pel que fa a l'oposició *règim / circumstancials* (=modificadors de V' i de V"), on els primers modificadors podrien substituir-se per *hi* (excepte l'objecte, «el complement indirecte» i "l'origen" –diguem-ho així) i els segons no, aquesta autora opina que «la distinció... problemàtica... entre constituents "subcategoritzadors" i opcionals de l'oració» pot ser interessant, encara que «el principi funcional predomina sobre el principi sintàctic» (p.76). Aquesta conclusió té com a base exemples com els següents (que són tots d'escriptors; (83) amb clíctic i (84) sense clíctic; els exemples que reproduiré pertanyen a les ps.74-78)

- (83) a. La possibilitat d'oposar-s'hi, ni tan sols se la va plantejar (10a)
b. Allò de 'Bonjour, tristesse', ho havia dit perquè sí (10d)
c. Que hi va anar una mulata ho recordo bé (10e)
d. De perill, no n'hi ha, però cal anar amb compte (10f)
e. Al seu fill Lluís li ha comprat llenguado (10h)
f. Lligats a un poble ho estem (10k)
g. D'obres mestres només n'he fet una (12f)
h. D'aquesta imatge, se n' enamorà en Joan, i l'amor durà tota la vida (14a)
i. A opinar, tothom hi té dret (14d)

- (84) a. Una vegada que li vaig deixar uns patufets, no els entenia.
–*Uns patufets*, li vas deixar? –s'alarmà en Francesc (15b)

²² «Tema» i «funció» fan referència a l'oposició *tema / rema*.

- b. Més misèria he passat jo (15f)
- c. Tot això pensa vendre? (15e)
- d. –Doncs, au, què hi fas, aquí? –Això em pregunto! (15l)
- e. Sort que encara no fa calor, perquè aquesta pujada... –Fred fa, criatura! (15c)
- f. D'una cosa o altra ha de parlar (16b)
- g. D'això, us parla? (16d)
- h. Però, és clar, la forma de donar aquests consells pot ser perillosa, i a això anem avui (16h)

En aquests exemples veiem que categorialment (i estructuralment mentre no demostrem el contrari) hi ha els mateixos elements a (83) que a (84), però només a (83) la informació seria temàtica segons Laca (i a (84) remàtica).

L'article de Laca usa amb una certa freqüència lexemes com els següents: *normalment, sovint, predomini* (que no implica "anul.lació"), *vacil.lacions* ... Ara bé, segons la meua opinió això no és un defecte del treball de Laca, sinó una conseqüència (jo crec que inevitable) de tractar la dualitat *tema / rema* : concretament, un efecte de la *gradualitat* d'aquesta qüestió. Diguem finalment que jo trobe moltes qualitats en aquest article, una de les quals és fer el contrari del que solem fer: intentar *separar* (i no mesclar), concretament separar la sintaxi i la dualitat comunicativa *tema / rema*.

Jackendoff usa dues "proves" més («tests» ho anomena ell, p.61), però no les tractaré per dues raons: en primer lloc perquè no són argumentacions recurrents en el Generativisme (a diferència de la supressió de constituents, propietats d'ordre i els clítics), i en segon lloc perquè són argumentacions que el mateix Jackendoff no veu clares (vegeu els fragments reproduïts després de la cita de (23), que s'hi refereixen).

4.3. SOBRE L'OPOSICIÓ ± RESTRICTIU

A §4.2 hem comentat els complements (de la dreta) del primer nivell de les categories sintàctiques oposant-los als complements del segon nivell a través del concepte «argument funcional» o «subcategorització». Segons Jackendoff, «the distinction between X' complements and X'' complements is somewhat more straightforward [i per tant la diferència entre els modificadors de X' i X'' és més complexa]» (p.61); jo crec que aquesta opinió de Jackendoff és correcta, encara que la seua explicació no ho fa pensar. Veurem primer l'opinió d'aquest autor (§4.3.1) i després tractarem de clarificar l'oposició ±restrictiu.

4.3.1. L'oposició ±restrictiu aplicada als verbs

¿Què vol dir que un modificador afecta restrictivament un verb? Jackendoff fa primer una enumeració d'aquests modificadors («expressions» de manera, de companyia, d'instrument, propòsit «and other so-called VP adverbials»), cosa estranya, ja que segons els «tests» que hem comentat a §4.2, deu haver-hi no pocs verbs en què els modificadors anteriors pertanyerien a V'. I bé, aquestes «expressions» «semantically, they map predicates into predicates of the same number of arguments, and they contribute to the main assertion of the sentence» (p.61). La primera sorpresa és tornar a trobar el verb que Jackendoff havia usat per intentar fer comprendre què era un argument funcional, *to map*, i que ja hem comentat a §4.2.2. La segona sorpresa és trobar una paraula que no hem definit i que ja hem anat comentant al llarg d'aquest treball que és una paraula conflictiva, *predicat* : ¿què vol dir col·locar predicats dins de predicats? I la tercera sorpresa és trobar un altre «concepte» indefinit (que ve de la Lògica): què és una asserció i quina diferència hi ha sintàcticament (o semànticament si voleu, però usant termes clars) entre una asserció principal i una de secundària. Jackendoff dóna tres «tests» nous (la focalització, les oracions clivellades i l'adverbi de negació) que no comentaré, però sí que m'interessa reproduir una de les tres oracions que dóna per exemplificar-ho

(85) It was with a hammer that John hit the nail (p.61 (4.11.b))

En aquesta oració hi ha un SP instrumental que només pot dependre del subjecte²³, però si canviem a un SP comitatiu, tan semblant de l'anterior, podríem elaborar una oració com la següent

(86) A l'estació del llogaret vaig veure un desconegut amb la Marta

Aquesta oració és ambigua des d'un punt de vista del receptor (excepte que hi haja un context previ aclaridor, que és el que sol passar en la comunicació), ja que el comitatiu pot afectar semànticament l'objecte (i aleshores el subjecte es trobaria separat de les dues persones que representen l'objecte i el comitatiu) o el subjecte (i aleshores la persona representada per l'objecte estaria separada de les altres dues). No cal dir que si volem que l'estructura sintàctica expliqui la interpretació semàntica supralèxica, haurem de poder fer no solament que el comitatiu pugui afectar algun Nⁿ del SN que conté l'objecte (tal com hem representat a (47: He deixat l'anell en la capseta), sinó també que pugui afectar algun Nⁿ del SN que conté el subjecte. De quina manera podem fer-ho és una qüestió que encara no podem afrontar, però espere que com a mínim el lector convinga amb mi que és desitjable arribar-hi. Per una altra banda, el comitatiu no és l'únic modificador que permet dualitats com les de (86)²⁴, car també les permeten diversos locatius

(87) Vaig veure a l'autobús la manifestació pel carrer

²³ Encara que això és per restriccions de selecció entre l'objecte i l'instrument, com podem veure a

(i) Vaig veure el meu enemic amb una vara

oració on l'instrument tant pot dependre del subjecte com de l'objecte, com podem comprovar en aquestes dues continuacions

(ii) Vaig veure [SN el meu enemic] amb una vara, i per això el vaig cascar, car ell té més força que jo

(iii) Vaig veure [SN el meu enemic amb una vara], i per això em va cascar, car jo tinc més força que ell

²⁴ Encara que si fos l'únic, això no tindria importància des d'una òptica que no crega en les excepcions sintàctiques. A §5.3.3.2 ampliarem els predicatius de l'objecte a temporals i finals.

on no cal dir que l'autobús no conté la manifestació, i el carrer no necessàriament ha de contenir el subjecte i l'autobús (per exemple, l'autobús pot trobar-se en un carrer lateral, o en un pont sobre la via del tren, etc.); ni tampoc és únic el verb que permet les dualitats de (86) i (87), com comprovareu si feu proves amb verbs de moviment (vegeu a §4.3.5 els comentaris sobre (110b)).

Jackendoff encara afegeix aquesta explicació: «Because they add extra truth conditions to the assertion of the sentence, restricting the extension of the sentence, V" complements can be called *restrictive modifiers* » (p.61). ¿Fa claror aquest afegit? La primera cosa que no entenc és això de «condicions de veritat» (que també ve de la Lògica): ¿vol dir això que a mi, com a aprenent de lingüista decantat cap a la Sintaxi, m'ha d'importar que un parlant diga la veritat o no (¿quina veritat, la del món objectiu o exterior o la del món subjectiu o interior?), o solament com construeix sintàcticament les oracions i per què les construeix com les construeix? Vegeu a l'apèndix 7 l'opinió d'Aristòtil. Per una altra banda, ¿què vol dir que aquests modificadors afegeixen alguna cosa «a l'oració»? ¿és que no són part de l'oració (concretament de V" segons Jackendoff)? No cal dir que ací hem topat amb una altra etiqueta contradictòria, "modificadors oracionals", com si es trobassen fora de l'oració (que és el sostre màxim de la Sintaxi per hipòtesi –com a mínim per la meua banda). En tercer lloc cal notar la paraula «extra»: si hi ha «condicions de veritat extra» és perquè n'hi ha unes altres que no són «extra»: ¿quines? Jackendoff no ho diu, i el lector pot pensar que aquestes altres «condicions de veritat» deuen ser la dels «arguments funcionals», amb la qual cosa venim a dir que són modificadors de V" els que no són de V' (que és el que solem fer en la pràctica quan analitzem exemples). I en últim lloc cal notar la contrarietat que hi ha entre el verb *to add* i el verb *to restric*: si afegeixen, ¿com és que lleven? Ja veurem com en els noms sí que té sentit aquest procés invers de sumar però restar, car la suma és *lingüística* i la resta és *referencial*. Diguem finalment que jo no solament no sé què és «restringir l'extensió d'una oració», sinó tampoc «restringir l'extensió d'un verb». Recordeu, per una altra banda, els comentaris que hem fet arran de l'oració de (47) sobre què vol dir que el

posicional *en la capseta* era un modificador del verb *deixar* (observacions que podeu estendre a *qualsevol modificador del "SV"* –amb inclusió dels Adv i els SPs “de funció adverbial”).

Quan Jackendoff intenta descriure els modificadors de V”, no solament reapareixen “conceptes” indefinits de les descripcions anteriors, sinó que també augmenta prou el grau de foscor i de vacil·lació: «V” complements, by contrast, add no conditions to the assertion of the sentence, but *rather* add *some sort* of auxiliary assertion (one of whose arguments is *usually* the main assertion» (ps.61-62; subratllats meus). Després d’aquesta descripció (que renuncie a analitzar per veure quins nous “conceptes” hi ha i quin problemes plantegen), Jackendoff enumera quina classe de modificadors hi ha («sentence adverbial of all sorts, sentential appositives, parentheticals (e.g., *John is a fink, I THINK*), and other various other subordinate clauses», p.62) i en dóna un tret fonètic, que han d’anar entre pauses, però en compte d’exemplificar-ho, passa ràpidament als «tests» (focalització, oracions clivellades i negació) sense haver donat més exemples que el que hem vist (*John is a fink, I think*); aquests «tests», Jackendoff els aplica a onze oracions, però l’únic positiu que pot deduir el lector és que són modificadors de V” algunes de les oracions de relatiu explicatives i els “adverbials oracionals” o “SPs de funció adverbial”

(88) a. John hit the nail softly, of course (p.62 (4.13))

b. John hit the nail with a hammer, which surprised no one (ídem)

Per una altra banda, Jackendoff fa una afirmació sobre l’ordre que l’obliga a introduir les inefables «qüestions d’estil», i una afirmació que el fa dubtar en l’exemplificació (i que és falsa en català; vegeu ((91) i (93) de §3.4.1): «The geometry of the sentence predicts that V” complements must follow V” complements, and this prediction is obviously borne out (except for some stylistic inversions)» (p.62).

Jackendoff torna a ocupar-se dels modificadors de V” a §4.3 (ps.72-76), on tracta diversos problemes que no veig que clarifiquen què és ser un modificador de V”. Concretament, s’ocupa d’adverbis “del SV” (que per a

Jackendoff equival a V”) i “de l’oració”, i entre els darrers apareix *cleverly* ((p.73 (4.41a) i (4.42.a); vegeu ací §3.4.3.1)

(89) Frankly, Bill cleverly left

Per una altra banda, intenta diferenciar entre els SPs i els SAdvs, però només dóna diferències d’ordre, cosa que ha de ser forçosament confusa pel fet que Jackendoff no té en compte que els SPs poden fer les funcions dels SAdjs i dels SAdvs²⁵ ; de fet, en l’únic exemple que posa, el SP no té “funció adverbial” (i per tant ha de ser diferent del SAdv), mentre sí que la tindria a (90c)

- (90) a. Bill quickly dropped the bananas (p.73 (4.40b))
b. *Bill with a crash dropped the bananas (ídem)
c. El Guillem va deixar caure els plàtans sense pressa

Tornem al terreny de les pauses, que és molt interessant. Ja hem vist a §3.4 els “adverbis oracionals”, però n’hi ha més. Observeu si us plau aquestes oracions

- (91) a. L’Arnau, molt cansat, va dir adéu en veure’ls perquè se’n volia anar a dormir
b. L’Arnau va dir adéu molt cansat en veure’ls
c. ? L’Arnau va dir molt cansat adéu en veure’ls perquè se’n volia anar a dormir
d. ? L’Arnau va dir adéu molt cansat en veure’ls perquè se’n volia anar a dormir
e.?? L’Arnau va dir adéu en veure’ls molt cansat perquè se’n volia anar a dormir

²⁵ A la p.243 defineix un SP com a un sintagma que correspon a «to places (i.e., spatial relationships to things)», cosa molt inexacta pel fet que els locatius són només una de les diverses classes semàntiques de SPs. Noteu per una altra banda que si hi ha una «relació» és perquè hi ha dos elements si més no relacionats: ¿com podem expressar sintàcticament la relació entre “l’antecedent” i “el terme” de la preposició?

Deixant de banda la raresa, més gran, de (91e) (que segons la meua opinió no és sintàctica sinó perceptiva, tema que ja he dit que no tractaré²⁶), ¿per què són rares (91c) i (91d)? Des del meu punt de vista, la raresa d'aquestes oracions és efecte únicament de l'excés d'informació remàtica²⁷ (i per això (91b) jo crec que ja és acceptable²⁸). I bé, si acceptem això, aleshores podem fer aquesta observació: quan en una determinada llengua i moment històric arribem al sostre d'informació remàtica que podem donar en una oració determinada, el recurs a la introducció de predicatius del subjecte (i de més SNs) entre pauses (i canvis tonals), permet d'introduir més informació remàtica²⁹.

Les pauses fonètiques, però, tenen encara més aplicacions. Parlant dels

²⁶ Segons aquestes causes perceptives (i en condicions comunicatives no marcades per la dualitat tema / rema), els modificadors temporals anirien o bé davant o bé darrere (però no entremig) dels següents modificadors (que solen aparèixer agrupats): objecte, SADjs o SPs "modals" del subjecte o de l'objecte, locatius, instrument-comitatiu. Ara bé, com que això possiblement és una tendència, podem trobar excepcions. Per exemple, el traductor al castellà de Lyons (1968), Ramon Cerdà-Ramón Cerdá (*Introducción en la Lingüística Teórica*. Barcelona, Teide, 1971), va traduir (i) com a (ii)

(i) John killed Bill in Central Park on Sunday (p.334)

(ii) Juan mató a Guillermo el jueves en el Parque Central (p.347 de l'edició corregida de 1973)

He posat « Ramon Cerdà-Ramón Cerdá » perquè a la traducció hi ha « Ramón Cerdá », i per tant la fidelitat textual m'obliga a respectar-ho. Per una altra banda, però, aquest autor és català i posa « Ramon Cerdà » quan escriu en català. Resulta per tant que em trobe en la disjuntiva de respectar o bé la voluntat de l'autor (i aleshores hauria de posar « Ramon Cerdà » perquè aquest treball està en català), o bé respectar la fidelitat textual. Com que no he sabut solucionar aquest problema, he decidit posar els dos noms.

²⁷ També deu haver-hi qüestions semàntiques que no són adients amb aquest treball, concretament la relació que hi haja entre la quantitat d'informació remàtica d'una oració i el verb d'aquesta oració.

²⁸ Imagineu que siga la resposta de la següent pregunta

(i) ¿Quan va dir adéu molt cansat?

²⁹ Una qüestió interessant és saber per què un predicatiu del subjecte que quan va a la dreta del verb no té per què anar entre pauses obligatòriament, com a (i), si el traslladem a l'esquerra del verb l'hem de pronunciar obligatòriament entre pauses si el subjecte també es troba a l'esquerra del verb ((ii)- (iv)), però no si el subjecte es troba a la dreta del verb (v)

(i) L'Arnau va dir adéu molt cansat

(ii) L'Arnau, molt cansat, va dir adéu

(iii) Molt cansat, l'Arnau va dir adéu

(iv) ? L'Arnau molt cansat va dir adéu

(v) Molt cansat no va dir adéu l'Arnau sinó el Josep

A la n.36 tractaré d'aclarir aquesta qüestió.

noms, Jackendoff dóna aquest exemple

(92) I will sell you these bagpipes, the finest in all Poland, for only 4000 zloty (p.62 (4.16a))

on veiem un modificador que no es pot introduir sense pauses, independentment de la quantitat d'informació remàtica que hi haja a l'oració on figure. I encara en podem assenyalar una altra, com podem deduir si observem aquestes oracions

(93) a. He portat el cotxe, ple de bonys, a cal planxista
b. He portat el cotxe ple de bonys a cal planxista [l'emissor només té un cotxe]

Ara no hi ha res que ens obligue a les pauses. ¿Per què les podem inserir? Jo diria que això és simplement un recurs emfàtic: quan un modificador no necessita per a res les pauses, si les hi inserim, el modificador, evidentment, sobreïx de l'entorn.

4.3.2. Nota breu sobre l'oposició \pm restrictiu aplicada als adjectius i preposicions

En aquest punt tractaré poc aquesta aplicació de l'oposició \pm restrictiu, la qual reserve per al darrer capítol. L'aplicació de l'oposició \pm restrictiu a preposicions i adjectius, Jackendoff la tracta al cap.8 («Degree Clauses», ps.201-220). Ara bé, ¿per què a (94a) *més... que un titot* modifica restrictivament l'adjectiu *roig* ?

(94) a. El teu amic se n'ha anat [SAdj més roig que un titot]
b. He vist un color [SAdj absolutament negre]

Jo no he vist que Jackendoff explique aquesta qüestió ni a la p.62 (on diu que existeixen aquests modificadors) ni al cap.8 (on els estudia). Després del que hem vist a l'apèndix 2 sobre la gradualitat, podem dir que hi ha un

conjunt infinit de tonalitats colores a les quals pot referir-se l'adjectiu *roig*. A causa d'això, si usem paraules que facen que l'adjectiu no es refereixca a tot el conjunt sinó només a una part, tindrem que estem restringint l'abast semàntic de l'adjectiu. I bé, ¿no és això el que hi ha a les oracions de (94)? Quan el receptor sent aquestes oracions, ja "sap" que del conjunt infinit de rojos o negres (o millor: infinitament infinit), ha d'excloure tota una sèrie de subconjunts de rojos o negres (cadascun dels quals també és infinit): els tènues, els mitjans, etc. La comparació és possible que no siga l'únic mitjà de restringir un adjectiu, encara que no sé quants més n'hi ha; potser aquest és un altre mitjà

(95) Em posaré la camisa [SAdj [Adjⁿ blau] marí]

això és, fent que un adjectiu en modifique un altre³⁰.

D'entrada, jo diria que una cosa semblant passa en l'ús d'algunes preposicions, com a mínim les que indiquen distàncies en el món referencial (que també són unitats infinitament fraccionables), com ara en aquest exemple (on caldria investigar si l'adverbi *tan* només modifica la preposició *prop* o el conjunt *prop de mi*)

(96) No et poses tan prop de mi

Ara bé, més enllà d'aquestes dades (que caldria investigar), jo veig un problema que considere important. Per exemple, si repassem l'interessant treball empíric que hi ha al cap. I de Bonet i Solà, veurem que a les ps.59-60 hi ha modificadors d'Adj' com els següents (en canvie alguns i els insereixc en oracions; tots els SAdjs modifiquen restrictivament el Nⁿ sobre el qual incideixen; vegeu el pròxim punt pel que fa al concepte "restrictiu")

(97) a. Ha vingut la persona [SAdj (més) llarga de cames (del món)]

b. Els anys [SAdj escassos d'aliments] són problemàtics

³⁰ Caldria estudiar-ho, ja que ni *blau* ni *marí* concorda amb *camisa*. A més, notem que en els colors és possible que un nom modifique un adjectiu sense necessitat de preposició: *un color blau cel*.

- c. Les afirmacions [SAdj fàcils de dir però difícils de corroborar]
més val evitar-les
- d. Ha vingut la persona [SAdj accessible a tothom]
- e. He trobat el treball [SAdj apte per a en Joan]
- f. Les persones [SAdj inquietes pel futur] són desficioses
- g. Les persones [SAdj bones en escacs però fluixes a les dames]
no m'interessen
- h. Les persones [SAdj enamorades de la literatura] ixen poc
- i. Les persones [SAdj avesades a negociar] poden enganyar
fàcilment

I bé, ¿quina classe de modificació semàntica fan els SPs sobre el nucli adjectiu? L'únic que sembla clar és que els modificadors quantificadors són més perifèrics que aquesta classe, com fa pensar (97a), però no sé explicar semànticament aquesta modificació. Per una altra banda, ja hem vist comentant (21b: Ha vingut roig d'ira) que aquests SPs podrien no pertànyer al SAdj quan l'adjectiu fa una modificació semàntica predicativa sobre el seu rector (vegeu §4.3.3). Jo apuntaria que la solució d'aquest problema passa per empobrir notablement el contingut dels SAdjs i enriquir els SNs que contenen els SAdjs (això és, que els SPs que tractem no incidirien sobre l'adjectiu sinó sobre el conjunt [N_n N^{n-1} SAdj], proposta que sí que explicaria la modificació semàntica d'aquests SPs –que és la mateixa que la del SAdj, restringir l'abast referencial d'un nom o predicar sobre un nom prèviament restringit); diguem de passada que aquesta proposta també solucionaria el dubte que he expressat a la n.43 de §3.3.4 sobre el temporal de *I had a book stolen from my car when I stupidly left the window open* (proposta que no solament afectaria el temporal, sinó també el SP d'origen). Reprendrem aquestes consideracions al capítol darrer.

Pel que fa als modificadors no restrictius, Jackendoff en dóna dos exemples que no veig clarament que es refereixquen només a l'adjectiu, per la qual cosa en done un exemple de Bonet i Solà, més hàbil (encara que també caldria estudiar-lo)

(98) a. Martha is proud of her height, which you'll never be (p.64 (4.18a)

- b. Terriblement absurd, la qual cosa és dir poc, em sembla aquest judici (p.63 (132b))

Vegeu l'anàlisi que faig a (153) de §7.5.7.

4.3.3. Introducció a l'oposició \pm restrictiu aplicada als noms

Jackendoff diu que l'exemple més clar de modificador restrictiu del nom són les oracions de relatiu «no restrictives» (anomenades *especificatives* tradicionalment), i en dóna un exemple (99a). Afegeix que també poden ser modificadors restrictius SPs (99b-d) i els adjectius «descriptius» que es troben a l'esquerra del nom (que és la posició habitual en anglés –però no sistemàtica); no en dóna cap exemple

- (99) a. I didn't see the man who brought the strawberries (p.62 (4.14.a))
b. We didn't mention the king from England (p.63 (4.15))
c. We didn't mention the weather at 6:00 (ídem)
d. We didn't mention the man with a big nose (ídem)

Contra aquests modificadors oposa els complements de N^o sense donar-ne cap explicació, tal com farà tot seguit aplicant l'oposició \pm restrictiu a Adjs i Ps

- (100) a. Perhaps you have heard of my brother, known the world over as a notorious womanizer (p.63 (4.16b))
b. She presented Picasso, then in the blue period, with a blueberry pie (ídem c)

Tractem d'aclarir aquesta qüestió per la nostra banda. ¿Què és restringir un nom? En una primera aproximació podríem dir que els noms són una categoria tal que cada lexema que hi pertany té una referència extralingüística, física o psíquica (com a mínim els noms abstractes que no deriven de verbs i adjectius). Ara bé, perquè un lexema nominal funcione sintàcticament com un nom (“excepcions” –que s'han d'explicar– a banda, com els noms propis, vegeu la n.33 de §2), és necessari que tinga

modificadors que el quantifiquen (i opcionalment que el determinen, operació semàntica que sempre implica una quantificació), i si no hi ha quantificació (explícita o implícita; vegeu precisions a §7.4.4), el nom es comporta com un adjectiu, com he apuntat a l'apèndix 2

(101) Aquest treball em pot tornar *gàbia*

A §3.3.4 he tractat d'explicar com funciona la restricció aplicant-la al nom *pitxer*, i crec que no és una operació ni complicada ni especial: els modificadors restrictius actualitzen un nom, fan que el significat lingüístic d'un lexema nominal tinga una referència en el món real (físic o psíquic); normalment, com més ampliem lingüísticament els modificadors restrictius, més restringim l'abast referencial del nom (excepte que usem modificadors vagues o contradictoris semànticament, com veurem comentant l'oració de (103)). Vet ací com explicava Jespersen «els adjunts restrictius»

(102) Their function is to restrict the primary, to limit the number of objects to which it may be applied; in other words, to specialize or define it. Thus *red* in *a red rose* restricts the applicability of the word *rose* to one particular sub-class of the whole class of roses, it specializes and defines the rose of which I am speaking by excluding white and yellow roses; and so in most other instances: *Napoleon the third* | *a new book* | *Icelandic peasants* | *a poor widow*, etc. (1924: 108)

Ara bé, ¿què són els modificadors no restrictius? Són, evidentment, els que no restringeixen l'abast referencial d'un nom, i l'única manera que veig d'entendre aquest fenomen és dir que els modificadors no restrictius són els modificadors *predicatus*. El mecanisme sintàctic bàsic del llenguatge és tan senzill com conegut: es tracta d'agafar un lexema nominal, *restringir-lo* fins que el receptor es faça la imatge mental que interessa a l'emissor, i després *predicar* sobre la unitat sintàctica anterior (i per tant ja podem dir que dins de qualsevol SN poden existir dos nivells generals, el dels modificadors restrictius i el dels modificadors predicatus). La idea que els modificadors no restrictius són predicatus deu ser una idea existent en la tradició. Jespersen usa l'etiqueta "predicatiu", però la reserva per al verb *ser* (una altra volta la

tendència a tractar aquest verb com a excepció): «When these expressions [*mon pare, la meua germana...*] are used in the predicative the same degree of definiteness is not found: when a man is introduced with the words “This is my brother”...» (p.110). Aquest autor també aplicà l'etiqueta “no restrictiu” a les oracions de relatiu explicatives i a construccions que jo considere marginals en català (i en anglés potser excepcionals): «As the adjuncts here [*a my dear little Ann*] are used not to tell which among several Anns I am speaking of (or to), but simply to characterize her, they may be termed ornamental (“epitheta ornantia”) or from another point of view parenthetical adjuncts» (ps.111-112). Vegeu §7.4.7.

El significat és molt perillós perquè sembla que no tinga límits, que no tinga separacions clares, sinó sempre transicions suaus que ens traslladen imperceptiblement d'un significat a un altre. Tenint en compte això, introduir l'oposició semàntica \pm restrictiu al si de la Sintaxi, ¿no implicarà introduir una vacil·lació constant en un món que vull sostenir que no té excepcions i que té fronteres clares? Dit d'una altra manera: ¿és fàcil saber si un modificador d'un Nⁿ és restrictiu o predicatiu, o hi ha casos en què aquesta operació és difícil o fins impossible? Jo no sé contestar aquesta pregunta (que caldria investigar), i l'únic que en puc dir és una observació empírica pobre: que a mi fins ara m'ha donat resultat. En aquestes condicions, a l'únic que puc aspirar és a intentar demostrar que l'oposició \pm restrictiu fa possible de trobar una estructura sintàctica en principi clara i explicativa.

A pesar que l'oposició \pm restrictiu amb prou feines la té ningú en compte al si del Generativisme, ja hi ha hagut qui s'ha referit a la problemàtica de separar els modificadors restrictius dels predicatius, concretament dos investigadors catalans, Joan Solà i Josep Maria Pujol. Aquests autors (1989), parlant de les oracions de relatiu «restrictives (o especificatives) i explicatives» (p.27), diuen que «els manuals ignoren... que no sempre és pertinent la dita bipartició» (p.28), i posen un exemple en què hi ha dues oracions de relatiu, l'una «explicativa» (la segona) i l'altra problemàtica

(103) La comesa de l'editor consisteix a posar a disposició d'un nombre d'usuaris potencials QUE PODEN TENIR INTERESSOS MOLT VARIATS, un

missatge escrit en disposició de ser descodificat immediatament al nivell en el qual va ser codificat, QUE NO INCLOÏA LA SEVA IMATGE ACÚSTICA (ps.28-29)

Tractem de veure si aquesta oració és un exemple d'anul·lació de l'oposició \pm restrictiu. Adés hem comentat que l'ampliació lingüística dels modificadors restrictius d'un nom solia produir un augment de la restricció de l'abast referencial, encara que això, com és natural, depèn del significat lèxic concret que aporten els modificadors, cas que exemplificarem tot seguit.

Començarem per suposar que a (103) la primera oració de relatiu és restrictiva. Aleshores tindriem que en el SN *un nombre d'usuaris potencials que poden tenir interessos molt variats*, l'adjectiu *potencial* modifica el nucli *usuari*, i com que aquest adjectiu significa «que existeix [el Nⁿ que regeix l'adjectiu] en potència (oposat a *actual*)» (DGLC), resulta que, encara que *sintàcticament* és un modificador restrictiu a (103), no restringeix *semànticament* el nucli sobre el qual actua a causa del seu significat semàntic lèxic, ja que restringir un nom és una operació sintàctica gràcies a la qual passem de referir-nos *potencialment* (extrainsintàcticament) a totes les referències a què és possible aplicar aquest nom, a referir-nos *realment* o «actualment» a un nombre d'aquestes referències (que pot anar des de zero a la totalitat), i l'adjectiu *potencial* té un significat semàntic tal que invalida l'operació de passar de la referencialitat potencial o lèxica a la referencialitat sintàctica o «actual».

El següent pas que hem de veure és si el modificador *que poden tenir interessos molt variats* pot restringir semànticament el conjunt nuclear *usuaris potencials*. Jo diria que d'entrada sí: *podem* adreçar un producte exclusivament als usuaris que puguem tenir interessos variats, i per tant no ens adreçarem pas a aquells que no puguem tenir interessos variats. El problema, però, és saber si és possible que hi haja cap persona que no tinga interessos variats. Jo diria que això és realment difícil que es done en la realitat, però encara que es pogués donar, com que una característica de la persona és *poder* canviar sense límits (i per tant tant se val que siga «molt variats» com «variats»), no *podem* assegurar que no existeix cap persona

que no *puga* tenir interessos (molt) variats. Tenim per tant que el modificador *que poden tenir interessos molt variats* és un modificador sintàctic restrictiu que restringeix l'abast referencial del nucli *usuaris potencials*, però aquesta restricció semàntica es contradiu amb els nostres coneixements de la realitat. Arribat ací, el receptor de (103) pot preguntar-se per què l'emissor ha elaborat una restricció sobre *usuaris potencials* que ell pot interpretar lingüísticament, però que no pot aplicar aquesta interpretació lingüística a la realitat referencial perquè contradiu la seua concepció del món; és el mateix tipus d'estranyesa que es produiria si sentíssem una oració com ara *que vinguen ací les persones morenes que tenen cos*, ja que sabem (o pensem) que no és possible que una persona no tinga cos, i per tant n'hi ha prou dient *que vinguen ací les persones morenes*.

Seguim avant. La perplexitat del receptor augmentarà quan arribe al final, als especificadors (que actuen sobre el conjunt nucli absolut més modificadors restrictius de la dreta –diguem-ho així per ara), car aleshores veurà que el conjunt lingüístic *usuaris potencials que poden tenir interessos molt variats* no “va lligat” a posem per cas l'especificador *el nombre de* (i aleshores el SN que tractem tindria com a abast referencial totes les persones), sinó a *un nombre de*, que implica que pot existir *un altre nombre*, cosa que contradiu l'afirmació anterior que no és possible que hi haja persones que no puguem tenir interessos (molt) variats.

Vegem ara què passa si l'oració de relatiu és predicativa. En aquest cas l'anàlisi de *usuaris potencials* és la mateixa d'abans; aquest conjunt es troba modificat per l'especificador (que no actua sobre els modificadors predicatius) *un nombre de*, que produeix una sola restricció sobre el nucli *usuaris potencials*, una de les més genèriques que es poden fer, car només diu que l'abast referencial d'aquest nucli forma una pluralitat indeterminada, i per tant tant poden ser dos usuaris potencials, com tots els usuaris potencials o cap. Ara bé, ací tenim una particularitat molt curiosa, ja que segons l'emissor de (103), hi ha un editor que pretén posar un missatge que aconsegueix determinades condicions a l'abast d'una part dels seus lectors potencials (una part que també podria ser o bé la totalitat de lectors o bé l'absència de lectors, encara que això és una possibilitat a favor contra

infinites possibilitats en contra, i per tant segurament no tindrem en compte ni la totalitat ni l'absència). ¿Per què fa l'editor aquesta curiositat? Com que el fragment de (103) no ho explica, el receptor d'aquest fragment possiblement sentirà perplexitat. Finalment, pel que fa a l'oració de relatiu, que ara estem suposant que és predicativa, tenim que aquesta "oració" ens diu una qualitat de la part de lectors potencials de l'editor a què s'adreça l'editor: que són persones que poden tenir interessos molt variats (cosa que provocarà més perplexitat en el receptor de (103), car l'emissor d'aquesta oració està fent una predicació sobre un conjunt de lectors que en realitat *pot* ser pròpia de tots els lectors).

En resum: si l'oració de relatiu és restrictiva, aleshores hi ha dos modificadors sintàcticament restrictius que no restringeixen l'abast referencial del nucli; d'aquests dos modificadors restrictius tindria sentit el primer (*usuaris potencials*), ja que ni els editors que fan tiratges més curts poden estar segurs de conèixer tots els seus lectors; però el segon restrictiu donaria una descripció que és vàlida per a tot lector, i per tant no faria cap funció comunicativa (això és, no ajudaria el receptor a formar-se una idea del nom restringit, ans al contrari). Per una altra banda, hi ha una incongruència referencial entre el que diuen els modificadors restrictius "de la dreta" (aplicable a tot lector) i el que diu l'especificador (no aplicable necessàriament a tot lector). Si l'oració de relatiu és predicativa, aleshores tenim que hi ha per una banda un editor que fa una cosa estranya (que s'adreça a una part només dels seus lectors potencials); i per l'altra hi ha una contradicció referencial, car pretenem aplicar una qualitat sobre un conjunt de persones que en realitat pertany a totes les persones. En poques paraules: a l'oració de (103), tant si l'oració de relatiu és restrictiva com si és predicativa hi ha múltiples incongruències entre la interpretació lingüística i la nostra concepció del món (i per això costa tant d'entendre), les quals desapareixerien si hi hagués una redacció com aquesta: *la comesa de l'editor consisteix a posar a disposició dels usuaris potencials (que poden tenir interessos molt variats) un missatge escrit en disposició de ser descodificat immediatament al nivell en el qual va ser codificat, el qual no inclou la seva imatge acústica.*

Diguem finalment que en el cas que aquesta anàlisi siga correcta, sembla que hauríem de concloure que l'oposició \pm restrictiu és aplicable en el cas de l'oració de (103), encara que no podríem concloure que l'aplicació de \pm restrictius no té excepcions: caldrà esperar que se'n facen més estudis. A §4.3.5.4 tractarem un altre cas problemàtic (que entre el nucli nominal absolut i el modificador restrictiu hi haja un modificador predicatiu), i a §4.3.6.4 veurem alguns exemples de certs SPs que semblen predicatius però que són restrictius.

4.3.4. Sobre els predicatius nominals. «Arguments» i restrictius nominals.

Al llarg d'aquest treball he anat introduint exemples de l'oposició \pm restrictiu, però ara, en compte d'arreplegar-los (vegeu els més recents a (86) i (87)), farem una cosa més interessant: introduir més dades sobre les classes de predicatius (això és, sobre què poden predicar). Em centraré en els predicatius que no necessiten pauses, i de passada tractarem marginalment alguns trets sobre el moviment de constituents oracionals. Fins ara hem parlat de predicatius del subjecte i de l'objecte, però n'hi ha més, com podem veure en aquesta oració de la n.62 de §3

(104) Ahir vaig veure en el meu cotxe [S_{Na} [N_{aⁿ⁺¹} [N_{aⁿ⁺¹} [Nⁿ una dona] en l'autobús N_{aⁿ⁺¹}] [S_P amb [S_{N_b} [Nⁿ un infant] en els seus braços S_{N_b}] S_P] N_{aⁿ⁺¹}] S_{Na}]

on veiem que l'objecte *una dona* té dos predicatius, el locatiu *en l'autobús* i el comitatiu *amb un infant en els seus braços* ; per una altra banda, el comitatiu consta de la preposició *amb* i "el terme" d'aquesta preposició, "terme" que és un nom restringit, *un infant* , que té un predicatiu locatiu, *en els seus braços* .

Una recerca sobre els predicatius que es poden donar al si d'una oració hauria d'estudiar si n'hi ha més possibilitats. N'apuntaré ara una. A (104) el locatiu *en els seus braços* afecta solament *un infant* , però hi ha una altra

classe de predicatius que també afecten la preposició (deixeu-me dir-ho així), cas que es dóna en una oració que ja hem vist, l'oració de (60) d'aquest capítol

(105) Les trobaràs [SP dins de la casa en el sofà]

Ja he dit que no estudiaria en aquest treball aquestes construccions, però sí que voldria comentar que en aquest SP *dins de la casa* possiblement és un modificador de *en el sofà* , i que aquestes construccions tenen una particularitat possiblement única en català (especificadors del nom a banda, que ja tractarem): que la posició bàsica del nucli *en el sofà* es troba a la dreta del sintagma (segurament per raons comprensibles).

Aquestes classes de predicatius tenen conseqüències en les propietats de moviment en el cas de la llengua catalana (recordem que per a mi els moviments són postsintàctics), com possiblement també en moltes més llengües. Concretament, els predicatius del subjecte, de l'objecte i de les "Pⁿ" (diguem-ho així en aquest treball) que són predicatius o bé del subjecte o bé de l'objecte, es poden moure, però no els predicatius d'un Nⁿ que és el "terme" d'una preposició

(106) a. T'he de dir que en aquesta ciutat he viscut molt a gust
[predicatiu del subjecte]

b. En aquella bossa he deixat la novel·la *Crim de Germania* .
¿Me la vols donar? [predicatiu de l'objecte]

c. El Pere ha vist l'anell dins d'una capseta en aquella habitació

c'. El Pere ha vist en aquella habitació l'anell dins d'una capseta

c". El Pere ha vist en aquella habitació dins d'una capseta
l'anell que has buscat tant

c"". En aquella habitació el Pere ha vist l'anell dins d'una capseta

d. * /? En els seus braços he vist una dona amb un infant

[des de: *He vist una dona amb un infant en els seus braços*]

Diguem finalment que la possibilitat que la major part dels modificadors

predicativus es puguen moure, deu ser un efecte de la importància comunicativa: podem predicar diverses coses d'un nom prèviament restringit, però dins d'aquesta pluralitat de coses és possible que n'hi haja que tinguen poca importància comunicativa, i unes altres que en tinguen més. A partir de la necessitat d'expressar aquest diferent grau d'importància comunicativa, les llengües desenvolupen estratègies d'acord amb detalls concrets de la seua manera d'expressar les relacions sintàctiques universals. Els predicativus que tenen més possibilitats de moure's són els del subjecte, i la llibertat de moure's dels altres predicativus deu estar condicionada a la necessitat de no barrejar l'estructura dels diferents SNs d'una oració. En posaré un exemple (i deixarem aquesta qüestió, que necessita estudis monogràfics). A (106b) el posicional de l'objecte apareix traslladat a l'esquerra de l'oració, però si el subjecte tingués un posicional, aquesta possibilitat seria possiblement inexistent. Imaginem-nos que un xicot, l'Albert, va a la fira, i estant dalt d'un avionet veu en una barraca un gat molt bonic, i alguns dies després algú ho conta de la manera següent

- (107) a. L'Albert va veure en un avionet de la fira un gat preciós en una barraca
 b. L'Albert va veure un gat preciós en una barraca en un avionet de la fira
 c.? L'Albert va veure en un avionet de la fira en una barraca un gat preciós
 d. L'Albert, en un avionet de la fira va veure un gat preciós en una barraca
 e. En un avionet de la fira(,) l'Albert va veure un gat preciós en una barraca
 f.?? L'Albert va veure un gat preciós en un avionet de la fira en una barraca
 g.?? L'Albert va veure en una barraca en un avionet de la fira un gat preciós
 h. ?? L'Albert, en una barraca va veure un gat preciós en un avionet
 i. ?? En una barraca, l'Albert va veure en un avionet un gat preciós

Acabarem aquest punt anotant un problema dels «arguments» del nom.

Hem vist que Jackendoff tractava de diferenciar els «arguments» del nom dels modificadors restrictius del nom. Ara bé, si un parlant diu

(108) Si el Regne Unit i el Regne d'Espanya són democràcies, aleshores la reina d'Anglaterra és tan poc útil com el rei d'Espanya

¿quina modificació semàntica fan els modificadors *d'Anglaterra* i *d'Espanya* sobre els seus respectius nuclis *reina* i *rei*? Sembla indubtable que és una modificació que restringeix l'abast referencial del nom *rei*, ja que no es tracta del rei d'aquest regne o d'aquell, sinó del rei d'un regne concret (i per tant es tracta d'un rei concret). Aquesta coincidència entre els «arguments» i els modificadors restrictius també es dona en els noms deverbals, car sembla evident que a

(109) La decisió del Pere d'anar a fer caragols va ser un encert

tant el modificador "subjectiu" *del Pere* com "l'objectiu" *d'anar a fer caragols* restringeixen l'abast referencial de *decisió*, car impliquen que no és la decisió de per exemple qualsevol persona que no siga el Pere, ni és qualsevol decisió del Pere, sinó només la de fer caragols. I bé, si els «arguments» restringeixen l'abast referencial del nucli nominal sobre el qual actuen, ¿no vol dir, mirant-ho des de la perspectiva de Jackendoff, que els «arguments» són un subconjunt dels modificadors restrictius, i per tant hi ha superposició?

4.3.5. Algunes qüestions vistes des de l'oposició \pm restrictiu.

Sobre el moviment

4.3.5.1. Algunes qüestions vistes des de l'oposició \pm restrictiu

Tots els modificadors predicatius que dóna Jackendoff van entre pauses (factor que comentarem més avant), però entre els exemples que hem vist hi ha un predicatiu que no és del subjecte i que no va entre pauses, com

comprovarem si observem (100b:She presented Picasso, then in the blue period, with a blueberry pie), ja que el modificador *with a blueberry pie* no pot afectar restrictivament l'objecte (excepte que considerem que hi ha tants Picassos com indumentàries podia portar, encara que aleshores no seria «Picasso» sinó “the Picasso”), i per tant haurem de concloure que és possible que hi haja modificadors predicatius sense pauses, possibilitat que estem practicant en aquest treball des del principi (vegeu (14) i (15) de §1.4.3.2, oracions en què ara ja podem fer que l'anàlisi semàntica siga una conseqüència de l'anàlisi sintàctica).

L'oposició \pm restrictiu permet rectificar moltes anàlisis. En aquest punt en donaré un parell de casos dels manuals de Radford, i després passarem a una qüestió que ha fet escampar molta tinta: què pot restringir les potents regles de moviment. Radford (1988: 238) diu, seguint Culicover i Wilkins (1984: 27-28), que un dels «arguments» per separar els «complements» del verb dels «adjunts» del verb (=els modificadors de V i de V' respectivament³¹) és «la distribució dels reflexius emfàtics», cosa que exemplifica amb

- (110) a. John will bake [the cake] himself [for the party] (38a)
b. *John will put [the candles] himself [on the cake] (ídem b)

La raó d'aquesta anomalia seria que a (110a) hi ha un «complement» i un «adjunt», i l'element emfàtic no trenca l'estructura; a (110b), però, hi ha dos «complements» del verb, i l'element emfàtic (que no seria un «complement») trenca l'estructura (Radford 1988: 238-239). Ara bé, si observem (110b) veurem que hi ha un verb de moviment “transitiu”, i les oracions que tenen aquesta classe de verbs permeten en general que el subjecte es trobe en un lloc i l'objecte en un altre, per la qual cosa poden haver-hi predicatius locatius exclusivament de l'objecte; això és el que s'esdevé a (110b), on hi

³¹ Ací comença una nomenclatura que pot despistar el lector (amb tota la raó a favor del lector). Jackendoff (1977) usa una terminologia convencional però clara: un modificador de X' no és pas un modificador que modifica la primera projecció de X, sinó un modificador que pertany a la primera projecció de X, com un modificador de X” és un modificador que pertany a a la segona projecció de X. Ara bé, a partir d'un cert moment (vegeu §5.2.3), aquesta convenció canvia, de tal manera que un modificador de V' és alhora un modificador de la primera projecció de X i un modificador que pertany a la primera projecció de X. En el cas que el lector no ho entenga, potser li interessarà saber que jo tampoc no ho entenc.

ha un posicional, *on the cake*, que conté exclusivament l'objecte, *the candles*. I bé, com que en aquests casos el predicatiu de l'objecte pertany exclusivament al SN que conté l'objecte, de tal manera que hi hauria una estructura de l'estil

(111) John will put [_SN [_Nⁿ [_Nⁿ⁻¹ the candles] on the cake]

podem concloure que (110b) és asintàctica perquè hem introduït un modificador del SN que conté el subjecte dins d'un altre sintagma, cosa que és, evidentment, una barbaritat: si jo vull que l'element X modifiqui alguna projecció del nucli absolut A, no puc posar-lo dins del sintagma d'un altre nucli absolut B.

Per tal de diferenciar els modificadors de N dels modificadors de N', Radford (1981) comença a estudiar a la p.97 aquests dos "SNs"

(112) a. A student with long hair (56a)

b. A student of physics (56b)

i a les ps. 99-100 diu que «it may well be that N-bar complements can be separated from their heads more freely than N-complements: cf.

(113) a. A student came to see me yesterday with long hair (67a)

b. *A student came to see me yesterday of physics (67b)

Ara ja podem dir per què he criticat fins ara la tendència a donar sintagmes aïllats: perquè prou sovint no podem saber la classe d'incidència semàntica que fan els SAdjs, SPs i SAdvS (i per tant no podem saber quina estructura sintàctica hi ha). Això és el que passa a (112a) amb el SP *with long hair* (ja intentarem veure al pròxim punt per què *of physics* no es troba en aquest cas), que pot ser restrictiu o predicatiu segons l'oració en què es trobe. En el cas de (113a), *with long hair* és un modificador predicatiu, i és per això que es pot moure a la dreta de l'oració per indicar que és el modificador predicatiu comunicativament més important; però si fos restrictiu no s'hi podria pas moure, i hauria d'aparèixer obligatòriament dins del subjecte

(concepte que començarem a definir d'ací a poc)

(114) Un estudiant de cabells llargs / amb els cabells llargs vingué a veure'm ahir³²

4.3.5.2. Primera nota sobre el moviment

Newmeyer (1980: §6.1) i (1986: §7.2.1) diu que a finals dels 60 dos investigadors, Stanley Peters i Robert Ritchie (1969, 1971 i 1973), van demostrar que les regles transformatives eren tan irrestrictes que la teoria generativa d'aleshores no podia fer cap afirmació sobre el llenguatge, excepte una: que les oracions es generaven a través d'algun conjunt de regles. A causa dels estudis d'aquests investigadors, i també del fet que «nunca ha habido duda alguna de que el poder expresivo de las reglas transformatorias era demasiado grande», a principis i mitjans dels 70 es van fer molts estudis per reduir el poder de les transformacions (Newmeyer (1980: §6.1). Ara bé, el que vull comentar és anterior als anys 70³³. Segons Newmeyer (1986: §6.2.1), Chomsky (1964b) va cridar l'atenció sobre l'ambigüitat de (115a), car aquesta oració es pot interpretar o bé com a «a reduction of the relative clause *who was walking to the railroad station* » (115b), o bé com a *walk to the station* (115c). Chomsky continuà observant que si preguntàvem per *the boy*, l'oració resultant no era ambigua (115d), car només podia tenir la interpretació de (115c)

(115) a. Mary saw the boy walking to the railroad station

³² Al pròxim punt tractarem un poc l'alternança *de / amb*.

³³ El lector de Newmyer (1980: §6.2.2) i (1986: §6.2.2) troba la següent anècdota: Joseph Emonds va formular el 1970 una «restricció sobre la preservació de l'estructura» («a transformation rule can move an element of category C only into a position in a phrase marker held by a node of category C», 1986 p.149) que ha tingut una acceptació immensa fins als nostres dies, però que rarament s'ha usat per decidir-se entre dues possibles anàlisis. Newmeyer creu que hi ha tres raons per explicar aquest fet estrany i paradoxal («somewhat paradoxical»), la segona de les quals és aquesta: «the claim that a rule is structure preserving is tantamount to the claim that its output could be base-generated without any great complication ensuing» (p.151) (i per tant, dic jo, les regles de moviment no fan cap funció en la generació *sintàctica* d'oracions).

(Newmeyer (1986 146 (6.9)))

b. [NP [NP the boy] [walking to the railroad station]] (ídem (6.10a))

c. [NP the boy] [walking to the railroad station] (ídem (6.10b))

d. Who did Mary see walking to the railroad station? (ídem (6.11))

Chomsky intentà explicar aquests fets (que no són pas més misteriosos que els que hi ha a l'oració *Portes el vestit nou* , on l'adjectiu pot fer una modificació semàntica o bé restrictiva –sobre *vestit*– o bé predicativa –sobre *el vestit*) a través del següent principi (que no sé si es pot qualificar de “formal”, però que jo no sé reduir a la raó)

(116) The A-over-A Principle. If a transformational rule has the potential to apply both to a particular node and to another node of the same category which dominates it, only the dominating node may be affected by the rule (Newmeyer (1986: 146))

4.3.5.3. Sobre algunes restriccions de Ross (1968)

Una mica més tard, el 1968, John R. Ross va publicar un llibre que el Generativisme ha considerat tan important que «throughout the 1970s it was second in number of citations only to Chomsky's *Aspects of the Theory of Syntax* in publications dealing with syntax» (Newmeyer (1986: §6.2.1)). Aquest estudi tenia l'objectiu de restringir les regles de moviment, i els quatre principis més importants que va formular segons Newmeyer són els següents: restricció sobre el sintagma nominal complex, restricció sobre les estructures coordinades, condició sobre la ramificació de l'esquerra («Left Branch Condition») i restricció sobre el subjecte oracional. Ens pararem a comentar aquests quatre principis, cosa que farem en part a través de Newmeyer (1986) i en part a través de Bonet i Solà (1986).

El manual de Bonet i Solà intenta explicar les restriccions sobre el moviment a partir de la «*Condició de Subjacència* , formulada originàriament per Chomsky (1973) i mantinguda per aquest autor en les seves darreres teoritzacions... com a enunciat principal de la teoria encarregada de formular

restriccions locals per a les regles de moviment» (p.31), la qual condició Bonet i Solà formulen de la manera següent

(117) Condició de subjacència. Cap constituent no pot travessar més d'un nòdul-fita que el contingui en una aplicació d'una regla de moviment. Nòduls-fita poden ser, en principi, SN i O, o bé SN i O' (p.131)³⁴

Segons Bonet i Solà, aquest principi explicaria la restricció del subjecte oracional de Ross, formulada a (118a) i exemplificada amb diversos exemples, dels quals reproduïrem el primer ((118b) i (118c)), on el lector pot veure que el moviment travessa més d'un nòdul-fita tant si es fa directament a l'esquerra de l'oració com si es fa a través de dos moviments

(118) a. Cap constituent no pot ser mogut fora d'un subjecte oracional (p.145 (53))

b. *¿Quina disciplina estudiar pot ser una ocupació interessant? (ídem (54))

c. [O₁' [SN_i Quina disciplina] [O₁ [SN [O₂' [O₂ estudiar [SN_i Ø]]]] pot ser una ocupació interessant]] (ídem (54))

Aquest exemple deixa indefens el lector perquè és molt complex pel fet d'usar un infinitiu (i els altres exemples que hi ha no són pas més senzills), i per tant serà interessant que busquem exemples no tan complexos, com ara el següent: si diem (119a), que solem analitzar com a (119b), ¿per què no podem dir (119c), on el SP només ha travessat un SN, i per tant no viola la condició de subjacència? (No cal dir que és indistint que hi haja un mot-*qu* (119d) o no (119c).)

³⁴Un estudi de les construccions locatives de (60) i (105) faria variar aquesta "condició" en el sentit que un SP també pot ser un «nòdul-fita». Per una altra banda, el que importa no és només la naturalesa categorial d'aquests «nòduls-fita», SX, sinó també el nivell de projecció del nucli, Xⁿ, en què es troba el modificador capaç de moure's, com comentarem aviat.

- (119) a. El sostre de la sala està acabat de pintar
 b. [SN El sostre de la sala] [SV està acabat de pintar]
 c.*[SN De la sala [SN el sostre]] [SV està acabat de pintar]
 d. *[SN De quina sala [SN el sostre]] [SV està acabat de pintar]

Per solucionar aquest problema, jo recordaria una opinió del punt anterior: que la causa del moviment dels predicatius (que pot fer que diguem (120a) o (120b))

- (120) a. He deixat un anell en la capsa
 b. He deixat en la capsa un anell

deu ser el diferent grau d'importància comunicativa, i com que aquest factor no pareix d'entrada que haja de poder actuar en els modificadors restrictius, podríem pensar que la dualitat tema / rema no pot fer moure aquests modificadors (modificadors, però, que sí que es poden moure, vegeu (123)). I bé, com que el subjecte és (en una primera aproximació) un determinat "SN" de l'oració que només té modificadors restrictius, ja podem començar a intuir la raó de la restricció de Ross³⁵.

Una altra de les restriccions de Ross és la del sintagma nominal complex,

³⁵ Això permet de començar a contestar la pregunta de la n.30, per què no podem dir
 (i) ??? L'Arnau molt cansat va dir adéu

En la mesura que el subjecte és un nom restringit, si no col·locàvem pauses entre el subjecte i un predicatiu seu, el receptor podria entendre que és un modificador restrictiu, com veurem si canviem el nom propi per un nom comú (recordem que el nom propi en general no admet modificadors restrictius, excepte el tipus de (ii), que obliga a introduir especificadors, independentment que la llengua tinga o no tinga el costum d'introduir "l'article personal")

(ii) Aquest no és el Joan que jo coneixia

(iii) L'italià molt cansat va dir adéu

(iv) L'italià sense vergonya va dir adéu

Ara bé, si el predicatiu del subjecte no es pot interpretar com a modificador restrictiu (cosa que pot variar segons la llengua, vegeu el pròxim punt), aleshores la pausa esdevé opcional (i en tot cas no és necessari que hi haja canvis tonals, que sembla que és l'element decisiu, no les pauses)

(v) En aquesta casa (,) l'italià va dir adéu

Notem finalment que ara ja podem entendre l'oració (48) de §1.4.8

(vi) L'afirmació del Joan *en el context esmentat* ja no la podem considerar errònia avui en dia

ja que el SP subratllat no és res més que un predicatiu del subjecte mogut a l'esquerra del verb, encara que no ha anat a parar a l'esquerra del subjecte, cosa potser no predominant, encara que jo diria que no és massa estranya (vegeu (139b) i (140)).

que Bonet i Solà formulen com a (121a) i exemplifiquen amb diversos exemples, un dels quals és (121b), pregunta que pressuposa (121c)

(121) a. Cap element no pot ser extret per una regla de moviment fora d'una clàusula complement nominal (p.143 (47))

b. * [O₁' [S_{Ni} Quina cançó] [O₁ coneixes [S_N l'artista [O₂' que
 |-----|
 |-----| |-----|
 [O₂ va cantar [S_{Ni} ø]]]]]] (p.143 (48a))

c. Conec l'artista que va cantar la cançó *Encisat per tu*

Aquesta restricció té una cosa comuna amb l'anterior: que s'aplica a un SN, i com que el Generativisme considera que dins del SN només és possible que hi haja modificadors restrictius, tindrem que hi ha la mateixa situació que en la restricció anterior. Per una altra banda, hi ha un aspecte que cal ressaltar: el fet que tant als anys 60 com als 80 tenim la mateixa concepció, que tota «categoria» es pot moure (*moveu* α actualment), i per tant hem de restringir. Si en compte de partir d'aquesta concepció tan extraordinàriament alingüística, partíssem de la concepció contrària, hauríem de pensar que *cap constituent no es pot moure excepte que la teoria diga el contrari per causes concretes* (concepció, diguem-ho de passada, que retria homenatge a una cosa tan fonamental com és l'ordre). I bé, si partíssem d'aquesta concepció, aleshores no ens estranyaríem gens que no puguem extraure un constituent d'una oració de relatiu restrictiva enfora del SN que conté aquesta oració. De fet, si jo preguntàs que per quina raó hauríem de poder extraure un constituent d'aquesta oració, crec que cap lingüista no podria contestar aquesta pregunta (excepte que digués: perquè tot es pot moure). És veritat que hi ha moviments en què el constituent mogut «pot arribar a travessar un nombre indefinit de nòduls-fita» (Bonet i Solà (1986: 133)), com en aquest exemple d'aquests autors

(122) ¿Quanta gent diuen que en Pere assegurava que els periodistes havien vist que hi havia? (p. 133 (22c))

però això no és una cosa ordinària sinó excepcional³⁶, i per tant, el que haurem de fer no és estendre teòricament aquesta possibilitat excepcional a totes les estructures sintàctiques (que faria que tota la Sintaxi esdevingués excepcional), sinó tractar d'explicar per què algunes voltes podem "violentar" les estructures sintàctiques.

Farem un altre parell d'observacions. La primera és que una manera de començar a traure l'aigua clara d'aquest intricat món del moviment, potser fóra partir d'aquesta idea: els modificadors restrictius d'un determinat SN_i poden tenir una certa llibertat de moviment (que cal justificar) dins de l'àmbit de la restricció del seu SN_i, però no poden en general passar a l'àmbit de la predicació del seu SN_i (vegeu, però, §4.3.5.4), ni molt menys a un àmbit d'un altre SN_j, independentment que siga el de la restricció o el de la predicació. No cal dir que aquesta condició, tan senzilla i comprensible, comença a explicar la causa de la restricció del subjecte i la del "SN complex" (i també la tercera restricció que veurem). Segurament, en català tenim més d'una possibilitat de moviment en l'àmbit de la restricció, com fan pensar les oracions de (123)

- (123) a. L'oració és [SN [Nⁿ la projecció màxima màxima]]
(vegeu la n.37 de §1.4.8)
- b. L'oració és [SN [Nⁿ la màxima projecció màxima]]
- c. Establirem [SN [Nⁿ un parell més de condicions]]
- d. Establirem [SN [Nⁿ un parell de condicions més]]

Igualment, els modificadors predicatius d'un SN_i poden tenir certa llibertat per moure's dins de l'àmbit predicatiu del seu SN_i a causa de la diferent importància comunicativa que poden tenir. Com que segons aquest treball, el SN que conté el subjecte és l'oració, resultarà que els predicatius del subjecte tindran una certa llibertat per moure's per l'oració, encara que han

³⁶ Vegeu l'opinió de Bonet i Solà: «Existeixen condicionaments de tipus lèxic sobre les possibilitats de «salt» d'un COMP [complementitzador] a un altre: el verb de la clàusula corresponent al COMP superior ha de pertànyer, en efecte, a una família de verbs de característiques precises, anomenats «verbs-pont», perquè el salt pugui esdevenir-se feliçment» (p.135)

de respectar diverses condicions, la més elemental de les quals és que no vagen a parar ni a l'àmbit restrictiu ni a l'àmbit predicatiu de cap altre SN_i de l'oració. Per una altra banda, els predicatius de l'objecte i dels SPs no solament es poden moure per l'àmbit de la predicació dels seus sintagmes, sinó que en el cas de la llengua catalana poden eixir-se'n i moure's per l'àmbit de la predicació del SN que conté el subjecte (vegeu (106)), encara que aquesta possibilitat té restriccions especials que es podrien resumir de la manera següent: un predicatiu que no estiga regit per alguna projecció del N_i que forma una oració, pot moure's (=l'emissor el pot moure) per l'àmbit de la predicació de N_i sempre que hi haja alguna necessitat comunicativa i que el receptor pugui reconstruir a través de qualsevol mitjà els diversos SN o SPs d'una oració (vegeu (107)). No cal dir que aquestes observacions no conformen una delimitació precisa sobre les regles de moviment, però sí que podrien ser unes primeres fites que ajuden a delimitar i clarificar aquesta mar del moviment, tan mòbil i tèrbola.

I la segona observació és que a les darreres pàgines estem observant una altra de les "proves" per deduir l'estructura sintàctica: la interrogació (i el que en general hi va lligat, els mots-*qu*). Renuncie a entrar en aquesta qüestió, encara que sí que voldria observar que els mots-*qu* tenen una coincidència amb els clítics: que serveixen per referir-se a diferents nivells d'un SN, des del nivell de la quantificació (que és el nivell mínim d'un SN; (124a)) fins al nivell oracional (que és el nivell màxim d'un SN segons aquest treball; (124b)), passant pel nivell de la determinació (124c) o el de certs predicatius de certs SNs (124d)

- (124) a. Jo també n'he plantat [de melonar]
- b. Jo també ho he dit [que arribaria tard]
- c. Jo també l'he llegit [aquest llibre]
- d. No hi deixes aquest gerro [en el prestatge de dalt]

nivells d'un SN que grosso modo es corresponen amb els mots-*qu* següents

- (125) a. ¿Quant de melonar has plantat?

- b. ¿Què has dit?
- c. ¿Quin llibre has llegit?
- d. ¿On no he de deixar aquest gerro?

La tercera restricció de Ross és aquesta condició

- (126) a. Left Branch Condition. No noun phrase on the left branch of another noun phrase may be extracted from that noun phrase (Newmeyer (1986: 147))
- b. *[NP whose] did you like [NP — [N book]] (ídem (6.18))

on aquest suposat "SN de l'esquerra" és el possessiu, que és un modificador restrictiu del nom, i per tant continuem en la mateixa situació de les dues restriccions anteriors. Diguem de passada (i genèricament) que quan no preguntem pel subjecte, l'objecte o algun dels predicatius dels anteriors, aleshores tenim dos recursos, o moure cap a l'esquerra de l'oració el constituent que el conté, o no fer cap moviment

- (127) a. ¿El llibre de qui t'ha agradat?
- b. ¿T'ha agradat el llibre de qui?
- c. T'ha agradat el llibre ¿de qui?
- d. */? ¿De qui t'ha agradat el llibre?

cosa comprensible, car si diguéssim (137d) estaríem extraient un modificador restrictiu, *de qui*, de l'àmbit restrictiu del su SN, però si diem (127a) estem movent el nom nuclear de l'oració amb els seus modificadors restrictius (això és, el subjecte), constituent oracional que es comporta en relació al moviment com qualsevol dels seus predicatius.

La darrera de les quatre restriccions més importants de Ross no té relació amb l'oposició \pm restrictiu, però la comentarem perquè afecta el difícil món de la coordinació.

- (128) a. Coordinate Structure Constraint. No conjunct in a coordinate structure may be moved, nor may any element in a conjunct be

moved (Newmeyer (1986: 147))

b. *[NP what] was John eating [NP [NP beans] and —]

Hem vist a (12b) que Jackendoff donava la regla següent per a la coordinació: $X^i \rightarrow X^i - (\text{conj} - X^i)^*$. Aquesta regla té diversos defectes, com ara no considerar que es poden coordinar un SP i un SAdj o un SAdv, però que en canvi no es poden coordinar dos SPs predicatius si no pertanyen a la mateixa classe semàntica (excepte que hi haja èmfasi)

(129) a. Has de portar la verdura [SP al mercat central i al mercat d'abastos]

b. ? Has de portar la verdura al mercat central i en aquesta camioneta

Més enllà del problema dels dos nuclis (notat per Jackendoff) i d'aquests dos (més uns altres que hi ha), la formulació de Jackendoff té una qualitat: assenyalar que el constituent sintàctic resultant de la coordinació té el mateix "nivell sintàctic", i per tant podem pensar que el conjunt és una unitat sintàctica "fosa" que no es pot separar³⁷. Observem que en la coordinació actuem com a (127), encara que les unitats sintàctiques coordinades formen un predicatiu del subjecte

(130) a. ¿Al mercat central i on més he d'anar?

b. ¿He d'anar al mercat central i on més?

c. He d'anar al mercat central ¿i on més?

³⁷ De fet, de les quatre classes de relació que poden establir les preposicions, la més forta deu ser la de la coordinació, seguida per la subordinació restrictiva, després per la subordinació predicativa i finalment la subordinació "adverbial". Els modificadors "adverbials" són els que tenen més possibilitats de moure's, els restrictius en deuen tenir poques, i els modificadors coordinats possiblement no en tenen cap, ja que segons la hipòtesi que faré (§7.6.3) no és igual des d'un punt de vista sintàctic (i) que (ii)

(i) El colom i el pit-roig són ocells

(ii) El pit-roig i el colom són ocells

ja que a (i) el nucli sintàctic seria *el colom* (i *el pit-roig* la perifèria), i a (ii) *el pit-roig* seria el nucli (i *el colom* la perifèria).

4.3.5.4. Més sobre l'oposició \pm restrictiu i el moviment

A l'apèndix 6 hi ha una oració interessant, la d'(11), que reproduïc ací

(131) Li va sucra una hòstia a la cara que el va tombar de tò

L'oració de relatiu d'aquesta oració, ¿és restrictiva o predicativa?, i ¿sobre què actua? Per intentar contestar aquestes preguntes, jo començaria observant que també es pot dir

(132) ?Li va sucra una hòstia que el va tombar de tò a la cara

encara que és un poc rara perquè és una oració "marcada" comunicativament, ja que exigeix que el destí siga el rema, com ara suposant que és la resposta d'aquesta pregunta

(133) ¿A on dius que li va sucra una hòstia que el va tombar de tò?

Aquesta observació fa pensar que l'ordre bàsic no és el de (132) sinó el de (131), i per tant haurem de veure des d'aquesta perspectiva si l'oració de relatiu és predicativa o restrictiva. Si la relativa fos predicativa, tindriem que estaria fent una predicació sobre un nom que tindria prèviament una altra predicació (*una hòstia a la cara [d'ell o a ell , li]*); aquesta possibilitat aniria en contra de la creença general que les relatives predicatives han d'anar entre pauses i canvis tonals, i sobretot, jo no sabia explicar quina classe de predicació faria aquesta relativa. Tota una altra cosa s'esdevé si la mirem com a restrictiva: li va sucra no *qualsevol* hòstia a la cara, sinó *una que el tombà* . Tanmateix, si aquesta interpretació és correcta, he de dir que les hipòtesis que estem fent no són capaces d'analitzar i d'explicar l'oració de (131), ja que hi hauria aquests fets: el nucli *hòstia* tindria el modificador restrictiu, *un* , ja que aquest quantificador, com en general tots els quantificadors (excepte *tot* en català i potser uns altres en unes altres llengües, vegeu §7.4.5), només pot ser restrictiu; en un nivell més perifèric tindria el modificador predicatiu *a la cara* , i en últim lloc hi hauria una altre modificador restrictiu, l'oració de relatiu; en resum, hi hauria això:

[[[restrictiu +nucli] +predicatiu] +restrictiu]. Davant d'aquestes dades crec que podem pensar dues coses: o bé és possible que puguem restringir l'abast referencial d'un nom que ja té modificadors restrictius i predicatius, o bé el modificador relatiu restrictiu de (131) no incideix sobre el nom predicat, sinó sobre el nucli nominal absolut, *hòstia* (que és el que fa pensar la paràfrasi *no qualsevol hòstia sinó una que el tombà*). La primera possibilitat jo no la sé entendre, i per això no apareix entre les hipòtesis d'aquest treball; i la segona planteja el problema de saber què fa un modificador restrictiu fora de l'àmbit de la restricció.

Potser encara hi ha una altra possibilitat: que ja hàgem arribat a un exemple que qüestione l'oposició \pm restrictiu. Ara bé, en compte d'emprendre aquest camí, jo agafaria aquest altre: l'ordre *sintàctic* bàsic no és el de (131) sinó el de (132), hipòtesi que ens explicaria que el modificador oracional només incideixca (i restrictivament) sobre el nucli absolut *hòstia*. No cal dir que aquesta hipòtesi planteja de seguida el problema de saber per què l'ordre bàsic seria el de (132), quan l'ordre de (131) és més ben sonant. Jo intentaria explicar aquest problema notant que el modificador restrictiu és oracional, i tenim la tendència a traslladar a la dreta certs modificadors oracionals i en general certs constituents *pesats* (tendència que s'ha assenyalat moltes vegades en els estudis generativistes); la causa d'aquesta tendència jo diria que és la mateixa que la que hem vist a §4.2.5 parlant sobre la hipotètica tendència a posar davant els modificadors adjectius d'un N^n , i darrere els modificadors preposicionals: facilitar al receptor la interpretació del missatge. Si això és veritat, hauríem de pensar que aquesta tendència té tanta força que fins pot arribar a violentar l'estructura sintàctica, com és el cas de l'oració de (131). Vegeu a (134) un exemple en què el modificador restrictiu oracional va davant del predicatiu, i on jo no trobe necessitat d'emmarcar comunicativament aquesta oració per trobar-la "normal"

(134) Com que volia lliurar-se de l'exèrcit, es va fer l'operació
que sempre resulta en el nas

Cal dir que els anglòfons poden anar més lluny que nosaltres, car no és

inaudit que el lector estranger veja que traslladen a la dreta de l'oració un modificador de relatiu que afecta restrictivament el nom que forma el subjecte (i del qual forma part segons les hipòtesis d'aquest treball), com a (135a) (que dóna Newmeyer sense parlar del que ara ens interessa), possibilitat inexistent en català (135b); nosaltres diríem (135c)

- (135) a. The rat died that was eaten by the cat that the dog chased
(Newmeyer (1986 p.172 (73)))
b. ? La rata va morir que s'havia menjat el gat que havia acaçat el gos
c. Va morir la rata que s'havia menjat el gat que havia acaçat el gos

Per una altra banda, hem d'observar que no solament es poden moure violentant l'estructura sintàctica "certs constituents pesats", sinó també "certs constituents lleugers", com podem veure a (136a-b); a (136c-d) hi ha el mateix cas, amb la diferència que a (136c) hi ha un modificador oracional restrictiu de l'adjectiu (vegeu §4.3.2) traslladat a la dreta de l'oració

- (136) a. Es va pegar un colp molt fort en el braç
b. Es va pegar un colp en el braç molt fort
c. Es va pegar un colp tan gran en el braç que se'l trencà
d. Es va pegar un colp en el braç tan gran que se'l trencà

¿Què pot causar que l'emissor pugui traslladar els modificadors restrictius *molt fort* i *tan gran* a la dreta de les oracions de (136b) i (136d)? Si el lector compara les oracions de (131) i de (134) veurà que hi ha una diferència: a (131) el nucli *hòstia* té com a especificador el quantificador *un* (*una hòstia que el va tombar de tòs*), mentre que a (134) té com a especificador l'article (*l'operació que sempre resulta*); no és ara cosa d'entrar en l'estudi de *el / un*, però sí que voldria observar que quan usem l'article (o uns altres determinants: demostratius i el clític *el*) sembla que hi ha tres possibilitats: que el receptor conega la referència del nom restringit (137a); que la referència siga única (137b), o que el receptor no conega la referència del nom restringit, però que aquest nom restringit ja s'haja introduït en el discurs (137c-e)

- (137) a. Ha vingut la Maria / la persona que vares saludar ahir
 b. He vist la lluna / el veí de dalt
 c. Compra *un* novel·la del Baltasar Porcel i me *la* portes
 d. Compra (una paperina de) roses i ens les menjarem
 [exactament (totes) *les* que tu hauràs comprat]
 e. Compra (una paperina de) roses i en menjarem
 [una quantitat indeterminada de les roses que hauràs comprat,
 independentment que siga la quarta part, la meitat o tot]

I bé, quan el receptor ja coneix el nom restringit (i tant hi fa que el conega referencialment (137a) com *discursivament* (137c)), aleshores el modificador restrictiu pareix que no es pot moure a la dreta de l'oració

- (138) a. ? Com que volia lliurar-se de l'exèrcit, es va fer l'operació en el
 nas que sempre resulta [No cal dir que entre *nas* i *que* no hi ha
 pausa]
 b. ? Es va apegar la senyera en el braç que li vares donar l'altre dia

Aquestes observacions fan pensar que la gradualitat remàtica també es pot donar en els modificadors restrictius del nom quan el receptor no coneix ni referencialment ni discursivament el nom restringit. Aquesta hipòtesi explicaria un recurs molt freqüent de la llengua catalana parlada (i que no té res que l'invalide per a la llengua escrita): traslladar a la dreta o a l'esquerra de l'oració l'objecte sense la quantificació de l'especificador (o el subjecte quan es donen "determinades condicions") quan el que més importa comunicativament és la quantificació de l'especificador; és possible que quan el nom (amb restrictius "de la dreta" o sense) siga temàtic, pugui anar tant a la dreta de l'oració com a l'esquerra, mentre que si és remàtic però secundari, potser només pot anar a la dreta

- (139) a. N'he d'escriure tres, d'articles (sobre sintaxi)
 b. (De) companyies (de teatre d'Alcoi) n'han vingut tres
 c. Aquesta pedra no la posaràs en l'encenedor
 d. No posaràs [_{S_N} aquesta pedra en l'encenedor]

Les oracions de (139a-b) més la de (139c) (l'estructura "no marcada" de la qual és (139d)) fan que una teoria sobre el moviment haja de considerar en quins casos es poden moure no solament modificadors predicatius del subjecte i modificadors predicatius de modificadors predicatius del subjecte, sinó també certs "modificats". Dit d'una altra manera: perquè un element es pugui moure no és una condició que haja de ser una projecció màxima, i no solament es poden moure perifèries (que són projeccions màximes), sinó també nuclis (que no poden ser projeccions màximes, car un nucli només és nucli si té perifèria; com ara el subjecte o el cas de (139a-b)).

Diguem de passada que les oracions de (139a-b) fan rebutjar una de les quatre condicions del moviment que dóna Chomsky (1986), concretament aquesta: «Only a maximal projection can move to the specifier position» (p.4 (4c)). Chomsky diu que aquesta propietat es basa «on the X-bar theoretic assumption that heads cannot be base-generated without a maximal projection so that a bare head cannot appear in the specifier position to receive a moved X^0 category» (p.4). L'oració de (139a) també fa modificar la hipòtesi de Fiengo (1974, 1977) que el moviment només es faria cap a l'esquerra; Newmeyer (1980: 263-265) (que és d'on he tret la informació sobre Fiengo), continua dient que aquest autor nota que hi ha un moviment cap a la dreta, el de

(140) There are three books on the table

però en aquest cas "l'element" *there* absorbiria la traça que hi hauria deixat el moviment del subjecte; el problema és que en català no hi ha cap "element" que pugui fer aquesta funció tan rara d'absorbir traces. Siga com siga, el cas és que els moviments cap a la dreta en català són normalíssims, i no solament en el cas del clíctic *en*, sinó també en el cas dels altres clítics i en més construccions (a (106c) n'hi ha un exemple, encara que no tractaré de demostrar-ho en aquest treball, i recordem els casos de (131), (135) i (136)), tant amb finalitat rematitzadora (sense pausa) com tematitzadora (en general amb pausa si no es parla molt ràpidament).

4.3.6. Sobre l'oposició \pm restrictiu i les preposicions

4.3.6.1. Introducció

L'oposició \pm restrictiu és fonamental per entendre determinats usos preposicionals o casuals, car jo diria que aquesta oposició té la següent implicació: hi ha, d'entrada, una sola preposició o cas que realitza la funció restrictiva (*de* en català i el cas genitiu en llatí), però múltiples preposicions o casos que realitzen la funció predicativa. En aquest punt em centraré en el català, però abans comentarem un poc el cas genitiu, sobre el qual opina Bassols de Climent (1956 v.I p.65) que «es muy difícil determinar cuál es el significado originario de este caso y más aún dar una definición que abarque sus distintos y variados usos».

Lyons (1968: §7.4.5), usant una terminologia molt confusa en què no entraré, fa equivaldre *genitiu* i «adnominal 'possessive'» (p.295), encara que observa que «the terme 'possessive' is semantically far too specific for the most typical function of the 'genitive'» (p.296). Efectivament, ¿quina classe de "possessió" hi ha a

(141) Mira [S_N la [N_n muntanya de la dreta]]

Lyons continua observant que en moltes llengües de tot el món (i no relacionades genèticament) hi ha «un paral·lelisme colpidor» («a striking parallelism») entre el genitiu i l'adjectiu, i entre el genitiu i el subjecte i l'objecte d'un verb. En relació als genitius "objectius" i "subjectius", vegeu els comentaris sobre (109) de §4.3.4, i en relació al genitiu i l'adjectiu, ¿per què hi ha un paral·lelisme? L'adjectiu pot fer la funció restrictiva, *però també pot fer la funció predicativa*. Això, però, no era cap problema per a Lyons (1968) pel fet que aquest autor usava les transformacions i feia derivar «la funció atributiva» dels adjectius (=funció restrictiva) de «la funció predicativa» a través de l'excepcional verb *ser*

- (142) a. The pencil is Harry's / The Harry's pencil (p.297)
b. The pencil is red / The red pencil (p.297)

La conclusió de Lyons és aquesta: «The most typical function of what is called the 'possessive', or 'genitive', is to modify a noun, or noun-phrase» (p.296). El principal problema d'aquesta cita és aquest: que la funció de modificador d'algun nivell de projecció del nom («noun, or noun-phrase») és la funció no solament «dels genitius», sinó també de qualsevol altre modificador de N^n , amb la qual cosa resulta que no estem dient res sobre el genitiu (excepte que és un modificador nominal).

Molt més interessant seria intentar comprovar aquesta afirmació: les llengües casuals és possible que tinguin un cas instrumental, o un locatiu, o datiu, etc., però també és possible que no el tinguin; tanmateix, no hi ha cap llengua casual que no tinga genitiu. No puc demostrar empíricament l'afirmació anterior, però sí que és fàcil constatar que quan una llengua casual va descomponent-se i esdevenint preposicional (o postposicional, això igual té, vegeu §7.2), el genitiu no desapareix pràcticament fins al final. Vegem-ne uns exemples de llengües que eren o són pobrament casuals (i per tant es trobaven o es troben cap al final del període casual). Si exclouem el nominatiu com a cas (vegeu §5.3.2.2) i tenim en compte que l'objecte-acusatiu és un modificador tan fonamental com enigmàtic³⁸, aleshores tenim el següent: el llatí tenia quatre casos (acusatiu, genitiu, datiu i ablatiu; els predicatius categorialment nominals es repartien fonamentalment entre l'acusatiu –una espècie de destí– i l'ablatiu –una espècie d'origen–; pel que

³⁸ Solà (1987b) observava que la tradició havia classificat els "circumstancials" segons etiquetes semàntiques (de lloc, de manera, de temps, etc.), però que no hi havia res d'això en l'etiqueta "complement directe o objecte". Jo diria que aquesta diferència de tractament no pot ser pas casual, sinó efecte d'aquest problema: que no sabem quina classe de modificació semàntica predicativa fa l'objecte sobre el subjecte; això explicaria que no hàgem pogut trobar una etiqueta semàntica adequada per a aquest modificador, per la qual cosa o bé hem recorregut a l'etiqueta "formal" *complement directe* (=modificador que no necessita una preposició mitjançera) o bé a una etiqueta que s'oposa a *subjecte*, *objecte* ('que jau davant [del subjecte]')

Per una altra banda, hi ha la qüestió de "les llengües ergatives", descrita amplament a Comrie (1981), però no explicada. No hi entraré en aquest treball, però voldria assenyalar que tinc la sospita que el dia que siguem capaços d'explicar els misteris que comporten aquestes llengües, possiblement podrem avançar passes gegantines cap a l'origen del llenguatge (i potser també cap al present: què és l'objecte).

fa al datiu, podrien ser pertinents les observacions de l'apèndix 4: pas de \pm animat a \pm humà); el grec de l'antiguitat en tenia tres (entre els quals el genitiu), i l'àrab i l'alemany en tenen dos (entre els quals el genitiu). En poques paraules: conforme els casos van minvant, pareix que van quedant cada vegada més clarament dos casos, el genitiu (funció restrictiva) i un altre (que a través de les preposicions fa la funció predicativa). Per una altra banda, val la pena observar que Greenberg (1963) feia aquestes tres assumpcions: totes les llengües tenen a) subjecte i predicat; b) categories sintàctiques, i c) *genitiu* (p.74). No cal dir que aquesta etiqueta cal interpretar-la com a "SP restrictius d'un nom", però que Greenberg triàs aquesta etiqueta per referir-se tant a les llengües casuals com a les preposicionals, no pot ser una casualitat.

4.3.6.2. Una preposició restrictiva, de, oposada a una multiplicitat de predicatives

La raó per la qual només hi ha d'entrada una preposició, *de*, que fa la funció restrictiva, i una multiplicitat que fa la funció predicativa, sembla en principi que és senzilla. Quan prediquem coses d'un nom prèviament restringit, podem predicar coses semànticament diverses segons la classe de preposicions que triem per tal de posar en relació un SN modificador i un Nⁿ modificat; si volem que aquesta predicació siga locativa, doncs haurem de triar una preposició que pertanyi al conjunt de les preposicions locatives (i conforme vulguem que siga la classe de predicació locativa, en triarem una o una altra del conjunt locatiu); si volem que siga temporal, doncs triarem una preposició temporal; si comitativo-instrumental, doncs una preposició comitativo-instrumental, etc. Ara bé, quan fem l'operació sintàctica de restringir l'abast referencial d'un nom, tota aquesta diversitat de possibilitats sembla que desapareix. Per exemple, si veiem entrar una persona amb un vestit determinat en el lloc on ens trobem, podríem dir (143a), però si al cap d'una estona se'n va, tant podem dir (143c) com (143b) (després veurem per què). Seguint en la mateixa preposició, si veiem que un conjunt de persones

estan treballant en un sequer, podríem dir (143d), i si al cap d'una estona tornem a parlar d'aquest xicot, jo diria preferentment (143e), encara que no exclouria (143f)

- (143) a. Ara entra una persona amb un vestit blavenc
- b. La persona del vestit blavenc se n'acaba d'anar
- c. La persona amb el vestit blavenc se n'acaba d'anar
- d. Aquell jovenet està treballant amb un rascle
- e. El jovenet del rascle treballa com una centella
- f. El jovenet amb el rascle treballa com un centella

Ara bé, si passem de la preposició comitativo-instrumental *amb* a la preposició posicional *en*, veurem que el canvi de preposició és obligatori en català (144a-c), i si en compte de ser una preposició "feble" és una de les "fortes", hem d'introduir la preposició *de* obligatòriament (144d-f)

- (144) a. He deixat dues novel.les de Llorenç Villalonga en el prestatge
- b. Les dues novel.les de Llorenç Villalonga del prestatge són prou interessants
- c. ? Les dues novel.les de Llorenç Villalonga en el prestatge són prou interessants
- d. He deixat una novel.la damunt del prestatge
- e. Espolsa la novel.la de damunt del prestatge
- f. ? Espolsa [SN la [Nn novel.la damunt del prestatge]]

Aquest fenomen del català (i de les llengües romàniques en general si no vaig errat) no es dona en anglés, o en tot cas no té la mateixa amplitud que en català, de tal manera que un anglòfon pot usar perfectament l'estructura restrictiva de (145b) (que es relaciona amb l'estructura predicativa de (145a)) o treballar (145c) en el sentit de (145d) (que és el que fa Matthews (1981: 8)), mentre que un catalanoparlant tendiria a interpretar-la com a (145e); la preposició *de* de (144e) no és necessària en anglés, i per això poden dir

(145f)³⁹, que contrasta amb (145g)

- (145) a. I put the table in the coin
b. [SN the [Nn table in the coin]] is big
c. Leave the meat in the kitchen
d. Deixa la carn de la cuina
e. Deixa la carn a la cuina
f. The man next the door is John
g. L'home *de* prop de la porta és el Joan

No cal dir que cal tenir en compte aquestes diferències en les traduccions de l'anglès a les llengües romàniques, cosa que possiblement no va fer el traductor castellà de Searle (1972) quan escrigué pràcticament seguits aquests fragments

- (146) a. Comprender una oración es asociar *ideas en la mente* con términos... (p.⁵⁴; subratllat meu)
b. ¿Qué es lo que convierte a *las ideas en la mente* en un juicio?
(ídem)

Si *en la mente* fos un predicatiu posicional a (146a), aleshores hauria d'anar o bé davant de *ideas* o bé després del SP comitatiu, ja que el locatiu afectaria no només *ideas*, sinó el conjunt *ideas con términos*. Per una altra banda, a (146b) hi ha una relació semàntica molt interessant, car hi ha dos locatius, *en la mente* i *en un juicio*, i un objecte, de manera que *en un juicio* conté l'objecte (segurament és un locatiu del tipus de *pensar en una cosa*) i el segon conté aquest constituent complex (*ideas en un juicio*); ara bé, jo diria que això no es pot expressar com a (146b), sinó més aviat a través d'aquestes possibilitats

- (147) a. Això és el que converteix les idees en judicis en la nostra ment
b. Això és el que converteix en la nostra ment les idees en judicis

³⁹ Aquesta llengua diferencia entre la preposició predicativa locativa d'origen, *from*, i la restrictiva "normal", *of*, cosa que explica que el modificador preposicional de (112b: A student of physics) no pugui ser predicatiu.

c. Això és el que en la nostra ment converteix les idees en judicis

I bé, una forma simple d'explicar el desordre de (146) és pensar que a la redacció original no hi ha modificadors predicatius sinó restrictius, és a dir, que caldria haver traduït de la manera següent

(148) a. Comprendre una oració és associar idees de la ment amb termes...

b. ¿Què és el que converteix les idees de la ment en un judici?

Diguem també de passada que el que estem veient ens permet d'entendre un problema que va posar Solà (1972 v.II p.17), la possible confusió de funcions entre un «complement nominal» i un «circumstancial» a

(149) a. La calçada d'aquest carrer fa 4 cm. d'ample (27)

b. La calçada en aquest carrer fa 4 cm. d'ample (27)

ja que a (149a) hi hauria un modificador restrictiu i a (149b) seria predicatiu (oració que té la mateixa estructura a l'esquerra del verb que l'oració (vi) de la n.36). Per una altra banda, l'oració de (149b) planteja el problema de saber si és possible que en català hi haja l'ordre *subjecte + predicatiu del subjecte + verb + resta de l'oració* (sense recórrer a les pauses i els canvis tonals), o si, contràriament, és preferible l'ordre *predicatiu del subjecte (,) + subjecte + verb + resta de l'oració*; ja he expressat la meua opinió a la n.36 que sí que és possible que hi haja un predicatiu del subjecte entre el subjecte i el verb, i (149b) fa pensar que Solà també té aquesta opinió (opinió que caldria verificar empíricament analitzant textos).

Tornem arrere. ¿Quina és la causa que quan passem de l'àmbit de la predicació a l'àmbit de la restricció tendim a prescindir ((143b) i (143e)) o prescindim obligatòriament (144b) de la preposició que usem en l'àmbit predicatiu, i usem o puguem usar en general la preposició *de*? Jo diria que quan usem noms restringits (cf. *la persona del vestit blavenc, el jovenet del rasclé, la novel.la de (damunt de) el prestatge*), l'únic que ens importa (o el que més ens importa) és que el SN modificador restringeix l'abast referencial

del nucli, i la relació semàntica referencial que hi haja entre el SN modificador i el nucli (locativa, temporal, etc.) passa a un nivell tan secundari que podem usar una sola preposició (o cas a les llengües casuals). Tornem a l'anglès, ja que el fenomen que estic tractant de descriure jo crec que explica per què aquesta llengua pot fer tan habitualment aquesta operació: traslladar el SP restrictiu a l'esquerra del nom i fer caure la preposició. Per exemple, en el cas de (145b: *The table in the coin is big*), com que aquesta preposició locativa no està fent una funció semàntica predicativa locativa, i com que la posició bàsica dels adjectius restrictius en aquesta llengua es troba entre els especificadors i el nom, els anglòfons podrien fer l'operació descrita (*the coin table is big*) sense cap problema semàntic pel fet que tota preposició usada com a restrictiva tindria el mateix valor semàntic (o com a mínim el fonamental), i per tant tant se valdria que hi hagués aquesta o aquella, o cap (posant el SN modificador en la posició dels adjectius restrictius, que no necessiten preposició per modificar un Nⁿ). Ara bé, si el SP té una funció predicativa, aleshores els anglòfons no poden fer aquesta operació, en primer lloc perquè col·locarien un modificador predicatiu en un àmbit restrictiu, i en segon lloc perquè el receptor no sabria quina relació semàntica hi hauria entre el modificador *coin* i el nucli *table*

- (150) a. *The coin table is big*
b. **I put the coin table*

4.3.6.3. Sobre amb *i* sense, preposicions restrictives i predicatives

A pesar del que hem vist fins ara, cal dir que la preposició *de* no és l'única que pot fer la funció restrictiva en català. Segurament han intervingut diversos factors en aquesta diversificació preposicional, alguns dels quals comentarem ara. Si ens imaginem que volem relacionar les paraules *persona* (com a nucli) i *seny* o *crisma* (com a perifèria), podríem dir (151a), encara que també podríem recórrer a l'adjectiu corresponent al nom (inexistent en el cas de *crisma*; (151b)). Ara bé, imaginem-nos que volem relacionar no *persona* i *seny* o *crisma*, sinó *persona* amb l'antònim o contrari de *seny* o *crisma*; en aquest cas disposem d'un derivat adjectiu més

aviat excepcional des d'un punt de vista derivatiu, *forassenyat*, i d'un derivat regular, *descrismat* (encara que no hi ha *descrismar*, ni —en el meu dialecte— *crismat* : és una de les moltíssimes idiosincràsies de la Morfologia Derivativa; (151c))

- (151) a. La Marta és una persona de seny / de crisma
- b. La Marta és una persona assenyada
- c. La Marta és una persona forassenyada / descrismada

Ja hem arribat a la qüestió que ens interessa: que vulguem relacionar *persona* i els antònims o contraris de *seny* o *crisma* a través d'un SP (no d'un SAdj). En aquest cas ens trobem que no podem dir com ara (152a) o (152b), sinó que hem de recórrer a la preposició *sense* (152c). Tenim per tant que en el cas d'aquests SPs, la preposició *sense* equival aproximadament a *de+negació del SN terme*

- (152) a. ? És una persona de no seny / de no crisma
- b. ? És una persona de desseny / de descrisma
- c. És una persona sense seny / sense crisma

Els SPs restrictius que hem estat comentant es relacionen amb SPs i SAdjs predicatius "modals", on els SPs usen les preposicions *amb* i *sense*, però no *de*

- (153) a. Ha vingut amb idees noves
- b. Ha vingut sense idees noves
- c. ? Ha vingut d'idees noves

I bé, com que l'estructura lingüística del català ha obligat a introduir la preposició *sense* per fer determinades tasques de la restricció (152c), no sembla massa estrany que una volta que hem introduït aquesta preposició en l'àmbit de la restricció, també puguem introduir la seua preposició antònima predicativa, *amb*, sobretot si el modificador restrictiu està relacionat amb un modificador predicatiu "modal", cosa que explicaria en principi que (143c: La persona amb el vestit blavenc) potser és més

acceptable que (143f: El jovenet amb el rascle) segons la meua opinió. Cal dir, però, que l'ús de *amb* desenvolupant una funció restrictiva en el cas dels comitativo-instrumentals no deu ser pas rar, car també s'hi dóna la dicotomia *amb* (predicatiu) i *de* (restrictiu) amb SNs "positius", i *sense* (predicatiu i restrictiu) amb SNs "negatius"; siga com siga, ací hi ha problemes que haurien de resoldre monografies sobre les preposicions, com ara el rebuig a usar *de* amb certs noms sense article o en el cas dels comitatius

- (154) a. ? La persona de rasclet treballa com una centella
b. ? Les persones de les amistats consolidades tenen més convivència
c. Les persones amb amistats consolidades tenen més convivència

Aquesta situació del català podria explicar dualitats com les de

- (155) Les persones de valor / amb valor saben que a vegades no s'han d'enfrontar a certs problemes

Per una altra banda, també ens explicaria per què molt sovint hom ha relacionat *de+SN* amb un adjectiu, ja que *de+SN* i *SAdj* (més les oracions de relatiu) són els que tenen encomanada preferentment la funció restrictiva. Diguem de passada que aquesta proximitat podria haver possibilitat que hàgem pogut crear una bona quantitat d'"expressions" formades molt sovint per *de+N* que poden fer funcions predicatives i "adverbials"; notem que a vegades *de+SN* és equivalent de l'adjectiu (156c-d), però a vegades no (156e-f)

- (156) a. Els vergonyosos miren de reüll
b. Els crancs caminen de costat
c. És una persona de diners
d. És una persona adinerada
e. Això és de categoria
f. Això és categorial

He de dir que no sé com s'ha d'analitzar sintàcticament aquest procés (i per

això he escrit «expressions» i *de+N* –no *de+SN*). Diguem també de passada que un estudi detallat d'aquestes qüestions hauria de veure si hi ha obligatòriament *amb* quan hi ha derivats (157b) (i intentar traure'n l'entrellat)

- (157) a. Ha vingut una persona de / amb valor / diners / categoria /
caràcter impossible / grans projectes
b. Ha vingut una persona ? de / amb tenacitat / paciència /
nerviosisme / saviesa / corregudes / desconfiança

4.3.6.4. Sobre la preposició restrictiva de i les preposicions predicatives locatives

Podríem dir que en els exemples provinents dels modals que hem vist fins ara, el nucli de la construcció és una espècie de contenidor que “conté” referencialment la qualitat o la referència expressada en el SAdj o SP (una persona valenta o de valor “conté” valentia o valor), però quan el restrictiu es relaciona amb predicatius locatius, s'esdevé el contrari, que la perifèria de la construcció “conté” referencialment el nucli; per exemple, si diem una construcció com la de (158b) (relacionada amb un predicatiu locatiu), podríem dir que la comarca del Vinalopó “conté” el raïm del qual estem predicant

- (158) a. Al Vinalopó fan un raïm molt bo
b. El raïm del Vinalopó és molt bo

En aquest cas no es produeix que jo sàpiga res del que hem vist a la trilogia *amb / sense / de*, car en els locatius no es produeix en general la dicotomia *presència / absència* (*amb* + SN s'oposa a *sense* + SN, però *a* + destí o *en* + posició no s'oposen a res que jo sàpiga; (159a)), i si hi ha tal dicotomia referencialment, no es pot aconseguir lingüísticament a través de la Morfologia Derivativa o de les preposicions, sinó o bé a través del lèxic (159b) o bé a través de les oracions de relatiu (159c)

- (159) a. La fruita que no és de(l) secà no és “de(l) dessecà” o “sense (el)

secà”

- b. La fruita que no és de(l) secà és de(l) regadiu
- c. El raïm que no és del Vinalopó és molt bo

Ara bé, els modificadors restrictius que usen *de* es relacionen amb molt diversos modificadors predicatius (sense comptar-hi els “modals” i els comitativo-instrumentals), ja que aquesta preposició no solament es relaciona amb els SPs predicatius d’origen, com pot fer pensar la mateixa preposició *de*⁴⁰ o una “paràfrasi” de (158b) com *el raïm que prové del Vinalopó és molt bo*⁴¹, sinó possiblement també amb qualsevol predicatiu locatiu; per exemple, si jo dic (160a) i el receptor sap que a la costa de Mallorca no hi ha clòtxines i que les que s’hi consumeixen vénen de València o Barcelona, no veig clar que puguem relacionar el restrictiu *de Mallorca* amb un SP predicatiu d’origen; si no trobeu clar aquest exemple, aleshores vegeu (160b) (on sembla que hi ha un restrictiu de destí), (160c) (on sembla que la relació no s’establiria amb un predicatiu de destí –que sembla que hauria de ser *al meu despatx* –, sinó amb un locatiu de “finalitat” –“benefactiu” solen dir els estudis sobre la teoria temàtica), i (160d) (on el SP tant pot tenir un valor “agentiu” com de “finalitat”, encara que la segona oració recomana d’interpretar-lo com a de “finalitat”)

- (160) a. Les clòtxines de Mallorca (que els visitants continentals ens a demanar t́erminos...demanar) no són recomanables, ben diversament del peix i del marisc en general
- b. Les cartes de Barcelona arriben més ràpidament si es tiren a l’edifici de correus [dit a València]
- c. No trobe la carta del Joan que han enviat al meu despatx
- d. El regal de l’Emma; és interessant. Estic segur que li; agradarà

⁴⁰ No cal dir que la preposició *de* també té assignada una funció predicativa locativa d’origen. Que hàgem triat la preposició d’origen *de* per fer la funció restrictiva, no pot ser casualitat, sinó una dada significativa de cara a precisar la naturalesa semàntica de la restricció.

⁴¹ Segurament hauria d’haver evitat aquesta “paràfrasi”, car la millor manera de dir *a b c* en un context comunicatiu determinat, és dir *a b c*, i si no ho és, és senyal que possiblement hi ha alguna anomalia. Com el lector veurà tot seguit, un dels valors semàntics de la preposició *de* fent la funció restrictiva és ‘restricció locativa’, sense especificar si és d’origen, de destí, de posició, de finalitat, etc., pluralitat que fa pensar en la pluralitat de significats predicatius que té la “forma” que anomenem “complement indirecte”.

Si als modificadors restrictius que es relacionen amb els predicatius locatius, hi afegim els que es relacionen amb el subjecte (que no és segons aquest treball cap modificador, sinó solament un modificat), l'objecte i els temporals, tindrem que hi ha la possibilitat teòrica de generar oracions amb una tirallonga considerable de preposicions restrictives *de* que es relacionarien amb modificadors predicatius (més el subjecte) de diversa naturalesa semàntica

(161) La carta del Pere de la Maria del seu germà de Reus
 "subjectiu" "destí humà" "finalitat" "locatiu d'origen"
d'Alcoi d'agost encara no ha arribat
 "locatiu de destí" "temporal"

Si en aquests casos només usem la preposició *de*, es produiria el següent procés: el receptor comença per veure després d'haver sentit tota l'oració que l'emissor vol parlar sobre una referència del nom *carta*; la primera restricció d'aquest nom que hi ha és que es tracta d'una carta que té relació amb una persona, el Pere, però tot seguit hi ha un altre SP restrictiu que també es refereix a una persona, i com que no hi ha una preposició coordinant (*carta del Pere i de la Maria*), el receptor comença a tenir dificultats serioses per interpretar el missatge, *excepte que el context lingüístic previ ho aclareixca*.

Davant d'aquestes dades jo aniria cap a la següent conclusió: quan usem la preposició *de* per restringir l'abast referencial d'un nom, el valor semàntic fonamental és 'restricció', però aquest valor semàntic fonamental no exclou la relació referencial que hi haja entre la referència del nucli modificat i la referència del SN modificador (locativa, "modal", comitativo-instrumental, "agentiva", etc.), encara que sí que la posa en segon terme. Quan el nucli modificat té un sol modificador, en el cas de la llengua catalana es pot usar en general la preposició *de*, siga quina siga la relació referencial que hi haja entre la referència del nucli i la referència del modificador. Si n'hi ha dos o més, depèn de diversos factors, dels quals n'assenyale alguns. Si els valors

semàntics secundaris que hi ha són “modal” i locatiu, aleshores pareix que no hi ha cap problema d’usar *de* (162a). En el cas que els dos o més modificadors pertanyen al mateix grup semàntic, la llengua escrita i en general “cultura” o “formal”, segurament tendeix a usar una sola preposició *de* (com ara a (162b-c), on veiem que l’agent-origen conserva *de* i l’objecte-destí tria una altra preposició o “locució preposicional”, sovint *a*). Ara bé, la llengua espontània del carrer (que en general té la virtut de tirar al dret i de ser clara), jo diria que no tendeix fàcilment cap a aquesta solució, sinó que o bé tria sense manies l’opció de (161: *de... de...*) quan el context lingüístic o extralingüístic és aclaridor, o bé tria l’opció de les relatives quan el context no és aclaridor (162d-e), opció que més d’una vegada deu ser més ben sonant, “llògica”, fàcil i breu que no l’opció de canviar de preposició, com ara en el cas de (162c) (tipus que no deu ser difícil de sentir a les estacions)

- (162) a. La [Nⁿ [Nⁿ persona de cabells llargs] del cantó] és un mecànic
 b. La carta del Pere a la Maria encara no ha arribat
 c. La carta de Reus amb destí a Alcoi encara no ha arribat
 d. Una carta que el Pere ha escrit a la Maria encara no ha arribat
 e. La carta de Reus que va a Alcoi encara no ha arribat

Possiblement encara hi ha més factors que han afavorit l’habilitació de determinades preposicions per a la funció restrictiva. Hem vist que *de* s’aplicava als restrictius provinents tant dels “modals” (i aleshores el nucli “conté” referencialment la perifèria) com dels locatius (i aleshores la perifèria “conté” referencialment el nucli). Ara bé, quan el locatiu no és concret sinó abstracte, aleshores podríem començar per pensar que podria haver-hi una situació ambigua: saber “qui conté a qui”. Ningú no diu en català (163a) sinó (163b)

- (163) a. Una persona de perill no actua tan alegrement
 b. Una persona en perill no actua tan alegrement
 c. Una persona fora de perill no cridaria així

Aquest cas podria fer pensar en principi (després ho rectificarem) que quan la llengua (=els parlants) fa que un nom abstracte X actue restrictivament

sobre un altre nom Y de manera que X "conté" Y (a (163a-b): una persona que es troba en perill), si es pot interpretar que Y "conté" X (a (163a-b): una persona que "conté" perill i per tant és perillosa), aleshores hi hauria la tendència a usar una preposició locativa altra que *de* en la funció restrictiva (*en* o una altra, com a (163c)). Tanmateix, el fet que a (163c) no hi haja la preposició *de* (*una persona de fora de perill*) és un crit d'alerta que obliga a considerar la possibilitat que a (163b-c) hi haja predicatius. Si *en perill* i *fora de perill* fossen predicatius, aleshores el nucli absolut *persona* només tindria el modificador restrictiu *una* ; quan un nom X només té com a modificador restrictiu aquest numeral, el nom pot tenir com a referència qualsevol membre dels que pot indicar qualsevol restricció sobre el nom X (i per això hi ha contextos en què podem usar també *qualsevol*, *tot*, *els* , com en el de (164))

- (164) a. Una pedra fa paret
b. Qualsevol pedra fa paret
c. Tota pedra fa paret
d. (Totes) les pedres fan paret

Ara bé, si els modificadors que tractem són predicatius, ¿per què sembla que no poden aparèixer a la dreta del verb?

- (165) a. ? Una persona no actua en perill tan alegrement
b. ? Una persona no actua tan alegrement en perill
c. ? Una persona no cridaria així fora de perill
d. ? Una persona no cridaria fora de perill així

Això porta a pensar que el conjunt *no actua tan alegrement* és el "predicat" no de *una persona* , sinó de *una persona en perill* , anàlisi que sembla que corrobora la impossibilitat de moviment a l'esquerra de l'especificador

- (166) a. ? En perill una persona no actua tan alegrement
b. ? Fora de perill una persona no cridaria així

Sembla per tant que el numeral *una* no actua sobre *persona* , sinó sobre

persona en perill i *persona fora de perill*, i per tant *en perill* i *fora de perill* serien modificadors restrictius de *persona*: *una* no actuaria sobre qualsevol *persona*, sinó solament sobre les persones que es troben en perill o fora de perill. Aquesta deducció, però, deixa sense solucionar per què no hi ha a (163c) la preposició *de* (*una persona de fora de perill*). ¿És que hi ha alguna altra classe de predicatius o, senzillament, que ja hem arribat al que buscàvem, un exemple que qüestionàs l'oposició \pm restrictiu? Més que qüestionar l'oposició \pm restrictiu o buscar una altra classe de predicatius, jo intentaria solucionar el problema de *de*, per a la qual cosa apuntaria cap a la següent observació (que no sé explicar i que caldria estendre com ara als líquids): quan el predicatiu locatiu és abstracte, aleshores el restrictiu corresponent rebutja la preposició *de* ((163b-c) i (167a-c)); un estudi detallat hauria de veure quina part dels concrets també hi entra (167d-i) (segurament "els locatius no locals", els locatius que no indiquen pròpiament "llocs")

- (167) a. Aquests melons els carregarem en orri
b. Els melons en orri es poden fer malbé si n'hi ha molts
c. ? Els melons d'en orri / d'orri es poden fer malbé si n'hi ha molts
d. Demà posaré els pebrots en salmorra
e. Els pebrots en salmorra no són massa bons per a la salut
f. ? Els pebrots d'en salmorra / de salmorra no són massa bons per a la salut
g. Has de coure aquest galló de vedella en salsa
h. La vedella en salsa no m'agrada
i. ? La vedella d'en salsa / de salsa no m'agrada

Diguem finalment que desconec si hi ha casos idiosincràtics, com potser aquest

(168) Les persones en conill han d'anar a la platja del costat

encara que l'investigador ha de començar pensant que en el llenguatge tot té explicació (i només en el cas que no la trobe i deixi de tenir interès per la investigació, potser només aleshores pot recórrer a l'etiqueta "idiosincràsia")

4.4. VALORACIÓ DE JACKENDOFF (1977)

Newmeyer (1986: §6.3) opina que la creixent dedicació a l'estructuració sintagmàtica («X-bar theory») al llarg dels 70 va fer que aquest "component" esdevingués un dels pilars més sòlids del Generativisme, encara que hi havia molts problemes pendents (que citarem de seguida). L'any 80, però, va emetre una opinió molt més dura: concretament, que els investigadors de la X' havien tingut molt més d'èxit en la demostració que hi havia generalitzacions supracategorials a captar, que no en la captació d'aquestes suposades generalitzacions (1980: §6.4). A l'obra de 1986 anota els següents problemes (i diferents orientacions en aquests problemes segons diversos autors): quants nivells té el sintagma de cada categoria, quines categories tenen estructuració sintagmàtica, què és l'oració, quins són els trets subcategoritzadors de les categories, i com es poden tractar les llengües «mixtes».

En aquest context (molt més desfavorable si tenim en compte §4.1.1: prejudicis contra l'estructuració sintagmàtica, de la qual només es tenia en compte la seua insuficiència), jo diria que les aportacions principals de Jackendoff (1977) són les següents: haver agafat l'esbós esquemàtic de Chomsky (1970) i haver-lo desenvolupat a través de la descripció de l'anglès; haver intentat que cada nivell de projecció d'una categoria tingués causes semàntiques; i haver revaloritzat l'estructuració sintagmàtica, que posava, si no en un lloc privilegiat, com a mínim sí que destacat. Al costat d'aquests tres mèrits majors, jo en destacaria uns altres dos: haver rebutjat els "trets" $\pm N$ i $\pm V$ en la definició de les categories, i haver defés un sistema que pot fer pensar que les categories sintàctiques no són descomponibles, sinó que cal definir-les sintàcticament; i haver rebutjat que la selecció lèxica intervinga sintàcticament en l'estructuració sintagmàtica. I encara hi ha una altra aportació que no es pot negligir: la tasca d'ordenació i classificació de dades lingüístiques de l'anglès intentant aplicar la hipòtesi dels tres nivells a "les categories majors", car no cal dir que encara que un autor faça una classificació parcialment errònia, sempre facilita l'avanç teòric dels altres

investigadors.

Segons la meua opinió, la principal limitació del treball Jackendoff (1977) és la concepció (encara vigent) segons la qual es podria separar la definició de les categories del seu funcionament. Això el porta en primer lloc a una hipòtesi supracategorial uniforme de tres nivells de projecció que no poques vegades o no és aplicable o és inversemblant; i en segon lloc el porta a aplicar l'oposició \pm restrictiu no solament als noms, adjectius i preposicions (que no explica, sinó que solament exemplifica), sinó també als verbs, per a la qual cosa es val d'una explicació fosca i plena de conceptes indefinits (vegeu §4.3.1) que forma part de la segona limitació.

La segona limitació important és haver-se deixat influir per la Lògica, de la qual pren el "concepte" «argument funcional», "concepte" que delimitaria el primer nivell de projecció de cada categoria. Jackendoff no pot explicar aquest concepte si no és a través de vaguetats i contradiccions (§4.2.2), vaguetats i contradiccions que porten a inserir les idiosincràsies semàntiques de cada lexema i «la fosca dependència de la intuïció» en el cor de l'estructuració sintagmàtica (§4.2.2). Per una altra banda, Jackendoff no solament usa "els conceptes lògics" en l'intent de delimitar «els arguments funcionals», sinó que els torna a usar quan intenta explicar l'aplicació de l'oposició \pm restrictiu als verbs (§4.3.1).

La introducció de la Lògica en la Lingüística encara té més efectes negatius. Com que Jackendoff només es parà a descriure l'oposició \pm restrictiu en el cas dels verbs (usant, com acabem de dir, els mateixos "conceptes" que en la descripció dels «arguments funcionals»), no va veure que «els arguments funcionals» del nom eren semànticament restrictius, i per tant hi havia superposició parcial dels dos camins que Jackendoff havia triat per discernir els nivells sintàctics (concretament, els modificadors restrictius del nom contenen «els arguments funcionals» del nom, §4.3.4).

Per una altra banda, si tenim en compte que Jackendoff només aplicà el concepte "no restrictiu" a modificadors que anaven entre pauses (cosa que redueix moltíssim la seua aplicació des d'un punt de vista qualitatiu), ja

estem en condicions de veure una conseqüència que és nefasta segons la meua opinió: com que Jackendoff no explicà l'aplicació de +restrictiu a N, Adj i P, i l'explicació de +restrictiu al verb tenia la mateixa naturalesa que la dels «arguments funcionals», i com que per una altra banda l'aplicació de -restrictiu era molt pobra, tot plegat explicaria el poc de ressò que ha tingut l'oposició ±restrictiu al si del Generativisme.

Entre les limitacions menors (però punyents), jo citaria no solament l'assumpció del "SV", concepte que és ben difícil veure'l qüestionat en la Lingüística, sinó també l'assumpció que el verb seria el nucli de l'oració, assumpció que deu ser també un efecte de la Lògica (tinguem en compte no solament el que diu la Lògica, sinó també que bona part de l'esforç teòric de Jackendoff es va adreçar a descriure «els arguments funcionals» del verb i els suposats modificadors restrictius d'aquesta categoria, tot amb terminologia "lògica"). I per últim citaria la negació a diferenciar entre el concepte "especificador" i el concepte "complement".

Abans d'acabar aquesta valoració, vull dir que Jackendoff (1977) és prou més del que he comentat (bàsicament els quatre primers capítols), però la resta del llibre tracta qüestions que cauen fora dels límits d'aquest treball (cap.7, oracions de relatiu; cap.8, clàusules de grau); o que les tracta d'una manera que divergeixen molt del meu punt de vista i que ja estem tractant (cap.9, formes no finites); o són qüestions que només m'interessen genèricament (caps. 5 i 6, especificadors). Concrete un poc la darrera afirmació: definir què vol dir *especificador* és imprescindible en la Sintaxi de determinades llengües, però a mi només m'interessa tractar el marc general d'aquest concepte, i no m'interessa en aquest treball veure què és possible que hi haja, qüestió que és bàsicament semàntica (o absolutament).

b10406980

1 2370004X

CB 0002315187

~~9.100K54~~
~~2.100K54~~

R.F. 3.147

CAPÍTOL 5. UN CAMÍ CAP A L'ABTRACTOR: EL GENERATIVISME DELS 80

5.1. UNA MIRADA GENERAL AL MODEL DELS 80

5.1.1. Introducció al modulisme

Amb l'obra de Chomsky de 1981, *Lectures on Government and Binding*, comença una altra etapa del Generativisme, una etapa que segons Newmeyer (1986: 197) ha fet renovar l'interés pel Generativisme en tot el món i ha recuperat molts lingüistes que s'havien apartat del Generativisme durant els anys 70. Chomsky (1981) no solament és el començament de la darrera etapa del Generativisme, sinó que és també un llibre fonamental, ja que segons Newmeyer «the basic outline of theory [d'aquest llibre]... is still intact» (1986: 198). En aquest capítol partiré de Chomsky (1981), encara que també tindrè en compte diverses obres més, sobretot Stowell (1981), Chomsky (1982), Chomsky (1986a) i Chomsky (1986b).

Newmeyer (1986) diu que cap a 1980 s'havia arribat a la idea que la complexitat del llenguatge es podria explicar recorrent a «una interacció modular» entre principis de la Gramàtica i principis d'unes altres disciplines (p.198), concretament aquestes: Psicologia perceptiva, Principis generals de l'aprenentatge i de la formació de conceptes, Principis conversacionals, Acústica i Fisiologia (p.172). A partir d'aquesta idea es derivà que «the

central guiding principle of GB¹ is that the internal structure of the grammar is modular as well. That is, syntactic complexity [¿«complexitat sintàctica» o «complexitat lingüística»?] results from the interaction of grammatical subsystems, each characterizable in terms of its own set of general principles» (p.198). Newmeyer continua dient que el Generativisme anterior als anys 80 era més aviat no modular, ja que cada construcció sintàctica tenia associada una regla sintàctica que la generava. Jo estic d'acord amb aquesta concepció «modular», ja que segons el meu parer a la Gramàtica hi ha d'entrada quatre «mòduls» o parts fonamentals: la Sintaxi, la Morfologia Derivativa, la Fonologia i la Semàntica (que tindria dos vessants, el lèxic o estudi dels camps lèxics o semàntics, i el supralèxic, que depén en primer lloc de l'estructuració sintagmàtica i del significat semàntic lèxic de cada lexema que hi intervé, i després de diversos factors –la comunicació, la percepció...).

Vegem com introdueix Chomsky aquesta qüestió del modulisme

(1) UG [universal grammar] consists of interacting subsystems, which can be considered from various points of view. From one point of view, these are the various subcomponents of the rule system of grammar. From another point of view,... we can isolate subsystems of principles (1981: 5)

És a dir, la Gramàtica és un sistema de regles («rule system») que conté subsistemes, i aquests subsistemes poden ser o bé subcomponents (des d'un punt de vista), o bé principis de subsistemes (des d'un altre punt de vista). I bé, ¿què vol dir això? Jo entenc el que diu Newmeyer: que la Gramàtica conté una sèrie de subsistemes o subcomponents, i que *cada* («each») subsistema conté una sèrie *pròpia* («its own») de principis (que serien *principis de cada subsistema*). Chomsky, però, classifica els subsistemes en subcomponents per una banda i en *subsistemes de principis* (no en «principis dels subsistemes o subcomponents») per una altra. L'any següent Chomsky canvià de terminologia, i en compte de dir

¹ Government and Binding, nom de la teoria generativista durant els 80. S'ha adaptat al català com a *Règim i Lligam*; m'hi referiré com a *RL*.

“subcomponents” diu «sistemes de regles» («rule systems»), que en l'obra de 1981 aplicava a la Gramàtica; i en compte de dir “subsistemes de principis”, diu «systems of principles» (1982: 16)². Per una altra banda, Chomsky (1982: 16) diu que «rule systems [els de (2a)] are fairly rudimentary in character. The more interesting questions involve the systems of principles [els de (2b)]». Això és, els “components” que durant el Generativisme anterior eren fonamentals (entre els quals hi ha l'estructuració sintagmàtica, “component categorial”), ara esdevenen «rudimentaris» (en realitat esquelètics, vegeu §5.2.2 i §5.2.4). Vet ací quines són les “parts” (siga quin siga el nom que hagen de tenir) de la Gramàtica segons Chomsky

(2) a. (i) Llexicó (1981 p. 5 (1))

(ii) Sintaxi

(a) Component categorial³

(b) Component transformacional

(iii) Component de la Forma Fonètica

(iv) Component de la Forma Lògica

b. (i) Teoria de l'afitació (1981 p. 5 (2))

(ii) Teoria de la recció

(iii) Teoria temàtica

(iv) Teoria del lligam

(v) Teoria del cas

(vi) Teoria del control

Ja veurem com aquesta confusió terminològica inicial no és gens casual, ja que a banda que les confusions terminològiques solen encobrir confusions conceptuals, ens trobarem que hi ha «subsistemes de principis» que es poden aplicar a un (sub)component o a un altre, o no sabem ben bé on

² La vacil·lació terminològica no es dona solament entre les obres de 1981 i 1982, sinó també al si de l'obra de 1981. Per exemple, a la p.6 tracta les parts de (2a) i (2b) primer com a «subsistemes» i després com a «sistemes», on cada un es basa en principis (i per tant tots són “(sub)sistemes de principis”; o a la p.17 parla de «sistemes de principis», etc. Vegeu la n.3.

³ Hauria de ser el subcomponent categorial del subcomponent sintàctic, amb la qual cosa seria un “subsubcomponent” de la Gramàtica. També hi ha aquestes dualitats en (*sub*)teoria (i en unes altres obres generativistes en (*sub*)categoria).

s'han d'aplicar, i fins i tot veurem que hi ha un "subsubcomponent" (el de (2.a.ii.b), el «transformacional»⁴) que no solament es pot aplicar al seu subcomponent (el de (2.a.ii), el sintàctic), sinó també a més subcomponents (la Forma Fonètica i la Forma Lògica).

5.1.2. Sobre les delimitacions al si de la Gramàtica

¿Quina relació hi ha entre les diverses "parts" que hem vist a (2)? Vet ací una opinió de Chomsky: «The system that is emerging is highly modular, in the sense that the full complexity of observed phenomena is traced to the interaction of partially independent subtheories, each with its own abstract structure» (1981: 135). Aquesta "independència parcial", però, és molt relativa, ja que les "parts" de (2b) s'interrelacionen entre si, i també les de (2b) amb les de (2a) (i les de (2a) entre si –«component transformacional» amb més components–, cosa que Chomsky no diu a la cita següent)

(3) These subsystems are closely related in a variety of ways. I will suggest that binding and Case theory can be developed within the framework of government theory, and that Case and θ -theory are closely interconnected... Furthermore, the subsystems of (2a) and (2b) interact: e.g., bounding theory holds of the rule Move- α ... but not of other antecedent-anaphor relations of binding and control theory (p.6)

Tenim per tant que la "relativa independència" és una "relació tancada", en realitat "molt tancada" (com veurem de seguida), cosa que porta a una gran *interdependència* de les "parts" de la Gramàtica i de retruc a aquest efecte sobre la praxi investigadora

(4) Since the subsystems interact so closely and are so interdependent,

⁴ Si el lector convé amb mi que les transcategoritzacions s'han de bandejar de la Sintaxi, també convindrà a pensar que caldria bandejar l'etiqueta *transformació* i usar exclusivament *moviment*, car *trans-formació* pot implicar *moviment*, però també *trans-categorització* (una forma d'una categoria esdevé una forma d'una altra categoria). Diguem de passada que Chomsky (1981) continua usant indistintament les etiquetes *Gramàtica Generativa* i *Gramàtica Transformacional* (ps. 2, 10, 16, etc.).

perhaps the most satisfactory procedure will be to develop them more or less in parallel, beginning with a first approximation to each and then turning to further refinements, even at the cost of some redundancy and some internal conflict as early approximations are modified (p.17)

És a dir, com que les diferents "parts" de la Gramàtica són tan interdependents, no podem desenvolupar autònomament cada "part", sinó que hem de fer un desenvolupament en espiral o recaragolat de totes les "parts" alhora. No cal dir que aquesta concepció no és nova en el Generativisme, sinó que es remunta als orígens, ja que com hem vist a §1.1, §2.2.1 i §3.2.1 (i §4.1.1 en el cas de Jackendoff), Chomsky no concep la Gramàtica com una teoria única en què hi ha delimitacions, sinó moltes interrelacions.

Aquesta no delimitació al si de la Gramàtica té aquest altre efecte sobre la praxi investigadora

(5) Several theories have been proposed that are fairly intricate in their internal structure, so that when a small change is introduced there are often consequences throughout this range of phenomena, not to speak of others... Of course, it raises difficulties in research, in that consequences are often unforeseen and what appear to be improvements in one area may turn out to raise problems elsewhere (1981: 3; vegeu també la p.13)

Això és, com que no separem, doncs ho hem d'estudiar tot plegat, cosa que implica que l'investigador ha de tenir una vista amplíssima si no vol que una suposada simplificació de la "part" A implique a B una complexitat més gran que la simplificació d'A. Diguem de passada que Chomsky ja notava aquesta "propietat" el 1970; vegeu la cita de (29) de §3.2.1. De fet, un dels efectes d'aquesta interrelació és provocar discussions sobre quina "simplificació-complexitat" serà millor, i això no solament durant els 80; per exemple, en relació a Chomsky (1973), Newmeyer (1986: §7.2.2) conta que a finals dels 70 molts lingüistes generativistes pensaven que Chomsky havia restringit els moviments a base de crear un component irrestricte de filtres

superficials.

La cosa més curiosa, però, és que allò que jo trobe una gran dificultat (haver de tenir davant dels ulls tot el camp de la Gramàtica), Newmeyer creu que és un gran avantatge; després de dir que la primera causa de la popularitat del model de RL és que un bon nombre de lingüistes («syntacticians») han trobat les seues premisses convencedores i els seus resultats impressionants, afegeix aquesta raó en relació als aprenents (que són, òbviament, els que haurien de trobar més gran la dificultat)

(6) Many have found the most exciting aspect of GB to lie at the heart of its research program: the “tinker-toy”⁵ approach to linguistic complexity, which involves stripping language down to a half dozen or so component parts and reassembling these parts in slightly different ways to derive the particulars of individual languages. And the special lure is that anybody can do it, at least anybody who has invested the time to master *LGBs* [=Chomsky (1981)] 371 densely packed pages. GB gives the second-year graduate student the opportunity to be a theoretician who can discover a new parameter [vegeu §5.1.3] or modify an already proposed one in the light of data from another language (1986: 224)

Segurament té raó Newmeyer, car al capdavant la missió dels professors i llibres universitaris és ensenyar als aprenents de forma clara i coherent ics coses, però donant-los a entendre per estimular-los i interessar-los que darrere d'aquestes ics coses hi ha 10 per ics coses que encara no saben (sense amagar que moltes d'aquestes 10 per ics coses, el professor tampoc no les sap). En poques paraules: l'estudiant universitari ha de trobar claror i coherència, però també complexitat i suggestió, i de complexitat, el model RL

⁵ Aproximadament 'joguèt d'entretenir-se': ¿investigar és jugar i entretenir-se? El joc i l'entreteniment no tenen “explicació” en general, just al contrari de la investigació. No crec pas que aquesta comparació siga casual (vegeu els comentaris sobre (8) i §5.1.4).

ausades que en té (com ha dit Chomsky primer que ningú; ja ho tractarem⁶). Per una altra banda, jo suggeriria que al costat de la complexitat també hi hauria aquest factor: haver incorporat allò que durant tant de temps havia atret segons Newmeyer (1980: §4.5) un bon nombre de lingüistes generativistes, els casos fillmorians, a través de la teoria del cas i la teoria temàtica, de manera que a primera vista pareix que el Generativisme ja pot afrontar la qüestió d'interrelacionar "la forma (sintàctica) i el contingut (semàntic supralèxic)", factor que segons Newmeyer (1980: §5.4.5) havia estat fonamental en l'èxit de la Semàntica Generativa.

Hem vist a la cita de (4) que el desenvolupament en paral·lel podia portar, segons Chomsky, a una certa *redundància*, cosa que no és nova; per exemple, si introduïm el lexicó en la Sintaxi i diem que cada entrada del lexicó ha de contenir la seua "subcategorització", és normal que hi haja redundància entre el lexicó i el primer nivell de projecció (=subcategorització) dels lexemes integrants de les categories; o també hem vist que les funcions sintàctiques eren redundants segons Chomsky (1965) (encara que en realitat són inútils pel fet que, segons la concepció de Chomsky, no són conceptes que formen part de la generació d'estructures sintàctiques, sinó conceptes derivats de l'estructuració sintagmàtica, vegeu §2.1.5). Ara bé, la redundància podria tenir més importància de la que es deriva de la cita de (4)

(7) It has... proven quite fruitful to explore redundancies in grammatical theory, that is, cases in which phenomena are "overdetermined" by a given theory in the sense that distinct principles (or systems of principles) suffice to account for them (1981: 13-14).

A §5.3.1 i §5.3.2 intentaré treballar la idea que dues de les sis "subteories", la del cas i la temàtica, podrien ser redundants o inútils, encara que la redundància potser no és un problema greu; efectivament, Chomsky,

⁶ A tall d'anècdota: potser són les «371 densely packed pages» de Chomsky (1981) (vegeu (6)) el que va fer nàixer l'estructura de (i), darrere de la qual hi ha l'oració de (ii)

(i) *És el darrer llibre de Chomsky que estudiar significa tornar-se boig (Bonet i Solà (1986 p.146 (58)))

(ii) Estudiar el darrer llibre de Chomsky significa tornar-se boig

després de rebutjar la idea que la teoria lingüística es pugui basar en «principis fonamentals... naturals i simples» (vegeu aquí (16)), continua dient que

(8) It might be that this guiding intuition [la que he esmentat sobre els principis fonamentals de la teoria lingüística] is mistaken [.] Biological systems –and the faculty of language is surely one– often exhibit redundancy and other forms of complexity for quite intelligible reasons, relating both to functional utility and evolutionary accident. To the extent that this proves true of the faculty of language, then the correct theory of UG simply is not in itself an intellectually interesting theory, however empirically successful it may be, and the effort to prove otherwise will fail. Much research on language has been guided by the belief that the system is fairly chaotic [!], or that language is so intertwined with other aspects of knowledge and belief that it is a mistake even to try to isolate a faculty of language for separate study. Qualitative considerations based on “poverty of stimulus” arguments [vegeu aquí §2.4.3]..., strongly suggest that this picture is not *generally* correct, *but it might prove to be correct for large areas of what we think of as phenomena of language* [rebutgem i acceptem] (1981: 14-15; subratllats meus)

És a dir, com que en la Biologia hi ha redundàncies segons Chomsky, si també en tenim en la teoria sintàctica, doncs no passa res (i més –podríem afegir-hi– si tenim en compte que en la fonètica sembla que hi ha no pocs trets redundants). Notem, per una altra banda, la creença que la teoria lingüística no té per què ser interessant intel·lectualment⁷, cosa que començaria a explicar per què en el Generativisme dels 80 hi ha tanta descripció formal i tan poca explicació racional (vegeu §5.1.3). Notem també la feblesa del rebuig a la creença que el llenguatge és un “sistema caòtic” (si és “sistema”, ¿com pot ser “caòtic?”), potser perquè Chomsky finalment acaba acceptant la possibilitat que pugui ser certa «per a bones àrees del... llenguatge». Una curiositat: Chomsky no parcel·la mai al si de la Gramàtica,

⁷ ¿Hi ha cap ciència que no siga interessant intel·lectualment? I si la resposta és afirmativa, aleshores ¿per què les estudiem?

però sí que intenta parcel·lar i separar en redó el coneixement del llenguatge de la resta del coneixement.

En la mesura que ens enfrontem a la teoria lingüística sense establir-hi delimitacions i rebutjant que hàgem de partir de conceptes elementals i simples (vegeu §5.1.5), és natural que no puguem elaborar una teoria que siga capaç d'adoptar el punt de vista generatiu de l'emissor, sinó que al màxim que podem aspirar és a posar condicions negatives sobre la generació d'oracions. És a dir, el Generativisme dels 80 és un immens filtre o concatenació de restriccions que no diuen què es pot generar, com i per què, sinó només què no es pot generar. Cal dir que aquesta concepció apareix explícitament en Chomsky (vegeu la cita de (11)), i més clarament en Sells

- (9) GB proposes that the grammar itself consists of a series of 'modules' that contain constraints and principles which govern the well-formedness of the output [¿i com podem explicar la generació fins a "l'eixida"?] (1985: 23-24).

The fundamental grammatical notion in GB is that of a constraint. The working assumption is that *everything is possible* [ja tenim la resposta de la pregunta anterior: tant se val com es genere perquè tot és possible] and that gaps in the data reflect the operation of some constraint; this assumption is not peculiar to GB, and many theories adopt it in some form... A constraint is something which is part of the grammar which disallows certain logical possibilities in the data (1985: 25).

Diguem finalment que el fet d'haver d'enfrontar-nos a la comprensió del llenguatge sense fer parcel·lacions, permet de predir no solament que possiblement divagarem molt (vegeu §5.1.5) i avançarem poc, sinó també que tendirem a no tenir-les totes en una concepció que defensem, l'universalisme de la teoria lingüística. A banda de les ben nombroses variacions paramètriques que hi ha (vegeu §5.1.3), de les quals només en

veurem en aquest capítol unes poques⁸, diguem ara que Chomsky continua parlant de “gramàtiques” i “oracions”⁹ i confiant massa poc en els universals (i en la regularitat essencial del llenguatge, com hem vist a la cita de (8); vegeu també la n.13); després de dir que segons dos lingüistes de primeries de segle, Boas i Sapir, les llengües poden variar sense límit, (opinió que encara dominava a Estats Units a mitjan segle XX –vegeu a §2.4.1 un atac contra el treball de Trubetskoj), continua dient que

(10) It cannot be that human language varies without assignable limit, although it might be true that it is “infinitely diverse”; it is an empirical question of some interest whether UG permits an infinite variety of possible languages..., or only a finite diversity (1986a: 21)

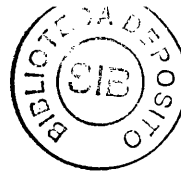
Si les passes d'aquest treball van ben encaminades, les variacions interlingüístiques seran prou menys importants que les constants interlingüístiques, i en tot cas les variacions interlingüístiques no seran *gens ni miqueta* «infinitament diverses». Per una altra banda, «la diversitat de les gramàtiques possibles» no és, vist des de la Sintaxi, una qüestió empírica sinó teòrica, si més no des d'una posició que adopte el punt de vista hipotètic-deductiu; concretament, el treball empíric és l'arregla i primera classificació de les dades, i el treball pròpiament teòric (en la mesura que són separables, §1.5) ha d'explicar aquestes dades i les que encara no hem arreglat.

5.1.3. Sobre els conceptes *paràmetre* i *perifèria*.

Si partim de la convicció que totes les nostres llengües tenen essencialment la mateixa estructura sintàctica a pesar de les enormes diferències que sembla que hi ha, hauríem de pensar que la teoria sintàctica

⁸ En posaré un exemple perquè el lector pugui orientar-se millor: en el Generativisme hi ha la creença que tant O [oració] com O' poden ser “nòduls-fita”, i la tria de cada nivell de projecció oracional variaria segons les llengües. Vegeu per exemple Bonet i Solà (1986 cap.II §4 i §7).

⁹ «The diversity of existing (indeed possible) grammars» (1981: 3); «there exists a finite set of sentences S such that systematic investigation of S will suffice to distinguish the *n* possible grammars» (1981: 11); etc.; vegeu §5.1.3 i §2.1.4 i les referències que hi ha.

consta d'una sèrie d'axiomes i definicions universals (i per tant sense excepcions). Aquesta teoria no podria donar compte de tots els aspectes de la sintaxi de cada llengua, sinó només dels trets generals i més importants de la sintaxi de cada llengua. Des del meu punt de vista, això implica que les definicions sintàctiques han de ser prou generals com perquè no tinguin excepcions, com ara en aquesta regla: tot SN¹⁰ es pot estructurar en dos nivells sintàctics, el nivell de la restricció i el nivell de la predicació¹¹. Aquesta concepció implica que a partir d'un cert punt hauríem de seguir concretant les definicions sintàctiques de manera que hi hagués més d'una possibilitat per tal de poder descriure la diversitat existent; no cal dir que no solament hem d'introduir definicions que continguin més d'una possibilitat, sinó que és indispensable intentar raonar aquesta pluralitat de possibilitats, cosa que implica que no solament hem de descriure *formalment*, sinó també explicar *raonadament*; és a dir, no podem dir que el subjecte seria obligatori en unes llengües i opcional en unes altres (com ha dit Chomsky, cosa que veurem de seguida) sense intentar veure la causa d'aquesta propietat tan extraordinària (excepte que pensem que l'estudi del llenguatge "no té interès intel.lectual", (8), és clar).

Vegem quina és la concepció de Chomsky en relació al problema de la universalitat de la teoria sintàctica oposada a la enorme diversitat superficial. Vet ací com introdueix el concepte de *paràmetre*

(11) What we expect to find... is a highly structured theory of UG based on a number of fundamental principles that sharply restrict the class of attainable grammars and narrowly constrain their form, but with parameters that have to be fixed by experience. If these parameters are embedded in a theory of UG that is sufficiently rich in structure, then the languages that are determined by fixing their values one way or another will appear to be quite diverse, since the consequences of

¹⁰ No és necessari dir "un SN d'una oració" perquè assumeixc que no poden existir sintagmes fora del marc oracional.

¹¹ Excepte el SN que conté el subjecte, que s'ha d'estructurar obligatòriament a través d'aquests dos nivells. En una definició sintàctica adequada caldria evitar aquesta excepció a través de l'ordre dels axiomes i les definicions.

one set of choices may be very different from the consequences of another set (1981: 3-4)

Ara bé, aquest fragment no diu res sobre què pot variar en la sintaxi de les llengües; per exemple, ¿poden variar les categories sintàctiques i les seues regles de combinació?; o ¿poden variar els nivells (o els subnivells) de projecció sintàctica de les categories? Jo aquesta qüestió no l'he vista tractada (ni menys, per tant, sistematitzada). La concepció de Chomsky és aquesta: «Each of the systems of (2a: «subcomponents») and (2b: «subsistemes») is based on principles with certain possibilities of parametric variation» (p.6). Jo diria que aquesta concepció és homogènia amb la concepció predominant al Generativisme que tot es pot moure o que tota categoria es pot combinar amb tota altra (i per tant hem de restringir, com ja hem comentat; en definitiva: «l'assumpció de treball és que tot és possible», (9)). Per fer-se una idea més exacta de les variacions paramètriques, el lector s'ha d'esperar fins que en trobe exemples, alguns dels quals comentarem ara.

Chomsky (1981: 27) creu que la part indispensable de l'oració és la flexió verbal i el predicat, cosa que comentarem a §5.2.10.2, de tal manera que el subjecte seria opcional, opcionalitat que dependria d'una variació paramètrica: «We might then tentatively adopt the assumption that obligatory presence of subject represents a particular choice for a certain parameter of UG. English and French, for example, make this choice [tenen subjecte obligatòriament]», cosa que representa de la següent manera

(12) O → (SN) FLEX SV (p.27 (33))

No cal dir que aquesta opinió sobre l'opcionalitat del subjecte contrasta amb el fet que subjecte i predicat són els dos elements que la tradició lingüística que comença amb Plató i Aristòtil ha considerat necessaris perquè hi haja oració; ja hi tornarem. Per una altra banda, ací ens trobem una primera manifestació d'una tendència que ja he denunciat a §1.4.3: el fet que les “nostres” llengües (les de la cultura “occidental” en general) sempre tenen l'opció més “normal” (a (12) subjecte i predicat), i si hi ha discrepàncies entre

les “nostres” llengües, aleshores és l'anglès el que té l'opció “normal”. Dubte molt que això s'esdevingués en l'obra d'un lingüista tan alligonadorament neutral com Sapir, i en tot cas no s'esdevé en l'article de Greenberg (1963), autor que considera que l'anglès és una llengua anòmala en el sentit que no situa els modificadors restrictius o bé a l'esquerra del nom o bé a la dreta, ja que aquesta llengua té en general els SPs restrictius a la dreta del nom i els SAdjs a l'esquerra (vegeu §4.3.6.2 per al trasllat a l'esquerra del nom dels SPs restrictius i deleció de la preposició).

Vegem-ne ràpidament un parell més d'exemples. Un altre “element” sotmés a la variació paramètrica és les «choices with regard to ordering of elements» (1981: 28), com ara «whether complements follow or precede lexical categories» (p.95); en aquest cas, l'anglès també té l'opció no marcada: a «the particular grammar of English... complement follows head» (p.95); vegeu a §5.5.3 com l'ordre nucli + modificadors no solament deu ser l'ordre no marcat, sinó també l'ordre predominant en totes les llengües humanes (i quan no ho és, cal intentar explicar per què els parlants han alterat l'ordre normal). I el tercer exemple (en què l'anglès torna a tenir l'opció no marcada) és la hipotètica variació [\pm configuracional], que tractarem ací a §5.5; recorrerem a l'obra de 1982 perquè ací hi ha una observació interessant sobre els paràmetres

- (13) a. Another feature of the grammar of English that must be specified is that English is “configurational” in the sense that the GFs [funcions gramaticals] are represented in formal structure (1982: 10)
- b. How many of the latter [paràmetres: [\pm configuracional], \pm [nucli + modificador] i subjecte+SV o un altre ordre] can be reduced to general principles remains an open and relatively unexplored question (1982: 10)

En poques paraules: sabem que hi ha variacions, però no en sabem la raó¹². La veritat és que tota teoria sintàctica que recórrega als paràmetres, ha

¹² O en tot cas una “raó entenedora”. Aquesta expressió deu ser redundant, però en la situació actual (en què no és difícil trobar hipotètiques “raons” que no són gens entenedores), potser no està de sobres usar-la.

d'acabar enfrontant-se amb la realitat interlingüística, parcialment ordenada en treballs com el de Greenberg (1963), que és una ordenació feta a partir de moltes observacions empíriques; concretament, tota teoria sintàctica que es pretenga explicativa i universal, hauria de treballar els universals de Greenberg, siga per explicar-los o siga per rebutjar-los (cosa que intentaré parcialment a §7).

Chomsky (1981) introdueix el concepte «gramàtica central» de la manera següent: «When the parameters of UG are fixed in one of the permitted ways, a particular grammar is determined, what I will call a “core grammar”» (p.7). Després d'aquest fragment, Chomsky intenta relacionar aquest concepte amb el psicologisme de la teoria sintàctica i l'adquisició del llenguatge, però no m'hi ature pel fet que al costat de l'accentuació «of the heterogeneous character of actual experience in real speech communities» (p.8)¹³, hi ha (com en diverses parts d'aquest llibre) diversos fenòmens «altament idealitzats» («highly idealized», p.7), cosa no estranya si tenim en compte les reflexions sobre l'innatisme que hem fet a §2.4.3.

Enfront d'aquesta «gramàtica central» hi hauria una «perifèria»: «each actual “language” will incorporate a periphery of borrowings, historical residues, inventions, and so on, which we can hardly expect to –and indeed would not want to– incorporate within a principled theory of UG» (p.8). ¿Hi ha irregularitats en la Sintaxi de cada llengua? Sabem que en la fonètica no són estranyes les irregularitats; per exemple, la pronúncia de molts valencians [de'set] és una excepció notable en el vocalisme català àton; i la pronúncia si fa no fa del mateix àmbit geogràfic [valen'sja] (referit a la ciutat, no a la paraula homònima *valència*, el concepte de la Química, que té [e] entre els valencians “normals”) és segons la meua opinió un residu fonètic d'una etapa fonètica arcaica (potser la mateixa que fa pronunciar al voltant de l'Empordà [pə'sjen'sjə]). I si passem a la morfologia que solem anomenar

¹³ Jo diria que aquesta observació és més escaient d'un no lingüista que d'un lingüista, ja que de la mateixa manera que la funció d'un investigador de la Sintaxi és trobar les regles universals que subjauen sota una “heterogeneïtat” superficial, doncs de la mateixa manera el lingüista ha de buscar l'*homogeneïtat* del llenguatge dins del seu ambient, la comunicació, per molt *heterogènia* que sembla la llengua real a primera vista. A la mateixa pàgina hi ha un altre fragment que tendeix a subratllar «l'heterogeneïtat» de la parla de les comunitats.

“flexiva”, tots sabem que és un món plagat d'excepcions. Si és possible que en la Sintaxi hi haja «préstecs, residus històrics, invencions, etc.», hauríem d'intentar precisar en quins àmbits de la Sintaxi hi hauria aquests fenòmens (com en el cas dels paràmetres).

El concepte de “paràmetre” crec que és indispensable (ben entés: si delimitem el seu àmbit d'aplicació), però en canvi jo veig poc clar això de “la perifèria de la Sintaxi”, i més si tenim en compte que «we do not expect to find chaos in the marked periphery of language» (1981: 70), cosa que sembla que implica que en la perifèria de la Sintaxi també hi ha ordre (i per tant regles). Radford (1988: §1.9) intenta posar-ne un exemple senzill i comprensible; abans d'arribar-hi aquest autor observa, basant-se en la posició de l'adjectiu i de l'adverbi, que l'anglès té com a ordre normal *modificador+nucli* («Modifier+Head», p.40) (cosa que contrasta amb l'opinió de Chomsky que hem vist una mica més amunt; vegeu també Chomsky (1986a: 82)), de manera que quan l'adjectiu apareix darrere del nom, seria una construcció *marcada* o perifèrica, com ara a

(14) court martial, heir apparent, attorney general, time immemorial...
(p.40 (66a))

Radford intenta explicar aquestes oracions recorrent a etiquetes com “literari”, “arcaic”, o “poc productiu”, encara que jo diria que la gradualitat remàtica pot fer en anglès que l'adjectiu restrictiu aparega a la dreta del nom. Siga com siga, la qüestió que m'interessa més és notar que aquest suposat exemple de fenomen sintàctic “perifèric” coincideix amb una de les variacions paramètriques de les llengües, la posició dels adjectius restrictius en relació al seu nucli, cosa que fa pensar si no estarem introduint dos conceptes, paràmetre i perifèric, *redundants*.

Per una altra banda, aquest concepte de “perifèria” té un perill gens menyspreable: que l'usem com a calaix on puguem posar còmodament les “excepcions”. En posaré un exemple del català. Aquesta llengua fa prou més d'un mil.lenni que és “prepositiva”, però en la llengua del carrer (i de la literatura) són usuals construccions com aquesta

(15) Si vas *carrer avall*, ho trobaràs al final a la galta esquerra

on la “pre-posició” *avall* és “post-positiva”. I bé, si tenim el concepte “perifèria”, ¿no oblidarem que aquest cas també afecta un paràmetre universal, la posició de les preposicions, i estarem temptats de col·locar-lo en el calaix de la perifèria sense preocupar-nos de les raons per les quals els catalanoparlants estem mantenint a través dels segles una “postposició” (amb *amunt*, *endins*, etc., que tot és el mateix cas)? En unes altres paraules: el concepte “perifèria” podria convertir-se en un amagatall que evite l’etiqueta “excepció”.

5.1.4. Sobre la simplicitat i la complexitat en la teoria lingüística

Una teoria lingüística, ¿ha de ser simple o complexa? Jo diria que començar per aquesta pregunta és impropedent. La qüestió crucial per a mi és una altra: que una teoria siga aclaridora o no ho siga. Ara bé, perquè una teoria siga aclaridora és molt possible que s’haja d’acomplir aquesta condició: que els axiomes i conceptes de partida siguen transparents (i per tant coherents i comprensibles). A partir d’aquests axiomes i conceptes primers, podem anar formant més conceptes, i amb els conceptes primitius i els derivats, podem seguir formant conceptes, i així successivament. D’aquesta manera la teoria va esdevenint cada volta més complexa. Aquesta complexitat, però, s’ha de matisar, ja que és possible que només pugui ser de dues maneres, quantitativa i qualitativa. La primera resulta de la mera acumulació: podem veure simultàniament tots els nusos d’una xarxa si només n’hi ha quatre, però no els podem veure simultàniament si n’hi ha quatre mil. La segona complexitat es dóna en el cas que entre els conceptes hi haja interrelacions; si només tenim tres conceptes, *a*, *b* i *c*, i només podem tenir relacions bilaterals, només hi haurà tres parelles, *ab*, *ac* i *bc*, però si en compte de tres n’hi ha tres mil, ja podem calcular la quantitat de parelles que són possibles. Ara bé, tant en el primer cas com en el segon, jo diria que és necessari que s’acompleixca aquesta condició: que per molt difícil que siga agafar-aprehendre tota la teoria, la formació d’un nou

concepte al si de la teoria ha de ser transparent i comprensible. És a dir, podem tenir dificultats per copsar totes les conseqüències que pot tenir un concepte al si de la teoria, però no n'hauríem de tenir per comprendre la definició d'un nou concepte.

Chomsky, tanmateix, no creu que «els principis fonamentals» de la teoria lingüística siguin «naturals i simples»

(16) A guiding intuition about the structure of grammar that might well be questioned: namely, that the theory of core grammar, at least, is based on fundamental principles that are natural and simple, and that our task is to discover them, clearing away the debris that faces us when we explore the varied phenomena of language and reducing the apparent complexity to a system that goes well beyond empirical generalization and that satisfies intellectual or even esthetic standards. These notions are very vague, but not incomprehensible, or even unfamiliar: the search for symmetry in the study of particle physics is a recent example; the classical work of the natural sciences provides many others.

But it might be that this guiding intuition is mistaken [...] Biological systems –and the faculty of language is surely one– often exhibit redundancy and other forms of complexity for quite intelligible reasons, relating both to functional utility and evolutionary accident. To the extent that this proves true of the faculty of language, then the correct theory of UG simply is not in itself an intellectually interesting theory, however empirically successful it may be, and the effort to prove otherwise will fail (1981: 14)

Aquest plantejament no és novedós, car ja hem vist a §2.1.2 que Chomsky rebutjava el plantejament estructuralista segons el qual la teoria s'havia de desenvolupar a partir de nocions definides, de tal manera que aniríem del simple (i definit) al complex (i per definir). ¿Quina és la concepció de Chomsky? A §3.2.1 hem vist que Chomsky (1965: 192) remarcava la complexitat del llenguatge, i pràcticament el mateix fragment apareix el 1981: «a system as complex as the language faculty» (p.18). Jo diria que aquesta

remarca és innecessària, car és clar que l'objecte d'estudi de tota ciència és complex, ja que si no fos així no caldria que existís tal ciència: l'objecte d'estudi de tota ciència *sempre* és complex. Aquesta remarca innecessària, però, ens pot ser útil. Efectivament, si tenim en compte que el llenguatge és molt complex, podem pensar que la teoria lingüística també ho serà; per una altra banda, com que no delimitem al si de la teoria lingüística i rebutgem el camí que comença en conceptes «simples i naturals», haurem de deduir que la teoria lingüística haurà de ser molt “complexa” (en el sentit de ‘difícilment còpsable per l'enteniment’, cosa que potser no importa perquè sembla que la teoria lingüística no té interès intel·lectual). Si hi afegim que el fet de no delimitar al si de la teoria porta al que he anomenat “concepció dels vasos comunicants” (un exemple de la qual hem vist en aquest capítol –la simplificació de la part A pot portar a l'augment de complexitat de B), crec que ja estem en condicions de comprendre fragments com aquests (el primer dels quals ve després de les cites de (8) i (16), dedicades a rebutjar els «principis fonamentals... naturals i simples»)

(17) a. Insofar as we succeed in finding unifying principles that are ,
deeper simpler and more natural [tipus *moveu α*], we can expect
that the complexity of argument explaining why the facts are such-
and-such will increase, as valid (or, in the real world, partially valid)
generalizations and observations are reduced to more abstract
principles. But this form of complexity is a positive merit of an
explanatory theory, one to be valued and not to be regarded as a
defect in it... It is important to distinguish clearly between
complexity of the theory and complexity of argument, the latter
tending to increase as theory becomes less complex in the intuitive
sense (1981: 15)

b. Because of the sometimes intricate connections among the
various subtheories, small changes in the formulation of some
principle or notion may have large-scale and wide-ranging
consequences. Such problems will typically arise insofar as we
eliminate specific rule systems in favor of systems determined by
setting values of parameters of UG. This is naturally a positive
development, one that is inherent in any serious effort to deepen

explanatory power, but it also means that theoretical proposals face a far more difficult empirical challenge than in earlier work. Furthermore, arguments become more intricate as the options for selecting rule systems are reduced. Again, this is a positive development, but one that increases the difficulty of evaluating –or even determining– the consequences entailed by specific proposals (1986b: 2)

En poques paraules (i explicant-ho a través d'un exemple): si partim d'una concepció de l'estructuració sintagmàtica complexa (tal com es troba a Jackendoff (1977): centenars de regles d'estructuració sintagmàtica), aleshores «l'argumentació» esdevé simple, però si reduïm l'estructuració sintagmàtica a quatre conceptes (literalment quatre), com veurem en aquest capítol, aleshores «l'argumentació» esdevé difícil, ja que els sistemes de regles i l'«argumentació» també són “vasos comunicants”. En qualsevol dels dos casos, però, la teoria lingüística és “molt complexa”.

5.1.5. Algunes conseqüències de la “complexitat” de la teoria

Si remarquem innecessàriament la complexitat de l'objecte d'estudi d'una ciència, potser és perquè no tenim massa confiança d'avançar en aquesta ciència, cosa que trobem en Chomsky. Efectivament, a l'obra de 1981 expressa un optimisme que de seguida matisa (18a), i a l'obra de 1982 hi ha un fragment pessimista (18b)¹⁴

(18) a. What seems to me particularly exciting about the present period in linguistic research is that we can begin to see the glimmerings of what such a theory might be like. For the first time, there are several theories of UG that seem to have the right general properties over an interesting domain of fairly complex linguistic phenomena that is expanding as inquiry into these systems proceeds. That is something relatively new and quite important, even though surely

¹⁴ Vegeu a Chomsky (1965: 192) l'expressió de la desconfiança en la teoria lingüística, reproduït ací a §3.2.1.

no one expects that any of these current proposals are correct as stand or perhaps even in general conception (1981: 4)

- b. Language, whatever it may be, is a notion more abstract than grammar, more remote from actual mechanisms, consequently raising new problems which may or may not be worth trying to solve (personally, I am skeptical) (1982: 14)

Jo diria que des d'un punt de vista fredament racionalista, l'optimisme i el pessimisme no tenen sentit en les ciències, ja que la persona que treballa en una ciència ha de saber en primer lloc que a l'únic que pot aspirar (i ha d'aspirar) és a explicar alguna parcel·la fosca o desconeguda per als seus avantpassats i contemporanis. I la segona cosa que ha de saber és que no pot aspirar *gens ni miqueta* a explicar *tota* la ciència en què treballa, car tota descoberta realment important implica la descoberta de deu incògnites més, i per això el savi Sòcrates deia que només sabia que no sabia res, o Joan Solà ha triat com a títol d'un article «Ara ja sé el que no sé» (1987: 219-238): la condició prèvia del saber científic és saber que no sabem (i què no sabem).

La segona conseqüència de creure que la teoria lingüística ha de ser inevitablement complexa és, en el cas de Chomsky, aplicar l'adjectiu *intricat* a la pròpia teoria, darrere del qual també hi ha el fet que no delimitem al si de la Gramàtica. Ja ha aparegut a les cites de (5) i (17), i el podem veure en més fragments, com ara aquests: «The goal [de la teoria lingüística] may be remote, but it is well to keep it in mind as we develop intricate specific theories and try to refine and sharpen them in detailed empirical inquiry» (1981: 2); «a grammar... may be very intricate» (1981: 4). El DLC defineix *intricat* a través d'adjectius com *embullat*, però el DGLC, més precís, abans d'arribar-hi dóna aquesta definició: «en què les parts estan enllaçades, *confoses* les unes amb les altres de tal manera que és difícil de separar-les, de *distingir-les*» (subratllats meus).

La nostra pròpia teoria no solament la veiem complexa i intricada, sinó també *abstracta*. I no solament és abstracta la teoria, sinó també moltes parts i elements de la Gramàtica. Per exemple, a la p. 2 de l'obra de 1981,

l'adjectiu *abstracte* apareix nou vegades, i una el derivat *abstracció*; vet-ho ací

- (19) a. Abstract characterization of particular and universal grammar
- b. The appropriate level of abstraction
- c. Abstract point of view
- d. We should be concerned to abstract from successful grammars...
 those more general properties that account for their success
- e. Abstract structures, conditions and properties
- f. Abstract properties
- g. Abstract conditions on grammatical systems
- h. Abstract general conditions on linguistic structures
- i. The abstract conditions
- j. Abstract Case

Segons l'apèndix 5, són noms abstractes els que només podem percebre amb el sentit de Ramon Llull (això és, amb el llenguatge). Des d'aquest punt de vista, tota teoria o part d'una teoria és necessàriament abstracta, i per tant hauríem de pensar que *abstracte* no té a (19) aquest significat, sinó l'altre que hem vist a l'apèndix, aquell que a través d'una anècdota (que aprenguem els noms concrets primer que els abstractes) portava a una contradicció (que un nom podia ser alhora abstracte, 'perceptible només a través del llenguatge', i concret, 'fàcil d'entendre'). Si el significat d'"abstracte" a (19) és aquest ('difícil d'entendre'), aleshores tindríem que no solament seria difícil d'entendre la teoria general (19a), sinó també les estructures, condicions i propietats (19e-i). Podríem objectar-hi, amb tota la raó del món, que quan Chomsky usava l'adjectiu "abstracte" no tenia en compte les observacions de l'apèndix 5, però el canvi no fa millorar massa les expressions de (19), ja que aleshores ens podríem preguntar què vol dir que una estructura, una condició o una propietat és abstracta, o per què són abstractes «els elements flectius» (1982 p.8 n.8). Centrem-nos per exemple en les estructures. Si partim de la convicció que si hi ha estructures és perquè hi ha elements relacionats, aleshores ens hauríem de preguntar quins elements i quines relacions (definides, no cal dir-ho) hi ha en el Generativisme dels 80. Jo diria que això no s'afrenta mai, i si això és veritat,

ja comença a ser comprensible que parlem d'«estructures abstractes» (tan abstractes que jo no les puc percebre).

La veritat és que el Generativisme dels 80 (com l'anterior) és una escola extraordinàriament especulativa, però no gens hipotètico-deductiva, cosa que, pel que fa a la segona afirmació, diu Chomsky; m'esplaiaré en aquesta cita perquè el lector veja que en la concepció «ideal» de Chomsky hi ha de tot excepte les categories sintàctiques i les funcions sintàctiques (i per tant excepte la Sintaxi segons les hipòtesis d'aquest treball), cosa que és tan vella com el Generativisme

(20) Any theory –in particular, a theory of UG– may be regarded *ideally*¹⁵ as a set of concepts and a set of theorems stated in terms of these concepts. We may select a primitive basis of concepts in terms of which the others are definible, and an axiom system from which the theorems are derivable. While it is, *needless to say, much too early to hope for a realistic proposal of this sort in the case of UG*, nevertheless...

...It would, for example, be reasonable to suppose that such concepts as “precedes” or “is voiced” enter into the primitive basis, and perhaps such notions as “agent-of-action” if one believes, say, that the human conceptual system permits analysis of events in these terms independently of acquired language... The definition [dels conceptes funcionals com “subjecte”] might be complex. For example, it might involve some interaction of syntactic configuration, morphology, and θ -roles (e.g., the grammatical subject is the (usual) agent of an action and the direct object the (usual) patient), where the terms that enter into these factors are themselves reducible to an acceptable primitive basis. *Again, an effort to develop a principled theory of UG is surely premature*, but considerations of this sort are nevertheless not out of place (1981: 9-10; subratllats meus)

Aquest fet (molta especulació i poc de deductivisme –en el sentit de

¹⁵ *Ideal* i derivats és un adjectiu tan freqüent com *abstracte* en Chomsky (1981).

“ciència hipotètico-deductiva”) explicaria els freqüents vaivens del Generativisme, cosa que Chomsky veu com a positiva (com també veu com a positiu la interrelació entre les parts de la Gramàtica i el problema de la “complicació-simplificació” que se’n deriva; vegeu les dues cites de (17))

(21) Within the study of generative grammar there have been many changes and differences of opinion, often reversion to ideas that had been abandoned and were later reconstructed in a different light. Evidently, this is a healthy phenomenon indicating that the discipline is alive, although it is sometimes, oddly, regarded as a serious deficiency, a sign that something is wrong with the basic approach (1986a: 5)

No sé si un d'aquests vaivens “positius” podria ser aquest: a §3.2 hem vist que Chomsky considerava el 1970 que la generació dels noms deverbals (*destruction, refusal* ...) no era sintàctica, però el 1981 escriu açò: «At D-structure, *destruction* (or, perhaps, its head *destroy*) subcategorizes and θ -marks the NP object *the city*» (1981: 51).

Acabarem aquest punt observant que Chomsky no sempre ha vist la “complexitat” com una cosa saludable, com podem veure en aquesta cita

(22) A weaker, but perfectly sufficient demonstration of inadequacy [d'una teoria] would be to show that the theory can apply only clumsily; that is, to show that any grammar that can be constructed in terms of this theory will be *extremely complex, ad hoc, and 'unrevealing'* (1957: 34; subratllat meu)

Per una altra banda, un dels retrets de Jackendoff (1977) contra els semantistes generativistes era que la seua teoria tenia «un alt grau d'abstractor i complexitat»

(23) The proponents of Generative Semantics have attempted to constrain the theory of grammar by restricting the number of rule types [com el Generativisme en els 80], categories, and derivational levels;

and they are willing to accept as the price of this constraint a high degree of abstractness and complexity in syntactic derivations (Jackendoff (1977: 5))

5.2. SOBRE L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA

5.2.1. Sobre els trets [$\pm N$, $\pm V$]

5.2.1.1. Introducció

A §4.1.2 hem comentat l'intent de Jackendoff de definir les categories sintàctiques, i ara comentarem l'altre intent que hi ha hagut (que és el més persistent i acceptat en el Generativisme). Segons Radford (1988: 596), aquest altre intent es formula a Chomsky (1974) i es defensa i s'amplia a Stowell (1981). Jackendoff (1977: 31) situa l'origen d'aquesta definició a Chomsky (1970) seguint la representació de (24a), i proposa de completar aquesta definició incorporant la preposició, siga a través de (24b) o de (24c)

- (24) a.

+N	-N	
+V	adjectiu	verb
-V	nom	

 (Jackendoff (1977 p. 31 (3.3))
- b.

adjectiu	verb	(ídem (3.4a))
nom	preposició	
- c.

preposició	verb	(ídem (3.4.b))
nom	adjectiu	

Aquests trets, que Chomsky (1970) usa a les ps. 21, 48 i 49, ja apareixen a l'obra de 1965 (ps.110-111), encara que en aquesta obra no solament hi ha

[±N] i [±V], sinó també [±Adj] i [±M]. Comentarem aquestes definicions a partir de Stowell, que sembla que és l'autor que més se n'ha ocupat.

5.2.1.2. Defensa de Stowell (1981)

Segons aquest autor, les definicions de Chomsky (1974) sobre les categories és aquesta

(25) a. [+N]: noms i adjectius (Stowell 1981 21 (21))

[-N]: verbs i preposicions

[+V]: verbs i adjectius

[-V]: preposicions i noms

b. N = [+N, -V] (idem (22))

A = [+N, +V]

V = [-N, +V]

P = [-N, -V]

Stowell opina que aquestes definicions tenen una «evidència considerable» (p.22) basant-se en proves sintàctiques («formal properties of specific syntactic rules», p.25), morfològiques i semàntiques, cosa que comentarem de seguida (encara que eliminant totes les referències bibliogràfiques que dóna Stowell).

La primera prova és que només els SNs i els SAdjs contenen la regla *Inserció de of*

(26) a. The enemy's destruction of the city (p.23 (25b))

b. John is fearful of heights (p.23 (26c))

Jo estic d'acord amb aquesta observació, encara que sense recórrer a "la preposició que no és preposició", sinó a qualsevol preposició, i formulant-ho com a (27a) o (27b) (que reprendem a §7.2)

(27) a. Perquè un SN pugui modificar alguna projecció d'un adjectiu o d'un nom, necessita una preposició.

b. La preposició és la categoria que possibilita que un SN pugui modificar un Nⁿ o un Aⁿ (on A=adjectiu+adverbi)

La segona prova sintàctica que evidencia la correctitud de les definicions de (25) és que només les categories [-N] (P i V) assignen cas (p.23). Ara bé, l'evolució posterior del Generativisme ha destruït aquesta hipotètica prova pel fet que es considera que també les categories [+N] poden assignar cas (vegeu §5.3.2.1).

La tercera prova sintàctica es basa en l'alemany, concretament en el fet que en aquesta llengua només poden aparèixer com a «modificadors prenominals» categories que siguin [+V] (Vs i Adjs)

(28) a. [der [seiner Freundin ueberdruessige [Student]] (p.24 (30a))

el seua amiga cansat estudiant

L'estudiant cansat de la seua amiga

b. [ein [sein Studium seit langem hassender] Student] (p.24)

un seus estudis des de temps odiador estudiant

Un estudiant que odia els seus estudis des de fa temps

Aquesta hipotètica prova té diversos problemes, el primer dels quals és que Stowell no exemplifica la seua afirmació amb "un verb normal", sinó amb una forma "no finita". En segon lloc, que a l'esquerra del nom nuclear de (28) no càpiguen noms (una de les categories [-V]), no és una propietat de l'alemany, sinó de totes les llengües del món en el cas que la regla de (27) siga certa). En tercer lloc, no diu que l'alemany és un llengua que encara té casos (i per això l'adjectiu de (28a) concorda en cas amb el nom regent, i el modificador de l'adjectiu, *seiner Freundin*, va en genitiu), i, com és previsible (vegeu §7.2.3) és possible que un nom o un adjectiu tinga a la seua esquerra un modificador nominal en genitiu.

I la darrera prova sintàctica és que només les categories [-V] poden aparèixer en "les contruccions clivellades"

- (29) a. It was [_{SN} your book about the double helix] that I wanted
(p.24(31))
 b. It was [_{SP} under the chair] that I think I left my coat (ídem)
 c. *It was [_{SV} go home early] that John did (ídem)
 d. *It was [_{SAdj} very angry at me] that John was (ídem)

El primer problema d'aquesta hipotètica prova és que es fonamenta en una base sense fonament, car perquè en tingués hauríem de saber què es pot rematitzar, i per què un dels mitjans per aconseguir la rematització és el verb *ser* (vegeu-ne la raó a §7.6.1). Per una altra banda, el que Stowell diu que és asintàctic en anglès (29d), jo trobe que és acceptable en català (30a), i aquells que consideren que les formes no finites són verbs (entre el quals hi ha Stowell, com acabem de veure a (28)), haurien de tenir en compte oracions com (30b)

- (30) a. Va ser groc com la cera que el va deixar, i no roig com un titot
 b. És treballant com podràs aconseguir-ho
 c. *És me'n vaig a casa jo
 d. *És se'n va a casa jo
 e. *Sóc jo me'n vaig a casa
 f. *Sóc jo se'n va a casa
 g. Sóc jo qui se'n va a casa

Diguem finalment que de la asintacticitat de les construccions de (30c-f) no és fàcil traure deduccions, excepte potser aquesta: que en una oració no poden existir dos verbs (vegeu (13) de §2.1.4 i §7.6.1).

La prova morfològica és aquesta: que hi ha llengües que no distingeixen morfològicament entre noms i adjectius, o entre adjectius i verbs (ps.25-26). Deixant de banda diversos problemes (entre els quals hi ha el fet que Stowell no considera les terminacions casuals com una categoria), cal dir ben rotundament que el fet que els noms i els adjectius (o la parella que siga) tinguen la mateixa forma en una llengua concreta, això no prova ni demostra res d'entrada, car la qüestió fonamental no és la *forma*, sinó la

funció : per molt que tinguen la mateixa forma, si realitzen funcions sintàctiques distintes, són dues categories. Per una altra banda, parlant d'aquesta prova Stowell comença a usar un vocabulari molt perillós que després reprendrem (que hi ha llengües en què hi ha categories «neutralitzades»), vocabulari que, no cal dir-ho, prové de la Fonologia (branca de la Lingüística que ja hem tractat en aquest treball i a la qual Stowell recorre un parell de voltes a la p.25 per fonamentar els trets [$\pm N$, $\pm V$]).

La darrera prova, que més que semàntica és sobre la referència dels lexemes de cada categoria, és aquesta

(31) The [+N] categories usually denote some entity, either concrete or abstract. Nouns... tend to be names for... entities sharing some essential defining properties, while adjectives are used attributively of entities instantiating some property or quality... On the other hand, the [+V] categories usually serve as function-names... Verbs normally have the meaning of a type of action or event, while adjectives refer to a given property or state. The relationship of attribution holding between an argument and a modifying AP is closely parallel to the predication relation holding between a subject and VP (p.27)

Deixant de banda que els Adjs no són «entitats» («les categories [+N] denoten usualment alguna entitat»), com diu el mateix Stowell a la segona oració de (31), jo sé veure una certa proximitat entre les referències dels noms i la dels adjectius en la mesura que les segones indiquen qualitats de la referència dels noms, però no sé veure gens ni miqueta quina relació referencial hi ha entre una acció o esdeveniment i una propietat o estat, ni sabria explicar per què una entitat es relaciona amb les propietats que té, però no es pot relacionar amb les accions que és capaç de fer o en què és factible que es veja involucrada. En realitat, la semblança entre els verbs i els adjectius no és, segons el que diu (31), ni referencial ni semàntica, sinó *sintàctica* : segons les creences de Stowell, tots dos «serve as function-names», i la relació entre l'adjectiu i el nom és «extraordinàriament paral·lela» («closely parallel») de la que hi ha entre el SV i el subjecte.

Podríem observar finalment que si la relació sintàctica que hi ha entre l'adjectiu i el nom per una banda, i entre el SV i el subjecte per l'altra és tan semblant segons (31), hauríem de pensar que de la mateixa manera que el nom és el nucli de l'adjectiu i l'adjectiu un modificador del nom, doncs hauria de resultar que el SV hauria de ser un modificador del subjecte, i per tant el subjecte hauria de ser el nucli de l'oració.

5.2.1.3. Ampliació de Stowell (1981)

Stowell intenta ampliar els dos trets categorials de Chomsky, [$\pm N$, $\pm V$], a un tercer tret, [$\pm Temps$] (1981: 28-51). Intentaré comentar molt breument aquesta part, ja que fer-ho altrament implicaria tornar-se a ocupar durant diverses pàgines de les formes "no finites". Stowell assenyala que entre el SN i l'oració hi ha un gran paral·lelisme. Aquest paral·lelisme «relates to strict subcategorization. Specifically, it is very, very, common for these two *categories* to appear as disjunctive terms in strict subcategorization frames» (p.33; subratllat meu que usarem més avall), com podem veure en aquests exemples

(32) a. Jim reported [his brother's disappearance] to the police
(p.33 (41a))

b. Jim reported to the police [that his brother had disappeared
(p.33 (42a))

Jo, però, no veig per què hem de restringir l'alternança SN / oració a «la subcategorització estricta». A §2.1.3 ja hem comentat aquesta qüestió, i hi he formulat aquesta pregunta: per què el subjecte pot ser tant un SN com una oració (i en general: per què les funcions sintàctiques que fa el SN també les pot fer l'oració ((11c) de §2.1.3). Si partim de la idea que les categories no es poden definir si prescindim de les funcions, podríem pensar que aquesta pregunta té una resposta senzilla: el SN i l'oració poden alternar perquè tant el SN com l'oració tenen com a nucli absolut un lexema de la mateixa categoria, la nominal, i per tant aquests dos sintagmes són projeccions nominals. Tanmateix, com que Stowell ha restringit el paral·lelisme a «la

subcategorització estricta», busca demostrar aquest paral·lelisme entre el SN i l'oració a través de conceptes que el Generativisme dels 80 ha relacionat amb "la complementació" (=subcategorització estricta), concretament els papers temàtics, que han tingut tanta volada a la dècada dels 80. Per una altra banda, com que el SN no té morfemes temporals i l'oració té aquests morfemes, Stowell diu que els morfemes temporals es trobarien a la posició del «COMP» (*complementitzador*, vegeu ací §5.2.7) «at some level of representation» (p.39) i que seria aquest tret el que separaria el SN i l'oració.

Arribats ací, és imprescindible que fem aquesta observació: la incorporació del tret categorial [\pm Temps] fa pensar que Stowell no es troba dins de «l'acord general» que diu que l'oració no és una "categoria" primitiva (Radford (1988: 602-603)), sinó que es trobaria dins del grup de lingüistes generativistes que continuen pensant que l'oració (que és la "categoria" més *derivada*) és una "categoria" *primitiva* (vegeu ací §1.4.9, on també hi ha reproduït el fragment al·ludit de Radford), i per això intenta oposar la "categoria O" i la "categoria SN". Diguem de passada que Stowell es val d'una ambigüitat que ja hem vist repetidament, que l'etiqueta *categoria* tant es pot aplicar al nucli absolut d'un sintagma (N, P, A i V) com a la projecció màxima d'aquest nucli absolut (SN, SP, SA i SV): «The introduction of the [\pm Tense] feature into the categorial system provides a natural means of distinguishing the *categories* NP and S', while still characterizing them as a natural class» (p.45; subratllat meu; vegeu també el subratllat de la primera cita d'aquest punt).

Com que Stowell considera que les formes no finites són verbs (i per tant els sintagmes en què es troben són oracionals), topa amb el problema que aquestes suposades oracions no tenen temps segons la tradició. La forma de resoldre aquest problema és dir que aquesta «assumpció» de la tradició no és correcta (p.40) i fer un raonament que conté «operadors» i un altre element que hem introduït en aquest capítol (un concepte determinat que és *abstracte*)

(33) The tense operator can be construed as the crucial underlying

difference between NP and S'... The [\pm Tense] feature must be distinguished from the [\pm Past] feature that is morphologically realised in finite clauses, since the characteristic properties of S' –an obligatory subject-predicate structure and a clause-internal COMP position– are shared by *to* -Infinitives... In short, by our criteria, *to* -Infinitives must be [+Tense].

...English *to* -Infinitives lack the morphological feature [\pm Past], but this does not mean that they have no abstract tense operator (p.40)

No estic en contra de considerar que l'infinitiu té en general temps (però no el participi ni el gerundi), però siga quina siga l'opinió que sostinga un lingüista, ha d'intentar raonar-la sintàcticament. Vegeu §7.6.6.1.

Deixant de banda diverses observacions "interessants" sobre la recció al si de "les oracions d'infinitiu" (vegeu la p.42 de Stowell), acabarem aquest comentari sobre els trets categorials segons Stowell (1981) reprenent un element que hem esmentat més amunt, «la neutralització» de categories. Parlant de l'infinitiu, Stowell diu coses que ja hem esmentat, concretament que "les oracions d'infinitiu" pareix que són simultàniament un SN i una oració. La forma de resoldre aquest problema és la següent

(34) It seems... that the gerund [=infinitiu] is a cross between NP and S / S', sharing properties of both. This implies that it is a neutralized category... More specifically, if NP and S / S' are distinguished by virtue of the feature [\pm Tense], then gerunds must be unspecified for this feature. Whereas NP is [+N, -V, -Tense], and S' is [+N, -V, +Tense], the gerund must be simply [+N, -V]; it is analogous to the neutralized categories alluded to in our discussion of cross-linguistic variation above [vegeu la p.29 de Stowell] (ps. 43-44)

Una mica més avant el lector torna a trobar una altra «neutralització», la del «participi passiu» (que és alhora adjectiu i verb, o ni adjectiu ni verb) (ps.47-48).

Acabarem aquest punt passant de la teoria a la pràctica, això és, veient

una aplicació de la teoria. Sells, després d'introduir els trets categorials [$\pm N$, $\pm V$], fa aquest comentari: «This classification allows the statement of generalizations across categories [=lexemes d'una categoria], for example, [+N] categories appear as the complement of *consider*, so we have *consider Bill sick / a fool* but not **consider Bill under the table / singing* » (1985: 31). El problema, però, és que en català, per exemple, la “subcategorització” del verb *considerar* sí que admet SPs (i gerundis), com veurem si consultem Bonet i Solà (1986 p.87 (187.2)) o si pensem en oracions com aquestes

- (35) a. Has considerat aquesta afirmació fora del seu context
b. Has considerat aquesta afirmació situant-la fora del seu context
c. Ho considere de bojós / contra natura

5.2.1.4. Comentaris sobre [$\pm N$, $\pm V$]

Segons la meua opinió, a les definicions de (25) hi ha veritats absolutes inqüestionades, veritats relatives intuïtives, errors relatius i errors absoluts. Concretament, quan diem que el nom és [$+N$, $-V$] i que el verb és [$-N$, $+V$], l'únic que estem dient és que el nom i el verb són dues categories completament distintes, cosa que no crec que hi haja hagut cap lingüista que haja dubtat (i per tant seria una veritat absoluta inqüestionada).

Quan diem, però, que l'adjectiu és [$+N$, $+V$], la cosa canvia molt. Per una banda, hi ha una veritat relativa intuïtiva, que l'adjectiu i el nom tenen certa relació, i per això hem agrupat durant un parell de mil.lennis aquestes dues categories sota l'etiqueta “nom”; també és per aquesta raó que jo he coincidit amb les observacions de Stowell exemplificades a (26) (i rectificades a (27)). Ara bé, el que cal és explicar sintàcticament aquesta veritat relativa intuïtiva, per quines raons concretes el nom i l'adjectiu tenen certa relació. Per una altra banda, però, quan acostem l'adjectiu i el verb seguint la Lògica, segons les hipòtesis d'aquest treball hi ha un error absolut: l'adjectiu i el verb no tenen cap relació. Hem comentat a §3.1.2 que l'acostament entre l'adjectiu i

el verb venia de la Semàntica Generativa¹⁶, i que la causa devia ser el “concepte” *predicat*, que s’aplica tant al verb com a l’adjectiu. I bé, com que Chomsky també aplica aquest concepte al verb i a l’adjectiu, no és estrany que a pesar dels atacs que va fer el 1970 contra la categoria “predicador” (verb+adjectiu), acabe dient en aquest mateix article que l’adjectiu és [+N, +V]. Vet ací una conseqüència de dir que l’adjectiu és [+N, +V]: «... two categories of traditional grammar: substantive ([+N], including nouns and adjectives) and *predicate* ([+V], including verbs and adjectives » (1981: 48; subratllat meu).

I quan diem que la preposició és [-N, -V], hi hauria per una banda una veritat absoluta que jo sàpiga inqüestionada, que el nom i la preposició no tenen cap relació; però també hi hauria un error relatiu segons les hipòtesis d’aquest treball, que la preposició i el verb no tenen cap relació, car segons aquest treball (i segons una idea de la tradició) aquestes categories tindrien un tret en comú: que són connectors (cosa que podria explicar parcialment la idea intuïtiva –i molt fosca segons la meua opinió– que només les preposicions i els verbs “assignarien cas”; vegeu §7 pel que fa a la idea de “connectors”). Cal dir que aquells lingüistes que consideren que la preposició també és un “predicat” (com ara Martí i Miñana; vegeu la n.34 de §3.3.2), pareix que s’haurien d’oposar a la definició de la preposició com a [-N, -V], i que potser haurien de proposar [-N, +V] (amb la qual cosa, però, la preposició i el verb tindrien la mateixa definició).

Els trets [\pm N, \pm V] tenen un altre problema: que en dues de les quatre definicions (la del nom i la del verb), el concepte a definir entra en la definició. Podríem objectar-hi que “N” i “[+N]” no és el mateix, però aleshores jo podria demanar que definíssem què és “[+N]”. En realitat, el problema de fons és més greu que l’anterior: és que per definir quatre conceptes possiblement complexos (en tot cas ho és el verb –i molt), n’hem agafat dos

¹⁶ I potser d’abans si tenim en compte que Lyons (1968) diu que el verb i l’adjectiu formaven una sola categoria segons certa tradició, cosa que no he pogut corroborar. Vegeu §3.1.2 per a totes les afirmacions d’aquesta nota i d’aquest paràgraf.

com si fossen conceptes més simples que els conceptes a definir ¹⁷, i aleshores hem “definit” els quatre a través d’una regla de càlcul combinatori elemental. En posaré un parell d’exemples perquè es veja més clarament. Imaginem-nos que tenim vuit conceptes per definir, A, B, C, D, E, F, G i H, i aleshores decidim que n’hi ha tres que són simples i per tant no cal definir-los; i bé, a partir d’aquests tres conceptes (que suposarem que són A, B i C), podem definir tots els altres de la manera següent (només escriuré els trets positius, de manera que “A” serà “+A”, i l’absència de signe a la columna d’A voldrà dir “-A”

(36)

	A	B	C
A	A	-	-
B	-	B	-
C	-	-	C
D	A	B	C
E	A	B	-
F	A	-	C
G	-	B	C
H	-	-	-

Seguint en la mateixa regla de combinació, si tenim quinze elements a definir, i decidim que n’hi ha quatre que són simples, amb aquests quatre podríem definir els quinze (o qualsevol número inferior a quinze, no cal dir-ho)

¹⁷ L’error de prendre com a conceptes simples conceptes sintàctics complexos, apareix amb una certa freqüència en la Lingüística actual. Ja l’hem vist a §4.1.2 en les definicions categorials de Jackendoff (1977), i hi ha lingüistes que parteixen de l’assumpció que els conceptes categorials bàsics o primitius són l’oració i el nom propi. En relació als noms propis, vegeu la n. 33 de §2.2.4, i diguem ara que, faça pensar el que faça pensar l’aparença superficial, els noms propis són, *des d’un punt de vista sintàctic*, més complexos que la immensa majoria dels comuns (i per això no podem explicar sintàcticament els noms propis sense explicar prèviament els comuns), de la mateixa manera que els noms *ningú* o *tothom* són més complexos que *taula* o *idea*, o que el clític *ho* és més complex que el clític *el*.

(37)	A	B	C	D
A	A	-	-	-
B	-	B	-	-
C	-	-	C	-
D	-	-	-	D
E	A	B	C	D
F	A	B	C	-
G	A	B	-	D
H	A	-	C	D
I	A	B	-	-
J	A	-	C	-
K	A	-	-	D
L	-	B	C	-
M	-	B	-	D
N	-	-	C	D
O	-	-	-	-

El problema, però, és que recorrent a aquestes regles matemàtiques no aclarim gens ni mica què són les categories sintàctiques, ja que a les regles combinatòries de la Matemàtica no hi ha res que jo sàpiga (que és ben poc, certament) idèntic o semblant a les funcions sintàctiques. Diguem de passada que no és difícil trobar-se citada aquesta disciplina a Chomsky (1981) i a moltes més obres, i de la mateixa manera que hem parlat de “gramàtica lògica”, també hem parlat de “lingüística matemàtica”.

5.2.2. Cap a l'eliminació de l'estructuració sintagmàtica

Abans de seguir avant en la crítica del model RL, voldria fer una observació metodològica. L'ideal seria fer una crítica de cadascuna de les parts d'aquest model, però això no és gens fàcil per una característica que ja hem comentat, l'alta interdependència que hi ha entre totes aquestes parts, cosa que ja hem vist que provoca la necessitat d'anar desenvolupant-les «en paral·lel». Davant d'un desenvolupament «en paral·lel», caldria fer, lògicament, una crítica que també es desenvolupàs «en paral·lel», però com

això portaria segons la meua opinió a una lectura molt difícil i repetitiva, intentaré tant com puga fer la crítica part per part. El que no podré evitar és que en les cites que reproduiré apareguen conceptes no tractats, ja que intentar aclarir-los em portaria al desenvolupament «en paral·lel».

En relació al lexicó i l'estructuració sintagmàtica, Chomsky (1981: 31) diu que les teories com les de la seua obra de 1965 (que és quan introdueix el lexicó dins de la sintaxi) tenen una «deficiència conceptual» per la raó que hi ha a (38a); aquesta «redundància» no es pot solucionar eliminant el lexicó de la sintaxi per la raó de (38b); a (38c) hi ha «el principi de projecció»

- (38) a. Information concerning the class of subcategorization frames is... given twice in the grammar: once –implicitly– in the lexicon, as a property of the class of lexical items in its totality; and once –this time directly– by the rules of the categorial component (1981: 31)
- b. The information about the class of subcategorization frames that is thus dually represented cannot be eliminated from lexical entries. Therefore, we should attempt to eliminate it from the categorial component. The projection principle in fact accomplishes this, in quite a sweeping way. Given the projection principle and the general properties of X-bar theory, the categorial component for a particular grammar will be quite meager (1981: 32)
- c. Representations at each syntactic level (i.e, LF, and D- and S-structure) are projected from the lexicon, in that they observe the subcategorization properties of lexical items (1981 p.29 (38))

En una altra part del llibre, fent una recapitulació diu que «base rules are virtually eliminated» (1981: 136), i cinc anys després va més lluny: «there are no phrase structure rules –a highly desirable consequence» (1986a: 83).

Segons la cita de (38b), la informació del lexicó no es pot eliminar, però Chomsky no diu per què. Aquesta raó, però, no és difícil de deduir. Si el lector observa la cita de (38a) veurà que hi ha aquesta oposició: *entrades lèxiques / component categorial*. Acudirem a una altra obra de Chomsky per comprendre millor aquesta oposició; després de dir que les regles

d'estructuració sintagmàtica són tan potents que permeten regles que no es realitzen mai en la llengua real i que potser són irrealitzables (i per tant pareix que ens trobem davant d'una altra raó per eliminar aquestes regles tan potents), continua dient que «the device of phrase structure rules is particularly suspect, because these rules so closely reflect lexical properties» (1986a: 83). És a dir, en el supòsit que les entrades lèxiques del diccionari hagen de contenir informació sintàctica¹⁸, aquesta informació serà, naturalment, específica del lexema tractat, i només es pot donar a l'entrada de cada lexema. Ara bé, aquesta concepció implica que l'objecte d'estudi de la Sintaxi és saber les propietats sintàctiques de cada lexema, cosa que jo trobe ben errònia: l'objecte d'estudi de la Sintaxi no és saber les propietats específiques dels lexemes verbals *córrer, pensar, treballar*, sinó les propietats sintàctiques de cada categoria (i per tant les propietats comunes de tots els lexemes verbals o de qualsevol altra categoria). Breu: com a conseqüència d'introduir el lexicó en la Sintaxi, hem traslladat l'objecte d'estudi de la Sintaxi des de les categories als lexemes, i per tant hem conclòs que el que cal estudiar és el diccionari.

Hi ha un altre detall que cal comentar. Si observem (38a-b) veurem que el diccionari ha de contenir la "subcategorització" de cada lexema, i res més des d'un punt de vista sintàctic¹⁹. Ara bé, la "subcategorització" de cada lexema és només una part (i petita –quan no és nul·la, com ara en molts noms) dels sintagmes en què pot aparèixer com a nucli absolut. Dit d'una altra manera: la "subcategorització" ocupa solament el primer nivell de projecció, X', però més enllà d'aquest nivell n'hi ha diversos més (vegeu el pròxim punt). I bé, si (pràcticament) eliminem l'estructuració sintagmàtica, ¿què ha de regular aquests altres nivells? Ja hem vist que Stowell reduïa l'alternança SN / oració a la "subcategorització", i això no és una anècdota,

¹⁸ És possible que l'ideal siga que el diccionari no continga ni gota de sintaxi, encara que per arribar a aquest ideal hauríem de fer definicions semàntiques tals que poguéssim deduir totes les estructures sintàctiques específiques en què podria aparèixer cada lexema. Vegeu l'apèndix 6 (sobre *sucar*) i §1.7.2 (sobre *ensenyar-aprendre*) com a mostra d'un camí que potser seria interessant d'investigar.

¹⁹ Diguem de passada que no recorde haver vist cap fragment de les obres de Chomsky dels anys 80 que diga el que Chomsky deia el 1965: que el lexicó conté informació "idiosincràtica i irregular" (vegeu ací §2.2.3).

sinó una manifestació concreta d'una tendència fortíssima i molt predominant: la major part del que veurem en aquest capítol té com a finalitat restringir la “subcategorització” (i per tant tindríem que la famosa “subcategorització” hauria marginat –gairebé anihilat– els altres nivells sintàctics, com anirem veient).

Permeteu-me d'assenyalar cronològicament alguns elements ideològics. Partim de l'assumpció que l'estructuració sintagmàtica és intrínsecament deficient, i per això Chomsky (1957) introdueix “el component transformacional”. Aquesta deficiència intrínseca genera desconfiança envers l'estructuració sintagmàtica (vegeu §1.4.2), desconfiança que acaba transformant-se en «prejudicis» durant la dècada dels 60 segons Jackendoff (1977 p.xi; vegeu ací (1) de §4.4.1). A primeries dels 60 dos filòsofs, Kats i Fodor (1963), introdueixen la Semàntica en el Generativisme (Newmeyer (1986: §3.3)), i un poc més tard Chomsky (1965) introdueix el diccionari dins de la Sintaxi, cosa que provoca una “redundància”. Com que al si de la Gramàtica no hi ha delimitacions i la simplificació d'una part pot implicar la complicació d'una altra, Chomsky (1970: 13) anuncia la possibilitat «d'enriquir» el diccionari i «simplificar» la Sintaxi («el component categorial»; vegeu (29) de §3.2.1), possibilitat que es realitza el 1981.

Per una altra banda, si (pràcticament) eliminem l'estructuració sintagmàtica, ¿com explicarem la generació d'oracions? Ja hem vist a (9) que això no s'afronta pel fet que s'assumeix que tot és possible, i el que cal és restringir “l'eixida” [de la generació]. És per això que Sells, al final de §1.1 del cap.II («The X'-Scheme»), després d'observar que el model RL «has few or no phrase-structure rules, just the X' template» i que el que importa són «les interaccions dels diferents principis», acaba observant que «in fact, it is not even clear if GB is a 'generative grammar' any more» (p.31). Segons aquest treball, però, la Gramàtica Generativa no hauria estat mai generativa, primer perquè encara no hem explicat per quines raons sintàctiques un membre d'una categoria pot modificar un membre d'una altra categoria (un SX un Yⁿ, parlant més precisament), i després perquè no es pot generar començant “per dalt” (on hi ha l'oració, vegeu per exemple §1.4.8).

5.2.3. Sobre la pervivència de l'estructuració sintagmàtica després de condemnada.

Malgrat el que hem vist en el punt anterior, no seria difícil inventariar una bona nòmina de lingüistes generativistes que no han abandonat el treball del "component categorial" (encara que hagen acceptat el model de RL)²⁰. Per exemple, Bonet i Solà fan aquesta consideració al pròleg

(39) En el primer capítol es desenvolupa, amb un cert deteniment, un sistema de regles de base del català... Encara que conscients de la tendència actual a substituir, *en la teoria*, la formulació de les regles explícites com les que aquí es presenten per uns quants principis generals de bona formació de les estructures sintagmàtiques junt amb l'explicitació dels paràmetres necessaris per donar compte d'allò que en aquest camp és específic de la llengua descrita, considerem que la nostra proposta té, *si més no*, la virtut *heurística* d'oferir al lector, d'una manera plausiblement desbrossada, una àmplia quantitat d'informació utilitzable com a terreny concret de *possibles –i desitjables– ampliacions, reduccions o crítiques* (1986: 10; subratllats meus).

És a dir, encara que *teòricament* («en la teoria») tendim a eliminar l'estructuració sintagmàtica, treballar-hi «serveix per descobrir» (*heurístic* al DGLC) «si més no»; per una altra banda, aquest treball (el de Bonet i Solà) no és gens ni mica purament pedagògic²¹, car és "possible –i desitjable– criticar-lo" i fer-ne «ampliacions o reduccions»

Chomsky, conseqüent amb el que hem vist a §5.2.2, amb prou feines s'ocupa de l'estructuració sintagmàtica (ho tractarem als pròxims punts), però

²⁰ «There are a vast number of descriptive studies of particular Phrase types within the classical X-bar framework assumed here», diu Radford (1988: 597). Vegeu en aquesta pàgina i la següent la bibliografia que hi ha, on predomina la dels anys 80.

²¹ Encara que això ja seria molt si tenim en compte la minsa o nul·la aplicació del Generativisme a l'ensenyament del llenguatge. Vegeu (55d) i la n.52 de §1.5.

un seguidor seu, Radford, hi dedica ni més ni menys que la meitat del manual de 1988 (cinc capítols sobre deu, ps. 50-336)²². Com que Chomsky no passa en els llibres dels 80 de l'esquema que va donar el 1970 ($X'' \rightarrow \text{Esp } X'; X' \rightarrow X \text{ Compl}$), acudirem al manual de Radford (1988) per veure quines millores s'han introduït durant els anys 80. Cal dir que no pretenc fer una crítica dels cinc o sis capítols que Radford hi dedica (que ocuparia moltíssimes pàgines), sinó solament introduir l'esquema general de l'estructuració sintagmàtica que proposa i fer-hi algunes observacions.

Radford parteix de l'esquema acabat d'esmentar de Chomsky (1970) (que es millora afegint-hi elements, però sense rectificar-lo gens) i de la creença de Jackendoff (1977) que totes les categories tenen la mateixa estructuració sintagmàtica (Radford (1988: 597)). A §4.4 introdueix un concepte nou descrivint un SN, el concepte *adjunt*. Aquest concepte (que es correspon aproximadament amb el que Jackendoff anomenava modificadors restrictius i que Radford pren d'Andrews (1983) segons diu a la p.597) és necessari pel fet que tot nom pot tenir a la dreta del nucli²³ molts més modificadors que els que pertanyen a la "subcategorització", i això mateix deu explicar que siga d'acceptació general pel que jo sé. A (40) en reproduïx un exemple, a (41) les "definicions", i a (42) l'esquema arbori

(40) a. A student [of Physics] (=Complement) (p.176 (30a))

b. A student [with long hair] (=Adjunct) (ídem b)

(41) a. Determiners [=Especificadors] expand N-bar into N-double-bar
(p.176 (33a))

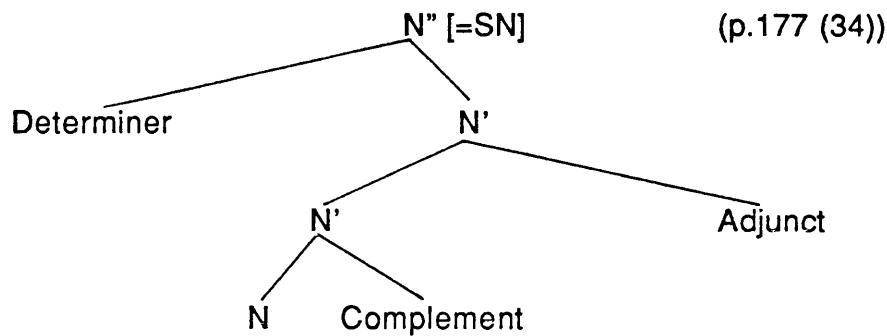
b. Adjuncts expand N-bar into N-bar (ídem b)

c. Complements expand N into N-bar (ídem c)

²² No hi he comptat el capítol 7, «The Lexicon», ps.337-400. Vegeu a §5.2.4 les vacil·lacions que hi ha en la relació entre la Sintaxi i el Lèxic a les obres de Chomsky dels 80.

²³ A la dreta mirant-ho des de l'anglès, o encara millor des del català.

(42)

Diguem de passada que Chomsky (1986b: 6) usa l'etiqueta "adjunció", però aquesta etiqueta no és el concepte "adjunt" que acabem de veure (i per això Radford no parteix de Chomsky sinó d'Andrews). Efectivament, el concepte "adjunt" és als exemples i definicions de (40-42) una classe de modificador que s'oposa a dues classes més de modificadors, "complements" i "especificadors". A la referència citada de Chomsky, en canvi, "l'adjunció" és un concepte que s'introdueix estudiant el moviment, i per això una condició de l'adjunció és que «is possible only to a maximal projections (hence, X)» (1986b: 6).

Deixant de banda la "subcategorització" (vegeu ací §4.2. i §4.3), cal que ens preguntem per què els adjunts no canvien el nivell de projecció. Radford intenta raonar-ho a §4.5 i §4.6, però no m'hi pare perquè es fonamenta en "l'opcionalitat" (vegeu ací §4.2.3) i perquè encara que parteix de la creença desitjable i raonable que tota diferència estructural n'implica una de semàntica, no explica d'una manera clara i genèrica quines diferències

semàntiques concretes són²⁴. Siga com siga, la qüestió que vull subratllar és que ara ja “sabem” per què, en contra de la nomenclatura de Jackendoff (1977), hi ha modificadors que modifiquen el primer nivell de projecció del nucli i alhora pertanyen a aquesta projecció (vegeu la n.32 de §4.3.5).

Seguint també Andrews (1983), Radford introdueix el concepte *atribut*

(43) Since both *Attributes* and *Adjuncts* recursively expand N-bar into N-bar, it seems clear that the two have essentially the same function, so that *Attributes* are simply prenominal *Adjuncts* (though we shall continue to follow tradition and refer to attributes premodifiers as *Attributes* rather than *Adjuncts* (Radford (1988: 197))

Segons la meua opinió, si fan la mateixa funció han de tenir el mateix nom funcional. Vegeu a la n.9 de §3.1.3 el comentari que faig sobre la parella *adjunts–atributs* en relació a Radford (1988), i com he intentat solucionar a §4.3.6.2 el problema que hi plantege (quina és la posició bàsica, la dels “adjunts” o la dels “atributs”, i per què els “atributs” no tenen preposició). A

²⁴ Vet ací el que diu Radford (1988: 188) seguint Hornstein i Lightfoot (1981): davant de les oracions de (i) i (ii), els autors que segueix Radford opinen (iii)

(i) John is a [_{N'} [_N student] of Physics] (Radford (1988 p.188 (71a))

(ii) John is a [_{N'} [_{N'} [_N student]] with long hair] (ídem b)

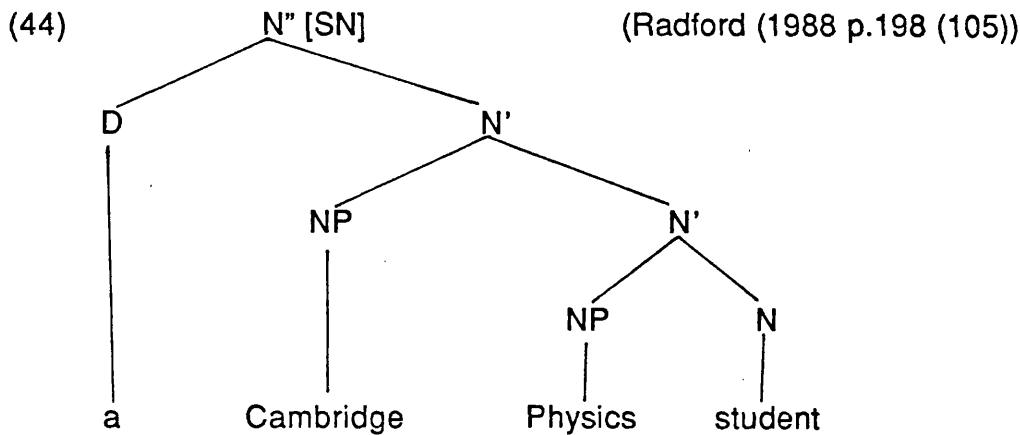
(iii) We also assume that syntactic constituent structure will play a role in determining the semantics of Noun Phrases, and specifically that each N-bar specifies a ‘semantic property’. Therefore, to attribute (i) to John is to attribute one property to him, that he studies Physics; to attribute (ii) to John is two attribute two properties, that he studies, and that he has long hair. Hence it follows that *John is a student of Physics*, meaning what it does (i.e., denoting only one property), cannot be assigned a structure like (ii); conversely, *John is a student with long hair*, meaning what it does (i.e. denoting two properties) cannot have a structure like (i) (Hornstein i Lightfoot (1981 21))

Jo diria que els problemes que hi ha a la cita de (iii) són notables. En primer lloc segueixen un criteri quantitatiu i no qualitatiu; per exemple, si algú diu

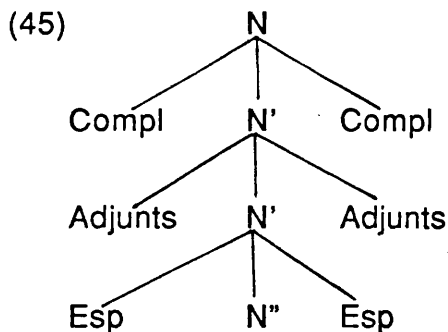
(iv) Ha vist [_{S_N} un gat negre]

haurem de dir que en aquesta oració hi ha “especificada una sola propietat semàntica” del nom *gat*, però no crec que hi haja cap defensor del concepte “subcategorització” que diga que l’adjectiu *negre* seria un “complement” del nucli *gat*, sinó un adjunt. En segon lloc, ¿què vol dir teòricament *atribuir*? Els modificadors de (ii) i (iii) *a student of Physics* i *a student with long hair* són obligatòriament predicatius de *John*; en el cas (i), *of Physics* és obligatòriament un modificador restrictiu de *student* (vegeu §4.3.6 en relació a totes les afirmacions que estic fent), i en el cas de (ii) el modificador *with long hair* pot ser restrictiu de *student* o predicatiu de *a student* segons el context comunicatiu. I en tercer lloc, jo diria que a (iii) no hi ha un criteri semàntic clar i delimitatiu, sinó una paràfrasi (que recorre a verbs, com sol fer-se), i segons el resultat de la paràfrasi es dictamina.

(44) en done un exemple arbori que conté un “atribut” i un “complement” (que encara que també es troba a l’esquerra del nucli, no canvia d’etiqueta com els “adjunts”); l’etiqueta «D» és *determinant* (que vol dir “especificador”²⁵)

A partir dels esquemes de Radford de (42) i (44), jo desenvoluparia les possibilitats teòriques màximes segons el que hi ha a (45), on structure “des de baix”, use l’etiqueta “adjunts” tant per als modificadors de la dreta del nucli com per als de l’esquerra, i canvie “Det” per “Esp”

Radford (1988) generalitza a §5.5 i §5.7 l’estructuració sintagmàtica (el mateix esquema per a totes les categories) i introdueix un altre tipus d’adjunts-atributs (p.597) seguint Haïk (1983), els que incidirien sobre X”. Només en dóna un exemple, l’adverbi *even*, que aplica a diversos sintagmes posant-lo a l’esquerra i a la dreta; reproduïc només els

²⁵ Tractarem la vacil·lació entre “Det” i “Esp” a la n.59. A la n.27 veurem com aquesta vacil·lació terminològica porta a la confusió entre els conceptes *categoria* i *funció*.

exemples que el tenen a l'esquerra

- (46) a. [SN Even [SN the older residents]] were surprised (p.255 (108a))
- b. [PP Even [PP right at the top]] life is hard (p.256 (109a))
- c. He was very fond of his sister, and [AP even [AP very fond of his brother (p.256 (110a))
- d. He defended her loyally, and [ADVP even [ADVP quite courageously]] (p.256 (111a))

Els adjunts de X' són necessaris (ben entés: necessaris si assumim els "complements"), però davant dels exemples de (46b-d) el lector podria preguntar-se per què els adverbis *right*, *very* i *quite* són adjunts de X' mentre que *even* ho és de X". A §3.4 hem vist que hi ha diverses classes semàntiques d'adverbis (de manera, de freqüència...), però he tractat de defensar que si són "del SV" tots tenen el mateix funcionament sintàctic. Tenint en compte això, podríem preguntar-nos per què a (46b-d) no podrien ser adjunts de X' en compte de X". Aquest plantejament, però, no aniria al fons de la qüestió, un fons que possiblement és desconegut. A banda dels problemes que hem tractat a §3.4, en plantejaré ara un altre. Unes pàgines abans, Radford, seguint Van Riemsdijk (1978), diu que a (47) l'adverbi seria un especificador del SP

- (47) He disappeared [ADVP immediately] before the drugs raid (p.251 (91a))

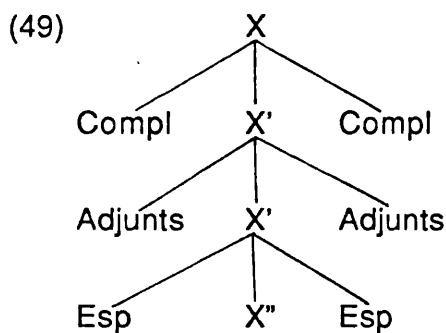
Ara bé, si observem una oració com (48a) (on suposarem que l'emissor ha fet una petita pausa sense canvis tonals entre el verb i l'adverbi de manera que el receptor pense que l'adverbi està incidint directament sobre el SP), veurem que també podem dir (48b)

- (48) a. Això va caure precisament davant del cap de la Nau
- b. Això va caure davant precisament del cap de la Nau

I bé, ¿com és possible que un especificador d'un SP pugui traslladar-se i ocupar la posició de "complement" del mateix SP? En realitat, ací hi ha dos

misteris (prescindint de la preposició *de* de *davant de*), el primer què és una preposició i com s'estructura amb el SN o oració "terme", qüestió que cal aclarir de manera que intentem explicar simultàniament les llengües preposicionals i les llengües casuals; i el segon, per què els adverbis "del SV" poden traslladar-se des del costat del verb (el de l'esquerra o el de la dreta, segons la classe semàntica o segons les llengües) o des de la dreta de l'oració si no són llengües que tenen el verb a la dreta de l'oració²⁶, fins a una posició que es troba davant o darrere de cada predicatiu del subjecte, i fins i tot entre la preposició i el "terme" de la preposició.

Deixarem estar per ara aquestes qüestions i rebutjarem que poden existir adjunts de X". L'esquema màxim de l'estructuració sintagmàtica seria aleshores el de (45), i si hi canviem el símbol categorial N per l'intercategorial X, obtenim

Acabarem aquesta introducció al model sintagmàtic dels 80 tornant a parlar del problema dels especificadors. Seguint Jackendoff (1977: 36) i més autors, Radford proposa que tot modificador d'un nucli ha de ser una

²⁶ Possiblement deuen ser aquestes (al costat del verb i a la dreta de l'oració) les posicions bàsiques de l'adverbi "del SV" en el cas de les llengües S V O o V S O. Vegeu §7.5.

projecció màxima, i per tant no pot ser *Det* sinó *SDet* ²⁷. Aquest autor continua observant que podrien existir «evidències empíriques» a favor de l'estructuració sintagmàtica dels «Dets» (p.263) com les següents

- (50) a. He advocated an analysis along [essentially these] lines
(p.264 (140a))
- b. He made [precisely that] point (ídem b)
- c. %[This here] book is better than [that there] one²⁸ (ídem (141))
- d. [Nearly all] the chocolates have gone (ídem (142a))
- e. [Rather too many] students failed the exams (ídem b))

Observem que el cas de (50a) és el mateix que hem vist analitzant les oracions de (47) i (48), i per tant tindríem que un adverbí que està fent la mateixa funció sintàctica podria ser en un cas un especificador de la preposició (47) i en l'altre un modificador d'alguna classe (que no hem concretat) de l'especificador del nucli nominal del "terme" de la preposició. També us trobareu amb el mateix resultat si compareu l'oració de (46a) i la de (50d): ¿per què en el primer cas seria un adjunt de N" i en el segon no seria un adjunt del N" sinó un modificador de l'especificador més perifèric de N"? I encara us tornareu a trobar amb un resultat semblant si compareu (46b-d) i (50e): en el primer cas els adverbis ocupen nivells sintàctics diferents, mentre que en el segon no.

Tenim per tant que els exemples de (50) no són «evidències empíriques» a favor de l'estructuració sintagmàtica dels determinants (articles més demostratius) i quantificadors adjectius. Per una altra banda, jo diria que el

²⁷ El lector de Radford pot dubtar que "Det" siga 'article+demostratiu' o 'especificador'. No cal dir que si és el segon cas, seria una altra confusió entre un concepte categorial i un concepte funcional, car estaríem tractant com a una categoria (SDet) el que seria un concepte funcional segons el Generativisme. En relació al signe "Det", en el cas de Radford és 'especificador', com demostra la pràctica del llibre (vegeu ací la regla de (41a), ben explícita) o els exemples de (50), on hi ha determinants (*this*) i quantificadors adjectius (*all, many*). I en relació al concepte *funció*, Radford usa no rarament el concepte *funció*; vegeu per exemple les ps. 175, 176 (les etiquetes "complement" i "adjunt" són funcionals), 227 (l'etiqueta "especificador" és funcional), 254, etc.

²⁸ El signe "%" vol dir que són formes de la llengua parlada no admeses per la normativa anglesa.

que acabem de veure és una manifestació del preu que hem de pagar pel fet d'intentar establir les estructures sintàctiques basant-nos en moltíssimes proves cap de les quals no explica per què un SX pot modificar un Yⁿ i per quines raons concretes i comprensibles els modificadors d'un nucli absolut es distribueixen per nivells sintàctics. Ens queda per comentar una oració de (50), la c, que és molt diferent de les altres; en aquest cas jo diria que és ben comprensible que l'anglès parlat (o una part de l'anglès parlat) diga construccions com les de (50c): en una llengua que és normalíssim traslladar els SPs restrictius a l'esquerra del nom i eliminar la preposició, ¿per què no haurien de poder formar (50c) a partir de *This book of here* ? Ara bé, com que aquests "SPs sense preposició" Radford els considera "atributs", doncs haurem de dir que els *here* i *there* de (50c) són "atributs" del nom, i no modificadors de l'especificador.

5.2.4. Sobre la precarietat i la boirositat de la "sintaxi"

El fet que Chomsky done poquíssima importància a l'estructuració sintagmàtica justificaria que en parle poc fins i tot en aquelles parts que pel títol hauríem d'esperar que en parlaria²⁹, però no pot justificar que en compte de dir coses generals que tothom puga acceptar, diga coses difícilment acceptables. En posaré un parell d'exemples, el primer dels quals serà d'un punt de l'obra de (1986b) que està dedicat a l'estructuració sintagmàtica, §1 («X-Bar Theory», un parell de pàgines curtes). En aquest punt Chomsky diu un parell de coses que el seu lector pot trobar sovint, que les possibilitats de l'estructuració sintagmàtica estan limitades per uns altres "subcomponents" o "subteories" (51a), i que l'estructuració sintagmàtica es pot eliminar (pràcticament)

- (51) a. The options [de l'estructuració sintagmàtica]... are drastically limited, by θ -theory in the case of complement (1986b: 3)
b. Given the conditions of X-bar theory in one or another of it

²⁹ Com ara a §2.3 («The categorial component and the theories of case and government») i §2.5 («The base») de l'obra de 1981.

variants³⁰, lexical entries can be limited to a minimal form with indication of no more than inherent and selectional features, and phrase structure rules can apparently be dispensed with entirely, a highly desirable move for familiar reasons (idem)

En aquest context, Chomsky introdueix una variant de les regles de 1970, les de (52), on «Xⁿ» «stands for zero or more occurrences of some maximal projections» (1986b: 2)

(52) a. X' = X Xⁿ (1986b: p.3 (1))

b. Xⁿ = Xⁿ X'

i fa aquest comentari: «I refer to Xⁿ in (52a) as the complements of X (or X') and to Xⁿ in (52b) as the specifier of X (or X', or Xⁿ) » (1981b: 3; subratllats meus). Que els complements puguin ser de X o de X', és torbador, però com que Chomsky no introdueix el concepte *adjunt* (que hem vist en el punt anterior), el lector pot pensar que potser hi ha aquest ús vacil·lant per intentar cobrir les dues classes de modificadors. També hi ha una altra possibilitat, pensar que aquesta vacil·lació es relaciona amb el fet que un adjunt és un modificador de X' i pertany a X', de manera que un complement seria un modificador de X però pertanyeria a la primera projecció de X, això és, a X'. Ara bé, quan passem al segon subratllat (que els Esps són de X, de X' o de Xⁿ), ja no hi ha manera de justificar-ho (o jo no la trobe), car no cal dir que això nega una aportació del mateix Chomsky a l'article de 1970 (que en cada sintagma hi ha dos nivells). Ja hem vist a (22) de §3.1.4 un cas en què l'especificador apareix en un nivell més interior que els complements o adjunts (error que també apareix a l'obra de 1981, vegeu la n.32), i hem explicat a través d'exemples com els especificadors nominals incideixen sobre el conjunt N+modificadors restrictius (vegeu per exemple §4.3.3).

El segon exemple pertany a l'obra de 1981, al primer punt que Chomsky parla de l'estructuració sintagmàtica, §2.3 («The categorial component and the theories of Case and government»). En aquest punt hi ha una afirmació

³⁰ Com que té tan poca importància, potser és indistint per a la teoria de Chomsky dels anys 80 agafar una variant o una altra.

que atempta contra un dels principis de l'estructuració sintagmàtica més elementals però més importants segons la meua opinió, un principi que foragita la transcategorització de la Sintaxi, el principi de l'endocentricitat: hi ha SNs «that have no lexical N as head, for example, gerunds or clauses (if these are NPs)» (1981: 49). A la mateixa pàgina hi ha que la construcció sintàctica de (53a) es genera a partir d'una construcció asintàctica, la de (53b)

(53) a. Proud of John (1981 p.49 (4b))

b. Proud John (ídem (a))

Ja hem comentat a §1.4.5 parlant de la passiva que si hi ha estructures asintàctiques és perquè les hem generades a partir de regles asintàctiques, i (53b) es troba en el mateix cas. Per una altra banda, cal dir que Chomsky arriba a les construccions de (53) perquè prèviament ha assumit una creença que jo trobe asintàctica («I am assuming that in the unmarked case, nouns, verbs and adjectives have the same complement structures» p.48: si són categories distintes, ¿per què haurien de tenir la mateixa estructura?), cosa que el porta a vacil·lar davant d'un avanç del 1970 (que els noms deverbals no deriven "transformativament" dels verbs): «Thus (54a) and (54b) have the same forme in the base, apart from lexical content» (p.48); «at D-structure, *destruction* (or, perhaps, its head *destroy*) subcategorizes and θ -marks the NP object *the city*... There is *no problem* if the *of*-insertion rule is an adjunction rule forming the NP [_{NP} *of* NP]...» (p.51; subratllat meu)

(54) a. Destroy the city (p.49 (2.i))

b. Destruction of the city (ídem (ii))

Com que "estructuració sintagmàtica" i "sintaxi" és el mateix (com a mínim en una teoria sintàctica categorial com és —o sembla que ha de ser— la del Generativisme³¹), si l'estructuració sintagmàtica esdevé precària i boirosa, la paraula "sintaxi" (que encapçala els llibres de Chomsky de 1957 i 1965)

³¹ ¿Pot ser una teoria sintàctica no categorial? Sí que pot ser-ho si fem operacions com les següents: agafar com a simples o primitius o bàsics conceptes que són complexos o derivats o secundaris generativament (com ara *subjecte*), que és el que fa la Gramàtica Funcional.

també esdevindrà precària i boirosa. Efectivament, si tenim en compte que el que importa són les “subteories” i no els “subcomponents”, que la Sintaxi és un dels quatre “components” que hi ha a (2) (amb el Llexicó, la Forma Fonètica i la Forma Lògica), que una de les parts de la Sintaxi (el “component categorial”) es pot (pràcticament) eliminar de la teoria (i per tant el “component” Sintaxi es reduiria pràcticament al “component transformacional”), si tenim en compte tot això haurem de concloure que la Sintaxi s’ha quedat en un estat terriblement precari. Jo diria que això és una evolució natural: després de pretendre que dins de la Sintaxi no hi haja gens de semàntica (Chomsky (1957)), cosa impossible, passem a introduir el llexicó dins de la Sintaxi i a pretendre que la Sintaxi ha de ser tan precisa i profunda que ha d’explicar tots els matisos semàntics (Chomsky (1965)), cosa que equival, de fet, a tornar als vells plantejaments (que en realitat no havíem abandonat), aquells que subordinen l’estudi de la Sintaxi a la semàntica supralèxica (això és, arribar a l’estructura sintàctica a partir de la semàntica supralèxica, quan la funció de la teoria sintàctica és just la contrària, arribar a la semàntica supralèxica a partir de l’estructura sintàctica); i setze anys després la Sintaxi es troba en un racó.

La paraula “sintaxi” no solament esdevé precària, sinó també boirosa, ja que a partir de Chomsky (1965) (amb inclusió d’aquesta obra), ¿qui podria dir què significa aquesta paraula al si del Generativisme? En posarem alguns exemples. En els “components” de (2) el llexicó apareix fora de la sintaxi, separació que reapareix a Chomsky (1982 p.4 (1)), cosa no estranya si tenim en compte la importància tan extraordinària que té el llexicó en la teoria dels 80. Ara bé, si passem de la p.5 de Chomsky (1981) a les ps. 17-18 i 92-93, veurem el llexicó dins de la sintaxi, cosa que potser tampoc no és estranya si tenim en compte les enormes interaccions de les “parts” de la Gramàtica. Per una altra banda, si observem les “subteories” de (2) veurem que hi ha la *recció*, concepte que jo esperaria trobar dins del “component categorial”. ¿Per què no hi figura? Potser la resposta és aquesta: el que importa són les “subteories”, ja que els “subcomponents” han de ser molt simples, i com que el concepte de *recció* no és gens simple (vegeu el pròxim punt), ha d’anar a la part de les “subteories”.

Si passem de l'obra de 1981 a la de 1982, veurem que el quadre (3) de la p.6 té set "subteories", mentre que la divisió que hem reproduït ací a (2b) en té sis. La causa és que a l'obra de 1982 hi ha aquesta nova "subteoria": «X-bar theory» (que també apareix a (1986a), encara que ara no hi ha les etiquetes "subteories" o "subsistemes", sinó l'etiqueta «mòduls»; vegeu les ps. 160-204). ¿És que "sintaxi", "estructuració sintagmàtica", "component categorial" i "teoria de la X" són coses distintes? He trobat persones per a les quals "estructuració sintagmàtica" i "teoria de la X" són coses distintes, però un lingüista que ha d'haver ajudat molt a propagar l'expressió "X", Jackendoff (1977: «X-Bar Syntax: A Study of Phrase Structure»), no pensava pas així: a banda del títol (ja prou eloquent), si llegiu ací les cites d'(1-4) de §4.1.1, veureu que Jackendoff parla constantment de «phrase structure», i a (4) trobareu en què consisteix aquesta «estructuració sintagmàtica» (en resum: què són i com funcionen les categories); també Chomsky sembla que identifica "X" i "estructuració sintagmàtica" (vegeu la cita de (51b)).

L'últim exemple que posaré afecta "la Forma Lògica". A Chomsky (1981: 35) i (1982: 13) hi ha exemples d'aquesta expressió: «la sintaxi de la Forma Lògica». Potser això no és estrany si tenim en compte que una de les dues (o tres) parts del "subcomponent" "sintaxi", el "component transformacional", també actua a la Forma Fonètica i la Forma Lògica (1981: 5). Vegem-ne un fragment i un exemple: «...the syntax of LF. For example, there is linguistic evidence in support of the hypothesis that quantification in LF uses something like the standard quantifier-variable notation (as in (55))» (1981: 34-35)

(55) For which person x , Bill saw x (1981 p.22 (16))

És a dir, pareix que la causa de l'expressió «sintaxi de la Forma Lògica» és la "sintaxi de la Lògica".

5.2.5. Un concepte sintàctic fonamental: *la recció*

5.2.5.1. Introducció a la recció

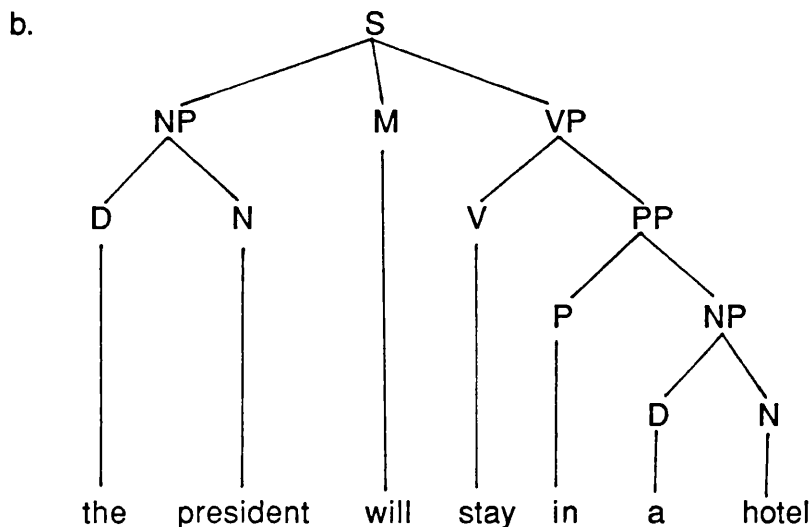
Vet ací la primera descripció que fa Chomsky de la recció: «The central notion of government theory is the relation between the head of a construction and categories dependent on it» (1981: 5). Aquest concepte és fonamental segons Chomsky: «The concept of government plays a central unifying role throughout the system. Thus, θ -role and Case are assigned under government» (1982: 7). La importància d'aquesta noció és paral·lela d'un altre fet, la gran complicació que té: «The concept of government enters into a broad range of considerations; as a result, any proposal concerning its formulation has many and intricate consequences» (1986b: 1). Efectivament, si hom consulta Chomsky (1981: §3.2.1) o Bonet i Solà (1986 cap.III) veurà que n'hi ha diverses definicions (algunes de les quals són prou complexes; vegeu com a mostra les notes 77 –p.156– i 79 –p.160– de Bonet i Solà).

Ara bé, el concepte de recció no és un concepte simple, ja que abans de definir-lo cal aclarir uns altres conceptes; concretament, a la primera definició de Chomsky de recció (1981 p.162 (3)) hi ha el concepte *comandament categorial*, i a la tercera (p.165 (10)) hi ha l'anterior i *dominar*. Com veurem després, el concepte de recció exigeix aclarir prèviament el concepte de comandament categorial, i aquest concepte exigeix aclarir el de dominància. A l'índex temàtic de Chomsky (1981) hi ha «c-Comendament» al llarg de tot el llibre, però «Domination» només remet a dues pàgines del centre del llibre (on no he vist que es defineixca). Aquest darrer concepte també apareix a l'índex temàtic de Bonet i Solà (1986), però les referències que hi ha no remeten a la recció, sinó al moviment i a l'opacitat. L'índex temàtic de Radford (1988) conté «dominance», i a la pàgina referida sí que defineix aquest concepte.

¿Per què Chomsky (1981) i Bonet i Solà (1986) no defineixen la *dominància*? Pot ser que siga per aquesta raó: perquè és un concepte tan simple que no val la pena definir-lo. Tanmateix, en el cas que aquesta

suposició siga certa, veurem aviat que darrere hi ha un problema esglaiador. Radford (1988: 110) defineix la *dominància* segons he reproduït a (56a), i l'exemplifica a (56c) en relació a (56b)

(56) a. To say that one node *X dominates* another node *Y* is simply to say that *X* occurs higher up the tree than *Y*, and is connected to *Y* by an unbroken set of a solid lines (branches)

c. For example, the S node in (b) *dominates* all the other nodes in the tree; and the VP node *dominates* the node labelled V, the terminal node labelled *stay*, the node labelled PP, the node labelled P, the terminal node labelled *in*, and so on; but VP does not dominate M, or *will*, or S, or *president*, etc.

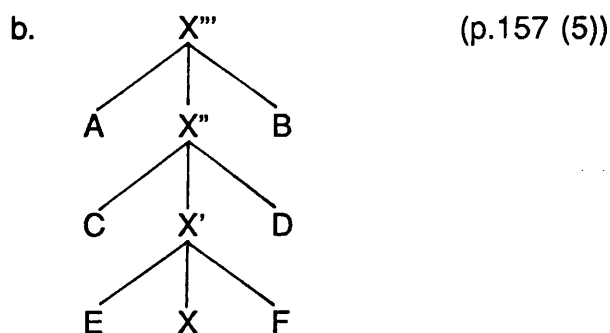
La definició de (56a) és, certament, simplíssima, però aquesta definició no ens ajuda gens ni mica a comprendre el llenguatge, ja que només és aplicable si prèviament hem elaborat l'arbre sintagmàtic de l'oració, i la qüestió crucial és saber a través de quins axiomes i definicions elaborem l'arbre de (56b). Hem arribat al mateix problema que hem vist a §1.4.10 i §2.1.1: hem elaborat dotzenes i dotzenes de conceptes, però tota la pesada bastida teòrica del Generativisme dels 80 té els peus de palla perquè descansa sobre l'assumpció acrítica de moltes idees de la tradició i de l'Estructuralisme.

Ignorarem aquest problema fonamental i seguirem avant per veure què hi ha de vàlid i què de problemàtic (i per què) en la definició de recció. Com que el més clar i coherent que he llegit sobre la recció és Bonet i Solà (1986), començarem per aquesta obra.

5.2.5.2. La visió de la recció de Bonet i Solà (1986)

Aquests autors assenyalen de bell antuvi (i exemplifiquen) que la recció només es dóna entre el nucli d'una construcció i els seus complements, de tal manera que «V, N, Adj [més totes les categories que poden ser nucli absolut d'un sintagma] regeixen els seus complements subcategoritzadors en el marc del sintagma que encapçalen [=del qual són nucli absolut]» (p.155). Reprodueixc a (57a) la definició del comandament categorial, i a (57c) n'hi ha una exemplificació a partir de (57b)

(57) a. Essent α i β nòduls categorials [= nucli absolut, qualsevol projecció no màxima o projecció màxima], α c-comanda β si i només si el primer nòdul susceptible de ramificació que domina α domina β , i ni α domina β ni β domina α (p.156 (4))

c. Cap nòdul no es c-comanda a si mateix, ni c-comanda cap dels nòduls que domina ni cap dels que el dominen.
A i B es c-comanden l'un a l'altre, i c-comanden X'' i tots els nòduls dominats per X''.

X" c-comanda A i B

...

Breument (i arbòriament): dos nòduls es comanden categorialment si pengen del mateix nòdul (i per tant s'han de trobar a la mateixa altura); i si el nòdul A comanda categorialment el nòdul B, també comanda categorialment tots els nòduls dominats per B. Vet ací la definició de recció (he eliminat tot el que es refereix al concepte "flexió", que analitzarem a §5.2.8)

(58) Essent α i β categories [=nucli absolut, qualsevol projecció no màxima o una projecció màxima], es dirà que α regeix β si

I) α és una categoria lèxica terminal (N, Adj, V, Prep, Adv)

II) β no està protegida per cap projecció màxima (on cal entendre que « β no està protegida per una projecció màxima –respecte d' α –» significa que una projecció màxima domina o inclou β però no α);

III) α c-comanda β . (p.160 (8))

La condició (II) implica que el regent regeix els seus complements com a sintagmes, però que no pot regir cap dels constituents dels sintagmes regits, com veiem en aquesta exemplificació de Bonet i Solà

(59) [_SN [_v V [_SN ART N SAdj]]]

V regeix SN, però no ART, ni N, ni SAdj (p.161 (9a))

Per una altra banda, la condició (III) implica que el nucli absolut d'un sintagma només regeix els seus complements, i per tant no regeix els modificadors de qualsevol altra projecció que no siga la primera (com ara els adjunts i els especificadors).

Diguem de passada que aquests autors defensen la condició (II); concretament, esmenten cinc treballs (que van de 1980 a 1983) que proposen «d'admetre que la capçalera d'una projecció màxima (*però no els seus complements ni especificadors*) pot ser regida per un regent extern a la

projecció» (1986 p.161 n.80; subratllat meu); és a dir, segons aquests treballs, a (59) V podria regir N, però no el complement o adjunt SAdj ni l'especificador Art. A la mateixa nota, Bonet i Solà també comenten que hi ha «altres punts de vista més recents» que no relaxen gens la condició que les projeccions màximes són barreres per a la recció. Des d'un punt de vista intuïtiu, la condició que el regent no pot penetrar dins de la projecció màxima regida, sembla natural; per exemple, en una oració com

(60) Va acudir abans de les deu

en el supòsit que el SP temporal pertanyés a la "subcategorització" (cosa en què jo no puc opinar perquè rebutge aquest concepte), sembla comprensible que hi haja una dependència (la naturalesa de la qual dependrà del model teòric que adoptem o elaborem) entre el verb i tot el modificador temporal (que també podria consistir en "paraules" com *aviat* o *ahir*), però ¿per quina raó el verb hauria de poder regir el SN terme de la preposició *abans* o els constituents d'aquest SN?

5.2.5.3. Sobre les definicions de Chomsky

La primera definició que dóna Chomsky (1981) només l'exemplifica amb regents, però no amb regits, i de seguida passa a una altra definició, notablement superior segons el meu punt de vista. Tanmateix, veurem també la primera, ja que il·lustra una transgressió de la condició (II) de la definició de recció de (58). Vet-la ací (he subdividit la condició de (ii) per facilitar al lector la comprensió de l'exposició posterior)

(61) α governs β if and only if

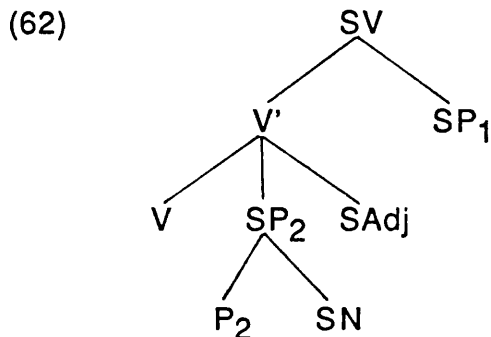
(i) $\alpha = X^0$

(ii) α c-comands β and if γ c-comands β then γ either

a) c-comands α or

b) is c-comanded by β (1981 p.163 (3))

Aquesta definició implica que en una estructura del tipus de

el nucli absolut del SV, V, regiria SP_2 i SAdj, ja que si prenem com a regit SP_2 hi ha un altre sintagma, SAdj, que comanda-c SP_2 , però aquest sintagma també comanda-c V (condició (iia)); i a la inversa, si prenem com a regit SAdj, hi ha un altre sintagma, SP_2 , que comanda-c SAdj, però aquest sintagma també comanda-c V (condició (iia)). Però V encara regeix més constituents oracionals, en contra de la definició de Bonet i Solà. Efectivament, V també regeix P_2 , ja que V comanda-c P_2 , i SN, que també comanda-c P_2 , és comandat per P_2 (condició (iib)); i inversament, V també regeix SN, ja que V comanda-c SN, i P_2 , que també comanda-c, és comandat per SN (condició (iib)). Notem a nivell d'anècdota que la definició de (61) és tan extraordinàriament potent que en el cas que el SN de (62) constàs de N i SP_3 , V continuaria regint N i SP_3 per la condició (iib), i així podríem continuar *indefinidament*, cosa que fa veure que la condició (iib) té un abast o poder *infinít*.

La segona definició que dóna Chomsky, reproduïda a (63), restringeix molt la incidència de la recció: a (63) α regeix γ (1981 p.164 (5))

(63) [$\beta \dots \gamma \dots \alpha \dots \gamma \dots$], where (1981 p.163 (4))

(i) $\alpha = X^0$ [=nucli absolut: N, P, A, V]

(ii) where ψ is a maximal projection, if ψ dominates γ then ψ dominates α

(iii) α is an immediate constituent of β

Aquesta definició coincideix pràcticament amb la de Bonet i Solà, ja que la condició (III) de (58) i la (III) de (63) vénen a ser coincidents si exclouem fenòmens "estranyos" (com ara "un modificador de X' que alhora pertany a X' ", oracions infinitives, Flex, etc.) i si entenem que N no pot ser mai el constituent immediat de N" (=SN), sinó solament de N'. Una observació semblant fan Bonet i Solà a la n.70 de la p.160. Diguem, però, que la segona assumpció que he introduït (que N no pot ser mai el constituent immediat de N"), Chomsky no la veu clara, ja que quan no hi ha especificadors a l'estructura superficial, aquest autor opina que N tant pot ser el constituent immediat de N" com de N': «Let us assume that in this case either (64a) or (64b) is possible: choice of X' is forced when there is a specifier, otherwise optional» (1986b p.4)

- (64) a. [NP [N' [_n pictures] [of John]]] (p.4 (3))
b. [NP [N pictures] of John]]

La tercera definició que dóna Chomsky (1981) és també més potent que la de Bonet i Solà (1986), encara que en un sentit invers a la primera de Chomsky (1981): mentre que la definició de (61) implica que els regents també regeixen els constituents dels sintagmes regits, la que veurem ara implica que els regents no solament regeixen els complements, sinó també els altres modificadors del seu sintagma. Abans de veure aquesta definició, veurem la definició de comandament categorial en què es fonamenta (i que Chomsky dóna després de definir la recció)

- (65) α c-comands β if and only if (p. 166 (12))
(i) α does not contain β [=el primer no domina el segon]
(ii) Suppose that $\gamma_1, \dots, \gamma_n$ is the maximal sequence such that
(a) $\gamma_n = \alpha$
(b) $\gamma_i = \alpha^j$
(c) γ_i immediately dominates γ_{i+1}

Then δ dominates α , then either (I) δ dominates β , or (II)

$\delta = \gamma_1$ and γ_1 dominates β

Aquesta definició, prou més complicada que la de Bonet i Solà, jo diria que és poc exigent des d'un punt de vista teòric. Per exemple, quan Chomsky parla de «seqüència màxima» el lector es veu obligat a preguntar-se de què serà aquesta «seqüència». L'exemplificació que Chomsky ha de donar de seguida perquè la definició de (65) es pugui comprendre, fa veure que « $\gamma_n = \alpha$ » és el nucli absolut d'un sintagma, i que « γ_1 » és la projecció màxima d'aquest sintagma, la qual cosa permet de deduir que la «seqüència» és de «projeccions d'un nucli absolut». Deixem estar l'anàlisi de la terminologia d'aquesta definició i centrem-nos en la condició (ii.II): perquè un constituent A comande-c un altre constituent B, n'hi ha prou que A no domine B (condició (i)) i que la projecció màxima d'A (que no és « γ_n » sinó « γ_1 ») domine B (condició (ii.II)). No cal dir que aquesta concepció del comandament categorial té com a conseqüència que el nucli absolut d'un sintagma comande-c tots els modificadors d'aquest sintagma, encara que Chomsky no parli gens dels especificadors, tot i que els exemples que en dona n'hi ha dos

- (66) a. [_{AP} [_{A'} quite [_A certain]] [_S t to VP]] (p.166 (13ii))
b. [_{VP} [_{VP} V NP] NP*] (ídem (iii))
c. [_{NP} [_{NP} Det N] [_S NP*...]]³² (ídem (iv))

A partir d'aquesta definició de comandament categorial, Chomsky proposa de substituir la definició de recció de (63) per aquesta altra

³² La «t» de (66a) és la traça del subjecte de l'oració. Deixem sense comentar diversos detalls, el més important dels quals és que a (66a) i (66c) un presumpte complement o adjunt és més extern que l'especificador, error que ja hem vist comentant la cita de (22) de §3.1.4, i que es deu relacionar amb el fet que es diga que Esp pot ser de X, de X' o de X" (vegeu §5.2.4). Aquests esquemes estructurals apareixen "plens" a la pàgina anterior

(i) John was [_{AP} [_{A'} very [_A proud]] [of Bill] (p.165 (10i))

(67) [$\beta \dots \gamma \dots \alpha \dots \gamma \dots$], where (1981 p.165 (11))

(i) $\alpha = X^0$

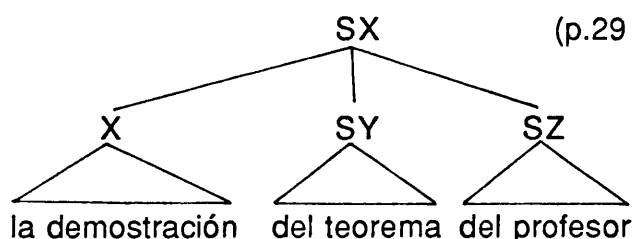
(ii) where ψ is a maximal projection, if ψ dominates γ then ψ dominates α

(iii) α c-commands γ

En l'exemplificació, també sobre les estructures proposades a (66), no diu tampoc que el nucli regeix els especificadors. Aquesta concepció de Chomsky (1981) perdura a l'obra de (1986b), encara que amb formulacions diferents (vegeu (13) i (14) de (1986b: 8)).

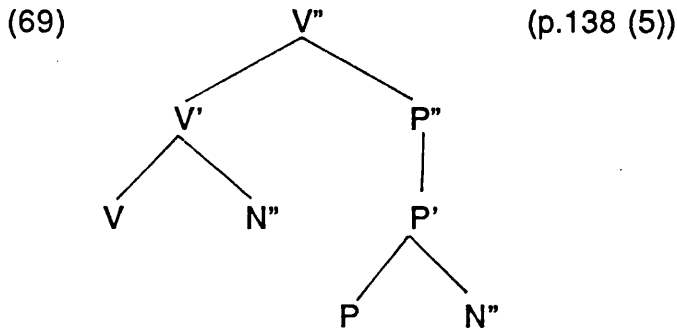
És molt possible que els tres últims trets de Chomsky que hem vist (una definició de recció que implica que el nucli absolut d'un sintagma regeix tots els modificadors d'aquest sintagma, siguin "complements" o no, però en l'exemplificació no es parla dels especificadors, encara que n'hi ha; i els especificadors són més interns que els altres constituents, vegeu la n.32) continuen tenint efectes sobre l'actualitat. Per exemple, una autora que té ben en compte les obres de Chomsky dels anys 80, Violeta Demonte (1989), dóna una estructura on els modificadors restrictius del nom (siguen "complements" o siguen "adjunts") són més perifèrics que els especificadors, encara que un poc més avant reproduueix l'esquema $X \rightarrow \text{Esp } X', X' \rightarrow X \text{ Compl}$ (p.34 (15b))

(68) (p.29 (3a))

Per una altra banda, partint de definicions de comandament categorial i de

recció més o menys semblants de les que hem vist³³, Demonte exemplifica que els adjunts estarien regits, però no diu res sobre els especificadors; concretament, a (69) el nucli absolut V regiria l'adjunt P''

Tornem a la tercera definició de Chomsky. Quan el lector de Chomsky veu que les definicions de comandament categorial de (65) i de recció de (67) impliquen que el nucli absolut d'un sintagma pot regir no solament els "complements", sinó també tots els altres modificadors d'aquest sintagma, no pot deixar de sentir perplexitat, ja que molt abans Chomsky havia dit el que he reproduït a (70a) i havia fet els comentaris de (70c) en relació a l'oració de (70b)

- (70) a. A category governs its complements in a construction of which it is the head (e.g., V governs its complements in VP, etc. (1981: 50)
 b. John thought that he left his book on the table (ídem (8))
 c. The matrix verb *think* governs its complement S', but not any element (e.g., *he*) inside S'. The embedded verb governs its complements *his book* and *on the table*, but does not govern any element (e.g., *his* or *the table*) within these categories... The preposition *on* governs and assign objective Case to its

³³ Hi ha un detall terminològic de la definició de comandament categorial de Demonte (1989) que es pot comentar

(i) α manda-c a β si y sólo si
 ni α ni β se dominan mutuamente y toda proyección máxima que domine a α
 domina también a α (p.136 (2))

Si comparem aquesta definició amb la de Bonet i Solà veurem que allà on aquests autors diuen «ni α domina β ni β domina α », Demonte diu «ni α ni β se dominan mutuamente». I bé, dos constituents es poden comandar categorialment recíprocament (per exemple A i X'' a (57b)), però no es poden dominar recíprocament (ni per tant «mútuament»), ja que és evident que si un constituent "està més alt" que un altre, el segon no pot "estar més alt" que el primer.

complement *the table* . The genitive rule assigns genitive Case to the ungoverned element *his* (p.50)

És a dir, l'explicació de (70) correspon a la segona definició de Chomsky i a la de Bonet i Solà. Encara més: després d'acabar d'explicar la segona definició (la de (63), Chomsky fa aquesta observació

(71) Note that government is closely related to subcategorization. We might (almost) say that the subcategorization features of V are actually the governors, and that the category V inherits government from these features; similarly, for other categories (1981: 164)

Com que observacions d'aquest estil no les fa solament Chomsky (com veurem en el pròxim punt), i com que Chomsky no usa el concepte "adjunt" com una classe de modificadors (vegeu ací §5.2.3), sinó solament "complement", i per una altra banda no exemplifica la recció sobre els especificadors, el lector de Chomsky no pot decidir fàcilment si la recció continua sent un concepte que incideix només sobre els complements o sobre tots els modificadors d'un sintagma. En realitat, aquesta vacil·lació sobre la incidència de la recció comença cap al principi de Chomsky (1981). Efectivament, si tenim en compte una cita que hem vist en començar §5.2.5.1 (que «the central notion of government theory is the relation between the head of a construction and categories dependent on it»), podríem deduir que la recció abasta tots els modificadors que es troben dins d'un sintagma, encara que aquesta possibilitat depèn del significat del concepte *nucli* (vegeu §5.2.5.4: que siga un concepte *absolut* o *relatiu*); aquesta possibilitat, però, trontollarà quan veurem que els casos i els papers temàtics es troben íntimament lligats a la recció, i que els papers temàtics només es troben dins de la "complementació". Per una altra banda, si hi afegim que és possible trobar autors, com Sells (1985), que dubten entre la primera

projecció i tot el sintagma³⁴, la perplexitat del lector augmentarà. També augmentarà si té en compte que la teoria temàtica usa la definició de recció en què Chomsky i Bonet i Solà coincideixen (cosa que veurem més avant). I si aquest lector consulta Chomsky (1986a), trobarà un fragment que l'acabarà de desconcertar

(72) Let us say that a category α governs a maximal projection X if α and X c-command each other; and if α governs X in this sense, then α governs the specifier and the head X of X . Thus, a head α governs its complements, the core case of government, and in a construction [VP V NP], where $NP=[NP$ DET [N $N\dots$]], V governs NP , DET , and N . Furthermore, subject and predicate govern one another. Only lexical categories and their projections can be governors : N , V , A , P , NP , and VP [¿per què no hi ha també SA i SP ?] (1986a: 162; subratllats meus)

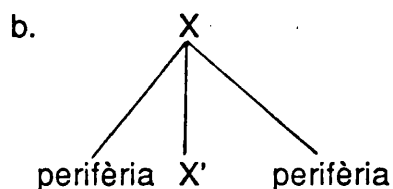
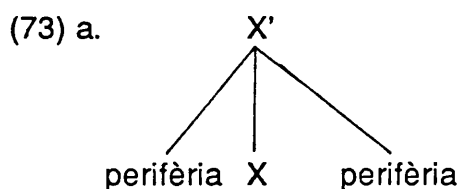
Deixant de banda la qüestió de la recció mútua subjecte-predicat, tan rara³⁵, tenim que Chomsky s'aparta no solament de la segona i tercera definició de (1981), sinó també de la primera definició de (1981) (ací (61)), ja que segons la descripció de (72), V regiria a (62) P_2 (com també regiria els Esps de P si en tingués), però no el seu "complement", el SN . Per una altra banda, no solament podrien ser regents els nuclis absoluts, sinó també les projeccions màximes (cosa que Chomsky no exemplifica per tal que el lector pugui imaginar-se l'abast d'aquesta afirmació).

³⁴ La vacil·lació de Sells és més complexa. Primer es decanta per creure que la "subcategorització" no seria tant la primera projecció del nucli com «la projecció màxima que conté el nucli» (p.32), i per tant ocuparia tot el sintagma. Si el lector sap que "recció-complementació-subcategorització" estan relacionats, començarà a pensar en la possibilitat que la recció abaste tots els modificadors del sintagma, però aquesta possibilitat desapareixerà a la p.40, on redueix la recció al primer nivell de projecció. A la p.41, però, diu que la "subcategorització" és un dels fenòmens que ocorren dins de la recció, i aleshores el lector ja no sap què pensar, si hi ha error a la p.32 (i la "subcategorització" ocuparia només el primer nivell de projecció) o a la p.40 (i la recció abastaria tots els modificadors d'un sintagma).

³⁵ Ja hem comentat que el comandament categorial pot ser recíproc en el sentit que és factible que A comandi categorialment B , i B A , però en la recció no és possible la reciprocitat segons les definicions que hem vist. Jo defensaré que no hi ha reciprocitat ni tan sols en la coordinació (que és on d'entrada sembla més factible que n'hi pugui haver).

5.2.5.4. Anàlisi del concepte de recció

Faré aquesta anàlisi a partir només de les dades de Bonet i Solà (1986), que ja hem vist que eren breus, clares i coherents. El primer concepte que analitzarem és el de comandament categorial; que pot arribar a ser molt complicat (vegeu la n.77, p.156, de Bonet i Solà (1986)) i que és fonamental en el Generativisme dels 80 en la mesura que la recció en depén, i que la teoria temàtica i la del cas depenen de la recció. El tret més cridaner d'aquest concepte segons la meua opinió és que per anar d'un nòdul A a un nòdul B tals que A comande categorialment B, cal fer obligatòriament dos moviments, el primer dels quals consisteix a "pujar una branca" (i només una), i el segon a "baixar-ne" una o diverses³⁶. Ara bé, aquesta "inflexió" en el moviment és necessària perquè estructurem "des de dalt" i fem que els modificadors penguin no del nòdul sobre el qual incideixen sintàcticament i semànticament, sinó del nòdul immediatament superior. Efectivament, si comparem (73a) i (73b), veurem que per anar des del nucli regent fins a la perifèria regida és necessari "pujar i baixar" a (73a), però a (73b) és necessari fer un sol moviment, el de "baixada" (de X a la perifèria)

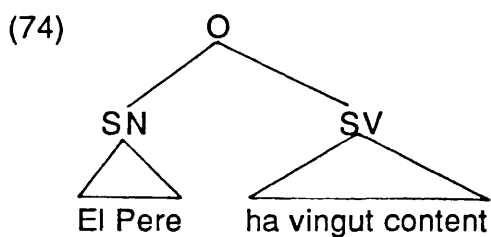

Una conseqüència de l'anterior és que si estructurem "des de baix" fent que els modificadors estiguen units al nòdul sobre el qual incideixen

³⁶ Recordem que la definició de comandament categorial és arbòria, i per això jo ara em veig obligat a usar termes arboris.

sintàcticament i semànticament, aleshores el concepte de comandament categorial esdevé inútil per definir la recció.

Voldria observar que el Generativisme dels 80 no solament necessita el concepte de comandament categorial per definir la recció, sinó per diverses qüestions relacionades amb l'estructura oracional $O \rightarrow SN SV$ (o qualsevol de les variants que comentarem en aquest capítol). En posaré un exemple. No crec que l'esquema que acabe de reproduir s'haja mantingut només per conservar la definició tradicional de l'oració com a "subjecte-predicat", sinó també perquè aquesta definició permet que a través del concepte de comandament categorial el subjecte pugui "accedir" a tota la informació del SV (molts constituents del qual en general modifiquen el subjecte). Per exemple, aquest concepte permet que el subjecte de (74) pugui "accedir" a l'adjectiu predicatiu³⁷

Això ens permet de donar una primera caracterització de totes les definicions oracionals que veurem: que el subjecte s'ha de trobar en una posició arbòria tal que "pujant un sola branca" pugui accedir a tot el SV. Jo intentaré explicar el cas de de l'oració de (74) (i prou més casos) a través de la recció (i per tant el concepte de comandament categorial tornarà a ser inútil).

Hem vist que en la recció de Bonet i Solà hi ha tres condicions: per una banda que els constituents regits han de ser projeccions màximes, i per l'altra que el regent ha de ser un nucli absolut i que regent i regit s'han de comandar categorialment. La conseqüència és que només els complements o constituents de la "subcategorització" estan regits. I bé, la primera pregunta

³⁷ A propòsit de les relacions entre l'origen-cause i el destí-finalitat: en aquesta oració hi ha coordinats un modificador més aviat de finalitat amb un modificador netament de causa: «no crec que... s'haja mantingut només per conservar..., sinó també perquè...».

que m'interessa és aquesta: per quina raó només han d'estar regits els modificadors que són "complements". A mi em sembla molt convenient pensar que en una oració solament hi ha, d'entrada, un sol constituent no regit, el nucli absolut de l'oració, i que tots els altres constituents oracionals han d'estar regits, ja que en la mesura que tot constituent ha de *dependre* d'algun altre (excepte el nucli absolut de l'oració, tornem a dir-ho), doncs no pot haver-hi cap element *solt*, i aquesta idea intuïtiva la podem transformar en l'afirmació teòrica que tot element oracional que no siga el nucli absolut de l'oració ha d'estar regit. Per una altra banda, hi ha una segona pregunta que m'interessa formular: per què només poden regir els nuclis absoluts, ja que si això fos veritat es plantejaria un problema greu, la divergència entre per una banda l'estructura sintàctica i la interpretació semàntica supralèxica corresponent, i per l'altra la recció. Tractarem de comentar-ho a través d'un exemple. Si analitzem l'objecte de (75a) com a (75b)

- (75) a. He vist un cavall rogenic
 b. [SN un [N' [N cavall] rogenic]
 c. He deixat en el didal una pedra d'encenedor

i partim de la hipòtesi de Bonet i Solà, hauríem de dir que només *cavall* seria un regent potencial, i que ni *rogenic* ni *un* estarien regits, ja que és ben dubtós que *cavall* tinga "subcategorització". Si en canvi partim de la idea que tots els modificadors del nucli absolut han d'estar regits, haurem de dir que els modificadors esmentats han d'estar regits. Ara bé, regits ¿per qui? Si diem que només el nucli absolut pot ser regent, aleshores oblidem que entre els modificadors restrictius i els especificadors hi ha un lligam estretíssim i que el nucli absolut més els modificadors restrictius poden determinar la tria de l'especificador, com hem vist a §4.3.3. Dit d'una altra manera: en la mesura que els especificadors del nom no afecten semànticament el nucli absolut (ni sintàcticament segons la proposta SN—> Esp N'), sinó el conjunt format per aquest nucli i els modificadors restrictius, ¿per què no hauríem de fer que hi hagués una correspondència entre la interpretació semàntica supralèxica i l'estructura sintàctica per una banda i la recció per l'altra? S'esdevé el mateix quan considerem els modificadors predicatius: a (75c), el modificador predicatiu *en el didal* no afecta el nucli absolut *pedra*, sinó el

conjunt *una pedra d'encenedor*, i per tant, si no volem establir dissociacions entre l'estructura sintàctica i la interpretació semàntica supralèxica per una banda i la recció per l'altra, haurem de dir que és el conjunt *una pedra d'encenedor* el que regeix el modificador predicatiu *en el didal*. Per arribar a fer coincidir la recció amb l'estructura sintàctica és necessari no restringir el concepte *nucli* al nucli absolut, sinó *relativitzar-lo* (que és el que ja feia Jackendoff (1977: 30) –vegeu ací (8c) de §4.1.3 i l'aclariment que hi faig): un nucli només és nucli en relació a la seua perifèria, i *un* no és a (75b) la perifèria de *cavall*, sinó de *cavall rogenic*, i per tant, a (75b) tant és nucli *cavall* com *cavall rogenic*, el primer en relació a la perifèria *rogenic* i el segon en relació a la perifèria *un*. Diguem finalment que el desenvolupament d'aquestes idees té problemes (per exemple, ¿què està regit a (75a), l'objecte o el nucli absolut de l'objecte, o tots dos?), que intentarem acurar a §7.6.5.2.

Aquests raonaments podrien refutar les idees que només els "complements" estarien regits i que només el nucli absolut d'un sintagma és regent, però no aclareixen l'origen d'aquestes idees. Ja hem apuntat que el Generativisme dels 80 és un enorme filtre sobre la "subcategorització", i per tant no és d'estranyar que la recció s'hi redueixca (o que hi haja la tendència a reduir-la-hi). Aquest factor, però, no em satisfecia prou durant la recerca, i per tant jo continuava preguntant-me sobre les qüestions esmentades. N'he trobat una altra resposta a través de Joana Rosselló: «És innegable que l'aprofundiment i la formalització subsegüent d'una noció tan familiar en la tradició gramatical com és la noció de *recció* (o *règim*)... » (s.d., p.370; subratllat meu). Si aquesta observació de Rosselló (*recció=règim*) és certa³⁸, resultaria que la introducció del concepte *recció* en el Generativisme no seria un efecte d'intentar establir una xarxa relacional que lligàs i estructuràs *tots* els elements oracionals, sinó un efecte de "formalitzar" la idea tradicional de *règim* [verbal] (que s'oposa als modificadors "circumstancials" [del verb], actuals "adjunts"). No cal dir que aquest origen de la idea de recció no sobta després del que hem vist a §2.1.1 (en resum: les idees de la tradició [i l'Estructuralisme] sobre l'estructuració sintagmàtica són «sense

³⁸ Vegeu més manifestacions semblants a Hernanz i Brucart (1987 p.245, sobretot a la n.24) i Demonte (1989: 137).

dubte, substancialment correctes», i el nostre objectiu és “formalitzar-les” –mot que no és gens casual que aparega a la cita de Rosselló).

Voldria acabar aquestes observacions i reflexions sobre la recció dient que l’afirmació que tots els constituents oracionals excepte el nucli oracional absolut han d’estar regits, és semblant d’aquesta altra: «Every element that appears in a well-formed structure must be *licensed* » (Chomsky (1986a: 93)). La diferència, però, és que mentre la recció és un concepte sintàctic, jo no veig res de sintàctic en la primera descripció que fa Chomsky (1986a) del concepte *licensing* (que no apareix als índexs temàtics de Chomsky (1981) i (1986b)), com a mínim des del punt de vista que creu que la Sintaxi és explicar quins constituents categorials poden modificar a quins altres, com i per què

(76) Every element that appears in a well-formed structure must be *licensed* in one of a small number of available ways. The licensing options will include, among others, the following. An operator is licensed by binding a variable, from which it is not “too distant”, in a certain well-defined abstract sense. A variable must be strongly bound... Referential dependency must meet the conditions of binding theory. Every complement of a head must be s-selected by it. An element that assigns semantic roles must have recipients in appropriate syntactic positions (1986a: 93)

5.2.6. Sobre les “categories no lèxiques”. Introducció.

Un ús de la definició de les categories com a $[\pm N, \pm V]$ que no hem vist a §5.2.1 és aquest: dir que les categories $[-N, -V]$ són “no lèxiques” (Chomsky (1981: 48)). No he vist que Chomsky expliqui què vol dir que una categoria és “no lèxica”, però com que *lèxic* és un adjectiu que vol dir «relatiu o pertanyent als lexemes» (*lexical* al DLC), haurem de pensar que les preposicions no són “lexemes”, cosa sorprenent, ja que ¿quina diferència lexemàtica hi ha entre *abans* i *anterior*, entre *a* i *ser*, entre *per* i *tu*, etc.? Aquesta divisió de les categories té dues conseqüències. La primera és una

creença que ja hem comentat: que les categories "lèxiques" (N, Adj i V) tindrien «the same complement structures» (1981: 48), cosa que porta a tornar a relacionar *destroy* i *destruction* i a parlar d'«"adjectius transitius"», la qual cosa al seu torn porta a "la preposició *of* que no és una preposició" (1981: 49). La segona conseqüència, estretament lligada a l'anterior, és impedir que oblidem definitivament els intents que hi ha hagut de reduir les preposicions a una categoria sintàctica "menor", i fins i tot a una "no categoria". És precisament parlant de la misteriosa preposició *of* que Chomsky esmenta un treball, el de George (1980), que defensa que «the prepositions do not constitute a category» (1981 p.49 n.21), i del qual torna a fer eco a la p.93 n.83. Diguem de passada que Emonds (1985) parla de les preposicions com a categoria "menor" o "gramatical" (vegeu ací §6.3.3.1).

El 1986, però, Chomsky havia canviat d'opinió, i les preposicions ara també seran una categoria "lèxica", encara que continuaran existint categories "no lèxiques": «The non lexical categories include complementizer and INFL» (1986b: 2). Ja tenim per tant una informació valuosa sobre els conceptes que estudiarem ara i que tenen tanta importància en l'estructuració oracional dels 80: que la flexió verbal i el complementatitzador són *categories* (encara que "no lèxiques").

5.2.7. Una "categoria no lèxica" sense cap funció sintàctica: el «complementitzador»

L'afirmació de Chomsky que acabem de veure (el complementitzador és una categoria) es contradiu amb aquesta altra de 1981: «COMP may be the specifier of S, or perhaps, as some have argued, the head of S'» (p.52). O com a mínim això hem de concloure si pensem que "especificador" i "complement" són conceptes funcionals (que és com pensa Chomsky (1986b: 3)). Però abans de veure si el "complementitzador" és una categoria o una funció (o una altra cosa), vegem què és concretament aquest concepte

(77) a. I have been assuming... a theory... that postulates two positions
in COMP, one that may be filled with a *wh* -phrase or other category

(e.g., PRO [=subjecte buit dels infinitius] that has been moved to COMP, and one that is [\pm WH], where [-WH]=*that* (and analogues in other languages) and [+WH] is the abstract element that appears in direct or indirect questions, and might be base-generated with lexical content in the case of such elements as *whether* [doncs COMP no té per què ser una categoria “no lèxica” –excepte que entenguem COMP com un «element abstracte» separat d’allò que el fa existir]. In English there is also the complementizer *for* in infinitivals. So we have something like (77b), where *X* is a phrase moved to COMP (1981: 52-53)

$$\text{b. } \left[\text{COMP}^X \left\{ \begin{array}{l} [\pm\text{WH}] \\ \textit{for} \end{array} \right\} \right] \quad (1981 \text{ p.53 (12)})$$

Deixarem estar per ara el segon tipus de COMP, el de la preposició *for*, i tractarem un poc els mots [+QU]. Bonet i Solà (que també consideren que COMP és una categoria, p.24) observen una cosa indubtable: que els mots-*qu* pertanyen a categories diferents («p.e.: *què* i *qui*, com a SN; *quin* i *qual*, com a especificadors³⁹ nominals; *que*, com a especificador adjectival; etc.», p.25). Això ja ens fa veure la primera contradicció: si considerem que COMP és una categoria, aleshores hem de pensar que és una categoria ben estranya, ja que conté al seu si diverses categories (i per tant seria una “categoria de categories”). I si considerem que COMP és una funció sintàctica, ¿quina funció sintàctica *concreta* és aquesta? Ja hem vist que segons una manifestació de Chomsky seria un especificador de l’oració⁴⁰, cosa que Chomsky pot dir perquè no definim aquest concepte a través de funcions sintàctiques concretes, sinó a través d’una observació “espacial”: que es troben a l’esquerra del nucli (encara que no tot element que es troba a l’esquerra del nucli seria un especificador, ja que també hi ha els

³⁹ Deixem estar per ara que “especificador” no és una etiqueta categorial, encara que és molt còmoda per referir-se a moltes “paraules” que *només* poden trobar-se en el nivell “especificadors del nom” (article, demostratiu, numerals...).

⁴⁰ Encara que també podria ser-ne el nucli, vacil·lació més que notable.

“complements” de l’esquerra del nom i els “atributs” –vegeu ací §5.2.3⁴¹). És precisament aquesta referència “espacial” el que explica que tant Chomsky com Bonet i Solà parlen del COMP com a “posició” (un exemple dels segons: «COMP, com a posició sintàctica superficial...», p.24), que és la millor manera que començar a fer entendre a l’aprenent que és COMP: grosso modo, és el conjunt de constituents oracionals que es pot trobar a l’esquerra de l’oració.

Prescindim de la indefinida funció *especificador* i preguntem-nos si és possible que la diversitat categorial “d’elements” que inclouen els mots-*qu* facen la mateixa funció (ben entés: la mateixa funció *sintàctica*). Tenint en compte que joestic defenent en aquest treball que els adjectius-adverbis i els SPs poden fer les mateixes funcions sintàctiques encara que categorialment siguin distints, ¿no podríem pensar que els mots-*qu* (o els sintagmes que els inclouen) podrien fer igualment la mateixa funció? Aquesta possibilitat té dos problemes: el primer és que qui defense aquesta possibilitat hauria d’explicar de quina funció concreta es tracta; i el segon és que estaríem fonamentant-nos en una excepció (i per tant en un misteri a aclarir). Dit d’una altra manera: sembla raonable pensar que si hi ha diverses categories és perquè cada categoria té assignada una (o més d’una, vegeu (50) de §1.4.9 i §7) funció sintàctica privativa, i si hi ha cap excepció (com és el cas dels adjectius-adverbis i els SPs), cal trobar-ne l’explicació⁴². Per una altra banda, la diversitat categorial dels sintagmes que poden ocupar l’esquerra oracional no es limita a la dualitat SAdjs-SAdvs / SPs, ja que també inclou *què* i *qui*, que poden ser el subjecte d’una oració (i per tant han de tenir una naturalesa categorial nominal).

Tractarem ara d’acostar-nos a la divisió [±QU] a través de Bonet i Solà perquè això ens permetrà d’introduir algunes dades interessants i una particularitat del català. Aquests autors consideren que «la categoria COMP

⁴¹ És veritat que Chomsky no tracta aquests conceptes, però el fet que no els tracte no vol dir que les seues referències lingüístiques deixen d’existir. Dit d’una altra manera: si no tractem un problema, no per això el problema deixa d’existir.

⁴² El que acabe de dir no és una suposició segons aquest treball, sinó una propietat derivada de les definicions sintàctiques de les categories que faré al darrer capítol.

és capaç de subsumir una sèrie d'elements» que es divideixen segons l'oposició [\pm QU], la qual s'entén d'aquesta manera

(78) L'oposició [\pm QU], «si bé és terminològicament al·lusiva a la distinció entre clàusules interrogatives (qüestions) i no interrogatives, de fet ha d'entendre's com a encarnant la distinció més essencial entre clàusules declaratives (caracteritzades per l'opció COMP=[-QU]) i no declaratives (per a les quals COMP=[+QU])» (p.24)

És a dir, [-QU] es dóna a les oracions declaratives (que són oracions no marcades des d'un punt de vista *comunicatiu*, dada ben significativa) i [+QU] a les no declaratives. [-QU] té dues concretitzacions en català, la primera prou estesa a nivell universal (79a) i la segona local del català (sense que això vulga dir que no existeixca en cap altra llengua; 79b)

(79) a. *que*, característic de les clàusules completives de temps finit
(p.24)

b. *de*, que pot aparèixer encapçalant algunes clàusules infinitives en construccions com *m'agrada (de) fer-ho bé, ha decidit (d')anar-hi*, etc., i és distingible de la preposició *de* pròpiament dita que apareix en construccions com *s'ha oblidat de fer-ho, has d'anar-hi*, etc. (p.24)

Deixarem de banda l'element local⁴³ i ens centrarem en el més general. La formulació de Bonet i Solà és un poc ambigua, ja que cal precisar que «les clàusules completives» tant poden referir-se al subjecte (80a) com a l'objecte (80b) i al "terme" oracional de les preposicions (80c) (i més possibilitats, que no tractarem)

(80) a. *Que* ara actue així no em farà canviar d'opinió

⁴³ No cal dir que la Lingüística catalana ha d'explicar quin abast té aquest ús de la preposició *de*, per quina raó han introduït els parlants aquest ús preposicional i per què en general és opcional (i variable segons els dialectes), encara que no sempre

(i) Mira d'acabar a les nou

(ii) ? Mira acabar a les nou

(iii) L'Empar sempre tracta de ser puntual

(iv) ? L'Empar sempre tracta ser puntual

- b. Volen *que* faces gimnàstica
- c. Tornarà abans *que* siga fosc

Aquest *que*, emprat «per a introduir tota mena d'oracions subordinades» (Serra (1987: 81)), segons la tradició gramatical catalana és una «conjunció de subordinació copulativa» (Serra ídem). Segons aquesta definició, *que* establiria una unió entre l'oració que la segueix i l'oració que conté l'anterior. Ara bé, (i deixant de banda que a (80c) la unió no l'estableix *que*, sinó *abans*), tota "con-junció" aporta un significat en relació als membres "junyits" (des de la més simple semànticament, i 'suma', fins a la més complexa que puga existir)⁴⁴, per la qual cosa ens hem de preguntar quin significat aporta el *que* "completiu". Que aquest element ha de tenir un significat (i una funció), jo ho trobe indubtable, ja que les persones no tendim a usar paraules inútils. Ara bé, el que trobe ben improbable és que aquest significat o funció siga *sintàctica*.

Si el significat de la paraula *que* fos sintàctic, hauria de pertànyer a alguna categoria "normal", i el fet que ens hi hàgem de referir a través d'un concepte, COMP, que podem anomenar com a "categoria" o com a "funció", però que no és ni una categoria ni una funció (*sintàctica*), aquest fet ja és ben significatiu: el *que* "completiu" no és un nom, ni una preposició (ni per tant "conjunció"), ni un adjectiu-adverbi, ni un verb. ¿Què és doncs aquesta paraula? Jo diria que la cosa és ben simple i que és molt probable que ho hagen dit dotzenes de lingüistes; en tot cas ja ho ha dit Serra: si *que* serveix «per a introduir tota mena d'oracions subordinades», doncs serà *un introductor d'oracions subordinades*. El que ens hem de preguntar ara és si aquesta funció és sintàctica. Si continuem aferrant-nos a la creença, tan "lògica", que el significat semàntic supralèxic només existeix a partir de les relacions sintàctiques, i que no hi ha cap element sintàctic que siga inútil (i per tant tot element sintàctic ha de tenir una aportació al significat semàntic

⁴⁴ I quan no l'aporten, com en el cas de (79b: *m'agrada de fer-ho bé*) o a *viu davant del parc*, és un problema pendent d'aclarir. Ja he dit a §1.4.3 que considere que les "conjuncions" no són res més que preposicions, independentment que siguin coordinants o subordinants. Caldria estudiar si les "conjuncions" que no porten *que* (com ara *car* o *si*) és pel fet que no poden tenir com a "terme" un SN, i per tant quan apareixen en el discurs el receptor ja sap que tot seguit vindrà una oració, la qual cosa fa que la funció del *que* que explicarem ara esdevinga inútil.

supralèxic fonamentat en les relacions sintàctiques en què es trobe i en el seu significat lèxic), hauríem d'aclarir en quina relació es troba *que* i quin significat aporta a la interpretació semàntica supralèxica. Des d'un punt de vista sintàctic, podríem tenir en compte que hem vist una funció sintàctica que recorda la del *que* "completiu", la dels adverbis "oracionals", que estableixen un nexa entre una oració i l'emissor o una part prèvia del discurs. Aquesta semblança, però, és més aparent que no real. En primer lloc podríem notar que els adverbis "oracionals" afecten l'oració "principal" (això és, *tota* l'oració o "oració màxima"), i *que* les subordinades⁴⁵, però la diferència crucial seria una altra: que els adverbis "oracionals" estableixen un nexa *que sempre té un contingut semàntic concret* entre l'oració i un element extern a l'oració, però *que* o no estableix cap nexa o si l'estableix jo no sé veure quin contingut semàntic té, la qual cosa viola una idea d'aquest treball: tot lexema no solament ha de pertànyer a una categoria, sinó que també ha de tenir un significat semàntic concret.

Tanmateix, encara que *que* no tinga el mateix funcionament sintàctic que els adverbis "oracionals", no podem deduir encara que no actue sintàcticament, ja que les funcions sintàctiques no necessàriament són de nexa, com ara en els cas dels adjectius restrictius. Efectivament, no hi ha res que ens impedeixca pensar que *que* pot ser un modificador de tota l'oració subordinada. Aleshores, però, seria absolutament indispensable segons la hipòtesi de més amunt que el modificador aportàs alguna significació a l'oració a partir del seu significat lèxic. I bé, com que això no es dona que jo sàpiga, hem de concloure que *que* no té cap funció sintàctica, ni per tant pertany a cap categoria sintàctica.

No cal dir que la conclusió anterior es contradiu amb una afirmació de més amunt: que tota paraula té un significat i una funció. La forma d'intentar resoldre aquesta contradicció jo crec que és la següent: *que* no pertany a cap categoria sintàctica ni fa cap funció sintàctica, però sí que fa una funció

⁴⁵ Caldria investigar si aquesta diferència és real. Per exemple, en una oració com (i) (on potser hi ha l'esquelet del procediment literari que consisteix en el fet que la veu del narrador assumeix -i es transforma en- la veu d'un personatge)

(i) La Maria va dir que, dissortadament, havia esclatat la guerra del petroli
¿és possible que l'adverbi estiga unint l'oració subordinada i el subjecte de l'oració matriu?

comunicativa, la funció comunicativa d'alertar el receptor del missatge. Concretament, cada volta que usem el *que* "completiu", jo proposaria que és com si l'emissor digués al receptor: "estigues atent, perquè dins de l'oració que estic dient-te o vaig a dir-te, ara començaré a dir-te una segona oració que serà un constituent oracional de la primera oració, i per tant hauràs d'actuar curiosament en la descodificació del missatge per veure quins constituents pertanyen a cada "oració" i per veure quina funció sintàctica fa la segona oració en relació a la primera". Sobra dir que segons aquesta anàlisi el *que* "completiu" no *complementa* res des d'un punt de vista sintàctic, i per tant caldria rebutjar l'aplicació de l'etiqueta "complementitzador" a aquesta paraula, en lloc de la qual podríem usar *introductor* (*comunicatiu d'oracions subordinades*); o millor encara, si tenim en compte que hi ha llengües (com ara la japonesa) en què "l'introductor" no va al principi de l'oració subordinada sinó al final (i per tant seria un "finalitzador"), podríem propugnar *delimitador* (o *afitador*).

Si aquesta anàlisi és correcta, ja podríem començar a explicar diversos factors. En primer lloc per què aquesta paraula extrasintàctica no és universal, a diferència de les categories sintàctiques i les regles fonamentals que les regeixen (i les defineixen). Efectivament, mentre que els conceptes sintàctics fonamentals són els mateixos per a totes les llengües, la manera d'aconseguir els objectius comunicatius és considerablement variable; per exemple, mentre que llengües com la catalana o l'anglesa solen traslladar a l'esquerra de l'oració el constituent oracional remàtic de les oracions interrogatives, llengües com la japonesa o la xinesa (vegeu per exemple Radford (1988: 502)) desconeixen aquest mitjà (i per tant el "COMP" generativista rep un bon sacsó empíric, a banda de les contradiccions sintàctiques que hi ha). No ens pot estranyar per tant que hi haja llengües que tinguin el *que* delimitador i llengües que el desconeguen. En segon lloc també podríem començar a entendre per què hi ha llengües que el tenen però en poden prescindir si es donen determinades condicions (supose que de "simplicitat sintàctica"), com és el cas de l'anglès. Efectivament, com que *que* no fa cap funció sintàctica, l'emissor en pot prescindir si considera que la seua funció comunicativa esdevé inútil a causa d'uns altres elements (que els lingüistes anglesos –i de llengües que actuen com l'anglès– haurien de

precisar). També podríem començar a explicar certs orígens d'aquesta paraula; per exemple, Serra (1987: 86) assenyala que la catalana és «originàriament relativa», però aquest origen no és aplicable a l'anglès, llengua que ha habilitat el demostratiu *that* per raons segurament simples: perquè *that*, com la corresponent catalana *això*, no només es pot aplicar a un nom restringit (*dona'm això que hi ha damunt de la taula* [un paper]), sinó també a una oració (*Això ja ho havia dit* [que la Maria ahir va anar a l'Albufera d'Elx]).

Arribats ací, (i en el supòsit que l'anàlisi feta siga correcta⁴⁶) ja podem començar a intuir en quin conflicte ens trobem dins del Generativisme dels 80. En primer lloc, col.loquem sota la mateixa etiqueta, COMP (presumptament sintàctica), una paraula extrasintàctica i diverses paraules sintàctiques. En segon lloc, les paraules sintàctiques pertanyen a categories sintàctiques distintes, i l'únic que tenen en comú quan es troben a l'esquerra de l'oració en determinades llengües (=COMP) és que són remàtiques (concepte que segons aquest treball no és sintàctic, sinó solament comunicatiu). En tercer lloc, barregem un element que en general només es dona a les oracions subordinades, el delimitador, amb una sèrie d'elements que en general només es poden moure si pertanyen a les oracions "principals" (vegeu la n.37 de §4.3.5) de determinades llengües, i postulem que tant les oracions "principals" com les subordinades tindrien el COMP englobador dels dos elements. I en darrer lloc, acabarem proposant com a nucli oracional un concepte tan contradictori com COMP; això és, acabarem dient que el nucli (sintàctic) oracional és un concepte que es basa en una paraula asintàctica i en un conjunt de paraules sintàctiques que pertanyen a diverses categories i que quan es troben a l'esquerra de l'oració (si és que s'hi poden trobar: japonés) és per un factor també asintàctic segons aquest treball, la gradualitat remàtica.

Encara que n'he perdut la referència, voldria dir que hi ha hagut un lingüista que ha intentat justificar l'extensió (vàcua) a les oracions "principals" del delimitador de les oracions subordinades fonamentant-se en

⁴⁶ I si no és correcta, caldria dir per què, i sobretot, intentar veure per què usem aquest delimitador d'oracions subordinades.

el fet que hi ha *una* llengua que també usa el delimitador en les oracions “principals”. Ara bé, aquesta excepció (que una excepció deu ser, i no una hipotètica manifestació d’una estructura oracional universal) no diu sinó que caldria estudiar-la perquè deixàs de ser una excepció. Tractaré d’acostar-me a aquesta problemàtica a través del català, perquè en aquesta llengua hi ha una extensió interessant del delimitador a les oracions “principals”, sobretot en la llengua col.loquial, però també en la comuna i fins i tot en la normativa. Concretament, en català el delimitador pot aparéixer (o ha d’aparéixer) en oracions interrogatives, tant si són globals (81a) com si són parcials (81b), en exclamatives (81c) i en afirmatives amb la “paraula” (¿adverbi?: un problema interessant) *sí* (81d)

- (81) a. ¿(Que) no te’n véns?
b. Escolta, ¿(que) quantes persones han vingut?
c. ¡Quantes coses boniques (que) he vist en aquest viatge!
d. Sí que ho havia dit

Ara bé, aquestes dades del català (on predomina l’expressivitat, (81a-c), les «clàusules no declaratives» de Bonet i Solà) no permeten de deduir res pel fet ben simple que són *problemes per explicar*⁴⁷.

Acabarem aquest acostament al concepte “COMP” assenyalant que aquest concepte no només és altament problemàtic, sinó que també porta a anàlisis sintàctiques ben dubtoses. En posaré un sol exemple que ens permeta de veure un “complementitzador” que encara no hem tractat, el de la preposició *for*. Segons Chomsky, les oracions de (81a-b) tindrien la mateixa estructura, la de (80c)

- (81) a. The students prefer for Bill to visit Paris (1981 p.18 (2i))
b. The students prefer that Bill visit Paris (ídem ii)
c. The students [_{VP} prefer [_S COMP [_S Bill INFL [_{VP} visit Paris]]]
(p.19 (3))

⁴⁷ No m’estranyaria gens que el dia que puguem explicar aquestes dades, arribem a la conclusió que a (81) hi ha tres orígens diferents, un per a les interrogatives, un altre per a les exclamatives i un tercer per a (81c).

Deixant de banda que a (81a) hi ha una “forma no finita” i a (81b) “finita”, sembla indubtable que *Bill visit Paris* és una oració a (81b) (i per tant un únic constituent). A (81a), però, (i siga quina siga la seua estructura sintàctica) sembla indubtable que *for Bill* és un SP, cosa que (81c) ignora (i de retruc permet de dir que l'anglès tindria un COMP privatiu, el que formaria aquesta preposició).

5.2.8. La “categoria no lèxica” *flexió* : el perifèric esdevé nuclear i l'efecte causa.

5.2.8.1. *Introducció. Sobre els morfemes temporals*

Començarem veient com explica Chomsky aquest concepte (hi ha un fragment que afecta la teoria del cas, però que ens interessa ara)

(82) The “inflectional” element INFL may... be [\pm Tense], i.e., finite ([+Tense]) or infinitival ([–Tense]). If finite, it will, furthermore, have the features person, gender and number; call this complex AGR (“agreement”). The element AGR is basically nominal in character; we might consider it to be identical with PRO and thus to have the features [+N, –V]. If so, then we may revise the theory of government, taking AGR to be the governing element which assigns Case in INFL. Since [+N, –V] is not generally a Case-assigner, we must extend the theory of Case so that [+N, –V, +INFL] is a Case-assigner along with [–N], regarding [+INFL] as basically “verbal”, if we take AGR to be nominal. INFL governs the subject if it contains AGR, then assigning nominative Case by virtue of the feature [+INFL] (1981: 52)

A la mateixa pàgina Chomsky opina que els verbs “modals” potser també formen part de FLEX (n.28), vacil·lació que comença a decantar-se a favor de la incorporació a (1982 p.8 n.8: «INFL is the abstract inflectional element which may be [\pm inflectional]... and which may contain... AGR... and

presumably modals»), i que es confirma a (1986a: 160-161: «Assume that there is an element INFL... consisting of tense and agreement elements and modals»). Comencem per tant com en el punt anterior: FLEX és una “categoria” que conté al seu si «elements» heterogenis categorialment, la concordança amb el subjecte (de naturalesa nominal segons Chomsky), els morfemes temporals (que Chomsky creu que tenen naturalesa verbal⁴⁸) i fins i tot alguns verbs, els “modals”. Per una altra banda, Chomsky (1981) dóna tanta importància a la “categoria” FLEX que l’eleva a nucli oracional (cosa que comentarem més avall), encara que aquest nucli (un concepte funcional –i no categorial–, oposat a “especificador” i “complement”) pot no aparèixer: parlant de les “clàusules petites” (que tractarem a §5.4.2) diu que «these small clauses lack INFLEX, which we have suggested several times might be the head of S» (p.111). ¿Com és possible que «manque» el nucli d’una construcció sintàctica? Aquest element sintàctic pot trobar-se *elidit* si hi ha causes que ho justifiquen (com ara que haja aparegut en el context previ; tipus *el ø de l’esquerra*), però el nucli d’una construcció sintàctica no pot estar «absent» (que és el que passa en les anàlisis chomskyanes de les “clàusules petites”), excepte que es realitzi aquesta possibilitat: que hàgem pres com a nucli d’una construcció un element que en realitat és *perifèric i / o prescindible*.

Abans de tractar els morfemes temporals i la concordança⁴⁹ comentarem una absència de la cita de (82), la dels morfemes temporals aspectuals. A §2.1.4 hem comentat que entre Chomsky (1957) i (1965) hi havia una diferència important en relació als “auxiliars verbals”: mentre que a 1957 depenen del verb, a 1965 se n’han independitzat teòricament, encara que pràcticament tant al llibre de 1965 com a l’article de 1970 poden aparèixer o

⁴⁸ «Regarding [+INFLEX] as basically “verbal”». Noteu que a Chomsky no li fa res incorporar un altre tret definitori de les categories sintàctiques, encara que aquest tret és explícitament complex (i els «elements» de la complexitat pertanyen a categories ja definides, nom i verb) i encara que aquest tret només serveix per definir el mateix tret definitori (és a dir, diem que A és A). Observeu de passada la contradicció terminològica de (1982: «INFLEX is the abstract inflectional element which may be [\pm inflectional]...»): ¿com és possible que A siga [\pm A]? Una contradicció del mateix estil hi ha a (82): no és FLEX el que tindrà un caràcter «bàsicament “verbal”», sinó si de cas [\pm Temps].

⁴⁹ No tractaré els verbs “modals”, que impliquen l’existència d’un altre verb, el “principal” (vegeu §2.1.4), i que l’infinitiu és un verb “normal” (i “principal”).

bé dependent del verb (V" → Aux V') o bé independents del verb (O → SN Aux SV; vegeu §3.1.2). Això ens permet de pensar que la independització dels "auxiliars" és un antecedent important de la posició estructural que ocupa la "categoria" (o funció) FLEX en els 80.

La concretització més important dels "auxiliars verbals" en català (i important en anglés), l'"auxiliar" *haver*, no apareix a la cita de (82). Vet ací com expliquen aquest "element" Bonet i Solà

(83) No s'inclou a INFLEX l'oposició d'aspecte (que tradicionalment permet distingir entre «temps» simples i compostos tant si es tracta d'oracions de temps finit com de temps no finit) per tal com es realitza gràcies a la presència / absència d'un verb auxiliar considerable com un constituent sintàcticament independent (1986 p.21 n.6)

Resulta per tant que els morfemes temporals aspectuals no formen part de FLEX perquè s'expressen a través d'«un constituent sintàcticament independent». ¿Per què, però, considerem que aquest constituent és independent? Si tant els sufixos temporals com l'"auxiliar" *haver* expressen conceptes temporals, ¿deixaran de formar part del mateix constituent sintàctic (i de la mateixa categoria sintàctica, siga quina siga la categoria a què pertanyen els morfemes que tractem)? La raó per la qual separem els morfemes aspectuals dels altres morfemes temporals deu ser aquesta: perquè els morfemes aspectuals s'expressen en les "nostres" llengües a través d'una paraula independent, mentre que els altres temporals s'expressen a través de sufixos verbals, per la qual cosa si considerem que formen una sola unitat sintàctica topem amb la "discontinuitat de constituents sintàctics". Tanmateix, allò que en les "nostres" llengües és discontinu, en unes "altres" llengües és continu (com ara en llatí, on tots els morfemes temporals es podien expressar a través de sufixos verbals). I bé, ¿què hauré de fer en aquestes "altres" llengües? ¿Potser hauré de dir que en llatí l'aspecte sí que formava part de FLEX (i aleshores el nostre pretés universalisme agafarà un camí ben dubtós)?

Jo diria que no és gens estrany que en llengües com la catalana o

l'anglesa certs morfemes temporals no siguen sufixos del verb sinó "prefixos", ja que allò que explica la posició preverbal dels sufixos aspectuals deu ser el mateix que explique que els clítics del català (i del romànic en general) hagen passat de ser postverbals a ser preverbals; i aquesta causa també deu ser la mateixa que ha possibilitat que el català tinga un temps, el pretèrit perfet, en què els morfemes temporals i els morfemes de concordança en persona i nombre siguen preverbals (*vaig anar*); i també deu ser la mateixa que està fent que el francès i l'anglès col.loquen certes "paraules" davant del verb que indiquen entre diversos factors la persona i nombre del subjecte quan el subjecte ocupa una posició postverbal⁵⁰; i encara deu ser la mateixa allò que ha fet que l'anglès tinga prou més "auxiliars" que les llengües romàniques (com ara *I did not see him*) i que la marca de l'infinitiu no siga un sufix sinó un "prefix" (*to go*). Aquesta hipotètica causa no deu ser sinó un dels enormes efectes que va tenint al llarg de mil.lennis el fet que les "posposicions" hagen esdevingut "preposicions" en determinades llengües (i que tractarem ací de raspallada a §7.2.3). I bé, de la mateixa manera que hem d'arribar a un tractament teòric únic que explique la dualitat catalana *dins de la mar / mar endins* i en general la dualitat llengües posposicionals / llengües preposicionals, igualment hem d'arribar a un tractament únic per als morfemes aspectuals i els altres morfemes temporals.

Seguim en Chomsky. Deixant de banda els "modals" i les "formes no finites", FLEX és els morfemes temporals i la concordança amb el subjecte. I bé, ¿a quina categoria pertanyen els morfemes temporals? Jo no sé contestar aquesta pregunta, i tampoc no sé si algun lingüista ja l'haurà contestada, però en el cas que siga una pregunta pendent de contestar, aleshores no podríem ignorar aquesta ignorància, i en tot cas hem de tenir ben en compte una cosa que ja sabem de fa temps: que moltes llengües no tenen morfemes temporals (Greenberg (1963 84)). ¿Com i per què es formen els morfemes temporals? Una cosa que sembla "natural" és que els SPs temporals han de ser molt anteriors als morfemes temporals, ja que abans de crear aquests morfemes sembla natural que els pobles hagen creat paraules

⁵⁰Segons Chomsky (1981: 28), Kayne (1972) tracta aquestes "paraules" o "pronoms" com a clítics.

com *dia* o *ahir*. Siga com siga, la qüestió és que si tenim en compte que moltes llengües no tenen morfemes temporals, aleshores anirem en compte de dir que els morfemes temporals ocupen un lloc elevadíssim en l'estructuració sintagmàtica de l'oració, ja que ¿com és possible que en el cor de l'oració hi haja una "categoria" que no existeix en moltes llengües? El que d'entrada és versemblant (i desitjable) és que el nucli oracional siga una categoria sintàctica que existeixca en absolutament totes les llengües. Hi ha una altra raó per rebutjar que els morfemes temporals ocupen un lloc cèntric en l'estructura oracional. Si el lector d'aquest treball ha acceptat que la parella sintàctica *nucli / perifèria* té la implicació semàntica que la perifèria modifica el nucli, com que els morfemes temporals modifiquen el subjecte de l'oració i cadascun dels seus predicatius, haurem de concloure que els morfemes temporals ocupen una posició més perifèrica que la que ocupen tots aquests constituents oracionals.

Voldria acabar aquestes reflexions sobre els morfemes temporals suggerint la possibilitat que aquests morfemes pertanyen a la categoria adjectiu-adverbi, concretament a l'adverbi "del SV", cosa que explicaria les seues posicions (que introduïrem de seguida) i la seua incidència semàntica. És veritat que la tradició lingüística europea de tots els temps ha considerat els morfemes temporals com una cosa intrínseca del verb, però si trobem desitjable eliminar un bon nombre de categories "menors" (com ara totes les que poden aparéixer dins dels especificadors dels noms: article, numerals, demostratius...) i per tant defensem teòricament el que tendim a defensar en la pràctica (que només hi ha les quatre categories resultants de $[\pm N, \pm V]$, N, P, Adj-Adv i V), aleshores ens haurem de comprometre a dir que tota unitat sintàctica ha de pertànyer a una de les quatre categories N, P, Adj-Adv o V, i per tant o bé haurem d'atribuir els morfemes temporals a una categoria determinada (tal com he suggerit que els morfemes nominals de nombre podrien pertànyer a la categoria adjectiva –amb una funció restrictiva, podríem afegir-hi ara), o bé hauríem de dir que no pertanyen a cap categoria (i per tant no formarien part de la Sintaxi –que és el que he suggerit per als morfemes nominals de gènere). Per una altra banda, dir que els morfemes temporals no dependrien del verb, no solament no és una raresa, sinó que a partir d'aquesta hipòtesi i de l'estructura oracional que proposaré, podríem

entendre que hi haja llengües en què els morfemes temporals apareguen ben lluny del verb, concretament a la banda oposada, cosa que no pot explicar la creença que aquests morfemes dependrien intrínsecament del verb. Desconec si hi ha moltes llengües com aquestes, però a pesar que m'hi he fixat quan ja havia acabat el període de lectures prèvies a la confecció d'aquest treball, encara n'he trobat diversos exemples, com ara aquest del neerlandés

(84) Ik heb deze plaat gekocht (Stowell (1981 p.118 (28a))
Jo he aquest disc comprat

El mateix autor informa a la p.76 n.9 que el warlpiri té "l'auxiliar" a la segona posició de l'oració, i a Radford (1988 p.503 (152)) n'hi ha un altre exemple d'una llengua africana de la Costa d'Ivori, el vata, en què després del subjecte hi ha els morfemes temporals de futur (i el verb apareix a la dreta de l'oració, com en neerlandés). N'hi ha un altre exemple per al qual no és necessària bibliografia perquè és ben conegut (encara que és híbrid –com el català i tantíssimes llengües): l'anglès. Efectivament, en aquesta llengua hi ha construccions en què "l'auxiliar" es troba més prop del subjecte que no del verb, com ara a les contruccions negatives, on els morfemes temporals apareixen al costat del subjecte, i entre aquests morfemes i el verb hi ha l'adverbi *not* (*I did not see him*). Observem de passada que l'adverbi de negació no deu acompanyar el verb en la ment dels anglòfons, sinó el morfema temporal, o com a mínim això fa pensar d'entrada la fonètica, és a dir, que *did not see* haja esdevingut la contracció *did'nt see*. Diguem de passada que aquestes construccions de l'anglès suggereixen que potser valdria la pena investigar l'origen cronològic i causal d'aquella construcció italiana (que alguna vegada es pot trobar també en el català literari, encara que no en el parlat que jo sàpiga) en què hi ha un adverbi entre l'"auxiliar" i el verb (tipus *ho semplicemente parlato*).

5.2.8.2. Sobre la concordança.

Quan estudiem un sistema mínimament complex que encara no

coneixem prou, hi ha el següent perill: que de resultes de les interrelacions prenguem com a *causa* allò que en relitat és un *efecte*. Tractaré de fer veure que aquest perill s'ha realitzat en l'anàlisi chomskyana de la concordança. Hem vist a (82) que la concordança entre el subjecte i el verb tindria "un caràcter bàsicament nominal", i que aquests morfemes de concordança serien el regent del subjecte. Vet ací una ampliació d'aquesta idea

(85) Suppose we were to consider AGR to be in some sense the "subject" when it is present, serving as a kind of antecedent to NP in (I)

(I) NP INFL VP, where INFL = [[±Tense], (AGR)] (p.209 (66))

To avoid confusion, let us introduce the term "SUBJECT" having the following sense: the subject of an infinitive, an NP or a small clause... is a SUBJECT; AGR in (I) is a SUBJECT, but NP in (I) is not if INFL contains AGR. The notion SUBJECT accords with the idea that the subject is the "most prominent nominal element" in some sense, taking INFL to be the head of S. Thus we take the SUBJECT to be the capitalized element in (II):

(II) (i) John [_{INFL} past AGR] win (ps.209-210 (67))

(ii) He wants (very much) [for JOHN to win]

(iii) He believes [JOHN to be intelligent]

(iv) [JOHN's reading the book surprised me

(v) He considers [JOHN intelligent]

In cases (ii)-(v), the subject of the embedded phrase is the SUBJECT. In case (i), the subject is *John* and the SUBJECT is AGR. Furthermore AGR is the SUBJECT of the matrix clause in (ii)-(v) (1981: 209-210)

Deixarem sense comentar (II.ii; vegeu (81)), ((II.iii) i (II.v); vegeu §5.4.3) i (II.iv; vegeu la n.21 de §3.1.4), i ens centrarem en (II.i).

Tenim per tant que el subjecte de sempre (el "lèxic") és secundari en relació al nou «SUBJECTE» (el morfològic, els morfemes de concordança). La primera objecció que jo posaria a aquesta anàlisi és intuïtiva: sembla raonable pensar que el subjecte ha de ser molt més important que els morfemes verbals de concordança, i si ha d'existir algun regent (cosa que jo

ni afirme ni defensaré), sembla que hauria de ser el subjecte, des del qual es propagarien alguns "trets" cap al verb d'alguna manera (que cal especificar). Aquest punt de vista és vell en la Lingüística, car ja el defensava un autor que hem comentat positivament, Apol·loni d'Alexandria (s.II d.C.). Segons Arens (1969: 48), aquest autor grec defensava que el nombre no era una propietat inherent del verb, sinó una propietat subalterna de les persones que intervenen en l'acció a què es refereix el verb [això és, una propietat subalterna del nom]; i exactament el mateix pensava sobre el concepte gramatical "persona".

La segona objecció no és intuïtiva sinó teòrica, concretament assenyalar una incoherència teòrica: si introduïm la concordança entre el subjecte i el verb en l'estructuració sintagmàtica, ¿no hauríem també d'introduir-hi (encara que no existeixca en anglés) la concordança entre el nom i l'adjectiu (tant els restrictius com els predicatius), i dir que aquests morfemes (que poden ser de gènere, de nombre i de cas) regirien el SN? Aquesta observació ja ens fa veure que seguim en la línia de posar com a nuclear el que és perifèric (morfemes temporals) i fins extrasintàctic (la gradualitat remàtica i el *que* delimitador). I la tercera objecció es relaciona amb la condició d'universalitat que ha d'acomplir la teoria lingüística. Hi ha llengües, com ara la japonesa, que no tenen morfemes de persona i nombre (Greenberg (1963: 84)), i en moltes llengües no hi ha concordança entre el subjecte i el verb (Keenan (1976: 316)). I encara més: hi ha moltes llengües que no tenen concordança (Greenberg (1963 ps. 84 i 93)). Resulta per tant que tindrem el mateix problema que en el COMP o els morfemes temporals: que estarem posant en el cor de l'estructura oracional universal un element que no existeix en moltes llengües.

Les dades anteriors (no és universal la concordança de gènere, nombre i cas entre el nom i l'adjectiu, i de nombre, persona i gènere entre el subjecte i

el verb⁵¹) fan pensar que la concordança no és un fenomen sintàctic en el sentit que la concordança es trobe entre els factors que determinen l'estructuració sintagmàtica, i per això no solament no és universal, sinó que allà on n'hi ha, existeixen moltes excepcions i anomalies. Per exemple, en català l'adjectiu concorda amb el nom en gènere i nombre, però al costat de *molt-molta-molts-moltes* hi ha lexemes adjectius invariables com *prou* o *massa*, o que només tenen morfemes de nombre, com ara *bastant* o *gaire*, etc. I encara hi ha un altre tipus d'anomalies que potser són més interessants perquè a vegades no apareixen a les gramàtiques descriptives, com ara la que hi ha en aquesta oració

(86) La major part de les tendes han estat desmuntades
(F. Garcia-Oliver, *Oc*, p.94. València, Ed.E.Climent, 1989)

encara que ací hi ha un problema delicat (saber si el nucli nominal és *part* o *tendes*, vegeu §7.4.6). És fàcil trobar casos com aquest en el llenguatge, i també ho és trobar casos com *gent*, un nom morfològicament en singular però que semànticament indica una pluralitat, i aleshores hi ha dialectes que fan predominar la morfologia (*la gent diu moltes coses*) i dialectes que prioritzen la semàntica (*la gent diuen moltes coses*). Vegeu a §1.4.3 i a la n.31 de §4.3.2 dos casos distints (*el cap d'ell i de Meops*, *camisa blau marí*), i a Newmeyer (1980: §4.4.1) casos que afecten l'anglès i l'alemany. Això són faves comptades i no val la pena insistir-hi en el context d'aquest treball.

Ara bé, sí que és escaient en aquest treball preguntar-nos per la finalitat de la concordança, la qual sembla que no pot ser sinó aquesta: ajudar el receptor del missatge a trobar l'estructura sintàctica. És evident que a (87a)

⁵¹ Més exactament: entre el subjecte i / o l'objecte per una banda i el verb per l'altra. No tindrè en compte ací la concordança entre objecte i verb (vegeu la n.39 de §4.3.6.1). No cal dir que en la construcció catalana de (i)

- (i) Ja l'ha vista l'Arnau, la nova directora
- (ii) L'Arnau ha vista la nova directora
- (iii) L'Arnau té vista la nova directora

no hi ha cap concordança entre el verb i l'objecte, com demostra el fet que el català general no pot dir (ii), construcció que era acceptable quan (ii) significava (iii), això és, quan *haver* era un verb i per tant *vista* era un predicatiu de l'objecte. La concordança d'(i) entre el clític i el verb no és res més que una pervivència d'un estadi lingüístic anterior (una anomalia de concordança, que podem afegir a les que veurem immediatament), una pervivència, això sí, útil (com demostra (i)), i justament per això ha pervingut fins als nostres dies vital i fresca.

la concordança en gènere fa veure de seguida que l'adjectiu predicatiu no pertany al SN que conté l'objecte; i també és evident que a (87b) és el morfema de persona el que fa aquesta funció comunicativa (funció comunicativa que en francès i en anglés fan els "pronoms" quan el subjecte es troba a la dreta del verb)

- (87) a. El Pere va veure l'Emma ple de joia
b. Ahir al vespre van visitar el president de la Generalitat els cònsols italians, no els algerians

Hi ha una altra qüestió que també interessa en aquest treball: encara que la concordança no tinga assignada cap funció (sintàctica) en l'estructuració sintagmàtica, ¿hi ha cap relació entre la Sintaxi i la concordança? Abans d'intentar contestar aquesta pregunta, veurem el punt de vista de Chomsky (1986a). Després de dir que l'estructuració sintagmàtica del tipus O → SN SV és insuficient, fa aquest comentari

- (88) The earliest approach to this problem [la insuficiència que hem esmentat], which has a number of subsequent and current variants, was to enrich the system of rules by introducing complex categories with features that can "percolate down" to the categories contained within them, expressing global dependencies not captured in a simple system of phrase structure rules. For example, to guarantee that singular and plural subjects will be associated with singular and plural verbs, respectively, one might add the features [singular] or [plural] to the symbol S, yielding the complex symbol [S, singular] or [S, plural], with a convention that the features percolate from S to its constituents NP, VP, then to the heads of these constituents (1986a: 64)

Primer que res jo observaria el caràcter antipsicològic d'aquesta descripció. Efectivament, és ben inversemblant que l'emissor pense una cosa així: "Vull dir una oració [plural], i per tant hauré de buscar un nucli del subjecte i un verb que estiguen en plural". Molt més versemblant seria un procés com el següent: "Vull predicar sobre un objecte o concepte concret que tinc davant

dels meus sentits o en la meua ment, i com que aquest objecte o concepte concret és plural, doncs posaré el verb en plural [en el cas que la llengua de l'emissor tinga morfemes de nombre en el verb]". I en segon lloc preguntaria seguint quins passos es fa la "percolació". Més precisament: els camins que segueix la realització de la «convenció» de què parla Chomsky, ¿són sintàctics o de quina classe? Notem que la descripció de Chomsky no seria vàlida en el cas de la concordança entre el nom i l'adjectiu, els quals necessitarien descripcions prou més complexes que no m'interessa desenvolupar perquè criticaré les estructures generativistes dels 80 que intenten donar compte dels predicatius i perquè el procés ha de ser l'invers ("percolant cap amunt") perquè pugui explicar els processos psicològics de l'emissor.

Jo proposaria de donar compte de la concordança a través de regles com aquestes

- (89) a. Els morfemes de nombre, de gènere (si n'hi ha) i de cas (si n'hi ha) del nom es poden propagar des del nom a tots els adjectius regits per aquest nom, tant si són restrictius com predicatius. La realització d'aquesta possibilitat és opcional, i per tant depèn de cada llengua.
- b. Els morfemes de nombre i de gènere (si n'hi ha) del nom, com també el tret semàntic [persona], es poden propagar des del nom que és el nucli sintàctic d'una oració, fins al verb que depèn d'aquest nom i dels seus predicatius. La realització d'aquesta possibilitat és opcional, i per tant depèn de cada llengua.

Resulta per tant que segons les regles de (89) sí que hi hauria relació entre la Sintaxi i la concordança, encara que la concordança no es trobaria dins de la Sintaxi fent alguna funció (*causa sintàctica*), sinó fora de la Sintaxi encara que depenent de la Sintaxi (*efecte sintàctic*); concretament, l'assignació als adjectius dels morfemes de concordança dependria de la recció (això és, seria un *efecte* de la recció, i no una *causa* de la recció); en el cas del verb no hi ha recció per una causa que encara no puguem explicar (vegeu §7.5)

No cal dir que les regles de (89), tan senzilles, no pretenen res més que ser purament orientatives (encara que jo crec que contenen la línia mestra que explica la concordança). Una formulació que pretengués ser aplicable a les llengües concretes hauria de ser molt més llarga i possiblement amb regles molt específiques que fins i tot podrien ser aplicables a una sola llengua; potser en seria un exemple la regla que hagués d'explicar la irregularitat catalana que hem vist a la n.51; un altre exemple podria ser el d'aquelles llengües en què els morfemes apareixen només en l'adjectiu (Greenberg (1963 p.95 n.40)), i per tant no hi ha concordança realment, sinó que determinats trets nominals apareixerien no en el nucli nominal sinó en la perifèria adjectiva⁵². Tot això és normal en una parcel·la lingüística on hi ha (i abunden) les excepcions, i en casos com aquest l'objectiu de la Lingüística general no és explicar tots els detalls (cosa que ens portaria a una descripció poc interessant des d'un punt de vista teòric i potser interminable), sinó tractar de deduir a través del treball empíric quines tendències són dignes de tenir en compte a l'hora d'especificar regles generals com les de (89). Des d'aquest punt de vista, les regles de (89) també són només orientatives; per exemple, caldria tenir en compte bastants dades empíriques per pronunciar-se en la propagació del cas⁵³.

Per una altra banda, caldria saber si entre la regla de (89a) i la de (89b) hi ha relacions. A partir de l'universal 33 de Greenberg (si hi ha concordança entre el subjecte o l'objecte i el verb, també n'hi ha entre el nom i l'adjectiu), podríem pensar que primer apareix (89a) i després (89b), cosa potser raonable: com que entre el nom i l'adjectiu hi ha molta més proximitat

⁵² Caldrien més dades per poder interpretar la indicació de Greenberg: «When the adjective follows the noun, the adjective expresses all the inflectional categories of the noun. In such cases the noun may lack overt expression of one or all of these categories».

⁵³ Bassols (1956 v.II p.19) assenyla que els «predicatus» concorden amb el nom, i a la p.65 especifica que la concordança és de gènere, nombre i cas (encara que ara parla del «predicat nominal»). Valentí (1969) i (1979) també usa l'etiqueta «predicatus», i d'aquest autor copie dos exemples clars, l'un referit al subjecte (en nominatiu) i l'altre a l'objecte (en acusatiu)

(i) *Filius laetus profectus est, tristis revertit* (1969: 15)

(ii) *Vos cognovi fortes fidosque mihi* (1979: 29)

Tanmateix, tinc entès que allò que solem anomenar "predicat nominal" (predicatus amb el verb *ser* i "semblants"), en àrab no va en nominatiu, sinó en acusatiu (i per tant no hi ha concordança de cas).

temporal [en la cadena fònica, és clar] que entre el nom i el verb⁵⁴, podríem pensar que això podria explicar aquest universal de Greenberg. Ara bé, si tenim en compte les observacions que hem fet sobre els “pronoms” que apareixen en anglés quan el subjecte es troba a la dreta del verb, podríem començar a sospitar que l’universal de Greenberg potser és vàlid en una primera fase evolutiva, però no en ulteriors (tinguem en compte que l’adjectiu anglés no té concordança). Aquest comentari ve bé per fer aquesta observació: la necessitat de ser prudents amb les dades de Greenberg (1963), un article dens darrere del qual hi ha una feinassa d’ordenació de dades empíriques extraordinàriament pacient, meritòria i valuosa per a tot lingüista, però que té el problema de no partir d’un model teòric suficientment sòlid (cosa inevitable per una altra banda, ja que sense treballs com aquest és impensable que puguem arribar a una teoria del llenguatge sòlida, explicativa i universal).

5.2.9. L’oració, projecció màxima de “categories no lèxiques”.

5.2.9.1. Sobre l’estructura de l’oració

Hem comentat a §1.4.10 i a la n.14 de §2.1.3 que durant els 50 i els 60 l’oració era una construcció exocèntrica, ja que no era una projecció ni del SN ni del SV. Aquesta exocentricitat desapareix a les obres de Chomsky dels 80. Introduïrem el tractament d’aquesta qüestió a partir de dos fragments que trobe que poden ser representatius de les reflexions de Chomsky sobre l’oració durant els 80

(90) a. In surface structure, INFL may appear phonetically as part of a verbal affix system, but I will assume here that in S-structure the

⁵⁴ No cal dir que aquesta proximitat entre el nom i l’adjectiu es dóna sobretot si són restrictius, però també si són predicatius a les llengües que tenen el verb a la dreta (posició que segons aquest treball seria la inicial de tota llengua, vegeu §7.5.6). El concepte “llengua” s’ha d’entendre ací en un sentit evolutiu, cosa que pot ser *infinítament* discutible per una raó senzilla: perquè el concepte *llengua* (i *dialecte*) és *gradual* (i per això no hi ha manera de *delimitar* aquests conceptes ni temporalment ni espacialment –ni conceptualment, no cal dir-ho–; vegeu Veny (1985 §1))

representation is... S—> NP INFL VP. If the S-bar system is a separate system, it might be regarded as a projection of INFL (1981: 52)

- b. Let us assume further that VP is a maximal projection and that the S- system is not a projection of V but rather of INFL (1981: 164)

El tractament chomskyà de l'oració durant els 80 és molt breu, i només hi ha per ací i per allà al·lusions com les que he reproduït⁵⁵. Jo diria que els dos trets principals de totes aquestes al·lusions són *l'assumpció* i la vacil·lació entre el verb i una "categoria no lèxica" com a nucli oracional. Efectivament, quan aquest autor proposa una estructura oracional no és per *raons* sinó per *assumpció*, com hem vist a les cites de (90) o el lector de Chomsky pot veure a (1982 p.11: assumeix que l'oració és una projecció màxima de FLEX), (1986b ps. 3 i 5: vegeu ací (92) i el comentari), etc. En realitat això no és estrany: si no definim ni les categories (N, P, A i V) ni les funcions que usem (especificador, nucli, complement) i rebutgem que els «principis fonamentals» siguin «naturals i simples», ¿com podem *raonar* (*explicativament*, ¿cal dir-ho?) una proposta sobre l'estructura oracional? La solució, doncs, és introduir-ho per *assumpció*. Notem que tota teoria ha de fer "assumpcions" (=axiomes), però aquestes "assumpcions" s'han de trobar a la base, en el punt de partida (categories i funcions en el cas de la Sintaxi), i no en el punt d'arribada (l'oració en el cas de la Sintaxi).

Pel que fa a la vacil·lació V / una "categoria no lèxica", cal dir que encara que Chomsky proposa a les obres de 1981 i 1982 que FLEX seria el nucli de l'oració, i a l'obra de (1986b) que seria COMP (com veurem de seguida), considera molt de prop la possibilitat que V siga el nucli oracional, possibilitat que bandeja sense arguments. Heus-ne un parell de fragments de 1981 (a (92) en veurem un altre de (1986b))

⁵⁵ També hi ha especulacions sobre l'oració, però aquest vessant no interessa en el marc d'aquest treball perquè no tenen en general conseqüències sobre els conceptes bàsics de la teoria, i quan en tenen intente arregar-ho. Per exemple, com que hi ha llengües que poden dir *plou* (contra l'oració "amb subjecte" de llengües com l'anglesa, *it rains*, Chomsky proposa que el subjecte podria ser opcional, concretament una variació paramètrica, de tal manera que en una llengua com l'anglès seria obligatori, però en català seria opcional (1981: 27; vegeu el pròxim punt).

- (91) a. It remains an open question whether VP is a maximal projection (as I will assume below) or whether the S-system is a further projection of V (1981 p.36 n.13).
- b. One debated question is whether the S, S'-system should be regarded as a projection of V, with verbs taken to be heads of clauses, or whether this is a separate system, perhaps with INFL as head. I will assume here that the S, S' system is separate and will use the symbol VP for the maximal projection of V, a constituent of S (1981: 51-52)

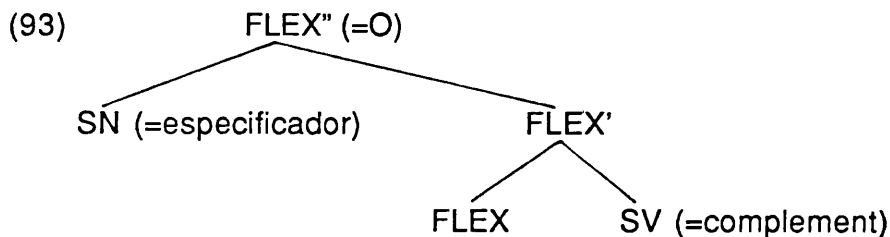
Ben mirat, no és rar que molts autors hagen proposat que el verb podria ser la categoria encarregada de fer que l'oració deixàs de ser exocèntrica, ja que si el verb és el nucli del SV i el SV és quasi tota l'oració, ¿per què no podríem establir un cert paral·lelisme entre el subjecte i l'objecte (i en general amb els "complements" del verb) i proposar per tant que V seria el nucli oracional? Per una altra banda, la Lògica, que parteix del verb, no deu ser gens estranya en aquesta proposta. Siga com siga, a §5.5.4 reprendrem el "SV" (i per què el V no pot ser el nucli de l'oració segons els pressupòsits d'aquest treball).

A l'obra de 1981 Chomsky introdueix la possibilitat que COMP siga el nucli de l'oració («unless we take S' to have COMP as its head», p.163), la qual es confirma a (1986b)

- (92) Does this system [el de l'X'] extend to the non lexical categories as well? Evidently, the optimal hypothesis is that it does. Let us assume this to be correct. Then the clausal categories conventionally labeled S and S' might be I" and C", respectively, where I = INFL and C = complementizer, as in (I)
- (I) a. S = I" = [NP [I' [VP V...]]] (p.3 (2))
- b. S' = C" = [... [C' C I"]]

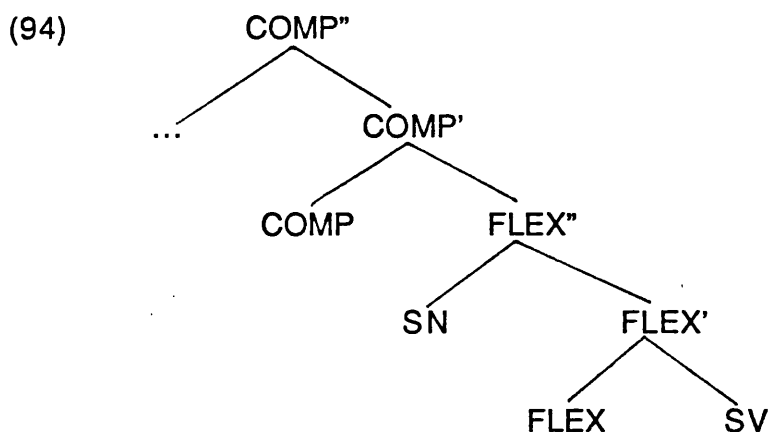
Other options for (Ia) might include taking S to be V", with V' replacing VP, or eliminating V' to produce a "flat" structure, yielding languages with quite different properties [vegeu ací §5.5.2 quant a les «estructures "planes"»] (1986b:3)

Més avant el lector troba un fragment que deu ser l'explicació de la raó per la qual Chomsky passa de considerar que FLEX és el nucli de l'oració a considerar que ho és COMP: «One consequence of these rather natural assumptions is that S' (=CP) is not a “defective category” with regard to X-bar theory, having its maximal projection at the X' level, but rather falls into the general pattern» (1986b: 5). Si llegim aquest fragment literalment (que és el que toca fer en una redacció de caràcter científic), hauríem de deduir que l'oració és una “categoria” com N, etc. (l'oració és una “categoria” defectiva perquè només té O i O' –i no O”⁵⁶). Si considerem que l'oració no és una “unitat primitiva”, sinó la més “derivada”, FLEX també planteja problemes, car a l'estructura “no defectiva” de (93) no hi ha COMP

i com que diem que COMP + O = O' (1981 ps. 19, 21, 25, etc.), hem de suposar que FLEX ha de tenir una projecció més que les “categories lèxiques” per tal que pugui incorporar COMP, cosa que aniria contra la creença que totes les categories tenen el mateix esquema sintagmàtic. La solució, doncs, són les regles que hem vist a (92), que traduïnt-les a un arbre dóna l'esquema següent (on els punts suspensius indiquen una “posició buida”)

⁵⁶ Vegeu ací §1.4.9 en relació a prendre l'oració com a unitat primitiva. Per una altra banda, no és l'única vegada que Chomsky tracta l'oració en aquest sentit: «At the level of the phrase structure... the [elements] primes are the *minimal* elements that enter into syntactic description (*John, run, past-tense*, N, V, S, etc.), the basic relation is *is-a* (*John* is an N, *John run* is an S, etc.)» (1986a: 46; els subratllats de “minimal”, “S” i “an S” són meus). No cal dir que si l'oració és un «element mínim» com N o V, és perquè considerem que és un concepte “primitiu” o simple. Observeu de passada quina concepció més curiosa hi ha del concepte “relació”, la qual és paradigmàtica (cada paraula pertany a una categoria) però no sintagmàtica (relacions entre paraules de diferents categories), ni per tant *sintàctica*.

En resum: hem arribat a una formulació de l'estructura oracional que conserva la divisió O → SN SV (i per tant la divisió subjecte-predicat), però n'elimina l'exocentricitat, i tot gràcies a dues «categories abstractes»⁵⁷ que no passa res si no pertanyen a «principis fonamentals... naturals i simples», car la Gramàtica és innata i per tant biològica, i la Biologia sovint és redundant i complexa (vegeu (16)). Com que ja hem analitzat aquestes «categories abstractes», ara no hi tornarem, però tractarem de veure si hi ha associacions o relacions entre la proposta de Chomsky sobre l'estructura de l'oració i unes altres propostes.

5.2.9.2. Sobre el capgirament de la parella nucli / perifèria

A §2.1.4.b, comentant la independització dels auxiliars en relació al verb, O → SN Aux SV (que ara hem apuntat que podria ser el primer pas que porta a FLEX), deia que aquesta proposta sobre els auxiliars podria ser la primera manifestació d'una tendència que posteriorment s'ha desenvolupat molt, la tendència a considerar com a nuclear el que és o bé asintàctic o bé perifèric. A banda dels comentaris que ja hem fet sobre COMP i FLEX, ara en citarem alguns exemples. El 1977 Lyons donava aquesta opinió: «determiners, despite their conventional treatment as modifiers of the nouns with which they occur, may often be regarded, from a syntactic point of view, as heads rather than modifiers» (Lyons (1977: §11.4); citat a Zwicky (1985

⁵⁷ Chomsky (1981: 53) en relació a COMP (vegeu ací (77a)) i (1982 p.8 n.8) en relació a FLEX (vegeu ací baix de (82)).

p.12 n.9)). Posteriorment hi ha hagut diversos lingüistes que han seguit aquest camí. Així, Guéron (1983 p.29 n.8) considera que l'article «*comme tête de SN s'il porte un indice référentiel*» (citada a Bartra (1985 p.271 n.67)); Hellan (1986) arriba, a través de dades del suec, a la conclusió que el nucli del SN no és el N, sinó el Det, i per tant els SNs no són SNs sinó SDets (citada a Radford (1988: 597)); l'any següent Hudson (1987: 124) també defensa que els Dets (que segons Hudson són pronoms, p.123 –i per tant, dic jo, noms) són el nucli dels SNs; i Rosselló (s.d. p.306) proposa que el quantificador (que no és una etiqueta categorial, sinó semàntica) seria el nucli del SN. Per una altra banda, a partir de Chomsky (1965) hi ha hagut diversos lingüistes que han considerat que els “verbs aspectuals” són el nucli d'un “SV” que té com a complement el “SV normal”: Emonds (1976), Baltin (1982) i Andrews (1982) (citats a Radford (1988: 598)). Segons Zwicky (1985 p.11 n.7), Anderson (1976) no només considera que Aux seria el nucli del SV, sinó també que en el conjunt Adj + N ho seria l'adjectiu, i en el conjunt Adv + SV ho seria l'adverbi. Qui sap si en el fons de totes aquestes tendències no hi haurà (més enllà de la regla chomskyana $O \rightarrow SN Aux SV$) la següent qüestió: que les categories P i V són, d'acord amb una idea de la tradició, categories connectores, i segons les hipòtesis d'aquest treball són unes categories connectores tan *imprescindibles* com *perifèriques*. Si això fos cert, resultaria que si les agafem com a nuclears (SP, SV), no hi hauria manera d'arribar a una teoria sobre l'estructuració sintagmàtica que siga coherent i explicativa.

Hi ha una distinció teòrica que es relaciona amb el que hem estat comentant. Introduïrem aquesta distinció a través d'un fragment inquietant que hi ha a Bartra (1985)

(95) Recordem que fou Hale [(1983)] qui introduí la idea que el nucli de O era FLEX. Sembla però, que darrerament [una conferència de 1984] s'inclinaria per una distinció entre nucli lèxic i nucli funcional de les categories. Així a O, FLEX serà el nucli funcional, mentre que V serà el nucli lèxic (Bartra (1985 p.207 n.4))

¿Què vol dir *nucli funcional* i *nucli lèxic*? ¿Vol dir que és possible que en un

sintagma hi haja per una banda un nucli *semàntic* i per una altra un nucli *sintàctic*, cosa que sembla que porta inevitablement a una separació entre l'estructura sintàctica i la interpretació semàntica supralèxica? Aquesta distinció entre nucli lèxic / nucli funcional deu beure en la distinció tradicional *significat lèxic* / *significat gramatical*, de tal manera que les categories "majors" (=nucli lèxic) tindrien tots dos significats, però les categories "menors" (=nucli funcional) només tindrien el significat gramatical (vegeu Lyons (1968: §9.5.1)). La distinció de Hale FLEX=nucli funcional de l'oració i V=nucli lèxic de l'oració, ha fet èxit, de tal manera que a la segona meitat dels 80 hi ha hagut diversos lingüistes generativistes que han assumit aquesta distinció (vegeu-ne bibliografia a Rigau (1988: 61) i a Demonte (1989: 50)). Vet ací com ho explica Demonte

(96) Se denomina categoría funcional (o categoría «menor» o «no léxica») a todos aquellos núcleos que no poseen significado léxico, que forman parte, pues, de clases cerradas y que, por consiguiente, no toman «argumentos» y no llevan asociados «redes temáticas»... o estructuras «léxico-conceptuales» (1989: 50).

Són "categories funcionals" FLEX i COMP en relació al verb, "SDet" (=especificadors) en relació al nom, i les "paraules de grau" en relació a l'adjectiu (Demonte (1989: 50)); la preposició sembla que no té assignada una "categoria funcional" (¿potser perquè seria una "categoria funcional" sense una "categoria lèxica" associada?).

¿És possible que les paraules que poden ser especificadors del nom i de l'adjectiu (que no veig per què no haurien de ser *lexemes*) no tinguen un "significat lèxic"? Jo diria que això és impossible. Un demostratiu, un numeral, etc., és un lexema que ha de pertànyer a una categoria sintàctica determinada, i com tot lexema de tota categoria sintàctica ha de tenir un significat sintàctic (necessàriament el mateix per a tots els lexemes integrants d'una categoria) i un significat semàntic (que hauria d'estudiar la Semàntica lèxica). Aquest significat semàntic que ha de tenir tot integrant d'una

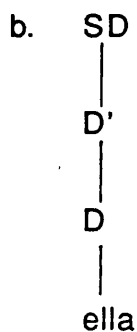
categoria⁵⁸ (*altrament no existiria*) és possible que siga perceptible pels cinc sentits d'Aristòtil (tots els concrets) o que només siga perceptible pel sentit de Ramon Llull (tots els abstractes), i en aquest cas és possible que faça referència a moltes parcel·les de la persona i la societat (per exemple, *alegria* faria referència als estats anímics de la persona), entre les quals el llenguatge; per exemple, si suposem que dins de la definició semàntica de *aquest* hi ha 'proximitat', aquest hipotètic tret semàntic tant es pot aplicar al món referencial (com ara en relació a l'emissor) com al mateix discurs. Ara bé, ¿què hi fa *sintàcticament* que el significat semàntic d'un lexema es pugui referir (o s'haja de referir necessàriament) al discurs? Jo no hi veig res.

Una altra cosa ben distinta (i ben interessant des d'un punt de vista sintàctic) és saber si dins de les categories hi ha grups "especials". Tractaré d'exemplificar-ho comentant una opinió de Rigau sobre la dualitat "nucli lèxic / nucli funcional"

- (97) a. Pot succeir que l'expressió no tingui nucli lèxic. Aquest és el cas dels arguments pronominals. Amb això hom recull una proposta defensada, entre altres, per Postal, que estableix la identitat dels pronoms personals i els articles definits. Els pronoms són SDs sense un SN com a complement (1988: 61)

⁵⁸ No cal dir que si els morfemes temporals i els de nombre pertanyen a la categoria adjectiu-adverbi, la paraula *lexema* (i *paraula*) no pot abastar tots els membres de la categoria adjectiva. L'únic que això vol dir és que les etiquetes *lexema* i *paraula* no poden formar part dels conceptes bàsics de la Sintaxi (excepte que separem *lexema* de *paraula* i diguem que tot integrant d'una categoria és un lexema, independentment que siga una "paraula independent", un "morfema" o un "afix", proposta que jo trobe ben assenyada). Per una altra banda, recordem que segons aquest treball hi hauria "paraules" no sintàctiques, el *que* delimitador, i sufixos no sintàctics, els nominals de gènere. Per una altra banda, no solament és possible que hi haja membres d'una categoria que no siguin "paraules", sinó també categories senceres: les llengües que només són casuals (vegeu §5.3.2). Ja podem veure, doncs, per què el concepte *paraula* és indefinible des d'un punt de vista sintàctic: perquè hi ha unitats sintàctiques que no són paraules, i perquè hi ha paraules que no són unitats sintàctiques.

Diguem de passada que deuen existir més paraules no sintàctiques a banda del delimitador oracional. Per exemple, Comrie (1981: §3.2) assenyala que el japonés té una paraula, *wa*, per assenyalar el tema (no en posa cap exemple), cosa gens estranya: allò que les llengües d'ordre S V O solen expressar a través de l'entonació i el canvi de l'ordre bàsic (això és, l'expressió de la gradualitat remàtica), ¿per què no s'hauria de poder expressar sense canviar l'ordre bàsic i adjuntant un senyal a la part més remàtica o temàtica de l'oració?

Deixant de banda el confusionari “Det” (que tant pot ser una “funció” –especificador– com una “categoria” o “part d’una categoria” –article i demostratiu)⁵⁹, hi ha una equiparació entre “pronoms personals” i *article*, cosa que categorialment jo crec que no és correcta, ja que *ella* és funcionalment un nom (i per tant categorialment), però l’article no és funcionalment un nom (ni per tant categorialment)⁶⁰. Deixant de banda l’article (que emmarcarem a §7.4), *ella* és un nom “especial” que possiblement pertany al mateix grup que *tothom*, *nosaltres* i potser els noms

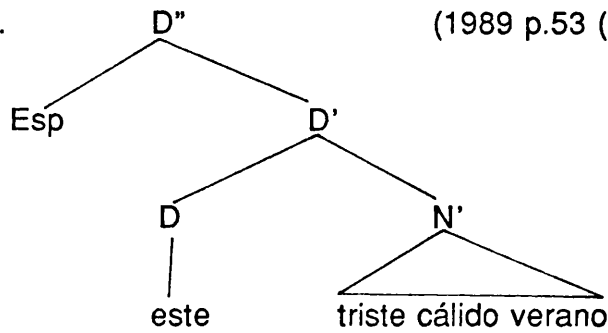
⁵⁹ Vet ací un fragment de Chomsky: «We assume a further projection X’ consisting of X’ and a specifier of X’, where the specifier of N’ is the determiner (DET: articles, quantifiers, possessive NP)» (1986a: 160). ¿Si “especificador” i “determinant” volen dir el mateix en el cas del nom, ¿per què no usem una sola etiqueta, la que apliquem a totes les altres categories, *especificador*? Eliminant “determinant” no solament eliminem una etiqueta inútil, sinó que podem ser més precisos en l’ús de les paraules: un quantificador no “determina” pas un nom, sinó que només el “quantifica”, i allò que “de-termina” (o “definit”, que usen Bonet i Solà (1986: 42)) és l’article i els demostratius, els quals indiquen que el SN que els conté té una referència (extralingüística o discursiva) clarament “de-limitada” o “de-terminada”. Per una altra banda, l’ús exclusiu de l’etiqueta “especificador” ajudaria a evitar algunes de les confusions que hi ha entre els conceptes “categoria” i “funció”, com ara quan escrivim regles d’estructuració sintagmàtica com Det → SN, on tractem “Det” com si fos un símbol categorial (vegeu §3.1.4).

⁶⁰ No cal dir que aquest raonament pressuposa que hi ha una relació íntima entre el concepte *categoria* i el concepte *funció*: concretament, que sense els conceptes funcionals no podem definir les categories, ni els conceptes funcionals sense les categories. Ja veurem a §7. com intentem solucionar aquest problema sense incórrer en tautologia ni confondre aquests conceptes.

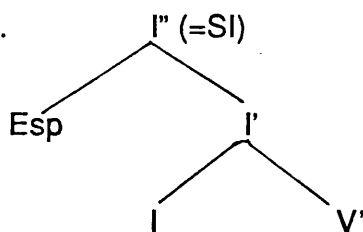
propis: són noms que en general no necessiten modificadors restrictius⁶¹. I bé, ¿quants grups “especials” hi ha al si de les categories (que a vegades poden ser “un grup de categories” fixades semànticament, com ara *allí* =pro-SP locatiu)? No en puc dir res perquè no en sé res.

Si aquesta hipòtesi és correcta (tot membre d'una categoria té significat semàntic), la distinció *categories lèxiques* / *categories funcionals* fallaria per la base, i per tant hauria de portar a anàlisis i assumpcions forçosament errònies. Si el lector consulta Demonte (1989: 50-60) en trobarà diverses, de les quals en reproduïrem ara un parell. Si observem

(98) a. (1989 p.53 (38))

b. (1989 p.52 (36a))

veurem que el SN s'ha reduït a un sol nivell, N', mentre que els “determinants” en tenen dos (D”). I bé, ¿com és possible que els

⁶¹ Dic «en general» perquè “a voltes” sí que en poden tenir

(i) Això ho sap tothom *que hi haja reflexionat*

(ii) Va davant de nosaltres *quatre*

Possiblement la qüestió més delicada és reduir a la raó l'expressió de més amunt «a voltes». Per una altra banda, alguns d'aquests noms admeten certs modificadors que encara que es puguin trobar en el nivell de la restricció no són pas restrictius, com ara a

(iii) Ho ha fet ella *sola / mateixa*

(iv) Ho ha fet la *mateixa* Carmesina

Tractaré d'afrontar aquesta qüestió a §7.4.7. Diguem ara que aquesta qüestió es relaciona amb estructures com *article + adjectiu predicatiu + nom*, l'ús immoderat de les quals porta a la coentor en català (i possiblement en moltes més llengües; vegeu (98a)), com ara a

(v) Ahir em vaig quedar bocabadat davant del *blau* cel

modificadors de “la dreta del nom”, que poden arribar a tenir una complexitat més que notable, tinguen un sol nivell, mentre que les paraules que poden ocupar el nivell d’especificadors del nom, que tenen una estructuració sintagmàtica pobríssima (si és que en poden tenir, vegeu §7.4.4) en tinguen dos? Des del punt de vista de Rigau i Demonte hi ha també el problema assenyalat a la n.62. En relació a (98b), passa el mateix que a (98a): els defensors del sintagma “SV”, ¿de quina manera pensen encabir i ordenar en un sol nivell sintàctic la dotzena llarga de classes semàntiques de modificadors que caben dins del SV (i tota mena d’unitats sintàctiques)?⁶² I el segon exemple és aquest: que la hipòtesi de *nuclis funcionals / nuclis lèxics* no és universal, car hi ha llengües que poden no tenir “categories funcionals” (Demonte (1989 p.59 (99))), com ara la llengua japonesa (que és una llengua excepcional ben sovint, vegeu ací §5.5).

5.2.10. Sobre les funcions sintàctiques.

5.2.10.1. Les “funcions sintàctiques”: des de la “redundància” sintàctica cap a la semàntica

Dins dels Generativisme hi ha dues classes de conceptes tractats explícitament com a “funcionals”: per una banda “especificador” i “complement” (vegeu per exemple Chomsky (1986: 3)), i per l’altra uns altres

⁶² Més amunt hem vist a (92) que quan Chomsky considerava la possibilitat que V fos el nucli oracional, també reduïa el “SV” a un sol nivell, reducció (tant a V’ com a N’) que sembla que invalida la divisió “complements / no complements” o “subcategorització / no subcategorització”, ja que és evident que si hi ha un sol nivell doncs no n’hi ha dos. Diguem de passada que no solament Chomsky és partidari de la divisió “complements / no complements”, sinó també Rigau i Demonte, i per això usen el concepte “argument” (vegeu (96) i (97)), ja que un “argument” és un SN o una oració amb un “paper temàtic”, i els papers temàtics només s’assignen als modificadors que pertanyen a la subcategorització.

com “subjecte” i “objecte” (els quals solen anar seguits d’un “etc.” sospitós⁶³, com comprovarà de seguida el lector). Els conceptes “especificador” i “complement” ja els hem tractat (i el primer el tractarem més, §7.4), i ara ens centrarem en els del tipus de “subjecte”. A §2.1.3 i §2.1.5 hem analitzat aquestes “funcions” i hem vist que no intervenien en l’estructuració sintagmàtica, sinó que eren efecte de l’estructuració sintagmàtica, i per això Chomsky (1965) les considerava «redundants», encara que, mirant-ho bé, no serien «redundants» sinó “inútils” o asintàctiques, ja que si un concepte no intervé en l’estructuració sintagmàtica, doncs és perquè és asintàctic. Ara tornarem sobre aquests conceptes pel fet que entre l’any 1965 i els anys 80 hi ha variacions.

En fragments com aquests

(99) The rules of the base component generate *D-structures* (“deep structures”), which we may think of as representations in configurational terms of the *grammatical functions* (subject, object, etc.; henceforth, GFs) that are associated with θ -roles...

The rules of the transformational component assign to each D-structure an associated *S-structure* in which GFs are once again configurationally defined (1982: 5).

The Projection Principle expresses the idea that D-structure is a “pure” representation of *thematically relevant GFs* (1982: 9)

no hi ha cap anomalia des de la perspectiva de Chomsky (1965), ja que les funcions continuen sent conceptes derivats de les configuracions sintàctiques (el subjecte és el «NP immediately contained in S» –Chomsky (1986a: 59)–, l’objecte és el primer –o millor, el darrer, vegeu la n.19 de §2.1.5– SN dominat pel SV...). Tanmateix, hi ha un element nou: que les

⁶³ Solà (1987b) alertava davant de la paraula “etc.” en el sentit que podia indicar que l’autor que la usava no sabia quines coses més hi havia. Aquesta observació de Solà jo diria que té una bona aplicació en el cas de les “funcions” com “subjecte”: a més de “subjecte”, del desconegut “objecte” i del confusionari “objecte indirecte”, ¿quantes funcions hi ha? N’hi ha una altra que també hauria de ser “funcional”, *predicat*, però aquesta (que tractarem a §5.4.1) engloba els dos objectes, i la qüestió important és saber quines “funcions” hi ha dins del “predicat” més enllà dels “objectes”.

funcions poden estar associades amb els papers temàtics (que tractarem ací a §5.3.1). Ací hi ha un problema molt interessant en relació a l'estructuració sintagmàtica: com que les funcions que no tenen associat un paper temàtic sembla que no es troben a l'estructura profunda, podríem preguntar-nos on apareixen aquestes funcions i per què. És a dir, com és que a l'estructura profunda no hi ha *tota* l'estructura sintàctica. Aquest problema no deu ser res més que una manifestació d'una tendència que ja hem esmentat, la tendència a limitar-se a la "subcategorització" (que és on hi ha papers temàtics), i per tant "oblidar" els altres nivells sintàctics, procés afavorit pel fet que l' "etc." de "subjecte, objecte, etc." amaga que les "funcions" que hi ha dins del "predicat" no tenen nom excepte els "objectes". Tornem a les funcions. El lector de Chomsky (1982) troba un poc més avant un fragment molt inquietant

(100) Another feature of the grammar of English that must be specified is that English is "configurational" in the sense that the GFs are represented in formal structures, as in (l)

(l) [NP John] was persuaded [PRO to leave] (p.5 (2b))

Possibly configurationality is a property of subsystems of grammar rather than of grammars; it may also be related to parameters of Case theory (1982: 10)

Si aquesta possibilitat és real (que hi haja llengües no configuracionals), ¿com explicarem les funcions (que són un concepte derivat de les configuracions)? ¿Potser a través de l'element que pot anar associat amb les funcions, els papers temàtics?

Una solució parcial d'aquests interrogants es troba a l'obra de 1981

(101) From the earliest work in generative grammar, as in traditional grammar, it has been assumed that what I am now calling "θ-role" is determined in part by a representation in terms of grammatical functions... such as subject-of, object-of, and so on, where GFs are determined in terms of syntactic configurations for certain types of languages (configurational languages) and by other properties

where syntactic configurations do not suffice (1981: 42)

Sembla per tant que les funcions ja no depenen només de les propietats configuracionals. Al final de la cita de (101) hi ha una nota on Chomsky remet a diversos treballs i al cap. I d'aquesta obra, possiblement a aquest fragment

(102) It would be unreasonable to incorporate, for example, such notions as "subject of a sentence" or other grammatical relations within the class of primitive notions, since it is unreasonable to suppose that these notions can be directly applied to linguistically unanalyzed data. Rather, we would expect that such notions would be defined in UG in terms of a primitive basis that meets the condition of epistemological priority. The definition might be complex. For example, it might involve some interaction of syntactic configuration, morphology, and θ -roles (e.g., the grammatical subject is the (usual) agent of an action and the direct object the (usual) patient), where the terms that enter into these factors are themselves reducible to an acceptable primitive basis (1981: 10)

Jo comentaria que la primera part de la cita (que deu ser una crítica contra la Gramàtica Funcional) és tan encertada com la segona problemàtica, ja que la cita de (101) i la segona part de (102) formen un cercle tautològic: els papers temàtics estarien determinats parcialment per les funcions, i la definició de les funcions contindria papers temàtics: cada concepte aprofita per definir l'altre (encara que "parcialment", ja que la teoria és molt complexa i no hi ha manera de delimitar res). En realitat, una de les característiques del Generativisme dels 80 és l'acostament cap a la Gramàtica anomenada "Relacional" durant els 70 i "Funcional" durant els 80, i per això Chomsky, immediatament després de criticar la "primitivitat" de les funcions (que és una de les assumpcions d'aquesta escola) acosta i mescla el seu concepte de

funció de l'any 65 i el concepte de funció d'aquesta escola⁶⁴, de tal manera que en la definició de "subjecte", que «podria ser complexa», ja no hi ha solament unes senzilles propietats configuracionals, sinó també la teoria temàtica, això és, trets semàntics com "agentivitat". Deu ser aquesta mateixa raó (l'acostament del Generativisme cap a la Gramàtica Funcional) el que expliqui que la crítica de Williams (1984) sobre la Gramàtica Funcional no toque el punt fonamental (la "primitivitat" dels conceptes funcionals del tipus "subjecte"). Aquesta aproximació d'una escola cap a l'altra ajuda a entendre aquest fragment de Newmeyer

(103) When one considers the number of seemingly plausible approaches to grammar... GB, GPSG [Gramàtica d'estructura sintagmàtica generalitzada], and LFG [Gramàtica lèxico-funcional] are really very close to each other. Certainly the distance between these frameworks is incomparably less than that between generative and interpretative semantics 15 years ago (1986: 227)

5.2.10.2. *El subjecte: des de la simplicitat sintàctica cap a la complexitat semàntica i la "posició superficial".*

De les dues úniques funcions que solen esmentar-se, subjecte i objecte, Chomsky tracta el subjecte, però el tractament que en fa és poc homogeni. Tractaré d'estructurar-ho a partir de la cita següent

(104) Keeping to a reasonable conception of core grammar—thus eliminating from consideration elliptical expressions, etc.—a clause

⁶⁴ Vegeu Keenan (1976) com a mostra d'un treball "relacional", on intenta caracteritzar el concepte "subjecte" a través de trenta trets. Segons Newmeyer (1980 n.12 de §8.6), l'editor del llibre on hi ha Keenan (1976), Li, veia una oposició entre investigació empírica i construcció teòrica, i, continua Newmeyer, molts dels articles que va publicar són una mostra d'una «regressió cap al descriptivisme». Un altre dels iniciadors de la Gramàtica Relacional, Comrie, defineix el "prototipus" de subjecte com a la intersecció entre l'agent i el tema (1981: §5.2), això és (i deixant de banda la qüestió del "prototipus"), mirant-ho des de la perspectiva d'aquest treball, diríem que defineix un concepte sintàctic, *subjecte*, a través d'un concepte comunicatiu (la gradualitat remàtica) i d'un concepte semàntic (l'agentivitat), i per tant podem concloure que defineix un concepte sintàctic "sense sintaxi": és la subordinació típica de la Sintaxi a la Semàntica (i modernament també a la Comunicació: tema / rema).

must at least contain a predicate, which we take to be of the category VP. The minimal clause, then, will be something like (I)

(I) It rains

Here rain is the VP predicate and there is no argument. In more complex cases, the predicate may itself contain an argument (e.g., (II.i) with the VP predicate: *seem*-clause; (II.ii) with the VP predicate: *hit-Bill*), and may contain a subject argument (e.g., (II.ii)):

(II) (i) It seems that John is here

(ii) John hit Bill

... [introduceix FLEX] Then a clause at LF will at least contain the structure (III), as in (I)

(III) INFL VP

We might then tentatively adopt the assumption that obligatory presence of subject represents a particular choice for a certain parameter of UG. English and French, for example, make this choice... Other languages might not require that NP is obligatory... In such languages... the base rule would then be... (IV)

(IV) S → (NP) INFL VP (1981: 27)

Tenim per tant que el subjecte seria opcional a nivell universal, i serien les llengües concretes les que fixarien l'obligatorietat o no (un «paràmetre»). Aquesta opinió es reafirma vacil·lantment més avant parlant de les llengües “no configuracionals” (en general: subjecte + objecte + ... + V), en les quals el “subjecte” formaria part del SV (i per tant l'oració, igual al SV, no tindria “subjecte” entés com al primer SN dominat pel nòdul O). Davant d'aquesta problemàtica, Chomsky fa aquest comentari: «We might assume this requirement [les oracions han de tenir subjecte] to be relaxed for non-configurational languages, or we might assume that there is an empty subject of one or another sort» (1981: 131). Notem que en el cas que el subjecte fos obligatori (i per tant calgués triar un «subjecte buit » per a les llengües “no configuracionals”), hi hauria una contradicció amb una opinió de (104), que és raonable no considerar les «expressions el·líptiques»; a més, aquesta «el·lipsi» no seria com les “elisions” que hem considerat a §4.2.3 (un hipotètic element sintàctic sense expressió fònica però amb contingut semàntic), ja que el «subjecte buit» seria un element sintàctic sense

contingut semàntic pel fet que el “subjecte real” no es troba elidit sinó dins del suposat SV⁶⁵. Aquesta vacil·lació sobre l'obligatorietat / opcionalitat del subjecte es resol a favor de l'obligatorietat a les obres de 1982 i (1986b); vegem un fragment de la primera obra, on el concepte “subjecte” apareix associat a un altre concepte, *posició*, associació que usarem més avant (quant a (1986b), vegeu la p.4)

(105) We must also provide for the fact expressed in the rule S → NP INFL VP that each of the clausal constituents... has a subject. It might be thought that this follows from the Projection Principle... but this is not quite correct. While subcategorized complements are obligatory for heads, the θ -marked subject is not... Furthermore, nonarguments can occupy the subject position..., in fact, the subject position must be filled by a pleonastic element in structures lacking a θ -marked subject. It seems, then, that the requirement that a clause have a subject position is independent of the Projection Principle. We may think of it instead as a general principle governing D-structures... There are good reasons, which I will not elaborate here, to assume that the same is true of languages that appear to allow a “missing subject” (for instance, the Romance languages other than French (1982: 9-10)

Resulta per tant que el subjecte seria obligatori fins i tot a les llengües romàniques, en general “llengües de subjecte nul” (i no sabem que passa a les llengües “no configuracionals”). Ara bé, ¿de què depén aquesta obligatorietat? Del mateix que tantes altres vegades: d'una “assumpció”.

Tractarem de fer una aproximació “ideològica” a aquesta qüestió (i reservarem la teòrica per al darrer capítol). A la cita de (104) Chomsky

⁶⁵ El fet que jo use *elisió* on el Generativisme usa *el.lipsi* no és ni capritxós ni atzarós, car aquestes paraules no són estrictament sinònimes: *elisió* comporta una “supressió”, cosa que s'adiu amb la concepció de §4.2.3, però *el.lipsi* no («Figura de construcció que consisteix a sobreentendre, en una proposició, un o més mots», DGLC), detall que també s'adiu amb la concepció generativista que hem vist a §4.2.3 (encara que sobreentenguem semànticament, no hi ha elements sintàctics buits –i per tant no hem “suprimit” res, cosa que també porta a separar l'estructura sintàctica i la interpretació semàntica supralèxica).

considera que l'únic element obligatori de l'oració seria el predicat (entés com a SV per assumpció). Ara bé, si "pre-dicat" és *dir davant d'alguna cosa*, i en definitiva *dir d'alguna cosa*, sembla raonable pensar que en una oració és tan imprescindible *dir* com *allò de què diem*. En poques paraules: és la concepció de sempre que a l'oració hi ha un subjecte del qual prediquem.

Un problema d'aquesta concepció són les oracions que tenen un verb meteorològic en llengües com en general les romàniques (*plou*⁶⁶). Ja hem introduït aquests verbs a §4.2.3.3, on sostenia que a les oracions que tenen verbs meteorològics hi hauria un objecte elidit pel fet que el parlant el trobaria evident i per tant no l'explicitaria; per una altra banda, aquests objectes elidits podien tenir predicatius (*ha pedregat a la partida de la Fita*). Vegem ara algun exemple en què l'objecte s'explicita perquè deixa de ser l'objecte habitual; quan vénen nuvolades del Sahara i plou per aquestes latituds, deu haver-hi centenars de persones que diguen oracions de l'estil de (106a); o els meteoròlegs i els pagesos poden quantificar l'objecte elidit (106b-c)

- (106) a. ¡Quanta terra que ha plogut!
b. Ha plogut 25 litres [d'aigua] per m²⁶⁷
c. Ha plogut mitja saó [d'aigua] / un regó [d'aigua]

Ara bé, ¿i subjecte?, ¿tenen un subjecte implícit les oracions que tenen un verb meteorològic? Saragossà (e.p. n.29), considerant dades de la Morfologia Derivativa que afecten noms deverbals com *ploguera* o *llampeguera*, suggereix la possibilitat que el subjecte dels verbs

⁶⁶ Recordem que Chomsky es basava en aquests verbs a la cita de (104) per dir que només el predicat seria obligatori.

⁶⁷ ¿Es pot dir "Han plogut 25 litres"? He fet algunes preguntes entre parlants del meu dialecte, i en general hi ha vacil·lació, però no es rebutja "han" (i fins i tot hi ha hagut qui ha preferit la forma de plural). No tinc dades ni fonaments teòrics per intentar aclarir aquesta qüestió de concordança, però tinc la sospita que els parlants que han preferit el plural tenen una raó de pes ("quasi" la mateixa que la que tenim els diversos milions de catalanoparlants que diem, en contra de la normativa (però no de Pompeu Fabra), oracions com

(i) Hi han massa persones en aquest autobús

Per una altra banda, l'aclariment d'aquesta qüestió és possible que es relacione amb l'aclariment dels problemes que comporten les "llengües ergatives".

meteorològics siga *cel* o *oratge*. Per veure si aquesta possibilitat pot tenir fonament ideològic i empíric, jo començaria per fer la següent observació: actualment sabem que els núvols són masses de vapor d'aigua, i les persones de formació escolar mitjana solem tenir algunes idees més o menys fosques sobre l'evaporació de l'aigua (que també es produeix ben per sota dels cent graus) i la liquació del vapor d'aigua, però tots aquests coneixements són ben recents (i plens de foscors per als no especialistes, sobretot si considerem verbs com *llampar* o *tronar*). Tenint en compte això, ¿no podríem pensar que quan construïm una oració amb un verb meteorològic estem construint una predicació que atribuïm a una "cosa" que desconeixem? Parlant en termes semàntics, ¿podríem dir que veiem l'efecte (=la predicació), però que n'ignorem la causa o l'agent (=el subjecte)? Potser s'hi podria objectar que això són elucubracions semantistes allunyades de la Sintaxi. Aquesta objecció, però, no tindria tota la raó, car ja he observat que aquestes reflexions serien "ideològiques", i per una altra banda, davant d'una oració com aquesta

(107) Il menace de pleuvoir (Gross (1975: 145))

podríem fer preguntes adreçades a tots aquells lingüistes que associen "subjecte" i "agent" (que en són moltíssims –entre els quals Chomsky, com hem vist a (102)). El verb *amençar* sembla que "exigeix" un subjecte agent, i no un subjecte causal, ja que aquest verb sembla que comporta que el subjecte ha de contenir "voluntarietat", i aquest tret semàntic solem associar-lo amb l'agentivitat. Tanmateix, a (107) no hi ha ni agent ni causa pel fet que diem que no hi ha subjecte. ¿Com podria explicar tot això la "teoria temàtica" (ben entès: sense recórrer a "excepció" o "metàfora")? És fàcil trobar estructures semblants a les de (107), sobretot si escoltem un sector social interessat per la pluja, la pagesia; no hi ha dubte que molts agricultors (i no agricultors) han dit oracions com aquesta

(108) Pareix que vol ploure

Si hi ha el verb *voler*, deu ser perquè hi ha algú o alguna cosa que ha de voler. ¿Qui és aquest "algú" o "alguna cosa"? Els llauradors (com a mínim els

de l'Horta i la Ribera) "saben" molt bé la resposta d'aquesta pregunta, i per això és tan normal sentir (108) com (109)

(109) Pareix que l'oratge⁶⁸ vol ploure

En realitat, l'oratge pot fer moltes coses i trobar-se en molts estats: ennuvolar-se, alçar-se, tancar-se, encapotar-se, amenaçar..., estar plovedor, estar com una cabra, estar ras, ser agradable, ser bo, ser propi de l'època de l'any... Per una altra banda, no és solament un sector social qui pot explicitar el subjecte i l'objecte del verb meteorològic *ploure*, com comprovareu si col·sulteu el DCVB, on hi ha oracions com la de (110a), o Robert (1972), on n'hi ha prou més, de les quals en reproduïc una, (110b)

- (110) a. Los vostres núvols ploguen gotes de ros discret
b. Le sang continuait à pleuvoir goutte à goutte

I bé, davant de dades com aquestes jo conclouria que les observacions "ideològiques" que hem fet tenen suport empíric. Acabarem aquestes reflexions sobre els verbs meteorològics observant que el seu estudi és possible que forneixca algunes dades en relació a aclarir què és l'objecte i els problemes de les "llengües ergatives"; heus-ne un parell d'exemples (on "el subjecte" no és "l'agent" ni "la causa", observació –quant a la dualitat *subjecte / objecte* – que possiblement cal estendre, *contra el que jo hi he dit*, a les oracions de (106) –i per això hi ha parlants que prefereixen *han plogut 25 litres*)

- (111) a. Aquesta casa es plou ('té goteres')
b. Les coups pleuvent sur Jean (Gross (1975: 160))

Tornem a Chomsky. El concepte de subjecte no es redueix a propietats configuracionals (el primer SN dominat per O) i semàntiques («the (usual) agent»). A la cita de (105) hem vist que Chomsky parlava de «la posició del

⁶⁸ Seria interessant saber si la pagesia de llengües on hi ha paraules com *oratge* (com ara l'anglesa *weather*) diuen també construccions com aquesta. A propòsit de *oratge*: crec que els occidentals hauríem de reivindicar a través de l'ús la incorporació d'aquest mot a la llengua comuna.

subjecte», i que aquesta posició es podia «omplir» amb «arguments i no arguments». Davant d'aquest panorama, el lector pot preguntar-se si hi ha subjecte quan “aquesta posició s'omple amb un no argument”. Si tenim en compte el que hem vist a la cita de (104), sembla que haurem de concloure que sí, ja que en anglés el subjecte seria obligatori i a l'oració de (II.i: *It seems that John is here*) hi hauria un predicat (=SV) que contindria un argument (la «clàusula»), per la qual cosa el subjecte ha de ser el «no argument» *it*. ¿Què és *it*? Segons la cita de (105) és un «element pleonàstic», i com que *pleonasmè* és «emprament de més mots que els necessaris per a expressar una idea» (DGLC), haurem de pensar que aquest «element» sobra per expressar la idea de l'oració que tractem. Ací hi ha una certa paradoxa si ho mirem des del punt de vista que vol lligar l'estructura sintàctica i la interpretació semàntica supralèxica: diem que el subjecte és obligatori, però resulta que pot ser subjecte una unitat sintàctica pleonàstica (i per tant sembla que sobrera). Per una altra banda, ¿per què a *It seems that John is here* hi ha «més mots que els necessaris»? La resposta sembla que ha de ser aquesta: perquè *it* és un “pronomen” que suplanta o ocupa el lloc d'una unitat sintàctica, i aquesta unitat sintàctica no és en el cas que ens ocupa aliena a l'oració, ja que és *that John is here*.

En el cas que el raonament anterior siga correcte, ¿per què no hauríem de considerar que *that John is here* és el subjecte de l'oració (cosa que faria que el subjecte fos la part “no sobrera”, i per tant hi hauria concordança entre l'estructura sintàctica i la interpretació semàntica supralèxica), i que si hi ha *it* a l'esquerra del verb (possiblement com un “prefix” verbal) és perquè el subjecte no es troba a l'esquerra del verb i en anglés quan això s'esdevé en general és necessari inserir al costat esquerre del verb un morfema de concordança amb el subjecte pel fet que aquesta llengua ha perdut els sufixos verbals de concordança⁶⁹? Des d'una concepció que crega que el moviment és una propietat postsintàctica (posterior a l'estructuració sintagmàtica), es podria defensar que l'estructura “profunda” d'aquesta oració seria la de (112b) (suposem que l'estructura “profunda” o no marcada

⁶⁹ En relació al sufix verbal -s de l'anglés, vegeu la n.4 de l'apèndix 1. No cal dir que si *it* és un morfema de concordança amb el subjecte, no podria intervenir en l'estructuració sintagmàtica segons les idees de §5.2.8.2.

comunicativament és *subjecte+verb+...* en anglés)

- (112) a. It seems that John is here
b. That John is here seems

i que si el subjecte apareix a la dreta del verb és perquè és l'element remàtic. El Generativisme, però, a vegades sembla que només té en compte la "superfície", tot i que ha divulgat tant "l'estructura profunda" i que actualment considera que en l'anàlisi de les oracions hi hauria tres nivells «si més no» (Chomsky (1981: 4)). Posaré un altre exemple "d'anàlisi superficial o de superfície". Davant de les oracions de (113a)

- (113) a. It is unclear }
 } that Bill saw Mary
 } John knows } (1981 p.22 (13))

- b. M-[_S that [_S Bill [+Tense] [_{VP} see Mary]]] (ídem (14))

Chomsky opina que «the matrix predicates *unclear*, *know* take clausal complements⁷⁰, so the LF-representations of (113a) are (113b), were we will use *M* ambiguously for the matrix elements of (113a)». Resulta per tant que les dues oracions de (113a) tindrien una estructura semblant, ja que constarien d'un «predicat matriu» i del mateix «complement», i si aquest «predicat matriu» és un adjectiu en una oració i un verb en l'altra, doncs no passa res, ja que les dues categories són [+V]. Diguem el que diguem la superfície i els trets [$\pm N$, $\pm V$], jo diria que "és clar que «Bill saw Mary» és el subjecte de l'oració", i que si apareix a la dreta de l'oració és perquè és un "constituent pesat", perquè és remàtic o per tot plegat. Ací hi ha una altra paradoxa: que considerem molts moviments (i alguns ben estranys), però a vegades no en considerem on sembla prou clar que n'hi ha.

⁷⁰ Aquesta observació sobre la "subcategorització" té, com sol passar, excepcions ben normals; en pose exemples dels dos verbs catalans que corresponen a l'anglès *to know*

- (i) Una pedra fosca no és clara, com moltíssims objectes visuals
(ii) El Joan coneix la Maria / aquell país / la cançó *A la vora del riu, mare*
(iii) El Joan sap la veritat / la taula de multiplicar / el resultat de la partida

Acabarem aquests comentaris sobre el concepte de subjecte observant que aquest concepte també pot ser, com molts altres, *abstracte*. Així, davant de l'oració de

(114) A man is here whom you know (1981 p.44 (13))

Chomsky opina que «the subject of the predicate *is here* is the abstract phrase *a man whom you know* ». Deixant de banda l'adjectiu *abstracte*, la qüestió és saber per què un modificador restrictiu de *man*, *whom you know*, es troba tan separat del seu nucli (vegeu ací els comentaris sobre (135) de §4.3.5.4). Diguem finalment que a §5.2.8.2 hem vist que al costat del concepte "subjecte" (=el lèxic) hi ha també el concepte "SUBJECTE" (=els sufixos de concordança).

5.3. NOTES SOBRE ALGUNS "SUBCOMPONENTS" I "SUBSISTEMES"

5.3.1. Sobre la teoria temàtica

5.3.1.1. Introducció

Tota teoria lingüística que pretenga ser mínimament global ha d'acabar enfrontant-se a parcel·les del significat, que és el cor del llenguatge: de quina manera és capaç l'emissor d'elaborar una informació, i de quina manera és capaç el receptor d'entendre-la. L'acostament al món del significat es fa en el Generativisme dels 80 bàsicament a través de la teoria temàtica, cosa que explicaria la fascinació que solen sentir molts estudiants (i no estudiants) per aquesta teoria. No analitzaré tots els problemes que planteja aquesta teoria pel fet que aquest objectiu ens portaria a una extensió considerable, sinó que tractaré de limitar-me al marc general de la

teoria. La primera observació que cal fer és que aquesta teoria és una teoria semàntica (Chomsky (1986a: 93), Bonet i Solà (1986: 202)), i si és una teoria semàntica implica que hauria d'estudiar alguna parcel·la de la Semàntica. ¿Quina és aquesta parcel·la i quins límits té? Seguint la tònica general de no delimitar al si de la Gramàtica, aquestes preguntes no es formulen ni explícitament ni implícitament. Encara més: malgrat que és una teoria semàntica, la semàntica és el que menys importa, de tal manera que pràcticament no se'n diu res⁷¹, proporció que augmenta poc quan es tracta de monografies que tracten de desenvolupar el contingut semàntic de la teoria, com ara Gràcia (1989) (que comentarem més avall). Vegem com introdueix Chomsky aquesta teoria.

Segons Chomsky (1981: 35), l'origen d'aquesta teoria són «notions as “agent-of-action,” “goal-of-action,” etc.», les quals «play an important role in semantic description». Aquestes “nocions” ja havien estat tractades al si del Generativisme des de Gruber (1965) (que les anomenava “relacions temàtiques”), Katz (1966) (que les anomenava “relacions semàntiques”) i Fillmore (1967) (que les anomenava “relacions de cas”), i segons Chomsky també pertanyen a la Lògica. Després d'aquesta introducció, Chomsky fa la “assumpció” de (115a); el que hi ha a (115b-d) entre claudàtors són «posicions temàtiques»

(115) a. Let us assume that LF must be so designed that such expressions as *the man, John, he* are assigned θ -roles, that is, are assigned the status of terms in a thematic relation. Let us call such expressions “arguments”, as distinct from idiom chunks (e.g., *too much* in *too much has been made of this problem ...*). Thus, we understand NP arguments to be NPs with some sort of “referential function”, including names, variables, anaphors, pronouns; but not idiom chunks... Let us refer to a position in LF to which a θ -role is

⁷¹ Vet ací l'opinió d'una autora que s'hi ha dedicat amplament: «alguna vegada es constata la necessitat de sistematitzar el conjunt de papers- θ , però és sempre una qüestió que “cau fora de l'abast de l'actual estudi”» (Gràcia (1989: 127)). El més concret que he trobat a Bonet i Solà (1986) és una enumeració dels “papers temàtics”: «origen, meta, tema, agent, etc.» (p.207). Observeu l'«etc.» final (que apareix tan sovint com a “subjecte, objecte, etc.”) i la paraula *tema*, ben enigmàtica (cosa gens casual, ja que es refereix a l'enigmàtic *objecte*).

assigned as a “ θ -position”. Idioms apart, each position satisfying the subcategorization features of the lexical head of a construction is a θ -position; in the terminology of X-bar theory, each complement position is a θ -position (1981: 35-36)

- b. [they] persuaded [John] [that [he] should leave] (p.36 (3.i))
- c. [we] hold [that [these truths] are [self-evident]] (ídem ii)
- d. [we] put [the books] [on [the table]] (ídem vii)

Aquest fragment és notablement vague; per exemple, primer es parla d'«expressions», les quals després esdevenen «SNs», i posteriorment, a l'exemplificació hi ha SNs, oracions, SPs i SAdjs (encara que els adverbials *-too much* – sembla que no poden rebre papers temàtics). Per traure'n més clària, acudirem al manual de Bonet i Solà.

Aquests autors assenyalen que «les propietats de subcategorització... són de dos tipus: sintàctiques i semàntiques» (1986: 202). Les sintàctiques són, naturalment, les categorials, això és, les que indiquen quina naturalesa categorial tenen els complements d'una unitat lèxica. Ara bé, ¿què són «les propietats de subcategorització semàntiques»? Bonet i Solà no ho expliquen, sinó que diuen “a què corresponen” i en posen un exemple

- (116) [Les] propietats [semàntiques]... corresponen a les relacions semàntiques establertes entre cadascun dels complements subcategoritzadors d'un element lèxic i el mateix element lèxic. Quan aquest és un verb, en el supòsit clàssic que designi una «acció», les relacions esmentades es traduiran en el fet que els complements de l'esmentat verb designaran nocions genèriques com ara «origen de l'acció», «meta de l'acció», «agent de l'acció», etc. (1986: 202-203)

Tant en aquesta cita com en la de (115a) hi ha una expressió inquietant si tenim en compte la tendència fortíssima que hi ha hagut i hi ha a estudiar la Sintaxi des de conceptes semàntics asintàctics: «relacions semàntiques o temàtiques» (expressions que ja hem vist que es remunten als anys 60).

Efectivament, si tenim en compte que la Sintaxi no és res més que explicar com es relacionen les categories sintàctiques, ens podríem preguntar si aquestes “relacions semàntiques” són efecte de les relacions sintàctiques o si són unes relacions independents de les anteriors. Encara que les obres que estem comentant donen poquíssims exemples a pesar de la foscor que comporta parlar d'una teoria semàntica sense explicar quins conceptes semàntics hi ha, aquests pocs exemples fan pensar que la resposta és la segona: que les relacions semàntiques no són efecte de les relacions sintàctiques. Si més no això fa pensar la problemàtica passiva, ja que a (117a) i (117b) *en Pere* i *la Teresa* tindrien el mateix paper temàtic, tot i que sintàcticament hi ha diferències ben notòries: a (117a) *en Pere* és objecte i a (117b) subjecte, i *la Teresa* és el SN subjecte a (117a) i un SP a (117b)⁷²

(117) a. *La Teresa estima en Pere* (1986 p.205 (85))

b. *En Pere és estimat per la Teresa*

Aquesta observació permet d'entendre un element misteriós de la cita de (115): que els papers temàtics s'assignen a «posicions» (i no a constituents sintàctics). ¿Què és una “posició”? ¿qui ha definit aquest hipotètic concepte? Si no vaig errat, tant en el món físic com en el món psíquic una “posició” existeix quan hi ha un objecte o concepte *posat* en un lloc de l'espai concret o abstracte, però una *posició* sense res *posat*, mentre no raonem el contrari hem de pensar que és una desraó, que és un concepte que no pot existir. Tanmateix, com que la nostra actuació porta sovint a fer que la interpretació semàntica supralèxica estiga lliure de les traves de la Sintaxi per tal de poder dir coses com les que acabem de veure de la passiva, aleshores recorrem a l'abstractor de dir que els papers temàtics s'assignarien a posicions on no hi ha res.

Ignorarem aquest trencament entre estructura sintàctica i interpretació semàntica supralèxica i seguirem en Bonet i Solà (1986). ¿Quines

⁷² Bonet i Solà només parlen de *en Pere*, però a la mateixa pàgina hi ha aquest altre exemple

(i) *La batalla fou guanyada pels almogàvers* (1986 p.205 (87))

en el qual atribueixen al SP el paper temàtic d'agent, cosa que legitima el comentari que hem fet.

categories sintàctiques poden assignar papers temàtics i quines en poden rebre? La teoria temàtica ha nascut per la mateixa raó que el concepte "complement": per la categoria sintàctica verbal (i per tant no és casual que Bonet i Solà exemplifiquen el concepte de relació semàntica amb un verb). Ara bé, ¿hi ha més categories que puguen assignar papers temàtics? A Bonet i Solà (1986) només he trobat aquesta indicació: «l'existència de relacions temàtiques ve prefigurada per a cada entrada [del diccionari] (*evidentment, no tan sols les verbals* [¿per quina raó?])» (p.203; subratllat meu). Gràcia (1989: 19) diu que «en principi, qualsevol categoria lèxica major té capacitat per a assignar papers- θ als seus complements», però de seguida matisa en nota que «és discutible si tots els noms tenen aquesta capacitat, però és clar que els derivats verbals sí que la tenen» (i no diu res sobre els adjectius). Chomsky (1981: 93) diu que l'adjectiu és assignador temàtic, encara que no diu quins papers temàtics poden assignar (posa exemples de *eager* i *proud* seguits d'un SP o una completiva).

La boirositat també afecta la qüestió de saber quines són les categories sintàctiques que poden rebre paper temàtic. Ja hem vist a (115b-d) que hi havia de tot excepte SVs (oracions, SNs, SPs i SAdjs). Bonet i Solà parlen només de SNs i oracions, i Gràcia (1989) només de SNs (p.19). Més avant comentarem una observació de Bonet i Solà, molt interessant, que oposa els SPs als SNs i oracions.

Ja hem vist que la teoria temàtica es relaciona molt amb la subcategorització, opinió que es reafirma a Chomsky (1981: 37-38⁷³). I bé de la mateixa manera que cal preguntar-se per què la recció no abasta totes les projeccions d'una categoria, cal igualment que ens preguntem per quina raó l'assignació de papers temàtics no abasta els nivells que no són la subcategorització. En unes altres paraules, si considerem una oració com ara

(118) Han enviat armes a Algèria per a Irak

⁷³ «Clearly, θ -marking is closely related to subcategorization» (1981: 37).

els defensors del concepte “subcategorització” dirien que el SP a *Algèria* pertanyeria a la complementació, però no el SP *per a Irak*. Ara bé, siga quin siga el nivell sintàctic a què pertanya i siga quin siga el procediment d'assignació dels papers temàtics, hi ha una cosa que sembla indubtable: que el segon SP ha de tenir un paper temàtic. Aquesta qüestió permet d'explicar-nos una anècdota. Amadeu Viana, durant una lectura d'una tesi doctoral a la Universitat de València a la tardor de 1990, observà que l'expressió “adjunt temàtic” era contradictòria, observació, continuà dient, que havia fet diverses voltes, però sempre inútilment. No cal dir que la raó de la contradicció de l'expressió esmentada és clara: els adjunts no poden ser temàtics perquè només hi ha assignació de papers temàtics al nivell de la complementació. Ara bé, no menys clara és la raó per la qual els receptors de l'observació de Viana es neguen a entendre-ho: és el fet de no entendre per quina regla de tres no hi ha d'haver papers temàtics fora de la subcategorització.

Acabarem aquesta introducció a la teoria temàtica comentant un parell més de qüestions fosques que s'interrelacionen. A la cita de (105) hem vist que «els SNs arguments són SNs amb alguna mena de “funció referencial”», opinió que també sostenen Bonet i Solà

(119) En general, la condició d'argument va lligada, en els SN, al fet de posseir capacitat referencial. En altres paraules: els tipus de paper- θ temàtic adequats als SN («origen», «meta», «tema», «agent», etc.) normalment exigeixen que aquests siguin interpretats, d'altra banda d'acord amb una possibilitat que els és inherent, com a designadors de referent (1986: 207-208)

Deixant de banda les expressions vagues (*alguna classe de funció referencial, en general, normalment*) i el fet que aquesta “capacitat” només s'exigeix en els SNs (i per tant no en les oracions), cal preguntar-se què vol dir «funció referencial» o «capacitat referencial», i si aquesta “referència” s'aplica solament al món físic o també s'aplica al món psíquic. Dit d'una altra manera: a les oracions següents, el SP de destí ¿té sempre el mateix paper temàtic, o només en té a (120a) o (120a-b)?

- (120) a. La Marta ha enviat l'Arnau a Palma
b. La Marta ha enviat el fill a estudiar agricultura
c. La Marta ha enviat l'Arnau a pastar fang

En el cas de Bonet i Solà, la «capacitat referencial» aprofita per tractar els mots-*qu* com a “operadors” (=mots-*qu* després del moviment) i “variables” (=traça del mot-*qu* deixada al lloc d'origen), detall que enllaça amb la Lògica i que no comentaré, però en el cas de Chomsky (1981) aprofita, com hem vist repetidament la cita de (115), per introduir les expressions “idiom chunks” i “idioms”, prou freqüents en aquesta obra. Vegem-ne un altre exemple a banda de l'adverbi *too much* (que no sé per què ha de ser un “idiom”). Després de dir que un nucli marca temàticament tots els seus complements, Chomsky hi afegeix aquest comentari

- (121) The sole exception to this requirement [el marcatge temàtic del] complements] is the case of idioms. In the case of the idiom “take advantage of Bill”, for example, no actual θ -role is assigned to *advantage*, though we might say that the idiom rule that converts the phrase “take advantage of” into a derived lexical item (cf. note 94) permits this derived item to θ -mark the object *Bill* (1981: 37)

Resulta per tant que aquests “idioms” fan que el conjunt sintàctic *take advantage of* es transforme en una «entrada lèxica derivada» (i per tant en una unitat lèxica), de manera que *of Bill* no seria un SP amb un paper temàtic determinat (en consonància amb la preposició *of*), sinó que *Bill* seria l'objecte (i per tant un SN) del “idiom”. Aquesta concepció explica que Chomsky diga a la nota referida de (121) que «idioms in general have the formal properties of non idiomatic structures» (1986 p.146 n.94) i que els associe amb les «interpretacions figurades» (i per tant amb les metàfores). Ara bé, jo no veig res que no siga «idiomàtic» a *take advantage of Bill* si entenem que aquest adjectiu («idiomàtic») es refereix a la Sintaxi. ¿Per què aquesta construcció sintàctica hauria de ser diferent de *agafar mistos de la capseta*, fins i tot semànticament?, ¿potser perquè *misto* (i *capseta*) és un

nom concret i *advantage* és un nom abstracte (i *Bill* pot ser concret o abstracte segons el considerem)?; ¿és que *of Bill* i *de la capseta* no són tots dos SPs semànticament d'origen⁷⁴, i *advantage* i *mistos* dos objectes amb el mateix paper temàtic (siga quin siga aquest paper temàtic)? L'expressió catalana de (120c) és una "frase feta", però aquesta frase feta no té cap particularitat sintàctica (com la majoria de les frases fetes⁷⁵), i ni tan sols cap particularitat semàntica en comparació a (120b) si ens mirem la semàntica en relació al concepte "destí"; l'única particularitat de la "frase feta" catalana és, mirant-ho des d'un punt de vista *referencial*, la incompatibilitat lèxica que hi ha entre *pastar* i *fang*, ja que el fang és una matèria que no cal pastar perquè "ja està pastada", i per tant pastar fang és una activitat inútil, més pròpia de socons que de persones cabals.

En resum: la teoria temàtica és una teoria semàntica l'objecte d'estudi de la qual té un contingut boirós i molt poc estudiat, i no està delimitat en relació a la Semàntica; tampoc no és clar quines categories poden assignar papers temàtics i quines en poden rebre, i aquesta assignació (que es fa a "posicions" sense res *posat*) porta a parlar d'unes "relacions semàntiques" que no depenen de les "relacions sintàctiques"; l'abast de l'assignació és solament la subcategorització, com tants altres conceptes del Generativisme dels 80; i l'assignació de papers temàtics té excepcions, les quals sembla que afecten els noms abstractes i porten una altra vegada a la "metàfora", la qual possibilita que conjunts sintàctics els tractem com a unitat lèxica (no debades no tracem frontera entre Sintaxi i Morfologia Derivativa).

⁷⁴ Si en anglés hi ha cap anomalia pel fet que hi ha la preposició *of* i no *from*, és una qüestió que caldria estudiar des de l'estudi dels usos anglesos d'aquestes preposicions.

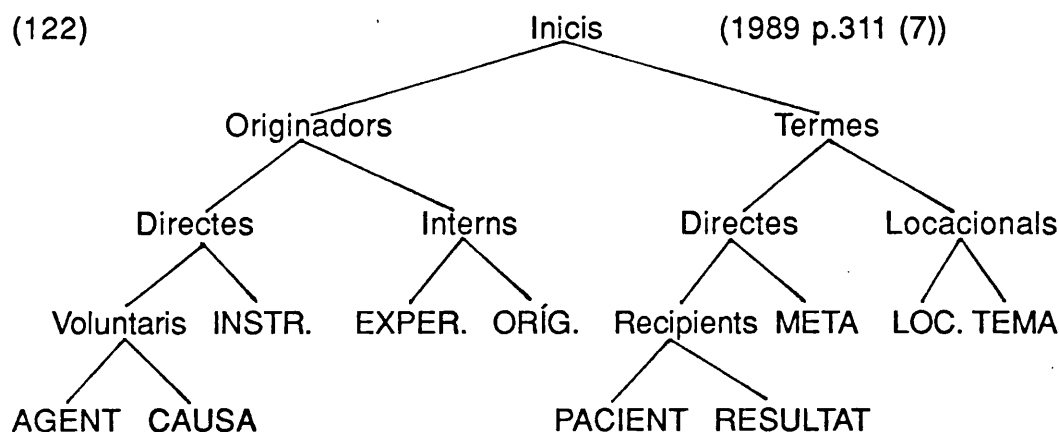
⁷⁵ Les frases fetes que tenen una estructura asintàctica caldria estudiar-les per veure què ha causat aquesta irregularitat. Per exemple, a l'entorn de l'Albufera de València és fàcil sentir l'oració "això és la bufa la gamba" per referir-se a una qüestió que no té importància o que és una enganyifa. Els parlants que usen aquesta expressió saben (com a mínim alguns) que hi ha una bona coherència semàntica supralèxica, ja que les gambes, a diferència de certs peixos de l'Albufera, no tenen bufeta d'aire per ajudar-se en les submersions i immersions. Des d'un punt de vista sintàctic, però, hi manca la preposició *de* (*la bufa de la gamba*), la pèrdua de la qual potser no és massa distinta de les raons que han fet que a Barcelona es diga *el carrer Muntaner* en compte de *el carrer de Muntaner*. Vet ací un altre exemple en què la preposició elidida no és restrictiva sinó predicativa

(i) Animal que no conegues,
no li toques les orelles

5.3.1.2. Una petita mostra de papers temàtics i un intent de relacionar l'espai i el temps amb la causa i la finalitat.

A Gràcia (1987) hi ha una expressió suggestiva: *jerarquia dels papers temàtics*. Aquesta expressió es materialitza a Gràcia (1989). Ens hi pararem amb l'objectiu de veure, tan succintament com podré (i fent molt pocs comentaris), que els papers temàtics que afecten el subjecte i l'objecte en general no són clars⁷⁶, mentre sí que solen ser clars els papers temàtics d'aquells "complements" o "circumstancials" als quals la tradició donava un nom semàntic (tota classe de locatius, instrumentals, comitatius, etc.). No faré cap valoració d'aquesta jerarquia ni dels papers temàtics concrets, i al final del punt farem una petita reflexió sobre l'espai i el temps que usarem al punt següent.

Lluïsa Gràcia dóna aquesta jerarquia temàtica, on l'esquerra de cada etiqueta indica positivitat (+Inici) i la dreta negativitat (-Inici); totes les cites que seguiran corresponen a les ps.312-314 excepte que assenyalen el contrari

⁷⁶ Observeu aquest contrast: les úniques "funcions" que són clares configuracionalment, el subjecte i l'objecte (i les úniques que tenen nom, a banda del confusionari "complement indirecte"), són precisament les complicades a nivell semàntic, cosa que no pot ser casual; en relació a l'objecte, ja he comentat que ha estat (i és) un problema per a la Lingüística, cosa que explicaria els rètols-subterfugis amb què l'hem anomenat ("objecte", "complement directe"); i en relació al subjecte, vegeu la proposta que hi ha a §5.3.1.3.

“+Inici” vol dir «punt inicial d’un estat de coses», i els papers temàtics que tenen aquest tret sovint són subjectes (encara que no necessàriament: CAUSA, INSTRUMENT, etc.). “+Originadors” vol dir Inicis actius (i per tant l’EXPERIMENTADOR i l’ORÍGEN no ho són). Els “Originadors no directes” (l’INSTRUMENT) són una causa mediata. L’AGENT actua voluntàriament (encara que els subjectes humans dels verbs d’acció no necessàriament ho són, com ara quan hi ha verbs de moviment intransitius; vegeu §5.4 de Gràcia). Els dos “+Inicis” que queden, l’EXPERIMENTADOR i l’ORÍGEN, serien «Inicis no-actius en el sentit que no creen o provoquen una situació». No cal dir que no és gens fàcil separar l’AGENT de la CAUSA (cosa que expressa la mateixa Gràcia, p.311), ni l’ORÍGEN de la CAUSA; per exemple, si jo dic (123a), possiblement el SP d’origen indicarà causa, però el fet que indique causa no exclou pas que continue indicant un origen temporal. El mateix passa en l’agentivitat; si un parlant diu (123b), encara que l’agent haja estat l’Antoni, no per això deixa de ser una causa (ni un origen del moviment)

- (123) a. La Mari-Puig ha evolucionat molt des de d’aquell fet
b. Això ha caigut per l’Antoni

Aquestes reflexions suggereixen que l’origen hauria de dominar i contenir la causa, i la causa l’agentivitat (cosa que no s’esdevé a (122)). El paper temàtic “experimentador” té aplicacions molt diverses, des del subjecte de verbs com *detestar*, *admirar*, *preocupar*, o *sentir*, *veure* (ps. 174 i 203) fins al “complement indirecte” de verbs com *agradar* (p.230).

Per la banda dels “-Inicis”, els Termes (PACIENT, RESULTAT i META) representen «el punt final d’un estat de coses que impliquen un moviment, físic o abstracte». Els “Termes directes” (PACIENT, RESULTAT) són els que «reben d’una manera directa, immediata, les conseqüències de l’estat de coses»; només els PACIENTS poden ser Recipients d’aquestes conseqüències; Gràcia assenyala que aquests papers temàtics són «semblants en molts aspectes» (p.311)

- (124) a. *El vidre* es va trencar (Pacient) (p.313 (10b))

b. Van provocar *una crisi* (Resultat) (ídem (e))

El Terme no directe, META (que és el destí de la tradició), és el «punt final que no rep les conseqüències de l'estat de coses». Els Locacionals són els que «no es poden considerar Termes», i el +Locacional és «l'argument entès com a punt (estàtic) exterior a qualsevol altre argument on s'esdevé l'estat de coses expressat pel predicat»; es pot aplicar al subjecte

(125) *El cel* resplendeix d'estrelles (p.314 (13b))

El TEMA seria com l'anterior, però no seria exterior, sinó «l'element on s'esdevé un estat de coses sense que ell en sigui l'originador ni el terme»; també es pot aplicar al subjecte

(126) a. *La carta* va arribar estripada (p.314 (14a))

b. *La taula* pesa deu quilos (ídem (c))

Si eliminem els papers temàtics que no pertanyen a la tradició o que afecten el subjecte i l'objecte (agent, experimentador, pacient, resultat i tema) i ens centrem en els que s'apliquen a SPs clars (origen, destí, posicional i instrument), jo crec que es pot fer una reflexió del l'estil següent (que no afecta el comitativo-instrumental). Si situem un objecte en un espai el podem considerar de dues maneres, estàticament o dinàmicament. Si el considerem sense moviment hi ha una *posició*, i si considerem que ha fet un moviment, hi ha el punt on ha començat el moviment (l'origen) i el punt on ha acabat (el destí); entre l'origen i el destí hi ha el *trajecte* que ha recorregut l'objecte, per expressar el qual usem en català la preposició *per*

(127) Anirà de València a Alacant per Alzira, Xàtiva, Alcoi i Xixona

Si considerem que el moviment està realitzant-se, es pot establir un paral·lelisme entre els tres conceptes espacials que hem vist i el temps: l'origen i el trajecte recorregut és el passat, el punt del trajecte on es trobe l'objecte en un moment del recorregut és el present, i el trajecte pendent de recórrer i el destí és el futur. A partir d'aquestes relacions espacio-temporals,

si passem des del món físic a un món psíquic i més abstracte, aleshores l'origen-anterioritat esdevé causa, i el destí-posterioritat esdevé finalitat; el trajecte, en canvi, és un concepte ambigu des d'aquest punt de vista, ja que a mesura que es realitza el moviment va passant de pertànyer al destí-posterioritat a pertànyer a l'origen-anterioritat (cosa que potser podria ajudar a explicar per què a les dues terceres parts del català la preposició *per* pot indicar tant causa com finalitat, ambivalència que no és estranya a l'altra tercera part quan es tracta de *per + infinitiu*, i que aquesta tercera part del català potser hauria intentat desfer recurrent a una combinació de *per* més la preposició de destí *a*, *per a*, combinació que també té la contrapartida *a per -vinc a per tu ≠ vinc per tu*). I bé, si aquestes reflexions són correctes, ¿no podríem pensar que l'estudi dels papers temàtics ha de començar per l'estudi de les relacions espacials i temporals?

Des dels anys 60, l'objectiu (inassolit) de les propostes sobre la jerarquia temàtica és predir quina jerarquia temàtica hi haurà al si d'una oració; és a dir, hom pretén determinar l'estructura sintàctica a partir dels papers temàtics (i per tant estem intentant una altra volta de subordinar la Sintaxi a la Semàntica). Segons les hipòtesis d'aquest treball, aquest objectiu és inassolible pel fet que cap paper temàtic no intervé en la definició de l'estructuració sintagmàtica. En compte de buscar pel camí de les hipotètiques relacions entre la teoria temàtica i la teoria sintàctica, jo suggeriria aquest altre camí: veure quines relacions hi ha entre la realitat extralingüística, la manera de percebre aquesta realitat i les estructures lingüístiques (no purament les sintàctiques) que pot elaborar el parlant. Davant d'un fenomen de la realitat extralingüística, és molt possible que el parlant pugui fer que qualsevol objecte o entitat que intervinga en aquest fenomen esdevingui subjecte de l'oració a construir; ara bé, conforme que triu un objecte o entitat o un altre, aquesta tria tindrà implicacions sobre la tria de preposicions i verb segons quines siguin les relacions extralingüístiques i el que vulgui dir el parlant. A §1.7.2 n'hem vist un exemple parlant del fenomen de la realitat extralingüística que consisteix en el fet que un ensenyant ensenya alguna cosa a un aprenent: com que l'ensenyant és l'origen-anterioritat de l'aprenent (que és el destí-posterioritat), si focalitzem sintàcticament l'ensenyant (=subjecte de l'oració), l'aprenent apareix com a

SP de destí, però si focalitzem l'aprenent, l'ensenyant apareix com a SP d'origen. En posaré ara un altre exemple on l'origen-anterioritat no és absolut sinó relatiu

- (128) a. ¿Quin interès pot tenir per a la teoria sintàctica un concepte postsintàctic?
b. ¿Quin interès pot tenir la teoria sintàctica per un concepte postsintàctic?

L'elaboració psicològica d'aquestes oracions crec que pot respondre a la situació següent (la qual el lector trobarà materialitzada a §5.3.2.1): estem parlant d'un concepte A (=el concepte postsintàctic), per la qual cosa aquest concepte A ocupa el centre de la conversa, i en un moment donat introduïm el concepte B (=la teoria sintàctica), el qual és posterior en relació a A no d'una manera absoluta sinó des del punt de vista de la conversa; aquesta posterioritat faria que si focalitzem sintàcticament el concepte A (=subjecte), el concepte B apareix com a SP de destí-finalitat (128a), i que si focalitzem sintàcticament el concepte B, aleshores el concepte A apareix com a SP d'origen-causa (128b).

5.3.1.3. Per una racionalització de la "teoria temàtica"

A Gràcia (1989: 20) hi ha aquest comentari

- (129) Una altra conseqüència de la relació entre la teoria- θ i la subcategorització és que, en certa manera, es comença a veure una redundància entre les dues nocions. Si la subcategorització implica marcar- θ *sempre*, es pot pensar que, de fet, es pot eliminar perfectament la subcategorització de les entrades lèxiques.

Això és, arran d'introduir el diccionari en la Sintaxi, acabem "oblidant" tots els nivells sintàctics que no siguin la subcategorització; després desenvolupem un aspecte semàntic de la subcategorització que és independent de

l'estructuració sintagmàtica, i en tercer lloc comencem a pensar d'eliminar el bocí de sintaxi que encara perdurava: el poderós polp sintàctic dels 60 s'ha reduït a un grapat de sorra llançat a l'oceà. Vegeu a Gràcia (1989: §1.3) com aquesta proposta s'insinua a Chomsky (1981: 38) i més autors, i com tracta de desenvolupar-se posteriorment.

Deixem estar aquest camí, tan antisintàctic, i tornem a Bonet i Solà. Aquests autors plantegen el següent problema (1986: 205-206): quan un SP pertany a la subcategorització d'un lexema, aleshores el SP rep un paper temàtic; per una altra banda, la preposició assigna un altre paper temàtic al seu terme (sigui un SN o una oració). Aquestes dues assignacions diuen que són formalment distingibles, però han de coincidir en el contingut, opinió que es fonamenta en «el bon sentit». La forma de resoldre aquest problema és excloure els SPs dels sintagmes que poden rebre paper temàtic (i per tant només en podrien rebre els SNs i les oracions); el marcatge temàtic en aquests casos (que són tots excepte el de l'objecte⁷⁷) es faria de la manera següent: el nucli rector marcaria el SP; posteriorment, hi hauria una «percolació» que faria que el paper temàtic passàs al nucli absolut del SP, i des d'ací passaria al terme de la preposició. Observem, però, que aquesta solució canvia les assumpcions de partida, ja que si al principi la preposició assignava un paper temàtic, podríem pensar que és perquè la preposició “conté” papers temàtics i els pot assignar; a la proposta definitiva, però, la preposició es queda com un mer transmissor del paper temàtic (procés que en definitiva torna a negar i reduir al no-res les preposicions). Jo crec que el camí més bo és el primer. Efectivament, si observem una oració com

(130) El Marc anirà amb el Pere⁷⁸

⁷⁷ També hi ha el subjecte, que encara que no pertany a la subcategorització del verb, està marcat per aquesta categoria. Notem que això introdueix una altra separació entre l'estructura sintàctica i “l'estructura temàtica”: el verb no és el nucli de l'oració sintàcticament, però “temàticament” (=semànticament) sí.

⁷⁸ Podríem pensar que l'argumentació que seguirà té un punt feble: saber si el SP comitatiu pertany o no a la subcategorització. Aquesta feblesa, però, jo diria que cal imputar-la al concepte “subcategorització”, tan excepcional. Notem que si apliquem a (129) “proves” com la supressió o la cliticització (amb *hi*), sembla que hauríem de deduir que aquest modificador pertanyeria a la subcategorització.

¿gosarem dir que el comitatiu no depèn de la preposició *amb*? Si acceptem que les preposicions no poden ser meres corretges de transmissió, aleshores hi hauria el següent procés: el verb *anar* assignaria al SP *amb el Pere* el paper temàtic “comitatiu”, i després la preposició *amb* tornaria a assignar el mateix paper temàtic al seu terme.

Aquesta operació tan estranya (que tractarem de clarificar a §7.5.4) ens pot portar a la sospita següent: el que anomenem “teoria temàtica”, ¿no implicarà al capdavant estudiar semànticament la categoria preposicional? Bonet i Solà observen que reduir l'assignació de papers temàtics a SNs i oracions (això és, a les projeccions nominals màximes segons les hipòtesis d'aquest treball) està «d'acord amb les hipòtesis més comunament acceptades» (p.206). Si per una altra banda tenim en compte que jo defensaré que la preposició és la categoria que té la finalitat de fer possible que una projecció nominal màxima modifiqui una projecció nominal no màxima, haurem de deduir que la preposició és un connector de “noms”, i un connector que no solament permet que un “nom” en modifiqui un altre, sinó que alhora diu quina classe de modificació semàntica predicativa fa la perifèria modificadora sobre el nucli modificat. Exemplifiquem-ho a través de les relacions nominals predicatives més fàcils que hi ha, les locatives posicionals; si jo mire al meu entorn i veig un got i una cullera i vull que *el got* modifiqui espacialment *la cullera*, doncs puc elaborar el sintagma nominal *la cullera prop del got*, o *la cullera dins del got*, o *la cullera darrere del got*, etc. Des d'aquest punt de vista, la “teoria temàtica” no seria res més que recuperar una mena d'estudis de l'Estructuralisme europeu que tenim mig oblidats, l'estudi dels camps lèxics o semàntics; concretament, estudiar quantes classes de relacions predicatives poden existir entre els noms. Aquest camp lèxic (que coincideix amb l'abast lèxic d'una categoria, la preposicional), deu tenir al seu si diverses parcel·les, la més senzilla (i possiblement més fonamental) de les quals és l'espacial (que deu ser també la que té més lexemes). Tal com hem comentat en el punt anterior, si introduïm el moviment en l'espai, apareix l'origen, el trajecte i el destí, i a partir d'aquests conceptes podem passar a la que deu ser la segona parcel·la d'aquest camp lèxic, la temporal (*abans, alhora, després ...*); després d'introduir en les parcel·les anteriors els comitativo-instrumentals,

hem de deixar el món físic i endinsar-nos en la part més difícil i fascinant, la part psicològica, inseparable del desenvolupament cultural dels pobles. I bé, seguint aquest camí, ¿no deixem les coses molt més clares, sense barrejar la Sintaxi i la Semàntica (barreja que va sistemàticament contra la Sintaxi –i que no sembla que afavoreixca massa la Semàntica) i delimitant clarament l'objecte d'estudi de la "teoria temàtica" (les classes de relacions semàntiques predicatives que poden existir entre els "noms")?

Aquest camí té d'entrada dos problemes, el del subjecte i el de l'objecte. En relació a l'objecte no puc dir res més que el que ja he dit: que l'objecte ha estat i és un problema gros per a la Lingüística, la resolució del qual potser passa per solucionar els problemes de les "llengües ergatives" (que potser també afecten les "llengües no ergatives", vegeu §5.2.10.2). En relació als subjectes (i en general als nuclis nominals de la predicació, siguen o no "subjectes" d'una oració), crec que no hi ha problemes: si jo vull predicar sobre *una cullera* determinada i la predicació consisteix a establir una relació posicional amb *un got* determinat, el nucli nominal de la predicació, *una cullera*, no té cap "paper temàtic" pel fet que només tenen "paper temàtic" els modificadors; és a dir, si jo elabore el sintagma nominal *la cullera dins del got*, *el got* fa una modificació predicativa posicional sobre *la cullera* gràcies a la preposició *dins*, però el nucli nominal modificat no fa cap funció en relació a la perifèria: com ja he dit a la n.40 de §1.4.9, són les perifèries les que fan una funció en relació als nuclis, però no al revés.

Un altre problema és el del verb, que en la teoria temàtica és l'assignador fonamental de papers temàtics, però que si el que hem vist és correcte, aleshores no n'assignaria cap d'entrada (però vegeu §7.5.4). En relació a aquesta qüestió, crec que la primera observació que cal fer és assenyalar que l'objectiu de la teoria lingüística no pot ser elaborar unes "graelles temàtiques" que estan plenes d'excepcions i que diuen prou menys del que diu qualsevol diccionari tradicional, sinó estudiar semànticament els verbs de manera que puguem arribar a elaborar definicions que expliquen "totes les graelles que pot tenir un verb", fins i tot aquelles que no ha tingut en la història d'una llengua però que un dia o altre podria tenir. És a dir (i prescindint del concepte "graella temàtica"), caldria arribar a definicions

verbals que permeten deduir en quins conjunts de *subjecte + classes semàntiques de predicatius* poden inserir-se (cosa, diguem-ho de passada, que evitaria haver de recórrer a aquelles fórmules de *viure-1, viure-2..., viure-n*). Per exemple, si diem que el verb *anar* seria *anar+destí* estem dient poquíssim sobre un verb fonamental (possiblement el verb de moviment més important), i el que cal fer és arribar a una definició semàntica que explique per què aquest verb pot usar-se en contextos com ara *subjecte+comitativo-instrumental* (131a), *subjecte+posicional* (131b) o *subjecte+certs adverbis* (incloent-hi els morfemes temporals;131c-d)

- (131) a. El Pere va amb la Maria / amb crosses
- b. El Pere va en el seient de darrere
- c. Aquesta criatura no va ni a la de tres
- d. Aquest rellotge va

Vegeu les reflexions de l'apèndix 6 sobre el verb *sucar* .

No sembla difícil d'explicar per què hi ha hagut (i hi ha) la tendència de fer dependre del verb els "papers temàtics", ja que la raó no deu ser una altra que un fet que coneixem tots: que hi ha una relació semàntica íntima entre el conjunt *subjecte+predicatus* i el verb. Ara bé, la qüestió fonamental és com explicar *sintàcticament* aquesta relació semàntica supralèxica. En la mesura que partim del concepte "SV", ens veiem pràcticament obligats a dir que el verb seria el nucli sintàctic de l'oració⁷⁹ , cosa que no ha portat a una estructuració sintagmàtica aclaridora i explicativa (i potser per això tendim a prescindir-ne) ni a explicar (més enllà del "formalisme") la funció de les preposicions (i potser per això tendim a menystenir-les). Com ja he anunciat, considere que la preposició i el verb són dues categories tan perifèriques com indispensables, i en el cas del verb ocuparà (amb els adverbis "del SV") una posició més perifèrica que la dels predicatus del subjecte.

Les consideracions que hem fet fins ara permeten d'acabar una

⁷⁹ I si no ho fem, com en el Generativisme, és al preu de separar l'estructura sintàctica de la interpretació semàntica supralèxica (el verb seria el "nucli temàtic" de l'oració, però no el sintàctic) i d' introduir "categories abstractes" (i contradictòries).

concepció de la “teoria temàtica” que d’entrada sembla senzilla i evident, però que en realitat és complicadíssima perquè afecta per una banda una part de la Semàntica que encara es troba molt endarrerida, el camp semàntic que conformen els lexemes preposicionals; i per l’altra perquè afecta un mecanisme que també desconeixem molt: la recursivitat. La concepció a què em refereixo és el “criteri temàtic”, que Chomsky formula així

(132) Each argument bears one and only one θ -role, and each θ -role is assigned to one and only one argument (1981 p.36 (4))

Aquest criteri té una part que sembla clara: que un SN modificador d’un Nⁿ només pot tenir un “paper temàtic”, ja que si en pogués tenir més d’un voldria dir que el modificador estaria fent simultàniament més d’una classe de predicació semàntica, cosa que sembla impossible: si un modificador és un destí, doncs no pot ser un comitatiu. Tanmateix, l’estudi semàntic de les preposicions hauria de precisar aquesta idea, ja que aquesta idea només és vera en el cas que entre les classes semàntiques de predicatius considerades no hi haja intersecció o inclusió. Exemplifiquem-ho: comentant (123a: La Mari-Puig ha evolucionat molt des d’aquell fet) hem observat que el SP era d’origen, però que també podia ser perfectament causal. Tenim per tant que aclarir aquesta primera part del “criteri temàtic” implica aclarir prèviament quines exclusions, inclusions i interseccions hi ha en el camp semàntic que conformen les preposicions.

La segona part del “criteri temàtic” (un “paper temàtic” es pot assignar a un sol SN –un SN subordinat segons el que hem vist) és vaga perquè no especifica en quin àmbit sintàctic s’ha d’acomplir. De tota manera, el concepte de “SV” i el fet que considerem que el verb és un assignador de papers temàtics, fa que no siga certa, ja que és factible generar oracions en què el subjecte tinga un posicional o un comitatiu, i l’objecte un altre posicional o comitatiu (encara que la boirositat que envolta el concepte “subcategorització” potser permetria de defensar el criteri de (132) modificant-lo un poc). Siga com siga, tractarem ara d’albirar (que no d’investigar) què hi ha darrere de la segona part del criteri temàtic representat

una oració de la n.62 de §3.4.2

(133) Ahir vaig veure en el meu cotxe una dona en l'autobús
amb un infant en els seus braços

Exemples com aquest no plantegen en principi cap problema si entenem que les classes semàntiques de predicatius d'un nom depenen exclusivament del SN que encapçala aquest nom, concepció que permet de fixar quin seria l'àmbit sintàctic d'aplicació de la segona part del "criteri temàtic": el SN (tal com s'entén aquest concepte en aquest treball). Podríem pensar que una conseqüència de l'anterior és que en una oració és factible que hi haja tants predicatius d'una classe semàntica (com ara locatius o comitatius) com noms, però aquesta concepció és falsa. No entraré en aquesta parcel·la de la Lingüística, ja que per arribar-hi cal prèviament clarificar l'estructuració sintagmàtica i ordenar el món de les classes semàntiques dels predicatius, però sí que tractaré de posar-ne un exemple: si un SP és un predicatiu locatiu, aleshores dins del SN terme de la preposició segurament no és possible que hi haja locatius; això és, possiblement no és factible que hi haja un locatiu d'un locatiu, o un comitatiu d'un comitatiu⁸⁰. Hi ha unes estructures que sembla que vulneren aquesta hipotètica regla, però l'estudi d'aquestes construccions (que ja he dit que no afrontaré en aquest treball) possiblement no farà sinó confirmar-la

(134) a. Viu a Palma al carrer de Gabriel Alomar
b. He vist una òliba al Penyagolosa prop de la Font de la Pegunta
en un pi roig
c. Demà anirà al Canigó prop del monestir que tant estimà Jacint
Verdaguer

Segons les reflexions anteriors, és possible que en una oració hi haja diversos predicatius que pertanyen a la mateixa classe semàntica. Si ens limitem a un sol SN, aleshores la segona part del "criteri temàtic" sembla

⁸⁰ Aclarir aquesta qüestió és aclarir què vol dir (i implica) el concepte *recursivitat*, qüestió que deu trobar-se entre les més difícils de la "supraestructura" lingüística; vegeu §7.6.4. Noteu que darrerament no estic usant el rètol "Sintaxi", sinó "Lingüística".

vera: un “paper temàtic” només es pot aplicar una vegada en relació a un nom restringit. La raó d'aquesta regla jo crec que no és ni sintàctica ni semàntica, sinó purament pragmàtica: si una cosa es troba en un lloc, segons la nostra manera d'entendre el món no és possible que simultàniament es trobe en un altre lloc; o si una persona va amb un grup d'acompanyants en un moment donat, doncs no és possible que vaja amb un altre grup en el mateix moment. Tanmateix, aquesta evidència no és certa del tot, ja que si mesquem el món físic i el món psíquic, aleshores és possible que un nom restringit tinga dos posicionals, l'un concret i l'altre abstracte (135a-b) o tots dos abstractes (135c) (cosa que de retruc sembla que confirma la creença anterior que la regla no era ni sintàctica ni semàntica, sinó del món referencial tal com el veu la persona); per una altra banda, a §4.3.6.2 hem vist un cas en què semblava que hi havia un locatiu que contenia un nom restringit més un locatiu (135d)

- (135) a. El Pere ha anat en avió en somnis
- b. El Pere es troba en problemes en aquella casa
- c. El Pere es troba en problemes en la seua imaginació
- d. Ha convertit carbó en diamant en aquesta proveta

Resulta per tant que també caldria investigar aquest vessant del “criteri temàtic”.

Acabarem aquest punt dient que encara que Chomsky manté el criteri temàtic a (1986a: 184), a la p.97 diu que un “argument” pot tenir dos papers temàtics (cosa que contradiu la primera part del “criteri temàtic” i que abans hem qualificat d'absurda); concretament, en aquesta oració

- (136) John left the room angry (p.97 (84))

el subjecte rebria un paper temàtic «from the VP *left the room* » i un altre de *angry* (¿és que *angry* no pertany al “SV”?); la mateixa argumentació hi ha a (1981: 111). Des del punt de vista que he esbossat, però, el subjecte no tindria cap paper temàtic, ja que el subjecte no és predicatiu de ningú.

5.3.2. Sobre la teoria del cas

5.3.2.1. Sobre el cas «abstracte» o «teòric»

Tractarem aquesta teoria d'una manera general, amb l'únic objectiu de veure quina funció té al si de la Sintaxi (i si no en té, per què s'hi ha posat). Començarem per veure una síntesi del que diu Chomsky (1981). L'objectiu d'aquesta teoria és l'assignació del cas abstracte i la seua realització morfològica (p.6). Són assignadores de cas les categories [-N] (verb i preposició), encara que aquesta condició no és universal, ja que hi ha llengües en què hi ha més categories assignadores de cas (ps.49-50). Només rep cas el SN, però no les oracions (com veurem de seguida). L'assignació es fa a l'estructura superficial, encara que en alguns casos és possible que es faça a l'estructura profunda (p.94). Els factors que determinen l'assignació de cas són configuracionals, i en general es limiten a la recció, encara que hi ha un cas fora de la recció, el genitiu (no se'n diu la raó) (p.50)⁸¹. Vet ací els criteris que determinen l'assignació del cas abstracte (el qual pot ser estructural i inherent, qüestió que tractarem després)

- (137) i. NP is nominative if governed by AGR (1981 p.170 (1))
- ii. NP is objective if governed by V with the subcategorization feature: – NP (i.e., transitive)
- iii. NP is oblique if governed by P
- iv. NP is genitive in [NP – X']
- v. NP is inherently Case-marked as determined by properties of its [-N] governor

La visió de l'assignació i el nivell en què es produeix és un poc diferent a Bonet i Solà (1986). Ho reproduïrem perquè és un bon exemple de la

⁸¹ Sembla que Chomsky ja tenia una idea configuracional del cas el 1965: «Notice... that Case is usually determined by the position of the Noun in surface structure rather than in deep structure» (1965 p.127 n.35).

concepció que tot és possible en la generació sintàctica, de tal manera que la funció de la teoria no seria explicar la generació sinó restringir "l'eixida"

(138) Cada SN lèxicament ple s'inserirà en la base lliurement especificat respecte de Cas (és a dir, segons qualsevol de les opcions permeses per la seva llengua) [i per tant pot triar qualsevol cas] i..., amb posterioritat lògica, un mecanisme de selecció o filtratge configuracionalment determinat [=teoria] permetrà de resoldre si l'especificació per la qual ha optat és la que li escau perquè l'estructura on figura sigui benformada [i per tant la funció de la teoria és restringir "l'eixida"] (p.183)

La primera qüestió que cal plantejar és quina és la naturalesa del cas: ¿és una categoria sintàctica, una funció sintàctica o una altra cosa? Bonet i Solà intenten contestar aquesta pregunta, però recorren a una expressió que compromet poc perquè diu poc (és «un tret lèxic inherent als noms» que pot tenir «repercussió morfològica», p.183), ja que no sabem si aquest «tret lèxic» és sintàctic, semàntic o d'alguna altra mena. En realitat, si ens guiem pel que hem vist, haurem de dir que aquest tret no és ni sintàctic ni semàntic, sinó un tret que es deriva de l'estructuració sintagmàtica (com les funcions del tipus "subjecte"), i per tant és un concepte que no intervé en l'estructuració sintagmàtica, sinó que és un efecte de la generació sintàctica. Arribats ací, el lector es pot preguntar quin interès pot tenir per a la teoria sintàctica un concepte que no intervé en l'estructuració sintagmàtica. Com que a pesar d'això resulta que la teoria sintàctica usa aquest concepte, ja podem preveure que aquest ús sintàctic (=que intervé en l'estructuració sintagmàtica) d'una teoria "postsintàctica" serà conflictiu. Ho exemplificaré breument a través de tres casos.

Una de les "utilitats sintàctiques" d'aquesta teoria "postsintàctica" és tractar de legitimar una creença que ja hem comentat, que el nom, el verb i l'adjectiu tindrien la mateixa estructura, és a dir, que en casos com aquests

- (139) a. Destruction of the city (Chomsky (1981 p.49 (2.ii))
 b. Proud of John (ídem (4.ii))

- c. Casa d'en Pere (Bonet i Solà (1986 p.34 (45a))
- d. Desitjós de pau (ídem p.60 (119a))

la preposició *de* (que Bonet i Solà qualifiquen de «partícula», p.34) i la preposició *of* (que Chomsky no qualifica: «rule of *of* -insertion», p.49) no serien preposicions, sinó una «marca de cas», ja que aquesta preposició no figuraria a l'estructura profunda. El fet de negar que aquests lexemes serien preposicions té diverses conseqüències, una de les quals és dir que les categories [+N] (el N i l'Adj) també assignarien cas, encara que «indirectament», a través de la «marca de cas».

Una altra utilitat és intentar explicar una qüestió d'ordre: suposar que l'assignació de cas necessitaria una *adjacència estricta*, cosa que explicaria l'ordre V+objecte (Chomsky (1981: 93-94)), encara que aquesta condició no és sistemàtica ni en la llengua que ha creat aquesta hipotètica utilitat, l'anglès. Com que l'adjacència estricta ha tingut prou volada gràcies a Stowell (1981), i com que aquest concepte s'ha usat com a argument contra l'existència de l'estructuració sintagmàtica, li dedicarem un punt (§6.1) per intentar veure què hi ha darrere de tot l'aparell de Stowell.

La tercera utilitat que esmentarem és la distinció entre un cas estructural i un cas inherent. El primer és el que deriva de les propietats configuracionals definides a (137i-iv), i el segon és el que veurem ara exemplificat. En una oració com

(140) John gave Bill a book (Chomsky (1981 p.170 (2))

Bill rebria el cas objectiu segons la regla de (137ii), i *a book* rebria un cas inherent per la regla de (137v) (Chomsky no especifica quin cas, no sé si perquè els inherents no cal especificar-los). El primer problema d'aquesta argumentació és que no tracta de reduir a una regla un comportament de l'anglès (en quins casos i per quines raons uns determinats destins poden situar-se entre el verb i l'objecte i perdre la preposició; des de *gave a book to Bill* en el cas de (140)), sinó que ho deixa en mans de les «propietats» del regent (el verb); això és, sembla que remetem la problemàtica a cada

entrada del diccionari (i dic “sembla” perquè Chomsky no especifica quina classe de «propietats»). I el segon problema és que tornem a fer una anàlisi superficial: diga el que diga la superfície, qualsevol anglòfon sap que *Bill* no és l'objecte de l'oració de (140), sinó el destí de *a book*. Podríem objectar-hi que aquesta argumentació ha barrejat un concepte “funcional” (l'objecte com al primer –o darrer– SN dominat pel SV) amb un concepte “temàtic” (destí), però aquesta objecció en realitat va contra la teoria Generativista dels 80, ja que toca l'aspecte més contradictori de la “teoria del cas”.

5.3.2.2. Sobre el cas «morfològic» o “real”

És evident que la teoria generativista del cas beu en la tradició gramatical greco-llatina, i no com ara en la tradició gramatical basca (llengua que té els casos del llatí multiplicats per quatre i escaig), i per això Chomsky parla de quatre casos (=grec) i Bonet i Solà de cinc (=llatí). Com que la teoria del cas és una incorporació a la teoria general d'un concepte que només es dona en una part de les llengües (cosa que ja assenyala cap a la problemàtica), caldrà que ens preguntem quina naturalesa sintàctica té el cas “real”, el cas de les llengües casuals.

Les gramàtiques tradicionals que parlen sobre la naturalesa del cas no són massa explícites. Una de les coses que sobta és veure un concepte que la tradició greco-llatina ha valorat tant al costat de conceptes qualitativament o quantitativament tan poc importants com el gènere i el nombre (Palmer (1983: 54), Chomsky (1965: 170)), cosa que s'explica si adoptem un punt de vista “formal” o “morfològic” (i menystenim el funcional). Des d'un punt de vista funcional, ¿què és el cas? La tradició greco-llatina o els lingüistes estructuralistes que se n'han ocupat, associen el nominatiu amb el subjecte, l'acusatiu amb l'objecte i el destí, l'ablatiu amb “separació” (i per tant amb l'origen)⁸²..., on veiem que hi ha etiquetes que actualment qualifiquem bé

⁸² Pottier (1962: 292) fa aquesta observació: «Nous avons constaté une règle presque parfaite: la préposition qui représente un *éloignement* de la limite s'associe à l'*ablatif* ; celle qui exprime une *approche* s'associe à l'*accusatif* ». Segons López (1983: 141-142) l'associació entre els casos i conceptes locatius es remunta a l'erudit grec Màximos Planudes (1260-1310), i en el segle XX han seguit aquesta línia els estructuralistes Hjelmslev i Jakobson.

com a “funcionals” (subjecte i objecte), bé com a semàntiques o “temàtiques” (destí, origen), detall que ens porta a una sospita: el que anomenem “funcions” (tipus *subjecte*) i casos (que es determina tot configuracionalment), ¿no serà la mateixa cosa? Dit d'una altra manera: ¿quina diferència *sintàctica* hi ha entre “subjecte” i “nominatiu”? I encara més: en la mesura que els casos lingüístics (els del llatí i els del sànscrit, els del turc i els del finés, etc.: tots plegats) es refereixen tant al “subjecte-objecte” com a conceptes que qualifiquem ara de “temàtics” (instrument, locatius, etc.), “funció”, “cas” i “paper temàtic”, ¿no serà tot el mateix, i per tant estarem construint una teoria ben redundant (i fosca, ja que a banda de les contradiccions que hi ha, no definim ni els papers temàtics concrets ni els casos concrets)?

Un dels perills de l'estudi sintàctic del cas (com de qualsevol altre concepte sintàctic) és que la varietat interlingüística ens impedeixca d'arribar a teories generals i explicatives, perill que segons la meua opinió es materialitza a Comrie (1981: §3.4) quan troba exagerada l'associació tradicional del tipus “nominatiu=subjecte” i tracta de contrarestar-la amb dades com aquesta: quan l'objecte és negatiu, en rus pot anar en acusatiu o en genitiu. I bé, per moltes dades que hi haja com aquesta, la funció del lingüista és cercar quin valor té cada cas de cada llengua casual (que és el que hem vist que feia Pottier en relació a l'acusatiu i l'ablatiu del llatí), i a partir d'aquest valor tractar d'estudiar els usos que se n'aparten (que és per exemple el que hem intentat fer estudiant la funció nominal restrictiva en català, la qual usa en general la preposició *de* , però no exclusivament).

En realitat, els lingüistes que s'han ocupat del cas, en general saben que la funció sintàctica del cas és la mateixa que la de la preposició, encara que hi ha diversos problemes que ens impedeixen d'arribar a identificar clarament aquests conceptes. El primer problema és que no tenim una definició sintàctica clara del concepte “preposició”, i en aquestes condicions no és fàcil fer afirmacions d'abast general. Un segon problema és que quan estudiem el cas solem centrar-nos en el llatí, llengua que Lyons (1968: §7.4.2) tracta com a llengua exemplar i Comrie (1981: §3.4) com a llengua casualment rica, quan el llatí de fa dos mil anys no solament era una llengua

pobra casualment⁸³ , sinó també una llengua que ja tenia els casos condemnats a mort, i per això un segle després (s.I d.C.) ja havien desaparegut el datiu, l'ablatiu i el genitiu (Bassols de Climent (1956 v.I p.34), i per tant només restaven l'acusatiu i el nominatiu (*que no és un cas* , cosa que tractarem més avall). I encara hi ha diversos problemes més que impedeixen que identifiquem el cas i la preposició, un dels quals l'acabem d'esmentar: ¿a quina preposició correspon el nominatiu? (i en general: per què en llatí es combinen les preposicions i els casos).

Des de posicions pròximes al Generativisme s'ha ocupat del cas Lyons (1968: §7.4), autor que arriba a dir que entre el cas i la preposició hi ha una relació profunda (§7.4.2), però més avant diu que no té importància la qüestió de saber si cal englobar el cas i la preposició sota el mateix concepte (§7.4.7). En el context de l'Estructuralisme europeu, hi ha hagut diversos autors que s'han ocupat d'aquesta qüestió, des de Saussure fins als nostres dies. Ens hi aproximarem a través de la síntesi que hi ha a López (1972 cap.IV). Segons aquesta autora, són diversos els estructuralistes europeus que han assenyalat que entre el cas i la preposició hi ha "afinitat", però només un dels autors comentats, el neerlandés De Boer, passa de "l'afinitat" a "la identitat". El problema, però, és que aquest autor subordina les llengües romàniques al llatí "clàssic", de tal manera que pretén que l'esquema gramatical d'aquest període llatí es pugui aplicar al període actual, cosa que el porta a separar l'estructura lingüística (que no purament sintàctica) del significat i a dir que hi ha "preposicions buides": després de dir que entre les preposicions i el cas hi ha diferències morfològiques però no sintàctiques, continua dient que

(141) a. On ne peut même pas dire qu'il y aurait ici d'un part analyse, d'autre part synthèse... De sorte que nous aurons le droit de parler ici, en français aussi, de génitif, ablatif, locatif, etc., pourvu que les prépositions en question fonctionnent exactement de la même façon que les désinences casuelles du latin. Or, *à* et *de*

⁸³ Un exemple: allà on el llatí de fa dos mil anys ja no tenia cap cas estrictament locatiu (el "locatiu" –'posicional'– ja l'havia perdut, i l'acusatiu i l'ablatiu feien diverses "funcions" –semàntiques–, molt sovint amb preposicions), el finés té dotze casos locatius segons Bloomfield (1914) i nou segons Lyons (1967).

peuvent être des signes morphologiques à sens tellement affaibli que ces prépositions arrivent à remplir en français *exactement le même rôle syntaxique* que les désinences dans une langue comme le latin (1933: 122)

- b. Ce n'est qu'à mesure que le génitif et l'ablatif flexionnels disparaissent que nous voyons *de* prendre réellement, peu à peu, sa fonction moderne de préposition casuelle pure, et que nous voyons peu à peu la préposition *de*, rejoindre la série des prépositions 'les plus avancées en âge', qui... se sont 'vidées de leur signification pour devenir de simples outils grammaticaux' (1926: 63)

Tenim per tant que "cas" implica "afebliment semàntic", el qual arriba a la "buidor semàntica", conclusió que critica López (1972: 80) i que ja hem tractat en aquest treball.

María Luisa López assenyala un sol autor que s'ha manifestat contra l'afinitat o identitat entre el cas i la preposició, el danés Brøndal, el qual denunciava la supeditació a la gramàtica llatina (denúncia que trobe ben encertada) i deia que les preposicions com *de* i *a* eren «mots autònoms» que podien fer diverses «funcions sintàctiques» (1950: 10-11). Ara bé, aquesta objecció és feble, ja que es fonamenta en dos conceptes indefinits, "paraula o mot" (i indefinible sintàcticament segons aquest treball), i "autonomia de les unitats lèxiques" (concepte potser operatiu, però gens fàcil d'objectivar). Pel que fa a la segona qüestió, ¿és que com ara l'acusatiu llatí no podia fer diverses «funcions sintàctiques» sense necessitat de preposicions?

Segons la meua opinió, el qui posava el dit en la diana era Saussure quan assenyalava que l'indoeuropeu no tenia preposicions, sinó solament casos (1916: 28). Des d'aquest punt de vista (que és, naturalment, evolutiu), la qüestió no és comparar una llengua moribundament casual, el llatí "clàssic", amb llengües preposicionals, sinó comparar l'estadi inicial (només casos) amb l'estadi final (només preposicions), estudiar la transició d'un estadi a l'altre, i sobretot, buscar les causes que han provocat tot el procés.

Ara bé, si el cas i la preposició són la mateixa categoria (=tenen assignada la mateixa funció sintàctica), ¿vol dir que el nominatiu no és un SN sinó un SP (com pretenia Fillmore)? Intentarem esbrinar-ho a través de Michael (1970), segons el qual el nom grec traduït al llatí com a *nominativus* significava «the word itself» i «was not considered originally a case» (p.112). Vet ací què significava “cas” i quina relació hi hagué a l’antiguitat grega entre “nominatiu” i “cas”

(142) Cases were ‘falling away’ from an ‘upright’ norm. It soon became inconvenient to have ‘the word itself’ outside the system of inflections, and the ‘upright’ norm was aligned with other forms of the word. Thus, as the metaphor of ‘falling away’ (which has not been explained) weakened, the paradox of *casus rectus* became acceptable and the ‘upright’ form was regarded as a case (1970: 112)

Comencem per la «metàfora». Lyons (1968: §7.4.1) també considera que hi ha «metàfora» en el significat del cas, però al costat de “caiguda” també dóna aquest altre significat: *desviació*. I bé, ¿per què hi ha una «metàfora» (discutida segons Lyons i inexplicada segons Michael)? Que Lyons n’hi veja és comprensible, però no ho és tant que n’hi veja Michael: si el nominatiu no era originàriament un cas sinó “la pròpia paraula”, la “caiguda o desviació” es dóna en relació al nominatiu, i per tant els casos són el conjunt de desviacions (formals) del nominatiu. Ara bé, la qüestió interessant no és la pretesa metàfora, sinó la raó per la qual els grecs antics consideraven que el nominatiu no formava part del conjunt casual. Jo diria que la resposta d’aquesta pregunta es troba a Arens (1969 p.27 n.a) quan diu que Aristòtil considerava que el «cas oblic» no era un nom, i que per tant “ònoma”, “nominatiu” i “subjecte” ve a ser el mateix. ¿Quina podia ser la causa de l’opinió d’aquell savi tan penetrant? Jo proposaria una explicació extraordinàriament simple: si el cas i la preposició són la mateixa categoria, “un nom en un cas qualsevol” no és un nom *sinó un SP*, o *un SN subordinat*, o *un SN regit*.

Des del punt de vista que estem desenvolupant, l'acusatiu és un SN regit com qualsevol altre (i per tant és un "SP"), que és el que considera implícitament Radford quan diu que el coreà és una llengua que té posposicions i fa aquesta anàlisi

(143) [Moon-ul]	dateo-ra!	(1988 p.273 (166a))
porta-Marcador objectiu	tanca-Marcador d'imperatiu	
Tanca la porta		

ja que si "ul" és una posposició implica que l'objecte és un SP. Ara bé, si l'objecte és un SP, ¿per què no té preposició a les llengües romàniques i a la llengua anglesa? Aquesta pregunta l'hauria de contestar la Gramàtica Històrica d'aquestes llengües, però no sembla agosarat creure que hi hagut un procés com aquest: al segle I d.C. (quan van desaparèixer el datiu, l'ablatiu i el genitiu) l'únic nom no regit de l'oració apareixia en nominatiu, i qualsevol nom regit apareixia en acusatiu; dins del conjunt de noms regits, cada un triava una preposició segons la classe semàntica de predicació (procés que ja s'havia iniciat en llatí segles enrere), excepte l'objecte. Quan va desaparèixer el nominatiu, el subjecte i l'objecte coincidien formalment, i si el subjecte era remàtic i apareixia a la dreta de l'objecte podia haver-hi dificultats per saber quin constituent era el subjecte; davant d'aquest problema, sembla que hi hagut la tendència a desenvolupar diversos mitjans per minvar o fer desaparèixer el problema sorgit, com ara restringir (però no eliminar) les possibilitats de moviment del subjecte (anglès), col.locar una marca verbal (un clíctic) quan l'objecte és temàtic i apareix a l'esquerra del verb (romànic en general; tipus "*això ja ho havia dit*"), o fer que l'objecte esdevinga formalment un SP a través de la preposició de destí *a* (cosa que no deu ser gens casual casual⁸⁴); segons López (1983: 152-153 i 161-173), aquest darrer procés té una extensió ben notable: castellà, romanés (que usa la preposició *per*), portugués, català, sard i àrees importants de l'occità (gascó i algunes parts del llenguadocià), del reto-romànic i de l'italià (del sud de Roma en avall i alguns dialectes del nord), i també algunes ciutats francòfones (cita Brussel·les i Ginebra). Potser no seria massa descabellat

⁸⁴ Bassols de Climent (1956 v.I p.55) assenyala que el llatí primitiu podia indicar la direcció amb l'acusatiu sol, sense necessitat de preposicions.

considerar que en romànic i en anglés perduren dos casos, el nominatiu i l'acusatiu del llatí del s. I d.C., amb la diferència que aquests dos casos ja no s'expressen morfològicament, sinó primàriament a través de propietats d'ordre (primer el nominatiu i després l'acusatiu; López (1983: 151) expressa aquesta idea), i secundàriament a través d'afixos verbals quan es viola la condició de l'ordre ("pronoms expletius" en francès i en anglés i clítics "d'acusatiu" en romànic); no cal dir que aquesta orientació és molt genèrica i que s'ha de puntualitzar molt. Potser fins i tot es podria considerar que l'anglés té un tercer cas, el genitiu, el qual també s'expressaria per propietats d'ordre (l'aparició no a la dreta del nom regent sinó a la seua esquerra).

Per una altra banda, caldria saber si la situació del romànic i de l'anglés és normal o més aviat *excepcional*. És a dir, caldria saber si a les llengües prepositives i pospositives l'objecte sol portar preposició o posposició. Vet ací un exemple d'una llengua que pot ser tant prepositiva com pospositiva, i on la traductora catalana ha traduït la "posposició-preposició" a través d'una preposició catalana, i no a través d'un "marcador de cas", cosa no estranya, ja que ¿com podríem dir que una "paraula" que pot ser tant prepositiva com pospositiva seria "un marcador de cas", quan el "cas" només és sufixal?

(144) Dat Jan naar het meisje keek (Rosselló (s.d. p.383 (54a))
que Joan a la noia va mirar

He vist una llengua en què l'objecte pot ser preposicional o no. Segons Williams (1984: 660), l'objecte del xinés té preposició quan va a l'esquerra del verb (SN subjecte +*ba* SN objecte+SP...+V), però no quan va a la dreta (SN+SP+...+V+SN). Ara bé, per interpretar aquesta dada del xinés cal saber més coses sobre aquesta llengua (com ara si el subjecte es pot traslladar a la dreta del verb), encara que aquestes poques dades ja permeten de fer aquesta observació: en l'ordre no marcat (amb el verb al final de l'oració), l'objecte és un SP. Diguem finalment que l'estudi d'aquesta qüestió no ha d'oblidar la problemàtica de les "llengües ergatives", com també dades que caldria aclarir, com ara saber per quina raó un lingüista ben digne de tenir en compte, Apol.loni d'Alexandria (s.II d.C.), incloïa sota l'etiqueta "subjecte" el subjecte i l'objecte (Michael (1970: 133))

L'exemple de (144) ve bé per assenyalar una qüestió important en l'estudi del cas i la preposició: ¿quines diferències hi ha entre les llengües casuals i les llengües pospositives (o construccions casuals i construccions pospositives)? Dit d'una altra manera: ¿com podem saber si un conjunt de sons que assenyalen una relació sintàctica restrictiva o predicativa són un "cas" o una "posposició"? Segurament, aquesta qüestió caldrà enfocar-la evolutivament: en la formació de les llengües, les relacions predicatives entre els noms deu començar modificant lleugerament solament els noms regits, però no els regents, cosa que es podria explicar per una qüestió de simplicitat, concretament per afavorir la interpretació del receptor: un nom regent pot tenir diversos predicatius (locatius, comitatius, etc.), i si les modificacions es feien en el nom regent, aleshores n'hauria de tenir tantes com modificadors nominals predicatius, cosa que provocaria dificultats en la comunicació, ja que el receptor hauria de retenir en la ment unes partícules petites fònicament i de significat semàntic no concret, i cada vegada que arribaria a un nom predicatiu hauria de buscar quina modificació del nom regent era l'adequada per interpretar la modificació predicativa (cosa que no sempre podria aconseguir); molt més simple i exacte és que cada predicatiu porte adherit el senyal que indica la modificació semàntica predicativa que fa el modificador sobre el nucli nominal. Aquestes "modificacions lleugeres" són els casos, però a mesura que la cultura es desenvoluparia, les classes semàntiques de relacions predicatives anirien augmentant, cosa que ens porta al punt potser més fonamental: ¿com es poden augmentar aquestes relacions? Siga quin siga el procediment seguit per formar nous casos, possiblement aniria augmentant "la pesantor fònica" dels casos, cosa que sumada a més factors (com ara la hipotètica habilitació de "paraules" com a terminacions casuals), deu portar progressivament al fet que els parlants vagen tenint més consciència de l'existència d'aquestes "parts de noms regits" com a "paraules independents" (=posposicions). Dit d'una altra manera: una posposició potser és un cas que s'ha independitzat dels noms, que no ha d'aparèixer necessàriament lligada a un nom fònicament ple, cosa que pot simplificar l'expressió, com ara elidint el "terme" de la posposició, com veiem en aquests exemples del català

- (145) a. Segons el Pere, un llegat de la Semàntica Generativa és creure
que l'anàlisi lingüística ha de ser isomòrfica *de la ø de la Lògica*
b. M'estranya que preguntes pel Martí perquè el tens *davant ø*

Cal, però, que abandonem aquestes qüestions, que corresponen a monografies que s'han de fonamentar sobre bona cosa d'informació empírica.

5.3.3. Sobre la teoria del control

5.3.3.1. Punts de vista no sintàctics

Aquesta teoria té com a objectiu determinar la referència del "PRO" o subjecte de les oracions infinitives (Chomsky (1981: 34)), objectiu que hauria d'abastar el gerundi, l'expressió de la funció del qual recorre a voltes a l'infinitiu en català (*ho he fet parant sovint / sense parar gens*). ¿Com funciona la teoria del control? Chomsky (1981) en diu ben poc: «Depending on the nature of the verb, PRO is controlled either by the complement of the verb... or by its subject» (p. 75). Amb aquesta "teoria" no podem sinó limitar-nos a fer descripcions semàntiques supralèxiques com la de (146d) sobre les oracions de (146a-c)

- (146) a. I sold the book [PRO to help the refugees] (p.77 (16i))
b. I bought Bill a book [PRO [PRO to give t to Mary]] (ídem (ii))
c. I bought a book from Bill [PRO [PRO to give t to Mary]] (ídem (iv))
d. In (146a), *I* is the controller. In (b)-(d), *book* controls the PRO in COMP which is the antecedent of the trace *t*, a variable in LF; PRO in the subject position is controlled by *Bill* in (b) and by *I* in (c)..., again suggesting that semantic or pragmatic considerations are operative (p.77)

Tenint en compte aquestes dades, és ben comprensible la crítica que en fa Viana (1990): «El que la Teoria no diu és com es fixa... el *controlador* de

PRO..., ni en quin domini sintàctic ha d'aparèixer» (p.376).

Segons Viana (1990: 377-379), Jackendoff (1972) va tractar de reduir les idiosincràsies del control a les propietats lèxiques, de manera que hi hauria verbs que implicarien el control del subjecte, uns altres que implicarien el control de l'objecte i un tercer grup que seria mixt. Jackendoff, continua informant Viana, no es limità a aquesta classificació, sinó que també intentà veure si hi havia factors supralèxics, concretament les implicacions que podien tenir els papers temàtics. És a partir d'aquest context que Viana desenvolupa una hipòtesi en relació a les oracions infinitives causals i finals. No comentarem l'article esmentat de Viana en profunditat, primer perquè això ens portaria a una extensió prou gran, i després perquè eixirien problemes que no sé solucionar (i a voltes ni tan sols enquadrar), però sí que comentarem la hipòtesi central d'aquest article.

La idea central de Viana és que quan hi ha una oració amb un subjecte que tinga el paper temàtic agent i un objecte que tinga el paper pacient, si hi ha una oració d'infinitiu introduïda per la preposició *per*, en el cas que hi haja una interpretació final el controlador és el subjecte, i en el cas que la interpretació siga causal ho serà l'objecte, cosa que exemplifica amb l'oració de (147a) (que es pot interpretar de les dues maneres malgrat la raresa referencial de la causal), (147b; interpretació final) i (147c; interpretació causal)⁸⁵

- (147) a. Han despatxat dos treballadors per reduir les pèrdues de l'empresa (p.375 (125-16))
- b. Han protestat davant de la direcció per aconseguir un canvi en el torn de vacances (ídem (17))
- c. Han protestat davant de la direcció per permetre aquells abusos (ídem (18))

⁸⁵ He eliminat el "PRO" i les subindexacions d'aquestes oracions. El lector ha de tenir en compte que Viana usa la paraula "objecte" per referir-se tant a l'objecte com al "complement indirecte" (i no sé si a més modificadors; recordem que Chomsky parlava del subjecte i els "complements"). Noteu que l'estructura normal de les oracions on hi ha el verb *protestar* és *protestar d'alguna cosa a algú* (on hi ha un origen-cause i un destí). El procés que hi ha en la substitució de *a algú per davant d'algú*, segons la meua opinió és matèria de reflexió.

Ara bé, aquesta idea no conforma una regla sense excepcions: «les opcions de control en causals i finals responen a una regularitat semàntica important [però no general, com veurem de seguida]» (p.382), «la parella *subjecte-finals* contrasta amb l'oposada *objecte-causals* en un nombre molt alt de casos» (p.375). Vegem una de les classes d'excepcions: «hi ha un tipus d'adjunts finals, normalment postverbals, que reclamen el control de l'objecte de manera estricta» (p.383), com ara a l'oració de (148a). Tanmateix, aquestes excepcions (que «reclamen el control de l'objecte de manera estricta») també tenen excepcions, com podem veure a l'opinió de (148b), on també comenta la primera excepció

- (148) a. La Rosa va contractar l'Antoni per enllestir la feina (p.384 (39))
b. Sembla que... [l'oració de (148a)] admetria un infinitiu final adjunt «més alt», possiblement més extern, el subjecte del qual exigiria el control del subjecte de l'oració matriu⁸⁶. En qualsevol cas, el control d'objecte que exigeixen aquests adjunts finals postverbals reclamaria més atenció, i un coneixement més detallat dels papers temàtics rellevants. Podríem utilitzar provisionalment la noció de *paper temàtic secundari* per referir-nos a l'operació de capacitar l'objecte com a controlador de PRO quan hi ha en joc una oració final postverbal (p.384)

Jo trobe que Viana (1990) és un article dens i amb moltes observacions i dades suggestives, però em sembla que per poder solucionar els problemes que planteja aquest article, prèviament hauríem d'aclarir diversos conceptes. En posaré un parell d'exemples. ¿Com podríem explicar els exemples de (149)?

- (149) a. Li va prometre dir la veritat (control del subjecte) (p.379 (23))
b. Li va demanar dir la veritat (control de l'«objecte», *li*)
(ídem (24))

⁸⁶ Imaginem per exemple que la Rosa havia d'escriure una conferència però el fill no la deixava, i aleshores contracta l'Antoni com a cangur perquè ella pugui enllestir la conferència.

Jo trobe francament anòmala l'oració de (149b) (*contra li va demanar que digués la veritat*), però en el cas que hi haja catalanoparlants que diguen oracions com aquesta, aleshores intentaria estudiar les relacions de l'estructuració sintagmàtica dels SPs d'origen amb els de destí (si n'hi ha), com en l'oració de (150), i sobretot, tractar d'estudiar quines implicacions semàntiques poden tenir els SPs d'origen i els de destí. Després de fer això, tornaria a les oracions de (149) tenint en compte que *li* pot ser un predicatiu de destí (com a (149a)), d'origen (que segons la meua opinió és el que s'esdevé a (149b)) o posicional⁸⁷.

(150) He anat d'un lloc a un altre sense parar

El segon exemple que posaré afecta les relacions que hi ha entre la causal-finalitat i les dues parelles origen-destí i anterioritat-posterioritat. L'observació de Viana que tota construcció final admet una inversió causal però no al revés, de manera que les finals semblen un subconjunt de les causals (p.373 n.1), ¿no caldria estudiar-la des de la possibilitat que no puguem existir el destí i el futur sense l'origen i el passat, però no al revés?

Acabarem aquesta introducció a la "teoria del control" esmentant que la Gramàtica Funcional ha intentat explicar el control sobre el subjecte de les oracions d'infinitiu a través d'una jerarquia de les "funcions" (que en aquesta escola són conceptes "primitius")

(151) The X COMP [complement controlat per X, on X és V, N o Adj] of a lexical form is functionally controlled by the OBJ2 ["complement

⁸⁷ Aquesta observació cal estendre-la també als SPs *a+certes classes de noms* (possiblement els humans). Observem l'oració de (i), on hi ha un verb associat clarament a un origen, i notem que quan l'objecte és concret és molt malsonant (per a mi inacceptable) dir oracions sense el clític

(i) Li he tret la veritat

(ii) ? He llevat els papers a la Maria

(iii) Li he llevat els papers a la Maria

Per una altra banda, quan l'objecte és concret no podem introduir el SP semànticament d'origen amb la preposició *de* (la qual porta a interpretar el SP com a restrictiu, (iv)), però si l'objecte és abstracte sí que podem fer-ho (procediment que no exclou l'ús de *li... a+SN*)

(iv) He llevat els papers de la Maria

(v) Trau del seu oncle tot el que vol

(vi) Li trau al seu oncle tot el que vol

indirecte"] if there is one, otherwise by the OBJ if there is one, otherwise by the SUBJ (regla reproduïda a Horn (1988 p. 22 (3.23))

Jo diria que el principal problema d'aquesta regla és que no es comprén. És a dir, ¿quina és la raó de la regla de (151)? No cal dir que si opinem que la funció de la Lingüística és purament "descriure formalment" el llenguatge, aleshores aquest problema no té importància, però si opinem que la funció de la Lingüística és *explicar racionalment* el llenguatge, aleshores sí que en té.

En resum: al si del Generativisme hi ha un punt de vista que deixa la qüestió del control del subjecte de les oracions d'infinitiu en mans del diccionari (com hem vist a la primera cita de Chomsky), i n'hi ha un altre que intenta explicar-ho a través de plantejaments semàntics. Hi ha encara un tercer punt de vista, el "configuracional", al qual Viana recorre marginalment per intentar explicar algunes excepcions de la seua hipòtesi. En el pròxim punt ens centrarem en aquest tercer punt de vista.

5.3.3.2. Reflexions per una explicació sintàctica de l'ús de l'infinitiu i el gerundi

En la mesura que la "teoria del control" afecta en català dues de les tres formes no finites del verb, una racionalització d'aquesta teoria hauria de començar per explicar quines condicions s'han d'acomplir perquè un emissor catalanoparlant pugui usar aquests derivats verbals (qüestió que no està explicada que jo sàpiga). Per una altra banda, si comparem l'ús de l'infinitiu en català i en anglés, resulta que l'ús anglés és notablement més ample que el català. Com que aquesta discrepància en l'ús no solament es dona entre llengües relativament diferenciades (el cas del català i l'anglés), sinó també entre llengües que tenen un origen idèntic i temporalment pròxim (com ara el català i el castellà a partir del llatí), podem deduir fàcilment que l'ús de les formes no finites (com a mínim el de l'infinitiu) no és pas el mateix a nivell universal. ¿Com hem d'interpretar aquesta discrepància?, ¿potser en el sentit que és possible que la formació de les formes no finites responga a

unes necessitats (presumptament universals) i que posteriorment cada llengua pot ampliar l'ús d'aquestes formes? Si aquesta possibilitat fos certa, es derivaria que l'explicació de les formes no finites hauria de començar per destriar els usos universals dels usos locals; en una segona fase caldria intentar explicar a partir dels usos universals per quina raó (=utilitat) hem creat les formes no finites; i en una tercera fase caldria saber a través de quins camins i raons es poden ampliar a nivell local els usos universals. Si actuàvem així ens podríem trobar amb aquesta sorpresa: que en una bona part dels usos universals el SN o SP que constitueix l'oració d'infinitiu ha d'estar regit per alguna projecció del nom que el receptor del missatge interpreta que és el subjecte de l'infinitiu o del gerundi. Tanmateix, l'evolució de les llengües podria fer factible que els parlants usassen l'infinitiu (i no sé si també el gerundi) ocupant posicions no regides pel nom que cal interpretar com a subjecte (i per raons pendents d'esbrinar). En la part que seguirà em limitaré a introduir diversos casos d'oracions d'infinitiu en què hi hauria recció segons les hipòtesis d'aquest treball, i dos casos en què no n'hi ha.

En la mesura que segons aquest treball el nucli de l'oració és el subjecte i que aquest nom restringit ha de regir cadascun dels seus predicatius, hi ha bastants usos infinitius en què l'oració d'infinitiu es troba regida pel subjecte, com ara l'objecte (152a), el destí d'un verb de moviment (152b), temporals (152c), finals (152d), etc.

- (152) a. Vol anar al teatre
- b. Ha anat a veure una partida de trinquet
- c. Treballaré en el camp en acabar el curs
- d. Farà una estàtua per demostrar que és manyós

Per una altra banda, en la mesura que segons aquest treball la propietat de tenir predicatius no és exclusiva del subjecte (vegeu §5.4 en relació als predicatius), sinó que és una propietat que es pot aplicar d'entrada a qualsevol nom d'una oració, serà factible de trobar infinitius en modificadors no regits pel subjecte, sinó per un altre nom restringit. Per exemple, si el destí de (153a) és un predicatiu de l'objecte, els dos SPs de (153b) (i siga quina

sigui l'estructura sintàctica que formen aquests SPs) continuaran pertanyent a la projecció màxima del nucli absolut de l'objecte, i el mateix passarà a (153c)

- (153) a. Ha enviat el disseny a Sabadell
- b. Ha enviat el fill a Terrassa a estudiar enginyeria
- c. Ha enviat el fill a estudiar enginyeria

Cal notar que el cas exemplificat a (153c) és prou important quantitativament, ja que no solament afecta quasi tots els verbs de moviment transitius, sinó també un nombre important de verbs que tenen la mateixa propietat: la possibilitat que apareguen en oracions on hi ha predicatius que han de dependre obligatòriament de l'objecte (com ara *obligar algú a fer alguna cosa*).

Els casos que hem vist fins ara no són ambivalents des del punt de vista del receptor, però en oracions com la de (148a), que repetim ací com a (154a), o la (17c) de §2.1.5, que repetim ací com a (154b)

- (154) a. La Rosa va contractar l'Antoni per enllestir la feina
- b. L'Emma veurà l'Arnau en acabar les classes

el modificador final de (154a) i el temporal de (154b) podem modificar predicativament tant el subjecte com l'objecte. Que puguin modificar el subjecte (i per tant estar regits per alguna projecció del nucli absolut del subjecte) no és gens estrany, ja que la finalitat sintàctica bàsica de construir oracions és predicar sobre el subjecte, i per tant la qüestió és saber si poden modificar l'objecte. Si tenim en compte que l'objecte no solament pot tenir predicatius locatius, sinó també comitativo-instrumentals, ¿per què no hauríem de poder passar de l'àmbit espacial a l'àmbit temporal i fins a àmbits més abstractes (la finalitat), i per tant creure que l'objecte també pot tenir predicatius temporals i finals (i potser de més classes)? Des d'aquest punt de vista, les dues interpretacions que pot fer el receptor de les oracions de (154) en un context comunicatiu neutre, es correlacionarien amb dues estructures sintàctiques, que podríem representar provisionalment com a (155a:

predicatiu del subjecte) i (155b: predicatiu de l'objecte) (on em limite a (154b), prescindeixc per ara del verb a (155a) i ignore que l'objecte és un SP segons §5.3.2.2)

- (155) a. [_{SN} [_{Nⁿ} [_{Nⁿ⁻¹} L'Emma] l'Arnau] en acabar les classes]
b. L'Emma veurà [_{SN} [_{Nⁿ} l'Arnau] en acabar les classes]

En la mesura que el nom nuclear del subjecte és segons aquest treball el nucli absolut de l'oració, vol dir que totes les projeccions d'aquest nucli seran regents, però mai regides. Això implica que si un infinitiu ocupa la posició sintàctica del subjecte, aleshores no és possible que hi haja cap projecció nominal que el pugui regir. El fet que els infinitius puguin ser subjectes possibilita que puguem parlar de qualsevol lexema verbal (com ara a la segona i tercera part del diàleg de (156a)), i en general que puguem parlar de fenòmens complexos sense predicar-los d'un nom restringit i situar-los en un temps (això és, sense haver de recórrer a un subjecte que siga una oració; (156b)). És comú dir que en el cas de (156b) hi ha un subjecte buit que té una interpretació genèrica o arbitrària; és a dir, el receptor d'aquestes oracions buscarà, d'acord amb les propietats semàntiques dels lexemes, el context de la conversa i el seu coneixement del món, quin nom restringit pot ser el nucli de la predicació que hi ha a l'oració d'infinitiu⁸⁸

- (156) a. –Ahir vaig fényer en un mas del Maestrat
– ¿Què vol dir *fényer*?
– *Fényer* és donar forma a la pasta del pa o de les coques
b. Anar a treballar sense haver descansat prou no comporta bones conseqüències

Aquest darrer cas no és problemàtic en relació a una teoria sintàctica del “control” de les oracions d'infinitiu, ja que podríem dir que quan l'oració

⁸⁸ No cal dir que en el moment que entrem en els constituents buits comencen els problemes semàntics. Per exemple, el nom restringit buit que siga el subjecte de *anar* a (156b) pot ser *les persones*, però també podria referir-se als cavalls, o a les persones i als cavalls alhora en un context comunicatiu adequat, i en aquest cas resultaria que el subjecte de *anar* seria un nom restringit buit que no existeix en el conjunt dels lexemes nominals del català, ja que no disposem d'un nom que només designe les persones i els cavalls.

d'infinitiu està regida per algun Nⁿ, aleshores el subjecte de l'infinitiu ha de ser obligatòriament el nom restringit d'aquest Nⁿ; i que quan no es troba regida, aleshores el subjecte de l'infinitiu ha de tenir una interpretació genèrica que depèn dels factors que hem esmentat. Tanmateix, quan ens trobem amb una oració com

(157) Li agrada córrer

el punt de vista sintàctic esdevé inservible, ja que en aquesta oració *córrer* és el subjecte i per tant el predicatiu *li* no pot regir-lo, sinó que és al contrari. Hem arribat per tant a una construcció usual del català en què l'oració d'infinitiu no està regida i sembla que no té una interpretació genèrica, sinó en relació al "complement indirecte" d'aquesta construcció. Aquestes contruccions, però, deuen ser molt poc abundants en català, i per això l'oració de (149b: Li va demanar dir la veritat) és rara, ja que l'objecte no es troba regit pel SP substituït pel clític *li*.

Un estudi acurat de l'infinitiu no solament ha de tenir en compte quan es pot violentar la condició de la recció (i per quines raons), sinó també veure quins límits sol tenir a nivell universal la condició de la recció. En el cas que les construccions exemplificades a (152: predicatius del subjecte) i a (153: predicatius de l'objecte en els verbs de moviment i semblants) fossen les normals a nivell general, aleshores podríem deduir que l'ús general de l'infinitiu aniria lligat a la dependència del subjecte i a aquells casos en què el modificador predicatiu haja de modificar necessàriament i exclusivament l'objecte, i a partir d'aquest nivell les llengües podrien anar augmentant les oracions d'infinitiu segons les classes semàntiques de predicatius (que caldria fixar: temporals, finals...) i aplicant-ho a uns predicatius del subjecte determinats (l'objecte, el destí i ignore quins predicatius més⁸⁹) si es donen certes condicions semàntiques (que cal fixar); per exemple, en català es pot dir (158a: "complement indirecte" + causal), però no es pot dir l'oració

⁸⁹ L'origen sembla que es comporta diversament del destí, i per això és tan usual (i) com malsonant (ii)

(i) L'ha enviat a estudiar
(ii) ? L'ha tret d'estudiar

anglesa de (146b) (que tradueix a (158b) i adapte a (158c: “complement indirecte” + finalitat)⁹⁰), encara que el dia que estudiem la relació sintàctica que hi ha entre el destí i la finalitat és possible que arribem a la conclusió que formen un sol constituent sintàctic (i aleshores s'acompliria la condició de recció)

- (158) a. Això et passa per parlar pels descosits
b. ? He portat un llibre al Guillem per donar-lo a la Maria
c. He portat un llibre al Guillem perquè el done a la Maria

En el paràgraf anterior he parlat de la necessitat de restringir la condició de recció a nivell universal (bàsicament a la recció del subjecte, i secundàriament a la de l'objecte) i després veure com les llengües concretes poden anar ampliant-la, però en el cas que construccions com les de (159a-d) existeixquen a nivell universal⁹¹

- (159) a. Tenien un gran desig d'aclarir els fets
b. He acceptat la proposició d'anar a Gènova
c. Tinc la confiança de sortir-me'n
d. M'he trobat [_{SN} el Marc sense ganes de seguir avant]
e. He acceptat la persona encarregada de cuidar el jardí
f. La finalitat sintàctica de construir oracions exigeix
dels lingüistes molta atenció

i creguem que el camí de la recció és adequat per explicar l'infinitiu, aleshores caldria assuavir la condició de recció en el sentit que el subjecte de l'infinitiu pot ser el regent d'un constituent en què l'oració d'infinitiu es troba regida per un altre Nⁿ. Aquest hipotètic camí, però, deu ser poc productiu, ja que les particularitats semàntiques dels lexemes implicats han de tenir molta importància: els noms *desig*, *proposició*, *confiança* i *ganes* no solen ser subjectes d'oracions en què hi haja respectivament els verbs

⁹⁰ Hi he canviat *comprar* per *portar* per evitar errors en la lectura de *al Guillem*, que quan hi ha *comprar* pot ser un origen o un destí.

⁹¹ He pres les tres primeres oracions de Solà (1972 v.I p.30), encara que he modificat la tercera per fer més clara la lectura restrictiva del modificador *de sortir-me'n*.

aclarir, anar, sortir-se'n i seguir, però sí que ho solen ser els subjectes de les oracions matrius, i per això (159b) és diferent de (159e). A (159f) el subjecte de *construir* no és el seu nucli regent (*finalitat sintàctica*) ni tampoc el nom del SP d'origen *dels lingüistes* (que també es podria expressar amb la preposició *a*: *exigir als lingüistes*), sinó els parlants en general. Com que a (159) les oracions d'infinitiu estan fent una funció restrictiva, podríem pensar que en aquest àmbit sintàctic el receptor busca el subjecte en el primer nom que el regeixca (*persones* a (159e)), i si en aquest àmbit sintàctic troba un nom que no sol ser subjecte d'aquest verb, aleshores passaria al següent nom que regeixca l'anterior (els altres casos de (159) excepte *f*); finalment, en el cas que fent aquesta operació (que ignore si es pot prolongar a més de dos nivells) no trobe un nom adequat, buscarà en el coneixement lingüístic i del món quin nom genèric pot ser el subjecte de l'infinitiu (159f).

He tractat de posar a prova les idees bàsiques d'aquest punt (els infinitius apareixen en general en posicions rígides pel subjecte de l'oració matriu, i secundàriament en posició del subjecte de l'oració matriu o regits per l'objecte) d'una forma empírica i estadística⁹² a través de l'operació següent: tractar d'analitzar un fragment petit d'un lingüista que sol donar una quantitat extraordinària d'informació empírica, Joan Solà. El fragment que he triat correspon a (1972 v.l), i va des de la p.26 (§2.23) a la p.31 (§2.33). En aquestes pàgines he comptabilitzat 68 exemples d'oracions d'infinitiu o gerundi, les quals es poden distribuir de la manera següent: hi ha 55 casos (contra 13) en què el subjecte de l'oració matriu és el subjecte de l'infinitiu o gerundi (tipus *s'ha avesat a fer-ho*), o com a mínim participa en el subjecte de l'infinitiu o gerundi (*s'entreté jugant a les cartes*). Aquests 55 casos corresponen al 80,8 % del total. Els altres 13 casos no s'aparten tots de les idees exposades, ja que n'hi ha un que sembla que ha d'ocupar la posició de subjecte (*el fet de desplaçar-se*, p.30), un altre en què és indistint dir que el subjecte del gerundi és el subjecte o l'objecte de l'oració matriu en la mesura que el segon forma part del primer (*algú exercita els dits tocant un*

⁹² L'ús de l'Estadística en aquest punt no es contraduï amb el rebuig que he expressat a §1.6, que es referia solament a usar aquest mitjà a l'hora de definir els conceptes bàsics de la Sintaxi, que han de ser universals (i per tant no susceptibles de quantificar-los estadísticament).

instrument , p.30), un parell que pertanyen als verbs de moviment o semblants (*això conduirà a* , p.29, i *han excitat [algú] a lluitar* , p.29), i un que és un temporal que afecta l'objecte (*no l'hem vist d'ençà de la seva boda / després de casar-se* , p.30). Dels vuit restants, n'hi ha tres que Solà tendeix a rebutjar, i la causa del rebuig podria trobar-se en les idees que he tractat de desenvolupar en aquest punt; són aquests (on la informació entre claudàtors tracta d'interpretar l'opinió de Solà; les oracions que no tenen comentari és senyal que no són problemàtiques)

(160) a. Ho podrem fer gràcies a la seva col.laboració (p.29)

gràcies a intervenir-hi ell [segurament és inacceptable]
gràcies a haver-hi intervingut ell [construcció dubtosa]
gràcies que ell hi ha ajudat

b. El fracàs és efecte d'un descuit

(p.29; he canviat *degut a* per *efecte de*)

efecte d'oblidar-se'n [segurament és inacceptable]
efecte d'haver-se'n oblidat [construcció dubtosa]
efecte del fet que ens n'hàgim oblidat

c. Vet aquí la prova de la seva vinguda (p.30)

prova d'arribar a les vuit [segurament és inacceptable]
prova d'haver arribat a les vuit [construcció dubtosa]
prova que ha arribat a les vuit

Resulta per tant que només hi ha cinc excepcions clares de les idees que he tractat de desenvolupar, les quals representen un 7,3 % dels 68 casos. Aquestes cinc excepcions són les tres primeres del grup que he tractat d'estudiar comentant (159), i aquestes dues

(161) a. N'hi ha prou amb fer-se càrrec del grau de castellanització

(p.27; si canviem *amb fer-se* per *fent-se*, continua sent una excepció. També hi ha una variant, complexa, amb el verb *bastar*).

b. Això va donar lloc a haver d'abandonar la sala (p.29)

que la sala quedés buida

5.3.4. Notes sobre diversos “subcomponents”

5.3.4.1. Sobre les “transformacions” i la “forma fonètica”

La concepció sobre el moviment sol reduir-se a una sola regla, “moveu α ”, i seria la interacció entre les “subteories” el que s'encarregaria de reduir el poder tan alingüístic d'aquesta regla. Malgrat que el Generativisme està estudiant tants anys el moviment, la comprensió actual d'aquesta parcel·la del llenguatge és “pobra” segons Chomsky (1986b)

(162) Many of the empirical phenomena that appear to be relevant are still poorly understood. With regard to the theory of movement, it appears that a number of different factors enter into informant judgements, including lexical choices to which they are sensitive; it is therefore necessary to proceed on the basis of some speculations concerning the proper idealization of complex phenomena, how they should be sorted out into a variety of interacting systems (some of which remain quite obscure), which ones may tentatively be put aside to be explained by independent (sometimes unknown) factors, and which others are relevant to the subsystems under investigation (p.1)

Chomsky (1982) informa, segons la cita que hi ha a (163), que sovint s'ha considerat la possibilitat d'eliminar les “transformacions” de la teoria, però s'hi oposa argumentant que l'eliminació d'aquest component comportaria una «gran proliferació» de les regles sintagmàtiques («regles de base»). Deixant de banda l'expressió «gran proliferació», jo crec que exagerada, el que m'interessa subratllar és que aquesta opinió implica que les “transformacions” no solament mouen constituents oracionals, sinó que també “transformen” categories (com ara, que un SP esdevinga un SN), ja que si no fos així el “component transformacional” seria ben eliminable de l'estructuració sintagmàtica (que és el que estic proposant des del primer capítol d'aquest treball). Per una altra banda, cal notar que Chomsky també defensa el “component transformacional” (i ataca el categorial fins a

l'anihilació) basant-se en la seua simplicitat, argumentació ben enganyosa, ja que si aquest component és simple és perquè està ple d'incògnites (com hem vist que diu el mateix Chomsky a la cita de (162)) i l'hem reduït a la regla "moveu α ". En realitat, podríem fer que la Sintaxi (=quines categories es poden combinar amb quines altres, com i per què) fos tan simple com el moviment (=quins constituents oracionals es poden moure, per què i on poden anar a parar) reduint-la a aquesta regla: tot es pot combinar amb tot (i serien les "subteories" les encarregades de restringir aquesta regla tan "simple")

(163) It has often been assumed that the natural outcome of these developments would be to eliminate the transformational component of the grammar completely. This would indeed be reasonable, if it did not lead to a corresponding or greater proliferation of base systems. Given the extreme simplicity of the transformational component as compared with the rich variety and complexity of base rules, however, a much more natural proposal would be to eliminate the rewriting rules of the base in favor of transformational rules (now, Move α) and the principles of the subsystems... [els que hi ha ací a (2b) de §5.1.1 més la "teoria de X' "]. This appears to be a viable prospect, and a very welcome one (1982: 16)

El "component transformacional" no solament actua dins del "component sintàctic" (actuació que fa passar de l'estructura profunda a l'estructura superficial), sinó també dins dels altres dos "components" (que es conceben com a nivells lingüístics, cosa que porta a quatre nivells lingüístics), la forma fonètica i la forma lògica (Chomsky (1981 ps.5, 18, etc.). Segons Chomsky, el segon i tercer nivell (l'estructura superficial i la fonètica) han creat confusió, ja que segons «molts treballs recents» l'estructura superficial seria molt més abstracta que les representacions sintàctiques usuals (les del tipus [SN] [SV])⁹³

⁹³ Aquesta "abstractització" de l'estructura superficial, ¿no recorda la Semàntica Generativa i la seua "profunditat" de l'anàlisi sintàctica?

(164) To clarify terminology, I will use the term “surface structure” in something like its original sense, referring to the actual labelled bracketing of an expression at the level PF. Changing usage over the years has given rise to a fair degree of confusion. The term “surface structure” has been used in much recent work to refer to a more abstract representation than the actual labelled bracketing of an expression, the earlier sense of “surface structure,” to which I return here (1981: 18)

L'aplicació del component transformacional a la forma fonètica consisteix en una sèrie de moviments que es poden englobar sota l'etiqueta «regles d'estil» (Chomsky (1981: 18)); per exemple, seria una “regla d'estil” la dualitat següent

- (165) a. Vindré demà a portar-te l'encàrrec
b. Vindré a portar-te l'encàrrec demà

I bé, ¿què vol dir “regles d'estil”? ¿vol dir que és una qüestió que depèn dels parlants però que no afecta la teoria lingüística pel fet que hi hauria llibertat de generar qualsevol ordre? Per una altra banda, ¿quina diferència hi ha entre les “regles d'estil” (que en general no s'estudien) i el moviment dels mots-*qu* (que no necessàriament s'han de moure a nivell universal –xinés, japonés– ni a nivell local –com a mínim en català) i del subjecte (que apareixen en qualsevol manual)?, ¿és que la causa de *tots* aquests moviments no és la gradualitat remàtica?

- (166) a. ¿Qui ha vingut?
b. Ha vingut ¿qui?
c. Demà vindrà la Roser
d. La Roser vindrà demà

La qüestió de fons és saber si hi ha un ordre universal, quin ordre és aquest i de quins factors depèn. Podem creure que els modificadors d'una categoria es poden generar en qualsevol ordre (i aleshores la Lingüística esdevé més fàcil), però és indubtablement desitjable que la teoria lingüística

tracte d'esbrinar quin ordre tenen els modificadors restrictius i predicatius del nom, i quina és la posició bàsica de l'adverbi "del SV" i del verb. Per una altra banda, no solament convé saber si hi ha un ordre universal, sinó també si hi ha diversos nivells al si dels restrictius nominals i els predicatius nominals, de quins factors depenen aquests nivells (que no tenen per què ser necessàriament sintàctics, i jo crec que no ho són) i si aquests nivells tenen implicacions en les regles de moviment. Per exemple, en el conjunt de les oracions de (167a-c) (on he tractat que hi haja un verb que no "subcategoritze" el locatiu)

- (167) a. La Maria vendrà demà la mercancia en el Grau
- b. La Maria vendrà la mercancia en el Grau demà
- c. La Maria vendrà la mercancia demà en el Grau
- d. ¿On vendrà la mercancia demà?

jo trobe normals les dues primeres, però trobe dubtosa la tercera. Fent moltes proves com aquesta i buscant suport empíric en textos orals i escrits, jo crec que podríem arribar a la següent conclusió: els predicatius temporals tenen la posició bàsica a la dreta del conjunt format per l'objecte, els locatius i els comitativo-instrumentals, i des d'aquesta posició es poden traslladar a l'esquerra d'aquest conjunt (i també a l'esquerra del verb i del subjecte en el cas del català), però no enmig d'aquest conjunt⁹⁴. Tanmateix, caldria saber si en català hi ha dues possibilitats de moviment, l'un cap a l'esquerra i l'altre a la dreta; el moviment cap a l'esquerra deixaria en un nivell de rematicitat secundari el constituent predicatiu mogut, el qual podria ocupar diverses posicions (com més cap a l'esquerra, més temàtic), però respectant els nivells que hi haja al si dels predicatius; i en l'altre moviment, el de la dreta (que seria a la dreta de l'oració, no *cap a*), el constituent mogut (que pot ser el subjecte) esdevé el més remàtic. Serien aquestes possibilitats el que explicaria que (167c) no seria acceptable segons la meua opinió quan el temporal s'hagués mogut cap a l'esquerra per indicar que no seria el predicatiu més remàtic, però sí que seria acceptable quan el predicatiu *en el Grau* es mogués a la dreta de l'oració, com ara si (167c) és la resposta de

⁹⁴ Notem que aquest conjunt es relaciona en el cas dels noms concrets amb l'espai, i els temporals amb el temps, noció més difícil d'adquirir que les nocions espacials.

(167d). Cal, però, que deixem ací aquestes reflexions, que necessiten suport empíric i considerar moltes classes de predicatius per tal de desenvolupar-les i fixar-les.

5.3.4.2. Sobre les “transformacions” i la “forma lògica”

L'aplicació del component transformacional a la forma lògica fa que també hi haja “sintaxi” («the syntax of LF», Chomsky (1981: 34)). Concretament, és el que possibilita veure la quantificació com a variables (ídem ps. 34-35) a través de regles com les següents

- (168) a. Who Bill saw (p.22 (15))
b. For which person x, Bill saw x (ídem (16))

Més enllà d'aquestes regles (que ja les hem comentades i no hi tornarem), la forma lògica també té més aplicacions, de les quals en veurem un parell. Una utilitat d'aquest nivell lingüístic és fer compatible l'anàlisi de les “llengües configuracionals” amb les “llengües no configuracionals” (vegeu §5.5). Efectivament, encara que les segones no tindrien a nivell sintagmàtic la “categoria” SV, sí que la tindrien a nivell “lògic”: «At LF, there is always a category VP; languages are of the subject-predicate form at LF. In configurational languages, VP appears as a category in syntactic structures as well» (1981: 137). El mitjà per aconseguir aquesta síntesi entre “llengües no configuracionals” i “llengües configuracionals” és recórrer a l'adjectiu *abstracte* : a l'estructura profunda totes les llengües tindrien un «SV abstracte», però només es manifestaria en l'estructura superficial de les “llengües configuracionals” (p.137 n.138). Deixant de banda el concepte «SV abstracte» i per què i com es “visualitza” o “materialitza” en unes llengües sí i en unes altres no, cal recordar que els nivells tenen una jerarquia (al primer nivell hi ha l'estructuració sintagmàtica –estructura profunda– i al quart la forma lògica), de tal manera que ens podem preguntar com és que el quart nivell té implicacions sobre el primer. Tenint en compte les facultats tan extraordinàries de la forma lògica, no és estrany que Chomsky considere que «el problema central de la gramàtica» és «the

association of PF- and LF-representations» (p.21), i que «the rules... of the LF-component do not vary substantially from language to language» (p.11), cosa que implica que el problema bàsic de la teoria lingüística no és definir les categories sintàctiques (=Sintaxi) i saber com els pobles creen i estructuren el lèxic de la seua llengua (=Semàntica lèxica i Morfologia Derivativa).

La segona utilitat que veurem és explicar «la agramaticalitat» del SN de (169a) segons la cita de (169b)

- (169) a. * [all some men] (1982 p.11 (6))
b. A natural assumption is that (169a) is barred by a general principle of LF to the effect that each operator must bind a distinct variable. If so, then no rules of particular grammar exclude (169a); in fact, it should be freely generated by the base rules and “filtered out” at LF (1982: 11)

Bonet i Solà ho expliquen sense recórrer als “operadors” i “variables”: en un SN és possible que hi haja «més d'un quantificador, sempre que l'estructura interna d'aquest constituent ho permeti» (1986 p.41 n.21). De fet, és ben usual que en un SN hi haja dos quantificadors, i no són intel·ligibles les estructures amb tres, com ara aquesta⁹⁵

(170) *Aquestes més de quaranta caixes les portes totes a l'estació*

Ara bé, «l'estructura interna» a què es refereixen Bonet i Solà, ¿és sintàctica o semàntica? Independentment que l'estudi dels especificadors haja de fer referència a regles sintàctiques o no, el que sembla indubtable és que a (169a) hi ha dos quantificadors adjectius que es contradiuen semànticament:

⁹⁵ A l'oració de (170) hi ha una qüestió que cal aclarir: per quina raó el quantificador *tot* té tanta mobilitat, (la qual no es redueix al subjecte) i per què es pot separar de la resta del seu constituent, possibilitat que afecta com a mínim el subjecte, l'objecte, el destí i l'origen

- (i) Aquesta operació la fan a tots els malalts
- (ii) Als malalts els la fan aquesta operació a tots
- (iii) Ha extret idees de tots aquests llibres
- (iv) D'aquests llibres, ha extret idees de tots

Vegeu §7.4.5.

usant la terminologia de Bonet i Solà, *some* és un [+quantificador, -totalitzador], i *all* un [+quantificador, +totalitzador], i per tant a (169a) primer diem que estem referint-nos a un conjunt parcial dels homes (*some men*), i després diem que són tots (*all some men*). Des d'aquest punt de vista, (169a) no és una construcció asintàctica, sinó que solament té mala formació semàntica, ja que després d'afegir a un N una sèrie de trets semàntics a través d'un modificador, tot seguit hi afegim un altre modificador que comporta uns trets semàntics que es contradiuen amb els anteriors; no veig que (169a) siga diferent dels modificadors restrictius d'aquesta oració (que és remissiu d'una oració de Chomsky de 1957)

(171) He comprat una llibreta roja incolora

Diguem finalment que a (169b) hi ha explícitament la concepció que a la base es pot generar tot (cosa que torna inservible el component categorial i explica que el rebutgem) i a "l'eixida" es *filtra*, concepció, per una altra banda, que no es veu gens ni mica com es pot relacionar amb la generació real, això és, la psicològica. Vegeu més informació sobre la forma lògica a §3.3.5 i §3.3.1.

5.4. SOBRE ELS PREDICATIUS

5.4.1. Introducció

Durant els anys 80 hi ha hagut diversos intents d'explicar una part del que joestic anomenant els "modificadors predicatius del nom", els quals han originat molts articles. Abans d'intentar aproximar-nos-hi, però, tractarem de recapitular les observacions que hem fet sobre la paraula *predicar* i els seus derivats en relació a l'obra de Chomsky.

A (9) de §2.1.3 hem vist que Chomsky (1965: 64) considerava que les

etiquetes de "subjecte" i "predicat" eren funcionals, i a la n.10 del mateix punt hem assenyalat que en la mesura que *predicat* i *SV* era el mateix, implicava que hi havia una coincidència entre una etiqueta funcional (*predicat*) i una etiqueta categorial (*SV*). Aquesta coincidència és el que explica que Chomsky pugui usar $O \rightarrow SN\ SV$ o $O \rightarrow SN$ Sintagma predicatiu («Predicate Phrase»⁹⁶, (1965: 106-107); vegeu ací (23) de §2.1.5). El problema més greu d'aquest mot, però, no és que indique un concepte que és alhora funcional i categorial, sinó el seu abast *intercategorial* (com el concepte lògic *operador*). Chomsky (1970: 34) atacà l'etiqueta semantista *predicador*, que englobava el verb i l'adjectiu (vegeu ací §3.1.2.c), però aquest atac de Chomsky es contradiu amb la seua praxi, tant la de 1970 com l'anterior i la posterior. En posaré alguns exemples. El 1957 afirma sense explicar-ho (potser perquè és una afirmació freqüent) que no hi ha cap raó

⁹⁶ L'ús de la paraula "predicat" jo crec que sovint és confús. Quan davant d'una oració com ara

(i) El Pere m'ha tornat la novel·la del Pedrolo feta pòls
 diem que el SV és el "predicat" (participi de *predicar*), ¿què volem dir? Si el SV és una predicació sobre el subjecte, aleshores el SV no és un "predicat", sinó un *predicatiu*, ja que *diu* sobre el subjecte. El mateix passa en relació al modificador *feta pòls*: aquest modificador *diu* sobre el constituent *la novel·la del Pedrolo*, i per tant ha de ser no un "predicat" sinó un *predicatiu*. El participi només té sentit en relació a l'emissor: el SV de (i) és allò que l'emissor ha *dit* o *predicat* en relació al subjecte.

Resulta per tant que si usem "predicat" hauria de ser sota la condició d'explicitar que un constituent sintàctic és "predicat" en relació a l'emissor, el qual l'ha dit en relació a un altre constituent sintàctic. Ara bé, si introduïm l'emissor en el nivell sintàctic de la predicació, també l'hauríem d'introduir en qualsevol altre nivell, ja que al capdavant tot depèn de l'emissor. En compte de fer tota aquesta feinassa, és molt més simple eliminar l'emissor de la descripció i explicació sintàctica, i dir que el constituent X és un predicatiu del constituent Y (cosa, per una altra banda, que concorda amb el punt de vista d'aquest treball: la perifèria *modificadora* fa una funció en relació al nucli *modificat* —que no *fa* res). Observacions semblants es podrien fer sobre l'etiqueta "atribut", i no gaire diferent deu ser l'etiqueta "article definit" (cf. "quantificador" i no *quantificat*, "especificador" i no *especificat*, etc.). Des d'aquest punt de vista, més que parlar de "subjecte" i "predicat" caldria parlar de (*nucli*) *predicat* i (*perifèria*) *predicadora*, de la mateixa manera que al segment *la casa* hi ha un nucli *determinat*, *casa*, i una perifèria *determinant*, *la*.

per considerar *be* com a verb (p.67)⁹⁷, i com que diem que el verb *ser* no és un verb sinó una excepció que té l'etiqueta *còpula*, doncs la divisió O → SN SV té una excepció, la de O → SN+*ser* +predicat. Aquesta "anàlisi" es manté a (1965 ps. 70 i 72, i 106-107; vegeu ací (12) de §2.1.4, (21) de §2.1.5 i les notes 37 i 38 de §2.2.6), cosa que fa que l'etiqueta "predicat" es pugui aplicar no només als adjectius, sinó també als noms i als SPs. Tenim per tant que l'etiqueta "predicat" es pot aplicar a tota classe de sintagmes: verbals (SV), nominals, adjectius i preposicionals. El 1970 Chomsky continua usant l'etiqueta "predicat", que aplica a un SP («the question is whether John should leave», p.33; vegeu ací (9) i (10) de §3.1.3), i aquesta etiqueta li fa dir (p.53) que les regles $X'' \rightarrow \dots X'$, $X' \rightarrow X \dots$, tan simples, podrien tenir modificacions locals, com ara la de O → SN+*ser* +predicat (vegeu ací §3.1.2). I el 1981 aplica l'expressió "predicat matriu" a un verb i a un adjectiu (p.22; vegeu ací (113) de §5.2.10.2) i diu que la "categoria" tradicional *predicat* inclou el verb i l'adjectiu (p.48). Ací cal notar aquesta "anècdota": si l'etiqueta "predicat" no solament s'aplica al SV i al SAdj, sinó també al SN i al SP, ¿per què es produeix l'agrupament categorial només entre el verb i l'adjectiu? Aquesta "anècdota" ja indica una de les característiques dels estudis sobre els predicatius: tendir a restringir-se a la categoria adjectiva.

5.4.2. Sobre la teoria de les "clàusules petites"

Chomsky (1981) no dedica cap punt específic a la qüestió dels predicatius, sinó que la introdueix especulativament parlant sobre «la representació de la Forma Lògica i la teoria temàtica» (§2.6, ps.101-117),

⁹⁷ Heus ací una opinió d'un lingüista no generativista:

(i) Quand on parle d'un verb '*être*', il faut préciser s' il s'agit de la notion grammaticale ou de la notion lexicale. C'est pour n'avoir pas fait cette distinction qu'on ha rendu le problème insoluble... Il y a en effet une notion lexicale dont l'expression verbale est aussi authentique... Le sens en est 'avoir existence, se trouver en réalité'... Complètement différente est la situation de la 'copule', dans un énoncé posant l'identité entre deux termes nominaux. Ici l'expression la plus générale *ne comporte aucun verb* (Benveniste (1960 188; subratllat meu)).

Ara bé, la qüestió decisiva des d'un punt de vista sintàctic és saber si quan «l'expressió més general no comporta cap verb», el verb *ser* deixa de ser verb. Per una altra banda, «la identitat» (que és el mot clau) no solament es pot establir entre «termes nominals» (en sentit ample, nom+adjectiu)

(ii) És en aquell moment quan ho vaig comprendre

concretament parlant sobre les «categories» a què pertanyen els «arguments». Tractaré de cenyir-me a allò que sembla el cas central (o així ho han interpretat lectors qualificats com Bonet i Solà (1986: 82)). Davant de les estructures de

(172)	{	the problem	(i)	(1981 p.106 (16))
		that S	(ii)	
John considers		Bill to be foolish	(iii)	
		Bill foolish	(iv)	
		it impossible that S	(v)	

(on no tractarem el tipus (iii), anomenat «clàusules *excepcionals*» –subratllat meu– a Radford (1988: §6.7)), Chomsky considera que «a causa de la uniformitat de l'entrada lèxica» (iv) i (v) han de ser «arguments clausals» (p.106). Aquesta «clàusules», però, no són oracions normals (=O' per a Chomsky (1981)), ja que perdrien la darrera projecció i serien no O' sinó O, és a dir, una projecció no màxima («small clauses are not maximal projections» p.107 (18)). La finalitat d'aquesta condició és que el verb *consider* pugui regir i assignar cas al subjecte de les «clàusules» (ps.106-107). Aquest panorama (que «no planteja cap dificultat òbvia» segons Chomsky, p.107) s'ha de completar dient que aquestes «clàusules» no només perden el nus COMP (i per això són O i no O'), sinó també el nus FLEX, «which we have suggested several times might be the head of S» (ps.107 i 111).

Aquest plantejament és altament problemàtic. La primera dificultat, ben rotunda segons la meua opinió, és que vulnerem un principi introduït per Emonds (1976) i acceptat per Jackendoff (1977: 36) (i pel mateix Chomsky (1986b: 2): que tot modificador d'una projecció X^n ha de ser una projecció màxima. Per una altra banda, és ben curiós que aquestes «clàusules» perden allò que considerem com a elements nuclears de l'oració (COMP i FLEX). Aquesta observació assenyala el punt que segons la meua opinió és l'error fonamental de quasi tots els tractaments generativistes dels predicatius: considerar que un N^n més un predicatiu formen una “oració”

(especial, però oració). Des del punt de vista de les hipòtesis d'aquest treball, aquest error és prou comprensible, ja que la finalitat bàsica de construir oracions és *predicar*, però un Nⁿ més un predicatiu no és *encara* una oració. És aquest error el que fa que Chomsky estableixca (fonamentat-se en «la uniformitat de les entrades lèxiques» –que deu ser la “subcategorització”) un paral·lelisme entre (172ii) i (iv) i (v) de (172), encara que la “subcategorització” de *considerar* no és necessàriament verb+oració, cosa que el mateix Chomsky ha d'haver tingut en compte a l'hora d'elaborar les oracions de (172), car a (172i) hi ha verb+SN. Si volem establir paral·lelismes entre les oracions de (172), han de ser els següents: *considerar* pot aparèixer en oracions en què l'objecte siga o bé un nom restringit (172i) o un nom amb un predicatiu (*no necessàriament “modal”*, car també pot ser locatiu, vegeu (178b)), o bé una oració (172ii) o una oració amb un predicatiu que predica sobre el conjunt d'aquesta oració (172v).

Chomsky (1981) introdueix un tipus de predicatius que tracta de forma diferent a l'anterior. Tractarem d'esbrinar-ne la causa dos punts més avant, i ara ens limitarem a veure'n l'anàlisi:

- (173) a. John [_{VP} left the room] [PRO angry] (p.111 (32))
 b. John [_{VP} left the room] [PRO empty]

El primer problema d'aquesta anàlisi (que té en compte Williams (1980), com el de *considerar* té en compte Williams (1975), que és el promotor dels estudis sobre els predicatius en el Generativisme) és deixar fora del SV els predicatius dels subjecte i de l'objecte: si aquests modificadors no pertanyen al SV, ¿què hi pertany, l'objecte exclusivament?, car no cal dir que després dels predicatius “modals” del subjecte i de l'objecte poden aparèixer una caterva de modificadors predicatius (finals, causals, temporals, concessius, etc.). A la n.5 de §6.1.3.3 apunte la possibilitat que els predicatius adjectius del subjecte no solament no es trobarien fora del “SV”, sinó més aviat en la posició més interna d'aquest hipotètic constituent. Per una altra banda, tractem de la mateixa manera els predicatius del subjecte i els de l'objecte, quan l'ideal és arribar a una estructuració sintagmàtica que els diferencie.

A nivell d'anècdota es pot comentar que la "teoria temàtica" fa que Chomsky (1981) s'aparte prou de Chomsky (1970). Efectivament, segons Chomsky (1981: 111), els predicatius *angry* i *empty* assignarien un paper temàtic al seu "subjecte" (amb la qual cosa el subjecte tindria dos papers temàtics, vegeu el final de §5.3.1.3), cosa que faria que (173a) es pugui parafrasejar com a

(174) John left the room while he was angry (p.111 (33))

Aquesta "paràfrasi" contrasta amb el rebuig de paràfrasis a 1970, i també amb el rebuig a considerar que els predicatius formen oracions (o «clàusules»); davant de les oracions de (175a) (on al costat de diversos predicatius "modals" n'hi ha un de locatiu, cal notar-ho: *above such things*), Chomsky fa comentaris com els de (175b)

(175) a. John felt angry (sad, weak, courageous, above such things, inclined to agree to their request, sorry for what he did, etc.) (1970 p.14 (1))

b. We might... take the deep structures to be of the form noun phrase-verb- sentence, where the underlying structure *John felt [S John be sad]S* is converted to John felt sad by a series of transformations...

There is, however, relevant empirical evidence, namely, regarding the semantic interpretation of these sentences. To feel angry is not necessarily to feel that one is angry or to feel oneself to be angry; the same is true of most of the other predicate expressions that appear in such sentences as (175a)... The deep structure of (175a) must not be of the NP-V-S form, and that, in fact, the correct solution is to extend the base (ps.14-15)

No cal dir que entre 1970 i 1981 hi ha una gran diferència: mentre que el 1981 Chomsky pretén eliminar "la base" i conservar "les transformacions", el 1970 suggeria de «prefer an elaboration of the base to an elaboration of the transformational component» (encara que tot seguit hi afegeix que «of course this empirical hypothesis is extremely strong» p.15).

Chomsky (1981: 111-112) introdueix una altra anàlisi dels predicatius de (172) seguint una proposta de Stowell (mantinguda per aquest autor a (1981) i (1983)), la de (176a), de la qual comenta (176b)

(176) a. They consider [_{AP} John [_A stupid]]

b. The verb *consider*... subcategorizes for AP, so that the selection of the complement in (176a) is no longer a problem, nor the absence of INFL. The NP subject is the specifier of AP...AP with subject is now regarded as a "proposition" in the sense required at LF, along with S (ps.111-112)

Resulta per tant que el fons de l'anàlisi és el mateix d'abans: que el modificador de (176a) és a la "forma lògica" (que és al capdavant, com hem vist, el que importa, i no l'estructuració sintagmàtica) una «proposició» amb subjecte i predicat. Ara bé, a nivell d'etiquetes hem canviat "O" (projecció no màxima) per "SAdj" (projecció màxima). Aquesta anàlisi es deriva de la creença que tots els sintagmes tenen "subjecte", i no solament l'oració i el SN, com es creia a Chomsky (1970) (Stowell (1981: 257)). Observem que si el "subjecte" és segons el que es diu a (176b) l'especificador de l'adjectiu, ¿com hauríem d'analitzar una oració com ara (177), on hi ha un "complement" de l'Adj, un "adjunt" i un adverbi que solem prendre com a especificador?, ¿potser dient que té dos especificadors, el "subjecte" i l'adverbi?

(177) Considere [_{SAdj} el Joan tan [_{Adj}' [_{Adj}' curt de gambals]
com el Pere]]

No he vist que Stowell (1981: 257-267) tinga en compte aquesta qüestió, potser perquè pensa que el "component categorial" és un component a eliminar. Per una altra banda, ¿què vol dir que «the verb *consider* subcategorizes for AP»? Ací veiem la reducció de l'anàlisi dels predicatius als SAdjs, encara que a (172i) hem vist que Chomsky posava un exemple de *considerar*+SN, i encara que, contra el que diu Stowell, *considerar* bé que admet SPs locatius (i "modals", no cal dir-ho); i és que la "subcategorització"

en general sempre té excepcions

(178) a. * I consider John off my ship (Stowell (1981 p.259 (15a)))

b. Has considerat aquesta afirmació fora del seu context

Observem finalment que considerar que el modificador predicatiu seria el nucli de la construcció és continuar la línia de veure com a nuclear el que és perifèric, cosa que no és casual: si no considerem que el subjecte pot ser el nucli de l'oració, ara tampoc no considerarem que el "subjecte" dels predicatius pot ser el nucli de la construcció, i per tant o bé hauriem de dir que és una construcció exocèntrica (primera proposta de Chomsky), o bé que el nucli és allò que intuïtivament sembla perifèric (l'adjectiu). Per una altra banda, si el "predicat" adjectiu és el nucli de la construcció, ¿no hauríem de considerar que el "predicat" verbal (=SV) també hauria de ser el nucli de la seua construcció (l'oració), i per tant el verb seria el nucli de l'oració (cosa que Stowell no fa)?

Entre la bibliografia que he treballat hi ha uns autors que se n'ixen parcialment d'aquests plantejaments, Bonet i Solà (1986). Aquests autors apunten aquest camí: considerar que «l'atribut [=predicatiu] no és altra cosa que un especial Compl N''' [=modificador no restrictiu] del SN objecte directe», cosa que es tradueix en l'anàlisi següent

(179) [V' comprar [SN el [N' peix] barat]] (p.84 (176))

Aquesta anàlisi té un problema que afecta la teoria general de Bonet i Solà (1986), considerar que les paraules "especificador" i "complement" no són termes teòrics, i per tant fer dues anàlisis paral·leles per als especificadors (=esquerra del nucli) i els complements (=dreta del nucli), cosa que porta a no poder donar compte del fet que el predicatiu *barat* no modifica *peix*, sinó *el peix* (propietat que explica que el predicatiu pugui trobar-se a l'esquerra de l'article: *han comprat barat el peix, però no la carn*). Més enllà d'aquest problema, no cal dir que trobe ben correcta aquesta anàlisi, ja que és la font d'on parteix la proposta que he fet al capítol 4. L'únic problema que hi veig és que Bonet i Solà reserven aquesta proposta per als modificadors "no

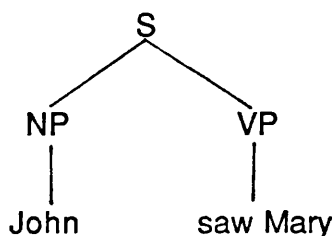
subcategoritzats” pel verb (i sempre que siguem semànticament “modals”, vegeu la taula (171), ps.81-82), qüestió que tractarem dos punts més avant.

5.4.3. Sobre la “teoria de la predicació”.

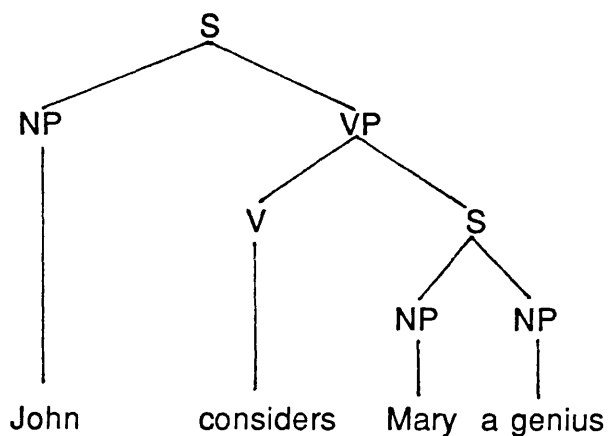
Sembla que Chomsky (1986a) abandona les propostes de 1981 i accepta l'altra línia interpretativa que hi ha hagut en el Generativisme (vegeu la n.42 de la p.97, on segueix Williams (1980) i remet a Rothstein (1983), els principals desenvolupadors d'aquesta altra línia). Ens hi aturarem molt breument perquè el problema de fons és el mateix de l'altra alternativa: considerar que hi ha una “oració” i estendre l'estructura exocèntrica de l'oració a més construccions (això és, augmentar les excepcions). En el cas de Rothstein (1983) jo resumiria la seua proposta de la manera següent: afirma que hi ha una connexió (*linking*) entre el subjecte i el predicat (dos conceptes no definits en termes d'estructuració sintagmàtica), i que aquesta operació es fa a l'estructura superficial (cosa que ja indica que la relació entre el subjecte i el predicat és asintàctica segons la meua opinió, car tots els conceptes sintàctics s'han de definir –i entrar en funcionament– a “l'estructura profunda”). En dues paraules: la proposta de Susan Rothstein és una proposta semantista (i per això la connexió subjecte-predicat es relaciona amb la “teoria temàtica”). En veurem uns exemples com a il.lustració (a totes les representacions falta una fletxa que uneixca el modificador predicatiu amb el seu nucli)

(180) a. NP~VP

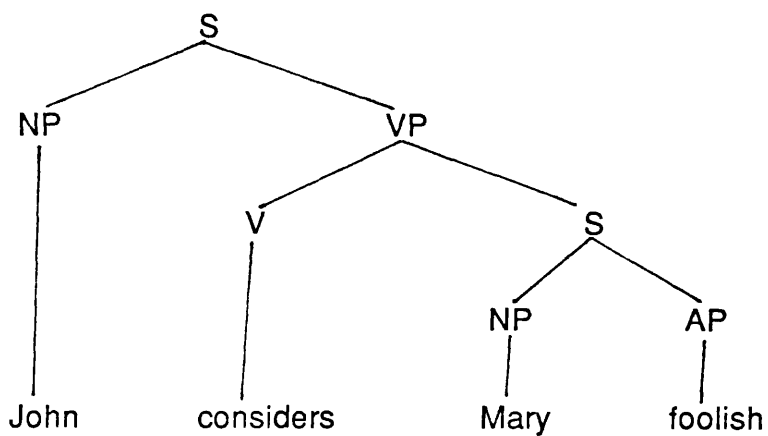
(1983 p.32 (19))

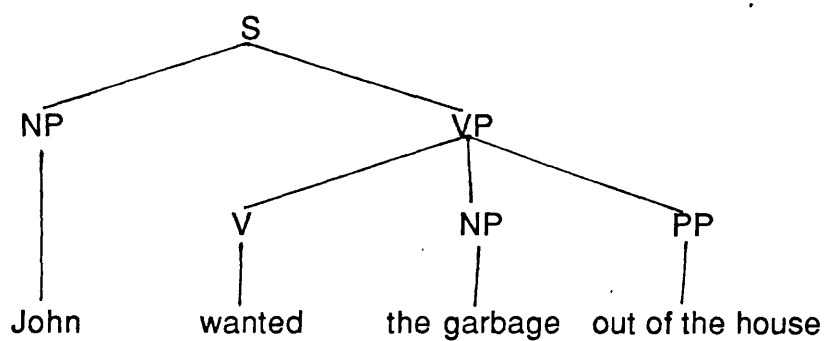
b. NP~NP

c. NP~AP

d. NP~PP

A (180b) veiem que el conjunt format per l'objecte més un predicatiu seu no solament tenen la mateixa naturalesa categorial que l'oració, sinó fins i tot el mateix símbol («S»), i per tant cal deduir que es tracta de la mateixa projecció màxima. Ara bé, no tots els predicatius s'estructuren de la mateixa

manera, ja que els "modals" de (180b-c) (que també poden ser SPs) formen una "oració" amb el nucli sobre el qual prediquen, però el locatiu de (180d), encara que semànticament incideix sobre l'objecte a través de la fletxa que no he representat, sintàcticament incideix sobre el verb, cosa que implica que la connexió semàntica entre el "subjecte" i el "predicat" no solament no té per què tenir en compte l'estructura sintàctica, sinó que fins i tot pot actuar violentant-la.

El mateix trobem si consultem una continuadora catalana de l'obra de Williams, Martí (1987). Sílvia Martí considera que l'essencial de la predicació és la relació entre el subjecte i el predicat (p.35), els quals formen una concatenació d'unitats representades com a

(181) N (p.36 (26))

SN_i SX_i

on "N" no és ni la projecció màxima del SN ni la del SX (de la mateixa manera que O no és ni la projecció del SN subjecte ni la del SV), sinó qualsevol entorn de la predicació (p.36); per una altra banda, hi ha uns subíndexs que assenyalen el lligam entre el subjecte i el predicat.

5.4.4. Alguns problemes generals dels estudis sobre els predicatius

El problema més important que hi ha en els estudis que he treballat sobre els predicatius, és la manca d'amplitud de mires. La pregunta fonamental que ha d'afrontar una teoria sobre els predicatius (i que jo no he vist formulada) és sobre què es pot predicar, què es pot predicar, com i per què. És evident que es pot predicar sobre el subjecte d'una oració, ja que

construir oracions té precisament aquesta finalitat⁹⁸. Ara bé, ¿també es pot predicar sobre l'objecte? És evident que sí. Demonte (1986: 53) diu que hi ha pocs verbs que puguen aparéixer en oracions amb un objecte més un predicatiu: *menjar, pintar, tallar, trobar, vendre, beure* i alguns més de semblants (*devorar*, etc.). Ara bé, més enllà d'aquest grup reduït hi ha un grup fonamental, el que formen els verbs transitius de moviment, els quals no solament permeten que l'objecte tinga locatiu sinó també "modals" (*portar una cosa pansida, tornar-la pansida, enviar-la pansida*, etc.). És ben comprensible que les oracions amb aquests verbs permeten predicatius locatius que en general només afecten l'objecte, ja que el moviment en general no afecta el subjecte. També sembla comprensible que molts verbs puguen aparéixer en oracions on l'objecte tinga un predicatiu comitatiu (*veure un gos amb un gat*). Ara bé, més enllà dels comitatius (que caldria precisar) i del predicatius locatius en relació als verbs de moviment transitius (que possiblement cal estendre a verbs relativament "concrets" com *donar* o *vendre*, i a verbs "abstractes" com *obligar* o *deduir*), ¿quantes classes semàntiques de predicatius poden tenir els objectes? Tampoc no he vist formulada aquesta pregunta, com tampoc no he vist preguntar de què depèn que un objecte pugui tenir predicatius d'una classe semàntica concreta, com ara "modals" (que són els únics que solem estudiar) o instrumentals.

Aquesta absència de marcar els objectius generals a aconseguir fa que en general ens limitem als predicatius del subjecte i els de l'objecte (sobretot els "modals"). Per exemple, Demonte (1986: §1) posa com a condició perquè hi haja predicatius que el SN "subjecte" de la predicació ha de comandar categorialment el "predicat" (condició que pren de Williams (1980)), i tracta de justificar-ho dient que el "complement indirecte" no admet predicatius per

⁹⁸ Demonte (1986: §1.1) condiciona aquesta propietat al fet que els verbs assignen paper temàtic al subjecte (no diu per què), i a la p.53 n.2 diu que quan hi ha oracions amb verbs psicològics que assignen el paper temàtic "tema" al subjecte, aleshores el subjectes no poden tenir predicatius

(i) ??Le temo al terremoto desperto

(ii) ??Me gusta la música cansado

Ara bé, si passem de *témer* a *tenir por* (que és la forma popular en català i que supose que deu assignar el mateix paper temàtic al subjecte), jo trobe ben normal l'oració següent

(iii) Li tinc por desarmat, però no armat

Per una altra banda, a (ii) *me* no és el subjecte, sinó el "complement indirecte".

aquesta raó. Ara bé, aquesta argumentació planteja el problema següent: si el predicatiu és sobre el SN terme de la preposició, ¿per què s'hauria de trobar fora del SP (com veiem a (182)) en compte de trobar-se dins del SP, amb la qual cosa el "SN" terme de la preposició sí que comandaria categorialment el seu predicatiu?

(182) * Juan le regaló el libro [pp a su hermano] [contento] (p.52 (5))

Per una altra banda, aquesta argumentació descansa sobre la pressuposició que el "complement indirecte" no pot tenir predicatius, cosa que no és certa. Hernanz (1988: 9), seguint Alcina i Blecua (1975: 870), diu que els predicatius només poden afectar el subjecte i l'objecte, i posa l'exemple de (183a) (que en realitat és el mateix exemple de Demonte); Hernanz continua dient que alguns lingüistes han assenyalat oracions com (183b)

(183) a. *María regaló bombones a Pepe *contento* (p.12 n.6)

b. A la enferma los cirujanos le extirparon el quiste *anestesiada*
(ídem)

però objecta que hi ha una "possessió" (*el quist de la malalta*), cosa que Hernanz pot dir perquè el "complement indirecte" de (183b) és d'origen. Ara bé, si passem de l'origen al destí, aquesta argumentació esdevé impossible (184a-b); a (184c) hi ha predicatius d'un nom que forma part d'un SP d'origen (*clars i definits*), mentre que a (184d) els adjectius són tots restrictius

(184) a. No entengué res perquè li ho varen dir en estat de coma

b. Li han posat la injecció gitat perquè es mareja

c. Cal que partim d'uns conceptes bàsics clars i definits

d. Cal que partim d'uns conceptes bàsics, clars i definits

Per una altra banda, el mateix número de la revista que conté Hernanz (1988) també conté un article, el de Suñer (1988), on hi ha abundants predicatius que no afecten ni el subjecte ni l'objecte, sinó el terme d'un comitativo-instrumental (el qual al seu torn és un predicatiu del subjecte o de

l'objecte). En transcriu dos exemples, el primer amb un comitatiu que afecta el subjecte (185a) i el segon l'objecte (185b). Segons Radford (1988: 328), aquestes construccions també les havien observades Beukema i Hoekstra (1984); en transcriu dos exemples a (185c-d)

- (185) a. En verano va con el pelo suelto (p.81 (1e))
- b. En la mesa quiero veros con las manos limpias (ídem (f))
- c. With Dick Cavett on television, what's the point in going out?
(Radford (1988 p.328 (140a)))
- d. I don't want you preparing food with your hands dirty (ídem (b))

El segon problema que he trobat és abusar del signe d'agramaticalitat. Més enllà de possibles regles generals (com ara una que hem apuntat a §5.3.1.3: que el SN terme d'una preposició predicativa locativa possiblement no pot tenir un SP predicatiu locatiu), esbrinar l'abast de la predicació em sembla una qüestió molt delicada, i fins i tot una qüestió que en més d'un aspecte podria no tenir límits (i per tant l'ús dels predicatius podria dependre en alguns aspectes de la capacitat lingüística del parlant o de la situació referencial que l'emissor ha de codificar lingüísticament –i per tant de la capacitat de l'investigador d'imaginar-se situacions referencials apropiades). Per exemple, si preguntàvem si l'objecte d'oracions amb *netejar* admet predicatius “modals”, possiblement obtindríem una resposta negativa, ja que a (186a) sembla que no hi ha manera de poder entendre l'adjectiu com a predicatiu. Ara bé, si ens imaginem una taula desmuntable, podem elaborar predicatius com el de (186b); o si ens imaginem que en una casa viuen un parell de persones una de les quals és molt arreu i s'ho deixa tot per totes les bandes, aleshores el predicatiu de (186c) és ben normal

- (186) a. He netejat la taula bruta /, que estava bruta
- b. He netejat la taula sense els cavallets perquè és més fàcil
sense les potes
- c. He netejat la casa plena de trastos, però no ho tornaré a fer
perquè em costa el doble

A causa d'aquestes dificultats no és difícil trobar-se signes d'agramaticalitat on només hi ha (si de cas) mala formació semàntica. Ja ho hem vist a (178), i ara en posarem alguns altres exemples.

Hernanz (1988) diu que els verbs meteorològics no admeten predicatius (187a), però sense eixir-nos-en dels “modals” podem dir (187b); o la mateixa autora tracta de veure qüestions d'aspecte en la agramaticalitat de (187c), encara que podem dir (187d)

- (187) a. * Llovia silencioso (p.12 (18a))
- b. Plovia fort
- c. * Respondió inteligente a la pregunta (p.14 (23b))
- d. Va respondre enfadat a la pregunta que li havien fet⁹⁹

El mateix passa a l'article de Demonte (1986). Ja hem comentat el cas del verb *témer*, i ara en posarem un altre. Demonte (§3.1) creu que en oracions com les de (188a-b) l'adjectiu no pot ser predicatiu. Ara bé, malgrat que *els cotxes solen vendre's nous* [=predicatiu] i *la fruita sol menjar-se madura* [=predicatiu] (que és la raó per qual costa d'entendre que els adjectius de (188a-b) puguen ser predicatius), la possibilitat de poder entendre'ls com a predicatius depén del context (188c-d; canvie la passiva, tan poc popular, per l'activa)

- (188) a. Se vendieron los coches nuevos (p.61 (24b))
- b. Fueron comidas las frutas maduras (p.60 (23b))
- c. He venut el cotxe nou perquè no l'usava i més m'estime no tenir cotxe que tenir-lo parat
- d. Pertot arreu es mengen la fruita madura, excepte en aquesta ciutat, que són tots uns trompellots i se la mengen ben verda. És per això que no en trobes de madura [=restrictiu]

El tercer problema és la “subcategorització”. Hem vist que Chomsky

⁹⁹ Els adjectius de (187) fan tots una “funció adverbial”, cosa que Hernanz nega (p.15). A la n. 57 de §3.4.2 he apuntat una possible explicació del fet que apareguen “formes adjectives” en compte de “formes adverbials”.

(1981) proposava dues estructures per al tipus *considerar un cosa d'una manera*, la que hem vist comentant les oracions de (172: l'objecte i el predicatiu formen una oració sense COMP i FLEX) i la que hem vist a (176: formen un SAdj), però aquestes propostes no afecten el tipus de (173: SN+ [_SV *deixar l'habitació*] + predicatiu del subjecte o de l'objecte). La causa d'aquesta distinció és aquesta: «In the examples (173), however, we continue to assume that the small clause is of the category S rather than AP, since there is no selection of AP by the main verb in this case, presumably» (p.112). És a dir, la causa és la subcategorització. Notem que l'argumentació de Chomsky s'acaba amb un dubte («presumiblement»), cosa habitual (si no constant) en la subcategorització. És basant-se en la subcategorització que Hernanz (1988: 10) dóna les agramaticalitats de (189a-b), encara que podem dir oracions com (189c-f)

- (189) a. * Les estudiantes consideran este examen (11a)
 b. * Declararon el matrimonio (11c)
 c. Els estudinats consideraran la conveniència de fer un examen parcial
 d. Ja he considerat aquesta possibilitat / problema / qüestió / etc.
 e. L'Empar s'ha declarat al Roger
 f. Han declarat la guerra / la veritat / moltes coses / etc.

Per una altra banda, ja hem vist que Chomsky deia a la cita de (176b) que *considerar* subcategoritzava un SAdj, cosa que hem vist a (178) que no és certa.

Si passem de la "subcategorització" a l'exemple que representaria la "no subcategorització", al de (173), també hi ha problemes. Efectivament, en aquesta oració hi ha el verb *deixar*, i si tractem d'adoptar el punt de vista de la subcategorització a través de les "proves" de l'elisió, els clítics, *fer-ho*, etc., hauríem de dir que aquest verb subcategoritza un objecte i un SP (que semànticament seria un destí o posicional). Ara bé (podríem objectar davant d'aquestes observacions), a (173b: *deixar l'habitació buida*) no hi ha un locatiu sinó un "atribut". Aquesta objecció, però, és ben superficial, ja que ¿quina diferència hi ha entre *deixar una cosa en un lloc* i *deixar una cosa*

en un estat ? De sintàctica, cap, i l'única diferència que hi ha no solament és semàntica, sinó també *gradual* : si el destí és un SP que conté un nom concret que és un lloc (190a), diem que hi ha un locatiu; si hi ha un adjectiu (necessàriament abstracte), diem que hi ha un "modal" (190b); i si hi ha un nom abstracte, ja no sabem si hi ha un locatiu o un "modal" (190c)

- (190) a. Va deixar el quadre al menjador
- b. Va deixar el quadre molt ben restaurat
- c. Va deixar el quadre en un estat perfecte

Aquestes observacions ens permeten veure que l'existència d'una duplicitat anterior no deu ser gens casual: el fet que en les oracions amb un verb de moviment transitiu l'objecte pot tenir tant predicatius locatius com predicatius "modals" (dualitat que també hem vist que es dona en el cas de les oracions que contenen *considerar* , i eixint-nos-en d'aquest capítol, en verbs com *posar –posar un llibre dret* , vegeu (29d) de §4.2.3). Tornant a la "subcategorització", cal dir que el verb que Chomsky (1981) va triar com a representant dels modificadors predicatius "no subcategoritzats", sembla que "subcategoritza" el predicatiu.

El quart problema que he trobat és conseqüència de l'absència de criteris clars a l'hora d'explicar l'estructuració sintagmàtica. Deixant de banda autors com Jackendoff (1977) i Bonet i Solà (1986), com que no expliquem per què una categoria X pot modificar una categoria Y i quines implicacions semàntiques té aquesta modificació, sinó que ens basem en nocions espacials (especificadors a l'esquerra, complements a la dreta), en múltiples "proves" i en la "±obligatorietat" dels presumptes modificadors (cosa que ja hem vist que porta a veure no poques vegades com a nuclear el que és perifèric), a causa d'això podem proposar múltiples estructures davant dels predicatius (una oració que no seria una projecció màxima, un SAdj, un subjecte i un predicat que estarien units per una fletxa o subindexats, i un constituent que no formaria part del "SV"), cap de les quals, però, no redueix els predicatius a la raó. Un efecte d'aquesta absència "d'explicació racional" és que podem errar més fàcilment davant de la realitat lingüística. En posaré dos exemples.

Sunyer (1988) intenta classificar en sis grups els SPs encapçalats per la preposició comitativo-instrumental que tenen predicatius del “terme” de la preposició, i quan acaba proposa vacil·lantment d’afegir-hi un altre grup, que exemplifica amb una oració neerlandesa (que pren de van Riemsdijk (1978: 73)) i dues de castellanés

- (191) a. Mit dit schlechte weer kunnen we beter thuis
Amb aquest mal oratge podem nosaltres millor en casa
blijven
quedar-nos
b. Con tal facha, prefiero no ir a bailar (p.86 (14b))
c. Con Juan, uno no sabe nunca qué pensar (ídem (c))

A (191a), l’adjectiu *schlechte* és restrictiu, encara que en determinades condicions comunicatives es pot interpretar com a predicatiu (vegeu §7.4.7). A (191b), el modificador *tal* fa la mateixa funció que hi faria un demostratiu, i els demostratius només poden fer la funció restrictiva, i a (191c) el nom propi no té cap modificador (i per tant no hi pot haver cap predicatiu).

El segon exemple correspon a Chomsky (1981). Davant de les oracions de (192a-b), Chomsky comenta (192c) i proposa l’estructura de (192d)

- (192) a. They gave me [a vase broken into small pieces](p.166 (14iv))
b. They gave me [a vase that was broken into small pieces]
(ídem (v))
c. The bracketed expression is an NP. Comparison of (a) and (b) suggests that in (a) the relative is a small clause in the sense of Williams (...1975), with the structure of (d), [i on] NP* is ungoverned and lacks Case (p.167)
d. [NP [NP a vase] [S’ [S NP* [AP [A broken] into small pieces]]]]
(p.167 (15))

Deixant de banda l’anàlisi de l’estructura de (192d) (i la redacció de (192c), que sembla que està equivocada, car a (192a) no hi ha cap relativa), el que

m'interessa és saber com és possible que la relativa de (192b) pugui ser predicativa sense anar entre pauses. Com que no crec que aquesta norma fonètica canviï del català a l'anglès, podríem pensar que l'error es troba a (191a). Si tenim en compte que els adjectius restrictius van a l'esquerra del nom en anglès, el modificador adjectiu d'aquesta oració sembla predicatiu, però si també tenim en compte que quan són "constituents pesats" (que és el cas de (191a)) poden traslladar-se a la dreta, haurem de dir que des del punt de vista del receptor aquesta oració és ambigua en anglès, de tal manera que si la diu un restaurador és possible que el SAdj siga restrictiu (sempre que el context siga adequat, és clar), però si la diu una persona que s'ha comprat el vas com a adornament, aleshores serà predicativa. I bé, si tenim en compte aquestes dades, ja no tenim per què arribar a una conclusió tan excepcional com és dir que una relativa sense pauses formaria una "clàusula petita". Vet ací un altre exemple d'un ús precís en relació al vocabulari de les oracions relatives: parlant de la coindexació en relació a aquestes oracions, Chomsky (1982 p.13 n.11) diu els fragments de (193b) en relació al "segment" de (193a)

(193) a. [the man]_i [who]_j John saw *t_j*]

b. The general principle of relative clause interpretation that applies to... LF will determine that the relative clause... is *predicated* of the head... The rule of *predication* identifies *i* and *j* (p.92; subratllats meus)

Com que aquest "segment" no apareix inserit en una oració, no podem saber segur si l'oració de relatiu és un modificador restrictiu o predicatiu, però l'absència de coma a (193a) i el fet que estiguem parlant de les oracions de relatiu en general, fa pensar que es tracta de les oracions de relatiu més comunes, les *especificatives* segons la tradició, les quals *restringeixen* l'abast referencial del nucli modificat, però no hi fan cap *predicació*.

5.5. SOBRE LES LLENGÜES “NO CONFIGURACIONALS” I EL SV

5.5.1. Introducció

Els estudis i comentaris sobre el “paràmetre de la configuracionalitat” forneixen no poques anècdotes, i començarem per veure'n tres. Aquest hipotètic paràmetre sol associar-se amb la dualitat *llengües d'ordre fix / llengües d'ordre lliure* ; un exemple de les primeres seria l'anglès, i un exemple de les segones serien les llengües no configuracionals. Ara bé, si tenim en compte en primer lloc que segons Greenberg (1963) les llengües d'ordre V S O traslladen a l'esquerra l'element afectat per una interrogació parcial (universal núm. 12), propietat que també tenen la majoria absoluta de les llengües S V O (taula núm. 3), però que les llengües S O V (que solen ser les “no configuracionals”) no fan aquest moviment (universal núm. 12); i si tenim en compte en segon lloc que l'anglès té aquest moviment, i també una propietat que no és universal i qui sap si més aviat local (traslladar els SPs restrictius a l'esquerra del nucli nominal i elidir la preposició), aleshores haurem de deduir que l'anglès, «the most fixed-word-order language currently under study» (Williams (1984: 649)), pot fer no pocs moviments que les llengües d'ordre lliure no poden fer. A (19) de §6.1.3.4 veurem que aquesta llengua d'ordre tan fix pot separar el “terme” de la preposició i posar-lo a l'esquerra de l'oració, cosa que el català (d'ordre més lliure) no pot fer.

La segona anècdota la desenvoluparem a partir de Bartra (1985). Aquesta autora diu que «la propietat fonamental que diferencia les llengües W* [no configuracionals] de les llengües X' [configuracionals] és l'absència d'un component categorial¹⁰⁰ i, per tant, d'un ordre bàsic de mots o constituents» (p.204), cosa que té dues implicacions, una de les quals és que les llengües no configuracionals no tenen «regles transformacionals» (p.204). I bé, si tenim en compte que «el component categorial» és (o hauria de ser) aquella part de la Gramàtica que desenvolupa l'estructuració

¹⁰⁰ Una afirmació semblant hi ha a Stowell (1981: 78). Aquest autor aprofita aquesta propietat de les llengües no configuracionals, tan inversemblant, per fer aquesta proposta: estendre-la a les llengües configuracionals (ps.84-85). Chomsky (1981: 94) diu, citant un dels estudiosos d'aquestes llengües, que «tenen una base no ordenada».

sintagmàtica, haurem de concloure que les llengües no configuracionals són aquelles que no tenen estructuració sintagmàtica (ni per tant Sintaxi). Per una altra banda, en la mesura que aquestes llengües no tenen «un ordre bàsic», es comprén que no tinguen (*ni necessiten*) «regles transformacionals» (encara que admeten certs “ordres”: els elements afectats per una interrogació parcial no poden trobar-se a l'esquerra de l'oració).

I la tercera anècdota és l'etiqueta “scrambling”, que un diccionari anglés defineix com a «confused and irregular» i Anna Bartra adapta com a “capgirament” (1985: 203), encara que segons el que veurem equivaldria a una ordre d'aquest estil: *desordeneu allò que prèviament havíeu ordenat*. Vet ací un fragment de Stowell (1981): «In a non-configurational language, overt evidence in the primary data would motivate some sort of scrambling rule –appropriately constrained– to derive the free constituent order observed at Surface Structure» (p.77). Com que aquesta regla és tan poc raonable (com no poques de les propietats que atribuïm a les llengües “no configuracionals”), no és estrany que els seus usuaris n'hagen de malparlar (encara que no deixen d'usar-la; vegeu Stowell (1981 p.77 n.10) i Bartra (1985: 203)).

Si hem de tractar les “llengües no configuracionals”, primer que res cal saber què vol dir aquesta etiqueta, qüestió que el lector generativista no pot aclarir fàcilment. Horn, un autor que segons ell es troba entre el Generativisme i la Gramàtica Funcional, fa una síntesi de diversos estudis (1988 cap. I §2), de la qual destacarem tres factors. Hi ha tota una sèrie de trets de les llengües configuracionals que també tenen les no configuracionals: certes regles de moviment (per exemple en la passiva), estructures de control del subjecte de l'infinitiu, relacions anafòriques (ps.7-9). Serien elements diferenciadors l'ordre de les no configuracionals (relativament lliure), la presència de cas, elements discontinus i poques evidències de moviment. Ara bé, tots aquests trets serien relatius; per exemple, no hi hauria cap llengua amb l'ordre totalment lliure ni llengües en què els constituents oracionals no es puguen moure (p.4). Ja veu el lector que l'hipotètic paràmetre de la configuracionalitat és ben vague, potser perquè es veu com una qüestió *gradual* : «there are probably degrees of

non-configurationality» (p.4), opinió que també té un dels estudiosos d'aquestes llengües (vegeu Bartra (1985: 202)). En realitat, tot això de «l'ordre lliure» (que és un «mite» segons López (1983: 149) en relació al llatí, i que en general és, segons la meua opinió, una expressió sense cap ni peus perquè nega una qüestió tan fonamental com és l'ordre, vegeu §4.2.5) és ben secundari, i el problema central és aquest: «the crucial difference... is the structural subject / object asymmetry» (ps. 6-7), és a dir, l'oposició S V O / S O V. Aquest problema té la implicació següent

(194) The characteristic that they all [les llengües no configuracionals] share, and which distinguishes them from configurational languages like English, is the absence of various syntactic categories, *in particular, the VP category*, at the surface structure level. It is claimed that this lack exists at all levels of structure (p.6; subratllat meu)

La qüestió, per tant, és la presència / absència del SV. Vegem com ha tractat Chomsky el "paràmetre de la configuracionalitat".

5.5.2. El tractament de Chomsky (1981) de les llengües no configuracionals

Chomsky sap que la qüestió crucial és el concepte "SV", i per això comença el tractament de les llengües no configuracionals amb aquestes paraules: «A crucial assumption throughout has been that there is a category VP in the X-bar system of the base, thus permitting GFs to be defined in terms of structural configurations. But there are languages in which this does not seem to be true» (ps.127-128). Chomsky continua per esmentar una proposta segons la qual aquestes llengües tindrien un «SV discontinu», i suggereix de millorar-la establint la condició que la recció s'efectuaria per superíndexs, però després l'abandona, potser perquè aquesta proposta no soluciona res si no expliquem per quines raons el SV hauria de ser discontinu en quasi la meitat de les llengües¹⁰¹.

¹⁰¹ Segons Greenberg (1963: 77) l'ordre S O V és quasi tan normal com el de S V O, contra l'ordre V S O, que és una «minoria definida».

La proposta de Chomsky segueix els següents passos. Primer proposa que «la regla central de la base» seria (195a), on “W*” és una «sequence of zero or more categories that are maximal projections (let us say, NP or S')» (p.128). Aquesta regla generaria l'estructura oracional de (195b) (on «S» equival a «S'» i a «V'»)

- (195) a. $X' \rightarrow W^* X$ (p.128 (1))
 b. $[S NP_1 NP_2 \dots NP_n V]$ (ídem (2))

Aquestes regles sintàctiques plantegen molts problemes, dels quals només n'esmentarem ara un: allò que en les “nostres” llengües intentem explicar usant entre quatre i nou nivells¹⁰², en les llengües no configuracionals s'explicaria només a través d'un nivell: ja podem comprendre per què unes pàgines després Chomsky dirà que el japonés (que és la llengua que tria com a exemple de llengua no configuracional) és una llengua que té l'estructura profunda *plana* («flat», p. 132), ja que a (195b) hi ha una tirallonga d'elements sense estructura. Observem de passada que a la regla oracional de (195b) ha esdevingut nucli de l'oració aquella categoria que sempre es troba a la vora de ser-ho, el verb (encara que Chomsky no col.loca l'etiqueta V' sinó O).

L'estructuració sintagmàtica del japonés seria especial, però no el seu diccionari ni els papers temàtics que conté cada entrada del diccionari, els quals serien segons Chomsky «essencialment» els mateixos de l'anglès (p.128). A causa d'això, «the basic difference between Japanese and English... is that the configurations that determine GFs... are not represented in the syntax in the X-bar system in D- or S-structures in Japanese» (p.129). Segons la meua opinió, aquesta diferència entre les llengües configuracionals i les no configuracionals no ens hauria de preocupar, ja que les funcions del tipus “subjecte” no són factors determinants de l'estructuració sintagmàtica, sinó solament un efecte; el que sí que ens

¹⁰² Els quatre nivells ixen de la manera següent: tres del SV (complements, adjunts i especificadors) i un de l'oració (entesa com a SN SV). Els nou corresponen al SV, SFLEX i SCOMP (tres nivells a cada sintagma).

hauria de preocupar és saber quina estructura oracional té la llengua japonesa, ja que és ben dubtós que tinga una "estructura plana" (que en realitat és una "no estructura"), preocupació, per una altra banda, que podria ajudar-nos a comprendre l'estructura oracional de les "nostres" llengües. Tanmateix, com que el Generativisme dels anys 80 ha tendit a "assumir" encobertament les "funcions" de la Gramàtica Funcional (§5.2.10.1) i a usar aquests conceptes postsintàctics en l'explicació sintàctica (com ara en la teoria del control), Chomsky es veu obligat a preocupar-se i tractar de proposar algun sistema que "assigne les funcions" en les llengües no configuracionals. Vet ací la seua proposta

(196) The D-structure assigns GF- θ . For English, the assignment is direct, given the configurations... For Japanese, we may take the assignment to be random, which is to say that order is irrelevant. In each case, take $NP_1 = [NP, S]$ and $NP_2 = [NP, VP]$. Assuming essentially the same Case-assignment rules in the two languages, NP_1 receives nominative Case and NP_2 objective Case... In both languages, θ -roles are assigned on the basis of GF- θ , in the obvious way (p.129)

¿Com hem d'interpretar aquest fragment? És a dir: ¿què és "SN₁" i "SN₂"? Crec que només hi ha dues possibilitats de contestar aquesta pregunta: o bé SN₁ és el primer SN de l'oració, SN₂ el segon, etc., o bé no és això. Si és la primera possibilitat, aleshores aquesta assignació seria un caos, ja que en japonés tant pot aparéixer primer el subjecte com l'objecte, i si apareix primer l'objecte, segons l'assignació que estem considerant seria el subjecte. Per una altra banda, com que segons la cita de (196) l'assignació dels casos i dels papers temàtics dependria de les funcions, en una oració que tingués l'ordre *la paret el pinzell pinta*, resultaria que diria *la paret pinta el pinzell*, i no *el pinzell pinta la paret*. I si no és aquesta possibilitat (és a dir, si el primer SN de l'oració no té per què ser necessàriament el subjecte), aleshores Chomsky hauria d'haver explicat seguint quins criteris

s'han d'assignar les funcions¹⁰³ , però Chomsky es limita a donar aquesta regla (supose que adreçada a "certs" constituents oracionals –encara que no diem quins són¹⁰⁴): «assume a GF» (p.129 (6)). Com que els exemples que posa Chomsky fan pensar que és la primera possibilitat (el primer SN que apareix a l'oració és el subjecte, etc.), cal fer aquesta observació: que el sistema que proposa Chomsky seria perfecte si el japonés tingués les propietats contràries de les que li atribuïm: que fos "d'ordre fix", de tal manera que el primer subjecte de l'oració hagués de ser forçosament el subjecte, el segon l'objecte, i "etc."

És possible que el desllorigador d'aquest conflicte es trobe a l'inici de la cita de (196): l'estructura profunda assigna *FG-θ*. A §5.2.10.1 hem vist com s'establí una interdependència tautològica entre les funcions i els papers temàtics, de tal manera que allò que era inicialment un concepte purament configuracional (1965), acaba sent un concepte mig configuracional mig semàntic (i allò que és inicialment un concepte purament semàntic –vegeu a §5.3.1.1 les cites de Bonet i Solà–, esdevé mig semàntic mig sintàctic –vegeu els comentaris sobre les cites de (101) i (102) de §5.2.10.1). Si entenem que l'expressió *FG-θ* no té res a veure amb la semàntica (encara que aleshores hauríem d'explicar què vol dir "subjecte" en les llengües no configuracionals), jo trobe que el raonament que hem fet és correcte; i si té relació amb la semàntica, seria un concepte purament semàntic, ja que a les llengües no configuracionals no hi ha configuracions. En aquest cas cal fer una pregunta i una observació. La pregunta és per què a la cita de (196) s'assignen dues voltes els papers temàtics, primer amb les funcions i al final sols¹⁰⁵ . I l'observació és que en aquesta anàlisi de les llengües no configuracionals arribem allà on havíem d'arribar: a posar la "teoria temàtica"

¹⁰³ Excepte que la paraula *random* («fortuït, casual, fet a l'atzar o sense pensar-hi, sense ordre ni concert» segons Oliva i Buxton (1983)) tinga molta més importància (encara que aleshores no veig per a què volem unes funcions que podem assignar de qualsevol manera).

¹⁰⁴ No cal dir que això no és casual. Com que en les llengües configuracionals només parlem de "subjecte, objecte, etc.", ara només ens preocupem del subjecte i l'objecte.

¹⁰⁵ La resposta es deu trobar a l'anàlisi de la teoria temàtica que hem fet a §5.3.1.1: els papers temàtics són independents de les relacions sintàctiques; primer s'assignen a una posició que no té res (i per tant no és una posició), i després un "argument" ocupa aquesta posició i rep el paper temàtic.

(i uns altres elements que veurem en el pròxim punt) en el centre de la Gramàtica, i a bandejar l'estructuració sintagmàtica, degradada a una tirallonga de constituents sense estructura. Vegeu els comentaris sobre la cita de (104) de §5.2.10.2 en relació als problemes que planteja la noció de "subjecte" en les llengües no configuracionals.

5.5.3. ¿Hi ha d'haver ordre en l'estudi de l'ordre?

Sintetitzaré l'opinió que he donat a §4.2.5 sobre l'ordre: és una qüestió tan fonamental com complicada, car hi intervenen diversos factors, de tal manera que l'estudi de l'ordre s'ha de parcel·lar; en aquesta parcel·lació hi ha prioritats (i per tant hi ha ordre en l'estudi de l'ordre), i la primera parcel·la és la de la Sintaxi. L'objectiu d'aquest punt és tractar de veure si dins de l'ordre de la Sintaxi hi ha algun ordre fonamental.

Solem parlar prou sovint de "l'esquerra i la dreta d'un constituent", i fer equivaldre aquesta expressió a tres "posicions", la que ocupa el constituent i les dels costats (que són posicions en la mesura que hi haja més constituents –excepte que raonem el contrari). Aquestes expressions han anat en auge, i avui es parla com ara de "la direccionalitat de la recció" (Rosselló (s.d. ps. 120, 130, etc.), en el sentit que es pot regir o bé cap a la dreta (per exemple, en català el verb regiria l'objecte anant cap a la dreta) o bé cap a l'esquerra (a les llengües S O V el verb regiria l'objecte cap a l'esquerra). Ens hi aturarem un moment, ja que això ens permetrà de rectificar una convenció que jo trobe defectuosa. És molt comú parlar de llengües "V S O", expressió que només afecta tres constituents de l'oració, el subjecte, l'objecte i el verb. Ara bé, en una oració és factible que hi haja molts més constituents (SPs de moltes classes semàntiques, adjectius predicatius i adverbis). És molt possible que la reducció de Greenberg (que usava aquestes convencions) a aquests tres elements siga encertada, però perquè fos més efectiva caldria usar punts suspensius després de l'objecte. Per exemple, si un lingüista diu que una llengua determinada té l'ordre "S O V", el receptor no pot estar segur si el verb ocuparà (normalment) la dreta de l'oració (i per tant a la dreta del verb no hi haurà res –normalment), o si el

verb es troba a la dreta del subjecte i l'objecte, i la resta de constituents oracionals van a la dreta del verb. La lectura i els exemples fan pensar que és la primera opció (el verb a la dreta de l'oració), però la notació "S O... V" (o S V O..., etc.) evitaria equívocs, que és el que deu haver passat en la "recció cap a l'esquerra". En català el verb podria regir l'objecte, ja que en condicions comunicatives no marcades apareix (o sol aparéixer si més no) a la dreta del verb, però és molt dubtós que en una llengua S O... V el verb pugui regir l'objecte (que és el que diu Rosselló i més autors), ja que entre l'objecte i el verb hi haurà possiblement allò que anomenem "adjunts del verb" (és a dir, els "complements circumstancials", que teòricament en poden ser molts en una oració), i solem creure que els "complements" d'una categoria s'han de trobar immediatament abans o després de la categoria, però no a l'altra banda dels "adjunts".

La "direccionalitat de la recció" es relaciona molt amb la regla que Chomsky dona per a les llengües no configuracionals: $X' \rightarrow W^* X$; és a dir, els complements de tota categoria es troben a l'esquerra de la categoria. La relació espacial entre els complements i el nucli és una qüestió que es veu com a "variació paramètrica" (Chomsky (1981: 28 i 95). Ara bé, aquest hipotètic paràmetre no sembla fàcil de fixar, ja que Chomsky i Radford proposen el contrari parlant de la seua pròpia llengua; concretament, Chomsky (1981: 95) diu que en anglés els complements segueixen el nucli, però Radford (1988: 40) proposa «modificador+nucli»¹⁰⁶. La raó d'aquesta discrepància és simple: Chomsky devia donar la seua regla pensant sobretot en el SV, i Radford la diu parlant de l'adjectiu i l'adverbi (encara que en anglés els adverbis també poden anar a la dreta dels constituents sobre els quals incideix).

Els exemples anteriors vénen bé per introduir la qüestió que m'interessa: les paraules "dreta" i "esquerra" (i en general totes les nocions espacials), ¿a què es refereixen? La resposta sembla evident: al paper, la pissarra i la pantalla de l'ordinador que usem els lingüistes. Ara bé, en la mesura que la

¹⁰⁶ El fet que Chomsky parli de "complements" i Radford de "modificadors" no implica massa; per exemple, els adjunts verbals no són "complements", i contra el criteri de Radford, solen anar en anglés a la dreta del verb; o els "complements" del nom poden anar en anglés a l'esquerra perfectament (contra el criteri de Chomsky).

teoria lingüística ha d'explicar la competència del parlant, el que interessa no és el paper sinó la ment. Això sembla una observació trivial, però potser no està de sobres dir-la, ja que el fet que treballem constantment sobre el paper pot fer oblidar la ment (i més factors, que és el que deu haver passat en la fórmula "S O V" i la "recció cap a l'esquerra"). I bé, ¿quina relació tenen les nocions espacials i la ment, concretament l'espai i la generació d'oracions en la ment de l'emissor? Jo diria que cap. En la ment del parlant no crec que hi haja "dreta" i "esquerra", sinó *abans* i *després*, és a dir, no hi deu haver nocions espacials sinó nocions temporals: el moment en què comença la generació d'una oració i el moment en què s'acaba, i quina relació hi ha entre aquest procés temporal i l'estructura sintàctica.

Si ens mirem la Sintaxi des d'aquest punt de vista, ¿què hi haurà primer (en el temps), el nucli o la perifèria? Sembla evident que el nucli. Si jo genere el segment *casa gran*, el més normal és que a través de la vista, el record o la imaginació pense primer en un objecte o concepte i després en una qualitat d'aquest objecte o concepte que tinc en la ment; notem que és molt difícil imaginar la referència de l'adjectiu *gran* o del SP *de calç* sense associar-la a un objecte o concepte, i per tant sembla que el procés normal és primer focalitzar un objecte o concepte del món referencial, i després focalitzar les qualitats d'aquest objecte o concepte (de les quals l'emissor en dirà tantes com crega necessari perquè el receptor es faça la idea que interessa a l'emissor). El mateix passa si passem del nivell de la restricció al nivell de la predicació. Si jo genere el segment *una agulla en un didal*, és perquè a l'hora de generar aquest segment he focalitzat l'agulla, i després dic una cosa en relació a aquesta agulla. No sé si també serà possible fer el contrari; per exemple, si un poeta està fent un poema rimat i vol fer rimar com ara el nom *floc* amb la forma verbal *moc* (de *moure*), pot fer operacions lingüístiques estranyíssimes per tal d'arribar-hi. Això, però, és un procés excepcional que no veig per quines raons hauria d'existir en l'elaboració habitual d'oracions. En resum: en l'elaboració habitual d'oracions sembla que no podem pensar sobre una cosa que encara no hem pensat.

Si tenim en compte aquestes observacions i prescindim provisionalment de la preposició, del verb i de "l'adverbi", jo crec que podríem començar a fer

observacions interessants sobre l'ordre al si de les oracions. Per exemple, el subjecte (que és el nucli de l'oració segons aquest treball) és el primer constituent de l'oració en condicions comunicatives no marcades (universal núm. 1 de Greenberg)¹⁰⁷ ; de la mateixa manera, els predicatius de l'objecte o de qualsevol SP de l'oració solen anar després del nucli sobre el qual prediquen (i és molt possible que en diversos casos ni tan sols puguin passar a l'esquerra del nucli per exigències de la comunicació, com ara en els comitatius –tipus *amb el fill en els braços* , ? *en els braços amb el fill* , ? *amb en els braços el fill*). Per una altra banda, els modificadors predicatius d'un nom han de venir després dels restrictius, ja que l'emissor no pot predicar sense saber primer sobre què predicar, i per tant ha de generar primer els modificadors restrictius. Aquestes líniès hipotèticament universals que estic dibuixant, tan simples, tenen problemes en relació als modificadors restrictius. Per exemple, en el cas del català apareixen primer els especificadors que el nom en la cadena fònica; o en moltes llengües tots els modificadors restrictius apareixen primer que el nom. Ara bé, aquestes excepcions podrien deixar de ser-ho si sabem explicar per quina raó l'emissor diria abans del nom aquests modificadors (vegeu algunes observacions sobre aquesta qüestió a §7.4.2). En poques paraules: la funció del lingüista (en aquest cas i en tots) és buscar hipòtesis generals versemblants i explicatives a partir de la diversitat aparent, i després tractar d'explicar un a un els casos que s'aparten de la hipòtesi general.

Seguint per aquest camí podríem arribar a una hipòtesi forta sobre la qual haurien d'opinar els psicòlegs: la hipòtesi que tots els parlants de totes les llengües generarien les oracions seguint les mateixes regles, i un cop generada una oració, abans de dir-la hi faríem dues classes de moviment: els uns obligatoris, que dependrien de factors sintàctics locals (bàsicament la posició dels restrictius, de la preposició i del verb), i els altres opcionals (a partir de les necessitats comunicatives remàtiques)¹⁰⁸ . Aquest camí porta més lluny d'on jo puc arribar ara, i per tant l'he de deixar, però si les

¹⁰⁷ Greenberg (1963 p.77 n.5) assenyala algunes excepcions. Ara bé, jo apuntaria que el dia que aclarim les "llengües ergatives", aquestes excepcions podrien deixar de ser-ho.

¹⁰⁸ En qualsevol cas, però, els moviments no es podrien fer a la babalà ("ordre lliure"), sinó seguint regles que és feina dels lingüistes descobrir quines són.

observacions bàsiques d'aquest punt són correctes, podríem elaborar regles sobre l'ordre sintàctic com les següents (on encara prescindeixc de la preposició, del verb i "l'adverbi")

- (197) a. El nucli es genera abans que la perifèria.
b. L'ordre universal és aquest:
nom + modificadors restrictius + modificadors predicatius¹⁰⁹ .
c. Un efecte de (197a-b) és que tota oració comença per la generació del subjecte
d. Els restrictius poden aparèixer en la cadena parlada abans del nom, possibilitat que depèn de factors sintàctics i de determinades relacions entre l'emissor i el receptor.
e. El nom restringit i els predicatius del nom restringit tenen propietats de moviment a causa de les necessitats comunicatives remàtiques.

Pel que fa a la terminologia, no cal dir que el fet que l'elaboració d'oracions siga possiblement temporal, no ens priva d'usar termes espacials, tan còmodes, però sabent que és una convenció, i una convenció que ni tan sols és universal, car l'associació "esquerra-abans" és efecte de començar a escriure per l'esquerra, i per tant en la cultura àrab l'associació és la inversa: "dreta-abans".

Voldria acabar aquest punt retornant a les llengües pretesament "no configuracionals". Aquestes llengües són llengües com qualsevol altra: llengües que tenen quatre categories sintàctiques que es poden definir (i s'han de definir) com en qualsevol altra llengua. És el concepte "SV" el que fa tornar problemàtiques aquestes llengües. Hi ha una cosa inqüestionable: que l'oració és subjecte+"predicat", però la qüestió és saber què vol dir sintàcticament "predicat" (que és una paraula ben problemàtica: vegeu §5.4.1). El Generativisme ha interpretat per "assumpció" (vegeu la cita de (101) o el principi de §5.5.1) que "predicat" vol dir "SV", però davant del fet que les llengües d'ordre S O...V no es presten ni poc ni molt a emmotlar-s'hi, en compte de qüestionar aquesta "assumpció" (que s'acobla tan bé a la

¹⁰⁹ Pel que fa als "especificadors", vegeu §7.4.

“subcategorització”), hem deixat xafades o *planes* moltíssimes de les nostres llengües, i hem recorregut a argumentacions com aquesta: «At LF, there is always a category VP; languages are of the subject-predicate form at LF. In configurational languages, VP appears as a category in syntactic structures as well» (Chomsky (1981: 137)), cosa no estranya, ja que la “teoria temàtica” i la “forma lògica” no solament són el cor de la Gramàtica, sinó també la part universal (vegeu el final de §5.5.2 en relació a la “teoria temàtica”, i §5.3.4.2 en relació a la “forma lògica”).

5.5.4. Dues defenses del “sintagma verbal”

5.5.4.1. Introducció

El concepte “sintagma verbal” es pot estudiar des de dos punts de vista, l’un “extern” (què és el SV i per què és) i l’altre “intern” (què hi ha i què hi fa). El punt de vista que tractarem ací és el primer (què és i per què és), però voldria dir en relació a l’altre punt de vista que segons la meua opinió continua tenint valor la denúncia que han fet dos investigadors catalans, Anna Bartra i Josep Maria Brucart: que en general no ens preocupem per estudiar exhaustivament els constituents del SV, i quan ens en ocupem «en rares ocasions», ho fem «sense establir unes línies generals i contrastables», de tal manera que no arribem ni a «assolir... el nivell més baix d’adequació descriptiva» (1982: 92-93). No cal dir que en la mesura que tenim poc d’interés per estudiar el SV, si no «exhaustivament» com a mínim “d’una manera mínimament ampla”, com que el SV és pràcticament tota l’oració, voldrà dir que considerem poques voltes la complexitat estructural a què poden arribar les oracions. Potser és aquest interès escàs per estudiar *tot* el SV el que explica actuacions com ara que diversos investigadors hagen arribat a proposar que el SV tindria un sol nivell de projecció (cosa que fins i tot invalida l’oposició “subcategorització / no subcategorització”; vegeu la n. 62 de §5.2.9.2), o que deixem fora del SV els predicatius adjectius del subjecte (§5.3.1.3) o de l’objecte (cosa que fa pensar que el SV es redueix al verb i l’objecte; vegeu els comentaris sobre

(173) de §5.4.2).

Des d'un punt de vista "extern", tendim a trobar "natural" l'existència del SV, i deu ser per això que escassegen les defenses (i els atacs) d'aquest concepte. A §1.4.10 hem comentat una opinió de Chomsky (1957: 32) segons la qual l'oració es dividiria en SN i SV perquè no hi havia manera de fer dependre l'un de l'altre, ja que cadascun podia contenir l'altre. Chomsky no va explicar aquesta opinió (que només afecta la divisió de l'oració en "SN SV", no l'existència del SV), encara que és fàcil deduir una de les dues inclusions: el SV no pot dependre del SN subjecte perquè pot contenir un SN, l'objecte (el qual, però, segons §5.3.2 seria un SP). En els pròxims punts comentarem les dues defenses que conec sobre el concepte "SV".

5.5.4.2. La defensa de Chomsky (1986a)

Chomsky (1986a: 59) assenyala que la relació entre el subjecte i l'objecte amb el verb és diferent: entre l'objecte i el verb és directa, i entre el subjecte i el verb és indirecta, a través del SV¹¹⁰. Chomsky continua dient que aquestes relacions són una «assumpció»¹¹¹, cosa no estranya: si no definim les categories sintàctiques i les relacions que estableixen quan es combinen, qualsevol model d'estructuració sintagmàtica que proposem (i part d'aquest model) serà una "assumpció" que descansarà en una sèrie de "proves" basades en general en observacions empíriques que assenyalen fenòmens lingüístics que no podem explicar.

La primera prova que aporta Chomsky afecta el tèrbol món del moviment: que només es poden moure sintagmes, però no parts d'un sintagma, i com que en anglés "V+objecte" es pot moure, doncs cal deduir que «is a phrase, a VP» (p.59)

¹¹⁰ No cal dir que aquesta opinió és una conseqüència de creure que l'estructura oracional és $O \rightarrow SN SV, V' \rightarrow V SN \dots$. Observeu, per una altra banda, que Chomsky es limitarà a parlar del verb i l'objecte en tota la defensa.

¹¹¹ Concretament, una «assumpció empírica», cosa que jo no veig clara: jo diria que les "assumpcions" (=axiomes) són *teòriques*.

- (198) a. John wanted to win the race, and [win the race] he did e
(p.59 (8))
b. Em donaràs dues taronges
c. Me'n donaràs dues, de taronges

El primer problema d'aquesta argumentació és que no és veritat que només els sintagmes es puguin moure, ja que partint del concepte generativista de SN (N, més els modificadors restrictius) veiem a (198c) com el català pot separar el nucli nominal (*taronges*) del seu especificador quantificador (*dues*) per tal de remarcar que la part més remàtica de l'oració de (198b) no és l'objecte, sinó solament el seu especificador quantificador. Per una altra banda, encara que no es pogués moure una part d'un sintagma, de l'argumentació de Chomsky no es podria deduir pas que *win the race* seria un SV, sinó solament un sintagma. Ja veurem com aquest error és molt recurrent en les dues defenses, segurament perquè estem molt convençuts de l'existència del SV.

La segona prova de Chomsky pretén ser semàntica. Davant de les dues oracions que hi ha a (199a), *threw the ball* assignaria el paper temàtic "agent", cosa que no passa quan hi ha *threw a fit*. D'observacions com aquesta, Chomsky dedueix que el verb i l'objecte tenen significat com a unitat, i aquesta unitat semàntica determinaria composicionalment el paper temàtic del subjecte. I finalment conclou (199b)

- (199) a. John threw the ball / a fit (adaptació de p.59 (9))
b. This makes sense on the assumption that the verb-object string is a phrase, a VP, which is given a meaning and the capacity to assign a semantic role as a unit... (p.60)
c. La pilota que va llançar el Pere em va tocar el nas
d. ¡Ja m'has tocat el nas!

Deixant de banda els papers temàtics, la qüestió semàntica de fons és que hi ha una interdependència entre el subjecte, l'objecte i el verb, i aquesta interdependència causa no solament que el conjunt "verb+objecte" pugui

condicionar la interpretació del subjecte (mirant-ho des del receptor), sinó també que el conjunt "subjecte+verb" pugui condicionar la interpretació de l'objecte. En el cas de (199c), el fet que el subjecte siga referencialment un objecte en moviment (*la pilota que va llançar el Pere*) recomana que interpretem l'objecte oracional (*el nas*) físicament, però com que el subjecte de (199d) és humà, hi ha dues maneres d'interpretar l'objecte oracional, segons que prenguem referencialment el subjecte humà com a objecte físic o com a entitat psíquica. I bé, la qüestió crucial és aquesta: ¿com podem explicar sintàcticament les interrelacions semàntiques que hi ha entre el subjecte, l'objecte i el verb (sense oblidar les altres parts del "predicat")? En relació a la conclusió de (199b) cal dir el mateix que abans: que encara que el raonament de Chomsky fos correcte, podríem deduir que el verb i l'objecte de (199a) formen un sintagma, però no necessàriament un SV.

La tercera «evidència» és fonètica: «prosodic contours, for example, commonly apply to NP and to the unit V-NP» (p.60). No hi ha dubte que la investigació sintàctica ha de tenir en compte la fonètica sintàctica (cosa que estem fent en aquest treball), però tampoc no n'hi ha que el camp de la fonètica sintàctica és perillós perquè no és fàcilment objectivable. Per exemple, jo he vist com dos professors de Lingüística, l'un a València i l'altre a Barcelona, intentaven (infructuosament) convèncer els alumnes del fet que entre l'objecte i els seus predicatius adjectius hi hauria una pausa, petita però pausa. En el cas de la «evidència» de Chomsky, ell mateix parla de «comunament», i aquests «contorns prosòdics» jo diria que no s'apliquen al subjecte i el "predicat", sinó que es poden aplicar (opcionalment) a la part més temàtica de l'oració (que pot ser tant el subjecte com qualsevol dels seus predicatius –i encara més constituents oracionals). És a dir, en una oració com ara (200a) (que té cinc síl.labes), jo no veig que hi haja d'haver cap diferència fonètica entre el subjecte i el "predicat", però a l'oració de (200b) tendirem a fer una pausa (que podem aprofitar per inspirar) entre el tema (vuit síl.labes) i el rema (vuit síl.labes)

(200) a. El Pep duu el martell

b. En la casa de què parlem viu un capità de vaixell

La darrera prova (que segons Chomsky pertany a «una classe d'evidència més abstracta», p.60) afecta els “pronominals”, que poden tenir un abast supraoracional i formen part de la “teoria del lligam”. No puc entrar en l'anàlisi d'aquesta teoria, però cal dir que el raonament de Chomsky porta a una conseqüència indesitjable, i que l'exemple en què es fonamenta no és clar. Davant de l'oració de (201a) i a partir de la regla de (201b)

(201) a. [John's mother] loves him (p. 61 (12))

b. A pronoun cannot take an element of its domain as its antecedent (p.60 (10))

Chomsky observa que *him* pren *John* com a antecedent a (201a), per la qual cosa *John's mother* i *loves him* han de ser «dominis» diferents. Aquest raonament porta a una conclusió indesitjable: que l'oració ha de ser forçosament una construcció exocèntrica, car si fos la projecció màxima d'alguna categoria (ben entès: excloses les “pseudocategories” COMP i FLEX), sembla que hi hauria un sol «domini», cosa que contradiria el resultat de la interacció entre la regla de (201b) i l'exemple de (201a). Potser l'origen del problema es troba a l'oració de (202a) (traducció catalana de (201a)), en què jo (i diversos parlants que he consultat) no veig gens clar que el clític *el* pugui prendre com a antecedent *el Joan*. Tractem d'imaginar diversos contextos comunicatius. Si estem parlant d'una persona concreta, el Joan, i volem dir que sa mare l'estima, jo no diria (202a), sinó (202b) (on tant el possessiu com el clític remetent a la persona de què estem parlant). Si no estem parlant d'aquesta persona, aleshores jo diria (202c) o (202d) (o (202e) en aquelles llengües o dialectes en què la passiva siga popular). Potser l'oració de (202a) seria acceptable en el següent context (encara que no n'estic convençut): el context en què el tema de la conversa fos la relació amorosa entre les mares i els seus fills; ara bé, en aquest cas l'antecedent lingüístic del clític *el* de (202a) jo crec que no seria *el Joan*, sinó un dels elements del tema de conversa, *el seu fill*

(202) a. La mare del Joan l'estima

b. Sa mare l'estima

c. La mare del Joan estima el seu fill

- d. El Joan se l'estima sa mare
- e. El Joan és estimat per sa mare

5.5.4.3. La defensa de Bosque (1989)

Segons aquest autor, hi ha molts arguments a favor del SV, dels quals en selecciona set (p.63). El primer es fonamenta en la coordinació: el verb i l'objecte es poden coordinar sense cap problema (203a), però el subjecte i el verb no (excepte que s'hi donen determinades condicions fonètiques), (203b).

- (203) a. Juan [[trabaja en el metro] y [estudia medicina] (1989: 63)
- b. *Pedro pintava y María vendia unos horribles bodegonos (ídem)
- c. John enjoyed and my friend liked the play
- d. [En Pere omple \emptyset] i [jo buido \emptyset] el porró
- e. The only real distinction we drew between them was that
Attributes precede and Adjuncts follow the X-bar constituents
they modify

El problema d'aquest argument és que es basa en una informació empírica que els lingüistes veuen de manera diversa. Per exemple, Chomsky (1957 p.35 n.2) opina quasi com Bosque, però se'n diferencia en la quantificació: (203c) seria «agramatical» per a molts, però no per a tots. Bonet i Solà (1986: 335), en canvi, donen l'exemple de (203d) sense fer cap comentari, cosa que fa pensar que el troben normal. I Radford (1988: 254) usa espontàniament aquesta construcció. ¿Per quina raó hi ha tanta diversitat d'opinions davant d'aquesta estructura sintàctica? Això és el que cal explicar (i que intentarem ací a §7.6.3.3). Observem que en el cas que el raonament de Bosque fos correcte, hauríem de deduir que el "predicat" és una unitat sintàctica, però no necessàriament un SV.

El segon argument es basa en l'adverbi *només*. En aquestes oracions

- (204) a. Pepe sólo presta los discos de Julio Iglesias a sus mejores amigos
b. Pepe presta sólo los discos de Julio Iglesias a sus mejores amigos

assegura que la primera admet diverses interpretacions, una de les quals és que l'adverbi afecte el destí *a sus mejores amigos*, mentre que la segona només admetria una interpretació (incidint sobre l'objecte). La forma de resoldre aquestes observacions, segons Bosque és dir que a (204a) l'adverbi incideix sobre el SV i a (204b) no. Aquesta argumentació té tres problemes: el primer, que es fonamenta en una concepte sintàctic ben conflictiu (vegeu §3.4), i per tant tot argument que es fonamente en els adverbis hauria d'intentar aclarir prèviament què són els adverbis; el segon és que usa un adverbi excepcional (vegeu §7.5.2), i el tercer és el que ja hem vist tantes voltes: que en el cas que el raonament fos correcte, hauríem de deduir que el "predicat" és una unitat sintàctica, però no necessàriament un SV.

El tercer argument de Bosque és que seria el significat dels verbs allò que explicaria la «capacidad de prescindir o no de su objeto directo», mentre que aquest significat no pot explicar l'absència de subjecte (p.64). Davant d'aquesta argumentació, jo preguntaria: ¿i què? El que cal fer és arribar a una proposta sintagmàtica que explique aquesta observació de Bosque (i que l'estenga a les preposicions, en l'ús de les quals podem «prescindir» d'«el terme»). Per una altra banda, l'observació de Bosque s'ha de matisar pel fet que també és possible de «prescindir» del subjecte, ja que ¿no és això el que fem en una construcció tan important en romànic com és la "passiva reflexa" (i que és possible en unes altres llengües –com ara l'anglès– sense la "marca" *es*¹¹²)?; vegeu ací §7.5.4. Noteu que aquesta observació afecta una qüestió que hem introduït en el punt anterior: quina és la relació sintàctica que hi ha entre el subjecte, l'objecte i el verb (i tots els altres constituents del "predicat").

¹¹² Allà on en català podem dir (i), en anglès poden dir (ii)

(i) Aquesta porta s'ha trencat

(ii) This door has broken

El quart argument té el mateix fons que acabem d'esmentar i és el mateix que el segon argument de Chomsky (encara que plantejat més senzillament). El cinqué és molt conflictiu. Davant de les oracions de

- (205) a. Es evidente que Juan está loco (p.64)
b. Que Juan está loco es evidente
c. ¿Quién es evidente que está loco?
d. * ¿Quién que está loco es evidente?

Bosque diu que el fet que a (205b) no puguem extraure el SN *Juan* es fonamentaria en la forma de regir, concretament una qüestió que ja he comentat: la recció cap a una direcció. Bosque no explica aquest fonament, «pero aun intuitivamente es posible notar que en (205a) la oración de *Juan* está «bajo los efectos» o «bajo la protección» del verbo, y que en (205b) no lo está» (p.64). El primer problema d'aquest argument és que Bosque considera que a les oracions de (205a-b) «el subjecte forma part del SV»: si l'oració és "subjecte+predicat" i assumim que el "predicat" és el SV, ¿com és possible que el subjecte forme part del SV? I el segon problema és que allò que volem explicar per "la direccionalitat de la recció", jo diria que és una qüestió de simple coherència comunicativa: si a (205b) el subjecte es troba a l'esquerra de l'oració és perquè és temàtic, i si és temàtic, ¿com podem preguntar sobre una part d'una informació que ja coneixem? A (205a), en canvi, la informació que conté el subjecte és remàtica, i per tant podem preguntar per diverses parts d'aquesta informació, (205c), (206a) o (206b)

- (206) a. ¿Qué es evidente?
b. És evident que el Joan està ¿com? / ¿què?

L'argument sisé afecta una altra parcel·la de la Lingüística poc coneguda, el món de l'elisió (que ja ha eixit en l'argument primer –coordinació de "SV" i de "subjecte+verb"– i tercer –el de l'elisió de l'objecte, encara que Bosque parlava de «prescindir»–; vegeu §4.2.3 en relació a l'elisió). Segons Bosque, «es difícil formular las restricciones que existen sobre las elipsis de SV sin mencionar esta categoría» (p.65) (cosa que el lector ja pot veure en aquesta

redacció), i estableix una comparació entre “elipsis” i “eclipsis”, de tal manera que les primers podrien ser totals (207a) o parcials (207b)

- (207) a. ... pero Pedro no [SV \emptyset]
- b. ... y Juan [SV \emptyset] a Pedro
- c. Vaig regalar un retolador a la Laura i un llapis a la Nausica

Deixant de banda que a (207a) l’adverbi no forma part del SV ni a (207b) el “complement indirecte”, el fet de no recórrer al concepte “SV” no m’estranyaria gens que simplificàs la descripció sintàctica de les elisions; concretament, a (207c) (que hem comentat a §1.4.3.2) no hi hauria cap elisió, ni “total” ni “parcial” (ni per tant cap constituent buit), i a (207b) possiblement només hi hauria elidit el verb (i dic «possiblement» perquè la informació d’aquest exemple no permet de saber què hi ha elidit). Quant a (207a), hi ha elidit quasi tot el “predicat”, cosa que per una banda no permet de deduir l’existència del “SV”, i per l’altra planteja el problema de com descriure aquesta elisió (que no és, certament, la de (297a), on hi ha un constituent del SV fora del SV –i per tant l’elisió del “SV” no és total, contra el que diu Bosque).

El darrer argument de Bosque el porta a la conclusió que «el verbo y sus complementos constituyen una unidad sintáctica independiente» del subjecte (p.65), cosa, però, que no vol dir que aquesta unitat siga un “SV”. Per una altra banda, aquest argument es basa en camps tan difícils com el de les “frases fetes” i els derivats nominals “verb+nom”, en els quals no s’involucra mai el subjecte segons Bosque. Per una altra banda, les “frases fetes” (que Bosque redueix als «modismos verbales... *dar la lata*») bé que poden afectar el subjecte, com ara a *Mirant el teu diner, fa bona cara el botiguer* (Conca (1988: 110); i si el tipus “verb+nom” (cf. *tiralínies*) no s’aplica al “subjecte”, deu ser perquè aquest “subjecte” és precisament l’objecte referencial a què el compost dóna nom (el “subjecte” de *tirar línies* és el *tiralínies*), és a dir, anomenem certs objectes dient en quina acció intervenen¹¹³. Diguem finalment que Bosque assenyala abans de començar

¹¹³ Cabré i Rigau (1985: 141) posen com a condició d’aquests derivats nominals que el verb ha de ser d’acció.

els arguments a favor de l'existència del SV que aquest concepte sintagmàtic és un dels que té més poca tradició «en la gramàtica occidental» (p.63), i que en acabar els arguments assenyala dos problemes, primer el de les llengües “no configuracionals”, i després el del subjecte postverbal en castellà

(208) No diría yo eso (p.65)

problema que és extensible a no poques de les llengües S V O...¹¹⁴.

5.5.4.4. Conclusió.

Resulta per tant que no solament hem estudiat poc l'interior del SV i que hem fet propostes que neguen l'oposició *subcategorització / no subcategorització* (un sol nivell en el SV) o que hem fet propostes que tendeixen a reduir el SV al verb i l'objecte (els predicatius adjectius de l'objecte no formarien part del SV), sinó també que les proves que adduïm per demostrar la seua existència són molt problemàtiques. Tractaré d'agrupar els problemes que hem vist en els dos punts anteriors.

Hi ha no poques proves que són fosques, com ara la quarta de Chomsky, que es fonamenta en una oració problemàtica, *la mare del Joan l'estima*. Aquesta foscor apareix sovint als arguments de Bosque; com ara a l'argumentació primera, on tracta una qüestió (la coordinació de *[subjecte + verb] i [subjecte + verb] + resta de l'oració*) sobre la qual els lingüistes opinen de maneres molt diverses; o la segona, que es fonamenta en un concepte ben problemàtic per a la Lingüística actual, l'adverbi; o la sisena, que pretén fonamentar-se (ben problemàticament) en el món fosc de l'elisió; o la setena, que recorre (deficitàriament) a les frases fetes i la Morfologia Derivativa.

¹¹⁴ Caldria saber si a totes. L'únic que en sé dir és que en el català col.loquial és normalíssim que el subjecte aparega després del verb, i que aquesta possibilitat és ben factible en una llengua que solem dir que té l'ordre fix S V O..., l'anglès (vegeu §6.1).

En segon lloc, pretenem veure com a sintàctics fenòmens que possiblement no ho són, com ara la pretesa distinció fònica entre el subjecte i el “predicat” (tercera prova de Chomsky), la qual és possible que s’aplique opcionalment a la distinció *part més temàtica de l’oració / resta de l’oració*; o quan Bosque tracta d’explicar a través de “la direccionalitat de la recció” (quart argument) un problema que sembla que afecta la coherència comunicativa: per què no podem preguntar per un element que ja coneixem.

En tercer lloc, la defensa del SV ens pot portar a conclusions indesitjables, com ara en la quarta prova de Chomsky, el desenvolupament de la qual porta a creure que l’oració hauria de ser forçosament exocèntrica; o el quart argument de Bosque, on hi ha un subjecte que pertany al SV (i per tant l’oració no seria “subjecte + predicat”).

En quart lloc, és molt recurrent deduir que el predicat seria una unitat sintàctica, i tot seguit afirmar sense cap prova que aquesta unitat seria el SV. Coincideix amb Chomsky i Bosque i una gran part de la tradició lingüística en la creença que el “predicat” és una unitat sintàctica, però la qüestió és saber quina estructura interna hi ha, i com es relaciona aquesta estructura amb el subjecte.

I en cinqué lloc, hi ha moltes proves que són deficitàries en el sentit que només descriuen una part de la realitat lingüística, com ara quan Chomsky afirma que només els sintagmes es poden moure (primera prova), afirmació que el català invalida; o quan Bosque diu que el subjecte no s’involucra en els «modismes verbals». Aquest dèficit en la consideració de la realitat lingüística té un vessant que afecta sintàcticament la naturalesa del verb. La segona prova de Chomsky i el quart argument de Bosque diuen que el verb i l’objecte poden determinar la interpretació del subjecte, però hem vist que el subjecte i el verb també podien determinar la interpretació de l’objecte; el mateix problema hi ha quan Bosque diu que es pot «prescindir» de l’objecte, però no té en compte que també es pot elidir el subjecte a la “passiva reflexa” (que té una marca morfològica en general en romànic, però no en llengües com l’anglesa). No cal dir que la part lingüística no descrita no solament destrueix la pretesa existència del “SV”, sinó que també planteja

quina estructura sintàctica pot donar compte d'aquestes observacions empíriques (les quals no diuen res més que una cosa ben sabuda: que hi ha una relació íntima entre el verb i el conjunt subjecte+predicatiu).

I finalment, hi ha un problema que esmenta Bosque en referència al castellà, però que possiblement podem ampliar a moltes de les llengües S V O... (i qui sap si a totes): com podem explicar que en aquestes llengües el subjecte pugui aparèixer després del verb.

Sembla per tant que no hi ha ni una sola prova clara sobre l'existència del SV, i que hi ha diverses observacions semàntiques que l'estructura oracional SN SV no pot explicar. Per una altra banda, ja hem comentat a §5.3.1.3 que si partim del SV ens veiem pràcticament obligats a dir que el verb seria el nucli de l'oració, cosa que no ha portat a una estructura sintagmàtica aclaridora i explicativa (i potser per això tendim a prescindir-ne). El concepte "SV" deu ser el responsable de prou problemes. Per exemple, el concepte "subcategorització" (i el que hi va associat, l'obligatorietat de certs constituents) no ha nascut pas pel nom, sinó pel verb. O deu ser el concepte "SV" el que ha impedit de veure que les preposicions no han de ser res més que connectors de noms (i de retruc hem tendim –i tendim– a menystenir-les), ja que el verb apareix entre el subjecte i els SPs predicatius del subjecte a les llengües S V O... Aquest mateix fet deu haver portat a dir que els predicatius del subjecte serien modificadors verbals, encara que jo sàpiga no hi ha hagut cap lingüista que haja explicat d'una manera mínimament convincent en què consisteix la modificació semàntica de posem per cas un locatiu sobre el verb.

CAPÍTOL 6. ALGUNS ESTUDIS SOBRE CONCEPTES BÀSICS DE LA SINTAXI

6.1. "L'ADJACÈNCIA ETRICTA" DE STOWELL (1981)

6.1.1. Introducció

Segons la meua opinió, el concepte "adjacència estricta" (que prové de fora del Generativisme, concretament de Robinson (1970) segons Hudson (1987: 126)) no és cap concepte bàsic de la Sintaxi, però en el Generativisme dels 80 és corrent donar-li molta importància, i per tant ens hi aturarem. Per exemple, Chomsky (1986a: 82) diu que un principi de la teoria del cas és (si el cas no es realitza morfològicament) que «l'element» marcat ha de ser adjacent de l'assignador, cosa que explicaria la agramaticalitat de (1b)

- (1) a. Pʉt [the book] [on the table] (p.82)
b. * Pʉt [on the table] [the book]

Per una altra banda, analitzarem aquest concepte a través de Stowell (1981) perquè és comú remetre-hi en relació a "l'adjacència estricta" (vegeu per exemple Chomsky (1986a p.82 n.30) o (1986b p.3 n.2)). A més, aquest treball té un altre avantatge: que ha estat una obra important en el bandejament de l'estructuració sintagmàtica. Per exemple, Newmeyer (1986:

§6.3) opina que Stowell (1981) és un «important work» que «attempts to derive many phrase structure generalizations through the interaction of independent principles». I no solament es poden derivar principis sintàctics «a través de la interacció de principis independents», sinó que la Sintaxi es pot reduir (en el millor dels casos) a un esquema transcategorial

(2) The claim that Categorical Rules should be replaced by category-neutral rule schema formulated entirely in terms of category variables (thereby eliminating traditional category-specific Phrase Structure rules) is made most forcefully in Stowell (1981), and is adopted in Chomsky's more recent work (e.g. ... (1986a), and... (1986b) (Radford (1988: 598))

Vet ací les paraules de Stowell (1981) al resum inicial

(3) The major claim of this thesis is that the component of Categorical rules does not exist, and that its major empirical effects can be deduced from other component of grammar. In particular, the assignment of syntactic Case is assumed to observe a strict condition of adjacency, which plays an important role in determining the linear arrangement of certain combinations of subcategorized complements (p.2)

6.1.2. Sobre les deficiències de l'estructuració sintagmàtica

Tractaré de resumir les principals deficiències que troba Stowell (1981: §2) en l'estructuració sintagmàtica. La primera dificultat es relaciona amb l'adquisició del llenguatge, qüestió que Stowell tracta llargament (§2.1 i §2.2): tenint en compte la complexitat i varietat de regles d'estructuració sintagmàtica, com ara

(4) $V' \longrightarrow V - (NP) - (Prt) - (Adv...) - (PP) - (S'...)$
(simplificació de p.71 (7); regla presa de Jackendoff (1977))

i tenint en compte la degeneració de les dades lingüístiques amb què es troba l'infant (p.72; aquesta idea apareix moltes voltes; vegeu ací §2.4.3), ¿com podem explicar l'adquisició del llenguatge? Des de posicions innatistes aquesta pregunta no té sentit: si és innat, no importa que siga molt o poc complicat (com exemplifica la mateixa teoria generativista dels 80). Però des de posicions interessades prioritàriament en l'experiència (i no menyspreadores de la realitat), sí que té sentit. Des d'aquest punt de vista jo contestaria la pregunta anterior de la manera següent: reduint la gran varietat de regles sintagmàtiques a unes poques que tinguen aquesta qualitat: que defineixen les categories sintàctiques.

La segona deficiència es relaciona amb l'ordre, que és una preocupació central en Stowell (ja ha aparegut a la cita de (3)), autor que vol arribar a «una teoria altament articulada amb una estructura invariable» (p.75). Efectivament, el mateix Jackendoff (que Stowell valora molt positivament) havia hagut de dir que l'estructuració sintagmàtica no podia explicar l'ordre dels constituents (Stowell (1981 p.78 n.11)); és a dir, el model d'estructuració sintagmàtica pot predir que els modificadors de X' apareixeran separats dels de X", però no pot predir l'ordre de constituents que hi ha a cada nivell. Stowell es fixa *només* en aquells constituents que varien més: els modificadors restrictius del nom i la posició del verb. Així, ja des del principi nota que l'adjectiu restrictiu¹ anglés tant pot anar a la dreta del nom com a l'esquerra (p.14), i a partir de la p.67 introdueix les llengües "no configuracionals", llengües que en la mesura que solen ser casuals no és estrany que tinguen els modificadors restrictius del nom a la seua esquerra (vegeu ací §7.2.3) i que permeten de parlar de *complement + nucli* gràcies al verb (S O... V). En poques paraules: Stowell es centra *només* en allò que varia (i per tant no pot veure el que no varia), en compte de tractar de descobrir aquelles propietats d'ordre que siguen generals per tractar de deduir si hi ha regles d'ordre universals (i després tractar d'explicar les desviacions que hi haja respecte a aquestes regles); és aquesta perspectiva i el concepte "SV" el que explica que Stowell diga que l'ordre dels

¹ Cal dir que Stowell usa alguna vegada l'etiqueta "restrictiu". Per exemple, parlant dels adjectius restrictius anglesos, escriu açò: «If the projection rule for *restrictive* modifiers required the *restricting* phrase to appear in postnominal position, then...» (p.16; subratllats meus).

complements del neerlandés (una llengua que pot tenir l'ordre S O...V) «és precisament l'invers» (p.117), quan els predicatius d'aquesta llengua tenen possiblement el mateix ordre que els de l'anglès i qualsevol altra llengua. Per una altra banda, en el pròxim punt veurem quin abast té l'ordre que Stowell vol explicar.

La tercera deficiència es troba a les estranyes llengües “no configuracionals”. Efectivament, si aquestes llengües no tenen component categorial (i per això «l'ordre dels termes no nuclears és completament lliure») (p.78), ¿com en pot donar compte l'estructuració sintagmàtica? (§2.2). Stowell acaba proposant d'extrapolar les hipotètiques (i inversemblants) característiques de les llengües “no configuracionals” a les llengües configuracionals (ps.84-85).

I la darrera deficiència és que «the determination of the principles of the theory of phrase structure is an empirical issue» (p.88). Efectivament, si l'oració té sis nivells segons Stowell (tres del SV i tres de les projeccions de FLEX, que Stowell considera el nucli de l'oració, p.67), però a les llengües “no configuracionals” el nucli oracional no seria FLEX sinó V (p.97 n.23), i si la posició dels complements varia segons les llengües i fins i tot hi ha llengües (com la neerlandesa) que els poden tenir tant a l'esquerra del nucli com a la dreta (p.117), aleshores haurem de concloure que l'estructuració sintagmàtica no és una qüestió teòrica sinó empírica².

Davant d'aquestes deficiències, Stowell es pregunta si perdríem gaire eliminant el component categorial. Com que segons Stowell les regles sintagmàtiques descriuen però no expliquen, i el que interessa és l'explicació, la pèrdua no és considerable, de tal manera que amb una base transcategorial («category-neutral base») en tenim prou (ps. 85-87), com ara aquesta

- (5) a. Every phrase is endocentric (p.87 (5))
- b. Specifiers appear at the X” level; subcategorized complements

² Observeu que si tractem un element teòric com a empíric, és senyal que ens trobem en una fase superficialment descriptiva de la realitat lingüística.

appear within X"

- c. The head always appears adjacent to one of the boundaries of X'
- d. The head term is one bar-level lower than the immediately dominating phrasal node
- e. Only maximal projections may appear as non-head terms within a phrase

En aquestes opinions de Stowell hi ha un element que ens interessa: que les regles sintagmàtiques descriuen però no expliquen. Jo estic d'acord amb Stowell, però si aquestes regles només descriuen és perquè nosaltres ens limitem a descriure. En el moment que deixem de descriure i intentem explicar què pot modificar a què i per què (i elaborem una estructuració sintagmàtica d'acord amb aquests coneixements), aleshores l'estructuració sintagmàtica serà descriptiva i explicativa.

6.1.3. La idea central de Stowell sobre l'ordre i problemes que hi ha

6.1.3.1. La hipòtesi central

La qüestió central és explicar per què l'objecte ha de seguir immediatament el verb (p.106)

(6) Neil donated [ten dollars] to the fund (p.106 (1a))

Una possibilitat és recórrer a les regles sintagmàtiques: $V' \rightarrow V - SN$ (p.108), però si volem bandejar l'estructuració sintagmàtica, cal buscar un altre camí, i aquest camí és el de la teoria del cas: l'assignació de cas exigeix que hi haja adjacència estricta entre l'assignador (el verb) i el rebedor (l'objecte) (ps.112-113). Aquesta condició «appears to apply only to objects that are directly Case-marked by a governing verb» (p.112), encara que també s'amplia a les preposicions, cosa que comentarem en el pròxim punt. Vegeu a Chomsky (1981: 94-94) l'expressió de la mateixa idea. Ara bé, més

enllà de la posició de l'objecte, ¿què explica Stowell? Excepte un detall que introduïrem de seguida, jo crec que res més. Més enllà de la posició de l'objecte, en anglés hi ha "llibertat" (p.125)

- (7) a. Jim spoke [to Janice] [about Paul] (p.125 (37a))
- b. Jim spoke [about Paul] [to Janice]

Aquesta explicació de l'ordre oracional, tan pobre, té aquesta ampliació: quan una "oració" és subjecte o objecte d'una altra "oració" no pot rebre cas pel fet que les oracions no en poden rebre (cosa que la teoria del cas no explica: una altra assumpció); aleshores, com que el cas s'hauria d'assignar obligatòriament, l'oració que és subjecte o objecte s'hauria de moure i deixar una traça en la seua posició, la qual rebria el cas (ps. 153 i 159-161). D'acord amb aquesta concepció, l'objecte de (8a) no es trobaria dins de la complementació del verb, sinó que es mouria cap a una posició adjunta d'aquest àmbit (8b). És aquest mecanisme que obliga els subjectes i objectes oracionals a traslladar-se el que explicaria que diversos constituents puguen aparèixer entre el verb i l'objecte (8c)

- (8) a. Paul already knows [that Jim lives with his sister] (p.159 (87a))
- b. Paul already [_v knows [_e_i]] [that Jim lives with his sister]_i
(p.160 (89a))
- c. Mary said [_e_i quietly [that she wanted to drive]_i] (p.161 (90a))

6.1.3.2. Problemes dels objectes nominals

Les idees de Stowell no solament expliquen poquíssims factors d'ordre, sinó que allò que expliquen té moltes excepcions, cosa que el mateix Stowell observa, i la manera d'intentar solucionar aquestes excepcions és ben problemàtica, com veurem en aquest punt i els següents. En començar a estudiar la posició de l'objecte, Stowell ha de dir que al costat de l'ordre de (6) també és possible el de

- (9) Neil donated to the fund [ten dollars] (p.106 (1b))

encara que l'ordre de (9) tindria una «acceptabilitat marginal» (p.107). Segons Stowell, la causa per la qual l'objecte pot aparèixer a la dreta seria la "pesantor" d'aquest constituent, però si comparem l'objecte i el destí de (9) veurem que tenen el mateix nombre de síl.labes, tres. La mateixa argumentació fa Chomsky (1986a p.8 n.30) en relació als dos ordres de l'oració de (1). Per una altra banda, Stowell opina que «is absolutely crucial to filter out the effects of this rule [la regla de la pensantor]» (p.107). Si precisem que a (9) no hi ha cap pesantor sinó simplement un efecte *remàtic*, jo estaria d'acord amb Stowell: en l'estudi de l'ordre sintàctic no hem de tenir en compte els efectes de la gradualitat remàtica, i per tant cal buscar l'ordre no marcat comunicativament. Ara bé, el que no podem fer és no tenir en compte aquest factor en l'estudi de l'anglès (i dir que aquesta llengua seria "d'ordre fix") i tenir-lo en compte en unes altres llengües, com ara les "no configuracionals" (i dir que aquestes llengües serien "d'ordre lliure").

Resulta per tant que si prescindim dels efectes de la gradualitat remàtica, l'objecte ha d'anar al costat del verb en anglès. Tanmateix (observa Stowell), alguns ordres que són agramaticals en anglès són gramaticals en italià

- (10) a. Mario ha letto attentamente un libro (p.114 (20a))
b. Mario legge spesso dei libri (ídem (b))

Aquesta observació de Stowell s'hauria de precisar en relació al català, ja que aquesta llengua no solament admet l'ordre V+Adv+Objecte, sinó que en el cas dels adverbis de manera jo diria que és la posició bàsica. Aquestes dades ja bastarien per trencar el mite de "l'adjacència estricta entre el verb i l'objecte", però com que això destruiria el cor de la hipòtesi de Stowell, aquest autor intenta relativitzar les dades de l'italià dient que no és possible dir

- (11) a. * Mario ha letto ieri un libro (p.114 (21a))

b. * Luigi legge in casa dei libri (ídem (b))³

Ara bé, entre les oracions de (10) i les d'(11) hi ha una diferència fonamental: que a (10) hi ha "adverbis" i a (11) no, cosa que Stowell no té en compte perquè usa una terminologia confusa que amaga la diferència que hi ha entre la funció "adverbial" de (10) i la funció predicativa d'(11): «time and place adverbials». En relació als predicatius locatius i temporals, l'italià actua com potser totes les llengües del món: la posició bàsica dels locatius és posterior a la de l'objecte, i la dels temporals posterior a la dels locatius.

Stowell intenta llevar importància a les dades de l'italià, però no pot negar-les, per la qual cosa intenta "solucionar-les" de la manera següent: en italià els adverbis de manera [però *spesso* no és de manera sinó de freqüència] serien invisibles per a l'assignació de cas [¿per què en italià serien invisibles i en anglés no?], de manera que aquesta assignació es faria en una representació abstracta [una altra utilitat de l'adjectiu *abstracte*, ara lligat a la "invisibilitat"] on només hi hauria el nucli i els arguments (p.114). Realment, amb aquests mitjans abstractes tan poderosos, qui té problemes és perquè vol. Diguem finalment que Stowell considera que l'opció de l'anglès és la no marcada (cosa gens novedosa) i que a la p.115 el lector troba «evidències independents» que han de recórrer a l'etiqueta «single verbal complex», la qual fa reprendre les "perífrasis" de la tradició (com ara *anar a* + infinitiu) i que enllaça amb un altre problema de Stowell (1981): fer

³ Aquest ordre és ben normal en català, però jo diria que les oracions d'(11) no responen a l'ordre bàsic (cosa que crec que podríem deduir buscant exemples simples i no marcats remàticament), per la qual cosa no ho tindré en compte.

El que sí que caldria tenir en compte és que el català (i no m'estranyaria gens que moltes de les llengües S V O...) pot col.locar el subjecte entre el verb i l'objecte en una oració sense cap constituent temàtic (i per tant sembla que no marcada per la gradualitat remàtica)

(i) M'ha dit el Pere que quan anirem a veure'l cosa que també trenca "l'adjacència estricta entre el verb i l'objecte". Reprendrem aquesta qüestió en relació a l'anglès a §6.1.4.

que un conjunt de paraules no siguin una estructura sintàctica⁴.

Stowell assenyala una altra dificultat: el fet que en neerlandés siga possible que entre el verb i l'objecte hi haja «una ampla varietat de constituents» (p.116), com ara a

(12) [dat Peter [John] naar Amsterdam stuurt] (p.116 (27a))
que Pere Joan a Amsterdam envia

Aquesta situació (*que bé que ha de ser típica de qualsevol llengua S O...V*) Stowell pretén solucionar-la de la manera següent: com que en neerlandés es dona l'ordre S V O... en uns contextos i l'ordre S O...V en uns altres, aquesta llengua tindria «a "double-headed" VP» (p.118), concepte que recorre a una etiqueta semblant a la d'abans («single complex word»), que difícilment acceptarà un defensor de l'estructuració sintagmàtica pel fet que trenca un principi bàsic de Jackendoff (1977: 30: un SX només tenir un nucli) i que no seria aplicable a la majoria de les llengües S O...V, ja que no he vist enlloc que un tret d'aquestes llengües siga admetre l'ordre S V O... Aquestes llengües, però, no són problemàtiques per a Stowell, ja que

⁴ Per exemple les "perífrasis" que acabem d'esmentar; o les construccions angleses en què el "complement indirecte" va davant de l'objecte i perd la preposició (el qual Stowell tracta com a "objecte", i per tant hi hauria dos "objectes" en una oració, cosa normal en el Generativisme)

(i) Wayne sent Robert a telegram (p.296 (1a))

o les construccions angleses en què hi ha un verb, un objecte i una preposició (que la tradició anglesa i el Generativisme tracten com a "particle"), i la preposició tant pot aparèixer entre el verb i l'objecte (cosa que torna a trencar "l'adjacència estricta de l'objecte") com a la dreta de l'objecte

(ii) Kevin [_V [_V turn the light] on] (p.303 (10b))

Vegeu els capítols 5 i 7 de Stowell, el primer dels quals té un títol eloqüent («Word-formation rules»): com que no separem la Morfologia Derivativa de la Sintaxi, podem usar un títol apte per a la Morfologia Derivativa estudiant aspectes sintàctics, i dir que "un conjunt de paraules" (*sent Robert* a (i) i *turn the light* a (ii) (o *turn on*) seria una "paraula". Vet ací la síntesi inicial de Stowell

(iii) The elimination of the Categorical component and the adoption of the adjacency condition on Case assignment forces quite radical departures from previous assumptions about several syntactic constructions. In some cases, it is necessary to interpret certain constituents that have traditionally been analyzed as independent phrases as actually being incorporated within the structure of a lexical head by rules of word-formation (ps.2-3)

En relació al "complement indirecte" com a SN i com a "objecte", vegeu ací §2.1.5 i §5.3.2.1, i en relació a les "particles", vegeu la proposta que hi ha a §4.2.3.3.

segons aquest autor aquestes llengües són les “no configuracionals”, les quals tenen un ordre de constituents lliure perquè expressarien a través dels casos nocions com “subjecte” i “objecte” (p.122), i per tant tant se val que no hi haja adjacència entre el verb i l’objecte.

6.1.3.3. Sobre els subjectes i els objectes oracionals

Més amunt hem vist que Stowell intentava explicar el moviment dels subjectes i els objectes oracionals cap a la dreta a través de la teoria del cas: el moviment es faria perquè es pogués assignar el cas a la traça. En la mesura que segons aquest treball la teoria del cas i la teoria temàtica no ha de ser res més que l’estudi semàntic de les preposicions, doncs aquesta explicació (que jo no sé reduir a la raó) no hauria de ser certa. Una primera dificultat es donaria quan el subjecte o l’objecte es troben en el seu lloc; és a dir, davant d’una oració com ara

(13) [That Brian dyed his hair] proves nothing (p.152 (77c))

¿què hauríem de suposar, que el subjecte se n’ha anat a la dreta i quan ja s’ha assignat el cas tornaria a la seua posició? Tenint en compte l’anàlisi de (8b: moviment vacu cap a la dreta de l’objecte), potser sí.

L’anàlisi de (8b) ens permet d’introduir un altre problema. Stowell suposa que l’objecte mogut de (8a) no va a parar a la dreta de l’oració, sinó a la dreta de la subcategorització del verb, cosa que li permet no alarmar-se davant d’oracions com aquesta

(14) John knew that the law was unfair [before anyone else] (p.162 (92a))

ja que el modificador entre claudàtors no pertanyeria a la subcategorització de *to know* i per tant l’objecte es podria traslladar a una posició adjunta de V’. Tanmateix, podem trobar modificadors oracionals que vagen a l’esquerra d’un modificador que solem considerar que pertany a la “subcategorització”, com ara a (15a)

- (15) a. El Pere sempre va *que vola* a tots els llocs
b. Ha dit als congregats que no tornarà – a les nou en punt

Per una altra banda, jo no sé imaginar-me que algun parlant trasllade normalment un objecte oracional només al final de la “subcategorització” per una raó molt senzilla que es veu a (15b): perquè en condicions comunicatives neutres el receptor no pot saber si els modificadors “no subcategoritzats” pertanyerien a l’oració matriu o a l’oració que forma l’objecte. Des d’aquest punt de vista, un emissor només dirà l’oració de (15b) (entenent que el temporal pertany a l’oració matriu) quan només siga remàtic el SP temporal i per tant el context aclareixca que el que cal saber és el temps en què es produeix l’oració matriu. Notem que l’oració de (14) no és ambigua perquè *anyone* té el tret semàntic “humà” i per tant el receptor pot deduir que aquest modificador no es refereix a *law* sinó a *John*, però a les altres dues oracions que Stowell col.loca amb la de (14) no hi ha aquestes condicions semàntiques, de tal manera que són possibles dues interpretacions

- (16) a. Paul mentioned to Bill that his shirt was dirty [last week]
(p.162 (92b))
b. Fran reported that the fish were alive [upon her return] (ídem (c))

A (16a) el temporal pot referir-se o bé a *his shirt* o bé a *Paul*, i a (16b) o bé a *the fish* o bé a *Fran*.

Les observacions anteriors ens porten cap a una pista que segons la meua opinió és explicativa: si en condicions comunicatives no marcades els constituents pesats (sobretot els oracionals, però no exclusivament) passen cap a la dreta, no és per cap necessitat de “l’assignació de cas”, sinó que és un moviment que fa l’emissor per tal de facilitar al receptor la interpretació del missatge, de tal manera que si en l’estructura *a b c*, *c* modifica el conjunt [*a b*] però el receptor pot entendre que modificaria només *b*, aleshores l’emissor traslladaria el constituent *b* a la dreta (*a c b*) perquè el receptor

evitàs aquesta lectura⁵. Vet ací un parell d'exemples en què no hi ha necessitat de moure l'objecte oracional, en el primer cas perquè el nucli nominal del destí té un modificador restrictiu oracional, i en el segon cas per causes semàntiques semblants a les de (14) i per la complexitat del predicatiu causal

- (17) a. El llunàtic deia que el món s'anava a acabar a tothom que es trobava pel carrer
b. Sabia que les lleis eren ambigües per la seua pròpia experiència com a advocat

6.1.3.4. Sobre "l'adjacència de l'objecte" en els SPs i en els SNs

Com que diem que el "terme" de la preposició és "l'objecte de la preposició", és natural que tendim a establir paral·lelismes entre els dos "objectes", i de la mateixa manera que "l'objecte del verb" necessitaria "adjacència estricta", doncs també "l'objecte de la preposició" (p.113). Això és el que explicaria la asintacticitat de (18a)

- (18) a.* El Pere ve de satisfet Figueres
b. El Pere ve satisfet de Figueres

Ara bé, entre els dos "objectes" hi ha una diferència empírica fonamental: mentre moltes llengües poden col·locar molts constituents entre "l'objecte del verb" i el verb (d'entrada totes les llengües d'ordre S O... V), possiblement

⁵ Vegeu a §4.2.5 observacions semblants sobre la col·locació dels SAdjs i els SPs restrictius del nom. Diguem de passada que aquestes observacions segurament es podrien ampliar als predicatius corresponents; per exemple, els predicatius adjectius del subjecte jo diria que en català apareixen molt sovint immediatament a la dreta del verb, encara que si tenen modificadors es poden traslladar a la posició remàtica més fàcilment (això és, a la dreta de l'oració)

- (i) Vingué cansat a causa d'això
(ii) ? Vingué a causa d'això cansat
(iii) Vingué a causa d'això extraordinàriament cansat

Notem que aquestes dades suggereixen el contrari del que diuen Williams (1980) o Chomsky (1981): els predicatius adjectius del subjecte no solament no es trobarien a la dreta del "SV", sinó que es trobarien en la posició més interna d'aquest hipotètic constituent sintàctic. Vegeu (173) de §5.4.2.

no hi ha cap llengua preposicional (en oposició a les posposicionals) que pugui col·locar constituents entre la preposició i el seu “terme”. Davant d’aquesta diferència cal que ens preguntem com podem explicar teòricament aquesta diferència empírica, i la resposta no veig que pugui ser cap altra que aquesta: definint sintàcticament què és el verb i què la preposició. Tanmateix, “l’adjacència estricta” s’ha de matisar, ja que és factible que entre la preposició i el “terme” hi haja un adverbi, com ja hem vist a (48b: *això va caure davant precisament del cap de la Nau*) de §5.2.3; també cal tenir en compte que en determinades condicions és possible separar el “terme” de la preposició en determinades llengües; concretament, l’anglès (una llengua “d’ordre fix” segons hem vist a §5.5.1) pot fer aquesta operació de (19a) (que el català –una llengua “d’ordre no tan fix”– no pot fer), i fins i tot pot fer que el “complement indirecte” situat davant de l’objecte esdevinga “subjecte”, operació que arriba a estendre al “terme” de SPs, com veiem a (19d)

- (19) a. ...various properties of phrase structure that must be accounted for by the theory of grammar (Stowell (1981 2))
 b. ...diverses propietats de l’estructuració sintagmàtica de les quals ha de donar compte la teoria de la gramàtica
 c. ???...diverses propietats de l’estructuració sintagmàtica que ha de donar compte de [S_N ∅] la teoria de la gramàtica
 d. [l’oració de] (50b) is accounted for directly by the lexical rule (Williams (1984: 661))

Encara que no és problemàtica, també cal tenir en compte aquesta possibilitat: quan el “terme” d’una preposició és una oració, aleshores és possible que un SP predicatiu del subjecte es traslladi a l’esquerra de l’oració, cosa que farà que apareguen dues preposicions juntes (20a), i com que el “terme” d’una preposició pot ser una oració, fins i tot és possible trobar l’estructura superficial P+P+oració+oració (20b)

- (20) a. És així, [S_P ja que [O malgrat les aparences l’Emma és molt hàbil]]
 b. És així, [S_P ja que [O encara que no ho hages vist, l’Emma arribà a les nou en punt]]

En relació als SNs, com que partim d'idees transcategorials i pensem que l'estructura dels noms deverbals ha de ser (si fa no fa) la mateixa que la dels "SVs" (o les oracions), Stowell es planteja que "l'objecte" del SN també ha de tenir "adjacència", però es troba que no és veritat

(21) a. Neil's donation of ten dollars to the fund was a nice gesture

(p.109 (9b))

b. Neil's donation to the fund of ten dollars was a nice gesture

(ídem (10b))

La forma de solucionar aquest problema és força simple: *assumint* que la inefable preposició *of* no necessita adjacència: «assuming that rule of *of* - Insertion is not subject to any adjacency condition» (p.113). La mateixa "solució" és vàlida per als SAdjs (ps. 126-127).

6.1.4. Nota breu sobre la mobilitat del subjecte en anglés

El fet de considerar que els adjectius possessius (*el seu dit polze*) i alguns altres constituents serien "el subjecte del SN" permet que Stowell (1981) i (1983) propose que tots els sintagmes poden tenir "subjecte", cosa que fa a través d'una formulació ambigua en què no entraré (1983 p.295 (21)) i que porta a aquestes anàlisis

(22) a. John finds [_{AP} Bill [absolutely crazy]] (1983 p.297 (24a))

b. I expect [_{PP} that man [off my ship]] (ídem (25a))

c. Nobody heard [_{VP} it [rain (last night)]] (ídem (26b))

on, contra tota versemblança, l'objecte del verb *to find* no seria un SN (opcionalment amb un predicatiu, cf. *trobar* [_{SN} [_N n una cosa] pansida]), sinó un SAdj que hauria de tenir *obligatòriament* un "subjecte" (*Bill* en el cas de (22a)). Ara, però, no m'interessa el "subjecte" de Stowell (vegeu ací §5.4.2), sinó el subjecte de la tradició, el de les oracions (i en relació a l'anglès). Ja hem vist que aquesta llengua, potser paradigmàtica de les

llengües “d’ordre fix”, pot moure l’objecte amb finalitats rematitzadores (amb inclusió de *verb+”complement indirecte”+objecte*) o per unes altres qüestions (*verb+”particle”+objecte* , constituents pesats), i ara tocarem la mobilitat del subjecte, que existeix (contra el que poden fer creure no pocs escrits lingüístics i orientacions d’ensenyants d’anglès).

Rothstein (1983) dóna com a marginal (23a), però perquè hi haja l’ordre SP+verb+subjecte (23b) només posa una condició: que el SP estiga «tematitzat» («topicalized»), condició, tanmateix, que també ha d’afectar (23a) i qualsevol oració SX+V+... de les llengües S V O...

- (23) a. In the armchair is a comfortable place to sit (p.30 (15))
b. In the armchair sits my grandmother (p.31 (16))

Stowell (1981) en dóna més exemples i més dades. Primer diu que els subjectes poden aparèixer a la dreta de l’oració (sense esmentar cap restricció) i en posa dos exemples (24a-b), tots dos sense cap constituent oracional a l’esquerra del verb⁶ ; a (24c) hi ha un altre cas en què tampoc no hi ha cap constituent oracional a l’esquerra del verb, però el subjecte no apareix pas a la dreta de l’oració (segurament perquè és determinat). A la p.268 Stowell condiona que puguin aparèixer SPs a l’esquerra del verb i el subjecte a la dreta al fet que el verb siga «copulatiu» (24d), però si hi ha tematització del SP, només estableix la condició que els SPs pertanyen a la “subcategorització” (24e-f); segons Stowell, en aquests casos hi hauria dos moviments, un cap a la dreta del subjecte i un altre cap a l’esquerra del SP (p.269); a la p.387 en dóna dos exemples més (24g-h)

- (24) a. There has walked into the room [a man from India] (p.155 (82a))
b. There has occurred a terrible disaster (ídem (b))
c. Did it please the cat under the chair? (p.268 (28c))
d. Under the chair is a nice place for the cat to sleep (p.268 (27a))
e. Into the room walked my brother Jack (p.269 (31a))

⁶ Hi ha el “pronom expletiu” *there* , no sé si perquè el subjecte és indeterminat (no debades ha de ser remàtic –i per tant desconegut) i com a conseqüència d’aquest fet semàntic, *he* (=determinat) sembla que no és vàlid.

f. On the table was put a valuable book	(idem (b))
g. Down the stairs fell the baby	(idem (c))
h. In this bedroom slept George Washington	(p.387 (22a))
i. Out of the house marched my friend Geoff	(idem (b))

Newmeyer (1986: 173) cita un estudi (Green (1980)) centrat sobre les relacions entre la «inversió» del subjecte en anglés i les «nocions funcionals» (≠funcions sintàctiques), i en dóna quatre exemples, dels quals en reproduïx dos, el primer perquè representa un cas distint dels anteriors i el segon perquè sembla que no afecta la «subcategorització» (cosa extensible si més no al locatiu de (24h: *to sleep*))

- (25) a. "She's too young to play", said Mrs Rabbit (p.173 (7.4.c))
 b. Through the half-opened windows drifted the mingled smell of wood smoke and freshmen (idem (d))

Diguem finalment que la possibilitat que el subjecte aparega a la dreta del verb també existeix en una altra llengua paradigmàtica de "l'ordre fix", el francès

- (26) De son pantalon sort une chemise à fleurs

Segons Gross (1975: 93-94) (d'on he tret (26)), aquestes construccions són possibles quan el subjecte no seria "agent" (*résulter, correspondre, s'ajouter, être disposé, intervenir...*). Vegeu també Grevisse (1969: §186, sobretot les ps. 141-142 i p.134 n.2).

6.2. LA VISIÓ DE LES FUNCIONS DE MARANTZ (1984)

6.2.1. Introducció

A banda del concepte "categoria", un dels conceptes bàsics de la Sintaxi

més desatesos pel Generativisme és el concepte “funció”. L’objectiu dels punts que seguiran és tractar de veure les aportacions de l’estudi de Marantz (1984), el qual «explora la naturalesa de les relacions gramaticals» (p.1). Als punts §6.2.2 i §6.2.3 analitzarem el primer capítol d’aquesta obra («The Nature of Grammatical Relations», ps. 1-12), i als restants el segon capítol («Levels of Syntactic Structure», ps. 14-90). La resta de l’obra (ps. 91-312) es dedica a aplicar la teoria dels dos primers capítols, excepte el darrer capítol (ps. 292-312), que fa comentaris sobre les diverses teories que hi ha sobre les funcions.

6.2.2. La visió de les funcions de Marantz

La primera cosa que assenyala Marantz és «la gran quantitat de confusió» que hi ha en el concepte de funció⁷

(27) Although they [els lingüistes] operate with concepts, varying in clarity, that relate to grammatical relations, there is no firm ground to stand on in evaluating accounts of grammatical relations per se. Linguists have fairly clear theory-neutral notions of “antecedent of a reflexive”, “case marking”, “word order”, “agent of an action”, and other concepts that seem related to the notion of “subject”. But “subject” itself does not fall into this class of theory-neutral concepts (p.1)

Efectivament (i anant més enllà de les dificultats que assenyala (27)), ja hem vist que el concepte “funció” té dues aplicacions, la de “nucli-complement-especificador”, la qual genera sovint confusió entre els conceptes “categoria” i “funció”, i la de “subjecte-objecte-etc”, que també genera diverses confusions (predicat=SV, subjecte=cas nominatiu, “objecte” com a etiqueta que inclou l’objecte i el “complement indirecte”). Ara bé, quan Marantz diu

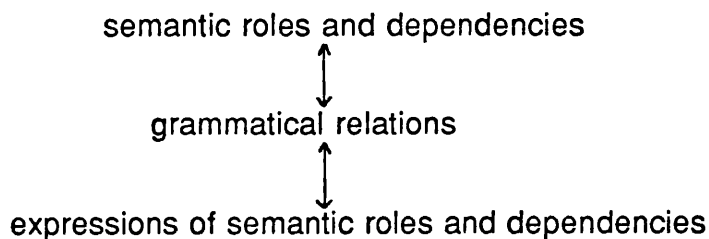
⁷ Marantz usa quasi constantment l’etiqueta “relació”. Vegeu a la n.40 de §1.4.9 la diferència que hi ha entre aquestes etiquetes segons aquest treball (en resum: el nucli i el modificador estan relacionats mútuament, però només el modificador fa una funció en relació al nucli). Però Marantz també usa l’etiqueta “funció”; per exemple, el concepte “predicat” és un «constituent funcional» (p.37); els “modificadors” són «funcionals» (p.38); les “categories” (=sintagmes) es defineixen «funcionalment» (p.41), etc.

que el concepte “funció” és confús, no es refereix pas a aquestes confusions (o com a mínim no n’explicita cap), sinó solament al fet de saber si el concepte “funció” és “primitiu” o no (ps. 1-5). No entraré en les observacions de Marantz per aquesta raó: perquè no hi ha ni una sola referència a allò que considere per hipòtesi el cor de la Sintaxi: què són les categories i quina relació hi ha entre les categories i les funcions.

La discussió sobre la primitivitat o “derivativitat” de les funcions fa veure que el concepte de funció només es relaciona per a Marantz amb “subjecte-objecte-etc.”, cosa que ja fa pensar que Marantz desatendrà allò que és indubtablement més simple o “primitiu”: els conceptes “nucli-complement-especificador” (o, més exactament, *nucli-modificador*). La veritat és que encara que Marantz critique finalment la “primitivitat” dels conceptes funcionals («I wish to emphasize that... the grammatical-relations-as-primitives position is inherently nonexplicative», p.310), aquest autor, com el Generativisme dels 80 en general, no es troba lluny dels hereus de la Gramàtica Relacional dels 70, com veurem de seguida.

Vet ací la primera descripció de les funcions

- (28) a. In this work, I develop and support a theory of grammatical relations that places them as *intermediaries* in the connection between semantic roles and dependencies and the expression of these roles and dependencies in structural and posicional relations and in case marking and agreement (p.3; subratllat meu)
- b. The diagram... represents this central idea, around which the present work is based (ps. 3-4)

Observeu que en aquesta descripció no es diu què són les funcions, sinó on

són; a partir de la pròxima cita tractarem de veure quina funció fan les funcions en «l'expressió» dels conceptes semàntics. Per una altra banda, ja podem intuir que Marantz farà un desenvolupament semantista, ja que allò que hi ha inicialment i finalment són «les dependències i els papers semàntics».

Marantz exemplifica la descripció de (28a) de la manera següent en relació a l'oració de (29a)

(29) a. Elmer threw the porcupine to Hortense (p.3 (1.1))

b. *The porcupine* appears as the NP immediately dominated by VP ([NP, VP]) because it is the object of the verb, *threw*, and it is the object of the verb because it names the bearer of the “throwee” role in the action described by *threw*. Conversely, because it is the [NP, VP], *the porcupine* is interpreted as the object of *threw*, and because it is the object, it is interpreted as the “throwee”. Grammatical relations such as subject and object stand between the semantic roles and relations constituents bear with respects to argument-taking words and phrases and the expressions of these semantic roles and relations in sentences (p.3)

En poques paraules: per analitzar l'oració de (29a), Marantz parteix de l'esquema O → SN SV, SV → V SN (que no qüestiona, naturalment); fa raonaments semantistes habituals (subjecte-agent-participi de present del verb, i objecte-pacient-participi de passat del verb); i usa el concepte de funció no pas per definir l'estructuració sintagmàtica, sinó per establir redonament una relació tautològica entre les relacions sintàctiques i els papers semàtics (i per això en les dues “inclusions de causes” que hi ha a (29b), un SN ocupa una posició estructural determinada perquè porta un determinat paper semàntic, i porta aquest paper semàntic perquè ocupa l'esmentada posició estructural). Notem que aquesta concepció no és sinó la de Chomsky (1981), que hem vist a §5.2.10: les funcions han deixat de ser un concepte purament configuracional (com a Chomsky (1965), concepció que perdura en els 80 en autors com Bonet i Solà (1986) o Radford (1988)) per passar a ser un concepte mixt, mig semàntic mig sintàctic, que forma amb

els papers temàtics un cercle tautològic (els papers temàtics aprofiten per definir les funcions, i les funcions per definir els papers temàtics). Ja veurem com a causa d'aquesta indefinició de les funcions, Marantz vacil·la constantment en la col·locació de les funcions al si de la Gramàtica, cosa que en realitat ja hem començat a veure en la cita de (28a): les funcions no es troben ni en el nivell semàntic («els papers semàntics») ni el nivell sintàctic («les relacions posicionals i estructurals»), i per tant no són ni semàntiques ni sintàctiques (o semàntiques i sintàctiques alhora). Per una altra banda, el paper «intermediari» que s'esmenta a (28a) i s'exemplifica a (29b), ¿quin és? Dit d'una altra manera: el concepte “objecte”, ¿quina funció fa en la descripció de (29b)? Jo no n'hi he vist cap, ja que podríem fer la descripció de (29b) recorrent només a “posicions estructurals” i a “papers semàntics”, i per tant podem eliminar perfectament el concepte “objecte”: un determinat constituent de (9a) ocupa una posició determinada perquè porta un determinat paper semàntic, i pel fet que el constituent de què parlem ocupe aquesta posició, s'interpreta que porta aquest paper semàntic. Aquesta inutilitat de les funcions es relaciona amb una concepció que veurem al pròxim punt (en resum: tota la Sintaxi és inútil perquè l'hem buidada i hem passat el seu contingut a la “lògica” i la “semàntica”).

6.2.3. La Gramàtica: un tot inseparable i redó (i per tant sense principi ni final)

A la cita de (28a) hem vist que les funcions es trobaven entre un nivell semàntic i un nivell sintàctic, però tres pàgines més avant Marantz es desdieu, car les situa a la Sintaxi

(30) What is the nature of the grammatical relations in the theory to be presented? Grammatical relations are *the syntactic counterparts* –the grammaticalizations, so to speak– of certain logico-semantic relations such as the predicate-subject and modifier-modified relations” (p. 6; subratllat meu)

Per una altra banda, si “subjecte” i “objecte” són conceptes funcionals, ¿com

és que ara diem que el concepte "subjecte" és una "relació lògico-semàntica"? Encara més: ¿com és que la relació «modificador-modificat», que hauria de ser la base de la Sintaxi, pertany a «certes relacions lògico-semàntiques»? Deixant de banda les vacil·lacions en la col·locació dels conceptes funcionals (segurament perquè són mig semàntics mig sintàctics, i les coses "semis" són difícils de situar), ja veiem com anem buidant la Sintaxi i passant-ho tot a la "lògico-semàntica". Observem finalment aquesta anècdota: les dues parelles «predicat-subjecte» i «modificador-modificat» (on a la primera no hi ha l'ordre habitual sinó l'invertit), suggereixen que el «predicat» és un «modificador» i el «subjecte» un «modificat», cosa que, no cal dir-ho, accepte plenament.

Vet ací com intenta explicar Marantz el nivell "lògico-semàntic" a continuació de la cita de (30)

(31) Associated with each sentence is a "logico-semantic structure (l-s structure) wich displays the logico-semantic relations or interdependencies among the constituents of the sentence. The l-s structure of a sentence is not its semantic representation in the usual sense; it merely represents (a certain set of) the *syntactically encoded* semantic dependencies among sentential constituents (p. 6; subratllat meu)

Si havíem quedat a la cita de (30) que les «relacions gramaticals» són la contrapartida sintàctica de les relacions lògico-semàntiques, ¿com és que ara col·loquem la sintaxi (o una part de la sintaxi si més no) dins de la "lògico-semàntica"? Per una altra banda, ¿què vol dir que l'estructura lògico-semàntica no és la representació semàntica en el sentit usual, sinó solament un cert conjunt de les dependències semàntiques codificades sintàcticament?

Marantz creu que hi ha diversos nivells "gramaticals", el més profund dels quals és el lògico-semàntic; el segon seria el sintàctic i el tercer el superficial (que és el sintàctic més les regles de moviment, p.7). Marantz introdueix aquesta qüestió immediatament després de les cites de (30) i (31)

(32) Logically, it would be possible for languages to connect I-s structures directly to the surface structures of sentences, that is, to express the logico-semantic relations directly in surface structure case marking, structural configurations, and so on. Although a direct mapping between I-s structures and surface structures cannot be ruled out a priori, I claim that a structure called "syntactic structure" similar in form and make-up to I-s structure stands between the I-s structure and surface structure in the analysis of any given sentence (p. 6)

En aquest fragment hi ha una afirmació que jo trobe sorprenent: que el nivell sintàctic es podria eliminar (encara que Marantz «afirma» que no, ja veurem en l'anàlisi del cap. 2 per quina raó). El lector troba la raó d'aquesta hipotètica eliminació més avant, a la p. 9 (a (33b) hi ha el «principi M»)

- (33) a. No grammatical rules in the usual sense forge the connection between I-s and s[intàctic] structure...; there are no movements, substitutions, promotions, demotions, or clause unions, only the general principle M (p.9)
- b. If X bears an I-s relation with respect to Y, Y the operator in the relation, then the s structure counterpart of X must bear a grammatical relation with respect to the s structure counterpart of Y, or with respect to a phrase headed by the s structure counterpart of Y (p.8)

Ara ja podem comprendre per què es podria eliminar el nivell sintàctic: perquè sembla idèntic al nivell lògico-semàntic. En poques paraules: si passem els conceptes sintàctics («modificador-modificat», subjecte...) des del nivell sintàctic al nivell lògico-semàntic, doncs podem eliminar el nivell sintàctic. Un cop més, la "lògica" i la "semàntica" s'han apoderat de la Sintaxi (sense la que la Semàntica –amb majúscula– n'isca beneficiada).

El fet que el nivell lògico-semàntic i el sintàctic siguin molt semblants o idèntics, i el fet que el lògico-semàntic siga el més profund, és un efecte de la Gramàtica de Montague, ja que Marantz (1984) intenta fer una síntesi entre

el Generativisme dels 80 i la Gramàtica de Montague (p.292). Concretament, segons aquesta escola «syntactic and compositional semantic structure are isomorphic», i «syntactic structure must be a direct reflection of semantic structure» (p. 301). No cal dir que aquesta concepció (com diversos elements del Generativisme dels 80) recorda molt la Semàntica Generativa (vegeu §2.2.2). Per una altra banda, hi ha la subordinació típica de la Sintaxi a la semàntica, la qual crea dualitats inútils (estructura semàntica i estructura sintàctica, que serien «isomòrfiques») i capgira l'anàlisi (primer l'estructura semàntica), ja que no és possible que hi haja estructures semàntiques supralèxiques sense estructures sintàctiques pel fet que les interpretacions semàntiques supralèxiques només poden existir com a conseqüència de les relacions sintàctiques entre les paraules, cosa que implica que primer hi ha la Sintaxi i després la interpretació semàntica supralèxica (i si abans de l'estructuració sintagmàtica hi ha alguna "cosa" en la ment de l'emissor, no crec que en aquests moments –en què encara no hem definit ni una sola categoria sintàctica i fem descripcions sintàctiques explícitament psicològiques– la Lingüística –o millor, la Psicologia– estiga en condicions d'afrontar-ho).

Diguem abans d'acabar aquests comentaris sobre el capítol que estudia «la naturalesa de les relacions gramaticals», que Marantz comparteix la idea que la teoria sintàctica és només un filtre, i que per tant tot és possible en la generació

(34) For technical reasons, I view the grammar... a strictly *nonconstructive*. That is, the grammar provides well-formedness conditions on each level of syntactic analysis and each syntactic representation at each level. *The genesis* of a syntactic representation *is unimportant for the grammar* ; each representation may be built *in any random manner* employing items from the lexicon (p.8; subratllats meus)

Vet ací un resum d'alguns vaivens d'aquest capítol (done primer la pàgina de l'obra de Marantz, i després en quina cita d'aquest treball apareixen les dades resumides)

- (35) a. Les relacions gramaticals es troben entre la semàntica i la sintaxi (p. 3; (28a))
- b. Les relacions gramaticals es troben en la sintaxi, i són un reflex de les relacions lògico-semàntiques; tanmateix, també són lògico-semàntiques (p. 6; (30))
- c. Les relacions lògico-semàntiques no són semàntiques en el sentit usual, però ho són; són també sintàctiques (p. 6; (31))
- d. Tant les relacions lògico-semàntiques com les gramaticals són sintàctiques, ja que els nivells lògico-semàntic i el sintàctic són molt semblants o idèntics. Les lògico-semàntiques són el nivell més profund. El nivell sintàctic es podria eliminar (ps. 6 i 8; (30) i (31))

Cal dir que en aquest capítol de Marantz no apareixen les categories ni l'estructuració sintagmàtica. En relació al concepte "funció", Marantz rebutja les definicions purament configuracionals de Chomsky (1965), ja que segons Marantz aquestes definicions no són adequades per explicar les generalitzacions que ha observat la Gramàtica Relacional (p.305). Segons aquest treball, però, el concepte "subjecte" (que és l'únic concepte "funcional" salvable de "subjecte-objecte-etc"), sí que es podria definir "configuracionament" (és el nom nuclear de l'oració més els seus modificadors restrictius). Més encara: allò que s'explicaria segons la Gramàtica Relacional (o Funcional) a través de regles misterioses (vegeu (151) de §5.3.3.1), es podria explicar no poques voltes a través de la Sintaxi (vegeu §5.3.3.2).

6.2.4. Sobre les categories de l'estructura lògico-semàntica

Els problemes, vacil·lacions i contradiccions que hi ha al cap. 1 de Marantz (1984: 1-12) es reproduïxen al cap. 2, prou més llarg (ps. 13-90). Ens hi pararem perquè ara apareix un concepte no considerat al cap. 1, les categories. El primer detall que convé comentar es relaciona amb els títols: el cap. 2, «Nivells de l'anàlisi sintàctica», conté tres punts, cadascun dedicat a un nivell, «l'estructura lògico-semàntica», «l'estructura sintàctica» i

«l'estructura superficial». Aquests títols fan veure que l'ús de la paraula *sintaxi* és bivalent: tant serveix per referir-se al conjunt dels tres nivells com per referir-se al segon nivell (que és potencialment eliminable). Aquest ús de la paraula "sintaxi" jo diria que reflecteix l'evolució del Generativisme: el primer ús («Nivells de l'anàlisi sintàctica») reflecteix la teoria dels anys 60, on la Sintaxi és l'ama absoluta de la Gramàtica (i per això podem intercanviar les etiquetes "sintaxi" i "gramàtica"), i el segon el de la teoria dels 80, on la Sintaxi és un apèndix (quasi) eliminable.

Durant la major part de les pàgines dedicades a estudiar el nivell de l'estructura lògico-semàntica (ps. 14-45), el lector troba conceptes com ara *subjecte, objecte, predicat, agent, subjecte lògic*, conceptes que si no vaig errat no trobem definits enlloc en aquesta obra, i per tant no ens hi aturarem. Les definicions comencen a la p. 37, quan Marantz comença a parlar de les categories que hi ha a l'estructura lògico-semàntica. Abans d'entrar-hi, però, cal comentar aquest detall: en els models generativistes de l'estructuració sintagmàtica es parla de categories però no de funcions pel fet que les funcions del tipus "subjecte" són un efecte de l'estructuració sintagmàtica, però Marantz fa el contrari: estudia les "relacions" sense les categories, i després introdueix les "categories"

(36) Although I have introduced and discussed the two basic relations that I assume exist at l-s structure –that between an argument taker and its arguments and that between a semantic role assigner and its semantic role assignee– I have yet to discuss the sorts of constituents that bear these relations (p.37)

No cal dir que si partim de la convicció que les estructures sintàctiques són elements (=categories) relacionats, és tan erroni intentar estudiar les estructures sense les relacions (els elements sols no poden formar estructures), com intentar estudiar les estructures sense els elements (les relacions no aplicades a elements no són res). Per una altra banda, si Marantz pot fer aquest capgirament del plantejament tradicional del Generativisme és perquè hem passat de l'estudi de la Sintaxi a l'estudi de les propietats semàntiques dels lexemes introduint el diccionari en la Sintaxi,

i perquè d'estudiar les relacions sintàctiques (bé –sintàcticament– o malament –postsintàcticament–, això és una altra cosa) hem passat a estudiar les relacions “lògiques” («arguments») i semàntiques («paper semàntic»).

¿Quines són les categories *bàsiques* o *primitives* (tots dos adjectius apareixen ja a la p. 37) d'aquesta estructura? Són la *proposició* i el *nominal* és a dir, l'oració i el SN (vegeu per exemple la p.41). Davant d'aquesta sorpresa, jo començaria per fer una pregunta com la següent: ¿com és que l'oració, que és un dels misteris sintàctics que hem d'aclarir, la introduïm ací com a categoria bàsica o primitiva? Fer això, ¿no equival a dir que deixem per definició sense definició allò que cal aclarir i definir? Darrere d'aquesta assumpció hi ha la Gramàtica de Montague, que Marantz segueix explícitament (p.37) a través de Dowty i alt. (1981), però també hi ha un fet de què ja hem parlat, la polivalència del mot *categoria*. Si aquest mot estigués ben definit en el Generativisme, com ara dient

(37) Una *categoria* és un conjunt de lexemes que tenen les mateixes propietats sintàctiques. Cada lexema d'una categoria ha d'ocupar el *nucli* d'un sintagma. *Nucli*, *projecció* i *sintagma* no són, evidentment, la mateixa cosa, i per tant un lexema no pot ser mai ni una projecció ni un sintagma (excepte que la teoria diga el contrari per raons concretes, com ara en el cas dels lexemes que són incapaços d'estructurar un sintagma, i per tant el nucli i el sintagma és el mateix perquè no hi pot haver cap projecció del nucli).

Marantz hauria tingut més dificultats a l'hora de fer l'operació esmentada, ja que no hauria pogut dir que l'oració i el SN són categories (ni per tant “categories bàsiques o primitives”). També hi ha la vacil·lació generativista en el tractament de l'oració, que tant tendeix a considerar-la com una unitat “primitiva”, com una unitat sintagmàtica (i per tant *derivada*; vegeu §1.4.9, §5.2.1.3 i §5.2.9.1).

Per una altra banda, darrere d'aquesta sorpresa inicial, ve aquesta altra: «*As far as the syntax is concerned*, however, these categories are primitive»

(p.37; subtallat meu). Això és, ens trobem dins d'un capítol que es dedica a estudiar els nivells de l'anàlisi sintàctica, i concretament dins de les relacions lògico-semàntiques, que és, com ja hem vist i tornarem a veure, el nivell fonamental de l'anàlisi sintàctica, però les categories bàsiques del nivell fonamental de la Sintaxi no és clar si són sintàctiques o no: tornem a les vacil·lacions del capítol 1.

Deixem estar provisionalment la qüestió de l'oració i preguntem-nos com és que Marantz introdueix el SN com a categoria bàsica. Que jo sàpiga, aquest autor no aclareix aquesta pregunta, encara que podem sospitar que la raó és aquesta: el N no pot regir res en el plantejament de Marantz, i com que és evident que dins del SN hi ha diversos elements regits⁸ (SAdjs i SPs restrictius; jo diria que Marantz ignora els darrers⁹), ha de fer diverses coses estranyes, com ara dir que el SN és una "categoria bàsica" (això és, excepcional, sense regla, anòmala), o haver de fer que una categoria bàsica o primitiva no siga indescomponible (com espera el lector), sinó que siga un sintagma complex que pot tenir al seu si SAdjs (i SPs). Més encara: a la p. 40 trobem que l'etiqueta "N" és «an I-s lexical item that heads a nominal [=SN]», i a la taula de la p. 41 (que resumeix la part dedicada a les categories lògico-semàntiques) que el "nominal" (=SN) és una categoria bàsica, i un N i un SN són "categories" definides «funcionalment»¹⁰. Tenim

⁸ No massa, és veritat. Ja hem vist que el Generativisme ha reduït estranyament la recció a la subcategorització. Ara bé, fins i tot des d'aquest punt de vista, N és rector, com a mínim de SPs (per exemple en el cas dels noms deverbals).

⁹ A la p. 41, on hi ha una taula que conté les "categories", Marantz parla dels SPs, però en diu açò: «PP: adverbial modifier (function from Vs to Vs, VPs to VPs, or Ss to Ss)»; és a dir, tot són SPs predicatius i "adverbials". A l'explicació corresponent de la p. 40 no diu exactament el mateix: «the node "PP" for most adverbial modifiers». Els SPs «adverbials» sembla que només poden pertànyer al SV (i a l'oració, en el cas dels adverbis "oracionals"); en relació als SPs que es queden fora de «most», no hi he vist res. Notem que aquest vocabulari és producte de creure que tots els modificadors del "SV" (potser excepte l'objecte) són "adverbials", creença que ja hem vist a Hernanz i Brucart (1987) (vegeu els comentaris sobre (98) de §3.4.1) i a Stowell (1981) (vegeu els comentaris sobre (10) i (11) de §6.1.3.2), i que nega que hi haja diferència sintàctica entre els SPs predicatius i els SPs "adverbials".

¹⁰ Vet ací un detall significatiu: a pesar que Marantz no solament accepta passivament les relacions gramaticals de la Gramàtica *Funcional* (com fan molts generativistes dels 80), sinó també activament (intenta introduir en aquesta obra les relacions o funcions en la teoria), a pesar d'això no ha "oblidat" el significat pristi de *relació* o *funció* (és gràcies a les «funcions» que podem passar de «N» a «SN»), tot i que aquestes «funcions» (que són les funcions) no les defineix ni ell en particular ni el Generativisme en general.

per tant que el SN no solament és una “categoria primitiva” que pot tenir al seu si uns altres sintagmes, sinó també un sintagma estructurat segons la teoria de la X’.

Aquesta operació tan estranya té una explicació immediata: Marantz ja ha dit a la p. 37 que usará conceptes de la Gramàtica de Montague (això és, l’oració i el SN com a “categories bàsiques o primitives”) i de la teoria de la X’ (el SN té un nucli, N); i a la 40 ha advertit que «in drawing and talking about I-s structures, I use standard category and phrase nodes in a nonstandard way». Ara bé, aquesta explicació immediata no és gens satisfactòria perquè només explica l’origen de les idees, i la qüestió no és (només) saber d’on vénen sinó (sobretot) saber com es delimiten i es relacionen les categories, especialment si tenim en compte que provenen d’escoles tan distintes com el Generativisme i la Gramàtica de Montague, i que Marantz usa *categories estàndards* (N, SN...) «d’una manera no estàndard». En poques paraules: com que la Sintaxi no és mai *suma o adjunció* (ni tan sols en la coordinació), sinó *relació* i *estructura*, el que cal saber és com s’interrelaciona el món de les “categories bàsiques” amb el món de les “categories funcionals” (la qual cosa jo no he sabut veure).

6.2.5. Sobre l’oració

Veurem en aquest punt algunes qüestions en relació a aquesta “categoria” enigmàtica. Marantz dóna la següent definició de *projecció màxima*: «is a constituent that will not by its definition alone determine the constituent type of a phrase of which it is an immediate constituent. All other categories are nonmaximal projections» (p. 38 (2.33)). Deixant de banda certs detalls, jo diria que aquesta “definició” és tan correcta (excepte que està *en negatiu*, com tantes coses en el Generativisme) com elemental: si un constituent determina la naturalesa categorial del constituent immediatament superior és perquè el segon és una projecció del primer. Deixant sense analitzar que el que acabem de veure només és aplicable quan ja hem fet l’estructura arbòria (i per tant no toca l’aspecte fonamental —com s’ha d’elaborar l’estructura arbòria—, cosa habitual en el Generativisme), podríem

observar que Marantz considera que el verb és el nucli oracional, però com que sosté que l'oració és una "categoria bàsica", quan passa del SV al nivell superior (que hauria de ser SV, SV' o qualsevol altre signe convencional en què V siga el nucli), canvia d'etiqueta i apareix el signe O¹¹. Ara bé, aquest canvi d'etiquetes l'obliga a observar en acabar de definir el concepte de projecció màxima que el SV no és una projecció màxima (encara que tot "SX" ha de ser una projecció màxima): «thus a predicate... is not a maximal projection because it is defined so as to determine the constituent type –proposition– of the phrase of which it is an immediate constituent». Una vegada que Marantz ha introduït aquesta excepció en les convencions de l'estructuració sintagmàtica, recorre a un principi elemental («Nonmaximal projection must head phrases», p.39 (2.35)) per dir que la projecció no màxima "SV" és el "nucli" de la projecció màxima "proposició". ¿Per què Marantz no elimina la indefinida *categoria bàsica oracional* i proposa que el signe O s'ha de substituir per algun signe sintagmàtic on aparega V, cosa que simplificaria les "categories" de partida i li permetria d'eliminar un parell d'especificacions ad hoc (el SV no és projecció màxima; el SV és nucli de l'oració)? Notem abans d'acabar aquestes observacions sobre l'oració que Marantz introdueix per definició una cosa que no és gens evident (ni ell ha explicat que jo sàpiga): que el SV "determine" l'oració: «a predicate... is defined so [com a projecció no màxima] as to determine the constituent type –proposition...».

6.2.6. Sobre el nivell sintàctic

Acabarem aquest comentari sobre Marantz (1984) *tornant* a la Sintaxi, car hem de recordar que tots els comentaris entorn de *projecció màxima*, *N-V-etc*, *SN-SV-etc.*, "*nominal*"..., pertanyen al punt §2.1, «Logico-Semantic Structure». ¿Què hi ha a §2.2, «Syntactic Structure» (ps. 46-69)? Marantz

¹¹ Tinguem en compte que l'altra "categoria bàsica" que hi ha, el SN, no actua igual. ¿Potser hi ha algunes altres raons per al canvi d'etiqueta? No ho sé, però en tot cas cal dir que les dues "categories bàsiques" tenen un comportament ben distint: en el SN el nucli no regeix i no hi ha canvi d'etiqueta categorial en relació a la projecció màxima; però en el SV el V regeix i hi ha canvi d'etiqueta en la projecció màxima.

comença invocant el principi de projecció¹²

(38) Recall that the present theory belongs to the class of theories incorporating projection principles. What characterizes this class of theories is the *direct* projection of the compositional semantics of a sentence into syntactic structure (p.46; subratllat meu)

La manera de redactar aquest principi (projecció *directa*) ja ve a expressar que no hi haurà diferències entre els dos nivells, a pesar que Marantz diu a continuació de la cita transcrita que «in this section I propose a particular sort of projection principle to govern the relation between logico-semantic and syntactic structure» (p.46). Heus ací un parell de fragments que il.lustren com de “semblants” són els dos nivells

- (39) a. Corresponding to the I-s proposition is the s structure sentence, to the I-s nominal the s structure noun phrase. Each functionally defined I-s constituent also projects an s structure counterpart. The predicate corresponds to the verb phrase... The I-s verb corresponds to the syntactic verb... The other I-s constituents are similarly matched to the s structure counterparts (ps. 49-50)
- b. I employ basically the same notation for s structure as for I-s structure, with the exception that the relational terms are capitalized to distinguish them from the corresponding I-s terms” (p. 50)

Això és, les diferències són si de cas terminològiques: a l'estructura lògico-semàntica hi ha terminologia “lògica” (proposició, nominal), i a l'estructura sintàctica la nomenclatura és lingüística (oració, SN); i a l'estructura lògico-semàntica hi ha “predicat” (una etiqueta “funcional” segons Chomsky (1965)), i a l'estructura sintàctica “SV” (una etiqueta categorial). Com que els

¹² Tinguem en compte que el “principi de projecció” és una conseqüència d' introduir el diccionari en la Sintaxi. Si acceptem que tots els lexemes d'una categoria tenen les mateixes propietats sintàctiques, aleshores haurem de deduir que el diccionari només contindrà informació semàntica (i en tot cas una informació sintàctica, a quina categoria pertany). Potser Marantz no es troba massa lluny d'aquesta opinió, ja que parla de projectar «semàntica» (encara que és «composicional» –que deu voler dir “semàntica supralèxica”).

dos nivells són idèntics, quan Marantz elabora una taula (p. 51) per il·lustrar els dos nivells, per tal de diferenciar-los es veu obligat a recórrer a l'oposició *minúscules / majúscules* (com ara: «role versus ROLE») i a substituir l'etiqueta *semàntic* per l'etiqueta *sintàctic* (com ara: «semantic role versus syntactic role»).

I bé, si els dos nivells són idèntics, ¿per què cal postular-los? Perquè a la teoria li va bé de tenir dos nivells distints per resoldre certs problemes de la passiva i les estructures d'elevació (ps. 46-47). La veritat, però, és que el nivell sintàctic és una espècie d'apèndix sense valor, cosa que Marantz ja ha dit explícitament tractant l'estructura lògico-semàntica

(40) Note that the definition of “head”, “projection”, and “maximal projection”, plus the Nonmaximal Head principle, are not intended to *duplicate* the constraints of X-bar theory. Rather, they *replace* these constraints. Universal grammar does not need both a categorial theory *of the compositional semantics of a sentence* and a set of arbitrary conditions *on constituent structure*, the conditions of X-bar theory. The present categorial theory subsumes the X-bar principles and in part explains their validity (ps. 39-40; subratllats meus).

En poques paraules: el “nivell sintàctic de la Sintaxi” ha esdevingut un apèndix amb unes funcions sintàctiques irrisòries, car les autèntiques “funcions sintàctiques de la Sintaxi” no es troben en el nivell sintàctic, sinó en el nivell lògico-semàntic.

6.2.7. Conclusió

Marantz (1984) es centra en una part dels conceptes que en el Generativisme es diuen “relacionals” o “funcionals”, els que pertanyen al tipus “subjecte-objecte-etc.”, però malgrat que aquesta obra es diu *On the Nature of Grammatical Relations*, i malgrat que en començar-la Marantz assenyala que hi ha una «gran quantitat de confusió» en la qüestió de saber què són les funcions sintàctiques, malgrat això jo no he vist que aquesta

obra ajude a dissipar la confusió. Les funcions sintàctiques apareixen situades o bé entre una hipotètica «estructura lògico-semàntica» i una hipotètica «estructura sintàctica» (28a) (i aleshores són inútils, (29b)), o bé a l'estructura lògico-semàntica (30) (i aleshores no sabem què són, car no es defineixen ni al cap. 1 ni al cap. 2 de Marantz).

En realitat, aquesta obra no fa sinó explicitar el camí cap al qual ha tendit el Generativisme dels 80: la subordinació de l'estudi de la Sintaxi a punts de vista semantistes, els quals han acabat per bandejar o minimitzar els aspectes sintàctics (i sense fer que l'estudi i l'aclariment de la Semàntica avance massa). Aquesta subordinació-substitució de la Sintaxi és el que explica la recuperació de diverses concepcions de la Semàntica Generativa a través de la Gramàtica de Montague (el nivell més profund és el semàntic, i entre l'estructura semàntica i l'estructura sintàctica hi ha isomorfisme; vegeu (33) i els comentaris següents); i també explica que puguem estudiar les relacions («argumentals» i semàntiques) sense estudiar les categories (vegeu (36) i els comentaris).

6.3. UN EXERCICI DE LÒGICA LINGÜÍSTICA AL VOLTANT D'EMONDS (1985)

6.3.1. Introducció

Segons Newmeyer (1986: §6.2.2), el 1970 apareixia el primer treball de Joseph Emonds, el qual es trobava «dins d'un marc de treball no abstracte» i afirmava que les transformacions havien de preservar l'estructura sintàctica fornida per les regles d'estructuració sintagmàtica (p.149). Sis anys després va publicar una gramàtica, *A Transformational Approach to English Syntax*, «amplament considerada l'anàlisi detallada més impressionant de l'estructura anglesa en el marc de la gramàtica generativa transformacional» (p.149). Si hi afegim que Emonds apareix citat sovint en els treballs

generativistes i que ha aportat diversos conceptes que han ajudat al desenvolupament de “la teoria de la X’ “, haurem de concloure que el títol del seu llibre de 1985, *A Unified Theory of Syntactic Categories* , desperta curiositat: ¿serà possible que aquest limitador del poder de les “transformacions” i desenvolupador de l’estructuració sintagmàtica haja acarat per fi el problema de definir les categories sintàctiques? Desgraciadament, no és així.

Comentarem aquest llibre centrant-nos, com en tot aquest treball, en les bases teòriques, cosa que desenvoluparé a través de quatre aspectes sintàctics interrelacionats: les relacions sintàctiques, la teoria de l’estructuració sintagmàtica, la transcategorització i les categories; hi he afegit algunes observacions sobre els universals, i finalment hi ha algunes conclusions.

En relació al títol d’aquest comentari, el sintagma nominal «lògica lingüística» cal llegir-lo com està escrit. Vull dir que és ben distint parlar de *una lògica lingüística* de parlar de *una lingüística lògica* . La Lingüística ha de ser *lògica* per definició, perquè és una ciència i tota ciència ha de ser lògica per definició (amb la qual cosa resulta que l’expressió “lingüística lògica” és redundant –en el millor dels casos). Tota una altra cosa s’esdevé en l’expressió “lògica lingüística”, que des del meu punt de vista consisteix a aplicar principis lògics generals en la descripció d’una disciplina o d’un estudi concret. Potser val la pena aclarir que la *lògica* de què parle no és la disciplina que anomenem *Lògica* , sinó més aviat *el sentit comú* , encara que sé que l’irònic assagista de Sueca ha escrit en algun llibre que el sentit comú és el menys comú dels sentits. Fet i fet, però, que el sentit en què em basaré siga *comú* o *quimèric* , depén exclusivament dels lectors, car només és *com-ú* el que és *com-partit* (i *quimèric* el que és *in-divís, in-dividual* : *no compartit* en definitiva).

6.3.2. Sobre les relacions sintàctiques

Emonds concep la Sintaxi de la mateixa manera que possiblement

qualsevol lingüista: com un conjunt d'elements categorials relacionats, concepció que es manifesta per diverses parts del llibre. Per exemple, a la introducció (ps. 1-12) apareix diverses vegades, com ara a «the intention of this book is to elucidate as much as possible the formal and empirically justified relations among the bar notation categories» (p. 11); o si passem al cap. 1 (ps. 13-66), veiem que «a... syntactic relation between SP(X) [especificador de X] and X... is implied» a « $X^{\max} \longrightarrow SP(X) - X^{\max-1}$ » (ps. 18-19), etc. El cap. 4 es dedica a estudiar allò que Emonds anomena «grammatical formative categories», però el primer punt (§4.1, «The General Nature of Syntactic Categories», ps. 155-159) tracta de fer un resum sobre la Teoria de la X', i Emonds comença així: «the categorial, or base, component of de grammar is a set of universal principles of natural language which defines the possible dominance relations among a certain set of categories before grammatical transformations apply» (p. 155).

En aquestes cinc pàgines hi ha més referències a les relacions sintàctiques, i val la pena d'aturar-se en la darrera, car s'hi veu que en realitat les relacions sintàctiques tenen molt poca importància per a Emonds, a pesar que tant en la cita de la p. 11 com en la de la p. 155 apareixen com un concepte fonamental de la Sintaxi

(41) It is possible that some of the universal dominance relations among categories, or even some categories themselves, may not be realized in a particular language. For example, some languages seem to utilize three, rather than two, demonstrative determiners; some languages differentiate a syntactic dual from a syntactic plural while others do not; etc. (p.158)

La primera observació que cal fer és que Emonds no posa cap exemple de variació en les relacions sintàctiques, cosa no sorprenent, car jo no he trobat cap definició o descripció d'una relació sintàctica concreta en tot el llibre (i a l'índex de matèries no hi ha ni *syntactic relation* ni *relation*). Ara bé, el més important és que Emonds posa una cosa tan bàsica com les relacions sintàctiques al costat d'una cosa tan secundària com els graus dels demostratius (els quals no solament poden variar interlingüísticament, sinó

també intralingüísticament, com ara en català, on hi ha dialectes que tenen dos graus, *aquest / aquell* , i dialectes que en tenen tres, *aquest / aqueix / aquell*)¹³ , i tan secundària com l'oposició singular / dual / plural enfront de singular / plural¹⁴ .

Jo diria que Emonds anomena sistemàticament com a *relacions sintàctiques* les relacions entre les categories, però al costat d'aquesta expressió hom pot trobar aquesta altra: «grammatical relation». ¿Què vol dir aquesta expressió (la qual, diguem-ho de passada, sí que apareix a l'índex de matèries)? A §1.8.4 («Case-based Definitions of Grammatical Relations», ps. 61-66) el lector troba que Emonds pretén definir aquest concepte a partir de la teoria del cas, però si no oblidem el que diu el Generativisme des de Chomsky (1957: el subjecte com a concepte “configuracional”), podem deduir fàcilment que el concepte posem per cas de *subjecte* no és res més que una relació sintàctica complexa derivada de relacions sintàctiques més simples¹⁵ .

¹³ Cal dir que tot seguit Emonds s'afanya a dubtar que els dos exemples que ell mateix ha posat (el que hem vist i el que veurem tot seguit) siguin realment diferències categorials, però el que m'interessa no és que aquestes diferències siguin categorials o no, sinó el fet de posar un element bàsic (les relacions sintàctiques) al costat de dos elements que no tenen importància des d'un punt de vista sintàctic general.

¹⁴ Aquesta diferència encara podria tenir més poca importància que l'anterior, car la distinció dual sembla una distinció molt arcaica (com a mínim vista des de les llengües romàniques). Recordem que no solament ha desaparegut el sistema dual, sinó que en català paraules com *sengles* i *ambdós* són paraules medievals mortes.

¹⁵ Quan assegurem que el subjecte és el primer SN dominat per O, podríem dir que estem relacionant una projecció màxima (un SN) respecte a una “posició” d'una projecció X^n , on n és igual o major que 1; una relació sintàctica simple seria qualsevol relació entre un SX i un N (o N^0 , segons la convenció que adoptem). Per una altra banda, que aquesta definició de *subjecte* siga operativa o no, ara no m'interessa. Ara com ara només diré que si no és operativa, potser és perquè la definició d'oració que manegem no és correcta. La qüestió crucial ací és l'observació que no podem ser generativistes en unes coses i antigenerativistes en unes altres (i profuncionalistes), car no cal dir que partir de contradiccions porta a contradiccions. Diguem de passada que no és l'única vegada que Emonds es deixa influir per la Gramàtica Funcional (per exemple, vegeu ací §6.3.6.2), amb la qual cosa tenim un altre exemple d'acostament del Generativisme cap a la Gramàtica Funcional.

6.3.3. Sobre la teoria de la X'

6.3.3.1. Categories majors i categories menors

Emonds divideix les categories en majors (N, V i A) i menors (totes les altres), p. 13. El criteri no és pas sintàctico-qualitatiu sinó quantitatiu: les majors contenen més d'un miler de membres i les menors com a màxim 20 membres. Com que Emonds no parteix d'una definició sintàctica, es comprén que el lector pugui veure fàcilment diversos problemes, com ara que la categoria P és constantment excepcional¹⁶, que no s'hi esmente el problema dels especificadors (que segons Emonds pertanyerien a les "menors") del tipus *un ramat de* (que en són molt més de 20, vegeu Bonet i Solà (1986: 47)), o que a pesar de la diferència 20 / 1000, Emonds sembla que no estiga segur del tot en la delimitació: «P... is a head with a grammatical *rather than* a lexical category» (p.14; subratllat meu).

6.3.3.2. Sobre l'estructuració sintagmàtica i l'oració

A la p. 13 Emonds introdueix el concepte de *oració*, i a la 14 el de *sintagma* (com si l'oració no fos un sintagma); d'aquest concepte només diu que ha de tenir un nucli endocèntric. A la mateixa pàgina hi ha aquesta diguem-ne "descripció" d'una *projecció màxima* o *sintagma*: un sintagma «is notated X^i », i «when i is maximal for a given X (notated " X^{\max} "), we say that X^i is an "x-phrase", or a "maximal projection of X "» (p.14). En poques paraules: Emonds substitueix la definició de l'estructuració sintagmàtica (quines categories poden modificar a quines altres, en quines condicions i per què) per la descripció d'un diguem-ne dibuix (X^n , on $n=2$ o 3 ; vegeu ací el pròxim punt). No és estrany doncs que més avant (cap. 6 i 7 d'Emonds) trobem coses com ara que qualsevol sintagma pot ser terme d'una P, i que el

¹⁶ Fins i tot en la condició quantitativa del nombre, cosa que un estudi mínimament rigorós jo crec que demostraria. Per exemple, si tenim en compte les "locucions preposicionals" i les "conjuncions", no m'estranyaria gens que una llengua com la catalana arribàs fàcilment al centenar de preposicions. Vegeu la n.6 de §2.1.2.

SP pot tenir com a regent qualsevol X^n (és a dir, que no hi ha restriccions sintàctiques en l'ús de les Ps).

¿Què hi ha dins de SX? : «...each deep structure phrase X^i , $i > 0$, consists of a unique and obligatory head X^j , possibly accompanied by non-head grammatical categories, by maximal projection and by S^2 » (p.14; subratllats meus). ¿De què depèn aquest «possiblement»? Emonds no ho diu, com tampoc no diu què vol dir que les «categories gramaticals» siguin «non-head», i el lector podrà suposar cap a les ps. 15 i 16 (que comentarem a §6.3.3.4) que potser és perquè Emonds assumeix que hi ha certes categories que no es poden expandir. Allò que vull ressaltar més, però, no és aquest detall, sinó la qüestió de l'oració, que apareix al costat de les projeccions màximes i dels «non-head»: ¿no és « O^2 » ni una projecció màxima ni un «non-head», cosa que justificaria que aparega al costat d'aquests dos conceptes? A continuació de la darrera cita sobre el contingut sintagmàtic, hi ha aquesta opinió: «The sequences of categories which make up X^i or S are called the immediate constituents or daughters of X^i or S», on el lector continua sense saber si O^2 (ara transcrita com a O, sense cap nivell) és distinta de les projeccions normals (i si ho és, per què ho és), i on el lector continua trobant un vocabulari ateuòric enormement vague («sequences of categories»)¹⁷.

En resum: definim l'oració abans de definir l'estructuració sintagmàtica, i després col·loquem l'oració al costat de les projeccions màximes (i possiblement en oposició a les projeccions màximes). Tenint en compte aquest capteniment tan rar (però normal en el Generativisme; vegeu per exemple Bonet i Solà (1986) o Hernanz i Brucart (1987), on l'oració s'estudia –o es defineix– abans que el SN i el SV), ens podríem preguntar si l'oració no és un problema per al Generativisme perquè aquesta escola tracta

¹⁷ A tall de broma podríem dir que no hauria de ser «make up» sinó més aviat *make down* (excepte que no he trobat aquesta contrucció a Oliva i Buxton (1983)), car el punt de vista general d'Emonds és analitzar des de dalt cap avall (*down*; anàlisi de l'oració), i no des de baix cap amunt (*up*; combinació de les categories fins arribar a l'oració).

problemàticament l'oració. En unes altres paraules: si des del principi enfoquem malament què és una oració, és pràcticament segur¹⁸ que arribarem a una concepció errònia d'aquest concepte; l'oració és una construcció sintàctica estranya i excepcional perquè nosaltres la tractem d'una manera estranya i excepcional.

6.3.3.3. Algunes notes sobre el sintagma

Hem comentat en el punt anterior que Emonds (com el Generativisme en general) amb prou feines explica com es forma un sintagma, ja que establim la condició de l'endocentricitat (*cada sintagma ha de tenir un nucli únic i obligatori*), però diem molt poc sobre els modificadors ("l'obligatorietat" de la subcategorització a banda). Intentaré assenyalar diversos problemes relacionats o bé amb aquesta mancança o bé amb plantejaments que jo trobe contradictoris.

1) A la p. 15 afirma que el N, la P i l'A tenen dos nivells de projecció, i el V tres. Aquesta asimetria Emonds l'estableix perquè creu que el V és el nucli de l'oració, cosa que introdueix a la p. 22. Abans de reproduir la seua opinió sobre aquesta qüestió (42b), reproduiré la regla dels especificadors (que és si fa no fa la general del Generativisme) (42a)

(42) a. $X^{\max} \rightarrow SP(X), X^{\max-1}$ (p. 20, (11))

[la coma indica que no hi ha condicions d'ordre]

b. The rule for specifiers (42a)..., co-exists, in my view, with a rule for certain [doncs no tots: ¿quins?] generating subject phrases γ^{\max} which holds at least for the value $X=V$.

(i) $X^{\max} \rightarrow \gamma^{\max}, X^{\max-1}$ [¿en què es diferencia aquesta regla de la dels especificadors?] ((14) de p. 22)

For $X=V$ [¿i per a $X \neq V$?], (42a) and (i) together yield the structure [$\gamma^{\max} \gamma^{\max} - SP(V) - V^{\max-1}$]. For reasons to be given below,

¹⁸ Excepte que hi haja una casualitat, però un científic no pot confiar en les casualitats.

this reduces to the familiar expansion of S, [_S NP –AUX – VP] (p. 22)

En poques paraules: com que Emonds no explica què fa possible que una categoria en pugui modificar una altra, pot *crear* les regles que vulga amb tota la tranquil·litat del món.

2) Acabem de veure que $O = V^3$, i que V^3 és la projecció màxima, però a la p. 48 (i més pàgines; vegeu per exemple la 144) trobem regles com $S' \rightarrow \text{COMP} - S$, i com que $O=V^3$, cal deduir que $O'=V^4$, la qual cosa contradiu que V^3 és la projecció màxima. Més encara: a la p. 14 hi ha « S^2 » (vegeu el punt anterior), i aleshores resulta que no solament és possible V^4 sinó també V^5 .

3) A la p. 57 podem llegir: «Since $S=V^3$ and since sometimes case is assigned irregularly to the subject of an S from outside S, the absolute barrier to case-marking and government is V^2 , and more generally X^2 , rather than X^{\max} ». Deixant de banda l'enorme vaguetat expositiva (*sometimes, irregularly, more generally, rather*), l'oposició X^2 / X^{\max} jo diria que és absurda, car segons Emonds X^{\max} és X^2 excepte un cas (el de V). La formulació d'Emonds té sentit si allò que és excepcional ho considerem com a regla, i allò que és regla ho considerem com a excepció. Dit d'una altra manera: ¿per què Emonds no ha redactat aquest fragment com ara dient que *La barrera absoluta per al marcatge de cas i la recció és X^{\max} , excepte en el cas de l'oració, que és V^2 ?*

4) Llegiu atentament si us plau aquest fragment

(43) In this chapter... the symbol I [flexió] is used as an interchangeable replacement for SP (V). It might be thought that I am committed to the position that I is not the head of S *contra* ... Chomsky (1981).

However, since $S=V^3$ in my system, heads can be defined as X^0 and X^1 , and lacking these as SP (X), so that in fact I is the head of S [ací hi ha la nota 4, que transcriu al final de la cita]. If necessary, we can distinguish between the *head* of α (=immediately dominated by α), and the *lexical head* of α ($=X^0$, where $\alpha=X^j$). A less technical and quite possible better definition for the head of S is to say that only X^0 and X^1 can be heads, and that I counts as the head of S (i.e., it governs the subject NP) only when it additionally has the features of an independently defined X^0 ... (ps. 124-125)

Nota 4: Another plausible alternative is that DET is the head of NP, but not of N', in ways analogous to how I is the head of S, but not of VP

En resum: flexió és l'especificador del SV ($=V^2$) («SP (V)»), i l'especificador i V^2 més el subjecte formen V^3 ($=O$), però el nucli de V^3 no és pas V a pesar de les condicions que ja hem vist d'endocentricitat i de nucli únic en un SX, sinó que ho és l'especificador, i V^0 i V^1 no són respectivament nucli absolut i primera projecció del SV o oració (recordem que és la mateixa cosa per hipòtesi). Davant d'aquest raonament, podem fer aquestes dues preguntes: ¿com és que Emonds viola les seues pròpies condicions que tot SX ha de ser endocèntric (p.13), ja que el nucli de SV (=oració) no seria V sinó l'especificador, i que en un SX només pot haver-hi un nucli (p.14), ja que ara hi hauria un «nucli» (l'especificador) i un «nucli lèxic» (el verb)?; i ¿com és que Emonds introdueix dos conceptes nous (nucli≠nucli lèxic) sense explicar-los?¹⁹

¹⁹ Vegeu §5.2.9.2 sobre la distinció "nucli lèxic / nucli funcional", i §5.2.9.1 en relació a considerar que el "determinant" seria el nucli del SN.

A partir d'ara aquest comentari d'Emonds (1985) esdevindrà algunes voltes difícil de llegir, però caldria saber si aquesta dificultat és efecte de la meua redacció, o si bé és efecte de la redacció d'Emonds. En unes altres paraules: caldria saber si la foscor que els lectors trobaran en aquest text és prou semblant de la que es trobarien si llegien el llibre d'Emonds i anassen interrelacionant els dubtes que els hi sorgissen (que és en definitiva el que he fet jo).

5) Vet ací una afirmació que possiblement subscriuriem molt pocs lingüistes: «The phrase X^1 is always the head of X^1 or X^2 » (p.155). Això és, una construcció sintàctica pot ser nucli no solament en relació a la perifèria (=el seu modificador), sinó també en relació a si mateixa, amb la qual cosa podem dir que el nucli és el nucli del nucli.

6.3.3.4. L'especificador, una "supercategoria"

Ja hem vist que segons Emonds hi ha categories majors i categories menors, però també hi ha *supercategories* («archi-category», p.16, aplicat a l'especificador, concepte que solem dir que és funcional). Emonds introdueix aquest concepte (que jo no he trobat definit) després de parlar d'adverbis com *scarcely*, de la «negació», d'algunes «paraules franceses de negació», com ara *pas*, *guère* o *jamais*²⁰, i «certain other unmodifiable adverbs», els quals serien tots «formants gramaticals» del verb. Resulta per tant que «formant gramatical» possiblement no és una etiqueta categorial, car conté adverbis i elements lèxics no definits (i continuant la lectura del llibre d'Emonds hom troba tot seguit l'article i els demostratius). Ara bé, si no és un concepte categorial, ¿quina classe de concepte és? No he vist que Emonds expliqui aquesta qüestió. A la p. 16 continua amb els formants del nom, on el lector pot veure que hi ha una coincidència: «determiners..., *negation* ..., unmodifiable adjectives..., numerals, etc.» (p. 16; subratllat meu). Tots els «formants gramaticals» van a l'esquerra del nucli per definició (regla (12) de la p. 15). En aquesta regla veiem que els modificadors sintagmàtics tenen l'estructura « Y^j , where $j > 0$ », i a la p. 16 veiem que els formants «are not phrases Y^i , $i > 0$ », la qual cosa fa pensar que són sintagmes Y^i , $i = 0$, car l'índex no pot tenir valor negatiu. Deixem provisionalment el fet que els formants sembla que han de ser Y^0 i tornem als especificadors.

¿És el mateix «formant gramatical» i «especificador»? Sembla que no:

²⁰ ¿Quina categoria té la negació? Noteu que hi ha la mateixa indefinició categorial quan tot seguit parla de «paraules».

«such grammatical formatives are not necessarily members of a single archi-category such as SPECIFIER (X)» (p. 16). Deixem de banda quina és la diferència entre formants i especificadors (no aclarida enlloc que jo sàpiga) i centrem-nos en el concepte de *supercategoria*. A la p. 18 podem llegir: «many, and probably most, of the grammatical categories which are not prepositions (that is, not of the form X^i) are assigned in deep structure to categories called the “specifiers” of X». En aquest fragment hi ha diverses boirositats: ¿seguint quins criteris es fa l'assignació?, ¿quines són les poques “categories gramaticals” més enllà de les preposicions que no són especificadors, i per què no ho són?, etc. Ara bé, el que m'interessa ara és remarcar que el concepte “especificador” ha esdevingut “categoria”, caracterització sintàctica que és normal a partir de la p. 18: «about the category SP (X)» (p. 19), «the first point about the category symbol SP(X)» (p. 19), etc. Com que la supercategoria “especificador” pot esdevenir categoria, no és estrany que les categories que conté la supercategoria esdevinguin *subcategories* quan la supercategoria esdevé categoria: «the subcategories of X^0 and SP (X)» (p. 157). Tornarem a §6.3.3.6 al concepte *subcategoria*.

La boirositat sobre el concepte *especificador* continua quan arribem a les ps. 18-19 i trobem una classificació dels especificadors on podem fer observacions com les següents

- (44) a. Entre els “determinants” (que són els especificadors del N) hi ha paraules que no *determinen* sinó que *quantifiquen* (*each, every, all*, etc.); també hi ha una paraula que categorialment és un adverbi, la negació, element categorial que semànticament tampoc *nodetermina*.
- b. Hi ha paraules com *determinant* o *intensificador* (la darrera s'aplica als especificadors de l'adjectiu) que fan referència a la semàntica, i o bé contenen elements categorials heterogenis (ja hem parlat de l'Adv *no* entre els *determinants*, i entre els *intensificadors* hi ha els demostratius *this, that*), o bé amaguen el

contingut categorial (cas dels *intensificadors* ²¹)

- c. El tercer grup d'especificadors, que té un nom que no és semàntic ni sintàctic, "auxiliars"²² , també amaga problemes categorials, com ara que hi ha diversos "auxiliars" que semànticament (i en més d'un aspecte sintàctic -i de tres) són verbs rotunds (*need, dare* , etc.)
- d. El quart grup d'especificadors (els de la preposició) no conté cap etiqueta semàntica o d'una altra mena, potser perquè només conté tres membres, *right, clear, straight* (que deuen ser adverbis).

Hem vist en el paràgraf anterior que segons Emonds no tot formant és especificador, però sembla que tot especificador sí que ha de ser formant. I bé, si anem a les ps. 155-159 trobarem un resum sobre la hipòtesi de la X' on hi ha una referència als especificadors al començament del segon paràgraf de la p. 155²³

(45) The only proposals so far discussed on how *non-phrasal* categories appear as constituents of phrases have been the largely uncontroversial ones that (i) the four maximal projections [SN, SV, SA i SP; notem que l'oració no és pas una projecció màxima] contain specifiers SP (X) (as immediate constituents) and deep structure morpheme category heads X⁰

El que m'interessa d'aquest fragment és la darrera oració: com que sabem per l'aclariment del final del paràgraf que una categoria morfemàtica és una

²¹ Exemples: *very, so, as, more* ...

²² Aquesta opinió pot ser polèmica, però jo diria que aquesta polemicitat es sosté en un defecte més o menys generalitzat: definir les categories enfora de la funció sintàctica que realitzen al si de l'oració (i això quan les definim, que és al cap de les mil). Siga com siga, cal no oblidar que allò que ara algunes llengües expressen amb *l'auxiliar haver* , el llatí de fa 2000 anys ho expressava amb morfemes sufixats, la qual cosa porta a preguntar-nos si els morfemes "gramaticals" són sintàctics o no (o si ho són tots o només una part). Jo diria que ho són si fan cap funció sintàctica al si de l'oració, però això porta al problema de definir les *funcions sintàctiques*.

²³En la lectura d'aquest fragment hem de tenir en compte un aclariment terminològic que Emonds fa al final de l'esmentat paràgraf, que «for convenience, an alternative designation for "non phrasal-category" is " morpheme category" ».

categoria no sintagmàtica, aleshores ens podem preguntar com és que una categoria no sintagmàtica pot *encapçalar* («heads») res, car si encapçala algun element deixa de ser una categoria no sintagmàtica. (Quant al símbol X^0 , vegeu el pròxim punt, sobretot les dues últimes referències, ja que es troben en el context d'aquesta cita)

6.3.3.5. Sobre el símbol X^0

En el punt anterior he comentat que aquest signe semblava que equivalia a dir que la categoria portadora del supraíndex 0 era incapaç d'expansió sintagmàtica. Ara bé, aquest símbol sembla que no solament significa això, sinó que també s'aplicaria a categories que sí que poden expandir-se en general, però no en determinats contextos. Si més no, això és el que jo he deduït de l'oposició A^0 / A del següent fragment: «case (ii) holds when certain pre-head adjectival structures are deep structure sisters to X^0 , as in (46)

- (46) The *main* reason he stood *directly* behind the door is a *virtual* mystery
Those who were *really* thin*scarcely* have eaten (19)

It can be argued that the base category involved in these constructions is A^0 , not a projection of A; cf. Ch 5» (p.27). Per tal que el lector pugui entendre adequadament el fragment anterior, en donaré el context: Emonds vol sostenir que els nuclis d'un sintagma van a l'esquerra de la construcció, i que si hi ha cap element a l'esquerra del nucli és perquè és una categoria incapaç d'estructurar-se sintagmàticament. Ara bé, com que això sembla que és problemàtic en moltes llengües (vegeu per exemple les oracions alemanyes de (28) de §5.2.1.1, on hi ha un adjectiu expandit a l'esquerra del nucli nominal segons les hipòtesis generativistes sobre el SAdj), Emonds ha de formular diverses restriccions teòriques, una de les quals és l'antecedent del fragment transcrit: «(ii) the apparent phrase actually is an X^0 in deep

structure» (p. 26). I bé, la primera cosa que m'interessa remarcar és que X^0 té més aplicació de la que havíem deduït al principi: també es pot aplicar a una categoria (concretament Adjs i Advs) que es pot expandir però que no s'ha pogut expandir a causa d'una restricció teòrica. A més, el fragment transcrit oposa A^0 a A, la qual cosa fa pensar que són conceptes distints: ¿potser "A" representa un nucli sintàctic que es pot expandir? Abans de seguir tractant aquesta simbologia, cal dir que en el fragment transcrit hi ha una cosa que no comprenc: en la cita de la p. 26 (que és la segona cita que he transcrit), X^0 es correspon amb els As de la cita de la p. 27 (recordem que estem tractant les categories que van a l'esquerra del nucli a pesar que són capaces d'expandir-se), però en la cita de la p. 27 hi ha un X^0 al costat de "A", la qual cosa implica que els As són modificadors d'una categoria que o bé no es pot expandir mai (un formant gramatical) o bé no es pot expandir per una restricció teòrica (cas dels As que comentem). Com que aquesta deducció és manifestament falsa, potser podríem pensar que X^0 també pot indicar un nucli que es pot expandir però que encara no s'ha expandit, però aleshores arribaríem a la deducció estranya que posem per cas a "directly behind the door" la P *behind* seria un nucli sense cap expansió (això és, que l'Adv seria més profund que el SN terme de la P, que l'Adv modificaria una P^n i el SN terme modificaria el conjunt [p^n SAdv $P^{n(-1)}$]). El conflicte a què hem arribat és considerable (excepte que jo no hi entenga res o m'haja equivocat), de tal manera que potser és millor pensar que hi ha algun error d'impremta, posem per cas que « X^0 » hagués de ser « X^1 ». Aquesta possibilitat, però, caldria contrastar-la amb el següent fragment, on Emonds es troba parlant dels genitius i datius de l'alemany, dels quals diu que són en realitat SPs: «I attribute this sort of oblique case inflection to the presence of a deep structure PP..., so that, as far as phrasal sisters to X^0 are concerned, all and only the NP which are sisters to X^0 are sisters to V or P». He de dir que no entenc aquest fragment, car si suposem que X^0 representa la categoria nuclear buida (això és, la preposició buida que segons Emonds encapçalaria el datiu i el genitiu de l'alemany), aleshores no entenc que «the

NP which are sisters to X^0 are sisters to V or P», car sembla que haurien de ser germans de V (si és datiu) o d'algun N (si és genitiu); per una altra banda, si no és això, ¿què pot ser X^0 ? Si suposem que representa el nucli regent dels suposats SPs, tampoc no hi trobe sentit, car sembla que hauria de ser (entre altres coses) *V or N*, i no «V or P».

Per si el lector vol intentar aclarir què vol dir X^0 , donaré tot seguit tres referències més. La primera es troba a la p. 113 en el context d'intentar aclarir per què són agramaticals construccions com

(47) a. **The city's destruction of. **Send John a present to (vi)

i aleshores formula la següent "condició universal"

(48) Empty Head Principle. If an empty head X^0 [supose que *of* i *to* de (47)] induced by subcategorization c-commands an adjacent empty and caseless Y^{\max} , X^0 has no phonetic realization

A la p. 157, on hi ha la segona, Emonds primer afirma la universalitat de la teoria de la X' i tot seguit la nega per diversos factors (ho comentarem a §6.3.3.8). I bé, una de les causes és que «the subcategories of X^0 and SP (X) appear to vary also», on el signe que tractem es deu referir a les categories majors més P. A la pàgina següent hi ha un altre fragment amb la mateixa oposició X^0 / Esp. (X). La tercera referència la trobarà el lector a §2.5.4; Emonds hi defineix explícitament X^0 com a «the lexical head» (la qual cosa explica l'oposició anterior: nucli lèxic versus categoria gramatical).

6.3.3.6. Sobre les subcategories.

Ja hem vist que hi ha una supercategoria, especificador. Ara veurem que tota categoria (fins i tot l'especificador, que és també una categoria) té

subcategories . Primer vegem què són: «features of X^0 and SP (X)» (p. 158.²⁴ A la pàgina següent proposa que les «grammatical formative *categories* » són «*subcategories* of X^0 and SP (X)», amb la qual cosa tenim que no solament una supercategoria pot ser una categoria, sinó també que una categoria pot ser una subcategoria. Deixant de banda les contradiccions terminològiques (encara que aquestes contradiccions normalment encobreixen contradiccions conceptuals), podem dir que Emonds es proposa «to *delimit* the *syntactic* behavior» de «three previously unrecognized closed subsets of the open categories, which I term “grammatical” verbs, nouns, and adjectives» (p. 159; subratllats meus), i a aquest objectiu es dedica la resta del cap. 4 (ps. 159-191). Com que el contingut d'aquesta part m'interessa molt secundàriament, em limitaré a elaborar unes quantes notes metodològiques.

1) Emonds ha parlat de *delimitar* , però quan tracta de delimitar les suposades subcategories, són molt freqüents els termes boirosos. Vegem a tall d'exemple el paràgraf que dedica a la primera subcategoria que tracta

(49) *Many* English demonstrative and *other* pronouns are *plausibly* just SP (N)... Postal (1969b) argues that at least the plural personal pronouns (us, you, them) are also DETERMINERS²⁵ ... We *might* extend this claim to singular...; *alternatively* , since phrases modifying personal pronouns are arguably complements to NP's *rather than* to N's..., *it may be* that *some or all* personal pronouns are simply NP's... (p. 161; subratllats meus)

2) Dins de cada subcategoria hi ha problemes categorials (a banda dels que ja he anotat a §6.3.3.4, que ara es repeteixen). Per exemple, a la p. 161 afirma que *none* és una «variant of *no* », quan el segon és un Adv i el primer

²⁴ Vegeu si podeu deduir el significat de «feature of X^0 and SP (X)» en els exemples de sota.

²⁵ Com que els “determinants” (com en general les categories “menors” que hi ha dins del vague “especificador”) no sabem ben bé què són categorialment, podem dir que un “pronomen” (que d'entrada ha de ser això, un pro-nom, un pro- N^n) és un “determinant”.

serà el que vulguem que siga, però no un Adv; a la mateixa pàgina tracta *here / there* com a «adverbials», però com que poden ser «objects of prepositions» conclou que «it seems reasonable to say that they are NP's»²⁶; i a la següent apareix el quantificador *one* (que Emonds tracta com a «morpheme») com a nom²⁷.

3) A §4.3 (ps. 162-164; «Disguised Lexical Categories») Emonds tracta de caracteritzar no formalment les subcategories. La caracterització acaba amb aquestes paraules: «The realization that many closed categories are simply X in disguise... reduces the task of limiting the types and properties of those closed categories which cannot be analyzed as X or SP(X)» (p. 162). Això és, el problema de fons és que hi ha paraules problemàtiques per a la teoria de l'estructuració sintagmàtica, però en compte de solucionar aquests problemes, resulta que aquests mots es disfressen (¿qui els disfressa i per què?), la teoria de la X' no els reconeix, i com a conseqüència s'escapen del seu control: ja no tenim problemes.

Passem al punt que analitza formalment les subcategories (§4.4, ps. 165-170, «Unique Syntactic Behavior of Closed Items»). El Comportament Sintàctic Únic anunciat és el següent: «Lexical items in the closed categories cannot be differentiated from each other solely by purely semantic features». Emonds el parafraseja dient que «is equivalent to claiming that any two morphemes that appear in a given non-head position must differ by a syntactic feature (*or by no feature at all*), in which case they are in free

²⁶ Radford (1988) tracta aquestes paraules com a pro-SPs, tractament que em sembla encertat. Siga com siga, el que no podem fer és qualificar de «adverbials» i tot seguit canviar d'etiqueta categorial.

²⁷ En la tradició hi havia una confusió notable entre *adjectius* i *pronoms*, la qual cosa el Generativisme ha tractat d'aclarir recorrent a constituents buits. En aquest mot, però, continua la dualitat categorial, supose que perquè no podem partir de la següent hipòtesi (entrecomenat "Esp" per destacar que no és un símbol categorial)

(i) [SN ["Esp" that one] [N \emptyset]]

anàlisi que no solament restituiria a *one* la unicitat categorial, sinó que també unificaria l'anàlisi de l'anglès amb l'anàlisi de les llengües romàniques del tipus

(ii) [SN aquell [N \emptyset]]

car l'anàlisi de (i) no pot donar compte del fet que quan hi ha Adjs no van a la dreta de *one* (com hauria de ser si aquest «element» fos un quantificador adjectiu) sinó a l'esquerra

(iii) The green one

variation)» (p. 165; subratllat meu). Davant d'això jo faria la següent pregunta: ¿per a què fem definicions que tot seguit anul·lem? Per una altra banda, Emonds està usant la paraula "sintaxi" allà on hauria d'usar l'expressió "semàntica lèxica"; per exemple, la diferència entre *molt* i *massa* és purament semàntica; i si definim les categories sintàctiques, arribarem a la conclusió que la diferència que hi ha entre *aquest*, *algun*, *dos* i *molt* és també purament semàntica.

4) Jo suggeriria que allò que Emonds anomena *subclasses sintàctiques* són en general (deixant de banda els especificadors) o bé paraules de significat genèric (*thing, people, place*), o bé paraules bàsiques (com ara *be, do, say, go*²⁸), o bé paraules "normals" (potser *let, want...*)²⁹

6.3.3.7. Una mirada general a les regles de base

El cap. 4 es dedica a estudiar els "formants gramaticals", però el primer punt, §4.1 («The General Nature of Syntactic Categories», ps. 155-159), fa un resum sobre la hipòtesi de la X', que comentarem ara (concretament les regles de la nota 1 de la p. 155)

(50) The base composition rules given in preceding chapters are summarized here:

- a. $X' \rightarrow X, Y^k, Z^j$ ($j, k > 0 = 2$) [Ací hi ha dues instruccions sobre papers temàtics que no m'interessen. Aquesta regla és la que dona compte de la primera projecció de qualsevol categoria]
- b. $X^j \rightarrow X^k, Y^2$ ($Y \neq N; k=j$ or $j-1$) [Definició de qualsevol projecció]
- c. $X^{\max} \rightarrow SP(X), X^{\max-1}$ [Regla dels especificadors]
- d. $X^3 \rightarrow Y^{\max}, X^2$ (Y^{\max} is an argument of X)
[Regla d'introducció del subjecte]

²⁸ Un estudi sobre els verbs de moviment podria demostrar que *anar* és el verb de moviment més important que hi ha per diversos factors.

²⁹ També hi ha paraules que no sé què són, com ara *way, time* (o les corresponents catalanes *vegada, volta*).

e. SP (X) → NP (English; X≠V)

f. Only NP's can be arguments of X external to X"

Comentaris:

a) (50a) té una cosa que crida l'atenció en el conjunt del Generativisme: comença l'estructuració sintagmàtica per baix (pel contingut de X') en compte de per dalt (el contingut de SX). Observem, per una altra banda, que no hi ha restriccions categorials pel fet que són regles transcategorials: qualsevol sintagma pot ser modificador del primer nivell de projecció de qualsevol categoria, cosa evidentment falsa. Si el lector m'ho permet faré la següent broma en forma de diàleg en què una persona fa preguntes a una altra:

A – ¿Tot sintagma pot ser modificador de tota categoria?

B – És evident que no. Per exemple, un SN no pot modificar un adjectiu.

A – I sobre això, ¿què diu Emonds?

B – Res, jo no hi he vist res.

A – Escolta, i això, què pot modificar a què, ¿no és la Sintaxi?

B – Jo diria que sí...

Un tercer detall: l'estructuració de Y^k i Z^j té límit inferior (major o igual a 2), però no superior, encara que això sembla un error d'impremta clar (deu ser igual a 2 o menor que 2, encara que aquesta formulació implica que una projecció no màxima pot ser un modificador, cosa que efectivament apareix en el llibre d'Emonds –vegeu ací §6.3.4.3–, encara que a la p. 14 diu que els modificadors han de ser projeccions màximes) Observem finalment que segons aquesta regla no pot existir cap mot que tinga una subcategorització de més de dos modificadors³⁰.

³⁰ No recorde haver vist que Emonds negue explícitament la subcategorització, encara que per ací i per allà hom pot descobrir alguna coseta. Per exemple, a la pàgina següent, la 156, descriu la teoria de la X' de la següent manera: «all phrases in syntax are formed by a combination of a lexical category "head" X, which fixes the category of the phrase itself, together with SP (X) and perhaps other grammatical formative categories [?], and optional complement phrases... The head... is... obligatory». Sembla per tant que segons Emonds no hi ha cap complement que siga obligatori, cosa que va contra una creença molt estesa en el Generativisme. Ara bé, per una altra banda diu que el Llexicó determina «in large part» les estructures profundes (p. 157, vegeu ací la "primera raó" del púnt següent).

b) (50b) ja torna a la norma, a l'anàlisi des del complex cap al simple: k ha de ser igual o inferior a j . Com que no hi ha límit inferior, j podria ser 1 i k 0, amb la qual cosa (50b) esdivindria (50a). Com que no hi ha propietats d'ordre (i per això hi ha comes a les regles), (50b) també podria esdevenir (50c) si no hi hagués un símbol que Emonds pren com a categorial, «especificador».

c) El Generativisme sol considerar que “especificador” és un símbol funcional (vegeu per exemple Bonet i Solà (1986 15)), però ja hem vist que Emonds el considera una (super)categoria. I bé, en la mesura que és una categoria, això traeix l'intent de donar un component de base general, vàlid per a totes les categories. En realitat, al llarg de les cinc regles de base hi ha sis referències a categories concretes (o set, si tenim en compte que un “argument” només pot ser un SN –introduït a la condició de (50f)– o una oració).

d) ¿Com és que després de veure $X^{\text{màx}}$ ara passem a X^3 ? El lector ja ho sap: perquè Emonds ha dit en unes altres parts del llibre que V admet tres nivells. Ara bé, si aquesta regla només es pot aplicar a una categoria, ¿per què no hi posa el signe de la categoria afectada? La resposta ja la sabem: perquè vol donar un conjunt de regles vàlides per a tota categoria X , però com que aquesta regla només s'aplica a una categoria, Emonds ha d'acabar posant algun senyal categorial (la restricció de l'argument).

e) ¿Vol dir (50e) que tot especificador (que és una (sub)categoria, recordem-ho) de qualsevol categoria és també una *categoria* nominal? No cal dir que ací hi ha el problema de considerar que el “possessiu anglosaxó” és un SN (*John's cat*).

6.3.3.8. Valoració global de la teoria de la X'

Emonds té una opinió molt alta d'aquesta teoria

(51) Once it is established that syntactic phrases, their lexical heads, and

their most prominent grammatical formative category all fall under the bar notation, it should be clear that the following claim about the deep structure relations that can obtain among these categories is fairly strong.

(i) Bar Notation Uniformity: the dominance relations... are the same in all natural languages... (p. 157)

Ara bé, en acabar de proclamar l'aplicació (gairebé) general de la X' i de dir que les «relacions de dominància» (que sembla que no poden ser res més que les relacions que en unes altres parts del llibre anomena *sintàctiques*) són absolutament universals, just en acabar de dir això, continua dient que «it is not implied by (51i) that the deep structures of languages are all the same». És a dir, primer considerem que l'afirmació que farem tot seguit sobre les «relations [¿sintàctiques?]» és «regularment forta», i dins de l'afirmació diem que són «les mateixes en totes les llengües», però en acabar d'afirmar comencem a negar. ¿Per què? Heus ací les raons d'Emonds (raons que van introduïdes per un «per exemple», la qual cosa fa pensar que n'hi ha més a banda de les que donarà: ¡pobra universalitat!):

1) La primera és *inefable* lexicó: «deep structures are *in large part* determined by the principles and the particular entries of the lexicon, *and these are not claimed as invariant* » (p. 157 –com totes les cites que vindran mentre no diga el contrari–; subratllats meus). Com que el lexicó (que segons diversos autors és una part de la Gramàtica que arreplega moltes irregularitats) determina el primer nivell de projecció de X' (que és el més important), haurem de concloure que la desitjada universalitat de la X' només es pot aplicar a la part perifèrica i secundària de la X' (i el cor de la X' estarà ocupat pel localisme –el que és propi de cada llengua– i la irregularitat).

2) La segona causa és efecte d'un altre element *inefable*: les relacions gramaticals de la Gramàtica Funcional, que Emonds accepta plenament

(52) Secondly, I do not claim that the interpretive principles for grammatical relations are exactly the same in all languages; thus, I suggested in section 3.4 that [_S NP – VP] could define a topic-

comment relation *in some languages* and a subject-predicate relation *in others* » (subratllats meus)

3) La tercera és una causa semàntica, la teoria temàtica, que hem mesclat amb la Sintaxi (vegeu ací §5.3.1).

4) La quarta és que cada categoria no té per què tenir «necessàriament» «the same characteristics [¿sintàctiques generals de la categoria o *de cada entrada lèxica*?: Emonds no es preocupa de dir quines]». A continuació n'hi ha un exemple, però aquest exemple fa pensar en una altra variació («thus, which lexical categories are productive varies across languages, with N being productive in every language»), no que una categoria determinada d'una llengua tinga característiques distintes de la mateixa categoria d'una altra llengua, sinó que una categoria pot existir en una llengua i no en una altra (i el nom seria l'única categoria universal). Si poden variar les categories, encara més les “subcategories”, tot i que que Emonds no n'està segur («appear to vary also»); en posa dos exemples, un dels quals jo diria que no afecta la Sintaxi sinó els camps semàntics («subclasses of verbs» que expressen «the “path” and “manner” of motion»), i l'altre pertany als verbs “auxiliars” (que abans he qüestionat que siga un tret sintàctic).

5) La cinquena raó afecta un altre element *inefable*, la (super)categoria “especificador”: «some grammatical formative categories appear to fall outside the bar notation, and these might well vary from language to language». No en posa cap exemple.

6) I la darrera afecta l'ordre: «the categories... can be ordered from left to right according to different principles; Bar Notation Uniformity says nothing about this» (p.158). Jo diria que hi ha el següent procés: a partir de Stowell (1981) llevem l'ordre de les regles de base, i aleshores concloem que la teoria de la X' no és universal perquè no dóna compte de l'ordre.

La conclusió general d'Emonds és la següent: «In any case, it can be seen that Bar Notation Uniformity, though it is a strong claim [!], is not a “Universal Base Hypothesis” » (p. 158).

6.3.4. Sobre la transcategorització

6.3.4.1. La primera transcategorització

Si llegim aquest fragment

(53) Formally, I will write the operation [de l'expansió de X^{\max}] as

$$(i) X^{\max} \rightarrow SP(X), X^{\max-1} \quad (11)$$

C \rightarrow A, B should be read as "C may dominate the immediate constituents A and B"... In my conception, this kind of statement is typically part of universal grammar... I do not totally excluded the possibility that a base composition rule may be language-particular. However, I tentatively propose that *language particular base composition rules are limited to expansion of non-phrasal nodes...* An English-particular base composition rule is also provided by (ii)

$$(ii) SP(X) \rightarrow NP, X \neq V; \text{ English-specific} \quad (12)$$

The English possessive NP is one type of phrase which is generated by (ii) (ps. 20-21)

podríem observar que per explicar la regla (i) Emonds introdueix una altra regla que té una diferència fonamental respecte a la primera: que C \rightarrow A, B no respecta un principi fonamental que pocs lingüistes gosarien rebutjar, el principi de l'endocentricitat: la naturalesa categorial de l'expansió ha de ser la mateixa que la del nucli³¹. ¿Per què Emonds no té ara en compte aquest principi (principi que apareix diverses vegades al llarg del llibre que estem comentant)? Potser la resposta es troba en el final de la cita, a (ii), que és una regla que atempta contra l'endocentricitat. I encara hi veurem un altre problema des del plantejament d'Emonds si recordem que és un exemple de regla particular de l'anglès aplicada a una categoria no sintagmàtica, car

³¹ Diguem de passada que aquest principi és anterior al desenvolupament sintagmàtic dels anys 70, car Newmeyer (1986 p.109 n.14) remet a bibliografia dels 60 sobre aquest concepte.

aleshores podem preguntar-nos com és que un nus que segons Emonds és no sintagmàtic (l'especificador) esdevé un nus sintagmàtic (el SN)³². Jo diria que això és una contradicció. Però tornem al primer problema. A la regla (ii) no solament hi ha un atemptat contra l'endocentricitat, sinó que també hi ha una transcategorització: la (super)categoria especificador esdevé la categoria N.

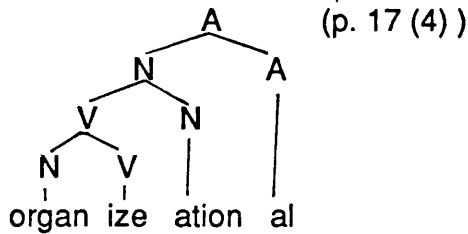
6.3.4.2 Una legitimació de la transcategorització

Sembla lògic que els parlants no hàgem de poder desenvolupar regles de formació de mots a través d'afixos derivatius mentre no hàgem desenvolupat prèviament les categories i els principis que regeixen la seua combinació (=Sintaxi), car si no fos així es donaria el cas paradoxal que sabríem crear paraules, però després no sabríem usar aquesta paraules perquè no sabríem parlar (qui no domina la Sintaxi no pot parlar), amb la qual cosa crearíem "coses" inútils. D'ací resulta que la Sintaxi és prèvia a la Morfologia Derivativa, d'on jo deduiria que si hi ha cap relació entre aquestes dues parcel·les de la Lingüística, caldria buscar-ne l'origen-causa-model en la Sintaxi, però no al revés³³. I bé, això darrer (el "revés") és el que fa Emonds (p. 17) seguint Williams (1981) i Lieber (1980). Com que Emonds (i en general el Generativisme) considera que les categories no són unitats sintàctiques simples, sinó complexes, pot considerar que hi ha "subcategories" (i "supercategories"), i des d'aquest punt de vista sembla "natural" que les relacions "sintàctiques" entre morfemes radicals i morfemes derivatius són prèvies a les relacions sintàctiques entre els lexemes. Partir d'assumpcions errònies porta a errors, i així, a partir d'anàlisis de morfologia derivativa com ara

³² Deixe de banda la condició $X \neq V$, que implica que "the English possessive NP" pot ser un Esp d'un Adj-Adv o d'una P, cosa inexistent que jo sàpiga.

³³ No cal dir que aquesta creença és aplicable tant a nivell social (formació i desenvolupament de les llengües) com individual (adquisició del llenguatge). Notem que és *molt absurd* pensar que un infant pugui relacionar com ara *captar* i *captaire* abans de saber què és sintàcticament un nom i un verb. La mateixa absurditat hi ha a nivell històric-social: és inimaginable que un poble pugui crear noms deverbals (o qualsevol altra derivació) que després no sabrien usar perquè no sabrien parlar, car qui no domina la Sintaxi no pot parlar (ni possiblement aprendre lexemes preposicionals i verbals).

(54)

hom pot derivar que «in one theory, the head follows everything in deep structures in the unmarked case» (p.18), quan podem deduir just el contrari (vegeu §5.5.3). Cal aclarir que Emonds no segueix aquest principi, sinó un principi de Stowell (1981: la col.locació del nucli depén d'universals implicatius)³⁴, però accepta de grat les «interesting argumentation» (p.17) de les obres citades, la qual cosa té efectes en l'obra que comentem (cosa que veurem tot seguit a §6.3.4.3). Amb prou feines desapareguda l'escola que havia diluït la Sintaxi en el significat (la Semàntica Generativa), dos autors subordinen la Sintaxi a la Morfologia Derivativa i tornen a obrir les portes de la transcategorització (que en realitat no havien estat mai explícitament tancades), i cinc anys després Emonds ho accepta.

6.3.4.3. Oracions (i estructures afins) que no ho són

Parlant sobre l'assignació indirecta de paper temàtic, Emonds transcategoritza una oració en posició de subjecte en un SN (recordem que segons Emonds l'oració seria una projecció del verb)

(55) [SN [N' [N \emptyset [O' that he left]]]] could amaze her
(adaptació de (46e), p.39)

¿Per què? Emonds no en diu res, i el lector pot suposar que potser és per la

³⁴ El cas és que unes pàgines més avant Emonds defensa que el nucli sempre aniria a l'esquerra dels modificadors, i a l'esquerra del nucli només cabrien "categories" incapaces d'estructuració sintagmàtica (p.27; vegeu ací §6.3.3.5).

creença generalitzada que la funció de subjecte només la pot fer un SN (creença que Emonds ha "formalitzat" a la p. 23 al *Principi del subjecte* : «Phrasal arguments of X external to X' (i.e., subject phrasal) must be NP's»)³⁵ . Observem que el nom buit de (55) no té contingut semàntic, cosa que l'estudi dels constituents buits possiblement hauria de prohibir: si hi ha constituents buits és o bé perquè hi ha hagut moviment, o bé perquè hi ha hagut elisió.

Un bon tros més avant, a la p. 105, el lector troba que un nom buit no solament pot regir una oració (=V³), sinó també un SV (=V²), malgrat que aquesta projecció no és màxima i la recció s'exerceix sobre projeccions màximes. En aquest cas l'únic que hem de fer és posar una senzilla excepció en la teoria de la recció i ja està arreglat³⁶ . El suposat V² no és un SV normal, sinó una forma verbal no finita que ja hem comentat ("avoid *being late* " (73a; subratllat meu)), i ara només m'interessa fer veure que Emonds troba natural i normalíssim que hi haja un nom buit: «There is no need to invent an *ad hoc* feature to insure that a VP complement with *avoid* and *prevent* appears in an NP; features as in (56) suffice:

(56) avoid, V, + ____ N ^ VP (72) [vegeu la n.38 en relació al símbol ^]

Per una altra banda, tant a (55) com a (56) hi ha un N que regeix projeccions de V, però també és possible el contrari, que el V regeixca un SN (per exemple quan un V té un objecte), cosa que no és gens problemàtica, car com que no definim què pot modificar a què, podem postular el que vulguem.

¿Quina és la causa del comportament d'Emonds? La resposta es pot

³⁵ Com que la recerca sintàctica (com la científica en general) pot consistir a anar del particular al general, podríem pensar que tota oració en posició d'objecte o de terme de preposició també hauria de ser analitzada com a SN. Emonds, però, no pensa així, car en l'anàlisi de l'exemple anterior al que acabem de veure hi ha el "segment" *wonder if he left on he left* resta com a oració. (Diguem entre parèntesis que Emonds tracta *if* com a *mot-qu*, que és una etiqueta conceptual que permet de no pronunciar-se sobre la naturalesa categorial de les paraules implicades.)

³⁶ El recurs a l'excepció hauria de ser, segons la meua opinió, l'últim recurs a què hauria d'acudir l'investigador de la Sintaxi.

trobar a la p. 104: la teoria temàtica i la inefable subcategorització³⁷. Ara bé, el que acabem de veure és la causa immediata, però el mitjà que ho permet és la subordinació de la Sintaxi a la Morfologia Derivativa: si podem fer que en determinats contextos els sintagmes on apareguen l'infinitiu *riure* o el nom *rialla* tinguin la mateixa estructura final (un SN) que les oracions en què el verb siga una forma finita de *riure*, ¿per què no hauríem de poder reescriure un SV com un SN adjuntant al SV un "morfema" nominal *invisible*?³⁸ Cal dir que Emonds sap que no es pot transcategoritzar, o això es pot pensar 44 pàgines més avant, a la 158³⁹, per bé que en la pàgina anterior de la 158 hi ha un comentari que ve a dir el contrari, car diu (qüestionant la universalitat de la teoria de la X') que només el N és universal i que «it is not necessarily the case that each X^j or SP(X) has the same characteristics [¿sintàctiques?] in every language...», afirmació que jo diria que és radicalment falsa: les categories han de tenir definicions sintàctiques universals. El que pot variar de llengua a llengua (i de parlant a parlant) és que un determinat fenomen de la realitat s'expressi així o aixà (cosa que depèn de la percepció, la qual depèn al seu torn de factors culturals-sociològics –entre els quals hi ha factors lingüístics com els que esmentaré tot seguit– i psicològics), que una determinada categoria tinga 20 o 200 membres, o que un determinat camp semàntic tinga 3 lexemes o 30, però això no és pas Sintaxi (o com a mínim no ho és per a mi, cosa que intentaré demostrar tractant de delimitar la Sintaxi).

³⁷ Per exemple, el verb *try* té la subcategorització +__ SV, on el SV és una «O o O'» a l'estructura profunda perquè «is required by the Revised theta criterion». També a la p. 111: «In this chapter it has been proposed that empty nodes in deep structure are a result of subcategorization frames for heads of phrases».

³⁸ «I reserve the symbol " ^ " in subcategorization frames for linking a phrase and an associated adjacent morpheme category » (p. 104; subratllat meu). Notem que la subordinació de la Sintaxi a la Morfologia Derivativa també implica barrejar primer els conceptes de *morfema* (de la Morfologia Derivativa fonamentalment) i *lexema* (de la Sintaxi estrictament), i eliminar després el segon (com en la formulació que acabem de veure).

³⁹ «Thus, the English gerunds of surface form [_{SN} VP] seem to violate the bar notation... But I go to some length in Emonds (1976, Ch. 4) and in section 2.6 here to show that their deep categorial structure is [_{NP} N+clause]» (p. 158, n. 4; subratllat meu). Les pàgines que estic comentant (104-105) pertanyen al §2.6 a què s'acaba de referir Emonds en aquesta cita.

6.3.4.4. Els adjectius predicatius són possiblement SPs

A la p. 35 Emonds comenta «the typical case of predicate adjectives» d'exemples com

(57) John appeared *reluctant to leave* (39)

el qual es veu que no té cap relació amb casos en què el modificador és un SP com a

(58) John fell *into the street* (39)

supose que perquè no solament hi ha una diferència categorial sinó també semàntica (“atributiu” el primer i una classe de locatiu el segon). Ara bé, a la pàgina següent Emonds passa a les “clàusules petites” (basant-se en Stowell (1981))i el lector troba en el mateix conjunt allò que abans anava separat

(59) a. The organization considered that law repressive (44)

b. I expect John off the ship (44)

A (57) i (59a) hi ha un “atributiu” i a (58) i (59b) un locatiu, i per tant sembla que és el mateix cas. ¿Com és que hi ha dos tractaments distints? Possiblement perquè en el primer cas es tracta de verbs intransitius (i els modificadors afecten el subjecte) i en el segon cas es tracta de verbs transitius amb modificadors que afecten l'objecte. Ara bé, jo no hi veig diferències semàntiques, i si no hi ha diferències semàntiques hauríem de considerar la possibilitat que tampoc no n'hi haja de sintàctiques. Siga com siga, el que m'interessa assenyalar és que si els SAdjs i determinats SPs poden fer la mateixa funció semàntica deu ser perquè entre aquests sintagmes deu existir alguna relació sintàctica (*que no siga de transcategorització*). Emonds, que parteix en aquesta qüestió de posicions problemàtiques i de mancances, dubta a l'hora de tractar l'assignació de cas als Adjs predicatius (no diu si els del subjecte, els de l'objecte o tots), i a la n. 20b de la p. 42 diu que és «the N^j they modify» qui l'assignaria, encara que

tot seguit es rectifica afegint «or possibly from being in a PP structure»: els adjectius predicatius no serien SAdjs sinó SPs.

6.3.4.5. Algunes altres transcategoritzacions

Ja hem vist que en l'anàlisi de SNs de nucli deverbal es postula que la preposició *de* no és una preposició sinó “una marca de cas”, i per tant el SP és un SN. Emonds s'aparta d'aquesta anàlisi i postula que hi ha un SP, però sense P

(60) Destruction [SP [P \emptyset [SN the city]]] (adaptació de (46a) de la p. 38)

¿Per què fa Emonds aquesta anàlisi? Potser per homogeneïtzar aquesta estructura amb l'objecte indirecte sense preposició de l'anglès (que apareix a continuació de l'anterior exemple)

(61) Sell books [SP [P \emptyset [SN John]]] (46b)

Ara bé, si l'estructura profunda fos així, ¿quan i per què apareixeria la preposició? ¿No sembla infinitament més senzill i universal postular que l'estructura profunda (=normal, bàsica) és aquella en què un SP va encapçalat per una preposició, encara que aquesta preposició es pot elidir extraordinàriament en unes condicions que cal fixar (i explicar) intralingüísticament i interlingüísticament? Com que Emonds no fa això, es veu obligat a fer transcategoritzacions com ara la que hi ha a (v) de la p. 112 o a la p. 130. Vegem la darrera, car hi ha un símbol nou

(62) Esp (N) → SN, GEN (adaptació de (20))

En aquesta regla podem veure un símbol nou, concretament casual

(“genitiu”), no tractat categorialment⁴⁰. Per una altra banda, quan hem fet equivaldre la “supercategoria” especificador i el SN, ja podem fer també *qualsevol categoria de l'especificador = SN*

(63) [DET [NP my father's]] house (p. 160 (5))

i una vegada que un SN pot ser un especificador d'un SN, no costa gens de postular que un SN pot ser també un especificador d'un SAdj

(64) [SP(A) [NP three boring hours]] long (p. 160 (5))

A la p. 42 hi ha un cas diferent: hi podem llegir l'expressió «a prepositionless NP»; aquesta expressió va atenuada per un «surface structure», però en realitat això no és tal atenuant, car hi ha implicat que el sintagma és un SP en l'estructura profunda (encapçalat per no sabem quina preposició) i un SN en l'estructura superficial.

6.3.5. Sobre les categories

A despit del títol del llibre, no he vist que Emonds faça cap aportació a la definició de les categories, ni tan sols assumint o criticant les definicions de Chomsky (1974) o de Jackendoff (1977). Més encara: després de les parts anteriors, el lector ja sospitarà que més que una *definició-separació* de cada categoria, hi ha més aviat una *dilució* de les unes dins de les altres. Aquest punt es relaciona molt estretament amb els anteriors, i ací em limitaré a afegir

⁴⁰ En aquest comentari no tractaré les relacions que hi ha segons Emonds entre les preposicions i el cas, encara que voldria dir que el punt de vista d'Emonds és conflictiu. En posaré un parell d'exemples. Segons Emonds, les preposicions s'inseririen en el component de base, però els casos no, car només serien «realizations of the case-assigning categories themselves (V and P respectively)», p.164. No cal dir que segons aquest punt de vista el cas i la preposició són conceptes distints. Per una altra banda, encara que Emonds atribueix el cas a estadis primitius (p.30; hi ha una explicació “fabulosa” sobre l'origen de les preposicions), fa dependre, com a bon occidental, el cas de les preposicions, ja que les “nostres” llengües no són casuals (vegeu §1.8.4 d'Emonds). El lector interessat trobarà més informació interessant a les ps. 42 i 235. Diguem finalment que el fet de no identificar els casos i les preposicions, explica que Emonds veja les preposicions com una categoria poc productiva en el sentit de poc universal (p.157), cosa que al seu torn es relaciona amb el fet de considerar-la una “categoria menor”.

algunes dades.

6.3.5.1. La teoria temàtica i les categories

L'única referència directa que he trobat sobre què són les categories és una afirmació tan freqüent com interessant: que V i P són categories relacionants (ps. 29 i 30). Ara bé, si són relacionants, ¿què relacionen?, ¿de quina manera *sintàctica* ho fan?, ¿quines són les categories *relacionades* i quines condicions han d'acomplir (per exemple, és molt possible que hagen d'acomplir algunes condicions d'homogeneïtat sintàctica)? Emonds no diu res sobre tot aquest *entrellat sintàctic*, i en compte d'això, desenvolupa (seguint Chomsky (1981)) una teoria semàntica: la teoria temàtica. Vegem com relacionen el V i la P a través de la teoria temàtica.

El V és «a “relational” lexical category» que assigna directament papers temàtics. Tanmateix, també el N i l'A n'assignen, de papers temàtics. ¿Vol dir això que també són categories relacionants? I si ho són, ¿no resultarà que totes les categories són relacionants però no n'hi ha cap que pugui ser *relacionada*? ¿O és que el N i l'Adj són alhora relacionants i relacionats? Abans de dir que el N i l'A també són assignadors de papers temàtics, Emonds ja s'ha curat en salut dient que «V, unlike N and A, is fundamentally a “relational”⁴¹ lexical category» (p.29). Podríem pensar que la diferència entre el V i N-A és que el primer pot assignar directament un paper temàtic (el de l'objecte) i els segons han de recórrer obligatòriament a les preposicions. Tanmateix, això no soluciona res, car quan el V ha de recórrer a una P, ¿vol dir que hi ha algun tipus d'homogeneïtat entre V i N-A? Si passem a la parella V i P, la diferència entre aquestes categories és que la P sempre ha d'assignar directament els papers temàtics, i el V pot fer-ho indirectament a través de P.

Una curiositat: he vist afirmar moltes voltes que un V pot assignar diversos papers temàtics, i que una P només pot assignar-ne un, però no he vist mai

⁴¹ És difícil dir quin valor té per a Emonds aquest terme. Ací l'usa entre cometes, però quan unes línies més avall l'aplica a la preposició, no n'hi posa.

que ningú intente esbrinar (o com a mínim preguntar) per què això és així (cosa que podria fer llum sobre què és una P i què és un V). Per una altra banda, jo diria que aquest fet es relaciona amb un altre fet tan evident com inexplicat: que al si d'una oració càpiguen moltes preposicions però un sol verb.

6.3.5.2. Algunes relacions entre categories.

Hem vist que les categories V i P tenen algunes semblances (sobretot que són categories "relacionals", i menys que són assignadors de paper temàtic, car N i A també ho són), però no hi hem vist cap dissemblança clara (només hi ha fets "misteriosos": diversos papers temàtics / un de sol, un sol V / diverses P); si hi afegim que l'oració és una projecció del verb, ja estem en condicions d'afrontar una informació de la p. 48, que O' serà identificada amb P' al cap. 7 (ps. 281-332), que té com a títol «S' as P' and COMP as P». I bé, tenint en compte que $O'=V^4$, ¿vol dir això que $V^4=P^1$? Calcule que no, però és el que es dedueix de la interacció de les diferents parts del llibre. Per una altra banda, en relació a «COMP as P», si tenim en compte que Emonds diu a la p. 247 que P pot tenir com a SX regit qualsevol SX i com a Y^n regent qualsevol Y^n ⁴², i hi afegim que la P és una categoria "relacional", si ara diu que COMP és una P, aleshores sembla que, en contra del que sol dir el Generativisme, les oracions que la tradició anomena "principals" no haurien de tenir COMP, car seria un COMP amb una oració com a SX regit però sense cap Y^n regent. Com que solem fer de tant en tant afirmacions tan genèriques que no diuen res, potser podríem solucionar aquest problema dient que "qualsevol categoria" també implica "cap categoria", amb la qual cosa donaríem compte de les preposicions "intransitives" per la dreta i de COMP (intransitiu per l'esquerra). La llàstima és que el lector no es formaria una idea una mica més precisa de la que tenia abans de llegir-nos sobre les relacions entre COMP i P.

⁴² A la p. 247 (que és la primera del Cap. 6), Emonds informa que el propòsit dels dos capítols darrers (el 6 i el 7) és precisament això: que P pot tenir qualsevol categoria com a terme i com a antecedent.

Emonds ja abans del que hem vist havia intentat identificar (o acostar) algunes preposicions i alguns verbs, concretament a §6.3 (ps. 264-266, «The Prepositional copula *as* »), on el títol ja identifica (o acosta) una P com a V sense deixar de ser P. La base per fer aquesta deducció és un element conflictiu que ja he introduït, la “predicació” (§6.3.4.4): «analogously to verbs, prepositions not only may be transitive and intransitive, but also may take predicate attribute complements» (p. 264). I tot seguit n’hi ha un parell d’exemples: *become* és «la contrapartida» de *into*, i *be* de *as*

- (65) a. John turned into *an ogre* (p. 264 (29))
b. He came to the party *as a monkey* (ídem (28))

Ara bé, des d’un punt de vista *sintàctic*, jo no veig cap anomalia a (65a), com tampoc no en veig en expressions catalanes com ara

- (66) a. Estar en un lloc
b. Estar en conill
c. Estar en bajoqueta⁴³
d. Estar en cos de camisa / Anar en pantalons, en pijama, etc.
e. Etc.

⁴³ El DLC defineix *bajoca* com a sinònim de *tavella*, però en el meu dialecte (on els dos mots són vius) és més aviat ‘tavella tendra’ (i d’ací ve l’expressió *estar en bajoqueta*: estar verd, endarrerit, amb prou feines començat). Notem que la *bajoca* comestible o no té gra o el té petit (i es menja a causa de la *tavella*, no pel gra, és clar), mentre que la *tavella* el té gros, desenvolupat, fet (i es menja pel gra – i sense la *tavella*). No he vist que Coromines o Moll remarquen aquest significat, però això no deu ser privatiu de València: un diccionari mallorquí de 1840 defineix *bajoca* com a «cloveya *tenra*, llarga y ampla, de...» (citat a DECLC, I, 558-b-17; subratllat meu). Qui sap si aquesta distinció seria (o és) més o menys general, i el dialecte central, més urbà que la resta del país, ha acabat sentint com a innecessària la distinció *tavella* / *bajoca* (però això podria haver-lo portat a dir *mongetes verdes*, que fa pensar en *judías verdes*). Una curiositat que s’hi podria relacionar: en algunes parts de l’ampla regió d’Alcoi (Biar i Benilloba segons el DCVB) tinc entès que hi ha un plat que sorprén el visitant, “bajoques farcides”: ¿com poden tenir tanta paciència? El misteri desapareix quan hom veu que no són *bajoques* sinó *pebrots*. I bé, ¿per què hi ha hagut aquesta substitució? No tinc dades per acarar-ho, però potser no estaria de sobres tenir en compte el possible tret semàntic *bajoca* - ‘tendrer’. Diguem de passada que a Silla (l’Horta-Sud) es diu molt sovint *bajocar* en compte de *fesolar*, però el record que tinc és que *bajocar* s’aplica especialment als fesolars joves, abans que el gra estiga fet i que les mates perden la brostada i la gerdor i les fulles esdevinguen semes i groguenques.

Si ens ho volem mirar des d'un punt de vista semàntic (i oblidar el sintàctic), aleshores direm que a (66b-d) hi ha "metàfora" o "sentit figurat", que és un concepte sintàcticament *inefable* . Quan diem expressions com les de (66) hi ha un SP semànticament posicional, independentment que la posició depenga d'un lloc o d'una altra cosa com ara d'una peça de roba a (66d). I quan diem (66c) és evident que hi ha una "metàfora" perquè molt poques coses caben materialment dins d'una bajoqueta, però mentalment hi podem posar el que vulguem (fins i tot coses abstractes, perquè es meravelle la "selecció lèxica" i continue aclarint-se què és la capacitat lingüística *infininitament* creativa que tots tenim), i és evident que la llengua no solament serveix per parlar del món físic, sinó també (i sobretot: ¿que el nostre objectiu màxim(ament impossible –per sort) no és conèixer-nos?) del món psíquic. Quant a (65b), podria dir en principi que no hi veig cap problema, car l'únic que hi veig és una senzilla comparació, i les persones tenim tal capacitat imaginativa que podem comparar coses a primera vista completament diferents. Aprofitant, però, l'exemple d'Emonds, podríem remarcar que hi ha una creença que no solem dir de tan elemental que és (a pesar que possiblement és tota una *funció sintàctica*): que en general un nom no pot modificar-ne un altre. Però hi ha contextos en què això és possible, com ara a

- (67) a. La Gramàtica *em* pot tornar (*com una*) *gàbia*
- b. L 'han elegit (de /com a / per (a)) *president*
- c. Això l 'ha fet (sentir) (*com un*) *home*
- d. La *considere* (*tota*) *una dona*

¿Per què? Aquesta és la qüestió realment important que es pot desprendre de (65b).

6.3.6. Sobre els universals

Una de les aportacions del Generativisme ha estat posar dues classes de limitacions a les regles sintàctiques: les psicològiques i les universals. Si la llengua és una realitat psíquica, vol dir que les regles sintàctiques (i de tota

mena) hauran de tenir versèmbança psicològica. Per una altra banda, el Generativisme ha arreplegat de certa tradició una afirmació forta: creure que, contra tota classe de privilegis i racismes, la Humanitat és *una*, i que això implica que tots els pobles han de tenir llengües amb una estructura bàsica comuna. Resulta per tant que tot lingüista que es diga generativista haurà de tractar de conciliar l'oposició local / universal intentant que l'aprofundiment local implique un enlairament universal, cosa vella, car al capdavant és això el que volien romàntics com Joan Alcover. Passem doncs a veure com tracta Emonds alguns aspectes de qüestions generals o universals.

6.3.6.1. *Quantitat i qualitat en la Sintaxi*

Després d'explicar una sèrie de regles, Emonds observa que aquestes regles «allow for three types of deep structure clauses: NP–AUX–V², AUX–NP–V², and AUX–V²–NP, where AUX=SP(V)» (p. 25), i de les tres tria la primera perquè «this is most likely the unmarked case in universal grammar» (p.25). No hi ha dubte que quan no tenim arguments sintàctics és ben recomanable de tenir en compte l'estadística, però la qüestió és per què no tenim arguments sintàctics. Jo diria que la primera raó és perquè des de Stowell (1981) no considerem l'ordre per hipòtesi, i si diem que l'ordre no correspon a la teoria sintàctica regular sinó als "paràmetres", és natural que no en puguem donar compte. I la segona (que és la important) jo diria que és que no disposem d'una definició sintàctica de l'oració que siga satisfactòria i explicativa (que és el mateix), cosa que s'esdevé, segons el meu parer, perquè no hem elaborat una teoria de l'estructuració sintagmàtica clara i delimitada (que és el mateix). Tenint en compte això, és comprensible que quan estudiem qüestions generals hàgem de recórrer sovint a l'estadística. Vegem-ne un parell de casos més

(68) There are members of the family where no topic-prominent Y^{max} can appear outside the V² [=que no es pot extraure cap SX a l'esquerra de l'oració]. However, given the overwhelming predominance of subject-prominent and topic-prominent languages in the world..., it

seems justified to retain (26[=es pot extraure SX a l'esquerra oracional]) as the universal potential expansion for S (p. 136)

Deixant de banda que a (68) hi ha una exageració⁴⁴, el segon cas és més interessant, ja que al costat de l'estadística hi ha la contradicció. A la p. 157 Emonds tracta no de buscar semblances entre les categories, sinó de diferenciar-les, concretament de diferenciar P de N, V i A, i ho fa d'aquesta manera

(69) One of the central purposes of this book is to further delineate the role of P in universal grammar (cf. Ch 1, 6, and 7). To express the distinction between P and N, V, A, I refer to P as a grammatical category and to N, V, A as the "major" lexical categories (p.157)

I bé, jo no veig gens clar aquest procediment, el qual extrau les preposicions de les categories majors perquè no té massa membres (=xifres, quantitat, estadística) i les posa en un grup on no desentonen per la quantitat. I la qualitat-sintaxi, ¿on és? Com que no l'hem tinguda en compte, resulta que les preposicions es troben en un grup de categories on són permanentment "excepció" (excepte en la quantitat –i ni això), amb la qual cosa aconseguim diferenciar la P de V, N i A a base de crear una excepció permanent: una productivitat interessant. Vet ací on poden portar els procediments quantitativs que no compten amb el mestratge qualitatiu.

6.3.6.2. Sobre les combinacions de "S O... V"

Emonds dedica el cap. 3 a estudiar qüestions d'ordre («Clausal Word Order and Structure-Preservation», ps. 121-154). Si tenim en compte que segons aquest autor el V seria el nucli de l'oració, i també que ha "creat" una regla per explicar la generació del subjecte (vegeu ací (42) de §6.3.3.3), ja tindrem *descriu* l'ordre de llengües com l'anglesa. Vegem què diu sobre les

⁴⁴ El predomini de l'ordre S V O... no deu ser «aclaparador», car segons Greenberg (1963: 77) l'ordre S O... V és quasi tan comú com l'anterior. Per una altra banda, l'extracció a l'esquerra oracional de constituents en oracions interrotives va lligat sempre a l'ordre V S O..., molt sovint a S V O... i mai a S O... V (ídem, universal 12 i taula 3).

llengües S O... V: «it is plausible to take the former [l'anglesa, S V O...] as the unmarked base order, since verb-second languages appear to be more common and since the most common direction of historical change seems to be from verb-final to verb-second order» (p.126). Deixant de banda la valoració quantitativa, voldria que el lector es fixàs en l'altra, que fa referència a l'evolució històrica, cosa no massa freqüent en la "Lingüística teòrica" del segle XX. I bé, si el canvi es fa des de S O...V a S V O..., això vol dir que el primer ordre és més antic, i si és més antic sembla lògic que siga més bàsic, més poc complicat, menys marcat, car encara que no sapiguem per què canvien les llengües, sembla de sentit comú creure que l'evolució de les llengües ha de ser des del senzill cap al complicat (com a mínim a nivell sintàctic –que és no solament el que m'interessa a mi, sinó també el que tracta Emonds), car és molt inversemblant que en l'albada de la nostra història haguéssim creat del no-res unes estructures sintàctiques complicades per a després tendir a simplificar-les. Jo diria que l'evolució és just la contrària: partir d'estructures simplíssimes i anar *pas a pas* complicant-les (ja en parlarem)⁴⁵. Si el que acabe de dir és correcte, resultaria que Emonds hauria deduït el contrari del que es pot deduir, però el que jo he deduït és incòmode perquè obliga a preguntar-se per què pot canviar l'ordre sintàctic d'una llengua, i és més còmode creure que l'ordre de la "nostra" llengua és el "normal", i que per tant és "natural" que totes les llengües que no tenen el "nostre" ordre tendeixquen a adquirir-lo.

A la p. 135 Emonds tracta les llengües V S O... En aquestes llengües sembla que la regla que Emonds ha creat ad hoc per explicar la generació del subjecte ja no és vàlida, car el subjecte s'hauria de trobar dins de V' pel fet de trobar-se entre el verb i l'objecte, cosa que Emonds accepta a la pàgina esmentada. Ara bé, com que Emonds ha tingut la precaució de no introduir cap restricció categorial en la regla introductora del subjecte (a pesar que ja hem vist que introdueix un principi segons el qual el subjecte ha

⁴⁵ Podríem pensar que podria haver-hi hagut una primera etapa expansiva (cap a la complicació) i una altra etapa retractiva (cap a la simplificació), però això jo crec que només es pot donar (sempre en la Sintaxi) si la llengua que considerem pertany a un poble que està patint la destrucció de la seua civilització. En uns altres camps de la llengua sí que és molt fàcil que hi haja vaivens; per exemple, en el camp semàntic del parentiu hi ha un notable procés de simplificació en el meu dialecte (i supose que per tot el país, sobretot, no cal dir-ho, a les zones més urbanes).

de ser un SN, cosa contradictòria), i segons un estudi que cita sobre un grup de llengües de la Polinèsia es veu que aquestes llengües admeten la tematització a l'esquerra d'alguns components oracionals, aleshores Emonds, basant-se també en una regla de Greenberg⁴⁶, pot creure que la regla introductora del subjecte continua sent vàlida: ara introduiria el «tòpic» [=tema]: «if V^2 [=SV] can combine... with a preceding Y^{max} to form an S, nothing prevents the Y^{max} from being a subject; that is, a VSO language should always have an alternative SVO order, where the subject is a possible topic» (p. 135). Ara bé, en aquest raonament hi ha un canvi gens menyspreable: és el canvi que va del concepte *sintàctic* de subjecte del Generativisme al concepte “funcional” de la Gramàtica Funcional (recordem el que hem dit a §6.3.2 sobre el concepte “relació gramatical”)⁴⁷.

Més avant, Emonds reprén les llengües V S O... i diu que «the formulation of a local subject NP-V inversion rule derives a V-initial order from an underlying V-second order» (p. 148). Vet ací una de les utilitats sintàctiques de les transformacions: si una estructura és *abc* però volem que siga *acb*, doncs postulem una transformació sense preocupar-nos de justificar-la, i ja està solucionat. Jo no estic en contra d'usar les transformacions si abans de postular la seua existència ens preguntem per què el parlant ha de fer

⁴⁶ «All languages with dominant VSO order have SVO as an alternative or as the only alternative basic order» (1963: 79). El que hi ha darrere de l'universal de Greenberg i de l'estudi citat per Emonds possiblement és el mateix: la possibilitat de traslladar a l'esquerra oracional determinats constituents oracionals per causes temàtiques. El procés és possible que comence pel subjecte (que és l'element temàtic per excel·lència), i després és possible que s'amplie a predicatius seus que solen ser remàtics però que també poden ser temàtics.

⁴⁷ El lector ha d'anar amb cura en la lectura de la cita d'Emonds, car quan diu “oració” jo diria que no pensa tant en el concepte generatiu de subjecte, com en el concepte “funcional”, cosa que fa pensar com ara el títol del punt §3.4 («Subject Prominence vs. Topic Prominence inside S») o el comentari que fa el mateix Emonds a propòsit de §3.4 a la p. 157, que he reproduït ací a §6.3.3.8 («I suggested in section 3.4 that [_S NP - VP] could define a topic-comment relation in some languages and a subject-predicate relation in others»); o que en el grup polinesi «a Y^{max} can precede the VP... and can be assigned *any thematic role*» (p. 135; subratllat meu). Vegeu també la n.14 de la p.136, on Emonds sembla que ha retornat al concepte generatiu. Potser la confusió es deu al fet que en les llengües polinèsies es veu que el SX temàtic ha de ser un SN (tinga el paper temàtic que tinga), encara que no exclusivament: «is needed a rule preposing *any* NP to the left of the verb, plus a copying strategy for the rule that affects certain *obliques*» (fragment de l'autor en què es basa Emonds reproduït a la p. 135; subratllats meus).

aquesta operació. Si trobem una resposta versemblant, doncs perfecte, però si no la trobem, o bé abandonem la proposta o bé hem de saber que ens trobem en un estadi precari i provisional. I bé, ¿per quina raó els parlants de les llengües V S O... haurien de traslladar el subjecte a la dreta del verb? Emonds pensa que «there is a growing amount of evidence» (p. 148), i en dóna tres proves (ps. 148-149) que no contesten (ni ho intenten) la pregunta que he formulat. Després d'això, Emonds continua amb les llengües S O... V i considera «the possibility of local V-movements in verb-final languages» (p. 149). Tot apunta per tant a la creença que l'ordre de l'anglès és l'ordre universal, i les llengües que no tenen aquest ordre és perquè fan moviments per raons que no solament desconeixem, sinó que fins i tot deixem sense plantejar que cal buscar-les (amb la qual cosa resulta que no les podem trobar –excepte per una casualitat).

6.3.7. Algunes conclusions

Si hagués de traure una conclusió general sobre Emonds (1985), diria que és un treball en què no són rares les descripcions lingüístiques superficials, sense intentar d'arribar a l'explicació. Això té dues conseqüències. La primera és que la descripció superficial porta fàcilment a l'error. Per exemple, Emonds (p. 142) troba que la marca d'infinitiu de l'anglès és molt diferent de la marca romànica perquè la primera forma part del nus “flexió” (estipulació purament teòrica, i no una estipulació precisament clara i irrefutable) i perquè és una paraula independent (estipulació purament gràfica), quan en realitat podria tractar-se no tant d'una *dualitat* com d'una *unicitat* : la posició pre-positiva o postpositiva de determinats “sufixos-paraules” (que és una diferència convencional: sufixos quan són postpositius i paraules quan són prepositius; el que importa, com sempre, és la *funció* de les unitats que considerem⁴⁸). Però no és això el que volia comentar, sinó aquestes oracions

(70) *To* really do that well, you must practice. Not *to* is dangerous.

⁴⁸ En aquest cas perquè és convenient –o necessari, no ho sé– diferenciar l'infinitiu, *cantar*, del nom de verbal, *cant*.

He doesn't want *to* . It's a mistake *to* not be on time (p. 142, (43))

I bé, en el primer cas dels quatre, la clàusula amb *to*+ infinitiu és una clàusula final, i la finalitat semàntica jo diria que ni en anglés ni en cap llengua no es pot expressar si no és a través d'un SP, la qual cosa fa pensar que *to* és la preposició de destí *to* (independentment que també siga una "terminació" d'infinitiu: això seria més aviat un problema local de l'anglès⁴⁹). En els tres altres casos, en canvi, s'esdevé que la clàusula ocupa una posició funcional de SN (o oració, cosa indistinta segons les hipòtesis d'aquest treball), i per tant *to* és merament una marca d'infinitiu.

La segona conseqüència és molt més important: és la manca de definicions. Ja hem vist que Emonds no defineix cap categoria excepte la preposició, i en la preposició dóna una definició tan genèrica (que pot tenir com a terme qualsevol SX i com a regent qualsevol Yⁿ , caps. 6 i 7) que és com no dir res. El mateix passa en la hipòtesi de la X', la qual es pot esquematitzar en una fórmula de l'estil de

(71) [Xⁿ ... [X' ... [X] ...] ...]

la qual només diu que hi ha una condició d'endocentricitat (condició que Emonds pot anul·lar amb la transcategorització) i dos nivells (nivells que no es basen en cap causa concreta, sinó simplement en una pretesa adequació descriptiva), però sobre els modificadors diem poc o res. Una descripció tan genèrica es pot adoptar a moltíssimes estructures, i encara més si anul·lem qualsevol de les dues úniques condicions que hem posat, cosa que Emonds fa no solament en la condició d'endocentricitat a través de la transcategorització, sinó també en els nivells de Xⁿ. Efectivament, aquest autor afronta així la polèmica qüestió dels nivells de la teoria de la X'

⁴⁹ En català tenim el cas contrari: sintagmes que formalment no són SPs però que els hi hauríem de considerar:

(i) No es recorda [SP de res]

(ii) No es recorda [SP [P Ø] que t'ho portà ahir]

on hi ha una elisió de la preposició *de* a causa d'una regla sintàctica local que impedeix que hi haja contacte de *de*, *a* o *en* amb l'introduïdor oracional *que* .

(72) This formulation [substitueix X^2 per X^{\max} , amb la qual cosa no defineix els nivells] allows us to accommodate the possibility that some languages may be “flatter” than others; that is, the value of “max” might be less for some languages than for others, and / or some languages might require that the head of X^j always be X^{j-1} (p. 20)

Veient “estratègies” com aquesta, sembla que la Lingüística consisteix a partir d'una sèrie de conceptes bàsics que no definim, de tal manera que després podem limitar-nos a manipular una sèrie de formulettes que descriuen les llengües sense explicar-les, cosa meravellosa, car tota descripció mínimament ben feta comença a ser una explicació.

Tenint en compte el que acabem de dir, sorprén el lector d'Emonds (1985) aquesta opinió sobre els treballs de Greenberg en relació als universals lingüístics: «An alternative taxonomic typology simple has no explanation for why one type of word order is more common; the refusal to face this lack of explanation is nothing but dogmatic empirism» (p. 151)⁵⁰. Davant d'això jo repetiria que tota descripció ben feta ja comença a ser una explicació, i hi afegiria que més val fer un empirisme ordenat (que pot fer llum) que no fer explicacions que no ho són (que fan fum), car estudiar la llengua no és pas un joc absurd sense finalitat en el qual puguem fer els moviments que vulguem o fer suposicions tan genèriques que no expliquen res, sinó que en la llengua tot té una finalitat *intel.ligible* perquè en la llengua tot és *raó* (encara que els *lògics* no s'ho creguen). Potser el problema de fons és que ens hem centrat tant en el “nivell formal” que hem oblidat que “nivell formal” i “fórmules” no són pas sinònims: un llibre pot estar ple de fórmules i ser ben informal, mentre que un llibre que no tinga cap fórmula pot ser ben formal, car intentar ser *formal* vol dir exclusivament, segons la meua opinió, intentar *definir* tots els conceptes que usem. Breu: intentar ser formal és intentar ser

⁵⁰ Smith i Wilson (1979) no solament són molt més respectuosos amb aquest autor, sinó que confessen obertament que ara per ara el Generativisme no pot donar compte dels universals que aquest autor ha observat.

En relació a l'adjectiu *dogmàtic*, es pot observar que Chomsky (1965 p.58 n.33) l'usa tres vegades atacant l'empirisme.

clar. I potser també hem oblidat que el formalisme en ell mateix no és res, car és un mitjà pur: el mitjà d'arribar eficaçment a noves *idees* (que hauria de ser l'objectiu de tota investigació: arribar a noves idees que d'una manera immediata o com a mínim mediata expliquen parcel·les de la nostra realitat: investigar és *Dir la realitat*, per dir-ho a través de Lluís Vicent Aracil). Des d'aquest punt de vista, hi ha un bon paral·lelisme entre el concepte de nivell formal i el concepte de sintaxi a què tractaré d'acostar-me: el que importa no és el formalisme-sintaxi, sinó les idees-comunicació, però sense el formalisme-sintaxi ben difícilment descobrirem-direm res (en relació a la semàntica supralèxica).

6.4. UN ALTRE INTENT DE LIQUIDAR L'ESTRUCTURACIÓ SINTAGMÀTICA: STUURMAN (1985)

Aquest autor parteix d'una idea que pren de Baltin (1982: 2). Segons Baltin, la història del Generativisme es caracteritzaria per l'existència de dos períodes, l'un d'expansió i l'altre de retracció. Durant el període d'expansió els lingüistes es centrarien en la descripció de fenòmens lingüístics, de manera que el desenvolupament teòric seria pobre i «consequently failed to provide an adequate solution». El de retracció, en canvi, tendiria a «la construcció d'una teoria general de la gramàtica». Un exemple de període de retracció seria el que comença amb l'arribada a la regla "moveu α ". Des d'aquest marc, Stuurman afirma que a partir de Chomsky (1970) comença el període d'expansió de l'estructuració sintagmàtica (multiplicitat de regles sintagmàtiques), i a darreries dels 70 o primeries dels 80 començaria el període de retracció, el qual ha comportat la «minimització del component de l'estructuració sintagmàtica», com ara a Stowell (1981) (Stuurman (1985: 10-11)). En aquest context, Stuurman proposa que l'estructuració sintagmàtica es reduiria a aquesta regla

(73) $X^1 \rightarrow \dots \{ X^1 / X^0 \} \dots$ (p. 2 (1) i p. 10)

Això és, l'estructuració sintagmàtica es reduiria a afirmar el principi de l'endocentricitat i a postular un sol nivell sintàctic en l'expansió de qualsevol categoria. Com que aquest punt de vista és tan radicalment diferent del d'aquest treball, em pararé molt poc en el comentari sobre aquest llibre: només diré que Stuurman no defineix ni les categories ni les funcions, i que hi ha una confusió important entre les etiquetes categorials, funcionals i semàntiques, cosa que exemplificaré breument.

Stuurman dóna aquesta definició «tosca» («rough») del concepte «especificador»: «constituent que indica quantitat o grau» (p.179). No cal dir que aquesta definició és purament semàntica i no té ni un bri de sintaxi; per una altra banda, aquesta descripció semàntica pot ser vàlida per als quantificadors, però no per als determinants (article i demostratius). Aquest autor estableix la condició que un SX només pot tenir un especificador (p.179), cosa que exemplifica a través del SAdj amb aquestes oracions

- (74) a. Though he was [very stupid], he passed the test (p.179 (12))
b. Though he was [quite stupid], he passed the test
c. * Though he was [very quite stupid], he passed the test
d. * Though he was [quite very stupid], he passed the test

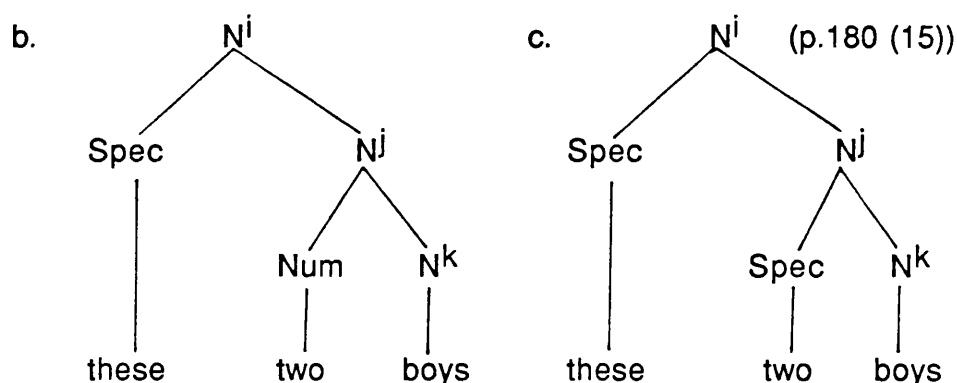
Ara bé, en el supòsit que les oracions de (74c-d) siguen inacceptables en anglés, no és pas per causes sintàctiques, sinó només per causes semàntiques: perquè *very* i *quite* tenen un significat molt semblant. De tota manera, cal dir que en català *molt* i *ben* poden aparèixer plegats, com veiem a (75b)

- (75) a. ? Encara que és [molt ben estúpid], ha passat el test
b. La fama d'estúpid la té [molt ben merescuda]
c. El considere [molt poc estúpid]
d. El considere [molt grollerament estúpid]

Per una altra banda, és evident que davant d'un adjectiu és possible que hi haja dos adjectius funcionant com a adverbis (75c-d).

Una vegada assentat el principi fals que una categoria només pot tenir un especificador, Stuurman tracta de solucionar el problema dels SNs (que poden tenir un nombre considerable d'especificadors) d'aquesta manera: (76a) no s'analitzaria com a (76c), sinó com a (76b)

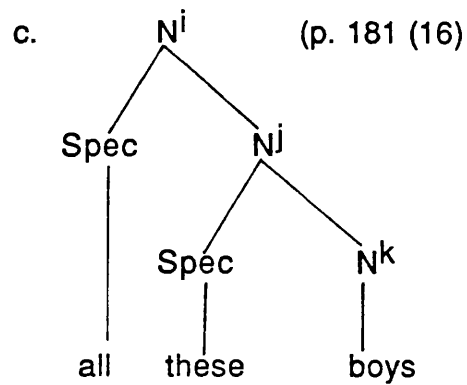
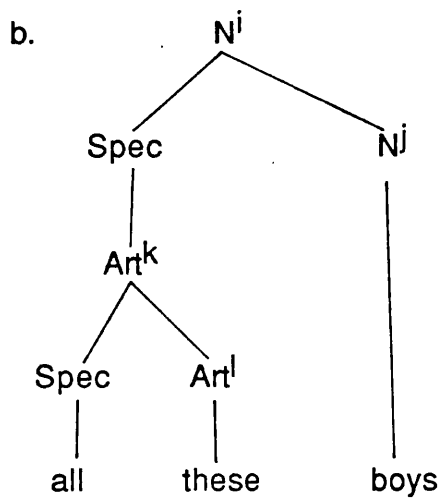
(76) a. These two boys (p. 180 (14a))

Ara bé, com que *two* bé que «indica quantitat», el lector pot preguntar-se per quina regla de tres hem de variar la creença general que els numerals són especificadors. Per una altra banda, com que hem caracteritzat semànticament els especificadors i els tractem no pas com un concepte funcional sinó categorial, ara tenim llibertat per tractar l'etiqueta semàntica *numeral* com a categorial.

L'anàlisi de Stuurman del concepte "especificador" planteja diversos problemes més. Efectivament, al costat del "segment" de (76a), aquest autor dóna el "segment" de (77a), el qual s'hauria d'analitzar no com a (77c) (anàlisi que és homogènia amb la de (76c)), sinó com a (77b) (que no és homogènia amb la de (76b))

(77) a. All these boys (p.180 (14b))

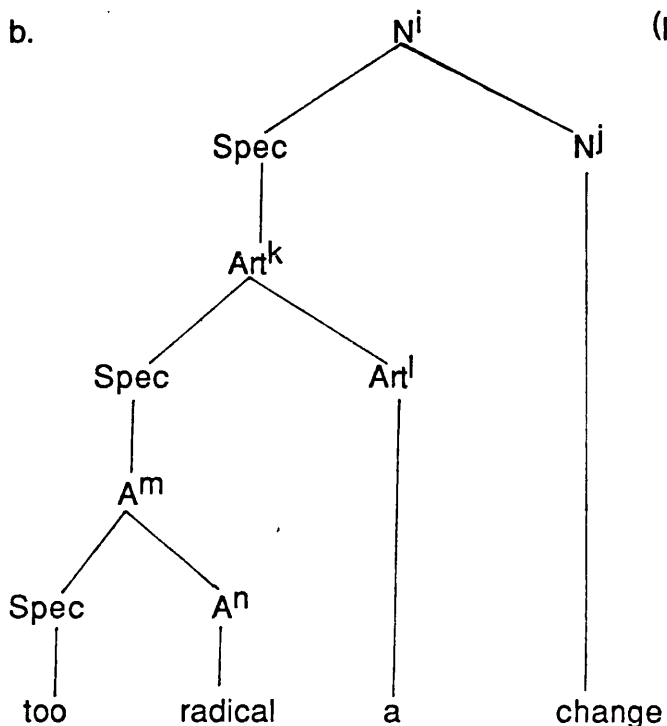

A (77b) veiem que allò que era un especificador a (76b), *these*, ara apareix sota un rètol distint, «article», el qual es combina amb un especificador, *all*, per formar una projecció de l'article, «Art^k», i aquesta projecció de l'article es transcategoritza misteriosament en l'etiqueta que domina, «especificador», de tal manera que aquesta etiqueta apareix dins de «Art^k» i alhora domina aquesta projecció de l'article.

L'últim problema que assenyalaré és que Stuurman, guiant-se segurament pel "principi" que *especificador* és tot allò que apareix a l'esquerra del nucli, considera que els adjectius restrictius de l'anglès també serien especificadors

(78) a. They will not discuss [too radical a proposal] (p. 187 (37))

b. (p. 189 (41))

6.5. UN DEBAT SOBRE EL CONCEPTE *NUCLI*

6.5.1. Introducció

L'any 85 es publicava un article de Zwicky titulat «Heads», i dos anys més tard Hudson en publicava un altre contestant l'article anterior. No faré una crítica a fons d'aquests articles (que no són generativistes, sinó que parteixen sobretot de la Gramàtica Funcional i de la Gramàtica de Dependències), sinó que em limitaré a assenyalar els aspectes que he trobat més interessants. Abans de començar voldria observar que les contradiccions generativistes sobre la (no) delimitació de la Sintaxi també es donen en aquests autors. Per exemple, Zwicky escriu cap al començament que «there are a number of distinct *syntactic notion* that might be candidates for the title 'head'» (ps. 1-2; subratllat meu), però quan aquest autor comença a desenvolupar les «nocions sintàctiques», encapçala les seues reflexions

amb aquests títols: «2.1. Relating syntax to other components», «2.1.1. The semantic argument». Només aquests títols ja fan pensar en un procés molt habitual en la Gramàtica Funcional: l'intent de caracteritzar els conceptes sintàctics amb conceptes no sintàctics (procés que es realitza en aquests articles, com veurem de seguida).

6.5.2. El punt de vista de Zwicky (1985)

Segons Zwicky hi ha cinc nocions del concepte *nucli*, aquestes

(79) Three ... notions are needed if syntax is to interface with other components of grammar, in particular semantics, the lexicon, and (inflectional) morphology. The first of these picks out the constituent acting as the SEMANTIC ARGUMENT, as opposed to the semantic functor, in a syntactic combination... The second picks out the SUBCATEGORISAND, the constituent that is lexically subcategorized with respect to the sister constituent it can occur with... The third picks out the MORPHOSYNTACTIC LOCUS, the constituent on which inflectional marks will be located...

In addition, we expect any syntactic theory to give some account of government and of concord. In both some constituent is 'dominant' –the constituent determining government... or the constituent determining concord (p.3)

Zwicky opina que «it is natural... to expect that an independent primitive notion of HEAD will be unnecessary in syntax and that one of these five will serve in its place» (p.3), i diu que les cinc nocions anteriors es poden reduir a «dos primitius independents: l'argument semàntic i el locus morfosintàctic» (p.3). És a dir, pretenem arribar a una definició dels *nuclis sintàctics* (les cites anteriors pertanyen a un punt titulat «Heads in syntax»), però l'única noció sintàctica que hem donat, la recció, no seria «el primitiu» de *nucli*, sinó que ho serien dues nocions independents l'una de l'altra, però que tenen segons Zwicky un tret en comú: pertànyer no a la Sintaxi, sinó a «uns altres components de la gramàtica», concretament «la semàntica» («l'argument

semàntic») i «la morfologia flexiva» («el locus morfosintàctic»). I bé, ¿com és que pretenem definir un concepte sintàctic a través de conceptes no sintàctics?

No resumiré tot el que diu Zwicky sobre aquestes cinc nocions, ni tan sols el que diu sobre un dels conceptes que segons la seua opinió seria “primitiu”, el locus morfosintàctic⁵¹, sinó que em limitaré a comentar breument la noció semàntica («primitiva» segons Zwicky) i la noció sintàctica (*derivada* en la mesura que no seria “primitiva”).

La primera descripció del criteri semàntic és aquesta: «in a combination X+Y, X is the ‘semantic head’ if, speaking very crudely, X+Y describes a kind of the thing described by X» (p.4). Hudson (1987: 113-115) fa veure que el criteri «classe de» té molt poca aplicació; en done una petita mostra perquè el lector se’n faça una idea: «Surely it is nonsense to say that *toward those penguins* refers to a kind of penguins» (Hudson (1987: 114)). Noteu que el criteri de Zwicky seria vàlid si consideràvem només els modificadors restrictius del nom i de l’adjectiu (que és el fenomen sintàctic que s’amaga darrere de l’observació semàntica de Zwicky), però com que pretenem fer una caracterització semàntica transcategorial, Hudson pot reduir ben fàcilment a l’absurd el criteri semàntic eixint-se’n de la restricció nominal (que és el que passa en el SP reproduït).

Zwicky intenta eixamplar la seua base d’aquesta manera

(80) A sharpening (and extension) of this proposal builds on the fact that in the semantic interpretation of Det+N, Det represents a functor on an argument represented by N, and in the semantic interpretation of Aux+VP, Aux represents a functor on an argument represented by VP (p.4)

⁵¹ La hipòtesi que estic mantenint en aquest treball és que el que anomenem “morfologia flexiva” és un calaix de sastre. En relació al nom, hi ha el cas (una categoria sintàctica segons §5.3.2), i els morfemes de nombre (que podrien pertànyer a la categoria adjectiva segons l’apèndix 2) i de gènere (serien un efecte de propietats semàntiques que no tenen repercussió en la Sintaxi segons l’apèndix 4); en relació als morfemes de gènere, nombre i persona del verb, i els morfemes de nombre, gènere i cas de l’adjectiu, serien un *efecte* (però no una *causa*) de l’estructuració sintagmàtica (§5.2.8.2).

El problema, però, és que els conceptes (indefinites) *argument* i *functor* no són més clars que la visió que Zwicky té de «classe de», cosa que el mateix Zwicky nota: «A serious note of caution is in order here. The mechanisms of a system of logic rich enough to provide the basis for a description of natural language semantics will not themselves force a decision as to what is functor and what is argument» (p.4 n.3). Per una altra banda, jo observaria que és tan convenient tractar d'evitar l'entrada en la Lingüística de més conceptes indefinits (sobretot si provenen d'unes altres disciplines, com en aquest cas –que provenen de la Lògica), com tractar de clarificar alguns dels nombrosos conceptes indefinits que hi ha en circulació.

El criteri de la recció, Zwicky el descriu així

(81) Syntactic government, speaking rather loosely, is the selection of the morphosyntactic shape of one constituent (the GOVERNED, or SUBORDINATE, constituent) by virtue of its combining with another (the GOVERNOR)

Governors are thus easily confused with subcategorisands. Intuitively, the difference is that subcategorization concerns the very possibility of one constituent's combining with some other co-constituent(s), while government concerns the form that a co-constituent has in such a combination (p.7)

La primera observació que cal fer és que la «combinació» ja no és el camp propi de la Sintaxi, sinó el de la inefable «subcategorització». No cal dir que aquest extrem és possible perquè no pensem en la «combinació de categories» (que pertany exclusivament a la Sintaxi), sinó en la «combinació de paraules» (qüestió que *després del vist i plau de la Sintaxi* correspon a la «selecció lèxica»⁵²). En segon lloc cal dir que possiblement estem agafant els processos cap per avall, cosa no estranya, car en la mesura que no

⁵² El fet de no poder dir (i) és competència estricta de la Sintaxi, sense haver de consultar la «selecció lèxica» o la «subcategorització». El camp de la «selecció lèxica» és saber què podem dir després d'observar les exigències sintàctiques, com ara a (ii)

(i) * La directament nit ens impedirà de seguir treballant
(ii) ? He vist una paret molt ben pentinada

definim les funcions sintàctiques ens veiem obligats a prendre com a causa (la «forma» –«shape») el que és un efecte, i a reduir la Sintaxi a l'estudi de les formes (vegeu al final d'aquest punt una aplicació d'aquest criteri). Breu: és el problema de "[forma+contingut] sense funció". I en tercer lloc cal notar que Zwicky ha de recórrer sovint a expressions vagues, tant si parla de conceptes «primitius» com de "no primitius": *speaking very crudely, speaking rather loosely, intuitively* .

Acabaré aquests comentaris breus observant que els dos criteris anteriors (el semàntic i el sintàctic) donen resultats completament inversos segons Zwicky. Així, en aquests "segments"

(82) V+SN, P+SN, SN+SV

segons el criteri semàntic el nucli seria el SN (això és, l'objecte seria el nucli del verb, el "terme" de la preposició seria el nucli de la preposició, i el subjecte seria el nucli del "predicat") (ps. 4-5); segons el criteri sintàctic, però (que ja hem vist que en realitat és la "subcategorització"), el verb seria el nucli de l'objecte, la preposició del seu "terme" i el "predicat" del subjecte (p.7)⁵³ .

Malgrat que en les conclusions hi ha dues originalitats (que l'objecte seria el nucli del verb i el subjecte del SV segons el criteri semàntic), Zwicky amb prou feines explica la causa d'aquestes descripcions: «If so, then in V+NP, P+NP, and NP+VP, NP is the semantic head, since the semantic interpretation of all three constructs involves a functor (represented by V, P, or VP) on an argument represented by NP» (ps. 4-5). Una extensió semblant té la conclusió de la "recció"

(83) V and P are the governors in V+SN and P+SN, respectively, and VP is the governor in NP+VP, since accusative forms of personal pronouns are required in the first two combinations, while nominative forms occur for NP in the third: *control them, to them, but they fly* » (ps. 7-8).

⁵³ A la p.8 n.5, Zwicky assegura que és «construït» dir que el SV regeix el subjecte.

Notem que aquesta argumentació es fonamenta en observacions empíriques que no arriben a cap definició del “cas anglés”, i per això podríem argumentar, amb el mateix dret, just el contrari: si hi ha un “nominatiu” en anglés, aleshores hi ha d’haver un verb, i si hi ha un “acusatiu”, aleshores hi ha d’haver una preposició o un verb. Per una altra banda, aquesta contraargumentació (tan (in)fonamentada com l’argumentació mentre no definim les estructures sintàctiques) tindria un bon resultat per a les hipòtesis de Zwicky: que la semàntica i la sintaxi no anirien renyides i absolutament enfrontades (cosa ben indesitjable), sinó absolutament coincidents (cosa ben desitjable). Aquesta conclusió ens porta a una observació ben interessant: la necessitat de propugnar estructures sintàctiques tals que no contradiguen les nostres intuïcions (tingueu en compte la n. 53, que enfronta la intuïció de Zwicky i el seu concepte de recció), sinó que les refermen i les expliquen.

6.5.3. El punt de vista de Hudson (1987)

La crítica de Hudson té un punt que trobe molt positiu: dir que les cinc nocions de Zwicky haurien de coincidir. Quan trobem diverses descripcions diferents d’un concepte sintàctic (cf. les 30 propietats que tindria el subjecte segons Keenan (1976)), jo diria que és senyal que no hem arribat al fons de la qüestió. Vegem les paraules de Hudson: «Zwicky’s main theme is that the various head-like notions which he identifies in fact represent different, and competing, analyses of sentence structure. My contention is that exactly the contrary is the case» (p.124). Potser per això Hudson comença l’article assenyalant que des de Sweet (1891) o Bloomfield (1933: 195) fins a Chomsky (1970) i autors de la Gramàtica Funcional, la Gramàtica de Dependències i la Gramàtica de l’Estructura Sintagmàtica Generalitzada, tots aquests autors han coincidit a usar aquest concepte «to refer to the element in some construction to which all the other parts of that construction are (in some sense) subordinate» (p.109). Ara bé, jo diria que Hudson no reïx a aconseguir l’objectiu marcat, tan lloable, cosa que ja fa pensar la continuació de la primera cita: «there is a quite remarkable degree of agreement among

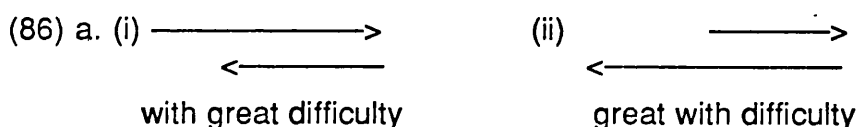
those of them that are genuinely relevant to headship, to the extent that there is NO CONFLICT WHATSOEVER among them» (p.124). Aquesta qüestió *de grau* porta Hudson a la pàgina següent a dir que «the problem is that what unifies these properties is only a very strong tendency, so deviant cases can arise» (p.125). Per intentar demostrar que és una qüestió de grau, Hudson recorre al concepte de subjecte (que tracta com a «categoria»): «the problem is not peculiar to the concept 'head', however –other important categories like 'subject' raise precisely analogous problems– so I see no reason to take it as evidence against the general claims I have just made» (p.125). És adir, si el *subjecte* és una tendència i una qüestió de grau, ¿per què no podria ser-ho també el concepte *nucli* ? La proposta de Hudson recorda la de Keenan sobre el subjecte: el *nucli* no tindria una definició única, sinó que seria un conjunt de trets (més o menys els que assenyala Zwicky), els quals *tendeixen* a coincidir, encara que a vegades divergeixen (vegeu la taula 4 de la p.125 de Hudson). Diguem de passada que la homogeneïtzació de les nocions de Zwicky, porta Hudson a dir no solament que el verb seria el nucli de l'objecte, el SV del subjecte i la P del SP, sinó també a dir que el “determinant” seria el nucli del SN, Aux del SV (encara que el nucli del subjecte no és Aux, sinó, com hem dit, el SV, cosa que no comprenc), i el “complementitzador” de l'oració (p.125, taula 4).

El treball de Hudson té diversos problemes sintàctics, dels quals n'assenyalaré quatre. L'acceptació de la Lògica (i la consegüent pobresa sintàctica) el porta a dir que la relació entre el subjecte i el verb, i entre el verb i l'objecte seria la mateixa, d'on sembla que cal deduir que $SN_1 V SN_2$ hauria de ser igual a $SN_2 V SN_1$ (cosa que és falsa, evidentment)

- (84) Consider the well-established logical tradition of representing the meaning of *John loves Mary* as 'Loves (John, Mary)'; here the respective relations of subject and object to the predicate (provided by the verb) are *clearly very similar*, and it would be correct to say that 'Loves (John, Mary)' is an instance of 'Loves (x, y)'. So, in V+NP and in NP+VP, the NPs both have the *same* relation to the other constituent (ps. 113-114; subratllats meus)

Un defecte molt comú en el Generativisme és separar la “formalització” de l’*explicació*, i Hudson també cau en aquest defecte. Per exemple, a la p. 127 dóna una definició transcategorial del «Principi d’adjacència» (85a), i després una definició “formal” («speaking formally») de *dependència* i *subordinació* (85b), i exemplificant aquestes definicions fa el comentari reproduït a (86b) sobre les “estructures” de (86a), on l’origen de la fletxa indica el nucli (la preposició és el nucli del nom, i el nom és el nucli de l’adjectiu)

- (85) a. If A is the head of B, and some word C separates them, then it must be the case either (i) that C is subordinate to A, or (ii) that C is (subordinate to) the head of both A and B (p.127)
- b. A depends (or is dependent) on B if B is the head of A
 · A is subordinate to B if A is dependent on B, or if A depends on C and C is subordinate to B (p.127)

b. Structure (i) is permitted by the Adjacency Principle because *difficulty* is separated from its head, *with*, by a word –*great*– which is subordinate to *with*, thereby satisfying clause (85.a.i). It will be seen that *great* is subordinate to *with* because the former depends on *difficulty*, which in turn depends on *with*. In contrast, structure (ii) does not satisfy clause (85.a.i) because *great* is separated from its head, *difficulty*, by *with*, which is not subordinate to *difficulty*. Nor does it satisfy clause (85.a.ii), because *with* is not the head of both *great* and of *difficulty*. Consequently (ii) is ill formed (p.128)

I bé, en el cas que totes aquestes definicions i descripcions fossen correctes, ¿ens explicarien *racionalment* per què l’estructura de (86.a.ii) està malformada? Més encara: sense eixir del marc teòric de Hudson, cal dir que aquest mateix autor assenyala que allò que no es pot dir en anglés perquè violaria les regles de (85), sí que es deia en llatí

(87) Summa cum laude

Davant d'aquesta estructura, Hudson es limita a comentar que com que el Principi d'adjacència de (85a) és universal, caldrien «dispensacions especials» (p.127). En realitat, la mateixa llengua anglesa admet una estructura relativament semblant de la llatina, la que hi ha en l'oració de (78), que reproduceix a (88a)

(88) a. They will not discuss [too radical a proposal]

b. * No discutiran [tan radical una proposta]

Efectivament, ¿com és possible que l'anglès pugui col·locar un adjectiu restrictiu a l'esquerra de l'especificador *a*, cosa inadmissible en català (88b) (i supose que en general en la mateixa llengua anglesa)? Desconec en quines condicions es pot usar l'estructura de (88a), i per tant no puc intentar explicar-la⁵⁴, però sí que tractaré de donar alguna orientació sobre el cas del llatí (vegeu el penúltim paràgraf de §7.4.6).

El tercer problema que assenyalaré és que Hudson considera els "determinants" com a pronoms i per tant com a noms (p.123), en contra d'una part de la tradició⁵⁵. Ara bé, si «we are now assuming that the words in *this boy* are BOTH nouns» (p.123), i per tant hem d'escriure «'N' instead of Det: N+N» (p.123), haurem de concloure si no observem el contrari (*i ho expliquem*) que un nom pot modificar un altre nom, regla sintàctica que en general és absurda en anglès i possiblement en qualsevol altra llengua.

El darrer problema que assenyalaré és la creença que un modificador pot tenir dos nuclis. L'exemple que posa Hudson conté una forma no finita, i com que aquest autor considera que el verb és el nucli de l'oració (encara que

⁵⁴ Cal tenir en compte que els adjectius restrictius anglesos poden parèixer a la dreta del nom si tenen modificadors, característica que es podria trobar a la base de (88a).

⁵⁵ En relació al català hi ha no pocs dels bons lingüistes del segle XX: Sanchis (1950: 212-227) considera que els possessius, els demostratius, els numerals, els quantitius (*molt, prou...*), els indefinits, els interrogatius i els relatius són adjectius; una cosa semblant hi ha a Fabra (1956: §38) i a Moll (1968: 148-154).

Aux és el nucli del SV), doncs conclou que a

(89) Fred keeps talking (p.128)

el subjecte té «un segon nucli», *talking* . Segons les hipòtesis d'aquest treball no és possible que cap modificador tinga dos nuclis, ni tan sols en una estructura coordinada com aquesta

(90) Porta [la camisa i el jersei] molt nets

Vegeu §7.6.3.

6.5.4. Conclusió

Hem vist que segons Hudson el concepte *nucli* és d'ús molt normal, tant en la tradició com en les escoles lingüístiques actuals, però els articles que hem comentat no reïxen a donar una definició d'aquest concepte. Tanmateix, tots sabem intuïtivament què vol dir *nucli* : en paraules de Hudson, «l'element d'una construcció al qual estan subordinats tots els altres elements d'aquesta construcció». Segons la meua opinió, aquesta incapacitat d'arribar a definir el concepte *nucli* no és gens casual, ja que definir aquest concepte segurament és impossible si pretenem fer-ho d'una forma aïllada (o *transcategorial* , que ve a ser el mateix), excepte que n'expliquem característiques genèriques (vegeu com a exemple (6a) de §1.4.1). La dificultat de definir qualsevol concepte sintàctic és sempre la mateixa: que la Sintaxi és un sistema, i qualsevol element o relació d'aquest sistema deixa de ser significatiu fora del sistema, per la qual cosa no hi ha més remei que intentar definir tot el sistema (o com a mínim les parts indispensables del sistema), encara que, com és natural, aquest intent hauria de ser ordenat, jeràrquic i no tautològic.

CAPÍTOL 7. CAP A UNA DEFINICIÓ DELS CONCEPTES BÀSICS DE LA SINTAXI

7.1. INTRODUCCIÓ DEL MARC GENERAL.

7.1.1. Introducció.

Segons la meua opinió, al final del capítol anterior hi ha un bon plantejament dels problemes que provoquen els conceptes sintàctics: en la mesura que la Sintaxi és un sistema, no és possible de donar definicions aïllades, per la qual cosa cal elaborar un corpus de definicions que descriguen i expliquen tot el sistema. No cal dir que en aquest capítol no pretenc assolir tal objectiu, sinó que em quedaré satisfet si arribe a donar un material que ajude a promoure un debat sobre els conceptes bàsics de la Sintaxi, les categories i les funcions.

L'objectiu d'aquest capítol és tractar de trobar (i definir fins on puga) les línies fonamentals de la Sintaxi. En aquestes línies hi haurà problemes (alguns dels quals esmentaré), però m'agradaria que el lector no adoptàs una actitud purament destructiva. Dit d'una altra manera: la funció del lingüista no és acumular indefinidament descripcions i anomalies, sinó que a partir d'un nombre de descripcions que considere adequat, ha de tractar de trobar una hipòtesi que *explique* un nombre raonablement alt de les descripcions acumulades; i tot seguit tractar de veure si a partir de la hipòtesi

general i de factors particulars (que cal trobar) pot explicar una a una les excepcions (i per tant fer que deixen de ser excepcions). Per exemple, el verb *ser* admet que el subjecte no siga un nom (vegeu §7.6.1), cosa que va contra una de les hipòtesis d'aquest treball (i de la major part dels lingüistes de tots els temps), ja que el subjecte ha de ser un sintagma nominal; i bé, davant d'aquesta excepció sintàctica cal veure si hi ha cap particularitat semàntica d'aquest verb que pugui explicar l'excepció sintàctica.

Els comentaris anteriors fan veure que en les definicions o orientacions sintàctiques que desenvoluparé hi haurà excepcions, cosa que contradiu el desig, expressat tantes voltes en aquest treball, que en la Sintaxi no hi hauria d'haver excepcions. A pesar de tot, però, no estic penedit de l'actitud que he adoptat, i això per dues raons. Primer perquè si un troba desitjable que no hi haja excepcions en la Sintaxi¹, el primer que ha de fer és negar-los el pa i la sal, de tal manera que darrere de tota excepció estiga convençut que hi ha un fenomen fosc l'aclariment del qual o bé confirmarà la regla general, o bé la trencarà però ens portarà cap a una altra hipòtesi general més precisa. I la segona raó per la qual no estic penedit d'haver estat ben hostil contra les excepcions és complementària de l'anterior: la convicció que la Sintaxi és un sistema tan estructurat com racional en el sentit que el seu aclariment no solament ens portarà possiblement cap a un sistema pluridimensional (sobretot gràcies al verb i als "adverbis" i SPs "del SV"), sinó també cap a un aclariment de la nostra manera de veure el món (propietat que no només és aplicable a l'estructura sintàctica, sinó a l'estructura del llenguatge en general).

L'acostament a l'estructura sintàctica que desenvoluparé serà a través d'estrats o tongades, ja que la definició de les categories sintàctiques no solament és interdependent segons aquest treball, sinó que també hi ha dues categories, el nom i l'adjectiu, que poden desenvolupar diverses funcions dins de l'oració (el nom cinc, i l'adjectiu quatre), de tal manera que no és possible explicar les funcions més perifèriques sense explicar prèviament les menys perifèriques (i per això haurem d'anar per estrats).

¹ El recurs a "l'excepció que confirma la regla" deu ser tan comú en el carrer com poc apropiat en l'àmbit de les ciències.

Tractaré d'acostar-me als cinc nivells sintàctics que segons la hipòtesi desenvolupada més avall conté la Sintaxi evitant elements en general conflictius, com ara les formes verbals no finites, la coordinació o els constituents oracionals (que porten a haver de dir que *una oració* pot contenir *oracions*); tanmateix, no ignoraré aquests elements, sinó que tractaré d'aproximar-m'hi després d'haver descrit o definit fins on puga els cinc nivells sintàctics.

El desenvolupament que faré es podria adequar un poc al desenvolupament històrico-social. Per exemple, trobe ben inversemblant que en els primers passos de la formació del llenguatge ja hi hagués subjectes que no fossen només un nom i modificadors restrictius (*ha vingut un foraster*), sinó una oració (que haja vingut *no vol dir res*) (excepte que neguem la concepció evolutiva en la formació de la humanitat, cosa que sembla que ha de portar necessàriament cap a concepcions mítiques). Tanmateix, hi ha elements que tractarem cap al final (concretament la coordinació) i que podrien ser molt primerencs. Realment, la coordinació es podria tractar des del principi, però des d'un punt de vista expositiu és convenient separar-la per la raó següent: perquè partiré de la idea que la coordinació es dona entre nivells jeràrquics idèntics (idea defesa per molts lingüistes de 1960 ençà), la qual cosa aconsella definir primer tots els nivells sintàctics i després introduir la coordinació (encara que, òbviament, podríem introduir la coordinació a mesura que anem introduint els nivells sintàctics). També es dona el cas contrari: tractarem l'adjectiu abans que el verb, encara que no és evident que l'adjectiu aparega evolutivament abans que el verb; de fet, segons Dixon (1977) hi ha llengües que tenen poquíssims adjectius, però no tinc cap notícia que hi haja llengües que tinguin pocs verbs².

No faré recerca fora del Generativisme, encara que un intent de definir les categories sintàctiques hauria de partir de l'estudi de la tradició i dels estructuralistes (com ara Hjelmslev (1928) o Brøndal (1928)). No cal dir que aquesta limitació és una mancança greu d'aquest treball, i més encara si hi

² Cal dir, però, que segons aquest treball tots els especificadors no nominals (tipus *un ramat de*) són de naturalesa adjectiva, i com ara els demostratius o certs quantificadors i numerals sí que deuen ser molt antics.

afegim que estic convençut que en la tradició hi ha d'haver molts elements ideològics clars o si més no aprofitables (per exemple, Fabra (1956) és un autor interessant a pesar de la seua eixutesa teòrica). Només puc dir en descàrrec meu que he tractat de veure a través de la bibliografia consultada (i sobretot a través d'Arens (1969) i Michael (1970)) si hi ha concepcions semblants a la d'aquest capítol entre el bagatge comú dels lingüistes occidentals actuals (i per això apareixen en aquest capítol diversos autors estructuralistes), encara que els elements més clars apunten, curiosament, cap a l'antiguitat grega, i sobretot cap a Aristòtil, autor que intentaré reivindicar a l'apèndix 7.

Voldria advertir que en aquest capítol hi haurà moltes llacunes, cosa, per una altra banda, que jo trobe inevitable, ja que un acostament als conceptes bàsics de la Sintaxi necessàriament deixarà sense tocar moltes qüestions. Ara bé, he pensat que valia la pena córrer aquest risc, ja que si és veritat que la Sintaxi és una estructura, aleshores és indispensable posseir hipòtesis globals per tal de poder aïllar i aprofundir en aspectes parcials, ja que si no posseïm hipòtesis globals no podem saber de cap manera què és tal o tal altra categoria i quina funció o funcions pot realitzar.

Segons la meua opinió, els tres primers nivells sintàctics que intentaré delimitar són relativament clars, però el quart (que té el verb com a element central i imprescindible) és notòriament pobre i conflictiu, tot i que permet d'aclarir diversos dels problemes que s'han plantejat en els capítols precedents (cosa que em fa pensar que la hipòtesi que plantejaré potser no és absolutament errònia).

Voldria tornar a dir que la meua intenció en redactar aquest capítol no és sinó intentar contribuir perquè s'engegue un debat que ens ajude a clarificar i definir què és la Sintaxi general, cosa que de retruc ens permetria estudiar més eficaçment qüestions d'abast molt més reduït però indispensables, com ara saber quantes classes semàntiques de relacions predicatives hi ha, com s'estructuren semànticament i si aquesta estructuració semàntica té implicacions en el tercer nivell sintàctic que introduiré (que és el dels predicatius).

Acabaré aquesta introducció donant set axiomes i dues conseqüències d'aquests axiomes, on l'axioma 7 i la seua conseqüència introdueixen el primer nivell sintàctic

- (1) a. AXIOMA 1. La Sintaxi és una estructura formada per elements relacionats.
- b. Conseqüència de l'axioma 1: cal dir quins elements hi ha i en quines relacions es poden trobar. Prescindint de les característiques semàntiques d'aquests elements, definir sintàcticament cada element és dir en quines relacions es pot trobar.
- c. AXIOMA 2. La Sintaxi no és circular (com possiblement no ho és cap estructura natural), i per tant té un principi i un final (encara que és un final *obert*, com potser tot sistema natural o *viu* –això és, de l'Univers–, i com a conseqüència cal arribar a una definició del sistema que concilie el final amb el creixement).
- d. AXIOMA 3. El desenvolupament de les estructures sintàctiques es regeix pel binarisme. El primer element s'anomena *nucli* i el segon *perifèria*. El nucli i la perifèria estan mútuament relacionats, però la relació no és idèntica sinó jeràrquica. Aquesta jerarquia té com a conseqüència que el nucli siga l'element dominant o regent, i la perifèria l'element subordinat o regit. Aquesta jerarquia es tradueix semànticament en el fet que només la *perifèria modifica* el nucli, per la qual cosa la perifèria també es pot dir (*element*) *modificador*. El conjunt *nucli+perifèria* s'anomena *expansió* o *projecció* del nucli.
- e. AXIOMA 4. L'element de la perifèria es pot expandir o bé opcionalment o bé obligatòriament segons condicions a precisar que depenen de la definició dels elements. Si s'expandeix, l'element perifèric en relació al nucli de partida, ara esdevé nucli en relació a la seua perifèria. En aquest cas, la perifèria del primer nucli no és pas el segon nucli, sinó el conjunt format pel segon nucli i la seua perifèria.
- f. AXIOMA 5. El límit superior o final de les construccions sintàctiques s'anomena *oració*, per la qual cosa definir la Sintaxi és definir com es construeix una oració.

- f. AXIOMA 6. Els elements amb què es construeixen les oracions s'anomenen *categories sintàctiques*. Cada categoria sintàctica està formada per un conjunt de membres, anomenats *lexemes*, que tenen les mateixes propietats sintàctiques fonamentals, i només varien per les propietats semàntiques i per algunes propietats sintàctiques secundàries (vegeu la n. 23 en relació a les "propietats sintàctiques secundàries"). El nombre de lexemes de cada categoria és potencialment infinit. Hi ha quatre categories: *el nom, la preposició, l'adjectiu i el verb*.
- g. AXIOMA 7. La generació d'una oració ha de començar obligatòriament per un lexema que pertanyi sempre a la mateixa categoria, necessàriament la nominal. Des d'aquest punt de vista, definir la Sintaxi és definir què ha de modificar un nom necessàriament perquè hi haja una oració. A més de les modificacions obligatòries, també n'hi ha d'opcionals.
- h. Conseqüència de l'axioma 7: DEFINICIÓ 1. El nom és aquella categoria sintàctica que ha d'encapçalar la generació de qualsevol oració.

La finalitat d'aquests axiomes és o bé introduir concepcions d'aquest treball (com ara que la generació de tota oració ha de començar per un nom) o bé introduir de forma sintètica concepcions que trobe inqüestionables o necessàries (com ara que la Sintaxi està constituïda per elements relacionats, o que el desenvolupament de les estructures sintàctiques es regeix pel binarisme a través del nucli i la perifèria). En els pròxims punts hi haurà alguns altres axiomes i diverses definicions, però a mesura que avançarà el capítol les definicions minvaran. No hauria estat gens difícil triplicar el nombre de definicions, però com que no pretenc fer res més que un acostament a la Sintaxi, m'he estimat més no enfarfegar aquest text amb definicions de poc abast o que tindrien darrere problemes importants pendants d'aclarir.

7.1.2. El subjecte com a nucli de l'oració.

Encara que en el Generativisme no s'ha defensat mai que jo sàpiga que el nucli de l'oració és el SN subjecte, no és difícil trobar autors que implícitament o indirectament donen a entendre aquesta possibilitat. A la n. 46 de §1.4.10 hem comentat que Chomsky (1957: 28 i 39) feia dependre del nom el morfema de nombre dels especificadors, i del nom del subjecte el morfema de nombre del verb, la qual cosa fa pensar que si el nom és el nucli dels especificadors, de la mateixa manera el nom del subjecte hauria de ser el nucli del verb. Estudiant Stowell (1981) hem vist una argumentació diferent. A la cita (31) de §5.2.1.1 hem vist que aquest autor considerava que «la relació d'atribució entre un argument i un SAdj modificador és molt paral·lela de la relació de predicació entre un subjecte i el SV» (1981: 27), la qual cosa fa pensar que si el nom és el nucli de l'adjectiu, el subjecte ho ha de ser del SV (ben entès: si és que volem que la interpretació semàntica supralèxica siga una conseqüència de l'estructura sintàctica). Comentant Marantz (1984) hem vist a la cita (30) de §6.2.3 una tercera argumentació, més genèrica: aquest autor posa les parelles «predicat-subjecte» i «modificador-modificat» l'una al costat de l'altra com a exemples de relacions «lògico-semàntiques», i el fet que l'ordre de la primera no siga l'habitual («subjecte-predicat») sinó la contrària, fa pensar que el «predicat» és un «modificador» i el «subjecte» un «modificat», i per tant haurem de concloure que el subjecte és el nucli del predicat (excepte que diguem que els elements modificadors són el nucli, cosa que no recorde haver llegit mai i que obligaria a dir no solament que els especificadors serien el nucli del SN, sinó també que l'adverbi «del SV» seria nucli –encara que no sé de què).

També fora del Generativisme es poden trobar autors que consideren que el subjecte és el nucli de l'oració. A §6.5.2 hem vist que Zwicky (1985) deduïa a través d'un criteri semàntic que el subjecte era el nucli del SV, i quan arriba a la conclusió que segons un altre criteri, ara sintàctic (encara que en realitat és la «subcategorització»), el SV regiria el SN subjecte, anota a peu de pàgina que aquest resultat és «contraintuïtiu» (1985 p.8 n.5). Báez (1988: 33), fent una introducció a la Gramàtica de Dependències (que

considera que el nucli oracional és el verb), dóna aquest esquema

(2) ((((alguien) regala) algo) a alguien)³

L'últim exemple que posaré correspon al reelaborador de la *Sintaxi llatina* d'Eduard Valentí, Pere-Lluís Cano. Encara que aquest autor concep l'oració d'una forma exocèntrica (com a SN SV, p.8), descriu el subjecte de la manera següent

(3) *Subjecte* : Estructura i funció nominal. D'altra banda, tot nucli és d'alguna manera «subjecte» del seu complement (p.11)

I bé, si “subjecte” i “nucli” es corresponen «d'alguna manera», vol dir que el subjecte és nucli del seu complement, ¿i quin complement pot tenir el subjecte si no és el “predicat”?

En realitat, tot lingüista que diga que l'oració té naturalesa nominal (vegeu la n.6 en relació a Pottier (1962)), que rebutge les transcategoritzacions i que defense que l'oració ha de ser endocèntrica, hauria de defensar que el subjecte és el nucli de l'oració.

7.1.3. Marc general

Segons les hipòtesis d'aquest treball, el nom és la categoria sintàctica més important en dos sentits: primer perquè la construcció de tota oració ha de començar per un nom, i després perquè una oració (deixant de banda provisionalment l'adjectiu, que ja he dit que té una naturalesa sintàctica molt semblant a la del nom) no és res més que una concatenació estructurada de noms, on cada nom (excepte el nucli inicial) modifica un conjunt determinat de noms. Ara bé, un conjunt de noms no pot formar una oració si no compta

³ Aquest exemple, però, és molt problemàtic, ja que el seu autor, després de dir que la definició d'oració d'Aristòtil és tautològica (p.22) i que la definició d'oració com a subjecte i predicat està supeditada a la Lògica (cosa rara, car aquest llibre conté bona cosa de raonaments semantistes i logicistes), considera «un acierto de incalculable transcendencia» (p.24) el fet que Tesnière eliminés el subjecte en la definició de l'oració.

amb dues altres categories, la preposició i el verb, les quals realitzen unes funcions determinades que són indispensables (i des d'aquest punt de vista la preposició i el verb són tan importants com el nom).

7.2. INTRODUCCIÓ AL NOM I LA PREPOSICIÓ

7.2.1. Introducció a les preposicions

¿Què és una preposició? En el Generativisme hi ha alguna referència escadussera al fet que serien mots relacionants, com ara a Chomsky (1970 p.31 n.20), Jackendoff (1977: 243) o Emonds (1985: 29 i 30). Fora del Generativisme, sembla que aquesta qualificació és constant en la història de la Lingüística. Segons Michael (1970: 61), Aristòtil i els estoics agrupaven sota una mateixa etiqueta, *conjunció*, el que nosaltres coneixem com a *conjuncions* i *preposicions*⁴; Michael continua informant que segons l'historiador Diògenes Laerci (s. III d.C.), Aristòtil i els estoics definirien així el concepte *conjunció*

(4) Una part del discurs indeclinable que lliga parts del discurs

⁴ Segons el mateix autor i referència, va ser Dionís de Tràcia (s. II a.C.) qui va separar les "preposicions" de les "conjuncions". En el segle XX no és difícil trobar autors que han reagrupat el que Dionís va separar, com ara Jespersen (1924: 87-90), autor que també incorpora al mateix grup els "adverbis" (això és, les "preposicions intransitives") i les interjeccions. En relació als "adverbis", veu ací l'opinió de Pottier comentant les oracions d' (i-iii)

(i) Je l'ai su avant son départ

(ii) Je l'ai su avant qu'il parte

(iii) Je l'ai su avant

(iv) Cette croyance que *avant* est devenu 'adverbe' a fait naître des explications totalement erronées... Por nous, il n'existe en langue qu'un morphème (appelons-le préposition) dont la construction directe a lieu avec un terme B nominal, *exprimé ou non* (1962: 195-197; el darrer subratllat –que sembla que ha d' implicar l'existència d'un constituent elidit– és meu)

Segons López (1972) (d'on he tret la informació sobre Jespersen i Pottier), un lingüista castellà, el Brocense, ja deia segles enrere que les paraules com la preposició de (iii) no eren "adverbis", i que hi havia «el·lipsin» (1972: 16-17). Vegeu a López (1972: 24-30) com han tractat aquesta qüestió diversos lingüistes estructuralistes europeus.

Segons la monografia de López, aquest significat també seria molt freqüent en el darrer mil.lenni. En relació a l'Edat Mitjana (i l'Antiguitat greco-llatina), diu que es concebia com a «terme d'unió» (1972: 15)⁵. Més precisa que la definició que Diògenes Laerci atribueix a Aristòtil i els estoics, és la de la Gramàtica de Port Royal

- (5) És l'exponent d'una relació considerada d'una manera abstracta i general, i independent de tot terme antecedent i consegüent (Lancelot i Arnauld (1660)

Tanmateix, aquesta definició té el mateix problema de l'anterior (i de totes les que vindran segons la informació que he vist): que no diu si l'antecedent i el consegüent han d'acomplir alguna condició categorial⁶.

L'Estructuralisme ha insistit en el tret *relació, connexió, enllaç*, però tampoc no ha precisat la naturalesa d'allò relacionat (sobretot la de l'antecedent). Bloomfield (1933: 194) diu que al costat de la construcció «actor-action» hi ha «relation-axis», on la segona pot ser un «modificador de verbs» (*sit beside John*) o de noms (*the boy beside John*): ja veiem que el verb impedeix d'homogeneïtzar categorialment allò relacionat. L'Estructuralisme europeu sembla que s'ha ocupat més de la preposició, cosa que veurem succintament a través de López (1972) (i comentant només quatre autors). Segons aquesta autora (p.43), Galichet (1950) considera que les preposicions expressen una relació gramatical, de manera que estableixen una connexió entre dues unitats de llengua. Brøndal (1950), seguint la Gramàtica de Port Royal, considera que les preposicions expressen una relació pura, sense considerar els objectes o les situacions (opinió amb la qual estic ben d'acord, car implica que cada preposició té un significat semàntic –i per tant no hi ha cap preposició “buida”), de manera

⁵ Vegeu una informació més detallada a Michael (1970: 61-67). En relació a López, aquesta autora atribueix el significat «terme d'unió» a una influència de la Lògica, potser perquè per a ella dir que la preposició és «un término 'colocado delante'» és una definició sintàctica.

⁶ Sobretot l'antecedent, que és el problemàtic. A la n. 4 hem vist que Pottier (1962) deia que el consegüent («terme B», en oposició al «terme A» –igual a antecedent) havia de tenir una naturalesa nominal (cosa que implica, notem-ho, que l'oració té naturalesa nominal, car el terme de (ii) és una oració.

que les preposicions es definirien com a «expressions de la relació en general» (1950: 11). No puc entrar a analitzar el pensament de Brøndal (molt lògic i semantista segons els fragments reproduïts a Arens (1969: 763-765), però he de dir que per a Brøndal el verb també era un relacionant («relator»), idea que no sé d'on ve i que jo reprendré. És seguint la idea del verb com a connector que Ljunggren (1951: 16) diu que preposicions i verbs indiquen circumstàncies o relacions, però només els verbs indicarien processos. Quinze anys després, Pottier (1966: 91) continuava sostenint que les preposicions posaven en relació un terme A i un terme B.

És possible que rastrejant per l'Estructuralisme i la tradició puguem trobar més detalls, com aquests que veurem ara. Un estructuralista actual, Vicent Cabanes, fent una caracterització sumària de la preposició per tal d'acabar-se amb l'ús de les preposicions catalanes *a* i *en* en uns contextos i època determinada, dóna una definició on hi ha un signe que pot fer pensar que aquest autor s'ha definit en relació a la naturalesa categorial de l'antecedent. La continuació de la lectura fa veure que no és així, però ens hi aturarem pel fet que aquesta caracterització ens permetrà d'incorporar dos aspectes a les hipòtesis d'aquest treball

- (6) a. [Una preposició], depenent dels dos termes on se situa és capaç de subordinar un terme de la relació a l'altre, i al mateix temps d'expressar un determinat tipus de relació gramatical i semàntica entre tots dos.
- b. ...acceptant com a general l'estructura sintàctica N+P+T, on N és el terme regent, P la preposició que relaciona i T el terme regit (1990: 142)

En aquesta caracterització hi ha un aspecte que no és novedós en relació a l'Estructuralisme i que jo incorporaré: que la preposició fa la funció de subordinar un "terme" a un altre. Per una altra banda, hi ha un aspecte que segons la meua opinió s'ha de matisar: que la preposició assenyalaria la relació sintàctica («gramatical»), ja que a vegades no és possible de saber quina funció sintàctica fa un adjectiu o un SP sense veure tota l'oració. Efectivament, si observem aquests exemples, tots amb la mateixa preposició

- (7) a. Ha comprat una màquina de vapor
b. Ve de Balaguer
c. Ho ha fet de qualsevol manera

haurem de deduir que hi ha relacions sintàctiques diferents: a (7a) el SP *de vapor* és restrictiu; a (7b) *de Balaguer* és predicatiu, i a (7c) *de qualsevol manera* és un SP "adverbial". El signe que volia comentar és "N" de (6b). El significat de «T» i «P» és clar ("terme" i "preposició"), però el de «N», ¿què és? No pot ser *antecedent* o *categoria*, però sí que podria ser *nom*. Tanmateix, la continuació de l'article impedeix aquesta lectura: «N+P+TpM (on N és el nucli / verb...» (p.143), «la situació i la direcció vénen expressades pels verbs i... la preposició funciona com a element d'enllaç entre el verb i el substantiu amb possibilitat de matisar una circumstància de lloc» (p.147). Resulta per tant que «N» és de *nucli*, i aquest nucli pot ser el verb.

El segon exemple pertany a la tradició llatina. Bassols de Climent (1956 v.I p.33) afirma que els casos fixen la relació sintàctica que assumeixen els noms; i més avant defineix les preposicions com a paraules que determinen i precisen el significat dels casos (p.224). I bé, si els casos fixen la relació semàntica («sintàctica») entre els noms i les preposicions precisen aquesta relació, haurem de deduir que les preposicions estableixen relacions entre noms. Tanmateix, en començar l'estudi de l'acusatiu, el lector veu que un nom en acusatiu «complementa» el verb (p.44); o en començar el genitiu veu que hi ha genitius que «depenen» del verb (p.66), coses que fan pensar que els casos poden establir relacions entre un verb i un nom. Cal dir, però, que la interpretació que he fet no és l'única possible. Efectivament, jo he interpretat que *la relació sintàctica que assumeixen els noms* és una relació *entre* noms, però també es pot interpretar que les relacions són entre cadascun dels noms i un membre d'una altra categoria (no necessàriament nominal), amb la qual cosa no hi ha incoherència en el treball de Bassols de Climent. Més avant usarem la definició de cas d'aquest llatinista.

Hem vist en el fragment de Bloomfield que l'antecedent de les

preposicions podia ser un verb, i una investigació històrica sobre les preposicions hauria de veure si el factor que explica aquesta visió és l'ordre S V O..., on un SP pot trobar-se a la dreta del verb i en general el verb apareix com a mitjancer entre el subjecte i els seus predicatius. En el cas que això fos veritat, aleshores caldria investigar com veien o veuen la preposició els parlants de les llengües S O... V (sempre que aquests parlants no estiguen condicionats per la teoria lingüística elaborada a Europa des del segle XII si més no⁷). Siga com siga, segons aquest treball un nom no pot modificar directament un altre nom, i només pot fer aquesta funció si compta amb l'ajuda d'una preposició, amb la qual cosa podem afegir un altre axioma (8b) i una conseqüència d'aquest axioma (8c); a (8a) introdueix com a axioma una opinió que hem vist en el punt anterior

- (8) a. AXIOMA 8. Una oració és una concatenació estructurada de noms.
- b. AXIOMA 9. Una vegada seleccionat un lexema nominal per generar una oració, el següent pas és seleccionar un altre lexema nominal perquè modifique l'anterior. Tanmateix, un nom no pot esdevenir perifèria d'un altre nom si no compta amb l'ajuda d'una preposició.
- c. Conseqüència de l'axioma 8: DEFINICIÓ 2. La preposició és aquella categoria sintàctica que permet que un lexema nominal pugui esdevenir la perifèria d'un altre lexema nominal.

7.2.2. Casos, posposicions i preposicions

Si la hipòtesi de §5.3.2.2 és correcta (casos, posposicions i preposicions són la mateixa categoria), aleshores els casos també s'haurien d'haver vist com a relacionants. Un poc més amunt hem vist l'opinió de Bassols de Climent, i ara en veurem una altra de ben important. Michael (1970) no tracta el cas dins de les "parts del discurs" («speech») (ps. 48-81), sinó dins dels

⁷ A l'Edat Mitjana, un dels poemes didàctics més famosos per ensenyar llatí va ser el *Doctrinale*, d'Alexander de Villedieu, el qual data del 1199 i va anar reimprimint-se fins al 1588 segons Arens (1969: 59). L'estudi d'aquest poema didàctic deu ser interessant, però ara només vull anotar aquest tret: l'ordre de l'oració és Nominatiu+verb+... (fragment reproduït a la p. 60 d'Arens). És a dir, Alexander de Villedieu feia més cas (supose que inconscientment, però això no importa) de l'ordre romànic que no pas de l'ordre del llatí clàssic.

“accidents” (ps. 107-121), i quan arriba al cas (p.112) no diu res sobre com es veien els casos, per la qual cosa faré una cosa excepcional en aquest treball, acudir directament a un text aristotèlic, recurs que trobe justificat pel fet que el text que reproduiré sembla prou clar. Reproduiré una versió francesa de Michel Magnien (9a) i la catalana de Joan Leita (9b), i he tingut en compte la d’Arens. Cal dir que la paraula grega *ptôsis* no és *flexió* sinó *cas*. Arens també usa *flexió*, però els dos autors assenyalen que és *cas* (p.219 n.7 del cap. XX en relació a Magnien, i p.29 n.a en relació a Arens). El fragment correspon a un capítol de *Poètica*, el XX, molt citat quan es parla de les concepcions lingüístiques d’Aristòtil

- (9) a. La flexion est prope au nom et au verb; elle indique une relation d’appartenance, d’attribution et toutes les relations de ce genre, ou bien le singulier ou le pluriel –comme *hommes* ou *homme* – ou encore les modalités qui sont exprimées par le personnages comme l’interrogation ou l’ordre; *a-t-il marché?* ou *marche* sont des flexions du verbe en vertu de cette distinction.
- b. El cas és quelcom propi del nom o del verb que significa la relació «de», la relació «a» i totes les altres d’aquesta mena, com també la relació d’unitat o de pluralitat, com ara «homes» o bé «home», i la relació entre els actors, com ara la relació de pregunta o la relació d’ordre: «¿Ha marxat?» o «Marxa», en efecte, constitueixen casos del verb segons aquesta forma.

Resulta per tant que per a Aristòtil el cas s’aplicava al nom i al verb, i en la primera categoria s’aplicava al cas actual i als morfemes de nombre (però no als de gènere). Per una altra banda, quan era el cas actual indicava *relacions*: de pertinència, d’atribució i «totes les relacions d’aquesta classe»⁸.

Si el cas, la posposició i la preposició són la mateixa categoria, haurien de tenir un nom únic. En el Generativisme és freqüent usar el terme *adposició*, etiqueta que té l’avantatge de no prioritzar unes llengües sobre

⁸ A l’apèndix 7 retornarem a aquest fragment per afegir una informació d’Arens que podria ser molt important.

unes altres; tanmateix, aquest rètol té l'inconvenient que és hereu de la concepció de Dionís de Tràcia: definir certes categories (ad-verbi, preposició) no pas per la seua funció sinó per la seua posició. Podríem usar *cas*, però aquest mot té l'inconvenient que es refereix a una de les tres manifestacions de la categoria que tractem. Hi ha una altra possibilitat: tornar als orígens, els quals no es centraven en la "forma" sinó en la "funció" (vegeu l'apèndix 7), i per això hom va anomenar les actuals "preposicions" i "conjuncions" com a *conjuncions*. És a dir, si la categoria que tractem té la finalitat de relacionar, connectar, unir o enllaçar noms, ¿per què no l'hauríem d'anomenar *conjunció*? Aquesta etiqueta encara té dos avantatges més: el primer és que combat el "descriptivisme" o "formalisme" que implica el mot *preposició*, i prioritza el "funcionalisme" sintàctic; i el segon és que en la mesura que *junyir* és *unir*, és vàlid tant per a les preposicions coordinants com les preposicions subordinants, i per tant és adequada per a la unificació en una sola categoria de paraules com *i* o *a*. D'acord amb aquestes consideracions, jo proposaria que anomenàssem aquesta categoria com a *conjunció*, independentment que siguin coordinants o subordinants, i que el nom subordinat siga un SN o una oració. Tanmateix, per respecte a l'ús dominant i perquè encara no sé com es veuran aquestes propostes al si de la Lingüística, seguiré usant el rètol *preposició*. Ara bé, el que no puc fer és contradir-me a mi mateix, i per tant, si defense que "preposicions", "casos", "posposicions", "conjuncions coordinants" i "conjuncions subordinants" són la mateixa categoria, doncs hauré d'usar un rètol únic (que serà *preposicions*). Aquesta convenció terminològica que respecta l'ús dominant té un problema molt greu: que "preposició" tant indicarà el nom de la categoria com una de les manifestacions superficials i formals d'aquesta categoria (la que s'oposa als casos i les posposicions); tractaré de reduir la confusió que provoca aquesta ambivalència entrecomant l'etiqueta "preposició" quan no es refereixca al nom de la categoria, sinó a la manifestació de la categoria que s'oposa als casos i a les posposicions.

7.2.3. Les preposicions com a determinants de certs aspectes de l'ordre.

Segons la concepció que he exposat, la preposició no és ni una categoria modificadora ni una categoria modificada, sinó una categoria que permet que un nom en modifiqui un altre, i per tant la preposició no és ni una categoria regent ni una categoria regida, sinó una categoria que permet que els noms esdevinguin regents (o modificats) i regits (o modificadors). Els conceptes *regent* i *regit* (i *modificador* i *modificat*) només tenen sentit en relació al nom (i a l'adjectiu). És per això que una miqueta més amunt he acceptat l'anàlisi estructuralista de Cabanes que hem vist a (6). Notem que des d'aquest punt de vista comença a tenir sentit l'afirmació que l'oració és una concatenació de noms estructurada.

Desconec quan es va introduir el concepte "SP" en el Generativisme (l'ús en Chomsky (1957 p.29 n.3, p.74)) fa pensar que deu ser propi de l'Estructuralisme nord-americà, i si hi ha hagut debats sobre la proposta que hem vist a (6: preposició com a enllaç), però sembla indubtable que si no definim les categories sintàctiques, aleshores la proposta generativista és més atractiva, car ¿on es situa estructuralment la preposició segons l'anàlisi de (6)? Aquest problema no el podem acabar fins que no enquadrem el concepte *especificador* (vegeu el final de §7.4.6), però sí que estem en condicions d'afrontar algunes qüestions d'ordre.

Una exercici fascinant és tractar de raonar les observacions empíriques de Greenberg (1963) sobre els universals, algunes de les quals es poden intentar reduir a la raó des de la perspectiva d'aquest treball. Ja hem parlat sobre l'universal núm. 1 (el subjecte apareix primer), i ara comentarem els tres següents, encara que abans farem una precisió sobre la posició bàsica de les preposicions, la qual ens aprofitarà per mirar d'interpretar els universals 2 i 3 de Greenberg. Al final de §5.3.2.2 he tractat d'explicar per què les preposicions anirien amb el nom regit i no amb el nom regent, raonament que podem il·lustrar amb aquesta oració

(10) a. El Roger ha anat a cantar abans de les nou per aquesta raó

b. ? El Roger [a] [abans de] [per] ha anat [cantar] [les nou]
[aquesta raó]

Ara bé, ¿quina és la posició bàsica o psicològica de la preposició? L'exemple anterior només ens diu per què ha d'anar amb el nom regit, però no ens diu si l'emissor genera la preposició abans o després del nom regit. Podríem començar pensant que si les preposicions són "connectors", doncs que s'han de generar entre els dos noms (i per tant el "nostre" ordre superficial seria també el psicològic). Aquesta deducció, però, jo diria que és precipitada, car sabem que des de les posposicions es pot passar a les "preposicions", com ara en el cas de l'indoeuropeu⁹, però jo no tinc cap notícia del cas contrari, i sembla raonable pensar que les estructures sintàctiques evolucionen des del simple cap al complex i des de l'ordre bàsic cap a un ordre alterat per qüestions a esbrinar. Aquest raonament, però, a mi em sembla vàlid en relació a la complexitat sintàctica, però és perillós en relació a l'ordre, ja que, com veurem en aquest punt (i uns altres), l'ordre de determinats constituents (concretament els restrictius) pot fer vaivens considerables (els quals no cal dir que s'han d'explicar). Intentarem per tant analitzar aquesta qüestió d'una altra manera.

Quan un parlant subordina un nom a un altre, jo diria que és ben il·lògic suposar que pot començar l'elaboració del pensament a partir de la preposició. És a dir, no sembla gens probable que un parlant faça el següent raonament: "Vull establir una relació locativa posicional, i per tant triaré una d'aquestes conjuncions, com ara *dins*". Molt més natural és que l'emissor es fixe en un objecte o entitat a través de la vista, el record o la imaginació (com ara una pedra), que després observe el seu entorn i veja o perceba com ara un arbre, i finalment que estableixca una relació locativa entre els noms que apliquem a aquestes referències (*en, dins, fora, prop, lluny*, etc.). Tampoc no seria gens usual que l'emissor digués després de percebre el primer objecte

⁹ Desconec la cronologia en el pas de les posposicions a les "preposicions" en diverses de les llengües descendents del conglomerat indoeuropeu, però no deu ser excessivament reculada, car Aristòtil conta a *Poètica* que els seus contemporanis es burlaven dels tràgics perquè col·locaven les preposicions darrere dels noms. López (1972: 13) (d'on he tret aquesta informació) diu que en llatí el fet de col·locar les preposicions darrere dels noms tenia un caràcter solemne i arcaic.

o entitat: "Ara vull establir una relació que indique 'prop', i per tant buscaré un altre objecte o concepte que s'hi adeqüe". D'acord amb aquestes observacions, l'ordre psicològic (si més no l'habitual) hauria de ser N1 + N2 + P, on N1=regent, N2=regit i P=preposició.

Reprodueix a (11a) el segon universal de Greenberg

(11) a. In languages with prepositions, the genitive [modificador nominal o "sintagma preposicional" restrictiu] almost always follows the governing noun, while in languages with postpositions it almost always precedes (1963: 78)

b. [N2 + P] + N1

c. N1 + [P + N2]

Per intentar explicar aquest universal (sobre el qual tornarem més avall), jo apuntaria d'entrada cap a una causa molt simple, com mostra la representació de (11b-c): les llengües pospositives tindrien els modificadors restrictius nominals a l'esquerra perquè d'aquesta manera el "connector" apareix entre allò connectat; i les llengües "preposicionals" el tindrien a la dreta per la mateixa raó. Més avant faré una referència a les excepcions d'aquest universal.

Greenberg oposa les llengües S O... V a les llengües V S O..., però ha d'observar que aquests dos tipus de llengües tenen aquesta discrepància: mentre que les llengües V S O... són sempre prepositives (universal núm. 3), les llengües S O... V no són necessàriament pospositives (ps. 79-79); per una altra banda, la major part de les llengües S V O... són prepositives (universal núm. 4). Tenint en compte l'observació que la posició bàsica o psicològica de les preposicions és pospositiva, jo intentaria explicar les observacions de Greenberg d'aquesta manera: el fet que totes les llengües V S O... i la major part de les llengües S V O... siguin prepositives, mentre que les llengües S O... V no són necessàriament pospositives (com ara el llatí), s'explicaria per la raó que l'ordre bàsic universal és N1 + N2 + P i S O... V, i a partir d'aquest ordre la posposició pot esdevenir "preposició" (i per tant és natural que hi haja no poques llengües que malgrat que són S

O... V, són prepositives); aquest canvi de la posició bàsica de les preposicions engega un procés mil·lennari que té múltiples efectes sobre els elements que segons aquest treball ocupen el nivell quart de l'oració (verb, "adverbis del SV", morfemes temporals, clítics i morfemes de concordança amb el subjecte) i sobre els modificadors restrictius (nominals i adjectius), el més cridaner dels quals és la posició del verb, que passa a l'esquerra de l'oració¹⁰. Per una altra banda, si el lector ha acceptat el raonament que portava a deduir que la posició bàsica o psicològica de les preposicions és pospositiva, cal dir que una argumentació molt semblant porta a deduir que el verb es generaria després dels predicatius del subjecte (i per tant l'ordre S O...V seria el bàsic o psicològic; §7.5.6). Observem que aquestes deduccions sembla que concorden amb l'evolució històrica: de posposicions a "preposicions" des de l'indoeuropeu al llatí, i de S O... V a SVO... des del llatí al romànic.

No vull estendre'm més en els universals de Greenberg, però sí que afegiré que l'universal núm. 5 i la major part de les dades de la p.77 (relació entre la posició del verb, la de les preposicions i la dels adjectius restrictius: hi ha dotze possibilitats des d'un punt de vista combinatori) es poden explicar prou fàcilment des de les hipòtesis d'aquest treball, explicació que també abasta les excepcions de l'universal núm. 2 (restrictiu més nom a les pospositives, i nom més restrictius a les prepositives). Ara bé, sí que vull esmentar una qüestió que, si és certa la hipòtesi de més amunt (l'ordre bàsic és N1 + N2 + P, i S O... V), resultaria que és transcendent per a l'evolució de l'ordre superficial de moltes llengües: per què les preposicions han esdevingut prepositives en més de la meitat de les nostres llengües (totes les d'ordre V S O..., la majoria de les S V O... i una part de les S O...V). He de dir que no tinc una proposta versemblant per a aquesta qüestió, però si aconseguís que alguns lectors rebutgen l'explicació que faré i intenten explicar-ho d'una altra manera, la Lingüística n'eixirà beneficiada.

¹⁰ Aquesta intent d'explicació deixa fora les excepcions del quart universal de Greenberg, la d'aquelles llengües que són S V O... malgrat que són pospositives. Caldria tenir més dades sobre aquestes llengües, però si tenim en compte que segons aquest treball el verb també és un connector, la causa no ha de ser gaire diferent de la que hem vist a (11): que el verb passa de la dreta de l'oració a una posició que assenyala la connexió entre el subjecte i els seus predicatius. Ja hi tornarem quan tractem la dualitat S V O... / V S O... (§7.5.6)

l'únic que hi ha són camins diferents, cadascun dels quals té avantatges i problemes (i per això hi ha determinats aspectes de la Sintaxi que van canviant). Per una altra banda, caldria investigar si hi ha més factors. Per exemple, l'anglès és una llengua mixta en el sentit que és prepositiva però té els modificadors adjectius restrictius a l'esquerra del nom; i bé, tinc entès que la tendència no és deixar els adjectius restrictius a la seua posició bàsica segons aquest treball (a la dreta del nom), sinó que fins i tot traslladen a l'esquerra del nom els modificadors nominals restrictius i elideixen la preposició, procés que tinc entès que té una força extraordinària i que no és clar si minva o augmenta.

7.2.4. Alguns problemes en relació a les preposicions.

El primer problema que introduïrem és quan un nom o oració modifica un altre nom sense cap preposició, cosa que vulnera la definició d'aquesta categoria. Segons la meua opinió, en aquest cas cal postular l'existència d'una preposició buida. Ara bé, el recurs a un constituent buit ha d'acomplir aquesta exigència prèvia: que puguem raonar per què el parlant ha elidit una preposició concreta en la combinació de dos noms, o per què simplement no la hi ha posada. En veurem ara quatre exemples, dels quals n'explicaré dos, donaré allò que podria ser el factor fonamental d'un altre, i no sé explicar el restant (en el qual, tanmateix, potser és on hi ha més acord que hi ha una preposició elidida).

A §4.3.6.2 he tractat de defensar que l'anglès podria dir (13b)

- (13) a. Te table in the coin is big
b. The coin table is big

perquè aquesta llengua té la posició bàsica dels adjectius restrictius a l'esquerra del nom, i com que a (13a) la preposició *in* no té un valor locatiu predicatiu, sinó el valor genèric 'restricció' (que pot fer *of* o diverses preposicions més), aleshores els anglòfons podrien traslladar el nom subordinat a l'esquerra del nom i elidir la preposició. A partir d'aquest

raonament podem dir que (13b) no és una excepció, ja que aquesta oració tindria l'estructura bàsica o "profunda" de (13a).

Un altre cas d'elisió hi ha en el cas citat a la n.49 de §6.3.7

(14) a. No es recorda [de res]

b. No es recorda [que t'ho portà ahir]

i que és un exemple d'elisió de les preposicions *a*, *de* i *en* davant del delimitador oracional. En aquest cas no sé explicar per què hi ha elisió, però dubte que hi haja lingüistes que diguen que el modificador oracional predicatiu de (14b) no és un sintagma preposicional («Canvi i *caiguda* de preposicions» –subratllat meu– és el títol d'un article que Solà (1972) hi dedica). Un tercer cas és el de l'objecte a les llengües romàniques i en anglés. Aquest modificador és indubtablement un sintagma preposicional a les llengües casuales (excepte que neguem que el cas és una categoria sintàctica), i a §5.3.2.2 he tractat de raonar per què a les llengües citades no té cap preposició en general.

Un cas interessant és el dels temporals, en els quals no és rar que sembla que no hi ha elidida cap preposició (15a), i per tant haurien de ser SNs, la qual cosa violaria les definicions que estem donant. Ara bé, un primer problema de la hipòtesi que no hi hauria cap preposició elidida, és que aquests modificadors admeten la preposició temporal *durant* (15b)

(15) a. Això va passar la primavera passada

(Solà (1987a p.106 (11.3 a)))

b. Això va passar durant la primavera passada

c. Això ha passat la frontera andorrana sense pagar impostos

¿Vol dir aquesta possibilitat que a (15a) hi ha elidida la preposició *durant* ? Jo diria que no, car també és factible que a (15a) hi haja preposicions locatives que també es poden usar en català com a temporals, com ara *en* o *per*, i si volíem postular que a (15a) hi ha una preposició buida, potser tindria més dret la popular *en* (o *a*) que no la mig culta *durant*.

La característica fonamental a partir de la qual jo estudiaria l'elisió de preposicions en els temporals, possiblement es pot veure a l'oració que he triat de l'article de Solà, (15a). El verb *passar* pot aparèixer en oracions on hi haja un objecte, com veiem a (15c), però a (15a) no hi haurà cap catalanoparlant que interprete *la primavera passada* com a objecte en un context comunicatiu neutre. ¿Per què? Jo diria que és per aquesta raó: perquè molts noms dels modificadors temporals (o tots, no ho sé) és estranyíssim que apareguen (i que puguen aparèixer) com a subjecte o objecte. Potser en els únics verbs que aquests noms poden aparèixer com a subjecte o objecte són alguns verbs de moviment i *començar* i *acabar* ; done a (16a-b) exemples de subjecte i a (16c-d) d'objecte; per una altra banda, a la n.23 apunte la possibilitat que fins i tot quan hi ha aquests verbs, el receptor només entendria com a subjecte un nom temporal si no hi ha cap altra possibilitat

- (16) a. Vindrà un dia que durarà anys
b. Quan arribe l'estiu vindrà el Josep
c. La Roser ha començat l'any molt bé
d. El sol ha portat un altre dia

A causa d'aquesta particularitat, els emissors catalanoparlants podem introduir aquests modificadors predicatius sense cap preposició quan la relació entre el modificador i el modificat té el valor semàntic temporal més genèric, aquell per a l'expressió del qual es poden usar les preposicions *a* (o *en*) o *durant*, ja que en la mesura que els noms temporals amb prou feines poden ser el subjecte o objecte d'una oració, quan un receptor catalanoparlant sent un SN el nucli del qual és un nom temporal, ja sap que encara que no tinga una preposició és un nom subordinat que semànticament és un predicatiu temporal. Com que la particularitat anterior no és local del català, sinó possiblement universal, podem preveure que en unes altres llengües també hi haurà temporals sense preposició. Solà (1987a: 105) en dóna uns exemples del francès (18a-b), i a (18c) n'hi ha un exemple de l'anglès

- (18) a. «Au petit matin», « \emptyset le matin»
- b. «Au mois de septembre», « \emptyset le mois dernier»
- c. What time are Artuhuer and Jennifer going to meet Sheila and Mary? (Coles i Lord (1974: 75))

Notem que Solà ha col.locat a (18a-b) el signe “ \emptyset “, cosa que fa pensar que aquest autor hi veu una elisió d’una conjunció.

També hi ha el problema contrari del que hem vist fins ara: quan hi ha una preposició innecessària (la qual, tanmateix, pot esdevenir necessària, (18c)), com ara quan en català un infinitiu actua com a subjecte o objecte i hi ha certs verbs¹²

- (18) a. Donava goig (de) veure-la
- b. Han decidit (d’) anar-hi demà mateix
- c. Mira de venir

Aquest problema del català, inexplicat que jo sàpiga, també es dóna en francès. A Grevisse (1969: 692-715) hi ha molts exemples de presència o absència de preposició, i en relació a la preposició *de* davant d’un infinitiu objectiu, vegeu les ps. 692-702. Un cas ben distint és la preposició *to* de l’anglès, la qual ha estat habilitada com a marca d’infinitiu, i per tant en general no és una preposició quan precedeix un verb, però no sempre, com veiem en aquest exemple d’Emonds (1985)

- (19) *To* really do that well, you must practice. Not *to* is dangerous

del qual hem comentat a §6.3.7 que el primer *to* és una preposició amb un valor semàntic final, mentre que el segon és la marca d’infinitiu.

¹²Vegeu Fabra (1956 p.86 i nota no numerada a peu de pàgina). He pres els exemples de (18a-c) d’aquesta referència, però els signes d’opcionalitat són meus.

7.2.5. ¿Es poden combinar les preposicions? Una possibilitat: nominalització d'algunes preposicions en català.

Més enllà dels problemes que hem introduït (absència de preposicions en casos en què n'hi hauria d'haver, i presència quan no n'hi hauria d'haver), hi ha un altre problema greu: saber si les preposicions es poden combinar entre si. En el Generativisme és normal creure que sí. Per exemple, Bonet i Solà (1986: 66-67) o Radford (1988: 250) propugnen que les preposicions *per a* o *out of* s'analitzarien d'aquesta manera

(20) [P' per [_{SP} a en Pere]] (Bonet i Solà (1986 p.66 (138a))

Resulta per tant que la segona part de la "preposició composta" formaria un sintagma preposicional (*a en Pere*), el qual seria un modificador del primer nivell de projecció de la preposició *per*. Aquesta anàlisi la podem fer per dues raons; en primer lloc perquè no definim sintàcticament la preposició, i per tant podem dir que un SP pot modificar una P; i en segon lloc perquè no diem quina implicació semàntica té que un SX siga un modificador del primer nivell de projecció d'una preposició, i per tant tenim una llibertat considerable per fer anàlisis "formals". Per una altra banda, una teoria de les preposicions (i de qualsevol altra categoria) ha d'acabar acarant-se amb la qüestió de saber com creem noves unitats lèxiques d'aquesta categoria, qüestió que en el cas de les preposicions jo diria que té moltes implicacions sintàctiques (cosa que intentaré introduir més avall).

Tornem a la pregunta inicial: ¿es poden combinar les preposicions? Segons Stowell (1981) no, car segons aquest autor no es pot assignar cas a un SP, cosa que explicaria la asintacticitat de (21b)

- (21) a. We talked about the direction of the wind (p.143 (57b))
b. * We talked about from the west (ídem (58b))

Ara bé, ¿per què un SP no pot rebre cas? Stowell no pot explicar aquesta pregunta pel fet que la teoria del cas parteix de l'assumpció d'uns conceptes que no explica. Des del punt de vista d'aquest treball, aquesta pregunta

sembla simple: un "SP" no pot rebre cas perquè "cas" i "preposició" indiquen la mateixa categoria sintàctica, i per tant si la preposició "ha d'assignar cas" obligatòriament, sembla que no n'hauria de poder rebre. Aquesta deducció, però, és falsa (i per tant a (21b) no hi ha asintacticitat sinó mala formació semàntica). Efectivament, deixant de banda les preposicions anomenades tradicionalment "compostes" (*des de, cap a*, etc.) i les "locucions" (*a causa de, a favor de*, etc.), Bonet i Solà donen l'exemple de (22a) (encara que no el separen de les preposicions "compostes"), i a (22b-e) en done més exemples

- (22) a. *Des de fora de la casa* (1986 p.67 (141a); he eliminat l'anàlisi que proposen i hi he afegit el subratllat)
b. Va eixir cautelosament *de darrere de* la fita de ciment
c. Vés *cap a dins de* casa
d. ¿Ja has mirat *per fora de* l mas?
e. Ha vingut a peu *des de* més lluny d 'Elx

En aquestes oracions veiem que el català pot "combinar" ¹³ preposicions sense que hi haja ni "lexicalització" (= "preposició composta")¹⁴ ni les estranyes "locucions". No entraré en la qüestió de les condicions semàntiques que s'han d'acomplir perquè es pugui produir una "combinació" de preposicions (ni si aquesta "combinació" pot arribar a tres o més lexemes preposicionals)

- (23) DEFINICIÓ 3. Precisió sobre la definició 2: Quan un N2 s'ha subordinat a un N1 a través d'una P1, és possible sintàcticament de tornar a introduir una altra relació entre N1 i [P1 + N2], P2, de manera que hi ha l'estructura N1 + P2 + [P1 + N2]. Aquesta propietat sintàctica només afecta el nivell que a la definició 4 anomenarem "nivell predicatiu".

¹³ En realitat no és una combinació de preposicions. Vegeu a (23) la definició 3.

¹⁴ Deuen ser aquestes condicions el que hauria d'explicar la formació de la preposició catalana *per a* (i la "construcció" –possiblement regional– *a per –vinc a per tu –*, que no deu ser encara una "preposició composta").

Observem que no tindria sentit introduir aquesta possibilitat en el nivell de la restricció, ja que en la mesura que el valor semàntic conjuntiu hi és sempre el mateix ('restricció'), ¿pe a què voldríem dues relacions que tindrien el mateix valor semàntic? És això el que explica que en català no es pugui dir *He comprat pebrots d'en salmorra* (vegeu (167) de §4.3.6.4). Per una altra banda, cal dir que aquesta possibilitat de poder introduir una segona preposició podria tenir importància en la "independització" de les terminacions casuals, això és, en la formació de les posposicions.

Una altra qüestió teòrica important (que ens portarà a comentar les "locucions") és aclarir per què el català ha tendit a passar de (24a) a (24b). És a dir, si *davant* és una preposició que uneix el subjecte de (24a) i *ell*, ¿com és que el català ha tendit a interposar una altra preposició entre l'anterior i el nom subordinat (i per què aquesta preposició és *de*)?

- (24) a. El gos s'ha assegut davant ell
- b. El gos s'ha assegut davant d'ell
- c. Ha deixat les coses damunt la taula

És cert que en determinades preposicions i dialectes encara es diuen casos com el de (24c), però no crec que siga gens exagerat dir que la tendència ben predominant de l'idioma és la de (24b). Per intentar interpretar aquesta evolució caldria tenir, com en general en els fenòmens sintàctics, dades de diverses llengües i èpoques, i com que jo no les tinc, tot el que seguirà s'ha de considerar com una suggerència.

La hipòtesi de treball que faria és aquesta: la "psicologia col·lectiva" catalana tendeix a veure una bona part de les preposicions com a noms. Aquesta tendència s'ha manifestat en català a través de tres fases¹⁵. A la primera fase hi ha determinades preposicions (com ara *davant*) que passen a comportar-se com a adjectius, i com que un nom no pot modificar directament un adjectiu (cosa que veurem dos punts més avant), els parlants

¹⁵ El grau de desenvolupament d'aquestes tres fases no és el mateix en tots els dialectes, però això no importa en el marc d'aquest treball. Per una altra banda, la informació dialectal i cronològica podria introduir matisacions en l'ordre de les fases.

han introduït la preposició *de*, amb valor restrictiu, entre les antigues preposicions i els noms subordinats (*davant d'ell*). A §7.3.4 faré una hipòtesi sobre la causa d'aquesta primera fase. En una segona fase, la preposició esdevinguda adjectiu adquireix un tret nominal sense deixar de ser adjectiu. Abans d'introduir aquest tret nominal hem d'explicar una condició prèvia que permet d'adquirir el tret nominal: en la mesura que *davant de* no seria segons l'explicació anterior una "preposició composta" ([*davant de*] + *ell*), sinó que tindria segons aquesta explicació l'estructura *davant* + [*de* + *ell*] (25a), els parlants poden equiparar l'estructura de (25a) amb la de (25b) o (25c), i com que les oracions de (25b-c) també es poden dir com a (25d-e), (24b) també es pot dir com a (25f)

- (25) a. *davant* + [*de* + *ell*]
- b. [*Això*] és [*d'ell*]
- c. [*La* [[*casa*] [*d'ell*]]] és aquella
- d. *Això* és *seu*
- e. *La casa seua* és aquella
- f. *S'ha assegut davant seu*
- g. *La* [[[*veu*] *aspra*] *del Miquel*] *em va esclaiar*
- h. *La seua veu aspra em va esclaiar*¹⁶

Observeu que entre (25a) i (25b-c) hi ha una diferència important: que *davant* seria un adjectiu segons la hipòtesi que estic desenvolupant, mentre que *això* i *casa* són noms. Els adjectius poden aparèixer en estructures que semblen com les de (25b-c), però que en realitat són diferents, com veiem a

¹⁶ Aquest exemple és interessant vist des de l'oposició ±restrictiu i les conseqüències sintàctiques que té segons aquest treball, car el modificador adjectiu no és restrictiu, mentre que sí que ho és *del Miquel*. Vegeu §7.4.7. Per una altra banda, notem que no podem dir

- (i) ? *La veu del Miquel aspra em va esclaiar*
- cosa gens rara en català en l'àmbit restrictiu quan l'adjectiu no té modificadors i hi ha determinants (article o demostratiu)
- (ii) ? *Porta el vestit de llana blanc*
- (iii) *Porta una taula de ferro acabada de pintar*
- (iv) *Porta un vestit de llana blanc*

L'explicació d'aquestes observacions deu ser la següent: si no hi ha un determinant és perquè el SN és remàtic (desconegut per al receptor), i aleshores és factible que l'adjectiu siga el constituent més remàtic, amb la qual cosa pot anar a la dreta. No cal dir que aquesta explicació porta a pensar que la posició bàsica dels adjectius restrictius catalans va davant dels sintagmes preposicionals restrictius.

(25g-h), on *del Miquel* o *seua* no són modificadors de l'adjectiu sinó del nom, i per tant es justificaria l'observació que *davant* ha adquirit un tret nominal sense deixar de ser adjectiu. I la tercera fase és convertir l'adjectiu en nom, cosa que possibilitaria l'aparició de l'article; ara bé, com que aquesta estructura és asintàctica (com ara (26a)), esdevé necessària una altra preposició que subordine el SN, i com que *davant* és locativa, els parlants trien la preposició locativa més genèrica, *a* (26b)

- (26) a. * El gos s'ha assegut el seu davant
- b. El gos s'ha assegut al seu davant
- c. El Pere es troba a dalt [d'on som nosaltres]

Diguem finalment que a (26c) hi ha un exemple de nominalització sense recórrer a l'article, que deu ser una fase anterior a la de (26b) (i que si no vaig errat es troba molt més estesa geogràficament i s'aplica a moltes més preposicions que no pas la construcció amb article).

Si aquesta hipòtesi fos certa voldria dir que hi ha hagut aquest procés: en un primer moment determinades preposicions es comporten com un adjectiu en relació al nom subordinat, el qual actuaria com un modificador restrictiu de la preposició. En aquest primer pas de l'evolució les preposicions actuen com a adjectius en relació al nom regent (i per tant no necessita cap preposició per modificar-lo). En un segon moment, aquestes preposicions esdevingudes adjectius passen a comportar-se com a noms, la qual cosa exigeix l'ús de l'article i d'una preposició que subordine el nou SN al nom regent de partida.

Tot aquest hipotètic procés deu estar condicionat en la darrera fase (aparició de l'article) per les "locucions preposicionals", és a dir, per preposicions com ara *al costat de*.

- (27) a. S'ha assegut [al costat de la Mari-Puig]
- b. S'ha assegut al seu costat
- c. S'ha assegut [al costat de] la Mari-Puig
- d. S'ha assegut a [el [costat [de la Mari-Puig]]]

A l'hora d'analitzar el fragment entre claudàtors de (27a), podem actuar com a (27c), això és, com si *al costat de* fos un lexema preposicional (i per tant sense estructura sintàctica), però d'entrada no veig res que ens pugui impedir que també puguem analitzar *al costat de* com un conjunt d'unitats lèxiques (i per tant amb estructura sintàctica), amb la qual cosa *de la Mari-Puig* esdevé un modificador restrictiu de *costat*.

Totes aquestes consideracions tenen repercussions en una concepció que he criticat al llarg del treball: la gradualitat. Efectivament, l'anàlisi de (27d) pot tenir suport en el fet que *costat* admet diversos especificadors i modificadors restrictius, encara que no sembla fàcil usar especificadors sense determinants (potser perquè un objecte no sol tenir més de quatre costats)

- (28) a. S'ha assegut al costat esquerre de la Mari-Puig
- b. S'han assegut als dos costats de la Mari-Puig
- c. S'ha assegut en aquest costat de la Mari-Puig
- d. Han ficat guàrdia per tots els costats de la casa
- e. ? Han posat guàrdia en massa costats de la casa / de la ciutat

Ara bé, totes aquestes operacions no veig que siguin factibles en el cas de les "locucions preposicionals" que provenen de preposicions (*al davant de*). Davant d'aquestes dades, ¿no podríem pensar que *al costat de* és un conjunt lingüístic que el podem mirar com a conjunt sintàctic o com a "lexicalització", ja que tindria algunes propietats sintàctiques (i per tant seria una estructura sintàctica), però no totes (cosa que l'acosta a la "lexicalització")? Aquestes característiques l'oposen a *al davant de*, que encara que sembla que és com *al costat de*, en realitat és prou diferent perquè sembla que no admet variacions (sembla que només admet l'especificador *el* i que no pot tenir modificadors restrictius "propis" –tipus (28a), *costat esquerre*). I bé, tot això, ¿no fa pensar que *al costat de* conté un nom que encara pot actuar prou amplament com a nom, mentre que *al davant de* conté un nom que no pot actuar com a nom, per la qual cosa *costat* és encara "prou nom" i "no massa preposició", mentre que *davant* és

“molt poc nom” i “molta preposició”? Breu: ¿no hi ha *gradualitat*?

El raonament anterior possiblement és correcte, però jo continuaria discrepant de molts usos de la gradualitat, ja que si hem d'introduir la gradualitat en la Sintaxi, no l'hem de posar pas en el seu *cor*, sinó en les seues *extremitats*. Efectivament, si col·loquem la gradualitat en el cor de la Sintaxi tenim el perill (jo diria que inevitable a la vista dels resultats teòrics) de veure només les transicions, i oblidar els estadis (l'inicial i el final), que són precisament els que interessen a la teoria sintàctica. Dit d'una altra manera: el concepte *gradualitat* pot ser útil en els estudis sintàctics, però pot ser-ho *perquè les llengües evolucionen*, i per tant la seua aplicació pot ser vàlida per explicar les estructures *inestables*, les estructures que no són ni carn ni peix i que per això mateix han de seguir canviant fins que s'estabilitzen o *regularitzen*. Per una altra banda, la “concepció gradual” possiblement només és vàlida si prèviament hem desenvolupat una *concepció no gradual*. És a dir, si coneixem les estructures sintàctiques, aleshores és molt més fàcil comprendre les evolucions de certs aspectes de les estructures sintàctiques (i fins i tot intentar preveure cap a on anirà l'evolució); però si no coneixem les estructures sintàctiques, és molt fàcil perdre's en la infinitat de possibilitats que posseeix la gradualitat. Posem-ne un exemple. Si hem arribat a la conclusió que el cas i la “preposició” són la mateixa categoria sintàctica, l'estudi de llengües com la llatina esdevé relativament fàcil; però si no hem arribat a aquesta conclusió teòrica (que implica una evolució entre dos estadis: el purament casual –indoeuropeu– i el (pràcticament) “preposicional” –llengües romàniques), podem agafar com a *model* (=estadi inicial o final) allò que és només un punt de l'evolució: agafar el llatí del s.I a.C. com a llengua casualment rica (Comrie (1981: §3.4)) o exemplar (Lyons (1968: §7.4.2)), quan aquell llatí era una llengua moribundament casual (i per això cent anys després només li quedava un cas, l'acusatiu).

7.2.6. Sobre les dues primeres projeccions del nom

Hem tractat aquesta qüestió a §4.3, i ara em limitaré a fer-ne una síntesi

breu, encara que canviaré l'ordre (primer explicaré els predicatius i després els restrictius) i introduiré alguna matisació per començar a separar el concepte "especificador". La finalitat bàsica del llenguatge és predicar o dir coses sobre els noms. Des d'un punt de vista referencial, els noms indiquen objectes o entitats del món físic o psíquic. Segons l'apèndix 2, cada nom tindria un frontera que el separaria de la resta de noms, i aquesta propietat referencial explicaria l'essència de la predicació: predicar sobre un nom és posar-lo en relació amb més noms. Entre els noms és possible que hi haja moltes classes de relacions (locatives, comitativo-instrumentals, temporals, etc.), i la fixació d'aquestes relacions i les seues propietats semàntiques correspon a la Semàntica lèxica, concretament a l'estudi del camp lèxic que formen les preposicions. Cada classe semàntica de relació té una preposició o diverses, i la classe semàntica que possiblement en té més és la locativa; vet ací algunes de les preposicions que el català pot usar per expressar la relació locativa posicional: *a* o *en*, *dins*, *fora*, *dalt*, *sota*, *davant*, *darrere*, *al costat de*, *prop*, *lluny*, *per*, etc. Diguem provisionalment (encara que no ho podré precisar, com comentaré després) que un nom pot tenir relacions predicatives amb diversos noms sempre que cada relació entre el nom regent i cada un dels subordinats pertanyi a una classe semàntica de relació que siga distinta de totes les altres.

Una característica semàntica essencial dels noms és que cada lexema nominal es pot aplicar a una multiplicitat d'objectes o entitats del món referencial que acompleixquen una sèrie de propietats semàntiques (la fixació de les quals correspon a la Semàntica lèxica), de manera que abans de predicar sobre un lexema nominal hem de precisar si la predicació que farem afecta tots els objectes o entitats a què es pot referir el lexema que hàgem triat com a nucli de la construcció, o només una part. Aquesta operació, però, pot ser insuficient. Efectivament, el conjunt de propietats semàntiques que comparteixen els objectes o entitats a què es pot referir un nom, no són necessàriament totes les propietats que té cada un dels objectes o entitats, per la qual cosa aquests objectes o entitats poden divergir entre si (i solen divergir); per exemple, si agafem dues taules qualssevol, sempre compartirien una sèrie de propietats semàntiques, però seria difícilíssim que siguen exactament iguals (fins i tot encara que siguen

de sèrie en el cas que estiguen fetes de fusta); o la paraula “recció” té aplicacions considerablement diverses dins del Generativisme. A causa de l'anterior, abans de predicar sobre un nom hem de fer una operació imprescindible i una altra que és opcional; la imprescindible és precisar el nombre d'objectes o entitats sobre el qual predicarem (o quantitat de la referència si és no comptable); i l'opcional és precisar una o diverses de les propietats privatives dels objectes o entitats sobre els quals predicarem. Aquestes dues operacions equivalen a *restringir* la capacitat referencial de cada nom (excepte que fem l'operació de manera que ens referim a tots els objectes o entitats a què és capaç de referir-se un nom, cosa que ja veurem que té implicacions en els especificadors, §7.4.5).

A partir de les observacions anteriors podem introduir aquesta definició

(29) DEFINICIÓ 4. En la generació d'una oració, el nom de què partim ha de tenir obligatòriament dos nivells de projecció, cadascun dels quals conté un nom subordinat o més d'un. El primer nivell s'anomena *nivell de l'expansió o projecció restrictiva*, i el segon *nivell de l'expansió o projecció predicativa*.

Quan fent una restricció sobre la capacitat referencial d'un nom diem propietats particulars dels objectes o entitats sobre els quals predicarem, entre la referència dels noms relacionats hi ha una relació. Per exemple, imaginem-nos que algú ens pregunta on viu l'esporgador i li contestem

(30) L'esporgador viu en la [[[casa] del cantó] de finestres ovalades]

En aquesta oració hi ha representada una realitat extralingüística en què hi ha una casa que té una relació de continència amb la referència d'un cantó i amb la referència d'unes finestres ovalades¹⁷. Ara bé, aquesta relació referencial és secundària lingüísticament, ja que des d'un punt de vista lingüístic el que més importa és que el modificador restringeix l'abast referencial del nom modificat. Una conseqüència d'això és que en el nivell

¹⁷ En el primer cas és el cantó el contenidor de la casa, i en el segon cas és la casa la contenidora de les finestres.

de la restricció no s'usa la preposició que indica la relació referencial, sinó una preposició determinada (*de* en català), la qual assenyala que el modificador pertany a la primera projecció sintàctica del nucli regent, i que el seu valor semàntic fonamental és 'restricció'.

(31) DEFINICIÓ 5. Els modificadors nominals del nivell de la restricció usen la mateixa preposició, independentment de la relació referencial que hi haja. El valor semàntic d'aquesta preposició és 'restricció'. Aquesta regla pot tenir excepcions a nivell local, les quals depenen en general del sistema de preposicions de cada llengua i del fet que els modificadors restrictius siguin temàtics o no (vegeu §4.3.6 en relació al català).

Per una altra banda, un nom pot tenir tants modificadors restrictius que assenyalen propietats particulars, com l'emissor considere convenient. En aquests casos, el segon modificador no modifica el nucli de partida, sinó el conjunt [N1 + [P + N2]], el tercer [[N1 + [P + N2]] + [P + N3]], etc., propietat sintàctica que també es dona en els predicatius

(32) DEFINICIÓ 6. Quan un nom té més d'un modificador en el nivell de la restricció o en el nivell de la predicació, cada modificador modifica no pas el nucli de partida (que anomenarem *nucli absolut*), sinó aquest nucli més tots els modificadors que el precedeixen. D'acord amb això, el regent no serà el nucli absolut, sinó el conjunt [N1 + modificadors precedents], el qual s'anomena *nucli relatiu* (relatiu en relació al modificador considerat).

Una qüestió actualment difícil és saber quantes classes semàntiques de predicatius hi ha. Per exemple, que un nom tinga un modificador locatiu de destí no exclou que en tinga un altre de posicional (33a). Per una altra banda, un nom pot tenir més d'un modificador d'una classe semàntica si s'acompleixen determinades condicions; com ara, a (135) de §5.3.1.3 hem exemplificat que un nom podia tenir dos posicionals si l'un era concret i l'altre abstracte (33b) o al revés (33c), o tots dos abstractes (33d)

- (33) a. Aniré a Alcoi en tren
 b. El Pere ha anat en avió en somnis
 c. El Pere es troba en problemes en aquella casa
 d. El Pere es troba en problemes en la seua imaginació

Segons el meu punt de vista, aquesta qüestió no és sintàctica sinó semàntica (i potser també pragmàtica), i per això en els axiomes i definicions precedents no he fet cap referència a les classes semàntiques de predicatius.

Tampoc no seria una qüestió sintàctica el nombre de modificadors restrictius i predicatius que pot tenir un nom, cosa que afecta el concepte *recursivitat*, el qual depèn en general de la capacitat lingüística d'un poble i de cada un dels seus parlants. Per exemple, si diem (34a), possiblement encara ens trobarem dins del límit de l'acceptabilitat del català actual, però si diem (34b) possiblement ens trobarem fora; de la mateixa manera, (34c) sembla que se n'ix de l'acceptabilitat, i si volem donar aquesta informació hem de recórrer a les pauses i fer-hi una elaboració diferent (34d)

- (34) a. ? Viu en la casa de fusta del cantó de dues altures de finestres ovalades
 b. ?? Viu en la casa del Pere de fusta del cantó de dues altures de finestres ovalades
 c. ?? Ha anat molt contenta en moto a fer caragols avui de matí perquè ha plogut per tal de fer un bon suquet
 d. ? Com que ha plogut, l'Emma, molt contenta, ha anat avui de matí, en moto a fer caragols per fer un bon suquet

Observem que a (34a) hi ha sis predicatius (*molt content, en moto, a fer caragols, avui de matí, perquè ha plogut i per tal de fer un bon suquet*) introduïts sense pauses, els quals es redueixen a tres a (34d); la malsonància d'aquesta oració deu ser un efecte del fet que hi ha massa predicatius entre pauses (tres) i de la poca relació semàntica que hi ha entre *anar a fer caragols en moto* i *anar a fer caragols per fer un bon suquet*.

Una tercera qüestió que tampoc no afecta les definicions sintàctiques segons el meu punt de vista, és l'ordre dels predicatius i dels restrictius. No cal dir que aquesta qüestió (com les anteriors) és ben important, però no tot el que és important en la Lingüística és sintàctic, i la qüestió és *delimitar* i veure quins conceptes són pertinents en cada delimitació. En relació a l'ordre dels predicatius, he assenyalat a §7.1.1 que l'estudi del camp lèxic de les preposicions podria tenir repercussions importants sobre l'ordre dels predicatius; concretament, els predicatius que es relacionen amb allò que podria ser el primer nivell de les preposicions (els locatius més l'objecte en relació a l'espai), més els comitativo-instrumentals, podrien ocupar un primer nivell dels predicatius, el qual aniria seguit dels temporals, i finalment d'aquelles preposicions que assenyalen relacions que només existeixen en la nostra ment. Ara bé, aquesta idea general (i en el cas que siga correcta) s'ha de precisar en dos sentits. Primer caldria saber si dins de cada un d'aquests tres nivells hi ha algun ordre i de què depén aquest ordre; per exemple, ¿què van primer, els modificadors posicionals o els modificadors de destí? Observeu que estic parlant a nivell general, i per tant cal evitar les implicacions de la "subcategorització"; la consideració de la semàntica dels lexemes verbals només seria vàlida segons la meua opinió si arribàvem a la conclusió que no hi ha regles generals en l'ordre dels predicatius; tota una altra cosa és que *després* d'estudiar les regles generals, vegem si el fet que hi haja un tipus de verb o un altre en una oració té repercussions sobre les regles anteriors en el sentit que aquest fet pugua modificar-les. I en segon lloc caldria saber si algun dels predicatius que jo he atribuït al tercer nivell en realitat depén d'algun predicatiu del primer nivell; per exemple, ¿quin és l'ordre bàsic, el de (36a) o el de (36b)?¹⁸ (Els claudàtors de (35a) només indiquen que el temporal no depén de l'infinitiu)

- (35) a. Anirà [a Palma per estudiar Llull] l'any que ve
b. Anirà a Palma l'any que ve per estudiar Llull

En relació als modificadors restrictius, fa la impressió que tenen més llibertat

¹⁸ Aquesta forma de plantejar-ho és superficial, car la qüestió de fons és saber si *a Palma per estudiar* forma un sol constituent sintàctic o no. En el cas que el formen, l'ordre de (36a) seria el bàsic necessàriament.

que els predicatius, però en la mesura que els restrictius són una còpia lleugerament deformada dels predicatius, caldria veure si les hipotètiques regles d'ordre dels predicatius es reflecteixen d'alguna manera en els restrictius.

7.3. INTRODUCCIÓ A L'ADJECTIU.

7.3.1. Introducció a l'adjectiu

A §3.1.3 he criticat regles com $N^n \rightarrow SN + N^{n-1}$, ja que aquests tipus de regles impliquen que el terme a definir entra en la definició, amb la qual cosa no estem donant una *definició-delimitació* sinó una *il.limitació* ($A \rightarrow AAA... AAA... B$). Les regles lingüístiques són infinitivament recursives des d'un punt de vista teòric, però aquesta recursivitat no la podem explicar anant contra una regla elemental. És per evitar aquest problema que a la descripció de (50a) de §1.4.9 he posat la condició que un lexema d'una categoria no podia modificar un altre lexema de la mateixa categoria. Aquest escull es pot salvar en el cas dels noms en la mesura que un nom no podria modificar-ne un altre si no compta amb l'ajuda d'una preposició, però en el cas dels adjectius sembla evident que no puc seguir intentant sostenir aquesta hipòtesi pel fet que dic que "l'adjectiu" i "l'adverbi" són la mateixa categoria, i és evident que un "adverbi" pot modificar un "adjectiu"

(36) Ha vingut [extraordinàriament content]

Més encara: no solament és factible que un "adverbi" modifiqui un "adjectiu", sinó fins i tot que un "adverbi" modifiqui un altre "adverbi" (37a)¹⁹, cosa ben freqüent si tenim en compte que no veig cap diferència entre (37a) i (37b), i és ben usual que *molt*, *poc*, *massa*, etc. modifiquen un "adverbi".

¹⁹ Més avall considerarem la possibilitat que un "adjectiu" també pugui modificar un "adjectiu".

- (37) a. Ho ha fet [extraordinàriament malament]
b. Ho ha fet [molt malament]

Aquest problema es pot intentar diluir, clarificar i fer que deixi de ser un problema a través de la definició sintàctica de l'adjectiu que veurem un poc més avall.

Des d'un punt de vista referencial, ¿què són els adjectius i per què existeixen? Si comparem aquestes oracions

- (38) a. Viu en la [casa del cantó de finestres ovalades]
b. Viu en la [casa emblanquinada]

podríem dir que a (38a) hi ha assenyalades dues característiques pròpies o particulars de la casa de què parlem (una casa no té per què trobar-se en un cantó ni per què tenir finestres ovalades), una de les quals és externa a la casa (el fet que es trobe en un cantó) i l'altra interna (el fet que tinga finestres ovalades). Quan tractem de descriure (restrictivament o predicativament) un objecte o entitat, podem recórrer a donar característiques seues que es deriven de relacionar-lo amb l'entorn, però també podem donar característiques internes. Aquestes característiques internes (que en el cas dels modificadors predicatius solen rebre l'etiqueta "modal") poden afectar una part delimitada de l'objecte (la part que ocupen les finestres en el cas de (38a)), o poden afectar tot l'objecte. Si es dóna la primera possibilitat, les llengües poden recórrer a noms, ja que qualsevol objecte o entitat delimitada és susceptible de ser anomenada a través d'un nom. Però si es dóna la segona possibilitat (que afecte tot l'objecte que volem descriure), no podem recórrer a un nom, ja que aquest nom hauria de ser el nom de l'objecte que estem intentant descriure, i per tant estaríem intentant descriure el nom X a través del nom X, cosa que, evidentment, no porta enlloc. I bé, com que en el cas dels objectes és freqüent que tinguin característiques que no siguin pròpies d'una part delimitada d'aquest objecte (com ara les característiques de color, de forma o de grandària), ja podem llançar la hipòtesi que les llengües han creat els adjectius per tal de poder expressar lingüísticament aquestes característiques dels objectes del món referencial que afecten tot

l'objecte.

A partir de les observacions referencials anteriors, podríem dir que l'adjectiu és aquella categoria que assenyalava característiques internes dels objectes del món físic que no afecten una part delimitada d'aquests objectes (i per tant han d'afectar tot l'objecte), encara que hi ha algunes característiques que semblen externes i que es poden expressar a través d'un adjectiu, com a (39a), procés que es podria relacionar amb la dificultat d'establir una frontera entre els locatius i els "modals" (vegeu els comentaris sobre (190) de §5.4.4). Per una altra banda, no cal dir que el desenvolupament cultural porta (o pot portar) a aplicar aquest mecanisme a les entitats del món psíquic, com ara en l'exemple de (39a)

- (39) a. Viu en la casa cantonera
- b. Ha fet una [definició problemàtica]
- c. Ha fet una [[definició] problema]

on veiem que hem donat una característica d'una entitat psíquica, *definició*, a través de l'operació de crear un adjectiu, *problemàtic*, a partir d'un nom, *problema*. Notem que en el cas que hi hagués llengües que diguessen (39c) amb el significat de (39b), això no ens donaria gens de dret a dir que aquestes hipotètiques llengües no tindrien *sintàcticament* adjectius, ja que l'única diferència entre aquestes hipotètiques llengües i la catalana seria que les primeres no tindrien morfemes derivatius per formar adjectius a partir de noms (però sí regles d'ordre: quan una forma nominal modifica una altra forma nominal sense preposició, és nuclear la primera –o la segona), però *funcionalment* (que és el que interessa) aquestes llengües actuarien exactament igual que la catalana.

Les propietats referencials que hem vist fins ara permeten de deduir dues propietats més que tenen una repercussió lingüística molt important. La primera és que les referències dels adjectius no poden tenir una existència pròpia pel fet que no es poden delimitar, i per tant la seua existència va lligada a l'existència prèvia de la referència d'un nom. Per una altra banda, si les referències dels adjectius no són delimitables i tenim en compte que és la

delimitació el que permet que puguem relacionar la referència de noms, ja podem començar a pensar que no podem relacionar les referències dels adjectius si no les apliquem a referències de noms (encara que aleshores no estarem relacionant referències d'adjectius, sinó referències de noms que tenen una determinada propietat que afecta tota la referència del nom).

Abans de passar a estudiar l'adjectiu sintàcticament, voldria observar que l'estudi de la coincidència entre l'àmbit referencial d'un adjectiu i l'àmbit referencial d'un nom pot portar a matisacions, com veurem a través d'un parell d'exemples. Si algú diu

(40) El dia de Pasqua el Josepet portava un mornell amb una mona, una llonganissa seca i un ou blau

cap receptor catalanoparlant no s'imaginarà que tot l'ou era blau, sinó solament el seu aspecte exterior, ja que pragmàticament sabem que hi ha el costum de tenyir la capa exterior dels ous durant les festes de Pasqua, però no el rovell, ni la clara ni les altres parts de l'ou; inversament, si un diu *m'he menjat un ou blanet*, ningú no pensarà que s'ha menjat un ou post sense corfa (cosa factible si les gallines tenen dèficit de calci), sinó un ou poc bullit (i per tant amb *l'interior* bla). Una cosa semblant passa a l'exemple de (38b): a pesar que les finestres i la porta són "casa" (i que pertanyen a la part exterior de la casa), ningú no s'imaginarà que aquestes parts de la casa també es troben emblanquinades.

Jo reduiria l'adjectiu a conceptes sintàctics d'una forma molt simple (41a). Aquesta definició té efectes retroactius sobre axiomes i definicions anteriors, cosa que reflecteix fragmentàriament la instrucció de (41b)

- (41) a. DEFINICIÓ 7. L'adjectiu és aquella categoria sintàctica que equival a un nom subordinat, i per tant té les mateixes propietats sintàctiques que el conjunt [P + N2].
- b. En alguns axiomes i definicions anteriors cal incorporar l'adjectiu, com ara a l'axioma 8 (una oració és una concatenació estructurada de noms *i adjectius*) o la definició 4 (el nucli de

l'oració ha de tenir un nom subordinat o *adjectiu* en els nivells de la restricció i de la predicació).

Aquesta definició aclareix una opinió que he donat cap al principi d'aquest capítol: que les categories bàsiques del llenguatge són el nom, la preposició i el verb, i que l'adjectiu és una espècie de combinació del nom i la preposició. Aquesta definició també aclareix diverses qüestions. La primera és explicar per què un adjectiu no pot ser el nucli d'una oració (ni per tant el subjecte), ja que el nucli de l'oració és un nom no subordinat per definició. Una altra qüestió sintàctica que explica la definició 7 és per què un adjectiu pot modificar directament un nom, sense l'ajuda d'una preposició, ja que l'adjectiu té les mateixes propietats que el conjunt [P + N2] per definició. També es pot explicar el fet sintàctic que un nom subordinat i un adjectiu poden fer les mateixes funcions sintàctiques²⁰ al si de l'oració, des del nivell restrictiu fins al més perifèric de l'oració, cosa, per una altra banda, que explica per què he dit que el nom tenia assignades cinc funcions i l'adjectiu quatre (això és, les mateixes excepte la de nucli oracional).

Eixint-nos-en del marc teòric i anant a la història de la Sintaxi, també podem començar a comprendre per què els nostres avantpassats han agrupat durant aproximadament dos mil.lennis el nom i l'adjectiu. Passant a un nivell pràctic, una aplicació de la definició d'adjectiu que hem donat, és permetre de saber què és (o *funciona*) com a adjectiu. Efectivament, qualsevol lexema que modifiqui directament un lexema nominal (o qualsevol projecció d'un lexema nominal) és (o *funciona* com a) un lexema adjectiu. Aquesta deducció implica que no solament seran adjectius com ara els numerals o els demostratius (com diu una línia ben important de la tradició catalana: Sanchis (1950), Fabra (1956), Moll (1968)), sinó també l'article. Cal dir que des d'un punt de vista sintàctic l'etiqueta *adjectiu* és prou apropiada: 'llançat al costat [del nom]' sense necessitat de preposició.

La darrera conseqüència que comentarem de la definició de l'adjectiu és

²⁰ Però no les semàntiques, no cal dir-ho, ja que en la mesura que l'adjectiu assenyalava característiques internes de la referència del nom, no pot assenyalar cap tipus de locativitat ni d'instrumentalitat o companyia. És això el que explica que les oracions tinguin en general prou més noms que adjectius.

que aquesta definició permet de començar a aclarir el problema que hem vist al principi d'aquest punt: si el fet que un adjectiu pugui modificar un altre adjectiu no implica que el terme a definir entre en la definició. La asintacticitat de (42a)²¹

- (42) a. *Això és fàcil dir però difícil fer
b. Això és fàcil de dir però difícil de fer

és previsible, ja que en la mesura que l'adjectiu té naturalesa nominal, no és possible que un nom modifiqui un adjectiu sense una preposició. Per una altra banda, en la mesura que la modificació d'un nom sobre un adjectiu es representa com a A + [P + N], i que el conjunt [P + N] equival a un adjectiu, podem deduir que un adjectiu pot modificar un altre adjectiu. Aquesta deducció no solament és aplicable quan un "adverbi" modifica un "adjectiu" (*completament roig*), sinó també quan un "adjectiu" modifica un altre "adjectiu", i per tant ja podem resoldre un dubte apuntat a la n.31 de de §4.3.2: a

- (43) Em posaré la camisa [[blau] marí]

el segon adjectiu modifica el primer²². És veritat que no hi ha concordança entre *camisa* i *blau marí*, però si tenim en compte que segons aquest treball la concordança és un *efecte* sintàctic (però no una *causa*), i un efecte que té no rarament excepcions i anomalies, jo posaria en primer lloc la Sintaxi, i per tant mantindria l'anàlisi de (43) (que no té cap problema ni sintàcticament ni –notem-ho– semànticament, sinó només morfològicament). El fet que no siga massa freqüent que un "adjectiu qualificatiu" en modifiqui un altre no pot ser

²¹ No cal dir que (42b) és distinta de

(i) Això és fàcil dir-ho però difícil fer-ho

ja que a (42a) el subjecte és *això*, mentre que a (i) (on hi ha un moviment –postsintàctic segons aquest treball– que ha traslladat a l'esquerra *això* per motius temàtics –cosa que provoca en català l'aparició d'un clític objectiu) és *dir això*.

Cal dir que dos punts més avant qüestionaré que *de dir* siga un modificador de l'adjectiu *fàcil* a (42b) (i per tant també *de fer* en relació a *difícil*).

²² Concretament, restringeix l'abast referencial de *blau*: no són les tonalitats clares del blau, sinó les fosques, i només una part de les tonalitats fosques, les marines. Comentarem més avant aquest aspecte semàntic.

imputable a la Sintaxi (que desconeix les característiques semàntiques de cada lexema²³), sinó a causes semàntiques.

Ara bé, l'argumentació que ens ha portat a explicar per què un adjectiu pot modificar-ne un altre té un problema. Efectivament, si analitzem les oracions de (44) segons la representació que hi ha (que és l'anàlisi habitual –i que jo accepto)

- (44) a. Han portat una capseta de [faig del Pallars]
b. Ha escrit una novel·la [molt llarga]
c. [N1 [+ P1 + [N2 + [P2 + N3]]]]

veurem que el modificador *del Pallars* afecta un nom solament, sense la "seua" preposició, mentre que *molt* afectaria l'equivalent d'un nom i una preposició. ¿Té implicacions aquesta diferència? Jo no sé contestar aquesta pregunta, però observaria que en una estructura en què un nom (N3) es troba subordinat a un altre nom, N2, el qual al seu torn també es troba subordinat a un altre nom, N1, com ara l'estructura de *capseta de faig del Pallars*, esquematitzable com a (44c), no té sentit dir que el conjunt [P2 + N3] (*del Pallars*) podria afectar N2 i la "seua" preposició (*de faig*), ja que

²³ Crec que aquesta afirmació no es contradiu amb l'axioma 6 (els lexemes d'una categoria tenen les mateixes propietats sintàctiques fonamentals, però poden variar en les secundàries), ja que el fet que un lexema concret d'una categoria determinada no tinga tal o tal propietat sintàctica hauria de ser derivable de les seues propietats semàntiques. Per una altra banda, un estudi rigorós hauria de precisar quines són les propietats sintàctiques que poden variar. Per exemple, els modificadors restrictius d'un nom poden ser opcionals per a determinats lexemes (noms propis, *tothom*...), però no crec que pugui existir cap lexema nominal que no pugui ser el nucli d'una oració (i per tant tenir predicatius), ni tan sols, com ja hem comentat, els noms temporals. Aquest criteri podria ser útil per saber la naturalesa categorial de determinats lexemes, ja que si poden ser el subjecte d'una oració (algunes excepcions –que s'han d'explicar– a banda, com ara les oracions on hi ha el verb *ser*) és que són noms. Per exemple, en el cas que siguin acceptables oracions com

(i) ? Ahir començà molt bé però acabà malament: d'un sol esplendorós a les sis del matí a un temporal de vent a les vuit del vespre

(ii) ? Ahir em va passar molt ràpidament. En realitat, tots els dies em passen ràpidament hauríem de concloure que aquest lexema és nominal (independentment que també pugui funcionar com a nom subordinat sense preposició per causes que ja hem comentat), però si no pot aparèixer com a subjecte en cap oració, hauríem de concloure que és un "pro sintagma preposicional" o un nom intrínsecament subordinat (com el tipus de *ací*).

En relació a l'oració de (i), he de dir que en el meu dialecte no és malsonant, però pel fet que s'entén que el subjecte no és *ahir* sinó *l'oratge*, cosa gens estranya: els noms temporals possiblement només s'interpreten com a subjecte quan no hi ha cap altra possibilitat (fins i tot la de sobreentendre un subjecte no esmentat, com a (i) *l'oratge*).

aquesta preposició no “pertany” exclusivament a N2 (*faig*), sinó que en la mesura que connecta N1 i N2 “pertany” tant a l’un com a l’altre (i ja veurem més avant quines repercussions “posicionals” té aquesta característica, §7.4.6). Dit d’una altra manera: un nom, N3, que es troba subordinat a un altre nom que al seu torn també es troba subordinat, N2, depén exclusivament de N2 (=es troba regit per N2), i per tant no té res a veure *des d’un punt de vista sintàctic* ni amb el regent de N2, N1, ni amb la preposició que fa que N2 es trobe regit per N1. Aquestes idees potser s’han de precisar en relació a oracions com (45) (que no estudiaré en aquest treball)

(45) He vist un esquirol en el Penyagolosa prop de la Font de la Pegunta

on veiem que hi ha dues preposicions que pertanyen a la mateixa classe semàntica (*en* i *prop*, locatives) i on un “lloc” es troba dins de l’altre (el que representa la Font de la Pegunta, que es troba al massís del Penyagolosa).

En relació al problema de saber si té implicacions el fet que un adjectiu modificador d’un altre adjectiu modifica l’equivalent del conjunt [P + N], hi ha una construcció nominal en què sembla que el modificador nominal [P2 + N3] no modifica solament el regent N2, sinó el conjunt [P1 + N2], cosa, però, que no és certa. Aclarem aquesta qüestió en el pròxim punt, encara que aquest aclariment ens apartarà de l’exposició sobre l’adjectiu.

7.3.2. ¿Un nou tipus de predicatiu? Més sobre el moviment

Bonet i Solà (1986) fan aquesta anàlisi

(46) [N' elecció [S_N d'en Pujol] [S_{Prep} com a president]]
(p.36; simplificació de (50))

on veiem que tant *d'en Pujol* com *com a president* modifiquen *elecció*. Aquests autors poden fer aquesta anàlisi perquè reserven la primera projecció del nom per a la “complementació”, i com que sembla que *com a president* “complementa” d’alguna manera el nom *elecció*, doncs en

dependria sintàcticament. Ara bé, si diem (47a), veurem que no té sentit²⁴

- (47) a. ? L'elecció com a president comportarà una certa normalització lingüística
- b. L'elecció d'en Pujol com a president comportarà una certa normalització lingüística
- c. ? L'elecció d'en Pujol comportarà com a president una certa normalització lingüística

Si ens mirem (47b) des de la perspectiva d'aquest treball, haurem de dir que *d'en Pujol* és un modificador restrictiu de *elecció*, i per tant ha de pertànyer a la primera projecció d'aquest nom, però no veig que *com a president* diga res sobre *elecció*, ni restrictivament, ni predicativament; si fos un modificador restrictiu, aleshores (47a) hauria de ser una oració ben formada, i si fos predicatiu hauria de poder anar a la dreta del verb, cosa que no és possible (47c).

Jo proposaria la següent solució: el modificador *com a president* és un modificador que no depèn de cap nivell de projecció de *elecció* (i per això no té sentit dir que el modifica restrictivament o predicativament), sinó que és un modificador que depèn del nom *Pujol*, i concretament un modificador predicatiu. Aquest exemple ve bé per il·lustrar una creença que ja hem vist diverses voltes i que jo he qualificat d'antisintàctica: la creença que el sintagma verbal i el sintagma nominal tindrien la mateixa estructura. Efectivament, davant de les oracions de

- (48) a. Han elegit en Pujol com a president
- b. [L'elecció d'en Pujol com a president] no comportarà massa

volem creure que l'oració de (48a) i el subjecte de (48b) tindrien la mateixa estructura sintàctica, i com que a (48a) els dos modificadors dependrien del verb, al subjecte de (48b) dependrien de *elecció*. La proposta que faig no

²⁴ Jo diria que no solament és una oració anòmala semànticament en el sentit de "restricció lèxica", sinó també a causa de la possibilitat que hi haja un ús impossible de la preposició *com a*.

solament clarifica l'anomalia de (47a) i fa que la interpretació supralèxica siga una conseqüència de l'estructura sintàctica, sinó que també assenyalava un paral·lelisme sintàctic (i destrueix el que jo qualifique com a asintàctic). Efectivament, el modificador predicatiu *com a president* depèn de *en Pujol* tant a (48a) com a (48b), i per tant hi ha la mateixa estructura sintàctica, però aquest conjunt no té la mateixa relació sintàctica (ni per tant semàntica) amb *elegir* i amb *elecció*; el constituent que tractem és, com a conjunt, un modificador restrictiu de *elecció* (i per tant es troba regit per aquest nom i el modifica semànticament), però no és cap modificador del verb a (48a) (ni es troba regit pel verb segons aquest treball).

Tanmateix, la hipòtesi que he exposat sembla que té un problema. Efectivament, en la mesura que *com a president* és un modificador predicatiu, hauria de tenir una certa llibertat de moviment per l'àmbit predicatiu del seu nom regent, però no per fora. Aquesta previsió s'acompleix només parcialment (49b: moviment del predicatiu a l'àmbit de la restricció), ja que el predicatiu pot eixir fora de l'àmbit del seu SN (49c)

- (49) a. L'elecció de [el meu veí de dalt] com a president no comportarà massa
- b. ? L'elecció del meu veí com a president de dalt no comportarà massa [amb el mateix significat que (49a)]
- c. L'elecció com a president del meu veí de dalt no comportarà massa
- d. ?L'elecció de com a president el meu veí de dalt no comportarà massa

Aquest detall ens retorna a la problemàtica de l'adjectiu (si podia tenir importància que a [[A] A] el modificador incideix sobre l'equivalent d'un nom més una preposició). El fet que siga factible dir (49c), ¿pot implicar que el modificador predicatiu *com a president* no afecta *el meu veí de dalt*, sinó *del meu veí de dalt*? Contestar afirmativament aniria contra la "llògica" del fet que la preposició no "pertany" a un sol nom, sinó a dos (i per tant ha de ser l'element més perifèric del SN regit, independentment del lloc on es trobe), cosa que fa aconsellable que mirem d'explicar-ho d'una altra manera. En

relació als signes d'interrogació de (49), en la mesura que el moviment és postsintàctic segons aquest treball, el fet de moure els constituents no pot produir asintacticitat, i per tant cal usar un signe nou o la interrogació (que és un signe indefinit o definit negativament: no sabem què hi ha).

Els predicatius que no són del subjecte o de l'objecte sembla que no tenen massa propietats de moviment; per exemple, no és possible dir (50e-f) en català, cosa que contrasta amb el que tractem, (49c)

- (50) a. Ha vingut amb les mans brutes
b. Ha vingut amb l'infant en els braços
c. ? Ha vingut amb brutes les mans
d. ? Ha vingut amb en els braços l'infant
e. ? Ha vingut brutes amb les mans
f. ? Ha vingut en els braços amb l'infant

Per una altra banda, ni (49d) ni (50c-d) són especialment rares en català, ja que aquesta possibilitat existeix quan el "nom subordinat" és una oració (51a)

- (51) a. Encara que a les deu trone, llampegue i pedregue, he d'anar-hi a migdia
b. ? [A les deu encara que trone, llampegue i pedregue], he d'anar-hi a migdia

però tampoc ací no es pot extraure un predicatiu a l'esquerra de la preposició (51b). Tenint en compte aquestes observacions, jo proposaria que el moviment de (49c) és excepcional (cosa que no exclou que intentem explicar-lo).

Jo buscaria pel camí següent. El predicatiu no pot anar entre la preposició i el nom restringit ((49d) i (50c-d)) perquè, com veurem més avant, les preposicions es troben en català a la part més perifèrica dels especificadors, i per tant o no es mouen cap a l'esquerra (50c-f) o si es mouen ha de ser a l'esquerra de la preposició (49c); si el "nom subordinat"

és una oració, aleshores sí que es poden moure (51a), justament perquè l'oració no té el nivell "especificadors". En relació al moviment excepcional de (49c) podríem tenir en compte aquestes observacions: els parlants "saben" que hi ha una relació entre les oracions amb un verb determinat (*elegir*) i els SNs que tenen com a nucli el nom deverbal corresponent (*elecció*); aquesta relació és fonamentalment "semàntica" (sense consideració de l'estructura sintàctica), i secundàriament sintàctica (en el sentit que *com a president* és predicatiu a l'oració (48a) i al SN subjecte de (48b)). A causa d'aquestes dues associacions o relacions, els parlants acabarien fent que allò que té una mobilitat considerable en l'oració (els predicatius de l'objecte), acabe tenint-la també en l'àmbit dels SNs, i de la mateixa manera que els predicatius de l'objecte poden eixir-se'n del seu sintagma i moure's per l'àmbit del sintagma que el conté (=oració), el predicatiu de (48b) se n'eixiria del sintagma que el conté (*d'en Pujol*), i passaria al sintagma que conté immediatament l'anterior.

En relació al nou tipus de predicatiu, ¿quines condicions s'han de donar perquè un nom subordinat restrictiu pugui tenir predicatius? És possible que contestar aquesta pregunta exigeixca aclarir prèviament les condicions que s'han de donar perquè un predicatiu del subjecte pugui tenir al seu torn predicatius. Per una altra banda, l'estudi d'aquests predicatius planteja un problema que hem introduït a §4.3.6: la possibilitat que quan un modificador restrictiu siga remàtic tendim o bé a les oracions de relatiu o bé a la preposició del nivell predicatiu, i si triem la segona opció no es pot saber si aquests modificadors són restrictius o predicatius sense conèixer el context comunicatiu, com ara en el modificador subratllat de (52)

(52) L'elecció d'en Pujol *en el parlament* ha provocat tensions

7.3.3. Alguns problemes en relació a l'adjectiu

L'objectiu principal d'aquest punt és tractar de matisar una afirmació anterior: que l'adjectiu té naturalesa nominal i només es diferenciaria del nom pel fet que s'ha de trobar regit sempre (i per tant no pot encapçalar una

oració). Efectivament, encara que trobe ben correcte dir que l'adjectiu té naturalesa nominal (i per això un adjectiu i un nom subordinat poden fer les mateixes funcions sintàctiques al si d'una oració), tinc la sospita que l'adjectiu és una categoria sintàcticament pobríssima, i per tant amb prou feines podria expandir-se, ben diversament dels noms subordinats, que poden arribar a una complexitat considerable: a ser oracions. Ara bé, per demostrar aquesta sospita cal resoldre prèviament diversos problemes, alguns dels quals introduïrem en aquest punt a partir de les oracions de (56). Vull remarcar el caràcter introductori de les propostes que faré, el qual és efecte en primer lloc del fet que he tingut en compte poques dades del català, i en segon lloc del fet que no tinc dades sobre les llengües posposicionals (i per tant S O...V en general).

Segons les reflexions que hem fet dos punts abans, la referència dels adjectius no tindria límits referencials propis, sinó que els seus límits referencials són els de les referències dels noms a les quals es troba subordinada la referència de l'adjectiu. Aquesta característica deu tenir diversos efectes, un dels quals és que en la referència dels adjectius no té sentit parlar de frontera ni de principi i final. Qualsevol referència de *casa* té límits i principi i final; el mateix passa en les paraules abstractes que estan definides semànticament: si hem definit coherentment i sense vaguetats el concepte *nucli*, en tota construcció sintàctica hi haurà una part clarament delimitada que serà el nucli (contra una altra part, també clarament delimitada, que serà la perifèria del nucli anterior). Dit d'una altra manera: cada objecte del món físic sempre té un principi i un final, independentment que siga comptable o no comptable, i independentment que el percebem amb un sentit o un altre (si jo percep un soroll i dic que és un *tro*, hi ha un principi i un final); i cada entitat del món psíquic (com ara el concepte *recció*) és susceptible de definició. En el cas dels adjectius, en canvi, si pertanyen al món físic depenen dels objectes, i si pertanyen al món psíquic depenen de les entitats. Si no vaig errat, els conceptes bàsics de les ciències (que és l'únic àmbit humà en què podem aspirar a donar definicions rigoroses) són *noms*, i si hi ha adjectius és perquè es defineixen a partir de noms; per exemple, segons aquest treball existeix l'adjectiu *regent* perquè prèviament he introduït el nom *nucli*, i sense desenvolupar aquest concepte a través de

la definició de les categories, no podria dir quan hi ha la propietat *regent* i quan no. Els conceptes bàsics de les ciències són noms que s'han de definir amb noms, i qui vulga definir aquests conceptes a través d'adjectius (o propietats, que és el mateix) crec que no avançarà massa. En relació als noms que deriven d'adjectius o verbs, com ara *independent-independència* o *córrer-correguda*, no tenen frontera en el món referencial per la senzilla raó que no existeixen en el món físic, però sintàcticament es comporten com si en tinguessen, i per això actuen com a noms; vegeu a la n. 11 de l'apèndix 2 l'explicació que he proposat per a l'evolució *no tenir gens de valor / no tenir cap valor*.

El fet que la referència dels adjectius no tinga frontera ni principi i final es relaciona amb la gradualitat: hi ha una sèrie de qualitats que pertanyen clarament a la referència d'un adjectiu; n'hi ha unes altres que no hi pertanyen, i n'hi ha unes terceres (indelimitables, com les anteriors) que no ho sabem (o que cadascú pot dir una cosa, que és el mateix). És a dir, la referència dels adjectius té una part clara (=nucli de la qualitat) que progressivament esdevé fosca (fins que arriba a ser negra), amb la qual cosa hi ha nucli però no frontera. Aquesta multiplicitat de graus en la referència dels adjectius és el que explica que puguin tenir modificadors que facen variar la seua referència, els quals provoquen que la referència de la construcció lingüística s'acoste més o menys al nucli de la referència. En poques paraules: un adjectiu es pot usar de dues maneres, com veiem a (53a-c)

(53) a. Aquesta casa és gran

a'. Aquesta definició és problemàtica

b. Aquesta casa és molt gran

b'. Aquesta definició és molt problemàtica

c. Aquesta casa és poc gran

c'. Aquesta definició és poc problemàtica

d. Aquesta casa és extraordinàriament gran

e. Aquesta casa és gran a més no poder

f. Aquesta definició és infinitament problemàtica

g. Aquesta definició és problemàtica del tot [o *del tot problemàtica*]

La primera possibilitat és usar els adjectius sense modificador (53a). En aquest cas la referència de l'adjectiu pot ser qualsevol dels infinits graus que té la referència genèrica de tal adjectiu. La segona possibilitat és usar modificadors, els quals tenen la funció de restringir les infinites referències de l'adjectiu (encara que per molt que restringim, les referències restants sempre seran infinites: no debades la gradualitat és infinitament infinita). La restricció pot tenir dues direccions: o bé ens acostem cap allò que seria la referència ideal o nuclear de la referència (i per tant separem allò que es troba més allunyat de la part nuclear), o bé ens separem de la zona nuclear (i per tant ens centrem cap a la zona de transició). En relació al llenguatge, aquestes modificacions referencials es poden aconseguir o bé a través d'adjectius ((53b) per exemple) o bé a través de noms subordinats ((53e) i (53g)). Des d'un punt de vista semàntic, potser podríem usar les etiquetes *intesificador* per a aquells adjectius o noms subordinats que ens acosten cap a la zona nuclear (com ara *molt*), i *difuminadors* per als que ens en separen (com ara *poc*). D'entrada sembla que també hi haja aquesta altra possibilitat (que reprendrem més avall)

- (54) a. Té un color vermell ataronjat
- b. Té un color blanc de neu

Ara bé, més enllà dels modificadors restrictius, ¿hi ha més modificadors dels adjectius? Més directament: ¿poden tenir els adjectius modificadors predicatius? Els deixebles aristotèlics de l'Edat Mitjana volien que hi hagués una correspondència entre l'estructura del món i l'estructura sintàctica, i segons aquest capítol això sembla que és ben veritat: entre les propietats del món (tal com el veiem nosaltres, és clar) i les propietats sintàctiques de les categories hi ha molta interrelació, de manera que hi ha una correspondència com ara entre el fet que les referències dels adjectius no poden existir sense la referència dels noms, i el fet que l'adjectiu ha d'aparèixer necessàriament subordinat al nom. I bé, si és certa l'observació (feta a §7.2.6) que el fet de poder predicar sintàcticament depèn del fet que les referències dels noms tinguen frontera (i per tant estiguen separades) i les puguem relacionar, com que les referències dels adjectius no són

delimitables, hauria de resultar que no podem relacionar referencialment les referències dels adjectius, i per tant podem pensar que sintàcticament no podem fer que un adjectiu tinga modificadors predicatius, cosa que ja hem comentat a §7.3.1. Els noms tenen un altra possibilitat de predicació: recórrer a característiques internes que no ocupen una part delimitada. Ara bé, aquesta altra possibilitat dels noms sembla clarament impossible en els adjectius, ja que en la mesura que la referència dels adjectius no és delimitable, l'oposició *fora de la frontera / dins de la frontera* deixa de tenir sentit. Seguint el que hem dit a §7.3.1, com que la referència dels adjectius depén de l'existència de la referència dels noms, l'única manera sintàctica de relacionar adjectius és subordinar-los a noms (o fer que aquesta referència es corresponga amb noms –"substantivació d'adjectius" o formació de noms a partir d'adjectius a través de la Morfologia Derivativa–, encara que aleshores estarem relacionant noms, no adjectius)

(55) a. –Jo he vist un corb blanc

–Això no és res, home. Jo n'he vist de rojos

b. La Rosa ha vingut de la platja *negra com el café*, encara que ahir estava *blanca com la neu*

En realitat, els predicatius van molt lligats al verb, i per tant si l'adjectiu pogués tenir predicatius possiblement també hauria de poder ser subjecte d'una oració, cosa que contradiria la definició de l'adjectiu com a nom subordinat.

Aquestes observacions referencials s'han de relacionar amb les observacions que he fet a §4.3.2, les quals resumiré ara. En oracions com aquestes

(56) a. Els anys [_{SA} curts d'aliments] provoquen tensions

b. Ha vingut [_{SA} roig d'ira]

podem fer anàlisis com les que hi ha representades. Ara bé, si ens comprometem en l'objectiu d'aconseguir explicar la interpretació semàntica supralèxica a partir de l'estructura sintàctica i el significat lèxic de les

paraules (i llevem del cor de la Sintaxi la “complementació”), aleshores hauríem d'explicar quines conseqüències semàntiques té el fet que *d'aliments* i *d'ira* incideixquen sobre l'adjectiu. Quan l'adjectiu va seguit de modificadors que no restringeixen l'abast referencial de l'adjectiu, aquests modificadors incideixen semànticament no sobre l'adjectiu sinó sobre el nom que regeix l'adjectiu (i de la forma que direm de seguida). A (56a) l'adjectiu *curts* és un modificador restrictiu de *anys* (no és qualsevol any, sinó solament els anys que són curts), i *d'aliments* és un modificador restrictiu de *anys curts* (no són els anys curts de qualsevol cosa, sinó solament curts d'aliments); a (56b), *roig* és un modificador predicatiu, i *d'ira* un altre (ha vingut en un estat determinat per una causa determinada). En resum: quan hi ha un adjectiu i un nom subordinat que sembla que depèn de l'adjectiu però que no restringeix l'abast referencial de l'adjectiu, si l'adjectiu incideix restrictivament o predicativament sobre el seu nucli regent, el modificador que sembla un modificador de l'adjectiu incideix sobre el mateix nom que l'adjectiu i en el mateix nivell sintàctic. Segons aquestes observacions, les oracions de (56) tindrien aquesta estructura (canvie (56b) per evitar el verb, i ignore que l'objecte ha de ser un nom subordinat)

- (58) a. Els [_{Nⁿ} [_{Nⁿ} [_{Nⁿ} anys] curts] d'aliments] provoquen tensions
 b. Ha tornat [_{S_N} [_{Nⁿ⁺¹} [_{Nⁿ} la criatura] plena] de ferides]

La proposta anterior podria resoldre un problema que havíem apuntat sobre l'oració (97) de §4.3.2, ja que la mateixa anàlisi és possible ací (59a-b)

- (59) a. Ha vingut la persona més llarga de cames del món
 b. Ha vingut la [_{Nⁿ} [_{Nⁿ} [_{Nⁿ} persona] més llarga] de cames] del món]
 c. ? Ha vingut la persona més llarga

En relació a la inacceptabilitat de (59c), és evident que no hi ha asintacticitat, ja que hi caben una infinitat d'adjectius. ¿Per què doncs és inacceptable? Jo diria que és per aquest fet: el català usa l'adjectiu *alt* quan es parla de l'extensió perpendicular de tota la persona, i l'adjectiu *llarg* quan es parla de qualsevol part de la persona. A causa d'aquesta particularitat lèxica, quan un emissor fa que l'adjectiu *llarg* modifiqui restrictivament o predicativament

siguen noms subordinats, vegeu (53e) i (53g)?²⁵

- (61) a. ? Aquesta camisa li ve gran massa
b. ? Aquesta camisa li ve gran extraordinàriament

En el cas d'adjectius com *massa*, podríem intentar explicar-ho per l'ordenació del SN (els especificadors abans que el nucli nominal) i el fet que els mateixos adjectius serveixen per quantificar el nombre dels noms i intensificar o difuminar les propietats semàntiques dels adjectius

- (62) a. Ha portat tantes coses que no sabem què mirar
b. És una casa tan gran que no sabem què mirar

Ara bé, aquesta explicació no valdria per a aquells adjectius que no poden modificar un nom restringit (els en *-ment*), excepte que hi hagués hagut una generalització: com que els adjectius sembla que tenen tan pocs modificadors, es situen tots davant, excepte que siga indistint prendre'ls com a modificadors de l'adjectiu o com a modificadors del nom que regeix l'adjectiu (*color blanc de neu*). Aquesta hipotètica regla potser té un avantatge. Quan un nom modifica un nom no subordinat és molt fàcil per al receptor saber quin és regent, ja que la preposició sempre va amb el subordinat²⁶, però quan un adjectiu modifica un altre adjectiu, ¿com pot saber el receptor quin modifica a quin, sobretot si tenen la mateixa forma?

²⁵ Caldria saber si hi ha excepcions i per què. Per exemple, l'adjectiu *més* té comportaments com els següents

- (i) Han portat moltes més coses
- (ii) Han portat moltes coses més
- (iii) En realitat, s'han emportat molt poques més coses
- (iv) En realitat, s'han emportat molt poques coses més
- (v) Han portat poques més coses
- (vi) Han portat poques coses més
- (vii) Han portat més poques coses

La raó deu ser que només a (vii) hi ha un SA ([S_A més [A poques]]), mentre que en els altres casos *més* modifica el nom ([més coses]), i aquest conjunt és modificat per un altre adjectiu o un sintagma adjectiu. La raó per la qual és *més* el constituent que pot passar a la dreta del nom, es pot comprendre relativament a partir de la lectura del punt dedicat als especificadors, §7.4.

²⁶ Quan el nom regent B també és subordinat (en relació a A), en català sembla que C més la "seua" preposició no pot passar a l'esquerra de la preposició de B, excepte que B no tinga preposició i siga l'objecte. Vegeu §7.3.2 per a més detalls.

- (63) a. Ho ha fet extraordinàriament malament
b. Ho ha fet molt poc malament
c. Ho ha fet [extraordinàriament [malament]]
d. Ho ha fet [molt [poc [malamanet]]]

És a dir, és necessari que hi haja un acord implícit entre els parlants d'una llengua per tal que quan el receptor senta una oració com les de (63a-b) sàpiga què és el nucli i què la perifèria. Aquesta possibilitat caldria tractar de verificar-la empíricament: veient si totes les llengües tenen regles d'ordre quan un adjectiu modifica un altre adjectiu. És veritat que aleshores hi hauria el problema de *color blau marí*, però aquest cas potser és únic en català²⁷.

Siga quina siga l'estructuració sintagmàtica de l'adjectiu, hi ha una cosa prou segura: que sintàcticament no necessita mai modificadors (i això siga quina siga la funció sintàctica que desenvolupe), diversament del nom, que necessita determinats modificadors en diverses funcions sintàctiques. La raó semàntica d'aquesta característica sintàctica és simple: en el cas que les línies fonamentals d'aquest punt siguen correctes, els únics modificadors que tindria l'adjectiu serien aquells que restringeixen el seu abast referencial, i no hi ha cap raó que jo sàpiga que exigeixca aquesta restricció. D'acord amb això, podem introduir aquesta definició

- (64) DEFINICIÓ 8. Els adjectius poden tenir modificadors que respecten la naturalesa sintàctica de l'adjectiu. Aquests modificadors són sempre opcionals des d'un punt de vista sintàctic. L'adjectiu només té un nivell de projecció, el qual implica semànticament 'restricció'.

²⁷ El recurs a expressions com *roig ataronjat* potser és més productiu, però aquestes expressions crec que no solen aplicar-se a qualsevol nom, sinó solament a *color*

(i) Portava una brusa d'un color roig ataronjat
(ii) ? Portava una brusa roja ataronjada

En relació a *blau marí*, la manca de concordança desaconsella l'anàlisi de

(iii) Portava una [[brusa blau] marí]

7.3.4. Un problema greu per a la teoria sintàctica

Fins ara he estat defensant que les preposicions són connectors, i no he parlat mai de la possibilitat que puguin tenir modificadors propis (i per tant que puguin estructurar un sintagma propi). Ara bé, ¿com hem d'analitzar aquesta oració que hem vist a §4.3.2?

(65) No et poses tan prop de mi

Al punt esmentat he comentat que aquesta preposició locativa es relacionava amb la distància, que és un concepte infinitament fraccionable. Ara podríem afegir-hi que el concepte relacional 'prop' no té tampoc límits, ja que no podem dir on comença la zona que es troba prop d'una cosa, i tampoc on s'acaba. Resulta per tant que el significat de *prop* (i de moltes més preposicions) comparteix les característiques semàntiques dels adjectius, i per tant sembla raonable que puguin tenir els mateixos modificadors que els adjectius (*més, molt, massa, etc.*). D'acord amb aquestes observacions semàntiques podríem propugnar que les preposicions poden estructurar-se sintagmàticament, de tal manera que (65) tindria aquesta estructura

(66) No et poses [tan [prop]] de mi

Ara bé, des d'un punt de vista sintàctic, jo diria que aquesta anàlisi és molt inquietant, ja que ¿quin sentit sintàctic té que una paraula la funció de la qual és permetre que els noms es puguin estructurar, pugui ser modificada? Jo no veig gens clar que l'anàlisi de (66) pugui quadrar amb les hipòtesis d'aquest treball. Podríem observar que no totes les preposicions locatives permeten construccions com les de (65); concretament, no veig que les mares de totes les preposicions locatives, *a, en, de* i *per*, permeten aquests modificadors. Aquest fet, però, deu ser un efecte del significat semàntic: l'estudi de les preposicions *a, en* i *de* (i una part dels usos de *per*) crec que demostraria que indiquen un punt exacte, i aquest concepte no admet la gradualitat. Tenim per tant que el problema no canvia.

Diga el que diga la realitat referencial de determinades preposicions (encara que al final cal explicar-ho), jo m'aferraria a la Sintaxi, i per tant rebutjaria que un adjectiu pugua modificar una preposició mentre no veja raons més clares. Si rebutgem aquesta possibilitat, hi ha una altra manera d'analitzar l'oració de (65)

(67) No et poses [tan [prop de mi]]

Segons aquesta proposta, el conjunt modificat per l'adjectiu seria una preposició més un SN, és a dir, un nom subordinat, i si un adjectiu pot modificar un altre adjectiu (que és equivalent per definició a [P+N]), ¿per què no hauria de poder modificar una preposició més un SN? Resulta per tant que la proposta sintàctica de (67) no altera les definicions sintàctiques que estem donant en aquest treball. Per una altra banda, aquesta proposta permet de començar a entendre un problema de continuïtat: el de les "oracions consecutives". Efectivament, a (68a-b) hi ha continuïtat²⁸, però a l'oració de (68c) no n'hi hauria segons l'anàlisi de (66) i (68d), però sí segons l'anàlisi de (67) i (68e)

- (68) a. Ha portat tantes coses boniques que no sabíem què mirar
b. Aquella casa era tan gran que no sabíem què mirar
c. S'ha posat tan prop del foc de la llar que s'ha cremat
d. S'ha posat [tan [prop]] del foc de la llar [que s'ha cremat]
e. S'ha posat [tan [prop del foc de la llar] que s'ha cremat]

Cal dir, però, que (68c) és radicalment diferent de (68a-b) (i (68b) és diferent de (68a)). Si tenim en compte que tot modificador nominal o adjectiu ha de ser o bé restrictiu o bé predicatiu segons el que hem vist fins ara, podem preguntar què modifica l'adjectiu *tan* a (67) i com ho modifica. Jo respondria que *tan* no hi és ni un modificador restrictiu ni un modificador predicatiu, sinó un modificador que s'acosta des d'un punt de vista sintàctic a un modificador que encara no hem tractat teòricament, "els adverbis del SV". És a dir, hi ha

²⁸ Segons l'anàlisi dels especificadors (que començarem de seguida), (68a) tindria un nom restringit amb l'estructura de (i), i un predicatiu d'aquest nom restringit

(i) [Nⁿ tantes [Nⁿ coses boniques]]

un bon paral·lelisme entre el funcionament sintàctic de *tan* a (67) i l'adjectiu de (69a)

- (69) a. Ha posat això excessivament davant de mi
- b. He vist un pit-roig tranquil·lament per un canyar
- c. Ha posat això tan excessivament davant de mi que m'ha fet botar

on l'oració de (69a) és un cas que ja hem vist a (109) de §3.4.2, el de (69b). La diferència entre les oracions de (69a-b) i la de (67c) és la qüestió de les "clàusules consecutives" (que també es poden donar a (69a-b), com veiem a (69c)), qüestió que no comprenc i que no tractaré en aquest treball.

És possible que les reflexions d'aquest punt ajuden a comprendre per què en català hi ha hagut el procés que hem descrit a §7.2.5 (nominalització de certes preposicions), concretament el primer pas (que és el més difícil d'explicar). Efectivament, encara que l'explicació de (67) siga la correcta sintàcticament, l'estructura superficial i les particularitats semàntiques (l'adjectiu al costat d'una preposició el significat de la qual admet la intensificació i la dilució pròpia de les referències dels adjectius), podrien haver fet pensar que la preposició era un adjectiu, i com que un adjectiu no pot trobar-se modificat per un SN sense una preposició, els parlants haurien triat la restrictiva *de* (no és prop de qualsevol lloc, entitat o àmbit humà, sinó del que indica el SN). Diguem finalment que aquest procés no ha de ser local del català, car també existeix en una llengua relativament distinta com l'anglès (*out of*) i el procés ja devia existir en llatí, ja que a partir de la preposició *inter* van formar l'adjectiu *interior* a través d'un sufix que s'aplicava als adjectius (*minus-minor*, etc.).

En relació a la preposició, podríem proposar que no admet estructuració sintagmàtica

- (70) DEFINICIÓ 9. Les conjuncions no admeten estructuració sintagmàtica, i per tant la seua funció sintàctica es redueix a connectar noms.

Jo trobe desitjable aquesta definició, però hi ha una construcció que la

problematitza molt, la que podem veure en (71a), on no solament hi ha dues preposicions (no tinc en compte la problemàtica de *des de*), sinó que sembla indubtable que la preposició més interna, *lluny* , té un modificador adjectiu (*(molt) més*)

- (71) a. Ha vingut a peu des de (molt) més lluny d'Elx
b. La persona de prop de la porta és mon pare
c. The man near the door is my father

Davant d'aquest problema només sé dir que caldria estudiar-lo en detall, i que potser caldria considerar que l'aparició de la preposició *de* darrere de moltes preposicions no és un fet més o menys superficial i erroni (que és el que he vingut a dir), sinó un procés evolutiu transcategoritzador (de preposició a adjectiu) que podria canviar notablement l'estructura sintàctica. Possiblement el poble té raó (com sempre). Per una altra banda, admetre l'adjectivització de certes preposicions explicaria que certs modificadors restrictius porten tres preposicions (71b), cosa que viola la definició 3 (No és possible que entre un nom regent i un nom regit restrictiu hi haja més d'una preposició, car el valor lingüístic únic de les preposicions en aquest nivell és 'restricció'). Observem que en la mesura que l'anglès encara no necessita la preposició *of* (71c), implica que l'adjectivització de preposicions es troba més endarrerida en anglès que en català.

No desenvoluparé la hipòtesi de l'adjectivització de preposicions pel fet que ens portaria a introduir els especificadors en l'adjectiu (cosa que no faré) i a complicar notablement l'estructuració sintagmàtica de l'adjectiu (i la teoria de les relacions sintàctiques entre els noms, no cal dir-ho). M'afanye a aclarir que aquesta negativa no descansa en raons teòriques sinó pràctiques: simplificar aquest treball. Des d'un punt de vista teòric, l'adjectivització de certes preposicions no comporta una redefinició de les categories, sinó només augmentar el poder expansiu dels adjectius. Des d'aquest punt de vista, és bo (i fins necessari) que abans de tractar d'analitzar un procés transformatiu que sembla que està realitzant-se encara, tinguem les idees clares sobre el model precedent. En relació a l'oració de (68c), tindria una estructura com la de (72) vista des l'adjectivització de la preposició

(72) S'ha posat [SA tan [A' prop *del foc de la llar*]] que s'ha cremat

on el modificador subratllat seria un restrictiu de l'adjectiu, *tan* seria l'especificador d'A' (semànticament un intensificador), i l'oració consecutiva no sé què seria ni on es trobaria.

7.4. INTRODUCCIÓ ALS ESPECIFICADORS

7.4.1. Introducció

La introducció d'aquest concepte en el Generativisme es dona a Chomsky (1970) (vegeu §3.1.2 i §3.1.3). Posteriorment Jackendoff (1977) en va fer una crítica forta (vegeu §4.1.4), però tothom ha seguit usant aquesta etiqueta vaga (especificadors a l'esquerra del nucli i complements a la dreta) que provoca confusions entre els conceptes "categoria" i "funció" (vegeu per exemple la n.56 de §3.4.1) i que no podem delimitar perquè no l'hem definida. No resumiré en aquests punts tots els problemes que hem vist en aquest treball, sinó que em limitaré a tractar de delimitar d'una manera general l'abast d'aquest concepte, a tractar alguns aspectes d'ordre dels constituents implicats per aquest concepte, i a veure alguns problemes que hi ha.

Parlant de les llengües "no configuracionals", Stowell (1981) dona un exemple d'una llengua relacionada amb el japonés, l'okinawan, que fa pensar que el concepte que tractem no existeix en aquesta llengua

(73) a. [unu] [mi:cinu] [aka-hiyosinu cico:ru] hon (p.76 (9))

el tres roig-coberta portant llibre

Els tres llibres que tenen cobertes roges

b. [unu] [aka-hiyosinu cico:ru] [mi:cinu] hon

c. [mi:cinu] [aka-hiyosinu cico:ru] [unu] hon

d. [aka-hiyosinu cico:ru] [unu] [mi:cinu] hon

La consulta de Greenberg (1963: 86-87) fa pensar que potser és veritat que no totes les llengües tenen especificadors, però el que veurem en aquest punt i el següent porta més aviat a negar aquesta possibilitat. Però ¿què vol dir *especificador*? No crec que siga arriscat dir que de la mateixa manera que el verb és el responsable del concepte “complement” (no debades els lexemes verbals són els més necessitats de “complementar-se” si volem entendre’ls), el responsable del concepte “especificador” és el nom (no debades els lexemes nominals *necessiten especificar-se* en general per funcionar com a noms –cosa que començarem a tractar en el pròxim punt). Posteriorment, seguint la tendència transcategoritzadora, ho hem generalitzat: “complements” i “especificadors” per a totes les categories. Abans d’intentar aclarir què vol dir “especificador” segons aquest treball, veurem algunes informacions de Greenberg (1963), que són ben interessants.

La primera cosa que trobe interessant és que aquest autor intenta estudiar l’ordre dels demostratius, numerals i «uns altres quantificadors (com ara “alguns”, “tots”)» a partir de «l’adjectiu descriptiu [=restrictiu]» (p.86). ¿Què pot explicar el comportament de Greenberg?, ¿per què aquest autor relaciona els especificadors amb els adjectius restrictius però no amb els noms subordinats restrictius? Intentar contestar aquesta pregunta en detall portaria a un nivell d’anàlisi a què no puc arribar amb les dades que tinc²⁹, però sí que es pot observar que hi ha una pista ben senzilla: l’ordre dels “demostratius, numerals i quantificadors com *algú*, *tot*, i *adjectius possessius i interrogatius*” depèn en primera instància dels adjectius restrictius (i no dels noms subordinats restrictius) perquè segons aquest treball tots pertanyen a la mateixa categoria, *l’adjectiva*.

La relació entre la posició dels adjectius restrictius i els especificadors (tots dos a l’esquerra del nom o a la dreta) és forta, però tenen moltes

²⁹ Concretament es tractaria de fer una hipòtesi evolutiva que explique totes les combinacions que hi ha sobre els noms subordinats restrictius, els adjectius restrictius i els especificadors.

excepcions, les quals, tanmateix, són ben interessants segons la meua opinió. Segons Greenberg, si els adjectius restrictius apareixen a l'esquerra del nom (A+N), aleshores no hi ha cap llengua que tinga els especificadors que estem tractant a la dreta del nom (N+demonstratiu per exemple; universal núm. 18), però si els adjectius restrictius van a la dreta del nom (N+A), aleshores pràcticament hi ha tantes llengües que tenen les unitats que estem tractant a la dreta del nom (N+demonstratiu) com a l'esquerra (demonstratiu+N) (p. 86, taula núm. 6). Vet ací les seues paraules

(74) The position of demonstratives and numerals is related to that of descriptive adjectives in individual languages. However, these items show a marked tendency to precede even when the descriptive adjective follows. On the other hand, when the descriptive adjective precedes, then the demonstratives and numerals virtually always precede the noun likewise...

Other quantifiers (e.g., 'some', 'all') and interrogative and possessive adjectives show this same tendency to precede the noun (p.86)

Greenberg també dóna informació sobre l'ordre d'aquests constituents: si es troben a l'esquerra del nom, l'ordre és «sempre» el de (75a), i si es troben tots a la dreta, l'ordre «preferent» és el de (75b), això és just el contrari (universal núm. 20)

- (75) a. Demonstratiu + numerals + adjectius restrictius + nom
b. Nom + adjectius restrictius + numerals + demostratiu

Vet ací les seues paraules

(76) The order within the noun phrase is subject to powerful constraints. When any or all of the three types of qualifiers precede the noun, the order among them is always the same: demonstrative, numeral, and adjective, as in English, 'these five houses',
When any or all follow, the favorite order is the exact opposite: noun, adjective, numeral, demonstrative.

¿De què depenen tots aquests factors d'ordre? Això és el que intentarem veure ara alhora que intentarem delimitar el concepte "especificador", encara que vull dir d'entrada que aquesta delimitació no serà sintàctica sinó semàntica, car segons aquest treball el concepte "especificador" no és un factor que intervé en l'estructuració sintagmàtica (i per tant no determina cap nivell sintàctic de l'oració), sinó solament un factor semàntic que determina alguns aspectes de l'ordre dels modificadors restrictius. Tanmateix, a pesar d'això l'inclouré en l'estructuració sintagmàtica, cosa que no és contradictòria si partim de la concepció que cal donar una estructuració sintagmàtica on no intervinguen factors semàntics (excepte que pertanyen a la Sintaxi per definició: l'oposició \pm restrictiu), però que aquest esquema sintàctic s'ha de completar amb informació extrasintàctica que regule les classes semàntiques de modificadors que hi ha a cada nivell sintàctic i quin ordre hi ha entre aquestes classes semàntiques. Si en la proposta que faré només hi haurà un concepte extrasintàctic, *especificador*, és per la senzilla raó que no he pogut deduir amb seguretat cap altre factor general que determine l'ordre dels diversos nivells sintàctics (vegeu les observacions de §7.2.6 en relació als predicatius i els restrictius).

7.4.2. Delimitació semàntica del concepte *especificadors*

En realitat, la delimitació d'aquest concepte ja l'hem feta a §7.2.6, i ara ho resumiré afegint algun matís. Abans de predicar sobre un nom concret, hem de precisar si la predicació que farem afecta tota la referència que pot denotar aquest nom o només una part; també podem, opcionalment, indicar si aquesta part és coneguda pel receptor a través dels determinants. Ara bé, com que els objectes referencials dels lexemes nominals no solament tenen (necessàriament) propietats semàntiques compartides, sinó que també en poden tenir de diferencials o privatives, la precisió sobre la referència té dos vessants: aquell que assenyalava les propietats particulars dels objectes sobre els quals predicarem (=adjectius i noms subordinats restrictius) i aquell que

no assenyalen propietats particulars (=especificadors)³⁰. La precisió del nombre d'objectes o quantitat de l'objecte sobre la qual predicarem és obligatòria; la determinació (que sempre implica una quantificació) és opcional, i la precisió d'una o més d'una de les característiques privatives d'aquest objecte o part de l'objecte (si en té) també és opcional. En poques paraules: *especificadors* són aquells lexemes adjectius que no indiquen propietats particulars de la referència sobre la qual estem parlant, sinó solament propietats de quantitat (i opcionalment de determinació); per exemple, la propietat 'blanc' no és aplicable a tot pitxer, però la propietat 'dos' és aplicable a qualsevol parell de pitxers. Aquestes característiques ens permeten d'entendre per què hi ha determinats adjectius que segons que es troben en el "nivell" dels especificadors o no tenen significats diferents; per exemple, els dos parells d'oracions de (77) no signifiquen el mateix

- (77) a. Han vingut diverses persones
b. Han vingut persones (molt) diverses
c. Hi ha determinats adjectius que poden tenir significats semblants:
un, qualsevol, tot
d. Hi ha noms més determinats semànticament (*clavell*) i noms menys determinats (*flor*)

A (77a), el fet que l'adjectiu *diverses* es trobe en el nivell dels especificadors provoca que la modificació semàntica sobre *persones* siga només de nombre: pluralitat de persones; ara bé, (77a) no diu res sobre les característiques particulars d'aquestes persones. A (77b), en canvi, l'adjectiu informa sobre les característiques de les persones: no eren persones idèntiques sinó (molt) diferents entre elles. Observem finalment que hem

³⁰ Com que els especificadors que estem tractant també són adjectius restrictius, per evitar confusions usaré l'etiqueta tradicional "adjectius qualificatius" per referir-me als adjectius restrictius que assenyalen propietats semàntiques privatives o particulars de la referència sobre la qual predicarem, en oposició a "especificadors", que indicaran aquells adjectius que no assenyalen propietats particulars d'aquesta referència, sinó solament propietats de quantitat (i determinació). Per una altra banda, com que la mateixa funció semàntica que fan els "adjectius qualificatius" també la poden fer noms subordinats (*casa de fang*), quan s'escaiga també usaré l'etiqueta "restrictius qualificatius" per incloure els adjectius i els noms subordinats en un sol grup.

introduït el concepte *especificador* no d'una manera genèrica (referida a tots els noms siga quina siga la seua funció sintàctica), sinó en relació al subjecte, ja que no és clar que la quantificació siga obligatòria en totes les funcions sintàctiques del nom (vegeu §7.4.4).

Si partim de les observacions que porten a concloure que l'ordre no marcat és nucli + perifèria, en la mesura que els restrictius depenen del nom de partida, haurem de deduir que l'ordre no marcat de la informació que dóna Greenberg és la de (75b: nom + adjectius qualificatius + especificadors). És a dir, és com si el procés psicològic de l'emissor fos aquest: vaig a predicar sobre el lexema *taula*, però la imatge que tu, receptor, t'has de fer, no és la genèrica, aquella que respon a la definició semàntica de *taula*, sinó que aquesta imatge la precisaràs amb aquestes propietats particulars que et diré a través d'adjectius i noms subordinats; per una altra banda, la predicació afectarà la part que et diré de les referències ja precisades del lexema *taula*. Resultaria per tant que el nostre pensament elabora primer (com a mínim com a tendència) les propietats privatives i després les generals (=quantificació, i opcionalment determinació). En realitat això no deu ser una tendència, sinó possiblement una regla. Comentant una oració rara de §4.3.3, (103: *La comesa de l'editor consisteix a posar a disposició d'un nombre d'usuaris potencials (,) que poden tenir interessos molt variats, un missatge escrit en disposició de ser descodificat...*) hem vist que hi havia una gran interrelació entre els restrictius qualificatius i els especificadors en el sentit que els qualificatius poden determinar els especificadors. Posem-ne un altre exemple; si una persona elabora l'oració

(78) L'any que ve farà molt de fred

sembla evident que el modificador restrictiu *que ve* determina la tria de l'article (o del demostratiu *aquest*), ja que en relació al temps en què es troben l'emissor i el receptor, *any que ve* implica un any determinat (i com que és el més pròxim de l'any en què es troben l'emissor i el receptor, si l'emissor usa un demostratiu triarà el que indica més proximitat, *aquest*). En el cas que aquestes observacions siguin correctes, caldria investigar quines

condicions hi ha en les llengües que no tenen per què situar els especificadors en un nivell més perifèric que els restrictius qualificatius (si és que aquestes llengües existeixen³¹).

Vegem un altre aspecte interessant de la informació de Greenberg. ¿Per què en les regles de Greenberg els demostratius són més perifèrics que els numerals? Jo diria que la resposta és molt simple: perquè tota determinació (tant si la fem amb un demostratiu com amb un article) implica una quantificació, però una quantificació no implica una determinació. A causa d'això, si un lexema nominal té un (o més) adjectiu quantificador i un adjectiu determinant, el determinant serà més perifèric. Hi ha quantificadors que exclouen l'ús de determinants, però això l'únic que vol dir d'entrada és que els determinants es poden relacionar amb un subconjunt dels quantificadors.

Quan els adjectius restrictius (els qualificatius i els especificadors) es troben a l'esquerra del nom, l'ordre és just l'invers: demostratius + numerals + adjectius qualificatius + nom. Jo diria que això no és una casualitat, i proposaria per explicar aquest ordre aquestes regles de moviment

- (79) a. [[[[N] adjectius particulars] numerals] demostratius]
b. [demostratius [[[N] adjectius particulars] numerals]]
c. [demostratius [numerals [[N] adjectius particulars]]]
d. [demostratius [numerals [adjectius particulars [N]]]]

Aquests hipotètics processos de moviment no me'ls acabe d'inventar, sinó que són el resultat de fer hipòtesis d'ordre al si dels predicatius, veure quines possibilitats combinatòries hi ha, quines són acceptables lingüísticament i com es podrien explicar ordenadament. No puc allargar-m'hi, però en donaré un exemple. Suposem que arribem a la conclusió que el posicional

³¹ Més amunt, a (73) hem vist uns exemples que fan pensar que l'okinawan vulnera aquesta hipotètica regla, però abans de traure conclusions definitives caldria estudiar aquesta llengua, veure quin és l'ordre no marcat i saber com i per què poden canviar aquest ordre. Per exemple, observem que el primer ordre que hi ha a (73) és precisament el que s'ajusta a l'ordre que dona Greenberg (demostratius+numerals+restrictius qualificatius+nom). Per una altra banda, no solament cal saber dades sincròniques, sinó també diacròniques: saber a quin estadi evolutiu correspon l'ordre no marcat d'una llengua concreta en un moment donat.

de (80a) forma un constituent d'ordre no marcat segons (80b)³². I bé, de les moltes dotzenes de possibilitats combinatòries que hi ha, només una part petita és acceptable (cadascuna de les quals necessita un context comunicatiu adequat que no em pare a reconstruir); transcripció diverses possibilitats de les acceptables i un parell de les inacceptables

- (80) a. He vist un esparver en aquella muntanya a la vora d'un bosquet de teixos dalt del pi més alt
- b. He vist un esparver [en aquella muntanya [a la vora d'un bosquet de teixos [dalt del pi més alt]]]
- c. He vist un esparver [∅ [a la vora d'un bosquet de teixos [dalt del pi més alt]] en aquella muntanya]
- d. He vist [en aquella muntanya] un esparver [∅ [a la vora d'un bosquet de teixos [dalt del pi més alt]]]
- e. El Pere, [en aquella muntanya] ha vist un esparver [∅ [a la vora d'un bosquet de teixos [dalt del pi més alt]]]
- f. [En aquella muntanya] el Pere ha vist un esparver [∅ [a la vora d'un bosquet de teixos [dalt del pi més alt]]]
- g. El Pere ha vist [en aquella muntanya] un esparver [∅ [∅ [dalt del pi més alt] a la vora d'un bosquet]]
- h. ? El Pere ha vist un esparver [∅ [a la vora d'un bosquet de teixos [en aquella muntanya] [dalt del pi més alt]]]
- i. ? El Pere ha vist [a la vora d'un bosquet de teixos] un esparver [en aquella muntanya [∅ [dalt del pi més alt]]]

A (80c) veiem que el posicional que conté referencialment els altres dos pot situar-se a la dreta del seu hipotètic constituent per remarcar la rematicitat d'aquest posicional. També pot situar-se a l'esquerra de l'objecte (del qual és un predicatiu –o una part del predicatiu posicional) (80d), a l'esquerra del verb (80e) i a l'esquerra del subjecte (80f); totes aquestes possibilitats assenyalarien diferents graus de tematicitat: com més cap a l'esquerra, més temàtic. Si *en la muntanya* és més o menys temàtic, aleshores el segon posicional pot esdevenir remàtic (80g), i el lector pot continuar fent combinacions seguint els moviments de (80d-f), els quals donaran resultats

³² Que la naturalesa d'aquest constituent siga sintàctica o no, això ara no ens interessa.

acceptables sempre que *a la vora d'un bosquet de teixos* no aparega més a l'esquerra de *en la muntanya*. Ara bé, el que no podem fer és posar el posicional més englobador entre els altres dos (80h), cosa que violaria l'estructura proposada a (80b), ni, com ja hem dit, tematitzar el segon posicional, *a la vora d'un bosquet de teixos*, però no el primer (80i), o tematitzar més el segon posicional que el primer.

Aquestes propietats de moviment crec que ens permeten expressar aquesta sospita: dins de cada nivell sintàctic les regles de moviment es regeixen per regles extrasintàctiques a descobrir, però quan se n'ixen del seu constituent sintàctic (si tenen aquesta propietat, és clar), han de respectar extraordinàriament l'estructura sintàctica, de tal manera que les excepcions deuen ser escasses (cf. *l'elecció com a president d'en Pujol*). Ben mirat, aquesta sospita és molt lògica: siga quin siga l'ordre superficial, el receptor ha de poder reconstruir l'ordre sintàctic per saber què modifica a què.

La informació de Greenberg té un altre aspecte molt interessant: que moltes (aproximadament la meitat) de les llengües que tenen a la dreta del nom els adjectius qualificatius; tenen els especificadors a l'esquerra (especificadors + nom + adjectius qualificatius). Per interpretar aquesta dada cal partir de l'evolució del llenguatge, cosa que ja he dit que no puc afrontar amb les dades que tinc. Sí que voldria fer, però, una hipòtesi de treball: els moviments diacrònics al si del nivell sintàctic restrictiu començarien per traslladar a l'esquerra del nom els restrictius nominals per tal que el cas es trobàs entre regit i regent (81a; una part de les llengües casuals); tinc en compte que els adjectius qualificatius no deuen ser de formació primerenca, car encara hi ha llengües que tenen poquíssims adjectius qualificatius segons Dixon (1977)

- (81) a. [nom subordinat + cas] + nom regent + especificadors
- b. [restrictius + nom] + predicatius
- c. [especificadors + adjectius qualificatius] + nom +
 [noms subordinats preposicionals]

- d. [[especificadors + adjectius qualificatius] + nom +
[P + N restrictius]] + [P +N predicatius]
- e. [modificadors de quantitat + nom + modificadors qualificatius] +
predicatius

El trasllat a l'esquerra del nom acabaria arrossegant els especificadors i els adjectius qualificatius, de manera que els restrictius apareixen abans que el nucli absolut, i els predicatius després (81b; una part de les llengües casuals). L'aparició de les "preposicions" reestructura (81b) en el sentit que els noms subordinats passen a la dreta del nom (81c), amb la qual cosa les preposicions apareixen sempre entre els noms connectats (81d; estadi de l'anglès). Posteriorment es traslladarien a la dreta del nom els adjectius qualificatius pel fet que fan la mateixa funció semàntica que els noms subordinats restrictius, descriure propietats semàntiques privatives o qualificatives (81e; estadi de les llengües romàniques en general –el romanés, amb l'article posposat al nom, s'escapa d'aquest model).

Si aquesta hipòtesi es pogués corroborar empíricament (i precisar teòricament), ens podríem plantejar aquesta pregunta: el següent pas de llengües com les romàniques, ¿és traslladar els especificadors a la dreta del nom (amb la qual cosa es tancaria un cercle evolutiu –excepte que hi hauria "preposicions" en compte de casos i un problema greu que veurem més avant, §7.4.6)? Aquesta pregunta podria tenir una resposta empírica: si hi ha llengües "preposicionals" que tenen els especificadors a la dreta del nom, aleshores podríem pensar que la tendència de llengües com les romàniques és a traslladar els especificadors a la dreta del nom (encara que aquest procés pot durar segles i segles, sobretot en molts pobles actuals no dominats nacionalment, on la normativa –en general sempre conservadora– té tanta força a causa dels mitjans de comunicació). De fet, és possible que ja hi haja símptomes d'aquest procés en la llengua catalana.

No sé si podríem justificar per alguna raó concreta construccions com les de (82a-c), on sembla evident que *qualsevol* no assenyala cap propietat particular de *dia* . Diguem de passada que el quantificador *més* ha d'aparéixer *obligatòriament* a la dreta quan el nucli absolut no té

qualificatius i hi ha especificadors com els numerals o *alguns*. Més difícils de justificar deuen ser construccions com les de (81d-e), on l'especificador es troba (cal remarcar-ho) a la dreta d'un qualificatiu

- (82) a. Vine un dia qualsevol
b. Varen prendre la decisió d'anar al Delta, decisió (aquesta) que va agradar a tots
c. Posem-ne alguns exemples més
d. Han vingut persones prou
e. Hi han [forns d'estos] molts

Com que hi ha moltes possibilitats que el lector catalanoparlant tendeixca a rebutjar (82d-e), les contextualitzaré. Aquestes oracions són oracions reals que han dit dues persones de l'Horta-Sud (Silla i Torrent respectivament, dos pobles molt poc comunicats) d'edat avançada (cap a 65 anys) i no alfabetitzades. Per si algú pretén buscar influències forànies (cosa a què tendim molt –per raons comprensibles però no sempre justificades), diré que una d'aquestes persones amb prou feines sap balbotejar el castellà, i per tant usa ben normalment el clíctic *en*, que és el recurs previsible per expressar la rematicitat que hi ha a (82d-e)

- (83) a. N'han vingut prou, de persones
b. (De) forns d'aquests, n'hi ha molts

Dues matisacions més. La primera és que en la pronúncia de (82d-e) no hi hagué ni pauses ni vacil·lacions, i per tant jo no hi buscava errors del parlant (de fet, he sentit més construccions com aquestes). I la segona és una anècdota que trobe interessant. Al cap d'una bona estona d'haver sentit (82e) vaig preguntar a un parlant jove (trenta anys) i alfabetitzat que havia sentit també aquesta oració, si trobava alguna cosa anòmala en l'oració de (82e) (contextualitzant prèviament la pregunta per intentar que el parlant no la trobàs estranya). La resposta va ser aquesta: això no es pot dir en català. Resulta per tant que el parlant jove havia sentit l'oració de (82e) i l'havia interpretada adequadament, però a nivell conscient o metalingüístic no acceptava aquesta construcció; més encara: no recordava que l'havien dita

davant d'ell (i que no l'havia trobada estranya, car si hagués estat així l'hauria recordada), encara que aquest "oblit" era previsible: les coses de què no som conscients és com si no existissin, encara que les hàgem palpades. Eixint-nos-en del català, l'adjectiu castellà corresponent al català *prou*, *suficiente*, pot anar també darrere del nom si no vaig errat (i crec que amb molta més freqüència que en català, potser perquè el castellà no disposa del clític *en*). Encara que possiblement no té res a veure amb les dades anteriors, caldria estudiar el fet que l'adjectiu anglés corresponent, *enough*, vaja obligatòriament darrere de l'adjectiu (però no del nom).

Mentre no es precisin empíricament les dades observades per Greenberg i s'expliquen les excepcions que hi haja, no podem parlar de regles generals al si dels restrictius, però basant-nos en les dades de Greenberg i els raonaments que hem fet, sí que podríem donar una *tendència*

(84) TENDÈNCIA 1. Dins del nivell sintàctic de la restricció, hi ha la tendència a elaborar primer els modificadors nominals i adjectius que indiquen propietats particulars de la referència del nom que estem descrivint, i després els modificadors adjectius que indiquen quantificació.

7.4.3. Introducció de simbologia.

En la mesura que l'oració no és res més que una projecció del nom segons aquest treball, el símbol "O" hauria de ser "SN". Per una altra banda, com que a l'oració hi ha cinc nivells sintàctics segons aquest treball, cada nivell es podria representar per "N+superíndex"; usar els apòstrofs com a superíndexs no seria adequat per la dificultat de llegir-los (N'''''), i en el Generativisme hi ha un rebuig prou fort dels superíndexs numerals (N⁵), potser per la incomoditat tipogràfica. A causa d'això, i amb la finalitat de respectar tant com podré la tradició generativista, propose aquests símbols. "SN" indicarà un nom més el nivell sintàctic de la restricció; basant-me en la tendència 1, dividiré el nivell sintàctic de la restricció en dos nivells

semàntics; "N" "indicarà el nucli absolut més els restrictius qualificatius, i SN els anteriors més els especificadors. Quan hi haja predicatius però no verb, ho representaré com a "o.r.", *oració reduïda* (que prenc de l'adaptació castellana de *small clause*) per raons que veurem més avant. El nivell següent, predicatius i verb, el representaré com a "O", i el darrer com a "O' ". En resum: és una simbologia que s'aparta molt poc de l'ús generativista. Els símbols O i O' poden crear confusions, ja que O es podria interpretar com a oració (*i de fet ho és*). La forma d'intentar resoldre aquesta contradicció serà a través de l'opcionalitat: la projecció O' és opcional (de fet, la majoria d'oracions no tenen aquesta projecció), però no és opcional SN ni O en el cas del nucli absolut d'una oració, per la qual cosa O ja és una oració.

Vet ací un exemple pràctic en relació a la part que ja hem tractat, el qual ens aprofitarà per fer algunes matisacions imprescindibles

- (85) a. Emporta't [SN aquestes [SN dues [N cartes]]]
 b. Envia aquests deu sacs plens de farina al forn
 c. Envia [SN aquestes [SN deu [N' [N' [N sacs] plens] de farina]]
 al forn
 d. Envia [o.r. [SN aquestes deu sacs plens de de farina] al forn]

En aquesta representació cal notar que un especificador fa passar del nivell sintàctic N (nucli absolut) al nivell sintàctic SN, independentment que hi haja restrictius qualificatius (85b) o no (85a). Si hi ha diversos especificadors, com a (85a), cada especificador ha de portar el signe SN, ja que tots pertanyen a la mateixa projecció sintàctica. Aquesta convenció (que parteix de Jackendoff (1977)³³), implica que la qüestió fonamental no és saber què modifiquen els modificadors, sinó a quin nivell sintàctic pertanyen; la qüestió de saber què modifica un constituent d'un nivell sintàctic és sempre relativa: depèn dels modificadors que hi haja; a (85a) *dues* modifica *cartes* (=N) perquè és el primer especificador, i *aquestes* modifica *dues cartes* (=SN) perquè és el segon especificador (i el mateix passaria si n'hi hagués més), però la primera qüestió crucial és que tots dos pertanyen a la part necessària

³³ Vegeu la n. 32 de §4.3.5 i la referència que hi ha en relació a una altra proposta (SX pot ser modificador de Y' i pertànyer a la projecció X').

de la restricció (aspecte que hem introduït en el punt anterior i reprendrem en el següent). En relació als restrictius qualificatius i l'alternança N / N', cal dir que aquesta alternança no té significat sintàctic pel fet que N' no és un símbol sintàctic, i per tant és indistint sintàcticament que els especificadors modifiquen un N o un N'; la causa d'aquesta propietat és que els restrictius qualificatius són opcionals sintàcticament (qüestió que tractarem conjuntament amb l'obligatorietat dels especificadors). Semànticament, *ple* i *farina* tenen les mateixes propietats que els especificadors: la qüestió de saber què modifiquen és relativa i secundària, i la qüestió fonamental és que pertanyen al nivell semàntic qualificatiu del nivell sintàctic de la restricció³⁴.

7.4.4. Sobre l'obligatorietat dels especificadors i l'estructuració sintagmàtica dels seus membres

He comentat un parell de vegades que quan hem de predicar sobre un nom és obligatori especificar sobre quina part de la referència predicarem, mentre que és opcional donar trets particulars de la part de la referència sobre la qual predicarem. Ara bé, hi ha vegades que no hi ha cap especificador

- (86) a. Has de portar taronges
 b. La tela es talla amb tisores, però la llenya amb destrat
 c. –¿Surt / hi ha cotxe avui? –Sí que en surt / n'hi ha
 (Solà (1972 v.II p.18 (29)))
 d. –¿Ja heu trobat comprador / llana? –Ja n'hem trobat (ídem (29))
 e. He menjat pa amb mel

³⁴ El fet que estiga posant l'èmfasi en el nivell sintàctic no implica que l'ordre que hi haja en cada nivell sintàctic no tinga importància. De fet, l'ordre pot variar la interpretació semàntica supralèxica. Per exemple, és indistint dir (i) o (ii), però no (iii) o (iv), o (v) o (vi) en el supòsit que hi haja condicions comunicatives neutres

- (i) Ha passat per ací en bicicleta
 (ii) Ha passat en bicicleta per ací
 (iii) Ha transformat [o.r. [o.r. [SN cent grams d'arena] en una proveta] en aquesta ampolla]
 (iv) Ha transformat [o.r. [o.r. [SN cent grams d'arena] en aquesta ampolla] en una proveta]
 (v) He pensat en una barca en un castell
 (vi) He pesant en un castell en una barca

No és gens novedós dir que en aquests casos hi ha una quantificació indeterminada. Per exemple, aquesta hipòtesi la defensa Solà (1972) o Contreras (1986). El primer, parlant sobre el clític *en*, diu que el nucli nominal ha d'estar afectat

(87) explícitament o *implícitament* (en aquest últim cas –implícitament– hi ha aproximació de les categories [=trets semàntics] «quantitatiu», «indefinit», «indeterminat»...) per una de les següents paraules quantitatives-indefinides [=no determinants]: *quant, tant, més..., massa...* » (v.II p.19; subratllat meu)

És a dir, quan un nom no té especificador (*i funciona com a nom*), cal sobreentendre que hi ha un especificador buit que indica 'quantitat indeterminada'.

La qüestió més delicada és saber si aquesta obligatorietat és extensible a tots els noms d'una oració, o només és obligatòria en el cas del nucli absolut de l'oració (86c) i de tots els predicatius (tant si depenen del subjecte –(86a-b) i (86d)– com si no –(86e)). Concretament, en la interpretació dels noms que es troben en el nivell sintàctic de la restricció i que no tenen especificadors, ¿necessitem sobreentendre una 'quantitat indeterminada'? El fet que a (88a)

- (88) a. Porta la [_N' cadira de fusta]
b. Al servei militar ningú no es fa *home*; si de cas s'hi aprén a beure i a fumar
c. Ja ha vingut [_{SN} tothom]
d. Han vingut deu persones. Això és, ha vingut [_{SN} tothom que havia de venir]

hi haja implicada una certa quantitat de fusta ens podria fer pensar que sí que és necessari interpretar una quantitat indeterminada. Tanmateix, jo no ho veig clar. Per exemple, davant de (86a) el receptor pot preguntar "¿Quantes taronges?", però davant de (88a) no podem dir "La cadira, ¿de

quanta fusta?”, sinó si de cas “La cadira, ¿de quina fusta?”; a (88a) sembla que *fusta* solament admet qualificatius (*cadira de fusta de faig*) i determinants (*les cadires d'aquesta fusta de faig són molt boniques*), però no quantificadors. Ara bé, el que sí que és clar és que si un nom es troba en el nivell predicatiu i no hi ha cap especificador ni explícitament ni implícitament, aleshores funciona com a adjectiu (88b) (i per això no necessita cap preposició per modificar el seu nucli). Per una altra banda, en la mesura que els especificadors han d'especificar quina part de la referència es veu afectada per la predicació, si hi ha noms el significat semàntic dels quals implica tota la referència, no és possible que aquests noms tinguin especificadors, i haurem de representar tals noms com a SNs. Aquesta particularitat es materialitza en català en el cas de *tothom* (88c). Notem que en la mesura que *tothom* només “té incorporat” un especificador que implica la totalitat, podrà tenir restrictius qualificatius (88d).

Si el nivell inferior al dels modificadors predicatius (això és el nivell dels restrictius) no és clar, encara més fosc pot ser el nivell superior (el dels “adverbis del SV”), com veiem a (89a)

(89) a. Ve de costat

b. Ho ha fet sense vacil·lacions

encara que a (89b) sí que són possibles els especificadors. En aquestes condicions, només puc veure que el nucli d'una oració i els noms que funcionen com a predicatius necessiten tenir especificadors. Potser la forma d'entendre (i solucionar teòricament) aquest problema és tenir en compte que la funció bàsica del llenguatge és la predicació, la qual comporta relacionar un objecte o entitat o bé amb més objectes o entitats, o bé amb propietats indelimitades que afecten la referència del nom nuclear. Com que en aquest nivell és imprescindible que tant el nom nuclear com els noms predicatius tinguin una frontera adquirida a través dels especificadors, s'entendria que un nom sense especificador funcione com a adjectiu. Per una altra banda, en la mesura que en el nivell de la restricció les relacions referencials que hi ha entre els objectes o entitats esdevenen lingüísticament secundàries (i per això hi ha en general una sola preposició), potser en

aquest nivell els especificadors esdevenen opcionals, de manera que hi hauria una aproximació semàntica (no sintàctica³⁵) entre la categoria nominal i la categoria adjectiva, cosa que també podria ajudar a explicar que una relació locativa (90a) es pugui expressar no solament a través d'un nom subordinat (90b), cosa previsible, sinó també a través d'un adjectiu (90c) (vegeu més amunt (39a) de §7.3.1)

- (90) a. La casa *que es troba en el cantó* té tres-cents anys
- b. La casa *del cantó* té tres-cents anys
- c. La casa *cantonera* té tres-cents anys
- d. Ha deixat el quadre en un estat perfecte

Ignore quin abast lèxic té aquest fenomen, i si realment pot ser interessant, car ja hem comentat que en el món abstracte la barrera entre els locatius i els "modals" sembla que s'esborra (90d). En el cas que aquestes insinuacions sobre el nivell restrictiu fossin vàlides, també podríem investigar el nivell dels "adverbis", on els especificadors semblen tan secundaris o més que en el nivell de la restricció.

Un altre problema és el següent: les unitats lèxiques dels especificadors, ¿es poden estructurar sintagmàticament o s'han d'estructurar obligatòriament? Hem vist diverses propostes que diuen que s'han de considerar sintagmes (vegeu §4.1.3, §5.2.3, §5.2.9.2), i alguns que sembla que diuen que no (vegeu §6.3.3.4). Els que diuen que sí, es troben en el problema que han d'usar etiquetes com "SArt" quan l'article no pot tenir modificadors, i per tant estem propugnant una estructuració forçosament vàcua. I si diem que no es poden estructurar, aleshores fallem davant de la realitat lingüística. Efectivament, ¿com s'ha d'analitzar l'oració de (91a)?

- (91) a. Han dit molt poques coses
- b. Han dit [_S_N molt [_S_N poques [_N coses]]]
- c. ?Han dit moltes poques coses

³⁵ Tanmateix, la dualitat anglesa de (i) i (ii) fa rumiar

(i) The table *in the* coin is big

(ii) The coin table is big

d. Han dit [SN [SA molt [A poques]] [N coses]]

Si analitzem com a (91b), aleshores haurem d'explicar per què el català no pot dir (91c). És a dir, tot adjectiu restrictiu o predicatiu d'un nom porta en català els morfemes de gènere i nombre del nom (excepcions a banda –entre les quals no es troba *molt-molta-molts-moltes*), per la qual cosa l'anàlisi de (91b) es torna sospitosa. En realitat (i deixant de banda la concordança, efecte només de les estructures sintàctiques), darrere de l'anàlisi de (91b) hi ha una oració sintàctica (però distinta sintàcticament i semànticament de (91a)), que és contradictòria semànticament: primer diem que són poques coses, però després especifiquem més i diem que en són moltes. L'anàlisi correcta de (91a) ha de ser (91d): *molt* no modifica cap projecció de *coses* (i per això no concorda amb aquest nom en català), sinó l'adjectiu *poques* (i com que l'adjectiu no té ni sintàcticament ni semànticament morfemes, sinó solament “concordadament” ³⁶, els seus modificadors adjectius no poden rebre cap morfema a través de la recció), i és el SA *molt poques* el que modifica el nom *coses*. En resum: certs especificadors sí que es poden estructurar sintagmàticament.

La forma de resoldre aquest problema (si diem que no hi ha estructuració sintagmàtica, errem, i si diem que n'hi ha d'haver sempre, propugnem “sintagmes” el nucli dels quals no pot tenir modificadors) jo diria que és la següent. Ja hem vist que hi ha dues funcions sintàctiques que exigeixen que els noms tinguin especificadors (el subjecte i els predicatius), cosa que implica que (92a) s'ha d'analitzar com a (92b)

(92) a. Han entrat persones, i no animals, i per tant has de saludar

b. Han entrat [SN persones], i no [SN animals], i per tant has de saludar

³⁶ En realitat l'adjectiu sí que té morfemes (sufixos concretament), ja que la restricció sobre un adjectiu no solament es pot aconseguir a través d'un adjectiu que siga una “paraula”, sinó també a través de sufixos

(i) Groguet, grogàs, groguenc, grogós, grossís, groguiu, grossús

No cal dir que si un lingüista considera que el cas és una categoria, també haurà de considerar que aquests sufixos pertanyen a una categoria, concretament l'adjectiva. El mateix hi ha en els sufixos “aspectius” dels noms (que no casualment són els mateixos en general)

(ii) Homenet, homenot, homenàs, homenenc, homeniu

Ara bé, com que els adjectius no necessiten *mai* expandir-se (definició 8), quan ens trobem una oració com (93a)

- (93) a. Ha fet una taulell redó
b. Ha fet un taulell [_A redó]

no tenim necessitat de dir que l'adjectiu és un sintagma.

Resulta per tant que des del punt de vista d'aquest treball la condició que tot modificador ha de ser una projecció màxima no té valor, cosa ben comprensible: si el subjecte és el nucli de l'oració i diem que tot modificador ha de ser una projecció màxima, es desprendria que tot nom modificador nominal s'hauria d'expandir fins al nivell oracional, cosa no solament falsa, sinó també absurda, car la majoria de les oracions esdevindrien infinites³⁷. Des d'aquest punt de vista, el que cal fer és arribar a saber quins modificadors necessita una categoria quan realitza tal o tal altra funció sintàctica, però no té gens d'utilitat (d'entrada perquè seria fals) establir *condicions transfuncionals* (excepte que aquesta categoria no admeta l'expansió sintagmàtica: la preposició no n'admet segons aquest treball). Tornem a dir-ho: la definició *sintàctica* de les categories no solament és interdependent, sinó que la definició de les categories és inseparable de la definició de les funcions, per la qual cosa no sabrem bé què significa *nom* sense definir què significa *preposició* i *verb*, i quines funcions pot fer el nom al si d'oració.

Posem-ne un exemple. Si arribem a la conclusió que un nom predicatiu ha de tenir obligatòriament especificadors, aleshores cal representar-lo *si més no* com a "SN"; és a dir, quan un emissor està elaborant una oració i arriba a un predicatiu, és obligatori que arribi al nivell del SN (altrament hi

³⁷ Notem que la condició que tot modificador ha de ser una projecció màxima és incompatible amb la possibilitat que una de les "categories majors" (N, C, A o V) pugui ser el nucli oracional (excepte el verb). Com que d'entrada és desitjable que l'oració siga una construcció endocèntrica que tinga una categoria "normal" com a nucli oracional, haurem de concloure que la condició que tot modificador ha de ser una projecció màxima, és, d'entrada, indesitjable (excepte que defensem que el verb és el nucli oracional). Ja veurem més avant per què en una oració només és possible que hi haja un verb.

haurà funcionalment un adjectiu, i per això no serà necessària la conjunció, *fer-se home*), però no hi ha res que li impedeixca de seguir avant i fer que aquest predicatiu tinga predicatius propis (=o.r.), o fer que també hi haja un verb (=O). El mateix passa en qualsevol altre nivell mentre no demostrem el contrari; concretament, el nom nuclear de l'oració ha d'arribar a O, i només opcionalment a O'; o, encara que les reflexions anteriors no han aclarit si un nom restrictiu necessita especificadors o no (i per tant no puc assegurar si el nivell mínim dels nominals restrictius és N o SN), una cosa és segura: que els noms restrictius poden tenir predicatius (94a) i arribar al nivell d'O (94b-c: "oracions completives i de relatiu")

- (94) a. L'elecció de [o.r. [SN Francesc Macià] *com a president de Catalunya*] comportà un avanç de les exigències de llibertat nacional
 b. La convicció del Pau *que tot acabarà bé* no té fonament
 c. La persona *que has vist* és el Ferran Torrent
 d. La casa del cantó del carrer de sant Roc és modernista
 e. La casa del cantó de dos pisos de finestres ovalades l'ha feta
 Demetri Ribes

No he investigat si el nom també pot expandir-se en els altres dos nivells oracionals ("l'adverbial del SV" i el que veurem a §7.5.7). Notem que aquests comentaris afecten la part de la recursivitat que des d'un punt de vista lingüístic és menys monòtona i més fascinant (contra els tipus exemplificats a (94d-e)), la qual cosa, per una altra banda, comença a aclarir les afirmacions que la definició de certs conceptes sintàctics ha de ser *mínima*, i que el llenguatge té final, però és un *final obert*.

Tornem als especificadors. Des del punt de vista que hem desenvolupat, el problema dels especificadors desapareix: en la mesura que són adjectius i que els adjectius no necessiten sintàcticament expandir-se, si no s'expandeixen els representarem com a "A", i si s'expandeixen com a "SA"

- (95) Té [SA molt [A poca]] imaginació, però una constància [A fèrria]

En l'estudi semàntic dels especificadors deu haver-hi variacions locals,

de les quals en veurem ara una. El català entén que quan no hi ha materialment especificadors en el subjecte o qualsevol predicatiu, hi ha implícita una quantitat indeterminada. Ara bé, aquesta quantitat no pot ser nul·la ni pot ser la totalitat. En anglés, en canvi, no s'exclou la totalitat, i per això l'anglés pot dir (96a), però el català no pot dir (96b) sinó que ha de dir (96c) per expressar la idea de (96a)

- (96) a. Children are terrible
- b. ? Xicalla és terrible
- c. La xicalla és terrible
- d. ? Persones han vingut
- e. Han vingut persones
- f. Aquestes persones han vingut / Les persones esmentades han vingut

El significat català també explica per què no podem dir (96d) però sí (96e), ja que quan diem (96d) estem col·locant en una posició temàtica un constituent sintàctic que és forçosament remàtic (si és 'una quantitat indeterminada' no pot ser temàtic³⁸). A (96d-e) només hi ha explícitament dos constituents, el subjecte i el verb, i si són tots dos remàtics o només el subjecte, només podem dir (96e); i si el subjecte fos temàtic (i per tant conegut pel receptor), no diríem (96d) sinó construccions com les de (96f). Observem de passada que (96e) representa una situació a tenir en compte a l'hora d'esbrinar si el subjecte té posició bàsica en català: quan només hi ha a nivell explícit el subjecte i el verb i tot és informació que el receptor desconeix, el subjecte sol aparèixer després del verb.

Si tenim en compte la variació semàntica esmentada en la interpretació d'un SN subjecte o predicatiu que no té fònicament especificadors, no intentarem buscar per camins estranys. Concretament, Contreras (1986) intenta explicar la asintacticitat de (97d-e)

³⁸ Això comença a explicar per què hi ha un rebuig considerable entre els determinants (que impliquen que el receptor coneix la referència) i els quantificadors del tipus *massa*

- (i) ? Les tantes persones que han vingut a les nou, se n'aniran a les dotze
- (ii) ? Aquestes massa coses em molesten

- (97) a. Quiero café / tortillas (ps. 25-26)
 b. Falta café / faltan tortillas
 c. No creo que haya probado gota de vino / No creo que quede gota de vino
 d. *Me gusta café / *Me gustan tortillas
 e. *No creo que se acabe gota de vino

a través de conceptes sintàctics tan importants (i universals) com *recció* i *categoría*. Ara bé, si tenim en compte en primer lloc que quan diem *vull café* o *porta cadires*, estem dient *vull una quantitat indeterminada de café*, i el receptor ja fixarà quina quantitat aproximada pot ser segons el coneixement del món, del context comunicatiu i de l'emissor; i si tenim en compte en segon lloc que quan usem el verb *agradar* el subjecte d'aquest verb ha de ser un objecte o entitat referencial amb una quantificació necessàriament determinada (98a) o "precisada" (98b-c), però no "imprecisada" (98d)

- (98) a. M'agrada aquesta mar
 b. Només li agrada una vida, la que fa
 c. M'agraden dos cafés, el del temps i el tocat de conyac
 d. ? M'agrada una quantitat indeterminada de café
 e. M'agrada (tot) el café
 f. I like coffee

ja que o bé m'agrada tot el café, torrat o cru, americà o africà, etc. (i aleshores en català usarem l'article i opcionalment el quantificador *tot*, (98e)), o bé només hi ha unes marques o condicions que m'agraden (98b-c); en anglés en canvi, sí que és pot dir (98f) pel fet que en aquesta llengua l'absència d'especificadors en el subjecte o en els predicatius també es pot interpretar en el sentit que afecta la totalitat de la referència³⁹. En poques paraules: a (97d) no hi ha cap problema sintàctic, sinó un problema semàntic

³⁹ Caldria estudiar si l'estructura sintàctica de (98e) i (98f) en realitat és la mateixa, a pesar que allò que és subjecte en català sembla un objecte en anglés. Ací em limite a esmentar que l'anglés pot fer que un nom subordinat aparega a l'esquerra del verb sense la preposició, i a suggerir que aquesta propietat podria explicar (98f) (i per tant fer que allò que sembla tan distint –l'estructura sintàctica de les oracions en què apareix el verb català *agradar* i el verb anglés *like*– en realitat siga idèntic sintàcticament).

d'incompatibilitat entre el significat semàntic del verb *agradar* i el fet que l'especificador del seu subjecte no pot significar 'una quantitat indeterminada que no siga la totalitat'.

També a (97e) hi ha un problema d'incompatibilitat semàntica entre el significat del verb *acabar* i el significat de l'especificador de l'objecte, ja que si una cosa s'acaba (o l'acaba algú) és evident que és perquè prèviament n'hi havia una certa quantitat, però si no n'hi ha (que és el que indica el significat de l'especificador *gota de*), doncs no es pot acabar. Encara que aquest article de Contreras té més qüestions a comentar en relació als especificadors, el deixarem aquí, però tornant a dir que si tractem qüestions que no són sintàctiques com a sintàctiques, compliquem inútilment la Sintaxi (i no avancem tampoc en els altres camps de la Lingüística).

7.4.5. Els especificadors i l'oposició \pm restrictiu

Bartra (1985: 268-269 i 394-396) tracta l'adjectiu *tot* i la asintacticitat d'oracions com (99a)

(99) *N'ha vistos tots (p.268 (8.3.a))

però no arriba a cap conclusió, cosa que s'explica segons la meua opinió perquè el model teòric de què parteix no pot explicar el funcionament d'aquest adjectiu. Bonet i Solà (1986: 42-43) el tracten com a «pre-article», etiqueta que només fa referència a la posició superficial. Per una altra banda, cal explicar per què aquest adjectiu pot tenir tanta mobilitat (200a-c) i es pot separar del nom subordinat en què figura quan el nom restringit es mou a l'esquerra de l'oració amb la "seua" preposició (100d-e)

- (100) a. Tots els ocells volen molt ràpids
b. Els ocells volen tots molt ràpids
c. Els ocells volen molt ràpids tots
d. Ha extret idees de tots aquests llibres
e. D'aquests llibres ha extret idees de tots

Un altre problema del tractament de Bonet i Solà és que accepten l'existència de diversos *tots* (tres concretament), quan l'ideal és que tots tres siguen el mateix. Per una altra banda, hi ha una curiositat: si *tot* és un quantificador, ¿per què apareix separat dels altres quantificadors, ja que entre *tot* i la resta hi ha els determinants (*ha cridat tota aquesta gent*)? Aquest adjectiu planteja molts problemes, i en aquesta nota no intentaré resoldre'ls tots, però sí que intentaré introduir un marc que comence a solucionar-los (i l'aprofundiment del qual podria portar a solucionar-los tots).

Jo diria que el factor més important és aquest: *tot* és parcialment distint dels altres adjectius quantificadors perquè en una part dels seus usos no pot ser restrictiu per la seua semàntica, i per tant ha de ser predicatiu. Aquest fet explica per què els determinants (que són forçosament restrictius) són menys perifèrics que *tot*, i per tant ja podem explicar la separació de *tot* en relació als altres adjectius quantificadors. També explica la mobilitat que hem vist a (100a-c), ja que *tot* predicatiu del subjecte de l'oració té propietats de moviment dins de l'àmbit dels predicatius del subjecte. Encara explica que es pugui quedar a la seua posició d'origen (100e), ja que aquesta propietat sembla que també es dona en predicatius d'un nom que al seu torn es predicatiu del subjecte, com ara a (101a); aquesta propietat es deu relacionar amb el fet que es pugui cliticitzar un destí o un origen sense el seu propi predicatiu, el qual resta a la seua posició (101b)

- (101) a. – Ha eixit amb el cotxe sense gasolina
– ¿Amb què has dit que ha eixit sense gasolina?
b. Li han posat la injecció gitat

Finalment, no es pot dir la construcció de (99) perquè el clíctic *en* s'aplica a SNs només quantificats, i el clíctic *el* a SNs determinats, però cap dels dos no pot arribar a o.r. (=nivell dels predicatius), per la qual cosa els clíctics *en* i *el* no poden abastar l'adjectiu predicatiu *tot*.

En la mesura que *tot* és un adjectiu, podem deduir que pot modificar uns altres adjectius, possibilitat sintàctica que és una realitat ben forta en el

català col.loquial

(102) Es va quedar tot parat

No cal dir que en aquest ús no pot ser un predicatiu pel fet que els adjectius no admeten predicatius segons aquest treball. La diferència entre l'ús de (100: predicatiu) i aquest (restrictiu d'un adjectiu), jo diria que és simple: en tots dos casos implica la totalitat de la referència del lexema nominal i del lexema adjectiu, però com que la referència de l'adjectiu no té fronteres, no té sentit parlar de "totalitat", i per tant *tot* no pot ser un "totalitzador" quan restringeix un adjectiu, sinó solament un "intensificador", que és el significat que té quan en català s'aplica als adjectius: acostar el significat de l'adjectiu al nucli ideal de la seua referència.

En el cas dels adjectius *tot* és un modificador restrictiu perquè els adjectius no poden admetre predicatius, però *tot* també es pot aplicar a noms restrictivament, encara que en aquests casos s'ha d'aplicar a noms comptables i exigeix el singular, amb la qual cosa afecta la totalitat a través de cadascun dels seus membres, i per tant té un significat pròxim al de *qualsevol*⁴⁰ (103a). No cal dir que en la mesura que és restrictiu no pot eixir-se'n de l'àmbit restrictiu del nom que el regeix (104b). Per una altra banda, en la mesura que afecta la totalitat a través de cadascun dels seus membres, exclou els determinants en singular, ja que aleshores només podria afectar un sol membre de la referència. Podríem objectar-hi que aquesta estructura és possible (103c)

- (103) a. Tota pedra fa paret
b. ? Pedra fa paret tota
c. Tot el meló s'havia podrit
d. El meló s'havia podrit tot

però aleshores ens en haurem eixit de la funció restrictiva de *tot* i haurem

⁴⁰ La diferència entre aquest ús de *tot* i el significat de *qualsevol* seria que el segon afecta la totalitat potencialment, però no de fet, mentre *tot* l'afecta potencialment i de fet

(i) Porta qualsevol pedra que trobes
(ii) Porta tota pedra que trobes

tornat a la predicativa, i per tant reapareixeran les propietats de moviment (103d).

L'adjectiu *tot* ve bé per plantejar aquesta qüestió: ¿hi ha més adjectius quantificadors que a causa del seu significat semàntic no siguin restrictius? Jo diria que sí, com ara l'adjectiu popular català *sencer* (i tots els seus sinònims més o menys cultes: *complet, enter, íntegre*), encara que aquest adjectiu no es comporta com a especificador. No cal dir que aquest adjectiu no pot veure's afectat pel clític *el* i que té propietats de moviment per l'àmbit predicatiu, on a (104a) veiem una redundància expressiva molt freqüent en el llenguatge col.loquial (104c)

- (104) a. ¿L'has portat tot ø sencer?
b. Només ha portat sencer el roll de paper, però no el cabdell de fil
c. ¿I quin oratge? Ahir va ploure tot el dia sencer, i avui farà el mateix

Dins d'aquesta parcel.la dels adjectius deu haver-hi determinats usos d'adjectius com *sol* o *mateix* (*ell mateix, ella sola*), i aquest estudi podria explicar una construcció anglesa que hem vist a (6) de l'apèndix 3

(105) John and Mary both

L'anàlisi que he fet planteja un problema: per què *tot* pot aparéixer en el subjecte (això és, en companyia dels modificadors restrictius del nucli de l'oració), però aquest problema és fàcilment solucionable: en companyia del subjecte sí que és possible que hi haja predicatius sense pauses si no es poden prendre com a restrictius (106a). Per una altra banda, en l'ordre no marcat del llenguatge humà, aquest predicatiu deu aparéixer dins de l'àmbit dels predicatius, com veiem a (106b)

- (106) a. El meu cunyat en una situació així no s'havia vist mai en la vida
b. N + [restrictius qualificatius + quantificadors + determinants] +
[*tot* + resta de predicatius] + V

7.4.6. Un altre problema greu per a la teoria sintàctica: els especificadors nominals

Bonet i Solà (1986: 47-48) consideren que també hi ha especificadors de naturalesa nominal, com ara *col.lecció, abundància, litre, tros, parella, terç*, etc. La raó de considerar aquests noms com a especificadors és que tots posseïxen el tret semàntic «[+quantificador]», i per tant *semànticament* són semblants als especificadors adjectius. Per una altra banda, deuen existir prou paraules d'aquest tipus que o bé no admeten modificadors (com ara (107a)), o bé n'admeten pocs (com ara (197b)). Realment, en la mesura que alguns especificadors adjectius també admeten alguns modificadors ([*molt [poc]*]), això no sembla un impediment greu.

- (107) a. Porta un terç de la farina
b. Porta un tros *petit* de paper

Més greu és quan intentem delimitar quins noms serien especificadors. Bonet i Solà assenyalen el problema que aquests especificadors suposen «un considerable desbordament lèxic». Per exemple, si agafem un nom com *ramat*, és possible que aparega sense modificadors propis, com a (108a), mentre que el “nucli” del SN (que seria *cabres*) en pot tenir molts (observeu que els morfemes de concordança del verb fan veure que aquesta relativa depèn de *cabres*). Ara bé, també és possible construir oracions en què els modificadors depenguen de “l'especificador” (108b)

- (108) a. He vist un ramat de [_{N'} cabres muntanyenques que pasturaven per la Mola del Caroig]
b. He vist el [_{N'} [_{N'} [_{N'} [_N ramat] tan nombrós] d'ovelles] que té el seu oncle]

Hem arribat a un problema semblant als de les “locucions preposicionals”: si ens agafem al criteri de tenir modificadors, hi hauria especificadors nominals que o no en tenen o en tenen pocs, però n'hi hauria uns altres que n'admeten considerablement. Potser una solució relativa seria

dir que quan no tenen modificadors són especificadors (i per tant no serien el nucli del SN, (108a)) i quan en tenen no ho són (i per tant serien el nucli del SN, (108b)). Potser podríem trobar algunes proves que apuntassen cap a la possibilitat que els parlants ho veiessen així. Per exemple, el clític català *en*, la primera funció del qual és aplicar-se a l'objecte, té un comportament suggestiu, ja que parlant de *portar sacs de farina*, tant pot dir (109a) com (109b)

(109) a. N'has de portar quatre sacs

b. N'has de portar quatre

i per tant sembla que en el primer cas el parlant considera que el nucli seria *farina*, i en el segon *sacs*.

Jo diria però, que tot el raonament que hem fet és purament semàntic. En relació al clític *en*⁴¹, el que hem vist és precisament una de les causes que tornen conflictiu l'ús d'aquest clític, ja que fins i tot es pot aplicar a restrictius qualificatius de l'objecte (*ja n'hem vist els resultats*), cosa no poc sorprenent. Si adoptem ara un punt de vista sintàctic, podríem dir que el cor del problema és la preposició *de*: ¿com podem explicar aquesta preposició? Si esquivem l'etiqueta categorial i recorrem a subterfugis com "partícula" o "formant gramatical", aleshores no solucionem el problema sintàctic, sinó que l'amaguem (i per tant podem oblidar que és un problema sintàctic)⁴². Des d'un punt de vista sintàctic (i semàntic segons l'oposició \pm restrictiu), els noms que podem qualificar com a "especificadors" són categorialment noms, i es comporten com a tals, cosa que implica que han de ser nuclis, amb especificadors obligatòriament i restrictius qualificatius opcionalment si són subjecte o predicatiu.

Jo diria que el raonament anterior és impecable sintàcticament, però no diu tota la realitat. Si tenim en compte que quan diem oracions com (110a-d)

⁴¹ Voldria recordar que en relació als clítics he comentat que segons la meua opinió hi havia molta semàntica i no massa sintaxi, opinió que hem vist exemplificada a §4.2.6 i posteriorment (com ara el fet que *li* pugui aplicar-se a un origen i a un destí si el nom subordinat és humà).

⁴² Vegeu per exemple Jackendoff (1977 p.70 i la n.13) o Bonet i Solà (1986: 48).

- (110) a. S'ha begut una cervesa de litre
 b. S'ha begut un litre de cervesa
 c. Té una cabuda de cinquanta litres
 d. Té cinquanta litres de cabuda
 e. He comprat una magrana
 f. He comprat un quilo d'arròs
 g. He comprat un quilo de gínjols
 h. ? He comprat cinquanta gínjols

no varia pràcticament el significat semàntic supralèxic; si també tenim en compte que molts noms d'aquests permeten que la referència dels noms no comptables esdevinga fraccionable (i per tant comptable (110f); si encara tenim en compte que el mateix mecanisme ens aprofita per fer que la referència dels noms comptables deixi de ser comptable quan ens convé (110g-h); si hi afegim que la correlació entre l'estructura sintàctica i les propietats semàntiques supralèxiques és desitjable que siga ben estreta; i si finalment tenim en compte que el llenguatge pot evolucionar, ¿no hauríem de reconsiderar el raonament sintàctic?

La solució d'aquest problema passa inevitablement per la preposició *de*. Una proposta que d'entrada és estranya és proposar que en determinats lexemes nominals (les característiques semàntiques dels quals caldria precisar, encara que siga per aproximació⁴³) la preposició *de* no subordina el nom posterior a l'anterior, sinó al revés. És a dir, l'objecte de (111a) tindria l'estructura representada a (111b)

- (111) a. He comprat un quilo d'arròs
 b. [SN₁ un [SN₁ [N₂ quilo + *de*] [N₁ arròs]]]

⁴³ Aquestes característiques (entre les quals hi ha la quantificació, com assenyalen Bonet i Solà), possiblement s'han d'establir tenint davant el model dels adjectius. Per exemple, *sèrie* o *col.lecció* són mots la referència dels quals és infinitament variable perquè té principi (a partir de dos; característica de la referència dels noms) però no final (característica dels adjectius); o la referència de *terç* o de *tros* només té sentit si l'apliquem a la referència d'un nom (i per tant hi ha la subordinació típica de l'adjectiu).

A (111b) he col.locat el símbol "N2" com a indicació d'una condició que possiblement haurien d'acomplir aquests noms: que no tinguessen estructuració sintagmàtica (o si de cas, semblantment als sintagmes adjectius, que no poguessen tenir més modificadors que adjectius quantificadors: *una sèrie reduïda de factors*).

Aquesta anàlisi és estranya perquè planteja aquest problema: si tracte de mantenir que l'ordre no marcat és nucli+perifèria, ¿com és que araestic proposant que l'ordre seria perifèria+nucli? Aquesta dificultat és pot salvar parcialment si tenim en compte que els especificadors de llengües com la catalana es troben a l'esquerra del nucli. Aquesta observació apunta cap a una hipotètica solució a llarg termini. Efectivament, hem vist que hi ha la possibilitat que l'evolució de l'ordre dels restrictius haja portat les llengües "preposicionals" com la catalana a fer quasi un cicle redó: de [[N + restrictius qualificatius] + especificadors] a [[restrictius qualificatius + N] + especificadors], d'ací a [especificadors + [restrictius qualificatius + N]], i d'ací a [especificadors + [N + restrictius qualificatius]]. Tenint en compte aquesta evolució, ¿no podria ser que en llengües com la catalana hi haja els primers símptomes de formació de *posposicions*, cosa que resoldria sintàcticament el problema que tractem? No cal dir que això és només una suggerència, i que en el cas que fos certa no voldria dir necessàriament que en el futur es formassen més posposicions. Jo diria que ens trobem en un problema prou semblant al que plantegen les "locucions preposicionals", a cavall entre la unitat lèxica i l'estructura sintàctica⁴⁴, i per tant no podríem fer res més que *aproximacions* (però no definicions) mentre dure la fase evolutiva⁴⁵.

Totes aquestes consideracions evolutives ens porten a una altra qüestió que hem esmentat al principi de §7.2.3 (com s'ha de representar la

⁴⁴ El cas de l'adjectivització de preposicions (*davant de*) és distint, ja que ací hi hauria una reestructuració de la Sintaxi que augmentaria considerablement l'estructuració sintagmàtica dels adjectius i reduiria dràsticament les preposicions (com a mínim quan el nom subordinat fos un SN o una o.r.).

⁴⁵ Notem que en aquesta hipotètica fase evolutiva hi hauria factors contradictoris: per una banda els especificadors nominals, que deuen tendir a mantenir els especificadors davant del nom; i per una altra banda el fet que tots els restrictius qualificatius es troben després del nom, cosa que podria tendir a arrossegar els especificadors adjectius a la dreta del nom (cf. *han vingut persones prou*).

preposició en l'estructuració sintagmàtica) i que també s'ha de veure evolutivament, encara que ací la gradualitat no afecta la Sintaxi, sinó la posició material d'una categoria, la preposicional. En la mesura que la preposició és la categoria que permet que un nom subordinat modifiqui el nom regent, aquesta categoria no pertany ni al regent ni al regit, sinó a tots dos. És precisament aquesta particularitat allò que ha d'explicar les diferents posicions que ha anat ocupant la preposició al llarg de la història, ja que mirant-ho des de les llengües "preposicionals" (que són les úniques llengües de les quals tinc dades en aquesta qüestió), aquesta categoria ha passat des del cor del SN subordinat a la perifèria més extrema. Efectivament, en una primera fase aquesta categoria és un sufix del lexema nominal subordinat; ací hi ha una dada significativa: segons l'universal 39 de Greenberg (1963), els afixos casuals «quasi sempre» són més perifèrics que els de nombre (p. 95), cosa que deu ser efecte del fet que els afixos de nombre només afecten el lexema nominal subordinat. Una vegada que el cas (o una part dels casos) ha esdevingut posposició i apareix la tendència a la "preposició", el següent pas deu ser posar la preposició a l'esquerra immediata del lexema nominal subordinat, encara que aquest lexema tinga modificadors restrictius a la seua esquerra. Deu ser aquesta fase hipotètica el que explique un nom restringit que hem vist a (87) de §6.5.3, *summa cum laude*. I el següent pas (si no és que enmig n'hi ha més, cosa que ignore) és passar-lo a l'esquerra de tots els modificadors restrictius, tant els qualificatius com els especificadors, amb la qual cosa adopta la posició que és alhora la més perifèrica del nom regit i la més pròxima del nom regent.

Des d'un punt de vista teòric jo no veig problemes en la qüestió de les preposicions, però des d'un punt de vista gràfic sí que en veig. El rètol "sintagma preposicional" (que he usat esporàdicament en aquest capítol) té un avantatge i un inconvenient; l'inconvenient és que "P" no és el nucli del sintagma (que ha de ser forçosament un nom), però en canvi té l'avantatge que no es pronuncia sobre el nivell d'expansió del nom; per exemple, un predicatiu de destí ha de constar d'una preposició i una projecció nominal que ha de ser un SN si més no, però també pot ser una oració reduïda, o una oració. Jo no veig inconvenients en l'ús de "SP", encara que per prudència usaré preferentment en aquest treball el rètol "nom subordinat".

Un altre problema pràctic és com representar les preposicions gràficament. Si acceptàvem el rètol "SP", es podria fer com a (112a), i si no com a (112b)

- (112) a. Demà enviaràs [o.r. [SN aquestes cartes] [SP a [SN l'hospital]]]
b. Demà enviaràs [o.r. [SN aquestes cartes] [SN a [SN l'hospital]]]
c. Demà enviaràs [o.r. [SN aquestes cartes] [SN [SN l'hospital] a]]

En relació a les llengües posposicionals, serviria el mateix esquema però posant les preposicions al final (112c). En el cas que vulguem adoptar una notació universal, si les reflexions de §7.2.3 són correctes, hauria de ser la de les llengües posposicionals (112c; amb "SN" o amb "SP"); aquesta notació general hauria d'anar acompanyada de precisions sobre els llocs on pot trobar-se la preposició, les quals podrien esdevenir complexes quan es tractaria de descriure les llengües que tenen casos.

7.4.7. Adjectius predicatius en l'àmbit restrictiu

A §4.3.3 hem vist un fragment de Jespersen (1924: 111-112) en què aplicava l'etiqueta "no restrictiu" a diversos modificadors, un dels quals s'exemplificava amb *my dear little Ann*. Jespersen diu que els adjectius d'aquesta expressió són «ornamentals» o «"epitheta ornantia"». Aquest adjectiu, *epítet* (que és fàcil trobar-lo a les gramàtiques tradicionals) sol recobrir usos gens fàcils d'explicar (vegeu per exemple Grevisse (1969: 338-341)). No em pararé en tots aquests matisos, sinó que solament tractaré el problema general (que és molt simple).

Imaginem-nos que ens trobem aquesta oració en un llibre de Sintaxi

(113) Vegeu la cita inquietant de (12) de §9.4.3

Aleshores busquem "(12) de §9.4.3" i veiem que hi ha *una sola* cita, cosa que implica que *inquietant* no fa cap funció a (113) per restringir l'abast

referencial del nom *cita* . ¿Què s'hi esdevé? Jo diria que el mateix que hem vist a §3.4.3.1 comentant oracions com

- (114) a. El Joan va deixar caure intel.ligentment la tassa de café
- b. Intel.ligentment, el Joan va deixar caure la tassa de café

En resum: el receptor creu que tot el que li diu l'emissor té sentit, però si es troba un constituent amb una funció concreta la interpretació del qual no ajuda a la formació de la semàntica oracional, aleshores tendirà a donar-li una altra funció per tal de poder interpretar-lo, i per això (114a) es tendria a interpretar com a (114b). Aquest mecanisme té una bona aplicació en el nivell restrictiu qualificatiu: si usem en aquest nivell adjectius que no ajuden a restringir l'abast referencial, el receptor tendirà a interpretar-los com a predicatius. Cal dir que l'ús d'aquest mecanisme no pertany exclusivament a l'ús literari ni al "culte", sinó que deu trobar-se estés per tots els sectors socials d'un poble. A (25) de §7.2.5 n'hem vist un exemple ben usual, que repeteix com a (115a)

- (115) a. La veu *aspra* del Miquel em va esclaiar
- b. Els camps tan nets del teu germà no es poden ni mirar, però per a tu sempre seran espills

Per una altra banda, aquest mecanisme és apropiat per al joc irònic i els contrastos (115b).

He introduït aquesta qüestió evitant de posar els adjectius a l'esquerra del nom. ¿Té cap avantatge el fet de posar a l'esquerra del nom (si podem, perquè a (115b) no es pot fer si volem evitar la coentor) els adjectius de l'àmbit restrictiu que s'interpreten com a predicatius? Jo no sé contestar aquesta pregunta, però no m'estranyaria que en aquesta tendència hi haja influències seculars llatines (i modernament angleses, com a mínim en els escrits d'alguns lingüistes). En done dos exemples sense citar les fonts, el primer d'un text literari juvenil i el segon d'un text lingüístic; notem que dels quatre adjectius anteposats només s'interpreta com a predicatiu el segon (que és l'únic que figura en un SN determinat, cosa gens casual); en relació

al text lingüístic, no pot ser un error tipogràfic perquè apareix diverses vegades

(116) a. ...formant *atapeïts* boscos plens de criatures misterioses i d'animals de pèl i ploma.

L'*estranya* carrossa marina anava tan de pressa que quasi no tocava l'aigua. Una *finíssima* pluja d'esguits anava caient damunt d'ell

b. La teoria... té *directa* relació amb el concepte...

Siga quina siga la solució d'aquesta problemàtica, caldria tenir en compte que el català es troba en l'evolució que ha traslladat els adjectius qualificatius a la dreta del nom (i per això el poble pla recorre tan poc a col·locar-los a l'esquerra), i per tant, si potenciem alegrement l'anteposició, estem anant en contra de l'evolució i del carrer (i a favor de tradicions caduques o de l'anglès).

7.5. NOTES SOBRE ELS NIVELLS MÉS PERIFÈRICS DE L'ORACIÓ.

7.5.1. Introducció.

La primera categoria sintàctica que degué crear la persona és el nom, concretament els noms concrets que són visibles i tangibles, per la simple raó que allò a què es refereixen té existència independent de la persona i té límits clars en general (*cérvol, gallina, bastó, arbre, fruita, muntanya*). El fet que les referències dels noms concrets, tangibles i visibles són independents en l'espai les unes de les altres, degué portar a establir relacions espacials entre aquestes referències, de manera que després d'un període hipotètic en què els noms es modificarien per juxtaposició (*cérvol muntanya*), hom incorporaria la preposició (*cérvol muntanya-en*). La formació dels adjectius també sembla clara: la persona no solament pot establir relacions espacials

entre objectes independents els uns dels altres, sinó que un dia o altre hagué de sentir la necessitat d'usar les qualitats de color, forma o grandària (*fruita roja, bastó llarg, cérvol gran*), i prèviament les de quantitat (*cérvols dos, fruita molta*); com que en aquest cas no es tractava d'establir relacions espacials entre objectes independents a través de les preposicions, sembla lògic que les paraules que designassen aquestes qualitats no necessitassen recórrer a les preposicions. Aquesta concepció és tan vella com Aristòtil, encara que després ho hàgem criticat i reduït a coneixement escolar (vegeu per exemple Bosque (1989: 36)) al·legant que també hi ha noms que indiquen qualitats, etc.⁴⁶.

¿Com i per què hem creat els "adverbis" i els verbs? En la introducció al nom, la preposició i l'adjectiu, he tractat d'explicar les propietats sintàctiques d'aquestes categories a partir de la descripció de les propietats del món referencial, mètode que es fonamenta en aquesta convicció: que la Sintaxi no és cap atzar sinó *una raó*, i la raó és explicar el món. És per això que l'estructura sintàctica no ha de ser mai misteriosa sinó sempre racional, i si en una proposta hi ha elements misteriosos és perquè l'autor de la proposta o bé no els ha explicat o bé no els comprén. Ara bé, el lector ha de saber que jo no he arribat a les propietats sintàctiques que he descrit en els punts precedents observant la realitat referencial, sinó que he fet més aviat el procés contrari: és deduït les propietats sintàctiques que finalment he vist que allò era un reflex de la nostra percepció del món físic (encara que, com és natural, a partir d'aquest moment hi ha hagut una relació dialèctica entre l'observació del llenguatge i l'observació del món físic). Tanmateix, en els punts que seguiran sobre els "adverbis" i els verbs, no repetiré el mètode de parlar primer del món referencial i després del llenguatge, cosa que ja

⁴⁶ La qüestió no és mesclar el final amb el principi fent raonaments semantistes que ignoren les propietats sintàctiques, sinó tractar d'esbrinar per què les categories sintàctiques es comporten d'una manera determinada i no d'una altra. El fet que el desenvolupament cultural haja portat a crear noms a partir d'adjectius (*malalt, malaltia*), adjectius a partir de noms (*problema, problemàtic*), noms i adjectius a partir de verbs (*mirar, mirament, mirat*), etc., és un procés a explicar. Per exemple, hem comentat que la creació de formes adjectives a partir de noms (o habilitació sintàctica de noms com a adjectius allà on no hi haja morfemes derivatius) ens permetia de descriure les propietats "internes no delimitades" dels noms abstractes (*concepte problemàtic*). La persona té la capacitat de crear, però aquesta capacitat té límits en el sentit que ningú no crea del no-res, sinó a partir d'elements preexistents i sempre pas a pas seguint una lògica elemental: la qüestió és explicar aquest procés d'una forma clara i convincent.

denota que la meua comprensió d'aquests conceptes és baixa. En compte de primer explicar i després proposar, seguiré un camí empíric i intuïtiu: descriure unes propietats lingüístiques i proposar (considerablement a cegues) una estructura sintàctica que pugui començar a explicar les propietats descrites.

En relació al vocabulari, la paraula *adverbi* és molt perillosa perquè té darrere un ús molt confús (i confusionari). Com que malgrat això jo la usaré perquè no tinc cap alternativa terminològica, cal que expliquem quin significat tindrà en els punts posteriors. L'ús que en faré no és *categorial* sinó *funcional*, ja que tant poden ser "adverbis" adjectius com noms subordinats (117a-b)

- (117) a. Ho ha fet conscientment / ràpidament
- b. Ho ha fet a cegues / sense pressa
- c. *Sortosament*, aquesta primavera serà humida
- d. Ha tingut una actuació *considerablement* encertada

Aquest ús funcional es referirà a un tipus d'incidència sintàctica sobre un nivell sintàctic determinat, concretament el que sol anomenar-se "adverbis del SV". Resulta per tant que les paraules subratllades de (117c-d) no les consideraré "adverbis" (=etiqueta funcional), sinó *adjectius*, d'acord amb la teoria i pràctica de la part anterior d'aquest capítol; la funció de l'adjectiu subratllat de (117d) és restringir l'abast referencial de l'adjectiu *encertada*, i la del adjectiu subratllat de (117c) encara no l'hem tractada. En poques paraules: *adverbi* tindrà un ús com les paraules *restrictiu* i *predicatiu*: els modificadors del nom poden ser restrictius, predicatius i adverbials (més el tipus de l'adjectiu subratllat de (117c)).

7.5.2. Una hipòtesi sobre el funcionament adverbial

A §3.4, analitzant les oracions de (104), que reproduïm ací

(118) a. La Marta només portarà llavors de clavells al lloc convingut a les deu

b. La Marta no portarà llavors de clavells al lloc convingut a les deu

comentàvem que l'adverbi podia incidir semànticament sobre cada un dels predicatius del subjecte. La tria de *no* i *només* no era casual, sinó que responia a l'intent d'agafar uns adverbis que no tinguessen restriccions de selecció semàntica per tal de veure quina era la incidència semàntica màxima que podia tenir un adverbi. A més, aquests adverbis tenen una particularitat dins del funcionament adverbial que permet de copsar millor la seua incidència semàntica (que incideixen sobre un sol element, cosa que comentarem més avall). Done ara un parell d'exemples amb més adverbis que també tenen tantes possibilitats d'incidència com predicatius té el subjecte (cal llegir les oracions de (119a-d) sense fer cap pausa entre el verb i l'adverbi)

(119) a. Va molt a Altea durant l'estiu, però a l'hivern només al cap de les mil

b. Va molt a Altea durant l'estiu, però a Finestrat rarament

c. Ha portat exactament deu llibres a mitjan matí, no onze llibres

d. Ha portat exactament deu llibres a mitjan matí, no a mitjan vesprada

e. A Altea va molt durant l'estiu, però a l'hivern només al cap de les mil

f. Ha portat deu llibres exactament a les onze

g. Ha portat deu llibres a les onze exactament

És veritat que oracions com les de (119a-d) segurament no són freqüents en la comunicació, ja que si el predicatiu no afectat per l'adverbi és temàtic, es posa a l'esquerra de l'oració (i el receptor ja sap que aquest predicatiu no es troba afectat per l'adverbi, (119e)); i si és remàtic però secundari, l'emissor trasllada l'adverbi davant o darrere del predicatiu afectat (119f-g); en aquest cas l'emissor es val de la fonètica per indicar sobre quin predicatiu incideix l'adverbi.

També comentàvem a §3.4 que els adverbis sempre incidien sobre el subjecte, fossen de “l’orientació” que fossen (“agentiva” –*deliberadament* –, “destinativa” –*directament* –, etc.). És a dir, a (119a) el fet d’anar *repetidament* (=molt) a Altea (o el fet d’anar repetidament durant l’estiu) és evident que incideix sobre el subjecte, d’on cal deduir una particularitat del funcionament sintàctic dels adverbis: que incideixen sobre parelles de constituents, un dels quals és el subjecte i l’altre cada predicatiu del subjecte. Ara bé, hi ha excepcions, com ara *només*. Tractem de veure si la semàntica d’aquest adverbi pot explicar l’excepció. Segons Fabra, *només* significa «sens altre» (DGLC), i si no hi ha *alteritat*, doncs hi ha *unicitat*. Resulta per tant que la semàntica d’aquest adverbi impedeix que es pugui aplicar sobre el subjecte i un predicatiu del subjecte, i per tant el receptor haurà de triar l’un o l’altre. Aquesta observació és molt interessant perquè permet d’aclarir un enigma i introduir una possibilitat. Efectivament, en català (llengua S V O...) no és possible que els adverbis vagin a l’esquerra o a la dreta del subjecte (units fònicament al subjecte), i potser només es poden trobar a l’esquerra de l’oració si no hi ha el subjecte (120a-b)

- (120) a. Desficaciadament no ho ha fet la Maria sinó el Pere
 b. Ràpidament a Tolosa no va anar la Maria sinó el Pere
 c. Només el Pere ha sabut entendre aquesta situació
 [tot és informació remàtica]

Tanmateix, *només* sí que admet aquesta possibilitat, possiblement per la unicitat de *només*. Observacions un poc semblants aprofitarien per a l’adverbi *no*⁴⁷. La possibilitat és aquesta: si el comentari que he fet sobre (119e) és cert (els predicatius que es troben a l’esquerra de l’oració no són afectats pels adverbis), en la mesura que el subjecte té el mateix comportament quan hi ha un adverbi que només pot afectar un constituent (o bé el subjecte o bé un predicatiu seu)

⁴⁷ El desenvolupament històric del tret semàntic ‘negació’ aplicat a un lexema, no sembla senzill (cf. la problemàtica dels “termes de polaritat negativa”). No tocaré això en aquest treball, però voldria assenyalar la possibilitat que paraules com *ningú*, *cap* o *mai* potser exigeixen un cert desenvolupament cultural, car les persones podem comprendre bé les coses que existeixen, però no el no-res (que deu ser el que hi ha darrere d’aquestes paraules: negació –adverbial– d’un nom, SN o adjectiu), i per això aquestes paraules no deuen ser primerenques (com no ho ha estat el número zero en el desenvolupament numèric).

- (121) a. ? La Marta no portarà llavor de clavells, sinó la Marta
b. ? La Marta només portarà llavor de clavells, i per tant no vindrà ningú més [cal no ajuntar fònicament *la Marta* i *només*]

¿no hauríem de pensar que l'esquerra del verb implica en català *l'exterior* de l'oració i que els adverbis no poden afectar cap constituent extret fora de l'oració?

I bé, si els adverbis que es troben al costat del verb (de seguida introduïrem aquesta qüestió) tenen múltiples possibilitats d'incidència semàntica des d'un punt de vista sintàctic (això és, sense considerar les restriccions semàntiques que poden implicar els significats semàntics dels lexemes adjectius o noms subordinats que poden fer aquesta funció), i aquestes possibilitats semàntiques es materialitzen incidint sobre parelles de constituents (el subjecte més cada un dels seus predicatius), ¿com podríem explicar sintàcticament aquest comportament? El primer que cal observar és que els adverbis han de ser més perifèrics que els predicatius, cosa que podríem representar provisionalment com a

(122) [o.r. [SN N + restrictius] + predicatius] + adverbis

Aquesta representació, però, no reflecteix la multiplicitat de possibilitats sintàctiques d'incidència, sobretot si tenim en compte que els modificadors restrictius i predicatius modifiquen d'una altra manera: sobre el conjunt N+modificadors restrictius precedents (i igualment en els predicatius: SN+predicatius precedents). No sé com es podria representar gràficament aquesta possibilitat, però des d'un punt de vista teòric (que és el que interessa), no és problemàtic: introduint una especificació en la definició dels modificadors adverbials que diga que són adjectius o noms subordinats que incideixen sobre parelles de constituents formades pel subjecte i cadascun dels seus predicatius.

¿Què és més exterior, l'adverbi o el verb? Si tenim en compte que és possible que hi haja adverbis que actuen sobre un nom subordinat i un

predicatiu d'aquest nom subordinat sense que hi haja cap verb, com a l'oració (109) de §3.4

(123) Vaig veure un pit-roig tranquil.lament per un canyar

podríem pensar que el verb és més exterior. Greenberg (1963) dóna una informació que també porta a pensar el mateix: a les llengües d'ordre S O...V que tenen poques propietats de moviment, els modificadors adverbials precedeixen el verb (universal núm. 80); contràriament, les llengües V S O..., es mostren reticents a tenir-ne davant. Greenberg no diu res sobre les llengües S V O..., però no crec que siga inexacte dir que els adverbis de manera (que deuen ser els més nombrosos i els més freqüents) també van en català després del verb. Notem que aquestes propietats fan pensar en unes regles de moviment diacròniques que ja hem vist en els restrictius

- (124) a. [[[N + restrictius + predicatius] + adverbis] + verb]
b. [verb + [[N + restrictius + predicatius] + adverbis]]
c. [verb + [adverbis + [N + restrictius + predicatius]]]

Cal dir, però, que el verb és radicalment diferent dels restrictius, i també els adverbis (encara que deuen tenir alguna relació amb els predicatius; ja ho tractarem).

7.5.3. Sobre el verb.

Jo faria per al verb la mateixa proposta de funcionament que acabem de veure en relació als adverbis: el verb seria una categoria sintàctica que incideix sobre totes les parelles de constituents formades pel subjecte i cada un dels seus predicatius (cosa que començaria a explicar l'abast semàntic del verb, tan extraordinari). A nivell evolutiu el procés degué ser l'invers del que estic descrivint: primer el verb, i després l'adverbi.

L'univers físic és un espai tridimensional on hi ha objectes i propietats indelimitades d'aquests objectes. Entre aquests objectes podem establir

relacions locatives, però aquestes relacions són estàtiques. Ara bé, en l'univers no hi ha solament objectes i relacions locatives estàtiques (=posicionals), sinó també *moviment* (l' "acció" de la tradició lingüística en relació als verbs), ja que una part dels objectes es poden moure (els astres, els animals, els núvols, una pedra llançada per una persona). I bé, ¿no serà aquesta propietat el que ens ha obligat a formar els verbs? Si això fos cert implicaria que els verbs de moviment (i concretament els "intransitius", amb *anar* al capdavant, que és el verb de moviment per excel·lència⁴⁸) deuen tenir un paper fonamental en l'estructuració semàntica del "macrocamp" lèxic que formen els verbs. Per una altra banda, aquest moviment obliga a formar un concepte oposat, la *permanència* (els "estats" de la tradició).

Siga com siga, en una oració com aquesta (col·loque el verb al final de l'oració)

(125) El cérvol a la muntanya pel barranc ha anat

el verb no solament introdueix la idea de moviment entre el subjecte i el destí, sinó també entre el subjecte i el trajecte. Dit d'una altra manera: en la mesura que tot moviment s'esdevé necessàriament en un espai i en un temps determinat, el verb relaciona el subjecte amb cada un dels factors que intervenen en l'espai (l'origen, el trajecte i el destí) i amb el temps.

Des d'aquest punt de vista, el verb no és sinó un connector, un segon connector que hem d'establir entre els noms per arribar a reflectir la realitat, la qual una de dues: o canvia o perdura. Quan relacionem predicativament un nom amb uns altres noms a través de preposicions, no fem res més que situar-los en un o diversos espais (el físic, el temporal i l'abstracte o purament psíquic), però aquesta relació és estàtica i trencada, aïllada (del subjecte amb cada un dels seus predicatius), i per tant cal que tornem a establir una altra relació que hi introdueixca un moviment (o una absència de

⁴⁸ No puc desenvolupar-ho, però jo diria que és ací on es troba la clau del misteri de les "llengües ergatives", que possiblement no és sinó aquest: el "cas no marcat" (=no cas) no és el nominatiu sinó l'acusatiu. Qui sap si és també per ací que podríem aclarir què vol dir semànticament "objecte" (=complement directe) i per què hi ha unes poques llengües en què l'objecte va davant del subjecte (cosa que fa pensar que l'objecte és el nucli de l'oració)

moviment, la permanència) que estableixca un lligam entre totes les parelles subjecte+predicatiu: el verb com a procés, que deia Ljunggren (1951: 16) seguint la idea de Brøndal (1950) dels verbs com a connectors. No cal dir que des d'aquest punt de vista tant la preposició com el verb són connectors, però mentre la preposició estableix una sola connexió, el verb n'estableix múltiples⁴⁹ i actua sobre un nivell sintàctic més perifèric que el de les preposicions en la mesura que relaciona noms prèviament relacionats. Des d'un punt de vista semàntic, el verb seria la categoria que permet d'expressar els canvis i permanències que hi ha en els objectes i entitats del nostre món, tant el físic com el psíquic.

La hipòtesi anterior comença a explicar per què en una oració només és possible que hi haja un verb: podríem pensar que si el verb uneix totes les parelles formades pel subjecte més cada un dels seus predicatius, no és possible establir-hi una altra relació. Ara bé, si tenim en compte que el verb és un connector i recordem que en les relacions preposicionals és possible establir més d'una relació (*mira per fora del mas*), podríem considerar la possibilitat que també siga factible establir més d'una relació verbal entre un subjecte i els seus predicatius; no cal dir que si aquesta possibilitat es realitza, s'hauran d'acomplir certes exigències de compatibilitat semàntica entre les dues relacions, com en el cas de les preposicions. És possible que aquesta possibilitat es materialitze en construccions com les de (125), on després d'establir una relació verbal concreta, *anar*, *actuar* i *trobar-se* respectivament, hi ha una altra relació que no té incompatibilitat semàntica amb la primera

- (125) a. ¿Pots anar tu a la reunió?
b. Sol actuar a la segona representació
c. Deu trobar-se a l'estació

Observem que és normal que només hi haja uns morfemes temporals, ja que una exigència d'establir més d'una relació verbal deu ser que tots els processos que indiquen els verbs s'han de donar en el mateix temps (i en el

⁴⁹O té la capacitat sintàctica de poder establir múltiples relacions: que aquesta capacitat es materialitze o no, no depèn del verb.

mateix espai). No investigaré aquesta possibilitat, encara que vull dir que aquesta qüestió podria resoldre diversos problemes, com ara la dels verbs “modals” o tenir una bona font en la formació de les “oracions infinitives” (encara que a (125) no hi hauria “oracions infinitives”, car només hi hauria una oració).

Segons la proposta que he fet, tot subjecte ha de tenir un predicatiu si més no per tal que el verb pugui fer la seua funció connectora. Ara bé, en les oracions que tenen un verb meteorològic no hi ha en general ni predicatiu ni subjecte. En aquestes oracions, però, segons el tractament de §4.2.3.3 i §5.2.10.2 hi hauria un subjecte i un objecte implícits (que poden explicitar-se si el parlant ho troba convenient o necessari). Més difícils semblen casos com aquests

(126) a. Ha corregut molt bé

b. Actua meravellosament

on no solament no hi ha cap predicatiu, sinó que també hi ha adverbis (que teòricament haurien d'incidir sobre el subjecte i els seus predicatius, com el verb). Aquest problema es podria resoldre si tenim en compte que tota relació verbal es dona necessàriament en l'espai i en el temps. A (126a) els morfemes temporals indiquen que l'emissor ha establert una relació entre el subjecte i una unitat temporal que s'acaba en el moment d'enunciar l'oració (*ha corregut molt bé durant aquesta correguda que s'ha acabat ara, ha corregut molt bé durant la seua carrera professional de corredor*, etc.), i per tant hem de concloure que hi ha un predicatiu temporal implícit. També hi ha un locatiu implícit que depèn del context comunicatiu en què s'haja dit l'oració; per exemple, si la unitat temporal és una correguda concreta, és un espai concret, i si és tota la carrera del corredor, serà el conjunt de llocs on ha corregut. Observacions paregudes es poden fer en relació a (126b); el fet que hi haja un present d'habitud, indica que el subjecte actua molt bé siga quin siga l'espai i el temps en què actue.

Les observacions anteriors enceten un tema important. Quan un emissor tria una preposició, ha d'existir una coherència semàntica entre el significat

de la connexió i els noms connectats. Per exemple, si un parlant vol relacionar un nom propi i el fet de dinar (això és, *dinar* com a infinitiu), serà ben difícil que trie una preposició locativa per la raó que el nom propi és concret i el fet de dinar és abstracte i temporal; però sí que pot triar una preposició temporal

(127) a. ? El Pere vindrà darrere de dinar ⁵⁰

b. El Pere vindrà després de dinar

De la mateixa manera, ha d'existir una coherència semàntica entre el conjunt de parelles formades pel subjecte i els seus predicatius, i el significat del verb. Una conseqüència d'aquesta propietat és que la interpretació que faça el receptor com ara de l'objecte condiciona la interpretació que farà del subjecte (cosa que ha observat Chomsky (1986a: 59)); i al revés, la interpretació del subjecte condicionarà la de l'objecte (cosa que no diu Chomsky a la referència esmentada), com hem vist comentant aquesta referència de Chomsky a §5.5.4.2

(128) a. La pilota que va llançar el Pere em va tocar el nas

((199c) de §5.5.4.2)

b. ¡Ja m'has tocat el nas! (ídem (c))

La interrelació sintàctica i semàntica entre el verb per una banda i el subjecte i els seus predicatius per l'altra, pot començar a explicar un tema molt tractat: de què depèn l'elisió de l'objecte (qüestió que cal ampliar a més predicatius i al subjecte, com comentarem de seguida). Efectivament, el significat de qualsevol verb implica l'espai i el temps (i per això és factible que en una oració amb qualsevol verb hi haja predicatius posicionals i temporals), però no té per què implicar un destí o un objecte. I bé, si un verb té aquestes implicacions factibles però no necessàries, comença a ser comprensible que en determinades circumstàncies (que cal investigar) és puga elidir l'objecte (cosa que ha observat Bosque (1989: 64)) o un altre predicatiu implicat pel

⁵⁰ A Torrent (l'Horta-Sud) aquesta oració és acceptable pel fet que les preposicions locatives *davant* i *darrere* estan desplaçant les temporals *abans* i *després*. No em pare a descriure i explicar aquest fenomen.

verb (el destí) i fins el subjecte (coses que no diu Bosque a la referència esmentada; vegeu §5.5.4.3). És a dir, en oracions com aquestes

- (129) a. Aquesta porta s'ha trencat (n. 112 de §5.5.4.3)
b. This door has broken (ídem)

com que el receptor sap lingüísticament que el verb que hi ha implica un predicatiu objectiu, i com que sap pragmàticament que l'únic nom que hi apareix no és apropiat per ser subjecte, interpreta que l'emissor ha elidit el subjecte perquè no vol dir-lo o perquè no el coneix (i això independentment que hi haja una marca morfològica que assenyale aquesta elisió –cas del català: *es* – o no hi haja cap senyal –cas de l'anglès). En realitat, la hipòtesi sintàctica que hem fet sobre el verb comença a explicar no pocs fenòmens, cosa que introduïrem al punt següent.

La interrelació entre el subjecte i els seus predicatius per una banda i el verb per l'altra, permet que en determinades condicions l'emissor pugui elidir el subjecte o alguns predicatius, però el que l'emissor no pot fer si vol evitar una ambigüitat considerable, és elidir el verb. Dit d'una altra manera: si hi ha una interrelació entre un subjecte, un objecte, un destí, un origen i un verb, i l'emissor elideix un d'aquests constituents (excepte el verb), la interrelació permet de saber quin constituent hi ha elidit, però com que el subjecte més els predicatius no impliquen el verb, si l'emissor no el diu el receptor no pot saber en quina relació verbal ha pensat l'emissor⁵¹. Posem-ne un exemple. Si dues persones estan buscant un anell per una habitació i una diu (130a)

- (130) a. ¡Allí!
b. ¡Allí he vist l'anell!
c. ¡Mira l'anell allí!
d. ¡Allí es troba l'anell!
e. ¡Allí hi ha l'anell!
f. ¡Allí ha caigut l'anell!
g. ¡Allí s'havia perdut l'anell!

⁵¹ No cal dir que estem parlant de les elisions genèriques, no d'aquelles en què hi ha una elisió que es recupera gràcies al context lingüístic o extralingüístic.

h. Etc.

l'altra només sabrà que hi ha una relació predicativa entre l'anell que estan buscant i el locatiu *allí*, però no podrà saber si l'emissor ha volgut dir com ara (130b), (130c) o moltes més possibilitats.

7.5.4. Alguns avantatges de prendre el verb com a connector múltiple

He trobat poques referències en el Generativisme a la possibilitat que el verb siga un connector. Chomsky (1970 p.31 n.20) ho esmenta, però sense assumir-ho. Emonds (1985: 29-30) sí que ho assumeix, però a l'hora d'intentar explicar com relacionaria el verb, no ho fa sintàcticament sinó semànticament: a través de la teoria temàtica; a més, en la mesura que el nom i l'adjectiu també assignarien papers temàtics, no separem les categories relacionants de les no relacionants, sinó que les confonem (vegeu ací §6.3.5.1). Tanmateix, prendre el verb com a connector múltiple soluciona no pocs problemes.

A §2.1.3 hem vist que Chomsky (1965: 64) relacionava el subjecte i el verb, i el verb i l'objecte, encara que la relació subjecte-verb no pot existir segons la proposta $O \rightarrow SN SV$. Ara bé, segons la proposta que hem fet, la relació subjecte-verb sí que es factible. A la mateixa obra (p.114), Chomsky sostenia que la tria del nom condicionava la tria de l'adjectiu, i la tria del subjecte i l'objecte la del verb (vegeu ací §2.2.8), opinió que la proposta $O \rightarrow SN SV$ no pot explicar, però sí la que hem fet en aquest capítol. Efectivament, com que no podem pensar sobre una cosa que encara no hem pensat, la tria del nom condiona la de l'adjectiu; de la mateixa manera, la tria de dos noms a relacionar condiona la tria de la preposició relacionant, i la tria del subjecte i de l'objecte (*més tots els altres predicatius del subjecte*) condiona la tria del verb. Vegeu al final del punt anterior com el model que estem proposant pot començar a aclarir l'elisió del subjecte i de diversos predicatius.

A §5.3.1.3 hem comentat una operació que reduïa les preposicions a meres corretges de transmissió, sense que aportassen res al significat semàntic supralèxic: el verb assignaria un paper temàtic a un predicatiu, i la preposició del predicatiu passaria aquest paper temàtic al SN o oració. Si tenim en compte que entre connector i connectats ha d'existir una adequació semàntica, haurem de concloure que si en l'elaboració d'una oració l'emissor tria un predicatiu de destí, després haurà de ser conseqüent amb aquesta tria, i per tant haurà d'agafar un verb el significat del qual permeta connectar un subjecte i un destí. És a dir, realment hi ha una "assignació doble de papers temàtics", una a través de les preposicions i l'altra a través del verb. Per una altra banda, com que la preposició és un connector simple i el verb múltiple, es comprén que una preposició només puga "assignar un paper temàtic", i un verb diversos. Ara bé, des de la proposta que estem fent no neguem les preposicions, i comencem a reduir a la raó la "doble assignació de papers temàtics".

Un concepte sintàctic fonamental en la teoria generativista (i en més teories) és la *complementació*. La idea general que conté aquest concepte és que si un lexema sol exigir un constituent sintàctic determinat, aquest constituent sintàctic dependria sintàcticament d'aquell lexema. Per exemple, si el verb *anar* sol exigir un predicatiu de destí, aquest predicatiu dependria sintàcticament del verb *anar*. El desenvolupament teòric d'aquesta idea porta a emprar conceptes de la Lògica, a dir abstractors i a caure en contradiccions (vegeu §4.2.2 i §4.3.1), però això no és el problema més greu. La conseqüència més important del concepte "complementació" és aquesta: tendir a capgirar absolutament l'estructura sintàctica, de tal manera que com més perifèric és un constituent, més cèntric esdevé segons el criteri de la complementació. És per això que el verb no solament ha esdevingut el nucli de la predicació (SV), sinó també el nucli oracional en moltes propostes (vegeu per exemple §4.1.4, §5.2.9.1, §6.2.5, §6.3.3.3); la contrapartida lògica de fer que el verb siga el nucli de la predicació (SV) és fer que la preposició esdevinga el nucli dels noms subordinats (SP), i una ampliació és fer que l'adjectiu siga el nucli del nom, els auxiliars verbals nucli dels verbs, i l'adverbi nucli del verb (vegeu §5.2.9.1).

Segons la meua opinió, la idea de la complementació és vàlida, però és vàlida en aquest sentit: és una idea *semàntica* que és efecte de les propietats *sintàctiques* de les categories. L'adjectiu exigeix semànticament el nom perquè sintàcticament en depén; les preposicions exigeixen semànticament els noms perquè sintàcticament en depenen; i el verb exigeix semànticament el subjecte i els predicatius perquè sintàcticament en depén. Dit d'una altra manera: la comprensió psicològica dels lexemes no derivats a través de la Morfologia Derivativa, va lligada al seu estatus sintàctic, i per això la comprensió dels lexemes nominals exigeix en general lexemes nominals, però la comprensió dels lexemes de les altres categories va lligada a la comprensió dels lexemes nominals, i com més perifèrica és la seua funció, més noms implica la seua comprensió (l'adjectiu només implica un nom, les preposicions dos, i els verbs impliquen diversos noms i diverses preposicions).

El concepte de "complementació" es pot aplicar sintàcticament si volem, però aleshores tindria una aplicació absolutament oposada a la que hem descrit: no s'aplicaria bàsicament al verb sinó al nom, i seria el conjunt de modificadors que ha de tenir un lexema nominal (=que ha de complementar un nom) perquè hi haja una oració⁵². Diguem de passada que ara ja podem explicar una curiositat que hem comentat a §2.2.6 i §2.2.8: perquè quan parlem de la "subcategorització" del nom donem en general trets semàntics dels lexemes nominals, però quan parlem de la "subcategorització" del verb, parlem primer dels contextos sintàctics en què poden aparéixer els lexemes verbals, i després dels trets semàntics dels noms que hi ha en aquests contextos sintàctics. Per una altra banda, convindria no perdre de vista una possibilitat que hem assenyalat al final de §7.2.6: que el significat específic dels lexemes verbals pugua tenir repercussions en les regles generals d'ordre dels predicatius. Per exemple, en el cas que arribàssem a la conclusió que no hi ha prioritats d'ordre entre els locatius posicionals i els locatius de destí (i per tant fos indistint que aparegués primer el posicional o el destí), hi

⁵² Aquesta concepció no és estranya al Generativisme, ja que pot aparéixer mesclada amb l'anterior. Concretament, aquesta concepció es dona quan es diu que els especificadors serien el nucli del SN perquè serien un constituent obligatori del SN.

hauria la possibilitat que els verbs el significat dels quals implique el destí, facen que el destí aparega davant del posicional (i per tant l'ordre no marcat seria *anar al destí en un mitjà o lloc*).

7.5.5. Alguns problemes en relació als adverbis.

Els “adverbis” de la tradició s’han relacionat sovint amb els “adjectius”. La causa d’aquesta associació deu ser una de les classes semàntiques d’adverbis, els de manera, els quals assenyalen propietats internes del subjecte (encara que aquestes propietats es poden expressar no només a través d’adjectius, sinó també a través de noms subordinats). Aquesta dualitat (predicatiu “modals” i adverbis “de manera”) és problemàtica, ja que ¿com podem diferenciar els uns dels altres? Des d’un punt de vista sintàctic no hi ha problemes, ja que pertanyen a nivells sintàctics diferents; però des d’un punt de vista semàntic sí que n’hi ha. La diferència semàntica general entre els uns i els altres deu ser aquesta: els adverbis de manera assenyalen propietats internes del subjecte en relació a l’espai i el temps en què es desenvolupa el procés que assenjala el verb; i els predicatius assenyalen aquesta propietat prescindint del procés verbal. Per exemple, si diem (131a)

(131) a. M’ha tornat el *Lleures i converses* fet pols

b. Vés directament al final de la fira, i a mà esquerra ho trobaràs

és indubtable que hi ha un predicatiu, ja que és ben improbable que el llibre s’haja fet pols durant l’espai i el temps de la tornada (i per tant ja es trobava fet pols abans de l’espai i el temps implicat a (131a)). Contràriament, si diem (131b) és indubtable que hi ha un adverbi: la qualitat de ‘directe’ afecta el subjecte durant l’espai i el temps de l’anada, però no l’espai i el temps anteriors o posteriors (o no necessàriament). Ara bé, al costat de casos clars com els de (131), n’hi ha molts que són dubtosos. Per una altra banda, a (131b) hi ha l’ajuda de la forma, la terminació adjectiva *-ment* que assenjala que l’adjectiu està fent una funció adverbial, però aquesta ajuda formal és molt poc fiable, ja que si no hi és no vol dir que no hi haja un adverbi. Efectivament, l’oració de (131b) es pot dir també com a (132a), i ací no

solament no hi ha la terminació adverbial, sinó que seria prou estrambòtic posar-la-hi, tot i que *directe* i *dret* són la mateixa paraula etimològicament

- (132) a. Vés tot dret al final de la fira, i a mà esquerra ho trobaràs
b. Vés directe al final de la fira, i a mà esquerra ho trobaràs

Aquesta observació ja fa sospitar que en l'ús popular deuen existir no poques funcions adverbials sense la terminació *-ment*, pràctica que pot abastar les paraules més o menys cultes (132b). És possible que en el fons d'aquesta pràctica hi haja aquesta raó: si l'ús d'un adjectiu en una oració concreta és clarament adverbial, els parlants ens estalviaríem la feina de fer el lexema adjectiu més llarg.

Tornem arrere. La qüestió que estàvem tractant era que no és sempre fàcil saber si un adjectiu té una funció predicativa o adverbial. Efectivament, ¿què hi ha a (133a-b), un predicatiu o un adverbi?

- (133) a. El café li agrada ben calent
b. Corre molt ràpid
c. Has de parlar més clar
d. El café li agrada amb llet condensada

És possible que per contestar aquesta pregunta hàgem d'estudiar prèviament la semàntica dels verbs (o com a mínim alguns aspectes); per exemple, el verb *agradar* no implica en general un espai i un temps delimitats, i per tant sembla que no tinga sentit intentar veure si la qualitat del subjecte es dona en relació al temps i a l'espai implicats a l'oració; o el verb *córrer* no és un verb senzill, ja que hauríem de veure quins són els trets semàntics fonamentals d'aquest verb⁵³. Totes aquestes observacions sobre els adjectius predicatius i adverbials s'haurien de completar amb dues observacions més. La primera seria saber si quan hi ha un element elidit de la parella afectada per l'adverbi, tendim a no usar la terminació *-ment* (133c;

⁵³ Concretament, si el mirem com a verb de moviment (que és el que solen fer els tractadistes d'aquests verbs, cf. Lamiroy (1983)), aleshores seria un adverbi. Però aquests verbs permeten una altra lectura que no puc desenvolupar ací, i segons aquesta lectura potser seria predicatiu.

vegeu la n. 57 de §3.4.2). I la segona seria recordar que tota aquesta problemàtica s'ha d'ampliar als noms subordinats (133d), on no tenim les crosses de la forma i per tant ens hem de valdre només de criteris semàntics supralèxics.

¿Quantes classes semàntiques d'adverbis hi ha? Sembla que hi ha classes semàntiques d'adverbis que no existeixen en els predicatius (com ara la negació), però seria interessant saber si existeix alguna correlació entre les classes semàntiques d'adverbis i les classes semàntiques de predicatius. Per exemple, un adverbi com el de *anar directament a un lloc*, sembla que es relaciona amb el destí. A partir d'aquestes observacions, ¿no podríem pensar que els adverbis de freqüència es relacionarien amb els predicatius temporals? Si tot procés s'esdevé en el temps, sembla que la repetició (*molt, poc, sovint, sempre, regularment*, etc.) s'hauria de relacionar amb els temporals. I bé, si tenim en compte que els predicatius temporals semblen més perifèrics que els predicatius de destí; si observem aquestes oracions

- (134) a. El Pere sovint va directament per l'autopista
b. El Pere va sovint directament per l'autopista
c. ? El Pere va directament sovint per l'autopista

i si finalment tenim en compte les regles de (124: el constituent més de la dreta és el que es queda més a l'esquerra si s'hi trasllada; aplicació a verb i adverbi), haurem de concloure que hi ha aquesta possibilitat: que les classes semàntiques dels adverbis tenen les mateixes propietats d'ordre que les classes semàntiques del predicatius (i per això *sovint* –relació amb els predicatius temporals– ha d'anar a l'esquerra de *directament* –relació amb els predicatius de destí).

Estic assumint que la posició bàsica dels adverbis es troba al costat de la posició bàsica del verb (concepció tradicional que ja reflecteix el seu propi nom: *ad-verbis*). Aquest fet s'explicaria segons aquest treball no solament perquè són els constituents més perifèrics de l'oració ("adverbis d'oració" a banda), sinó també perquè tenen el mateix tipus de funcionament sintàctic.

Efectivament, si només tinguessen la primera propietat (els més perifèrics) s'explicaria que a les llengües S O... V apareguen junts, però no s'explicaria que quan el verb es trasllada diacrònicament a l'esquerra de l'oració (V S O... i S V O...) també s'hi traslladen els adverbis. De fet, l'altre tret que tenen en comú segons aquest treball, ha de ser el que provoca el trasllat a l'esquerra de l'oració (cosa que comentarem en el pròxim punt). Ara bé, la qüestió que m'interessa ara és una altra: ¿per què tenen tanta mobilitat els adverbis? Aquesta pregunta en realitat ja l'hem contestada: perquè tenen una incidència múltiple, i en el cas que hi haja perill de confusió, l'emissor pot traslladar l'adverbi fins al predicatiu afectat. Una ampliació d'aquesta causa és quan hi ha dos adverbis de diferent classe semàntica i un o els dos tenen més d'una possibilitat d'incidència

(135) Ha portat una cosa directament al destí precisament quan es ponia
el sol

Una qüestió relacionada amb el moviment és per què poden anar davant o darrere del predicatiu afectat. Abans de contestar aquesta pregunta caldria saber si aquesta propietat també es dona a les llengües S O...V. De tota manera, cal tenir en compte aquesta possibilitat: que les categories connectores (P i V) poden anar tant davant com darrere a nivell universal, i el fet que els adverbis funcionen com a connectors podria influir-hi. Finalment, en relació al moviment hi ha una altra qüestió que ja hem introduït: per què alguns adverbis poden anar entre la preposició i el nom subordinat

- (136) a. Això va caure precisament davant del cap de la Nau (§5.2.3, (48))
b. Això va caure davant precisament del cap de la Nau
c. He advocated an analysis along essentially these lines
(idem (50a))
d. ? Ha apuntat davant directament de l'estació

Jo diria que l'ordre de (136b-c) és possible perquè quan traslladem un adverbi des del costat del verb a la dreta o a l'esquerra del predicatiu afectat, els adverbis i les preposicions tenen el mateix funcionament sintàctic, incidir sobre dos noms alhora. Ara bé, el factor decisiu no seria aquest, ja que

sembla que no podem dir (136d), sinó potser aquest altre factor: que els adverbis tinguen un significat tal que només afecten el predicatiu.

Un altre problema que plantegen els adverbis és saber per què no concorden amb el subjecte quan categorialment són adjectius. Com que en el llenguatge no hi ha res que siga gratuït, jo faria aquesta suposició: perquè no és necessari o convenient per interpretar el missatge. En llengües com la catalana és comprensible que hi haja concordança entre el subjecte i els predicatius adjectius, ja que aquests poden aparèixer a la dreta d'un altre predicatiu

(137) El Pere ha vist la Maria molt il.lusionat

Ara bé, en la mesura que els adverbis sempre han d'incidir sobre el subjecte, no hi ha cap perill de confusió per aquesta banda. Si els adverbis adjectius haguessen de portar algun senyal de concordança, no hauria de ser amb el subjecte, sinó si de cas amb el predicatiu afectat quan hi haja perill de confusió i la llengua no recórrega al moviment.

Un problema molt important (si més no perquè no el conec i no puc mesurar quin abast pot tenir) és aquest: ¿que són categorialment paraules com *sempre*? Com que estic defensant que només hi ha quatre categories, no puc recórrer a etiquetes estranyes, i m'he de decantar per alguna d'aquestes quatre. Per decidir què és, podem recórrer a veure què no és: no pot ser ni nom, ni preposició, ni verb, i per tant ha de ser un adjectiu. Notem que si fos una preposició no s'explicaria que quan no té "terme" va amb el verb normalment (138a); a més, si diem que és una preposició hauríem de suposar que a (138a) hi ha un nom subordinat elidit, cosa que no trobe ni necessària ni convenient. La deducció que *sempre* seria un adjectiu no és problemàtica d'entrada, ja que entre els adverbis de freqüència hi ha lexemes clarament adjectius com *molt*. Ara bé, si l'entrada no és problemàtica, l'eixida sí que ho és. Efectivament, ¿com hauré d'analitzar una oració com (138b)?

(138) a. Sempre treballa més a gust de bon matí

b. Vine sempre que vulgues

Si sóc coherent i mantinc que hi ha un adjectiu, aleshores em trobe el problema que en aquest treball estic mantenint que l'adjectiu amb prou feines té expansió. Ja veu el lector que també per aquesta banda arribem possiblement a la necessitat de postular que l'adjectiu admet més expansió de la que li atorga aquest treball. Per una altra banda, l'oració de (138b) fa pensar que la funció adverbial no la poden fer solament adjectius i noms subordinats amb una estructuració sintagmàtica pobra.

7.5.6. Alguns problemes en relació al verb.

Segons les reflexions de §7.5.3 el verb seria un connector múltiple que lligaria totes les relacions aïllades que el subjecte té amb cada predicatiu. Segons aquesta concepció el verb no implicaria un altre nivell sintàctic, de la mateixa manera que les preposicions no impliquen per si mateixes cap nivell sintàctic. Els nivells sintàctics no depenen segons aquest treball dels connectors sinó dels modificadors (els quals, però, només poden modificar gràcies als connectors si tenen com a nucli un nom), concretament de la manera semàntica que els modificadors incideixen sobre el seu nucli relatiu (modificadors restrictius i modificadors predicatius). Des d'aquest punt de vista, el verb seria un segon connector del nivell de la predicació, però sembla que els modificadors adverbials han de ser un altre nivell sintàctic, el quart (nucli nominal absolut + restrictius + predicatius amb verb + adverbials). Ja hem arribat al problema. En la definció del verb jo no he introduït els adverbis, sinó solament el subjecte i els seus predicatius, per la qual cosa es pot pensar que els adverbis haurien de ser més perifèrics que el verb; és a dir, l'estructura oracional sembla que hauria de ser (139a), on hi ha la mateixa configuració que en la preposició (139b)

- (139) a. [[subjecte + predicatius + verb] + adverbis]
- b. N1 + N2 + P
- c. [[[subjecte + predicatius] + adverbis] +verb]

Tanmateix, a §7.5.2 hi ha diverses observacions que tendeixen a fer creure que el verb seria més perifèric que els adverbis, de tal manera que l'esquema oracional podria no ser (139a) sinó (139c).

Per intentar solucionar aquest problema, podríem observar que el nom nuclear de l'oració necessita especificadors, predicatius i verb, però no restrictius qualificatius ni adverbis, de tal manera que els adverbis tindrien una propietat comuna amb els restrictius qualificatius: ser opcionals sintàcticament, els qualificatius del nivell de la restricció i els adverbis del nivell de la predicació. Des d'aquest punt de vista els adverbis no constituïrien un altre nivell sintàctic, sinó que formarien part del tercer nivell sintàctic, de la predicació, amb la qual cosa l'estructura oracional seria aquesta (els parèntesis indiquen opcionalitat)

(140) [nivell de la predicació [nivell de la restricció N (+ qualificatius) + especificadors] + predicatius (+ adverbis) + verb]

Ara bé, aquesta proposta és terriblement inquietant, ja que els restrictius qualificatius i els especificadors tenen la mateixa naturalesa categorial (nominal o adjectiva), però els adverbis i el verb són distints categorialment (adjectius i noms subordinats els primers), encara que segons la proposta que he fet tenen una particularitat sorprenent: que funcionen igual sintàcticament.

Si totes aquestes observacions són certes, és possible que la solució del problema apunte cap a aquesta direcció: les categories bàsiques del llenguatge no serien tres (nom, preposició i verb), sinó dues (nom i preposició), i de la mateixa manera que he definit l'adjectiu a partir del nom i la preposició, també el verb caldria definir-lo a partir de les propietats sintàctiques o bé del nom i la preposició (camí que tindria la dificultat de separar els adverbis del verb), o bé només a partir de les propietats de la preposició (camí que possiblement seria més fàcil i que permetria de diferenciar els adverbis del verb). Encara que no trobe repulsiva aquesta possibilitat, no l'afrontaré i aprofundiré, i en la part que seguirà actuaré com si el verb fos una categoria bàsica. Per una altra banda, no cal dir que a

banda de la hipotètica definició del verb a partir de les propietats de les altres categories, hi ha dos problemes més: explicar la raó de l'existència dels adverbis (cosa que hauria d'explicar el seu comportament sintàctic i la seua opcionalitat), i explicar per què els adverbis i el verb tindrien el mateix funcionament encara que categorialment han de ser distints.

Segons les observacions de §7.5.3 el verb seria obligatori en relació als predicatius del nucli absolut d'una oració si no volem crear una ambigüitat considerable en el receptor. Ara bé, fora del subjecte oracional sembla que el verb no és tan indispensable, com veiem en aquestes oracions, on hi ha predicatius d'un objecte (141a-b), d'un comitatiu (141c-d), d'un destí (141e) i d'un origen (141f)

- (141) a. Vaig veure un pit-roig en un canyar
- b. Vaig veure un pit-roig per un canyar
- c. Vaig veure una lleona amb un cadell en el seu ventre
- d. Vaig veure una lleona amb un cadell pel seu ventre
- e. No entengué res perquè li ho varen dir en estat de coma
- f. Hem de partir d'uns conceptes bàsics clars i delimitats
 [≠d'uns conceptes bàsics, clars i delimitats]

És possible que la solució d'aquest problema siga relativament simple: els predicatius sempre exigeixen un verb perquè els puguem interpretar, però l'emissor en podria prescindir si no pertanyen al subjecte de l'oració i si la idea verbal implícita té un d'aquests tres significats bàsics: el moviment genèric (*anar*), la posició estàtica genèrica (*trobar-se* o *ser* "locatiu") o la relació d'equivalència (*ser* "d'equivalència", vegeu §7.6.1). Aquesta hipòtesi donaria compte de la tendència tan forta que hi ha hagut a dir que en els predicatius com els de (141) hi hauria un verb elidit (encara que segons la hipòtesi que he fet no podria ser qualsevol verb, sinó solament tres, i no seria un verb elidit sinó una idea verbal latent). La diferència entre (141a) i (141b) es troba en la preposició del predicatiu de l'objecte: a (141a) hi ha la posicional *en*, que implica un sol punt o lloc possible, i a (141b) hi ha *per*, que implica una multiplicitat de punts o llocs possibles; seria a causa d'aquesta diferència que el receptor de (141b) tendiria a interpretar que hi ha

implícita una relació verbal de moviment genèric (*anar*)⁵⁴, mentre que a (141a) hauria d'agafar la idea verbal més simple que hi ha, la posicional (*ser* "locatiu"); aquesta idea verbal també seria la que hi ha a (141e), mentre que a (141f) seria la relació "d'equivalència". Diguem de passada que si aquestes observacions són certes, tindria sentit l'etiqueta que he adoptat per a aquestes construccions: *oracions reduïdes*.

Un altre problema dels verbs (que també afecta els adverbis) és saber fins a on arriba la seua capacitat connectora. Jo he suposat que només connectaria les parelles formades pel subjecte i els seus predicatius, i més enllà no tindria incidència. Ara bé, en oracions que tenen verbs com ara els de moviment "transitius", podríem pensar que el verb també connectaria l'objecte i els seus predicatius locatius, ja que la definició semàntica d'aquests verbs és possible que haja de fer referència a la propietat que els objectes de les oracions on poden inserir-se poden tenir en general locatius propis. És a dir, en una oració com

(142) L'Empar ha enviat [les revistes a correus]

sembla que *enviar* també hauria de connectar *les revistes* i *a correus*. Jo diria, però, que això no és veritat. Entre *les revistes* i *a correus* no hi ha pas la idea de moviment específica de *enviar*, sinó solament la genèrica de *anar*. La idea de *enviar* solament connecta el subjecte, *l'Empar*, i el seu predicatiu, *les revistes a correus*, però les revistes no *enviaran* a correus, sinó que hi *aniran*. Ara bé, hi ha un altre problema. Comentant l'oració (104a) de §3.4.2 hem vist que l'adverbi *només* podia "infiltrar-se" en els restrictius (143a-b)

- (143) a. La Marta només portarà llavor de clavells, i per tant que ningú no espere llavor d'alfàbega
b. La Marta portarà llavor només de clavells, i per tant que ningú no espere llavor d'alfàbega

⁵⁴ No cal dir que el receptor pot fer-se una idea menys genèrica, i en compte d'agafar la idea verbal de *anar*, podria agafar la *devoletejar*, *picotejar*, *saltironejar*, etc., però tot això no ho diria el missatge sinó la seua imaginació.

- c. L'Empar ha tirat exactament una bola contra aquesta diana
- d. L'Empar ha tirar una bola exactament contra aquesta diana

però això podria ser una particularitat de *només*, que té un significat de quantitat, i per tant potser seria explicable que abaste els restrictius. Independentment que aquesta qüestió s'ha d'estudiar més, podríem posar un altre exemple en què això no passa, el de (143c: l'adverbi s'ha de llegir amb el verb) no diga el mateix que (143d), ja que a (143c) l'adverbi especifica la manera de tirar la bola, i a (143d) precisa contra quina diana ha tirat.

¿Quina és la posició bàsica o psicològica del verb? De la mateixa manera que és lògic que el parlant trie la preposició després de saber quins dos noms vol relacionar, també és lògic que el parlant trie el verb després de saber quines relacions predicatives vol establir amb el subjecte, ja que la tria del verb depèn de la tria del subjecte i dels seus predicatius. D'acord amb això, l'ordre bàsic universal seria *subjecte + predicatius + verb*. Ara bé, si aquesta és la posició bàsica del verb, ¿per què en més de la meitat de les llengües no apareix en aquesta posició? D'entrada hi ha una resposta molt simple: si una llengua ha traslladat les preposicions des de la dreta del nom subordinat (posposicions) fins a l'esquerra ("preposicions") de tal manera que les preposicions apareguen entre els noms connectats, aquesta llengua tendirà a traslladar el connector verbal entre els connectats, i com que els connectats són el subjecte més els seus predicatius, l'ordre superficial predictable serà *subjecte + verb + predicatius*. Mirat des de les llengües S V O..., aquesta posició superficial sembla que tinga una certa lògica, ja que si el verb arriba al receptor al final de l'oració, el receptor ha de retenir en la memòria tots els predicatius sense poder descodificar-los fins que li arribe el verb, mentre que si el verb li arriba després del subjecte (o al principi de l'oració: llengües V S O...), el receptor pot anar descodificant els predicatius a mesura que li arriben. Notem que en la mesura que hi ha no pocs predicatius que són oracionals (alguns obligatòriament en català, com ara els condicionals), aquest hipotètic avantatge podria tenir bastant importància. De fet, Greenberg fa una observació que no pot ser casual: és probable que les «conjuncions» (preposicions que subordinen no un SN sinó una O)

siguen més freqüents a les llengües “preposicionals”, i les formes verbals no finites a les llengües posposicionals (1963: 83). D’acord amb aquestes observacions, podríem pensar que les llengües posposicionals i d’ordre S O...V, són llengües en què predomina l’interés de l’emissor, i les llengües “preposicionals” i S V O... o V S O..., llengües en què predomina l’interés del receptor. Per una altra banda, aquest hipotètic avantatge per al receptor podria explicar les excepcions de l’universal núm. 4 de Greenberg: per què hi ha algunes llengües que tenen l’ordre S V O... encara que són posposicionals.

Tanmateix, un estudi acurat hauria de tenir en compte més factors, concretament les llengües V S O..., que segons Greenberg són una minoria i són sempre “preposicionals” (universal núm. 3). No tinc prou dades per estudiar aquesta qüestió, però voldria fer algunes observacions. La primera és apuntar la possibilitat que no puguem trobar regles absolutes sobre la posició superficial del verb; efectivament, si la preposició té una posició bàsica o psicològica, però diverses manifestacions superficials, el verb es podria trobar en la mateixa situació. Ara bé, aquesta varietat no exclou l’estudi sobre la tendència (o tendències) de l’evolució. En el cas de les llengües “preposicionals” sembla que hi ha hagut una tendència molt predictable (anar traslladant la preposició fins a l’esquerra del nom subordinat), i la qüestió seria saber si també hi ha alguna tendència sobre la posició del verb. Des d’aquest punt de vista, val la pena assenyalar que segons Greenberg les llengües V S O... admeten sempre l’ordre S V O... com a ordre secundari (universal núm. 6), i que la llengua catalana (que solem dir que és d’ordre S V O...) admet amb una freqüència notable que el subjecte aparega després del verb. Aquesta freqüència té factors qualitatius; per exemple, en les oracions interrogatives, si el constituent focalitzat és un predicatiu del subjecte, el subjecte apareix obligatòriament després del verb

- (144) a. ¿Què ha portat el Pere?
b. ? ¿Què el Pere ha portat?
c. ¿A quin lloc ha anat la Maria?
d. ? ¿A quin lloc la Maria ha anat?

En general també passa el mateix en les oracions de relatiu, encara que no tan clarament

- (145) a. La persona que ha saludat el Pere és occitana
- b. ? La persona que el Pere ha saludat és occitana
- c. La ciutat on viu la Maria és Nàpols
- d. ? La ciutat on la Maria viu és Nàpols

Si hi afegim que quan a nivell explícit només hi ha el verb i el subjecte, el verb sol aparèixer després del verb si és remàtic (146a), i quan hi ha un predicatiu del subjecte que és temàtic i el subjecte és remàtic, aleshores el subjecte sol aparèixer després del verb (146b)

- (146) a. Han telefonat molts curiosos avui de matí
- b. Aquesta qüestió l'ha tractada el Josep

jo no trobaria estrambòtic dir que el català és una llengua V S O... que en general extrau a l'esquerra del verb els constituents temàtics (o remàtics amb una entonació adequada: la interrogació). A més, aquesta hipòtesi tindria l'avantatge de poder explicar més fàcilment per què adverbis com *no* i *només* sembla que no afecten els constituents que es troben a l'esquerra del verb (vegeu §7.5.2).

Si l'ordre S V O... és més freqüent que no SX V..., deu ser perquè el subjecte és més sovint el constituent temàtic (i per això hi ha lingüistes que han intentat definir el subjecte a través de la tematicitat, com Comrie (1981)) per una raó segurament senzilla: perquè el subjecte és allò de què parlem sintàcticament, i molt sovint allò de què parlem sintàcticament és el que el receptor ja coneix o part temàtica; per exemple, imaginem-nos que estem parlant d'una vaga que han fet els pagesos, els quals han decidit no vendre ni un quilo d'ametles; en aquest context, jo diria que l'emissor tendirà més fàcilment a dir (147a) que no (147b)

- (147) a. Aquesta vaga farà pujar el preu de l'ametla
- b. El preu de l'ametla pujarà per aquesta vaga

És a dir, la tendència del parlant deu ser agafar allò que ja s'ha introduït en la conversa com a subjecte sintàctic, i només en el cas que no puga o no li isca, recorreria a fer que la part temàtica i sintàcticament no subjectiva aparega abans que la part remàtica.

De tota manera, la qüestió fonamental és un altra: saber a través de l'estudi de la documentació si el català ha evolucionat en l'últim mil.lenni, i si ho ha fet, cap a on ho ha fet. En relació a aquesta qüestió és veritat que les llengües francesa i anglesa sembla que estan evolucionant cap a un ordre S V O... cada vegada més fix, però això no vol dir que aquesta evolució haja de ser general. De fet, dialectes italians com el trentí (que potser s'ha de relacionar amb el dialecte del Segrià, vegeu la n. 22 de §4.2 .6) fan pensar més aviat el contrari, ja que el fet que el subjecte d'aquest dialecte italià es comporte com els objectes temàtics del romànic en general

- (148) a. Viene el Mario
- b. El Mario el viene
- c. Ja conec el Marius
- d. El Marius ja el conec

fa pensar que l'estructura oracional no marcada del trentí és V S O... En poques paraules: l'estructura més lògica sembla que siga S V O..., i no V S O..., però el fet que hi haja una minoria de llengües que tinguen l'ordre V S O... obliga a ser prudents i veure si hi ha la possibilitat que les llengües (o una part de les llengües) S V O... puguin evolucionar cap a V S O... per raons que cal descobrir.

7.5.7. Introducció al nivell sintàctic més perifèric.

Tant en el Generativisme com en la tradició és comú parlar d' "adverbis oracionals". A §3.4.2 hem comentat la visió de Fabra (1956), que reproduceix ara

(149) S'inclouen, encara, en la classe dels adverbis certs mots i locucions que que expressen la relació lògica que hi ha entre el que es diu en la proposició en què figuren i el que s'ha dit en una proposició precedent (oposició, conseqüència, addició, etc.); *tanmateix...*, *amb tot...*, *però... així...* V. §§104 i 105.

Aquests mots i locucions no pot dir-se que siguin modificadors del verb ni de cap mot de la proposició a la qual vénen a afegir-se introduint-la o intercalant-s'hi. El mateix pot dir-se de l'adverbi *dissortadament* en una frase com *Dissortadament, el metge va arribar tard*, en la qual *dissortadament* no indica pas la manera com va arribar el metge, sinó que és l'expressió d'un sentiment del qui parla relativament a allò que es diu en la proposició... Altres vegades l'afegitó adverbial no fa sinó indicar l'opinió del qui parla relativament a allò que diu (adverbis d'afirmació, de dubte, etc.). (§93)

En resum: aquests "adverbis" expressen una «relació» entre l'oració «en què figuren» i o bé una oració anterior, o bé l'emissor; en relació a l'oració on figuren, no són modificadors de cap part d'aquesta oració. Jo diria que aquestes són les característiques bàsiques dels modificadors del darrer nivell sintàctic: no modificar cap part de l'oració, sinó l'oració sencera, i establir un nexa o relació amb una unitat exterior, siga una part del discurs previ o siga qui fa el discurs, l'emissor. Vet ací els tres primers exemples dels que posa Fabra

- (150) a. Ells no hi volen anar de cap manera. *Amb tot*, si tu els ho demanes, crec que hi anirien
b. No em desplau. *Més aviat* m'agrada
c. La vostra teoria explica, *en efecte*, tots aquests fets. Hi ha, *nogensmenys*, altres fets que semblen estar-hi en contradicció
(1956: §104; subratllats meus)

Fabra (1956: §§93, 104 i 105) estableix una relació íntima entre els "adverbis conjuncionals" com els de (150) i les preposicions coordinants *i*, *o*, *però*, cosa inquietant: ¿és que hi ha alguna relació sintàctica entre els

“adverbis conjuncionals” i les preposicions coordinants? Jo diria que sí: els “adverbis conjuncionals” estableixen una connexió (i no múltiples, com els adverbis, això és, els “adverbis del SV”), i les preposicions coordinants també. Per una altra banda, la relació de proximitat sintàctica no es dona entre els “adverbis conjuncionals” i les preposicions subordinants, ja que aquestes preposicions subordinen, però no subordinen ni els “adverbis conjuncionals” ni les preposicions coordinants (vegeu ací §7.6.2 en relació a la coordinació). És a dir, la segona oració de (150a) es troba unida semànticament a l’anterior gràcies a *amb tot*, però la segona oració no fa cap funció sintàctica en relació a la primera. He de dir, però, que a pesar d’aquestes semblances, a §7.6.5.2 proposaré de diferenciar entre les preposicions coordinants i els “adverbis conjuncionals”.

En aquest nivell sintàctic no hi ha una coincidència funcional solament entre “formes adverbials” (que són categorialment adjectives –*efectivament*– o noms subordinats –*amb tot*) i preposicions coordinants, sinó que també hi ha “formes no adverbials”, concretament noms subordinats que tenen un significat semàntic idèntic als predicatius (encara que funcionalment són, com és natural, com els “adverbis conjuncionals”). Efectivament, quan comencem una narració no és rar de començar-la així

(151) A València, un dia va anar una dona a la Llotja per veure una exposició de segells. Aquesta exposició...

A la primera oració, el posicional *a València* no fa cap funció sintàctica en relació als nivells de la restricció i de la predicació de *dona* (i per això no es relaciona ni poc ni molt amb *anar*, ja que a (151) tot és informació remàtica per hipòtesi: començament d’una narració), sinó que és un posicional que situa no solament el subjecte, *una dona*, sinó tot el que diu la primera oració de (151) i tot el que diran les oracions següents mentre no hi haja una part posterior del discurs que ho modifique. Des d’aquest punt de vista, el modificador *a València* és a (151) un connector no amb el discurs previ o amb l’emissor, sinó amb el discurs posterior.

Un estudi detallat hauria de veure en quines condicions es poden donar

aquests modificadors i quin abast semàntic tenen, i també hauria de veure si hi ha més classes d'aquests modificadors. Per exemple, hauríem de veure si certs modificadors que Bonet i Solà (1986) atribueixen al nivell "predicatiu del verb", també hi pertanyen

- (152) a. En Pere sap el que fa, contràriament a en Joan (p.71 (154))
b. Contradictòriament amb el que dius, continuo creient que dos i dos fan quatre
c. Semblantment a tu, opino que no hi guanyarem res

Observem que els modificadors d'aquests adjectius (*contràriament*, *contradictòriament* i *semblantment*)⁵⁵ l'únic que fan és especificar cap a quina part del discurs (o dels coneixements de l'emissor i el receptor en el cas de (152a)) remet el connector. Més difícil de pronunciar-se és en aquestes oracions de Jackendoff (1977) i Bonet i Solà (1986) (on segons aquests autors hi hauria predicatius dels adjectius *height* i *absurd* respectivament)

- (153) a. Martha is proud of her height, which you'll never be (p. 62 (4.18.a))
b. Terriblement absurd, la qual cosa és dir poc, em sembla aquest judici (p.63 (132b))

Jo diria que l'antecedent semàntic de *which* i *la qual cosa* no és l'adjectiu (¿com és possible que un adjectiu pugui omplir semànticament un nom –*which*, *la qual cosa* –, si són categories diferents?), sinó l'oració sencera (i ara sí que hi ha homogeneïtat categorial segons aquest treball): *tu no et sentiràs mai orgullosa del la teua alçària* (153a), *opinar que aquest judici és terriblement absurd és dir poc* (153b). Aquestes oracions possiblement s'haurien d'analitzar des d'un tipus de modificació que no he considerat en aquest treball i que es relaciona amb les "relatives explicatives" de la tradició.

⁵⁵ Notem que és la tercera vegada que em vegi empès a acceptar que els adjectius poden tenir modificadors més enllà dels intensificadors i difuminadors.

¿Com hem d'anomenar aquests modificadors (que sintàcticament són opcionals)? La terminologia d'aquest treball impedeix que pugui acceptar "adverbis conjuncionals" o "adverbis oracionals", ja que *adverbi* és per definició una classe sintàctica de modificadors del nivell de la predicació. Tenint en compte aquestes dues etiquetes, jo proposaria *connectors oracionals*. La segona part de l'etiqueta, *oracional*, tindria en compte que són uns modificadors que pertanyen al nivell més perifèric de l'oració i són opcionals (i en la mesura que són opcionals, allò que modifiquen ja és una oració). I la primera part de l'etiqueta s'hauria d'entendre en el sentit que poden connectar l'oració modificada amb una part del discurs previ o del discurs posterior, o amb l'emissor o amb les creences i coneixements de l'emissor i el receptor. Diguem finalment que caldria saber si aquests modificadors només poden existir a les oracions no subordinades, o si també es poden donar a les oracions subordinades

(154) La Marta va dir que, dissortadament, havia esclatat la guerra del petroli

7.6. QÜESTIONS DIVERSES

7.6.1. El verb *ser*, un anul·lador d'algunes regles sintàctiques.

A §5.4.1 hem comentat quines conseqüències tenia dir que el verb *ser* no és un verb: establir una excepció en la regla $O \rightarrow SN SV$ i haver de dir que un adjectiu, un nom i un nom subordinat serien "predicat" (=SV per definició). En aquesta nota no pretenc fer un estudi del verb *ser* (que m'obligaria a una revisió de molts treballs, generativistes i no generativistes), sinó simplement introduir una conseqüència d'un matís del significat d'aquest verb, la qual porta a vulnerar certes regles sintàctiques (però no totes).

A la n. 97 de §5.4.1 hem vist que segons Benveniste (1960: 188) hi hauria

dues unitats lèxiques sota *ser* ; l'una seria un verb que significaria 'tenir existència, trobar-se en la realitat', i l'altra no seria un verb sinó una «còpula» que establiria «la identitat entre dos termes nominals». És desitjable que l'estudi del verb *ser* intente reduir aquests dos significats a un de sol, però jo em fixaré només en el segon. Abans de començar caldria observar que l'etiqueta "còpula" és molt adequada, ja que aquest mot vol dir *acoblament, unió, lligar una cosa amb una altra* (tret del DGLC), i aquesta és la funció de les preposicions i dels verbs (cosa que ja fa pensar que *ser* no és cap excepció). Per una altra banda, si ens mirem aquest concepte des de la informació de Benveniste i des de les hipòtesis d'aquest treball, podríem fer aquesta pregunta: si la "còpula" estableix la identitat entre A i B, i els verbs són relacionants, ¿per què *ser* no hauria de ser un verb la funció semàntica del qual és establir una relació d'«identitat» o *equivalència* entre les unitats relacionades? Ara bé, si *ser* té aquest significat, el subjecte de l'oració no té per què ser un nom, sinó que pot ser qualsevol unitat sintàctica (amb una sola excepció, ben significativa) sempre que accomplisca aquesta condició: que el predicatiu relacionat a través del verb *ser* pertanyi a la mateixa categoria. En resum: el significat semàntic del verb *ser* permet que el puguem usar en el sentit metalingüístic de dir que *la construcció sintàctica X és equivalent de la construcció sintàctica Y perquè totes dues pertanyen a la mateixa categoria sintàctica* (i per tant l'ordre és indistint: tant podem dir X és Y com Y és X).

És aquesta propietat allò que permetria que un nom pugui modificar un altre nom sense cap preposició

(155) El Pere és el cuiner d'aquesta barca de bou

Per una altra banda, aquesta propietat semàntica del verb *ser* permet que siga un instrument molt apropiat per a la rematització (o per a la connexió discursiva (156a)), ja que permet que puguem partir les oracions en dues parts, el constituent rematitzat (el subjecte o un predicatiu) i la resta

(156) a. A i B provoquen la propietat C. És aquesta propietat la que explica la propietat C

- b. Sóc jo qui se'n va a casa
- c. Sóc jo la persona que se'n va a casa
- d. És l'Emma la dona que he saludat
- e. És en el port on el vaig veure
- f. És a les deu quan va arribar
- g. És groc com la cera com ha vingut
- h. És així / d'aquesta manera com ho has de fer

En aquesta partició de l'oració (que pot arribar als adverbials, (156h)) és indispensable que a la part no rematitzada hi haja un moviment a l'esquerra de l'oració que hi pose un mot-*qu* (156b) o sintagma (156c) que siga sintàcticament i semànticament (en el sentit de "classes semàntiques de predicatius") equivalent del constituent rematitzat⁵⁶. És per aquesta raó que no podem dir (157a) o qualsevol de les oracions de (30c-f) de §5.2.1.2, de les quals en transcriu una (157b)

- (157) a. ? És en el port quan el vaig trobar
- b. * Sóc jo me'n vaig a casa

El que el verb *ser* no permet és rematitzar el verb d'una oració, ja que ¿quin sentit tindria que un lexema relacionant relacionàs dos lexemes que també serien relacionants? El que sí que podem fer és reduir el verb a un nom-oració (un infinitiu, vegeu §7.6.), i aleshores el procés és possible

- (158) És anar-me'n el que faré d'ací a dos minuts

Abans he posat la condició que l'equivalència havia de ser categorial i semàntica, però l'equivalència semàntica és una exigència de les "construccions clivellades", però potser no del verb *ser*, i per això podríem dir oracions amb *ser* en què l'equivalència és només categorial (159a)

⁵⁶ També es pot dir (i) o (ii) per les mateixes raons que moltes oracions de relatiu no tenen preposició en la llengua col.loquial (vegeu el pròxim punt). Tot seguit en veureu una altra mostra en aquest text (iii)

- (i) És en el port que el vaig veure
- (ii) És a les deu que va arribar
- (iii) És per aquesta raó que...

(159) a. [Si en l'atmosfera hi ha oxigen] és [perquè en la Terra hi ha plantes]

b. Si en l'atmosfera hi ha oxigen [SN \emptyset] és perquè en la Terra hi ha plantes

encara que l'estructura podria ser la de (159b), on el SN buit seria *això que es diu en l'oració subordinada anterior*. Observem finalment que no podem rematitzar els connectors oracionals, ja que aquests connectors són més perifèrics que el verb, i per tant ni *ser* ni cap altre verb no els pot afectar.

Caldria veure si aquesta característica semàntica del verb *ser* es dóna d'una forma o altra en més verbs, com ara *considerar*, l'objecte del qual pot tenir com a predicatiu un SN (encara que no és referencial, com tampoc no ho és el predicatiu de (155))

(160) El considere un bon professional

7.6.2. Nota breu sobre les oracions relatives i completives.

Les oracions que la tradició anomena "relatives" (161a) o "completives"

(161) a. El pitxer que no té ansa és molt fi

b. L'afirmació que les llengües poden variar indefinidament és falsa

són problemàtiques en general per a les hipòtesis d'aquest treball, ja que tota oració té naturalesa nominal⁵⁷, i per tant no haurien de poder modificar un altre nom sense una preposició. És possible que la solució d'aquest problema es trobe en la solució d'un altre problema que ja hem comentat: la caiguda de les conjuncions *a*, *en* i *de* davant del delimitador oracional *que* (162a), procés que ha retrocedit en castellà (i per tant en aquesta llengua les

⁵⁷ No cal dir que l'etiqueta "oració adjectiva o de relatiu" fa referència a la funció sintàctica: oracions que fan la mateixa funció que un adjectiu [restrictiu]. Ara bé, la completiva de (161b) fa la mateixa funció sintàctica: restringir l'abast referencial del nom *afirmació*.

completives no són una excepció, (162b))

- (162) a. No es recorda de res / que ja ho havia dit
b. La afirmació de que las lenguas pueden variar indefinidamente es falsa

Per una altra banda, les oracions de relatiu del català "culte" (i en general del romànic "culte") tenen preposició quan el constituent traslladat a l'esquerra de l'oració de relatiu en té (que és sempre excepte en el cas del subjecte i l'objecte)

- (163) a. La persona *de qui / de la qual* parles ja ha vingut diverses vegades
b. El lloc *on / en què / en el qual* vam descansar és l'estany de Banyoles
c. La causa *per la qual* ha actuat així és la que has dit

És possible que l'estudi de l'evolució des de les estructures llatines com les de (163) (populars segons Solà (1972 v.I p.134)) al sistema popular actual (molt sovint: *que* =delimitador oracional⁵⁸) pugui proporcionar algun fonament (o el fonament) de la caiguda de les preposicions *de*, *a* i *en* davant del delimitador oracional. La possibilitat és aquesta: el fet que en les oracions de relatiu en què *que* "fa una funció" subjectiva o objectiva, no hi haja preposició davant de les oracions de relatiu a pesar que són modificadors d'un nom

- (164) a. La persona *que* mira cap amunt és de Manacor
b. La persona *que* mires és de Manacor

podria ser la primera passa cap a l'eliminació de determinades preposicions (*de a* (164)), la qual podria anar seguida per l'eliminació de *a* i *en* quan "la funció" del *que* fos predicativa temporal per raons que ja hem vist (165a), i

⁵⁸ Aquest procés no és només romànic: en anglès, *which, who, whom* → *that*. Per una altra banda, l'estudi d'aquesta qüestió implica possiblement estudiar prèviament les oracions de relatiu a nivell universal.

posteriorment pels predicatius locatius (165b); finalment, l'última passa d'aquesta evolució podria ser introduir els clítics (165c) després que el mot *que* s'hagués mort (=esdevingut el delimitador oracional) a causa de la seua plurifuncionalitat sintàctica (subjecte i predicatius) i semàntica (diverses classes de predicatius)

- (165) a. Això va ser l'any *que* es va casar el teu germà (Solà (1972 v.l p.110); construcció admesa per la normativa segons Solà)
b. Això va passar en aquella ciutat *que* hi ha tants carrers per urbanitzar (Solà ídem; la normativa no contempla aquesta construcció segons Solà)
c. Això va passar en aquesta urbanització *que* nosaltres *hi* tenim un solar (Solà ídem; mateix comentari que a *b*)

La llengua col.loquial possiblement ha seguit el camí obert per les oracions relatives i completives, i en la llengua actual (o si més no en el meu dialecte) hi ha construccions amb *que* i clíctic (o morfemes de concordança si el subjecte principal és també el subjecte de l'oració subordinada) que no són restrictives, sinó predicatives (o adverbials) (166a-g)

- (166) a. Està que bufa
b. Sempre va que vola
c. És una persona molt desagradable: no parla que no falte
d. Ha vingut que no el reconeixeràs
e. Parla que no l'entens
f. Està que no li pots dir res / que no pots parlar amb ell
g. Parla que no li'n pipes una
h. Va tan ràpid que (pareix que) vola
i. Parla tan malament que no li'n pipes una

És veritat que moltes d'aquestes construccions recorden les consecutives (166h-i), però no veig que aquest origen pugui aplicar-se fàcilment sempre (com ara a (166a)), i a més, caldria explicar per què els parlants haurien eliminat certs constituents i per quines raons sintàctiques haurien pogut fer-ho.

7.6.3. Una hipòtesi sobre l'estatus sintàctic de la coordinació

7.6.3.1. Introducció del problema més bàsic

Segons la lingüista Maria Josep Cuenca, la qüestió de la coordinació és una qüestió difícil, ja que «com més s'investigava..., més es palesava la complexitat inherent a la unió coordinativa» (1988: 13). A §1.4.3 hem comentat un parell d'obres i hem vist que en la proposta de Matthews (1981) hi havia etiquetes categorials, funcionals i semàntiques; i en la proposta de Bonet i Solà (1986) hem vist que hi havia excepcions i problemes varis. Segons el meu punt de vista, en la definició de la coordinació han d'intervenir factors sintàctics i factors semàntics, però l'objectiu d'aquest punt és acarar només un factor sintàctic, el més bàsic. N'hi ha un altre, segurament prou complex, que no acararé ací.

Segons Cuenca (1988), la coordinació ha estat poc estudiada fins als anys 60, però a partir d'aquests anys ha estat el focus de molts estudis (p.13). Seria també a partir d'aquests anys, i concretament a partir de Martinet (1960: 129), que, segons Cuenca, diversos lingüistes de diverses escoles insistirien en el criteri funcional: els constituents coordinats han de tenir la mateixa funció (p.35). Maria Josep Cuenca dóna com a mostra més bona aquesta definició de Dik (1968)

(167) Una coordinació és una construcció que consta de dos o més membres que són equivalents pel que fa a la funció gramatical i estan units al mateix nivell de jerarquia estructural per mitjà d'un element d'enllaç (p. 25; versió catalana de Cuenca (1988: 35))

En aquesta definició ja hi ha dos factors, equivalència funcional i identitat del nivell jeràrquic (en realitat són redundants), que apareixeran a Franchini (1986: 37-39), autor que fa una proposta que accepta Cuenca (1988: 89). Aquesta línia interpretativa (que jo accepto) té un problema: que s'ha de

definir prèviament què és el concepte *funció* o *nivell jeràrquic*, quants nivells jeràrquics hi ha a l'oració i de què depenen aquests nivells. En poques paraules: veure l'abast de la coordinació exigeix conèixer prèviament l'estructura oracional (i per això jo no he tractat la coordinació entre els punts §7.1 i §7.5).

Cuenca (1988: 26) esmenta el punt de vista de Fabra (1956), que ja era funcionalista. Aquest lingüista oposava la coordinació a la subordinació

(168) [Les "conjuncions" de coordinació] sempre enllacen elements que fan la mateixa funció sintàctica (p.178)

[Les "conjuncions" de subordinació] enllacen elements que no fan la mateixa funció sintàctica, sinó que un d'ells és complement de l'altre (p.181)

Aquest punt de vista és també el de Jackendoff (1977)

(169) $X^i \rightarrow X^i - (\text{conj} - X^i)^*$ (p.51 (3.35))

Ara bé, segons Jackendoff aquesta regla té un problema molt greu: que viola la condició que tot SX només pot tenir un nucli (1977: 30). No tots els lingüistes consideren que tot SX ha de tenir un nucli. Concretament, Cuenca (1988) defensa que entre la coordinació i la subordinació hi ha la *interordinació*

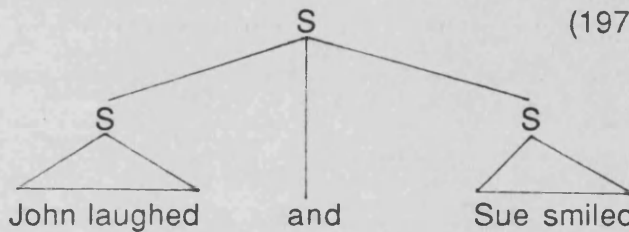
(170) És la unió de dues clàusules que mantenen relació d'interdependència. Per tant, es caracteritza per produir estructures no recursives o bipolars (p.44)

I bé, si són «interdependents» és perquè cap «clàusula» no domina l'altra, i per tant són «bipolars» o *binuclears*; per una altra banda, si en la interordinació hi ha bipolaritat o binuclearitat, més bipolaritat (o multipolaritat) hi haurà a la coordinació.

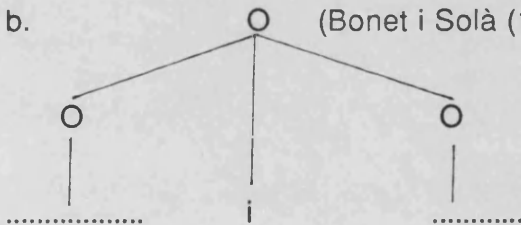
En aquesta qüestió (si una estructura sintàctica pot tenir dos o més nuclis)

jo he de seguir forçosament les idees de Jackendoff perquè m'hi he compromés. Efectivament, segons l'axioma 3 l'estructuració sintagmàtica es regeix pel binarisme, de tal manera que en tota estructura sintàctica hi ha una part que és el nucli i l'altra part que és la perifèria d'aquest nucli (i per tant no hi podem haver dos nuclis); per una altra banda, continua l'axioma 3, la relació entre el nucli i la perifèria és sempre jeràrquica, de tal manera que el nucli sempre regeix o domina la perifèria (i per tant no és possible que la perifèria regeixca o domine el nucli o que es dominen mútuament). El lector no ha de pensar que aquesta qüestió té poca importància, com veurem de seguida. Si tornem a la regla de Jackendoff reproduïda a (169), veurem que hi ha implícita una multinuclearitat, la qual s'explicita en representacions com aquestes

(171) a. (1977 p.51 (3.34.a))

b. (Bonet i Solà (1986: 351-353; simplificació))

Notem que en aquestes representacions no solament hi ha dos nuclis (que en poden ser tants com membres coordinats hi haja), sinó que *la preposició coordinant no fa cap funció en l'estructuració sintagmàtica* : aquest és segons la meua opinió el primer problema que s'ha de resoldre.

7.6.3.2. Les preposicions coordinants no són una excepció, sinó, simplement, preposicions.

El problema que acabem d'introduir, jo diria que és un efecte de tenir

massa etiquetes categorials (en el cas d'ara *preposicions* i *conjuncions*), defecte que segons la meua opinió és un efecte de no definir les categories ni les funcions. Efectivament, si considerem, com fa aquest treball, que darrere de les etiquetes "preposició" i "conjunció" hi ha una sola categoria, no solament simplifiquem la Sintaxi, sinó que també podem començar a explicar el problema introduït explícitament per Jackendoff (1977).

Les preposicions coordinants són preposicions, i per tant tenen la mateixa funció que qualsevol preposició: permetre que un nom pugui modificar un altre nom. Des d'aquest punt de vista, el tractament de les preposicions coordinants no pot diferir gens de les preposicions subordinants (i per tant els usuaris del concepte "sintagma preposicional" haurien d'estendre aquest concepte a les preposicions coordinants). Ara bé, les preposicions coordinants no són idèntiques a les preposicions subordinants: ¿com podem resoldre aquest problema? Jo diria que és, d'entrada, a través del "criteri funcional". Si les preposicions coordinants «sempre enllacen elements que fan la mateixa funció sintàctica», i les preposicions subordinants «enllacen elements que no fan la mateixa funció sintàctica» (Fabra), resultarà que les preposicions subordinants són aquelles preposicions l'entrada en funcionament de les quals provoca que el conjunt [N1 + N2 + P] tinga un nivell sintàctic diferent (=més alt) del que té N1; i les preposicions coordinants són aquelles l'entrada en funcionament de les quals provoca que el conjunt [N1 + N2 + P] no varie de nivell sintàctic.⁵⁹

A partir de les reflexions anteriors podríem fer aquesta deducció: quan l'emissor posa en relació dos noms a través d'una preposició, té dues opcions: o bé tria una preposició coordinant, o bé tria una preposició subordinant; si és una preposició coordinant el nivell sintàctic de N1 no varia, i per tant si N1 tenia el nivell N^n , el conjunt [N1 + N2 + P] continuarà tenint el nivell N^n ; si és una preposició subordinant, el nivell sintàctic de N1, N^n , ha de variar, N^{n+m} . Per una altra banda, també podem deduir que la

⁵⁹ Aquesta definició implica que cal modificar l'axioma 3 en el sentit que tot nucli és regent o dominant, però la perifèria no és regida o *subordinada*, sinó regida o *dominada*, ja que, evidentment, l'axioma 3 ha d'abastar la coordinació.

coordinació és anterior de la subordinació, de la mateixa manera que la subordinació restrictiva és anterior de la subordinació predicativa, i la predicativa anterior de l'adverbial. A aquestes deduccions afegirem aquesta observació: qualsevol nivell sintàctic d'un nom es pot coordinar. Comprovarem ara empíricament aquesta observació. El nucli absolut de tota projecció nominal pot tenir modificadors coordinats, com veiem a (172a) (que he pres de Cuenca (1988 p.86 (93))

- (172) a. La gosadia i malhumor d'aquest home
b. La [N [N gosadia] i malhumor] d'aquest home

La següent projecció sintàctica, SN, també pot tenir modificadors coordinats

- (173) [SN [SN La gosadia d'una part dels forasters] i la docilitat dels autòctons] farà difícil la recuperació nacional

El tercer nivell sintàctic d'un nom, o.r., també pot tenir modificadors coordinats (174a), i també el quart, O, (174b)

- (174) a. Vaig regalar [o.r. [o.r. un retolador a la Laura] i un llapis a la Nausica] (exemple pres de Bonet i Solà (1986 p.334 (62))
b. [O [O El Jaume acaba d'aprovar les oposicions] i la Mari-Puig acaba d'empredre un viatge]

¿Es pot coordinar el darrer nivell sintàctic, O' (que és opcional)? En la llengua real no deu ser freqüent, però teòricament és factible (175b)⁶⁰

- (175) a. Dissortadament, el metge va arribar tard, però sortosament, la malaltia no era greu

⁶⁰ De les dues alternatives que he contemplat per representar un nom subordinat

(i) [SN preposició [SN]]

(ii) [SP preposició [SN]]

adoptaré la primera. Representaré la preposició segons l'aparició superficial del català (a l'esquerra del nom subordinat), convenció que seguiré practicant en els exemples que seguiran. Per una altra banda, a §7.6.5 (sobre el binarisme), precisaré un poc el mecanisme de la coordinació i l'aparició de les preposicions, tant les coordinants com les subordinants.

- b. [O_i] [O_j] Dissortadament, el metge va arribar tard] [O_k però
[O_k sortosament, la malaltia no era greu O_k] O_k] O_j]

Fins ara hem aplicat les directrius sobre la coordinació a noms no regits, però no veig res que pugui impedir que puguem aplicar aquestes directrius a noms regits. En done un exemple de nom regit restrictiu (176a) i un altre que és predicatiu (176b)

- (176) a. L'origen de [S_N [S_N la patata] i la dacsa] es troba a Amèrica
b. Aniré a [S_N [S_N la Garrotxa] i el Vallespir]

Les oracions de (176) són extraordinàriament semblants d'aquestes altres

- (177) a. L'origen de la patata i de la dacsa es troba a Amèrica
b. Aniré a la Garrotxa i al Vallespir

¿Quina diferència semàntica i sintàctica hi ha entre les oracions de (176) i les de (177)? Aquest és el segon problema sintàctic que cal resoldre. No afrontaré aquest problema en aquest treball perquè si no vaig errat és un problema de llarga volada que cal estudiar en profunditat i calma. Només diré ací que la solució d'aquest problema podria portar a una conclusió espectacular: que, contra totes les aparences, la coordinació és un fenomen sintàctic bàsicament (o únicament) nominal, i per tant les coordinacions de verbs i de preposicions (i fins i tot les d'adjectius) no són tals coordinacions. Em faig càrrec que el lector no creurà en aquesta hipotètica conclusió davant de les dades que eixiran dos punts més avant, però si el lector ha acceptat que la coordinació és un nivell sintàctic inferior a la subordinació, aleshores cal que es pregunte de qui depèn *i de la dacsa* a (177a), ja que no pot dependre de *la patata* pel fet que la preposició coordinant *i* és més perifèrica que la subordinant *de*.

En la resta dels punts sobre la coordinació, ignoraré aquest altre problema sintàctic i adoptaré un punt de vista superficial (cosa que ens portarà a excepcions notables).

7.6.3.3. Revisió de problemes ja introduïts.

A §1.4.3 hem vist que Matthews (1981: 202) analitzava (178a) com a (178b), on hi ha una etiqueta, *possessiu*, que no sabem si és categorial, funcional o semàntica

(178) a. per suum Meropisque caput

b. POSS [POSS [suum] -que POSS [Meropis]]

Una explicació superficial (i segurament falsa) d'aquest fragment, on hi ha coordinats un adjectiu en acusatiu i un nom subordinat en genitiu, seria la següent: l'acusatiu de *suum* no té significat sintàcticament perquè els adjectius no necessiten preposició (ni per tant cas) per modificar un nom; aquest acusatiu és simplement una manifestació de la concordança: el regent passa el seu cas a l'adjectiu regit. Aquest adjectiu està fent una modificació restrictiva sobre el nom *caput*, com el nom *Meropis* (i per això va en genitiu), per la qual cosa l'emissor, en acabar de generar *suum* ha pogut generar un altre constituent de naturalesa categorial nominal i amb la mateixa funció sintàctica, i coordinar-lo a l'anterior a través de la preposició coordinant *que* (la qual a (178a) apareix a la seua posició bàsica, i per tant no tenim per què canviar-la de lloc, com passa a (178b)). Observeu que el fragment de (178a) pertany a la problemàtica de les oracions de (177: *l'origen de la patata i de la dacs...*).

Un altre problema de Matthews (1981) era per què es podia fer aquesta coordinació

(179) He asked [[her name] and [where she came from]] (p. 202)

Davant d'aquesta coordinació, Matthews dubtava si atribuir al SN i a l'O la mateixa naturalesa categorial, i es decantava per creure que la raó de la coordinació seria que els dos modificadors serien «complements» del verb (i per tant tindrien el mateix estatus funcional). El primer modificador predicatiu

de *he*, *her name*, és un SN (això és la mínima projecció d'un nom a què ha d'arribar un predicatiu), i el segon és una projecció més alta, O; per una altra banda, com que els dos modificadors fan la mateixa funció sintàctica i aquest treball ha establert condicions de projecció mínimes en relació als modificadors però no màximes (i per tant tant se val que el modificador coordinat o subordinat d'un nom siga un N^n com un N^{n+1}), l'emissor ha pogut coordinar el segon predicatiu al primer. Aquest cas és una variant del cas exemplificat a (173: coordinació de SNs), variant que una definició rigorosa de la coordinació hauria d'incorporar.

En relació a Bonet i Solà (1986), només hem comentat un exemple: que davant de l'oració de (180a), aquests autors havien de recórrer a l'anàlisi de (180b: hi ha elidit el verb *vaig regalar*), que seria un exemple de «coordinacions irregulars en què els coordinats no són constituents immediats» (p.334)

- (180) a. Vaig regalar un retolador a la Laura i un llapis a la Nausica
- b. Vaig regalar un retolador a la Laura i \emptyset un llapis a la Nausica
 (p.334 (62a))
- c. Vaig regalar [_{o.r.} un retolador a la Laura] i
 un llapis a la Nausica]

Segons les hipòtesis d'aquest treball, a (180c) no hi ha una coordinació irregular (ni cal recórrer a un constituent elidit); vegeu (174a).

L'últim problema que hem vist a §1.4.3 és la diversitat d'opinions que hi ha sobre oracions com aquestes

- (181) a. [En Pere omple \emptyset] i [jo buido \emptyset] el porró
- b. John enjoyed and my friend liked the play
- c. * Pedro pintava y María vendía unos horribles bodegones

Bonet i Solà (1986: 335) donen com a bona (181a) sense cap comentari; Chomsky (1957 p.35 n.2) dubta de la sintacticitat de (181b) pel fet que hi hauria travessaments en els arbres sintagmàtics, i Bosque (1989: 63) la dona

com a asintàctica. Com ja he dit, la meua opinió és que aquestes oracions són anòmales comunicacionalment, però no asintàctiques⁶¹, cosa que tractarem d'introduir ara. Segons aquest treball, la posició bàsica o psicològica del verb és al final de l'oració, i si apareix després del subjecte en la majoria de les llengües "preposicionals" i en algunes de les postposicionals, seria per facilitar al receptor la interpretació del missatge. Ara bé, en aquestes oracions l'emissor no ha facilitat al receptor la seua interpretació, sinó més aviat al contrari. Explicar bé les oracions de (181) implica endinsar-se en les condicions que s'han acomplir perquè pugui existir una elisió o substitució recuperable a partir del context lingüístic, cosa que no faré, però sí que podem fer les observacions següents. Si davant de l'oració de (182) (que és la forma "plena" de (181a))

(182) En Pere omple el porró i jo buido el porró

l'emissor actua com a (181a), obliga el receptor a pensar que ha sentit un fragment absurd (*en Pere omple*) que no pot interpretar, i per tant l'ha de retenir en la memòria sense descodificar-lo fins que veja si la continuació del missatge dóna elements que puguen donar sentit a aquest fragment; aquesta possibilitat es realitzarà quan al receptor li arribe la segona oració, *jo buido el porró*, i descobreixca que el predicatiu *el porró* és el que dóna sentit al fragment sense sentit. En compte de fer tota aquesta operació, és molt més fàcil (com a mínim per a un catalanoparlant) interpretar aquesta ordenació

(183) En Pere omple el porró i jo el buido

sobretot si és veritat la possibilitat apuntada a §1.4.3 que el català tendria a permetre les elisions i substitucions després d'introduir el constituent ple (tendència que d'entrada sembla més senzilla que la contrària, ja que el receptor no ha de retenir fragments fònics sense poder interpretar-los, sinó

⁶¹ De fet, a (21) de §1.4.3 he donat un exemple real d'aquesta construcció, i jo no sé imaginar-me una persona que parle dient construccions asintàctiques.

buscar l'element elidit o substituït en la part ja coneguda i interpretada⁶²).

7.6.3.4. Alguns problemes en relació a la coordinació.

La coordinació és com la resta de la Sintaxi: exigeix definicions sintàctiques. Ara bé, de la mateixa manera que després de definir la Sintaxi hem d'introduir factors extrasintàctics per explicar diversos factors (com ara la distinció semàntica entre restrictius qualificatius i especificadors), en el món de la coordinació sembla que també cal introduir factors extrasintàctics, concretament semàntics. Segons Cuenca (1989: 105-110) són diversos els lingüistes que han introduït condicions semàntiques. Ara bé, els lingüistes que cita (Dik (1968), van Dijk (1977) i Lang (1977)) parlen d'una sèrie de condicions semàntiques genèriques (inclusió, independència, contrarietat, etc.) que són posteriors en relació a aquestes altres: en relació als predicatius i als adverbials (i també als restrictius), la coordinació és factible si pertanyen a la mateixa classe semàntica de predicatius o d'adverbials; altrament hi ha mala formació semàntica o èmfasi

- (184) a. ? Portaràs la llet a la Seu d'Urgell i a les deu [sense èmfasi]
b. ? Portaràs la llet a la Seu d'Urgell i perquè voldràs
c. Portaràs llet a la Seu d'Urgell i a Puigcerdà
d. Portaràs llet perquè t'ho han demanat i perquè te'n sobra
e. Vés-hi ràpidament i directament
f. ? Hi aniràs possiblement i directament

Deuen ser aquesta classe de raons semàntiques el que deu explicar aquesta coordinació

- (185) La [N' [N' gosadia dels uns] i docilitat dels altres] no tindrà bones conseqüències

⁶² En l'aplicació d'aquestes orientacions psicologistes cal anar espai, ja que si les hipòtesis d'aquest treball són correctes, cal tenir en compte no l'ordre superficial sinó el bàsic o psicològic.

on hi ha coordinat un N' a un altre N', això és, un nom amb els restrictius qualificatius sense els especificadors. Per una altra banda, cal notar que les oracions de (184c-e) pertanyen a la mateixa problemàtica que les oracions de (177: *l'origen de la patata i de la dacsa...*).

Fins ara he aplicat la coordinació només als noms, però d'entrada sembla que es pot aplicar als adjectius restrictius, predicatius i adverbials (186a) (i abans (184e)). Per una altra banda, si es poden fer aquestes coordinacions, és previsible que també es puguen coordinar un adjectiu i un nom subordinat en qualsevol ordre (186b)

- (186) a. Porta una camisa blanca i blava
- b. Ho faré a gust i volentersament

També sembla que es poden coordinar preposicions subordinants i verbs, cosa que viola la definició sintàctica de les preposicions

- (187) a. El Martí ha treballat i aprofundit en aquesta qüestió
- b. Ha plogut abans i després (de Nadal)

És veritat que en català no és freqüent veure un verb coordinat a un altre, però no és tan rar veure aquest fenomen aplicat a les preposicions, sobretot si hi ha elidit el nom subordinat. Tanmateix, sí que és possible trobar exemples de verbs coordinats (com ara, en el text d'aquest treball n'hi ha). Podríem començar a intentar explicar aquestes excepcions com en el cas del verb *ser*, a partir del significat de les preposicions coordinants que permeten la coordinació en els verbs i preposicions; per exemple, el fet que el significat de la conjunció *i* siga 'suma', ¿no podria explicar la seua aplicació als verbs? Ara bé, jo no intentaria explicar aquestes coordinacions excepcionals (excepcionals per a les hipòtesis d'aquest treball, és clar) abans de resoldre el problema de *anar a la Garrotxa i al Vallespir*

Una altra aplicació de la coordinació que podria ser problemàtica és l'aplicació a determinats especificadors que no admeten modificadors subordinats, com ara els determinants i els numerals

- (188) a. Aquestes i aquelles finestres (Bonet i Solà (1986 p.335 (61c))
b. Dos o tres quilos de sucre (ídem p.351 (105c))

Encara que és possible que la tendència del català siga augmentar les coordinacions no permeses per la definició sintàctica de la preposició d'aquest treball (verbs i preposicions si més no), jo no abusaria d'aquest procediment, sobretot en el cas dels determinants. Per exemple, en els ambients de l'esquerra política favorable a la rehabilitació social de la dona, no són rares oracions com aquesta

(189) Comuniquem als i les companys [o *companyes*] que ...

les quals es poden escriure, però jo encara no he sentit ningú (dels que les escriuen) que les diga, cosa que jo trobe negativa: si no som capaços de dir una cosa en el context adequat, més val que no l'escrivim.⁶³

7.6.4. Introducció a la recursivitat sintàctica.

7.6.4.1. Sobre la definició de l'oració.

L'objectiu d'aquest punt i el següent és tractar de clarificar una afirmació feta a §2.1.2: que la definició de l'oració ha de ser *mínima* (condició que han d'acomplir més conceptes sintàctics) pel fet que el llenguatge és expansiu.

⁶³ En compte d'aquests detallets (que són poc hàbils i que no transcendeixen en l'ús –que és el que importa), jo em fixaria més en intents com ara aquest: tractar que no s'use la paraula *home* per referir-se a la humanitat, sinó *persona* (cosa no massa difícil). I una vegada que aquest procés estiga avançat, intentar passar de (ia) a (ib)

(i) a. Les persones tenim una capacitat d'adaptació immensa. És per això que tots podem canviar molt, fins i tot lingüísticament

b. Les persones tenim una capacitat d'adaptació immensa. És per això que totes podem canviar molt, fins i tot lingüísticament

Jo, que use sistemàticament la paraula *persona* per referir-me al conjunt dels homes i de les dones, em fa vergonya usar (ib), però qui té vergonya cria ronya, i per tant un dia o altre caldrà intentar-ho, i si reeixim, aleshores sí que hurem fet una passa ben important per començar a reduir la llarga empremta lingüística del patriarcat (concretament: que el masculí no haja de ser necessàriament el terme no marcat, com a mínim quan hi ha una paraula femenina implícita).

La clarificació del concepte *oració* va lligada a la clarificació d'alguns aspectes del concepte *recursivitat*, concretament els aspectes sintàctics d'aquest concepte, però abans d'arribar-hi comentarem un poc el concepte *oració*.

¿Què és una oració? Hi ha hagut dotzenes i dotzenes de definicions d'aquest concepte sintàctic⁶⁴, però jo diria que no té sentit voler donar una definició d'aquest concepte sense definir prèviament els conceptes sintàctics més simples. Dit d'una altra manera: definir l'oració és equivalent de definir la Sintaxi, i per tant és evident que no podem començar per definir l'oració, excepte que vulguem donar una idea intuïtiva i orientadora, cosa ben útil, car al capdavant investigar no és res més que partir d'unes idees per arribar a unes altres idees. No pocs dels intents que hi ha hagut, però, no intentaven ser purament orientadors, sinó definitoris, cosa que havia de portar al fracàs en la mesura que prèviament no s'haguessen definit els conceptes bàsics a partir dels quals s'elabora una oració. Una conseqüència d'aquesta orientació metodològica ha estat l'oposició constant entre definicions "nacionals" i definicions "formals", quan l'ideal és que la "forma" (i la "funció") no estiguen separades mai de la "noció", ja que si aquesta separació es produeix és senyal que possiblement estem parlant sense dir.

Des dels pressupòsits i definicions d'aquest treball, jo faria aquesta definició de l'oració

(190) Definició d'oració. Generar una oració és construir una predicació sobre un nom prèviament restringit. El nom restringit o SN s'anomena *subjecte*. El subjecte pot ser també qualsevol projecció nominal superior a SN.

No cal dir que, des d'un punt de vista ideològic, aquesta definició beu directament en la tradició platònica i aristotèlica, una tradició que recentment s'ha pretès desterrar de la Lingüística: davant del fet que Tesnière reduís

⁶⁴ Segons Arens (1969: 523-528), un lingüista que a finals de segle denunciava l'abandó de la Sintaxi, Ries, va aplegar el 1931 més de 150 definicions del concepte "oració", de les quals Arens en reproduïx tretze.

l'oració a «nucli predicatiu», Báez (1988) fa aquest comentari ⁶⁵

(191) Es un acierto de incalculable trascendencia en la historia de la lingüística contemporánea el que de una vez por todas la concepción de oración gramatical como la relación existente entre un sujeto y un predicado haya sido definitivamente superada (p.24)

Més encara: Aristòtil seria tautològic, ja que el “predicat” seria allò que es diu del subjecte, i el subjecte allò de què es parla (p.22). Jo només faria aquest comentari: la joventut tibada, més ampla que llarga, soterra la vellúria sema (i els Gats Vells, sorneguers, deixen fer als Cadells Novells).

7.6.4.2. Sobre les definicions mínimes.

A §2.4.2 hem comentat que el Generativisme entenia la recursivitat sintàctica com a aplicació de regles preestablertes, com ara les de (192a-b), una aplicació de les quals seria (192c)

- (192) a. SN → Esp N SP
b. SP → P SN
c. La [N₁ casa de [N₂ el cantó de [N₃ el carrer de [N₄ sant Roc]]]] és modernista
d. La [[[[casa] del cantó] de dos pisos] de finestres ovalades] la va fer Demetri Ribes

Aquesta possibilitat de recursió s'ha de completar amb aquesta altra: que en determinats nivells sintàctics siga possible que hi haja diversos modificadors, com ara a (192d). Més enllà d'aquestes dues possibilitats, el Generativisme ja no pot explicar més aspectes sintàctics recursius. Ara bé, a banda d'aquests dos aspectes repetitius i monòtons de la recursivitat, el llenguatge, que és una entitat viva que pot expandir-se i reduir-se segons siguen les

⁶⁵ Si és *predic-atiu*, ¿com és que no hi ha res sobre què predicar? Per una altra banda, si és *nucli*, ¿com és que no hi ha *perifèria*? ¿És que, siga en la ciència que siga, poden existir nuclis sense que també existeixquen perifèries?

condicions culturals d'un poble, té moltes més possibilitats de recursivitat. En les observacions que seguiran no hi ha cap intent d'intentar explorar la recursivitat sintàctica, sinó solament un intent de justificar-la teòricament i mostrar-ne alguns exemples.

La raó per la qual el Generativisme pot explicar tan pocs aspectes de la recursivitat sintàctica, ja l'hem comentada a §7.4.4: és la creença *transfuncional* que els modificadors han de ser projeccions *màximes*, per la qual cosa (i per més factors) no es pot explicar que un predicatiu objectiu pugui ser un SN, un o.r., una O o una altra possibilitat que veurem més avall (excepte que recorreguem al diccionari, que fa passar de la Sintaxi a la Semàntica lèxica). Segons les hipòtesis d'aquest treball, les expansions nominals han de ser *mínimes*, i mínimes no d'una forma absoluta (=transfuncional), sinó relatives al nivell sintàctic en què es troben. És per això que la definició oracional de (190) no intenta arribar al subjecte més complicat que haja generat el parlant amb més capacitat recursiva, sinó tot al contrari: parteix del subjecte més simple que pot existir, i no posa sostres, ja que la capacitat humana no té límits (o com a mínim ningú no té dret a posar-li límits).

És ben sabut que el subjecte d'una oració pot ser al seu torn una altra oració⁶⁶, possibilitat que la llengua col.loquial realitza no rarament

- (193) a. No m'agrada *que hages vingut*
b. *Que el món àrab s'unís i plantàs cara* comportaria no poques coses
c. És fàcil *que ens diga el resultat de les eleccions sindicals*

¿Quines són les condicions que s'han d'acomplir perquè el subjecte d'una oració siga al seu torn una altra oració? Mirat des del punt de vista de l'emissor, la cosa no sembla massa difícil: les persones no solament podem predicar sobre objectes o entitats que tinguen traducció lèxica (això és, que

⁶⁶ No cal dir que en la mesura que l'oració és una projecció nominal i que les projeccions nominals que hi ha dins d'una oració han de satisfer condicions mínimes, deixa de ser un misteri que dins d'una oració hi haja més oracions. Des d'un punt de vista teòric, dins d'una oració poden existir infinites oracions.

els hàgem aplicat un lexema nominal), sinó que a vegades podem sentir la necessitat de predicar sobre fenòmens de la realitat física o psíquica que no tenen traducció lèxica (o que la tenen però no ens hi convé recórrer pel motiu que siga), i en aquests casos podem recórrer al mitjà de fer que el subjecte siga també una oració (la qual, naturalment, tindrà també un subjecte). Aquest aspecte de la recursivitat té un aspecte semàntic que potser valdria la pena estudiar: en la mesura que el verb és un connector del subjecte amb els seus predicatius i que ha d'existir una coherència semàntica en aquesta connexió, ¿és possible que els verbs que puguen aparèixer en aquestes oracions hagen de satisfer algunes condicions semàntiques? Per una altra banda, ¿és possible elaborar una oració, O1, el subjecte de la qual siga una altra oració, O2, que tinga també un subjecte expandit fins al nivell oracional, O3?

Més difícil és que el subjecte siga un SN' (això és, un nom restringit amb predicatius però sense verb), però no és impossible, com veiem en aquest exemple

(194) La concepció evolutiva *en la formació de la vida de la Terra* està donant uns resultats molt interessants

En aquesta oració, el modificador locatiu subratllat no restringeix l'abast referencial de *concepció evolutiva*, ja que aquesta concepció és la mateixa independentment que l'apliquem a la formació de la vida en la Terra o a la formació del sistema solar en què vivim.

Si passem del subjecte als seus predicatius, hi ha el mateix, cosa que exemplificarem amb l'objecte, que potser és el predicatiu que admet més variacions. Tot predicatiu nominal ha de ser un SN (195a) o una projecció nominal més alta, o.r. (195b) o O (195c)

- (195) a. Ja havia considerat aquest aspecte
b. L'han considerat sospitós
c. Han considerat que és sospitós

L'objecte encara admet una altra possibilitat: si és possible (i relativament freqüent) que un SN objectiu tinga predicatius sense necessitat d'inserir un verb si es donen certes condicions (això és, que siga una o.r.; vegeu §7.5.6 en relació a les condicions), ¿deixarà de ser possible que el SN objectiu s'expandeixca fins a O i aquesta projecció tinga un predicatiu? Això és el que s'esdevé a

(196) Consideren molt necessari que vingues demà

Observem de passada que aquests aspectes de la recursivitat expliquen un concepte que he criticat a la n. 26 de §2.2.1: que hi ha diverses classes d'oracions. Efectivament, hi ha *una sola* oració perquè el llenguatge humà té *una sola* sintaxi, però alhora hi ha moltíssimes (potser infinites) oracions gràcies a la recursivitat.

L'estudi sobre la recursivitat sintàctica té diversos aspectes més, com ara la quantitat de modificadors restrictius que pot tenir el subjecte o els seus predicatius que són SNs en una llengua i moment històric (vegeu (34) de §7.2.6). O saber la quantitat de predicatius que admet el subjecte, i si aquesta quantitat pot variar, de què depén aquesta variació. O aclarir per què hi ha determinats predicatius que sembla que han de ser forçosament Os (com ara els condicionals). O veure fins a quin punt hi ha compatibilitat o incompatibilitat entre el fet que un predicatiu del subjecte tinga al seu torn predicatius, i que simultàniament el subjecte tinga més predicatius (vegeu (57) de §2.4.2). O veure si el fet que un predicatiu del subjecte pertanyi a una classe semàntica impedeix que aquest predicatiu pugui tenir un predicatiu de la mateixa classe semàntica (que un locatiu tinga un locatiu; vegeu §5.3.1.3). O saber si les classes semàntiques de predicatius poden variar entre les llengües. O saber les compatibilitats i incompatibilitats que produeix la semàntica, com hem vist a (33) de §7.2.6 (que reproduceix parcialment a (197a)), la qual pot permetre que l'objecte tinga un locatiu i el subjecte un altre que conté l'objecte i el seu locatiu, com hem vist a l'oració (147a) de §4.3.6.2, que reproduceix ara analitzada (però amb el verb a la dreta, (197b))

(197) a. El Pere es troba en problemes en la seua imaginació

b. [o.r.j [o.r.j [SN_j Això] [o.r.k les idees en judicis o.r.k] o.r.j]
en la nostra ment o.r.j] converteix

O saber quines condicions semàntiques s'han de donar perquè puguem inserir més d'una preposició en una relació predicativa entre dos noms (i fins i tot més d'un verb entre el subjecte i els seus predicatius)

(198) Deu treballar per fora del mas

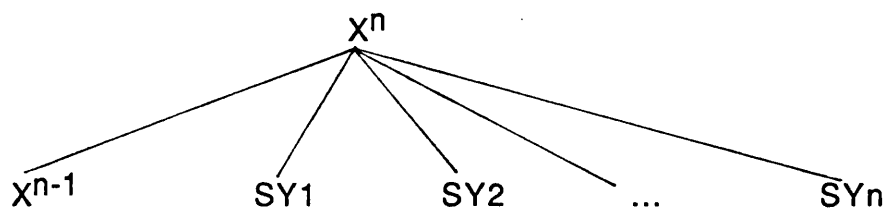
En poques paraules: el món de la recursivitat, tant la sintàctica com l'extrasintàctica, és un món plagat d'interrogants, uns interrogants que a mesura que anirem aclarint-los podrien dir moltes coses sobre la nostra forma de pensar i de veure el món, tant el físic com el psíquic.

7.6.5. Sobre l'elaboració psicològica, la recció i el límit oracional.

7.6.5.1. Una hipòtesi sobre l'elaboració psicològica de les estructures sintàctiques.

A §2.1.4 he criticat regles com aquestes (que en el Generativisme s'apliquen a la "complementació")

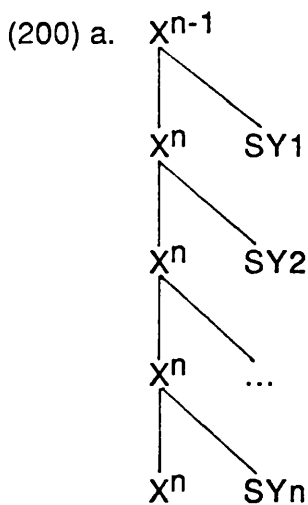
(199)

pel fet que impliquen que la generació psicològica es faria en una simultaneïtat temporal, cosa intel·ligible, i com que una de les

pressuposicions d'aquest treball (no expressada en els axiomes que he introduït) és que en el llenguatge tot és comprensible, calia concloure que en la generació psicològica d'una oració no és possible que hi haja *simultaneïtats temporals*, sinó *successions temporals*, de tal manera que la generació sintàctica es faria seguint escrupulosament l'avançament *passa sintàctica a passa sintàctica*.

Una conseqüència de la concepció anterior és el *binarisme*, introduït a l'axioma 3. El binarisme implica que tota estructura sintàctica és dividible es dues parts interrelacionades, el nucli i la perifèria. L'aplicació de la dualitat "nucli / perifèria" a una estructura com la de (199), la reestructuraria segons la proposta de (200), que és una proposta ben corrent en el Generativisme, la que s'aplica als "adjunts"; els únics canvis que he introduït a (200a) són començar per baix i fer que els modificadors incideixquen sobre el nucli que afecten sintàcticament (i semànticament, és clar), ja que fer-ho altrament implica introduir el concepte *comandament categorial* (vegeu §5.2.5.4)

b. $[X^n [X^n [X^n [X^n [X^{n-1} \dots] SY1] SY2] \dots] SYN]$

Ara bé, les representacions de (200) no aclareixen tots els problemes. Efectivament, SY pot ser un constituent simple (com ara un adjectiu), i en aquest cas les representacions de (200a) són vàlides; però també pot ser un constituent ben complex (com ara una oració), i en aquest cas la

representació de (200a) és contradictòria, ja que en relació a X començaríem per baix, però en relació a SY començaríem per dalt. Tractarem de fer una hipòtesi sobre el funcionament de la ment en aquests casos (que és *sempre* la mateixa: anant des del nucli –igual a “baix”– cap a la perifèria –igual a “dalt”).

El binarisme de la dualitat “nucli / perifèria” és una conseqüència de la concepció temporal, però aquest binarisme no exhaurix la concepció que cal avançar passa a passa, ja que les categories connectores, les preposicions i el verb, no són ni nucli ni perifèria, sinó categories que apareixen obligatòriament segons regles que ja hem introduït: tot modificador nominal exigeix una preposició perquè pugui fer la seua funció modificadora, i els modificadors predicatius (o el modificador predicatiu) exigeixen un verb. L'objectiu d'aquest punt és establir una hipòtesi sobre aquestes qüestions, cosa que farem no a través de regles generals, sinó a través d'un exemple.

L'exemple que tractarem d'explicar és aquest

(201) L'artista de la plaça i un aparellador perfeccionaran tots els projectes nous a Nadal

En la proposta que començarem de seguida ignoraré què determina la tria lèxica, i també els morfemes de concordança, els morfemes temporals (vegeu §5.2.8 sobre aquests conceptes) i la possibilitat que entre dos noms en relació predicativa puguem inserir més d'una preposició (vegeu §7.2.5). Per una altra banda, faré l'explicació a través d'un diàleg d'un parlant amb ell mateix, com si la persona es pogués desdoblar en dues parts: aquella que percep l'exterior físic o l'interior psíquic, i aquella que domina les regles lingüístiques, concretament les sintàctiques. Aquestes hipotètiques dues parts, les anomenaré la Percepció i la Sintaxi. Entre aquestes dues parts hi haurà un diàleg en què la Sintaxi preguntarà constantment a la Percepció segons l'ordre i les exigències de les regles sintàctiques. Intercalaré els aclariments que considere convenient.

La primera pregunta que la Sintaxi ha de fer és quin és el nucli de l'oració a elaborar. Resposta: *artista* . Com que el nucli absolut d'una oració és un nivell sintàctic, la Sintaxi preguntarà si el nucli *artista* té modificadors coordinats. Resposta: no. Aquesta negativa fa que la Sintaxi passe a la següent classe de modificadors, els subordinats restrictius: ¿hi ha modificadors restrictius qualificatius? Resposta: sí. ¿Quin és el nucli del primer qualificatiu? Aquest ordre ja comença a contestar un dels interrogants plantejats: quan un N o Nⁿ té modificadors, la Sintaxi no pot preguntar quin és aquest modificador (=començar per dalt), sinó que després de saber que n'hi ha, ha de començar la generació d'aquest modificador pel nucli (=per baix). Seguim avant. Resposta de la Percepció: el nucli absolut del primer modificador restrictiu qualificatiu és *plaça* . Pregunta: ¿hi ha modificadors coordinats? Resposta: no. Pregunta: ¿hi ha modificadors restrictius qualificatius? Resposta: no. Pregunta: ¿hi ha especificadors?⁶⁷ Resposta: sí. ¿Quin és el primer? Resposta: *la* . Com que la Sintaxi sap que després de l'article ja no hi ha més especificadors restrictius, no preguntarà per més especificadors. Per una altra banda, com que SN és un altre nivell sintàctic, la Sintaxi preguntarà si *la plaça* té modificadors coordinats. Resposta: no. El següent nivell sintàctic: ¿hi ha modificadors predicatius? Resposta: no. Aquesta resposta clou les possibilitats expansives del modificador restrictiu qualificatiu *la plaça* , per la qual cosa només resta saber si la preposició restrictiva serà la general *de* , o si per algun motiu especial cal inserir una altra preposició: ¿hi ha alguna anomalia en la connexió? Resposta: no. Conseqüència: inserció de *de* entre el regent *artista* i el regit *la plaça* .

Com que un nom pot tenir infinits modificadors restrictius qualificatius, la Sintaxi preguntarà si n'hi ha més. Resposta: no. Exhaust el nivell semàntic de la restricció qualificativa, la Sintaxi passarà als especificadors, i després d'introduir *el* , com que *l'artista de la plaça* és un nivell sintàctic, SN, la Sintaxi preguntarà si hi ha modificadors coordinats. Resposta: sí. Pregunta: nucli. Resposta: *aparellador* . ¿Restrictius qualificatius? No ¿Especificador? *Un* . Com que *un* exclou més especificadors restrictius, la Sintaxi preguntarà

⁶⁷ Com que no he aclarit si els modificadors restrictius qualificatius nominals exigeixen especificadors, ara no puc saber si la Sintaxi ha d'exigir especificadors o ha de preguntar si n'hi ha. He adoptat el punt de vista que serien opcionals.

si hi ha predicatius: no. En el cas que haguéssim incorporat la semàntica lèxica, ara la Sintaxi preguntaria: ¿quina relació coordinativa hi ha? Com que l'hem exclosa, la pregunta serà: ¿quina preposició coordinant hi ha? Resposta: *i*. Ací hi ha una incògnita que l'estudi de la coordinació hauria d'aclarir: si dos SNs coordinats poden tenir restrictius del conjunt, això és, si [SN1] + preposició coordinant + SN2] pot tenir modificadors restrictius. La resposta deu ser negativa: [[N1] + P.c. + N2] sí que en pot tenir (vegeu (172b) de §7.6.3.2), però [[SN1 + P.c. + SN2] segurament no, ja que ja hem deixant enrere la restricció.

Exhaurit el nivell restrictiu, la Sintaxi passarà a la predicació. Com que no sé si hi ha un ordre universal dels predicatius, no puc fer que la Sintaxi vaja preguntant ordenadament per totes les classes semàntiques de predicatius, i em limitaré a fer que pregunte pels que hi ha. ¿Quin és el nucli del primer predicatiu? Resposta: *projecte*. ¿Modificadors coordinats? No. ¿Restrictius qualificatius? Sí. ¿Quin és el nucli? *Nous*. Ací (i cada vegada que apareix un nom o un adjectiu), podem actuar de dues maneres: que la Sintaxi tinga accés a la informació categorial de cada lexema, o que no la tinga (i aleshores haurem d'interrelacionar més parts de la Gramàtica). Trie l'opció més ràpida per a aquesta exposició, que hi té accés. Com que la Sintaxi sap que *nous* és un adjectiu, sap que no hi ha modificadors obligatoris ni necessitat de preposició, i per tant, després de saber que no té cap modificador, passarà a preguntar si *projectes* té més qualificatius: no. ¿Quin és el primer especificador de *projectes nous*? *Els*. Com que hem arribat a un nivell sintàctic, SN, la Sintaxi preguntarà si hi ha modificadors coordinats: no. ¿Hi ha predicatius? Sí. ¿Quin? *Tots*. ¿Hi ha més predicatius de *els projectes nous*? No. ¿Hi ha més predicatius del subjecte? Sí. ¿Quin és el nucli d'aquest segon predicatiu? *Nadal*. ¿Té restrictius qualificatius? No. Notem que encara que *Nadal* siga un nom propi que indica una part de l'any, podria tenir modificadors restrictius qualificatius (*a Nadal de l'any que ve*) i especificadors (*en un altre Nadal*). Per una altra banda, en tocar els noms propis arriben les idiosincràsies locals. Per exemple, el català comú acostuma a posar l'article davant dels noms propis personals, però el nom propi *Nadal* no sol portar l'article (com tampoc no el solen portar *Pasqua* o *Carnestoltes*); tanmateix, una llengua romànica veïna del català, el castellà,

actua a la inversa: davant dels noms propis personals no sol posar l'article, però sí en *las Navidades* o *las Pascuas* . Seguim avant. ¿Quina preposició uneix *Nadal* amb el subjecte? A . ¿Més predicatius? No. ¿Hi ha adverbis? No. ¿Quina relació verbal hi ha entre el subjecte i els predicatius? *Perfeccionar* . ¿Hi ha connectors oracionals? No.

7.6.5.2. Sobre la recció i el límit entre l'oració i el discurs.

Insistiré un poc en la divisió dual *nucli / perifèria* i la seua conseqüència, *regent / regit* . El concepte "nucli" només té sentit si també hi ha una "perifèria", i si no hi ha perifèria no hi ha nucli; també s'esdevé el contrari (si no hi ha nucli no hi ha perifèria), ja que aquests conceptes s'impliquen mútuament. Una conseqüència d'aquestes propietats és que l'adjectiu *nous* a *tots els projectes nous* no serà nucli perquè no té perifèria, i per tant serà simplement perifèria (de *projectes*). És a dir, tot lexema nominal o adjectiu que no s'expandeixca només és perifèria del nucli regent. En relació a l'oració de (201), els especificadors que hi ha, que són tots adjectius i sense expansió, seran tots perifèria només. No cal dir que si un adjectiu té expansions, aleshores sí que serà nucli, com ara a

(202) L'altitud relativa del Puig Major, a Mallorca, és [SA molt [A gran]], ja que es troba a la vora de la mar

Si hi afegim que les preposicions i el verb no són ni regents ni regits per definició, ja que la propietat de ser nucli o perifèria només afecta els noms i els adjectius, podem deduir aquesta propietat de l'axioma 3: en una oració, totes les perifèries es troben regides, però no hi ha cap nucli regit. Per exemple, a (201) la perifèria de *artista* no és *plaça* , sinó *la plaça* , i per tant la recció s'exerceix sobre *la plaça* . Cal dir que aquestes propietats no són noves en el Generativisme, ja que és la traducció de la idea que tot element regit ha de ser una projecció màxima, i el regent no pot immiscir-se dins del constituent regit (vegeu §5.2.5.2). Per una altra banda, la recció s'exerceix independentment que el modificador siga coordinat o subordinat: com que a (201) *un aparellador* és la perifèria de *l'artista de la plaça* , s'ha de trobar

regit pel nucli.

Un problema és com tractar els adverbis. Si tenim en compte que funcionen com els verbs (i per tant com a connectors), podríem pensar que no els afecta la recció; però si tenim en compte la seua naturalesa categorial, nominal o adjectiva, hauríem de pensar que sí que els afecta la recció. Jo crec que la posició correcta és considerar que sí que es troben afectats per la recció, ja que entre els adverbials per una banda i les preposicions i els verbs per l'altra, hi ha una diferència sintàctica important: que les preposicions i els verbs no admeten cap expansió sintàctica segons aquest treball, però els adverbials sí que n'admeten, com tot nom i adjectiu. Eixamplar la recció als adverbials té aquesta conseqüència: poder reformular l'axioma 3 en el sentit que tot lexema nominal o adjectiu ha de ser necessàriament o bé regent o bé regit (però no regent i regit alhora). Des d'aquest punt de vista, el regent d'un adverbial seria l'oració reduïda (tinga el predicatius que tinga SN). Per exemple, a (203a)

- (203) a. He vist [o.r. un ocell [SA ben [A tranquil.lament]] per un canyar]
b. He vist [o.r. [SA ben [A tranquil.lament]] un ocell per un canyar]
c. He vist [o.r. un ocell per un canyar [SA ben [A tranquil.lament]]]

el regent del SA és *un ocell per un canyar*, independentment de la posició que ocupe l'adverbi (203a-c).

La propietat que acabem d'introduir (tot nom o adjectiu ha de ser necessàriament regent o regit independentment del nivell sintàctic en què es trobe) té un problema important: el nivell dels connectors oracionals. Efectivament, en la mesura que ací caben noms (204a), adjectius (204b) i preposicions (204c-e)

- (204) a. [A València, un dia va anar una dona a la Llotja a veure una exposició de segells]. Aquesta exposició...
b. Desgraciadament, Gabriel Ferrater va desaparèixer quan començava la seua plenitud com a lingüista
c. He comprés la primera part. Però no he comprés la segona part.

- d. He comprés la primera part. La segona part, però, no l'he compresa
- e. He comprés la primera part. La segona part no l'he compresa, però

bé que els haurem de tractar homogèniament; si diem que no es troben regits, l'afirmació anterior és falsa, ja que hi hauria noms i adjectius no regits; i si diem que es troben regits, hi hauria una part de les preposicions, les coordinants, que admetrien la recció. La solució d'aquest problema ha de ser aquesta: seguir la Sintaxi, i no seguir ni la puntuació gràfica ni la llargada de les pauses. Des d'aquest punt de vista, a la part entre claudàtors de (204a) i a (204b) hi hauria una sola oració, i a (204c-e) també. Si aquest raonament és correcte, implicaria que les preposicions no pertanyen pas al darrer nivell sintàctic, sinó solament els noms (204a) i els adjectius (204b). Notem que aquesta conclusió no solament és desitjable des de les hipòtesis d'aquest treball pel fet que elimina excepcions, sinó que també és desitjable des d'un altre punt de vista: des del punt de vista que ara ja tenim arguments teòrics per establir la barrera sintàctica oracional en relació al discurs. Efectivament, en la mesura que tot nivell sintàctic es pot coordinar i dóna el mateix nivell sintàctic, el nivell sintàctic O es pot coordinar tant com vulguem, i el resultat continua sent O. Recordem de passada que el nivell O' també es pot coordinar teòricament, encara que en la llengua real possiblement és una realitat marginal (vegeu (175) de §7.6.3.2).⁶⁸

7.6.6. Notes sobre les “formes no finites del verb”.

7.6.6.1. Algunes notes sobre l'infinitiu.

Sobre l'infinitiu s'han escrit llibres sencers, com ara Hernanz (1982), i jo no puc endinsar-me ara en un concepte que comporta tants problemes. Per

⁶⁸ ¿Seria massa agosarat creure que el progressiu avanç de la preposició *però* (des de la dreta de l'oració coordinada a posicions avançades, i finalment a l'esquerra de l'oració) és una manifestació més del fet que el català és una llengua quasi absolutament 'preposicional'?

una altra banda, l'estudi de l'infinitiu no solament ha d'aclarir usos més o menys locals, sinó també problemes generals com els que he plantejat a §3.2.3 i §5.3.3.2, com ara per quines raons concretes i universals hem creat l'infinitiu, o per què, segons Greenberg (1963: 83), sembla que les llengües preposicionals usen més les preposicions quan el nom subordinat és una O, mentre que les llengües posposicionals sembla que tendeixen més a usar "formes no finites" en aquests casos⁶⁹. L'objectiu central d'aquestes notes només és tractar d'establir una hipòtesi sobre la naturalesa categorial i funcional de l'infinitiu.

Mirant les "formes no finites" des del català, una cosa em sembla segura: que, tal com ha dit tantes voltes la tradició, el participi és un "adjectiu" i el gerundi un "adverbi". Vist des de la perspectiva d'aquest treball, això vol dir que tant el participi com el gerundi partanyen a la mateixa categoria, l'adjectiva, i la diferència serà funcional: el participi farà les funcions restrictives (205a) i predicatives (205b), i el gerundi les adverbials (205c)

- (205) a. Les coses massa vistes solen cansar
- b. Té guardades moltes edicions del *Tirant*
- c. Vaig veure un ocell cantant per un canyar
- d. Vaig veure un ocell tranquil.lament per un canyar
- e. Canviant de tema, ¿com vares quedar ahir?

He introduït (205d) perquè el lector compare els gerundis amb els adjectius en *-ment*. Per una altra banda, si el gerundi és un adverbial, també podrà ser un connector oracional (205e).

Si el conjunt de "formes finites" són un lexema verbal (extraient prèviament els morfemes temporals); si el participi i el gerundi són un adjectiu, i si la preposició i el verb són connectors de noms, ¿què pot ser d'entrada l'infinitiu, sinó un nom, com ha dit tantes voltes la tradició? Ara bé, aquest nom és un nom molt especial, i és això el que cal aclarir. A §5.3.3.2 he observat que l'ús de l'infinitiu té variacions importants a nivell

⁶⁹ ¿Potser és per això que el llatí, una llengua mixta, tenia més "formes no finites" que les llengües romàniques?

interlingüístic, fins i tot entre llengües pròximes espacialment i amb un origen comú i pròxim, com ara el cas del català i el castellà en relació al llatí. En aquest punt també he assenyalat la possibilitat que la formació de l'infinitiu vaja lligada a la recció, concretament a la recció del subjecte o de l'objecte. Si aquesta possibilitat fos certa, l'explicació de la formació de l'infinitiu podria ser relativament simple. En oracions que contenen oracions d'infinitiu regides, com ara aquestes

- (206) a. Vol anar al circ
- b. Ha enviat la filla a estudiar

l'infinitiu podria representar, com he apuntat a la n.21 de §2.1.5, un estalvi energètic, ja que el fet que el constituent *anar al circ* només pot trobar-se regit pel SN subjecte, i *a estudiar* pel SN objecte, exigiria que el receptor interpretàs que el SN subjecte d'aquests infinitius és el SN regent de l'oració d'infinitiu, i per tant les oracions de (206) dirien el mateix que les oracions de (207), però amb menys unitats lingüístiques (el delimitador oracional i els morfemes temporals)

- (207) a. (Ell_j) vol que (ell_j) vaja al circ
- b. Ha enviat el fill (a) que (el fill) estudei

Per una altra banda, l'ús de l'infinitiu té en català un avantatge derivat de l'anterior: que el receptor sap de seguida si el subjecte de l'oració subordinada és el SN regent d'aquesta oració (ús de l'infinitiu) o no ho és (no ús de l'infinitiu), com veiem en aquestes oracions

- (208) a. \emptyset_j vol anar \emptyset_j al circ
- b. \emptyset_j vol que \emptyset_k vaja al circ
- c. \emptyset_j està fent un dibuix per guanyar \emptyset_j temps

d. \emptyset_j està fent un dibuix perquè \emptyset_k guanye temps ⁷⁰

Siga aquest l'origen de l'infinitiu o no, la qüestió és saber què és categorialment l'infinitiu i en quin constituent es troba. La hipòtesi que faria és aquesta: l'infinitiu és categorialment un verb, i per tant el constituent en què es troba és una O, amb la particularitat que aquesta O té els dos primers nivells sintàctic, el nucli nominal absolut i la seua restricció (=SN), elidits pel fet que aquest nom restringit és el regent d'O. Aquesta hipòtesi no és gens novedosa ideològicament, i l'únic que hi ha de nou és que la definició de les categories i les funcions d'aquest treball permet de formular la idea tradicional d'una altra manera. Efectivament, a §1.4.7 hem vist que Chomsky (1957) considerava que les oracions d'infinitiu eren un "SV", i ¿què és un "SV" sinó una oració sense els dos primers nivells sintàctics de l'oració, sense el SN subjecte? Per una altra banda, la hipòtesi anterior explica per què a §3.2.3 he dit que l'infinitiu era un verb, però el constituent en què es troba és un "SN" (una O en la terminologia del capítol actual). Aquesta idea tampoc no és nova, car ja l'havia expressada Chomsky (1981: §2.3), encara que d'una forma ben problemàtica (les oracions d'infinitiu i les "clàusules" serien un SN que no tindria un nom com a nucli, vegeu ací §5.2.4), ja que aquesta forma d'explicar-ho atempta contra un principi bàsic, el de l'endocentricitat.

El fet que l'infinitiu no necessàriament ha d'aparèixer en una oració regida, ja que també pot aparèixer en una oració subjectiva

(208) [O Anar [SN \emptyset] a treballar sense haver descansat prou] no
comporta bones conseqüències

podria no ser problemàtic: quan es realitza aquesta possibilitat, hi hauria un SN buit genèric que el receptor interpretaria d'acord amb les propietats

⁷⁰ He representat el subjecte buit a la dreta del verb a (208a) i (208c) pel fet que quan el subjecte apareix explícitament, cosa que en català esdevé excepcionalment (i), apareix obligatòriament a la dreta del verb

(i) En acabar la Marta la feina, ens en anirem

(ii) ? En la Marta acabar la feina, ens en anirem

També caldria tenir en compte aquesta dada a l'hora d'intentar saber si el català és preferentment una llengua S V O..., o si és V S O...

semàntiques dels lexemes implicats en l'oració, el context de la conversa i el seu coneixement del món i de l'emissor. Observem de passada que ara ja podem explicar com és que un "verb" pot ser "subjecte", una funció sintàctica que només pot fer el nom segons moltes tradicions i segons aquest treball.

La hipòtesi que hem fet no solament explica el problema que acabem d'esmentar ("verb" com a subjecte) o evita que usem terminologia problemàtica (seria un SN que no té un N com a nucli⁷¹), sinó que també permet que puguem explicar dues preguntes que han eixit a §3.2.3. En aquest punt hem vist que Chomsky (1970) comentava que "els infinitius no poden tenir adjectius", és a dir, que en el constituent en què hi ha l'infinitiu no és possible que apareguen modificadors nominals o adjectius restrictius. No cal dir que aquesta observació té una explicació ben natural: si el que hi ha elidit és el nucli nominal absolut i els seus modificadors restrictius, doncs no hi poden cabre modificadors restrictius. Sí que hi caben, però, modificadors predicatius (com observàvem a §3.2.3) i adverbials

- (209) a. [O Alçar-se [SN \emptyset] fresc] és una bona manera de començar el dia
b. Acudir *puntualment* a les cites denota respecte cap als altres

La segona cosa que podem explicar és l'observació de Chomsky (1970) que el significat de l'infinitiu és consonant amb el del verb. Efectivament, no solament és *consonant*, sinó que és *idèntic*, ja que l'infinitiu és *verb*. Més encara: podríem dir, mirant-ho des del català, que en la mesura que la forma infinitiva no té morfemes temporals (i en el supòsit que la suggerència de §5.2.8.1 fos certa –els morfemes temporals podrien ser funcionalment un adverbí), no solament és *verb*, sinó que és la forma verbal per excel·lència (cosa que podria justificar la tradició gramatical que diu que *pensar* és un verb, contra la llatina, que usava formes finites: el verb *penso*).

Una incògnita a aclarir és l'observació de Chomsky (1970) que l'infinitiu

⁷¹ No menys problemàtic és dir que les oracions d'infinitiu serien un "SV", ja que el "SV" no pot ser subjecte, diversament de les oracions d'infinitiu. Vegeu els comentaris sobre (38-42) de §1.4.7.

no té morfemes temporals. La solució del problema podria apuntar cap a aquesta direcció: les oracions d'infinitiu exigeixen un temps, com tota oració, però les oracions d'infinitiu no tenen morfemes temporals perquè el temps d'aquestes oracions es troba en concordança amb el temps de l'oració en què es troben inserides. Aquesta afirmació segurament s'ha de matisar, ja que quan l'oració d'infinitiu és un predicatiu, el temps de l'oració d'infinitiu pot dependre relativament de la preposició, com veiem en aquests exemples

- (210) a. Ve de treballar
- b. Va a treballar

A (210a) el temps de l'oració d'infinitiu és anterior al temps de l'oració matriu, mentre que a (210b) és posterior. Això, però, jo diria que és lògic. Efectivament, si tenim en compte que a (210a) l'oració d'infinitiu és un predicatiu d'origen, i a (210b) de destí; i si també tenim en compte que l'existència referencial de qualsevol predicatiu d'origen és prèvia al fenomen descrit en la seua oració, de la mateixa manera que l'existència referencial del predicatiu de destí es posterior (i per això el destí és sempre hipotètic, propietat que explica oracions com aquesta

- (211) Ahir se'n va anar al teatre, però no hi arribà perquè trobà un amic de la infantesa)

bé que haurem de concloure que el temps de les oracions d'infinitiu es defineix a partir del temps de l'oració matriu, encara que la classe semàntica de predicació que facen (si són predicatius) pot variar aquest temps. Per una altra banda, no és cert del tot que l'infinitiu no admet morfemes temporals, ja que l'infinitiu del català admet un morfema temporal

- (212) Anar a treballar sense *haver descansat* prou no comporta bones conseqüències

on veiem que el temps de l'oració en què figura *descansar* és previ al temps de l'oració en què figura *anar* gràcies als morfemes que hi ha a *haver descansat*. És veritat que el temps que implica *haver descansat* no és

absolut, sinó relatiu al temps de *anar* (que depén al seu torn del temps que hi ha a *comporta*), però aquesta particularitat també es dóna en el “temps finit” de les subordinades

(213) Va dir que *vindria*

L'infinitiu pot esdevenir un lexema nominal, com veiem en l'exemple de (214), que és un exemple típic de les gramàtiques catalanes i que correspon a Fabra

(214) El dinar ha estat esplèndid (citat a Solà (1972 v.I p.61))

La nominalització de (214) jo no la trobe problemàtica des d'un punt de vista sintàctic, com tampoc no trobe problemàtics els noms deverbals (tipus *mirament, mirada*), independentment que n'hi haja un o diversos⁷² . Ara bé, des d'un punt de vista semàntic sí que són problemàtics aquells usos en què l'infinitiu té un significat verbal però porta article o un altre especificador, com ara en aquest exemple de Bernat Metge que cita Solà (1972 v.I p.56)

(215) L'entrar no és de treball, mes l'eixir és impossible

¿Què hi ha, un verb o un nom? Des d'un punt de vista sintàctic caldria dir que un nom (i per això hi són factibles els especificadors), però aquesta resposta no aclareix com es pot arribar a oracions com la de (215). Podríem pensar que el SN buit que hi ha a les oracions d'infinitiu ha deixat de sobreentendre's, i per tant l'oració ha esdevingut un nom (és a dir, l'infinitiu s'ha nominalitzat), però aleshores hauríem d'explicar per què ha deixat de sobreentendre's el SN buit. Jo apuntaria la possibilitat següent (que no treballaré ací). La hipòtesi que he exposat sobre les oracions d'infinitiu és

⁷² A §3.2.3 preguntava per què podem derivar diversos noms d'un verb. La raó podria ser aquesta: com que els verbs són connectors del subjecte i els predicatius, poden aparéixer en oracions que reflecteixquen situacions o fenòmens referencials relativament diferenciats, cadascuna de les quals pot donar *potencialment* un nom. Si això és veritat, s'explicaria una observació de Chomsky (1970): que el significat dels noms deverbals podia apartar-se del significat general del verb. Per una altra banda, com que el valor relacionant dels verbs sempre es dóna en el temps, ens podem mirar aquests processos des de dins (*mirament*) o després del procés (*mirada*).

que hi ha un SN elidit que el receptor recuperaria o bé a través del SN que regeix l'oració d'infintiu, o bé d'una manera genèrica si l'oració d'infinitiu no es troba regida. Ara bé, ¿i si l'emissor necessita expressar el subjecte pel fet que l'oració d'infinitiu no es troba regida i el SN subjecte no és genèric? Dit a través d'uns exemples: ¿com podríem expressar les oracions de (216) sense recórrer a la nominalització de l'infintiu?

- (216) a. El dormir de la Marta és incòmode perquè ronca molt
b. Amb tot aquell anar i venir de dones em vaig atabalar
[elaborada a partir de (38) de §3.2.3]
c. El rodolar de les pedres em va despertar

Si aquesta orientació és correcta, podríem explicar a través d'exemples com els de (216) que els parlants puguem deixar de sobreentendre que hi ha un subjecte buit a les oracions d'infinitiu (cosa que transforma automàticament el lexema verbal en lexema nominal). Ara bé, aquesta orientació té com a mínim aquest problema: com podem explicar aquesta oració que dona Solà

(217) S'atansa el collir olives (1972 v.I p.63)

ja que el fet que *collir* funcione com un nom (com fa pensar l'article) exigiria una preposició que permetés que el modificador restrictiu *olives* incidís sobre *collir*.

Diguem finalment que si la possibilitat apuntada a §7.5.3 fos certa (de la mateixa manera que es pot inserir més d'una preposició entre dos noms relacionats predicativament, es pot inserir més d'un verb entre el subjecte i els seus predicatius si es donen certes condicions), hi hauria infinitius que no formarien oracions d'infintiu, ja que hi hauria una sola oració en què l'emissor hauria inserit dues relacions verbals. Un criteri per intentar diferenciar les oracions d'infinitiu d'aquest hipotètic segon inseriment verbal, podria ser aquest: quan hi ha una oració d'infinitiu, l'oració d'infinitiu pot alternar amb una oració "normal" (amb el subjecte opcionalment explícit, el delimitador oracional i els morfemes temporals), però quan hi ha un segon inseriment d'un verb aquesta alternança no és possible

- (218) a. Els joves solen acudir puntualment
 b. * Els joves solen que els amics acudeixquen puntualment
 c. El Marc vol acudir puntualment
 d. Els joves volen que els amics acudeixquen puntualment

La causa d'aquest comportament diferent seria que en les oracions on hi ha un inseriment verbal doble, el subjecte ha de ser forçosament el subjecte del primer verb inserit (*acudir* a (218a)), mentre que a les oracions d'infinitiu no. Dit d'una altra manera: a (218a) hi ha una sola oració, mentre que a (218c) hi ha dues oracions, la general i la que forma el predicatiu objectiu.

7.6.6.2. Sobre la passiva.

La preocupació per la passiva és una constant en el Generativisme des dels orígens. A §1.4.5 hem comentat la hipòtesi dels anys 80, comentari que ara resumeix: l'estructura profunda de la passiva seria

- (219) [_{SN} ∅] INFL [_{SV} [_V" és [_V' estimat [_{SN} en Pere]] per tothom]]
 (Bonet i Solà (1986: 301))

on hi ha una posició de subjecte buida; l'objecte rebria paper temàtic però no cas, i aleshores es mouria a la posició de subjecte per rebre cas. Deixant de banda diversos detalls, hi ha dues qüestions fonamentals. La primera és com és possible que generem una estructura asintàctica, la de (219), ja que sembla que l'única manera d'explicar-ho és dient que hem aplicat una regla sintàctica asintàctica en la generació de l'estructura de (219) (excepte que recorreguem a la concepció que a la base es pot generar tot, i per tant no importa la generació sinó el filtratge de "l'eixida"). I el segon problema (no comentat a §1.4.5) és el participi. Si el participi és un verb, ¿com podem explicar que en català concorde amb el subjecte en gènere i nombre, cosa que només fan els adjectius? Segons Michael (1970: 75-76), els primers estoics tractaven el participi com una classe de "nom" (=noms+adjectius) comú; els darrers estoics, però, l'incorporaren al verb, i Dionís el posà

entremig (que és la millor manera de no comprometre's, ja que posar-lo enmig és com no posar-lo enlloc): participa de la naturalesa [¿quina naturalesa?] del verb i del nom.

Aquesta concepció del Generativisme implica un abandó de les concepcions anteriors, on la passiva derivava de l'activa. Notem que la concepció derivativa implica dues transcategoritzacions en l'elaboració d'una oració (i més coses): el SN de l'activa esdevé un sintagma preposicional en la passiva (i per tant "creem" una preposició), i l'objecte de l'activa, que és un nom subordinat segons aquest treball, esdevé un nom no subordinat en la passiva. És evident que entre l'activa i la passiva hi ha una relació, però aquesta relació no la podem explicar antisintàcticament, violentant la Sintaxi (transcategorització o generació d'estructures asintàctiques). L'objectiu d'aquest punt és tractar de buscar a través de quin camí podem relacionar l'activa i la passiva. Diguem ja d'entrada que l'explicació de la relació entre l'activa i la passiva ha d'explicar també la diversitat de preposicions que les llengües usen per expressar "l'agent" de la passiva. Per exemple, Horn (1988) comenta que en diverses llengües, entre les quals hi ha el japonés, el subjecte de l'activa «esdevé» («becomes») instrument en la passiva (p.25)⁷³; en anglés no és la causal *for*, sinó la locativa de trajecte *by*; en italià és *da*, que no deu ser res més que la locativa d'origen; i en català comú és la locativa de trajecte *per*, encara que la locativa d'origen *de* no ha estat gens estranya.

Per explicar la relació entre l'activa i la passiva, jo seguiria un camí que hem assenyalat a §5.3.1.2: tractar de veure les relacions que hi ha entre la realitat extralingüística i les estructures lingüístiques (no solament les sintàctiques) que pot elaborar el parlant. Això és, davant d'un fenomen de la realitat, ¿només tenim una possibilitat d'intentar descriure lingüísticament aquest fenomen, o en tenim diverses (o moltíssimes)? Jo em decantaria per la segona opció: el parlant pot tenir moltes opcions, i segons quin siga l'objecte o entitat referencial que focalitza com a subjecte sintàctic, cosa que depèn del que vulga dir i de la conversa precedent, es veurà obligat a

⁷³ Observem que aquesta manera de descriure el procés remet a la primera concepció del Generativisme: entre l'activa i la passiva hi ha "transformacions".

establir unes relacions predicatives o unes altres, i a triar aquest verb o aquell. A §1.7.2 hem comentat un exemple d'una relació absoluta (ensenyant-aprenent) en què un concepte sempre és anterior a l'altre (l'ensenyant és anterior en relació a l'aprenent –si hi ha ensenyant, és clar), cosa que fa que si el nom subordinat és l'ensenyant, apareix com a origen, i si ho és l'aprenent apareix com a destí; i a §5.3.1.3 hem comentat a partir de les oracions de (128) una relació relativa: el concepte “concepte postsintàctic” era anterior al concepte “la teoria sintàctica” en el sentit que s'havia introduït prèviament en la conversa.

Des d'aquest punt de vista, l'activa respon a una focalització de la realitat extralingüística, i la passiva a una altra focalització. Aquestes dues focalitzacions, però, provoquen estructures sintàctiques molt diferents. Efectivament, en aquestes oracions

- (220) a. L'Aloma ha construït una casa
b. La casa ha estat construïda per l'Aloma

a (220a) el verb *construir* uneix el subjecte *l'Aloma* amb l'objecte *una casa*, mentre que a (220b) el verb *ser* uneix el subjecte *la casa* amb dos predicatius, l'un adjectiu, *construïda*, i l'altre causal, *per l'Aloma*. ¿Per què allò que apareix com a subjecte a (220a) apareix a (220b) com a causa? La resposta ha de ser l'observació semàntica, amplament difosa, que el subjecte és prou sovint “un agent”, i un agent és una causa amb el tret semàntic “humà”. Ha de ser això precisament el que explique la diversitat de preposicions a nivell internacional: si hi ha un factor d'un fenomen de la realitat referencial que és una causa i el parlant no el focalitza com a subjecte, apareixerà (si el parlant l'incorpora a l'oració) com un predicatiu que triarà una preposició d'origen (*de* en català, *da* en italià), una preposició que afecta el trajecte (el qual passa a pertànyer progressivament a l'origen a mesura que el moviment va realitzant-se; *per* en català i *by* en anglès), però possiblement no hi haurà cap llengua que trie una preposició de destí o de finalitat (*a*, *cap a*, *per a*), ja que l'origen-anterioritat i el destí-posterioritat són segurament excloents. Per una altra banda, la causa també es pot associar amb la preposició comitativo-instrumental pel fet que

l'instrument és la causa més immediata (japonés). Un estudi detallat hauria de tenir en compte més factors. Per exemple, el fet que el subjecte focalitzat en l'activa pugui aparèixer amb preposicions del trajecte quan es focalitza com a subordinat, podria fer factible que el parlant triés preposicions que s'acosten al destí, com veiem en els exemples anglesos de (24) de §3.1.4, que reproduïm a (221a-b), o en els exemples catalans de (221c-d), on veiem que una preposició d'origen pot alternar amb la preposició posicional *davant* ⁷⁴

- (221) a. The stories amused him
b. He was amused at the stories
c. S'ha rigut d'aquest espectacle tan vergonyós
d. S'ha rigut davant d'aquest espectacle tan vergonyós

¿És idèntica l'activa de la passiva? A la n. 45 de §3.3.5 he apuntat que aquesta hipotètica identitat calia matisar-la. Efectivament, jo no veig que les dues oracions de (220) siguin sinònimes necessàriament, ja que mentre que l'oració de (220a) afirma que l'Aloma ha construït una casa, l'oració de (220b) només afirma que l'Aloma és una causa en la construcció de la casa, i una causa es pot interpretar com a immediata (l'Aloma ha construït la casa amb les seues pròpies mans), però també com a mediata, i en aquest cas poden existir una infinitat de graus que es fixaran més o menys segons el context lingüístic o extralingüístic. En tot cas, crec que en el català col·loquial (on la passiva té tan poca vida) una oració com la de (220b) no s'interpretaria en el sentit que l'Aloma és "l'agent", sinó que *per* seria sinònima de *a causa de* i fins i tot de *per culpa de* (preposició que sembla que exclou "l'agentivitat").

Des del punt de vista del català, no interessa tant la passiva que hem vist com el mecanisme: el fet que un objecte o entitat de la realitat referencial

⁷⁴ ¿Serà possible que aquest fenomen es relacioni amb una observació exemplificada a (74) de §4.2.6, la vacil·lació que existeix en català entre les conjuncions *a* i *de*, la qual sembla que es decanta a favor de *a*? Per una altra banda, aquest fenomen no deu ser local del català, sinó que també es deu donar (o s'ha donat) en castellà, francès i anglès.

aparega focalitzat o no com a subjecte⁷⁵. Des d'aquest punt de vista, no veig diferències entre el mecanisme de la passiva que hem vist i les dualitats que hem vist a (33) de §1.4.5

- (222) a. Tot l'esglaià / S'esglaià de tot
- b. Tot el preocupa / Es preocupa per tot
- c. Aquest oratge ho secarà tot / Amb aquest oratge es secarà tot

Per una altra banda, la diversitat preposicional de (222) (on hi ha la comitativo-instrumental *amb*, notem-ho), es pot donar en un sol verb (amb alguns matisos semàntics diferents, però no fàcils de fixar), com veiem en les oracions de (25) de §3.1.4 (on també hi ha les posicionals *a* i *en*, i hi cap *davant*)

- (223) a. Es va divertir molt de veure el teatre
- b. Es va divertir molt al teatre / en el teatre
- c. Es va divertir molt per aquell autor
- d. Es va divertir cosa de no dir amb tot aquell guirigall

Recordem finalment que la passiva habitual del català és la "passiva reflexa" (224a) (que també comprén les oracions de (222) i (223)), i que una altra manera de no focalitzar "l'agent" és recórrer a la tercera persona de plural, recurs que elimina semànticament el subjecte, però no sintàcticament, ja que hi ha implícit un SN buit d'interpretació genèrica (224b)

- (224) a. Aquesta casa s'ha construït en quatre mesos
- b. Han construït aquesta casa en quatre mesos

Silla (l'Horta-Sud), 20 de març de 1990 – 3 de gener de 1991

⁷⁵ La poca vigència de la passiva en català és encara més reduïda si la comparem amb l'alt ús de l'anglès. Ara bé, si comparem l'anglès amb unes altres llengües, pot passar que la passiva també tinga poca vigència en anglès. Com a mínim això és el que diu Keenan (1976): la passiva no és una construcció bàsica de l'anglès, ja que és «at least much more basic... in many Malayo-Polynesian Languages» (p.311). Si tenim en compte que fa dos mil anys la passiva tenia molta més importància en l'àmbit romànic (llatí clàssic), ¿no podem començar a sospitar que la passiva és una construcció en retrocés per causes que caldria esbrinar?

APÈNDIXS

APÈNDIX 1

GROOT (1957) I LA DIVISIÓ ORACIONAL EN SN SV

A §1.4.10 he comentat que he trobat poques referències a la causa de la divisió de l'oració en SN i SV. Una de les que he trobat és a Bartra i Brucart (1982 p. 91 n. 1), autors que després d'acceptar la divisió estructuralista SN SV diuen que «els problemes que presenta la segmentació binària de la frase [=oració] han estat estudiats per ... Groot... (1957)». Encara que en aquest treball em centraré sobretot en el Generativisme, com que les referències a la divisió SN SV són tan rares, ens aturarem a veure si aquest autor dóna raons convincents de tal divisió. La veritat (si el lector em permet d'avançar una conclusió) és que no hi he trobat cap argumentació sintàctica, en primer lloc perquè és un treball on hi ha molta *Lògica* i poca *Sintaxi* (o gens: ja ho veurem). Que hi ha molta Lògica, ja ho diu el mateix autor en el bell començament de l'article: «Several problems discussed by logicians... are not problems of logic, but of linguistic analysis»¹ (p. 301). Quant a la Sintaxi, el concepte de les categories sintàctiques no interessa (amb prou feines s'hi esmenten), i el que atrau l'autor són conceptes com els següents: oració [unitat sintàctica], proposició («assertion») [unitat lògica] i diferències entre els dos conceptes, i diferències entre el subjecte lògic i el predicat

¹ Aquest fragment forma part del resum que encapçala l'article. En aquest resum hi ha dos elements: el citat (que és el marc general de l'article) i els conceptes de «sentence and assertion» (la definició dels quals donaré al final d'aquest comentari). Voldria aclarir per què comentaré aquest treball malgrat que no hi he trobat argumentacions sintàctiques. La primera raó és perquè és una bona mostra de com fer consideracions semàntiques prescindint de l'estructura sintàctica; la segona raó és que l'etiqueta "sintaxi" es reserva (i *explícitament*) per a qüestions sense importància sintàctica; i finalment, perquè veurem dues conseqüències d'introduir la Fonètica en la Sintaxi (la primera és que *una* oració en pot ser *diverses*, i la segona que l'objecte d'estudi de la Sintaxi no seria l'oració sinó el discurs).

lògic² (p. 301). Comentaré aquest treball a través de quatre notes:

1) Vegem alguns dels conceptes que usa. «The symbols of a human language... fall into different classes: according to 1) form, and 2) meaning» (p. 303). Davant d'aquesta classificació (que sembla que segueix la dualitat saussuriana de la forma i el contingut del signe lingüístic) podem fer la següent observació: si només hi ha formes i significats, però no relacions entre les formes (i relacions amb una "significació"-finalitat determinada), és senyal que no hi ha Sintaxi. Seguim avant en la classificació de Groot. Per la forma, els signes poden ser «words and word-groups [no diu res –literalment res– ni del primer concepte ni del segon], and... conventional types of sentence intonation [doncs la fonètica "suprasegmental" forma part de la Sintaxi]»; i pel significat «referential symbols..., attitudinal symbols...[i] both referential and attitudinal»; els «actitudinals» poden ser *emocionals i intel.lectuals* (p. 303). Això és, la Sintaxi no es desenvolupa gens, diversament de la Semàntica. Per una altra banda, com que la fonètica forma part de la Sintaxi, diu que darrere de

(1) Peter struck Malchus (p. 305)

no hi ha *una* oració sinó *set*, cosa que implica que la distinció tema-remà

² Quan em trobe una etiqueta com aquesta (un concepte lingüístic seguit de l'adjectiu restrictiu *lògic*), em pose desficiós i acabe preguntant-me què voldrà dir l'autor de tal expressió. Per exemple, en el cas d'ara, "lògic" pot significar que el concepte "subjecte" pertany a la Lògica. Aquesta lectura, però, l'hauríem d'eliminar en el context de la Lingüística contemporània, car altrament caldria que explicàssem com era que usàvem un concepte de la Lògica dins de la Lingüística. "Subjecte lògic" té una altra lectura: que dins de la Lingüística (i concretament de la Sintaxi, perquè "subjecte" és un concepte sintàctic) hi ha uns altres subjectes que no són lògics. Ara bé, com que una cosa que no és lògica és una cosa il.lògica, haurem de concloure que en la Sintaxi hi ha *subjectes il.lògics*. Com que això és molt estrany, ens podríem preguntar si hi ha realment "subjectes il.lògics" o és més aviat que nosaltres no comprem els fets sintàctics que hi ha darrere de l'etiqueta "subjecte lògic" (*si és que aquests fets són sintàctics*). En el cas que siga certa la segona opció, aleshores seríem nosaltres els il.lògics, no la Sintaxi, o millor dit, no seria il.lògica la llengua que parlem, però sí que ho serien determinats aspectes de la teoria sintàctica que creem per descriure-la. A §2.4.4 veurem una cita que fa pensar en un complex d' inferioritat de la Lingüística davant de les Ciències Naturals, i de fet hi ha obres o passatges que semblen més estudis de Lògica que no de Lingüística (en comentarem més d'un). No hi ha dubte que les ciències han d'aprendre les unes de les altres, però tampoc no n'hi ha que *aprendre* no és sinònim de *copiar* ni implica *subjugar-se*. Diguem finalment que en la Lingüística actual hem arribat a parlar de «sintaxi lògica» (Hornstein (1984)).

forma part de la Sintaxi (p. 305)³.

2) La Sintaxi té tan poca importància que Groot sol parlar de *funció semàntica*, com ara a «in the sentence *John died*, which is a combination of word-content and intonation, both the word-content and the intonation have a semantic function of their own» (p. 307), i parla de *funció sintàctica* quan hi ha *morfologia asintàctica* (o això defensaré en aquest treball), com a

(2) The explanation [del fet que el subjecte es pot ometre en llatí però no en anglés] lies in the fact that in Latin the ending of the finite verb, as *inveni-o...*, represents a feature of the meaning of the word [si té algun tret significatiu és perquè té alguna funció d'alguna "classe"], whereas in English it [la *s* que indica tercera persona del singular en el present d'indicatiu] has a purely syntactic function. From a certain point of view it is, in English, superfluous (ps 307-308).

És a dir, el morfema verbal anglés de nombre *s* té «purament una funció sintàctica» perquè en realitat no «representa un tret del significat de les

³ Les set "oracions" es poden extraure de la manera següent: no realcem cap constituent (1 "oració"), en realcem un (3 "oracions" perquè hi ha tres constituents) i en realcem dos (3 més); també podríem realçar-los tots, opció que Groot no considera. Podríem calcular a través de regles de càlcul de combinació quantes dotzenes de "oracions" hi ha en una "oració" no complicada com

(i) La colla d'amics es va impressionar davant del silenci bategant de la matinada albuferenca (notem que *la* o *de* són constituents oracionals mentre no diguem explícitament –i raonadament– el contrari).

Unes pàgines més avant, Groot torna a la dualitat tema-remà, encara que ara no en relació a la Fonètica sinó a la informació contextual. És a dir, una oració com

(ii) Columbus discovered America (p.309)

pot tenir com a precedent diverses preguntes, com ara

(iii) Who discovered America? (p.309)

(iv) What did Columbus discover? (p.310)

cadascuna de les quals pot determinar que el tema siga un constituent ((iii) determina *Columbus*) o un altre ((iv) determina *America*). Notem que això implica que el camp d'estudi de la Sintaxi no és l'oració sinó el discurs.

paraules que porten aquest morfema» ja que, ben mirat, *és superflu*⁴. I bé, ¿no vol dir això que el que importa són les “funcions semàntiques”, car les “funcions sintàctiques” representen coses supèrflues? Groot continua dient en el següent paràgraf que «this kind of ending [-s], i.e., without meaning, but with a *definite* syntactic function» (p. 308; subratllat meu) on podríem preguntar-nos quina és la funció sintàctica d'aquest sufix sense significat. En realitat, Groot té la concepció que l'estructuració sintagmàtica s'ha d'estudiar amb conceptes semàntics, i els conceptes “sintàctics” no són res més que una morfologia asintàctica i local. De fet, la continuació de l'última cita té la finalitat de posar dos exemples de “funcions sintàctiques”, una de l'alemany i l'altra de l'anglès; vegem la segona: l'alternança *a / an* segons el començament consonàntic o vocàlic del nom especificat («a man, an animal»).

3) Vet ací un raonament típic dels estudis que prescindeixen de la Sintaxi (i que no es troba massa lluny dels raonaments actuals que usen en Sintaxi el concepte de *operador*, vegeu §3.3)

(3) A sentence [concepte sintàctic] may contain more than an assertion [concepte lògic]; to give an example: the sentence *John died* contains an assertion (unless it is spoken with some special, e.g. ironical, intonation), but *Poor John died* contains more than an assertion, because it also expresses a personal attitude (of compassion) of the speaker to John, by means of the adjective *poor*. It may be noticed that *poor* is used here in an attitudinal sense, not in the sense of 'without money' (p.304).

Jo diria que el moll de l'os és la següent qüestió: ¿com podem explicar *sintàcticament* que a la segona oració hi haja dues “asserccions”? Això és, ¿com podem fer que aquesta explicació semàntica siga una conseqüència

⁴Crec que no seria difícil de demostrar que aquest morfema no té en realitat cap funció de cap mena. Groot opina que si l'anglès no fos una llengua amb una pressió secular de la normativa sobre la llengua parlada («is English had not an important literature for the last six centuries» diu ell), és molt probable que aquest morfema o bé hagués desaparegut (que és el que diu que passa en el neerlandés sud-africà) o bé s'hagués generalitzat a totes les persones (que és el que diu que passa en certs dialectes o formes “vulgars” [=que no s'ajusten a la normativa] de parlar).

de l'explicació sintàctica?

4) Acabarem aquest comentari veient com defineix els conceptes de *oració* i *proposició*. *Proposició* (= "assertion")

(4) A belief expressed by means of symbols... There is no assertion if there is no sentence, *or the equivalent of a sentence*. By 'equivalent of a sentence' we simply mean anything that falls under the definition of sentence without limiting the symbols to symbols of a vocal human language [doncs podem parlar sense llenguatge, car la lectura de l'article jo crec que permet de pensar que no es refereix al llenguatge escrit] (p. 316; subratllat meu).

Oració

(5) The expression of an attitude to something by means of symbols. The attitude expressed, more especially an attitude of belief, is the assertion (p. 316).

Si l'oració és «l'expressió d'una actitud» i la proposició és «l'actitud», resulta per tant que l'oració és la *forma* i la proposició el *contingut o significat*. Ara bé, ¿quina és la *forma* d'una oració i per què té aquesta forma? Això és el que jo no he trobat en aquest article (i el que és l'objectiu de la Sintaxi).

APÈNDIX 2

SOBRE LA GRADACIÓ

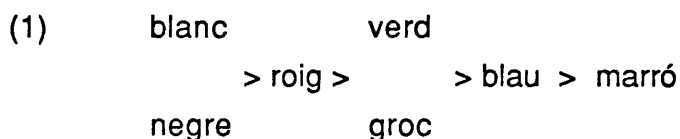
A §1.6 hem vist que Chomsky (1957) aplicava la propietat de la gradació a un concepte sintàctic. La qüestió que m'interessa tractar en aquest apèndix és veure si podem arribar a saber si és possible que aquesta propietat siga inherent de tots els conceptes sintàctics, només d'alguns o que no ho siga de cap (i en aquest cas seria una propietat extrasintàctica).

2.1. La infinitud de la gradació

Començarem a acostar-nos al concepte de *gradació* a través d'algunes observacions sobre algunes de les propietats que determinen la distribució dels noms dels colors. Comrie (1981: §2.1) assenyala que en principi fa la impressió que no hi ha d'haver coincidències en la manera en què les llengües distribueixen els colors, i per demostrar-ho posa l'exemple d'una llengua filipina en què hi ha quatre colors bàsics: el *(ma)lagti?*⁵, que diu que s'aplica no solament als objectes que nosaltres qualifiquem de "blancs", sinó també a objectes que tenen colors clars que qualificaríem amb adjectius diversos; el *(ma)biru*, que comprén el nostre "negre" i colors foscs; el *(ma)rara?*, que va aproximadament des del roig fins al taronja i des del roig fins a un marró vermellós, i el *(ma)latuy*, que va des del groc fins al verd clar i des del groc fins al marró. Sembla per tant que no hi haja cap coincidència entre aquesta manera de veure els colors i la nostra. Comrie assenyala una altra dificultat a l'hora d'estudiar els colors: que diferents parlants poden posar límits diferents a cada color, i fins i tot és possible que un parlant

⁵ Comrie no explica el significat dels parèntesis. És possible que es tracte de l'article (i per això seria opcional: els noms dels colors són Adjs, i els Adjs no poden portar article —excepte quan es "substantiven", com per exemple quan necessitem anomenar els colors: *el blau*).

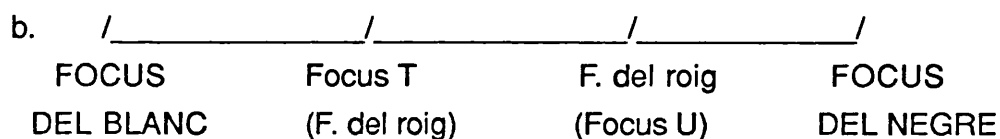
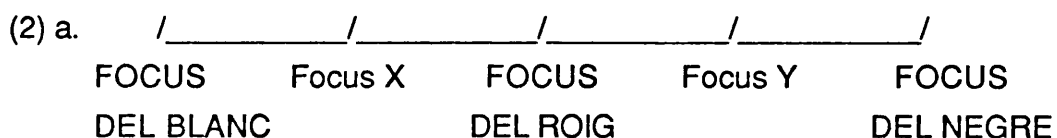
estableixca fronteres diferents en moments diferents. Sembla per tant que ens trobem en un camp difícil d'ordenar. Berlin i Kay (1969), però, han sabut traure'n l'entrellat centrant-se no en la *frontera* sinó en el *focus*. Des d'aquest punt de vista, la llengua filipina esmentada no divergeix pas de nosaltres: els focus dels seus quatre colors bàsics corresponen als focus dels nostres *negre, blanc, roig i verd*. Berlin i Kay també van observar que hi havia una jerarquia en els colors, de manera que si una llengua només té dos colors bàsics, han de ser forçosament el blanc i el negre; si en té tres, aquests més el roig; si en té cinc, els anteriors més el verd i el groc (i si en té quatre, com la llengua filipina, triarà indistintament o bé el verd o bé el groc); si en té sis hi afegeix el blau, si set el marró...

A partir d'això podem observar que si una llengua té com a nom de color el blau (és a dir, un nom d'un color el focus del qual correspon al focus del nostre "blau"), es deriva necessàriament que també tindrà els noms del verd, groc, roig, blanc i negre. Comrie acaba conclouent en primer lloc que l'estructuració universal dels colors depèn de factors perceptius (això és, que l'explicació d'aquesta petita parcel·la lingüística és troba fora de la Lingüística, concretament en la Psicologia), i en segon lloc que hi ha "categoritzacions humanes" que tenen focus ben definits però límits vagues.

La darrera conclusió és la que ens interessa de cara a la *gradació*, car la idea intuïtiva que tenim del concepte de gramaticalitat és precisament aqueixa: hi hauria oracions completament gramaticals (o molt gramaticals segons Chomsky (1957 p.16 n.2)), oracions completament agramaticals (o molt agramaticals segons la mateixa referència) i entremig hi hauria una gradació que aniria d'un pol a l'altre. Si tornem als colors podríem dir que els dos pols són el blanc i el negre perquè el primer és la unió de tots els colors i el segon és l'absència de color, però entre els dos pols, ¿quants colors són possibles? Si ens imaginem que representem l'arc iris amb una línia d'una extensió determinada i l'extrem de l'esquerra diem que és el blanc i el de la

drete el negre, potser podríem pensar que la forma d'aconseguir el focus del roig és buscar el punt equidistant dels extrems de la línia, com es veu a la figura de (2a); si a partir d'aquests tres punts volem extraure els dos colors següents, doncs buscarem els punts equidistants entre els tres anteriors, tal com es mostra a (2a). En aquesta operació el focus del roig no ha variat, però si a partir del blanc, el roig i el negre volem extraure no dos colors sinó només un, aleshores possiblement haurem de canviar el focus del roig (i per tant el nou focus del roig serà una tonalitat distinta) tal com es mostra a la figura de (2b), on tenim que tant podem traslladar el focus del roig cap a la drete (opció sense parèntesis; aleshores obtenim el focus T) com traslladar-lo cap a l'esquerra (opció entre parèntesis; obtenim el focus U)⁶.

I bé, tant si seguim el mètode d'introduir els colors un a un (opció de (2b); la localització dels focus varia constantment), com multiplicant-los per 2 a partir de 1 (1, 2x1=2, 2x2=4, 2x4=8, 2x8=16, 2x16=32, etc; opció de (2a); la localització dels focus antics no varia mai) o de qualsevol altra manera a l'atzar, la qüestió és que sempre podrem continuar introduint colors en la línia de l'arc iris, car per petit que siga un fragment d'una línia, sempre es pot dividir segons un axioma de la geometria. En resum: en una llenca de cel (o

⁶ No cal dir que caldria comprovar empíricament aquesta deducció teòrica (i contrastar-ho amb la informació que dona Comrie sobre la llengua filipina, concretament sobre el *(ma)latuy*, car el «yellow» —que després anomena «green»— no hauria de oscil·lar entre el verd clar i el marró, sinó entre el verd clar i el blanc), però no ho faig per dues raons: en primer lloc perquè possiblement no és necessari per al que m'interessa demostrar (que és que els colors possibles són infinits), i en segon lloc perquè l'aparició dels noms dels colors en les llengües, segurament no segueix el model geomètric de (2) (per exemple, el roig crec que no és equidistant del blanc i del negre, sinó que diria que es troba molt més prop del negre que no del blanc; per una altra banda, em sembla que tant el verd com el groc es troben a l'esquerra del roig), sinó que podria haver-hi factors diversos (per exemple, el negre podria ser el color de la nit, el blanc el del dia, i el roig podria ser el color de l'eixida del sol i el de la posta —això és, el color de la transició entre el dia i la nit).

de paper) tan petita com la de l'arc iris hi ha infinits colors.

En realitat, per arribar a aquesta conclusió no calia haver escrit tant, car la infinitud de "la gradació dels colors" no depèn en primera instància dels *colors*, sinó de la paraula prèvia, la *gradació*, i per tant amb una anàlisi de tal mot n'hi hauria hagut prou. Peguem-hi una mirada. Robert (1973) dóna una definició molt succinta però imperfecta («progression par degrés successifs»), car aquesta definició només té en compte *un* dels aspectes de la infinitud de la gradació (el procés que porta des d'A fins a B a través d'un "viatge" infinit), i el concepte de gradació en té un altre que és tan important com l'anterior (i inseparable de l'anterior). Vegem-ho a través del DGLC: «Pas d'un estat, condició, terme, to, etc., a un altre per graus, passant per tots els estats, etc., intermediaris; la sèrie de tots aquests estats, condicions, etc.». Resulta per tant que la gradació comporta segons Fabra dues coses, una sèrie d' "estats" i un procés o "pas" que es pot aplicar no una sola vegada, sinó tantes com "estats" hi haja, i per tant, en el cas que no solament el procés siga infinit, sinó que també siguen infinits els "estats" (qualitats que un estudi detallat de la gradació jo crec que demostraria que són interdependents), tindrem que la gradació *és un procés infinit que s'ha d'aplicar infinites vegades*. El DLC (que parafraseja Fabra), és possible que no haja sabut copsar la doble naturalesa del concepte de gradació, ja que mentre que Fabra amb prou feines va establir cap separació entre els dos aspectes del concepte (va posar-hi un punt i coma –que és la separació *gràfica* mínima–, i no un punt i seguit, ni molt menys una barra, /, o dues, //), el DLC recorre a la separació més forta, a la numeral (que correspon a la doble barra de Fabra), i com que amb aquesta operació ha caigut en l'error de separar l'inseparable, tot seguit cau en la contradicció d'usar el terme a definir dins de la definició («gradació f 1... 2 Sèrie de tots els estats, les fases, les condicions, etc, pels quals passa una gradació») precisament perquè el significat "2" no es pot entendre sense el significat "1".

La gradació deu tenir prou implicacions semàntiques, com ara en l'antonímia, molt freqüent en els adjectius (*moll-dur, clar-fosc, calent-fred*), però sembla que no abundant en els noms (*nucli-perifèria, infant-xiquet-adolescent...*). Per una altra banda, no sempre es veuen bé els dos extrems;

per exemple, en les figures geomètriques hi ha una gradació que pot anar pel vessant regular (un triangle equilàter, un quadrat..., una circumferència) o per l'irregular (un triangle no equilàter..., una figura oval), però en els dos casos és difícil dir si l'extrem oposat a l'ovalitat és el punt, la recta o el triangle (i per això *circular* no té antònim⁷). Siga com siga, això no té interès per a aquest treball, al qual retornarem fent dues preguntes que tractaré de contestar a les pròximes parts: ¿és possible que un concepte tan *infinitament infinit* es trobe a la base de la Sintaxi?, i ¿és possible que entre una oració sintàctica i una d'asintàctica hi haja teòricament infinites possibilitats de sintacticitat?⁸

2.2. Sobre la gradació i la quantificació

Un estudi detallat de la gradació és molt possible que hagués de relacionar aquest concepte amb el de quantificació. Les observacions que faré ara en realitat no diuen res de nou sobre la gradualitat, però ens aprofitaran per introduir una possible diferència entre els noms i els adjectius, diferència que continuarem tractant al pròxim punt. Començarem per dir que els "noms" dels colors són categorialment adjectius⁹, cosa que comporta que ens hàgem de preguntar què implica el concepte *adjectiu*.

⁷ Pey (1970) dóna dos antònims de *rodó*, *punxegut* i *cònic*, els quals és curiós que, forçant-ho, tinguen trets de dos candidats a l'extrem que busquem: el con i la punxa s'acaben en un punt; en el cas de la punxa, és prima, de tal manera que recorda una recta, però com que l'extrem oposat al final punxegut és necessàriament mé ample, també recorda qualsevol figura bidimensional (tret que comparteix amb el con).

⁸ Potser podríem moderar la pregunta introduint restriccions perceptives, això és, introduint *la pràctica* (per exemple: tant se val que hi haja infinits colors teòricament perquè en la pràctica només en podem veure uns quants). Jo crec, però, que cal tenir en compte la pràctica o la realitat per construir un model teòric, però que no podem barrejar la teoria amb la pràctica (exactament com en l'acceptabilitat-realitat i la sintacticitat-teoria). Clar i ras: si postulem una cosa, cal veure'n les implicacions teòriques, perquè si no actuem així no sabem el poder que té l'aparell que estem elaborant (cosa que equival a dir que estem elaborant una teoria una part de la qual desconeixem nosaltres mateixos).

⁹ Ací hi ha aparentment una contradicció: un nom és un adjectiu. Al pròxim punt tractaré de defensar que el concepte *metalingüístic* "adjectiu" no és sintàcticament (*lingüísticament*) un adjectiu sinó un nom.

Michael (1970: 90) diu que el nom no pot comparar-se, però l'adjectiu sí¹⁰. És possible que aquesta observació siga prou interessant (encara que també prou perillosa, com moltes de les "proves" que usem per fer deduccions sobre les estructures sintàctiques). Sembla en principi que la comparació no és solament allò de *més... que*, car tota comparació sembla que implica una quantificació prèvia (posseir la qualitat de l'adjectiu en *un grau* determinat), i els adjectius admeten efectivament la quantificació: una cosa pot ser *molt groga* (com una oració pot ser *molt inacceptable* segons la nostra intuïció). Hi ha vegades que sembla que la quantificació no es pot aplicar, però això jo diria que és més una qüestió de paraules populars (i per tant vives) o no populars (i per tant "poc vives"); per exemple, és malsonant dir que una figura és molt circular o triangular, però és habitual dir que una persona té els ulls molt redons o el cap molt quadrat (o que un camp és molt quadrat, si voleu evitar les "metàfores", vegeu §2.4.2). Per una altra banda, és cert que també podem quantificar a vegades un nom (sobretot quan insultem)

(3) Ser algú molt home / animal / bèstia / ase / fava ...

però això jo diria que no és un defecte de l'observació de Michael sinó un problema que el lingüista ha d'aclarir (*quines condicions s'han d'acomplir perquè un nom pugui desenvolupar funcions pròpies de l'adjectiu*). Per una altra banda, podem fer quantificacions (o comparacions) com les següents

(4) Han vingut més persones (que no ahir)

¿Vol dir això que la quantificació o comparació no afecta el nom sinó *el*

¹⁰ Aquest llibre es dedica a estudiar la teoria sobre les categories gramaticals angleses fins al 1800, però té una primera part en què tracta la tradició europea. El tret opositiu que he esmentat, Michael no l'atribueix a ningú (ni l'explica més), no sé si perquè ha estat notat després del 1800.

*nombre*¹¹, i que el nombre és una categoria sintàctica semblant a l'adjectiu (si no és que hi pertany¹²)? El nombre és altament problemàtic i ara com ara l'hem de deixar i tornar a la gradualitat. La finalitat de les observacions d'aquest punt és ressaltar que la idea de gradualitat no solament implica infinitat de possibilitats (infinitat de colors), sinó també quantificació,

¹¹ Notem que és estúpid dir que una sorra és molt sorra o una cadira molt cadira. Els noms són el que són, i no admeten variacions graduals; és el nombre dels noms (explícit en el cas dels comptables –*cadira*– i implícit en el cas dels no comptables –*sorra*) el que admet quantificació i comparació. Podríem buscar l'origen d'aquesta característica en el fet que els noms concrets comptables tenen límits clars segons la nostra percepció, cosa que potser podríem pensar que és aplicable també als no comptables i als abstractes en la mesura que també sembla estúpid dir que una cosa és molt o molta tranquil·litat. Reprendrem en el pròxim punt aquestes observacions, encara que abans voldria fer una remarca.

Els noms concrets no comptables poden tenir límit real, però és un límit que no interessa des d'un punt de vista humà perquè costa de percebre. Per exemple, tothom que haja vist un paller de prop o que haja observat l'arena, sap que l'arena i la palla estan compostos d'unitats visibles i delimitables (i si no són visibles, en el cas de l'arena no seria arena sinó *pols* o *terra*, i en l'altre cas seria més aviat *pallús*). Veure aquestes petites unitats, però, és costós, i les persones ens estimem més tractar-les com a no comptables (encara que amb excepcions: un refresc ens el podem beure amb *una* palleta, o hi ha persones que molesten més que *una* palla en l'ull, etc.). Aquesta distinció \pm comptable pot tenir implicacions en les paraules. Per exemple, en català usem en contextos negatius la paraula *cap* si el nom és comptable, però *gens* si pes no comptable

(i) No vull gens d'arròs

(ii) No vull cap pretatge

Ara bé, com que l'oposició \pm comptable no és sintàctica (cf. §2.2.7 i l'apèndix 5 sobre la parella anglesa *which / who*), la diferència que fem en català no és obligatòria a nivell universal, de tal manera que hi ha llengües que només usen un mot on en català n'usem dos (per exemple en anglès, on només hi ha la paraula *any* per als nostres dos usos). I bé, l'observació que volia fer és la següent: quan jo era petit crec que només sentia usos com (iii), i no com (iv)

(iii) Això no té gens de valor

(iv) Això no té cap valor

Ara bé, les persones de la meua edat que s'han criat en el mateix ambient lingüístic que jo, ara solen dir (iv) (sobretot si tenen una certa formació acadèmica). ¿Què vol dir aquest canvi (que no és privatiu de València, i potser és més o menys general)? Jo faria la següent suposició: quan usem *gens* amb els noms abstractes, estem equiparant-los als concrets no comptables pel fet que deu haver-hi una frontera a causa de ser noms (com suposarem de seguida), però no la percebem perquè és abstracta (vegeu l'apèndix 5 sobre \pm concret), i per tant són homogenis amb els no comptables. Ara bé, quan un grup de parlants ha començat a passar de *gens* a *cap* (i el canvi ha tingut èxit i continua propagant-se), el que potser estem fent és equiparant els abstractes amb els concrets comptables, és a dir, estem tractant els abstractes com si tinguessin una frontera perceptible als sentits. En poques paraules: aquest procés estaria subratllant un tret privatiu dels noms: l'existència de frontera.

¹² Cal dir que si això fos cert (que el nombre pertanyés a la categoria adjectiva), hi hauria una diferència entre el nombre i els adjectius "normals": que els segons són opcionals, mentre que el primer és tan necessari que si no n'hi ha el nom esdevé funcionalment adjectiu (que és el que passa a (3)). A partir de les observacions que estem fent, podríem dir que els noms tenen frontera i els adjectius no, i que quan un nom esdevé adjectiu és perquè ha perdut les fronteres, mentre que quan un adjectiu esdevé nom les adquireix. Vegeu §7 per a una caracterització sintàctica del nom i de l'adjectiu.

concepte que al seu torn implica que al si cada color també hi ha infinitud: dins del segment que ocupa el roig, podem fer infinites subdivisions (i per això podem parlar de colors prou rojos, poc rojos, molt poc rojos, etc.). En resum: la gradualitat comporta una infinitat d'infinitats.

2.3. Una proposta sobre la gradualitat en la Sintaxi

Comrie diu que no solament és possible que diverses persones estableixquen fronteres diferents en la delimitació de colors, sinó fins i tot que una mateixa persona pot establir fronteres diferents en moments diferents. És a dir, que una mateixa tonalitat colora pot ser verda segons una persona i groga segons una altra persona (o la mateixa en un moment diferent). Jo trobe que aquest model amb nuclis però sense fronteres (que Comrie mira amb molt bons ulls) és molt perillós per a la Sintaxi perquè permet que les coses (i els conceptes) siguen o no siguen segons qui mire, on mire, com mire, etc¹³. Jo crec que un N o un Adj dins d'una oració concreta sempre són un N i un Adj mire qui mire i siguen quines siguen les condicions en què mire, i quan una paraula que sol funcionar com a nom fa una funció adjectiva, no ho hem d'explicar en termes vagarosos de transició, sinó a través de conceptes lingüístics clars i delimitats (com a mínim aquesta ha de ser la intenció inicial, perquè sempre estem a temps de rebaixar les exigències, però les bases teòriques que hàgem assumit no sempre permeten pujar els objectius; quant a la raó per la qual un N pot fer les funcions d'un Adj, vegeu el camí insinuat a la n.12, camí que reprendré a §7.4.4). És veritat que en el model de la gradualitat hi ha nuclis fixos que no es poden confondre (suposant que el model de (2b) no es done en la realitat, o que el rebutgem per hipòtesi), però també és veritat que *en la pràctica* tenim el perill d'usar molt *les transicions indefinides* i poc els nuclis definits¹⁴.

¹³ Permeteu-me que siga exagerat –encara que no fals–, cosa que no sé si podria justificar el fet que la concepció gradual es troba molt estesa per la bibliografia que he consultat.

¹⁴ Ací entrariem en un altre problema a aclarir: en base a què s'han de definir els nuclis sintàctics. Observeu una cosa que no deu ser casualitat: en aquest model els nuclis depenen els uns dels altres, però no hi ha relacions funcionals entre els nuclis.

Per intentar aprofitar el model de la gradualitat, jo observaria que el conjunt dels noms de colors és un camp semàntic, això és, un conjunt lèxic, i una de les creences que tenim és que el lèxic d'una llengua és infinit: per moltes paraules que tinga una llengua (o un camp lèxic o semàntic concret) sempre és possible d'afegir-n'hi més (de crear-ne més). Ara bé, els camps lèxics o semàntics són només una parcel·la de la Lingüística, i una parcel·la que cal assignar a la Semàntica. Si això és cert, aleshores hauríem d'observar que les conclusions de Berlin, Kay i Comrie potser són aplicables a la Semàntica, però no necessàriament a les altres branques de la Lingüística (i fins l'aplicació a la Semàntica podria ser parcial, car els noms semblen molt distints dels adjectius, n.11 i 12.). Notem que contra aquesta infinitat de qualsevol camp semàntic s'oposa la creença generativista que la Sintaxi és finita en categories i regles (i molt reduïda si van ben encaminades les passes d'aquest treball).

La meua idea és que la Sintaxi i la Semàntica no solament s'oposen pel tret finitud / infinitud, sinó també perquè algunes parcel·les de la Semàntica podrien tenir zones de transició entre els seus integrants, mentre que la Sintaxi té al seu si fronteres clares, cosa que no cal que introduïm com a hipòtesi, sinó que podrem *deduir* si acceptem els elements descriptius que he introduït com a hipòtesi a §1.4.1, dels quals en reproduueixc alguns: entre nucli i perifèria hi ha una frontera sense zona de transició, de tal manera que si en una construcció sintàctica una part és el nucli i la resta la perifèria, és impossible que la perifèria (o qualsevol part de la perifèria) esdevinga el nucli (o qualsevol part del nucli), i viceversa. Aquesta separabilitat es reforça pel fet que entre nucli i perifèria hi ha una relació no recíproca, sinó jeràrquica, basada en les funcions sintàctiques. Notem que el model de la gradualitat obligaria a dir que certs nuclis o parts de nuclis poden ser *també* la perifèria o part de la perifèria, cosa que no veig ni desitjable ni factible al si de la Sintaxi.

Per veure algunes diferències entre alguns conceptes semàntics i sintàctics, podríem observar que qualsevol integrant de la categoria sintàctica *adjectiu* admet la quantificació com a unitat significativa semàntica, com a unitat semàntica que s'oposa semànticament a una altra

sèrie d'unitats semàntiques (no sé si necessàriament adjectius*), però aquest mateix integrant no admet gens ni mica la quantificació com a unitat sintàctica. Això és, una cosa pot ser groguenca o poc groga, grogota o molt groga, etc., però la paraula *groc* no és ni molt adjectiva ni poc adjectiva, i això tant si la comparem amb qualsevol altre adjectiu com si la comparem amb qualsevol altre integrant de qualsevol altra categoria. En unes altres paraules: el fet que entre els integrants dels adjectius hi haja zones de transició des d'un punt de vista semàntic, es relacionaria amb el fet que els adjectius admeten quantificadors, i el fet que entre els conceptes sintàctics no hi haja zones de transició explicaria que aquests conceptes els rebutgen. Si tenim en compte que els noms sembla que no tinguen zona de transició, podríem anotar una possibilitat interessant: la possibilitat que els conceptes sintàctics no tindrien zones de transició perquè pertanyerien a la categoria nominal (això és, el concepte *adjectiu* no és un adjectiu sinó un nom), mentre que el concepte de gramaticalitat que solem usar pertanyeria a la categoria adjectiva (i també hi pertanyerien conceptes com *remàtic* , cosa que tractarem tot seguit).

Acabarem aquest punt analitzant un cas pràctic de gradualitat. A l'apèndix 1 he tractat d'assenyalar que la introducció de l'èmfasi en la sintaxi amb finalitats rematitzadores produïa problemes greus, semblants als que produeix la fonètica interrogativa* . I bé, l'èmfasi, la dualitat tema-remà i la

¹⁵ Per exemple, en l'estudi dels camps semàntics, ¿hem de tenir en compte la relació que hi ha entre el verb *seure* i el nom *cadira* ?

¹⁶ Notem que entre la interrogació i la negació hi ha una relació *semàntica* potser molt gran, però *sintàcticament* no hi ha cap relació, car l'objectiu semàntic de la negació el podem aconseguir sintàcticament a través d'una paraula, *no* (paraula que la tradició considera un adverbí, assignació categorial que accepte i treballaré), mentre que l'objectiu semàntic de la interrogació no el podem aconseguir mai amb cap paraula. Podríem objectar que en algunes oracions semànticament negatives no hi ha l'adverbí *no* , com ara a la dita anticlerical

(i) Debadades ningun frare pega cabotades
però això realment no és una "prova" sinó una zona fosca a aclarir, cosa que sabem bé en aquest país pel fet que tenim una normativa que topa en aquesta qüestió amb molts dialectes (no cal dir que la regulació de la llengua comuna esdevé molt més difícil quan hi ha qüestions el fons de les quals no compremem; cf. *tampoc*).

És veritat que, per una altra banda, la interrogació no sembla homogènia de la contextualització, l'èmfasi i la dualitat tema-remà, però mentre no hi haja una proposta mínimament desenvolupada, jo la deixaria esperant provisionalment fora de la Sintaxi.

contextualització tenen una cosa en comú: que admeten la gradualitat¹⁷. Per exemple, els constituents d'una oració poden ser molt remàtics, remàtics, temàtics i indefinits; posem el cas que dues persones es troben, es saluden i aleshores una diu

(5) Escolta, ¿saps que ahir l'Emma va portar les proves a la impremta?

I bé, ¿què és més remàtic, l'objecte o el destí? Per una altra banda, no podem dir que el temporal és temàtic a pesar que va a l'esquerra de la seua oració, car no és un element conegut. Podríem continuar posant més exemples, però crec que no val la pena. La qüestió és que la incorporació de tots aquests components a la Sintaxi (sense cap definició ni abans de la incorporació ni després), provoca contradiccions freqüents com la que veurem tot seguit (a banda que fan que l'objectiu de la Sintaxi deixi de ser l'oració i ho esdevinga el discurs). Anna Bartra valora com indiquen els signes l'oració següent

(6) ??* Els obrers van obrir ràpidament portes d'emergència
(Bartra (1985 p.304 (134a)))¹⁸

És a dir, (6) es troba entre ser una oració asintàctica i una oració dubtosament (a)sintàctica. Ara bé, si diem (6) després de dir

(7) ¿Què van obrir ràpidament els obrers?

crec que ningú no trobarà estranya l'oració de (6). Tenim per tant que si considerem que el context comunicacional forma part de la Sintaxi, haurem

¹⁷ No cal dir que també l'admet el concepte de l'acceptabilitat (on hi ha –sovint indestriablement– tots els components lingüístics més tots els extralingüístics que intervenen en la comunicació). A partir d'aquestes observacions podríem pensar que els conceptes sintàctics serien “noms-substantius-fonamentals” (fent servir la divisió tradicional dels noms en substantius i adjectius) i aquells que depenen de la comunicació serien “noms-adjectius-secundaris”; continuant aquest símil, podríem pensar que els conceptes sintàctics serien noms-regents dels adjectius-regits, i que abans de conèixer què són els adjectius-comunicació cal conèixer els noms-sintaxi.

¹⁸ En aquest treball hi ha abundants casos com el de (6): ps. 235, 237, 238, 239, 241, 270, 272, 275, 276, etc.

de dir que una oració formada per una sèrie determinada d'unitats categorials amb una sèrie determinada de relacions sintàctiques entre si, pot ser sintàctica o asintàctica segons el context comunicacional en què l'inserim, cosa que implica que el lligam que hi ha entre la pressuposició i l'oració és una categoria sintàctica [¿quina i com la definim?] amb una relació sintàctica [¿quina relació i amb qui?]. L'entrada de la comunicació en la Sintaxi podria provocar desastres pràctics; per exemple, ¿com podem estar segurs que tal o tal altra oració que nosaltres prenem com a bona no serà dolenta en algun context comunicacional donat (en realitat, tota oració ha de ser inacceptable en molts contextos comunicatius)? O el contrari: com podem estar segurs que una oració que prenem com a mala, no serà bona en algun context determinat. Podríem pensar que quan ens diuen una oració aïllada tendim a interpretar-la en un context pressuposicional neutre (això és, no pressuposem res), i que aquesta podria ser la solució. Ara bé, quan argumentem així estem argumentant des del punt de vista del parlant, i no des del punt de vista del lingüista que estudia la sintaxi (recordem l'últim paràgraf de §1.5). Tornant a (6), el problema de fons és saber quan podem no usar cap especificador, qüestió aquesta que té una resposta sintàctica (a §7.4.4 n'hi ha una resposta parcial); en el cas concret del nucli nominal de l'objecte, no necessita sintàcticament especificadors, encara que hem de recórrer obligatòriament (obligatòriament per imperatius sintàctics, no semàntics –o no purament semàntics) a una possibilitat que té el català quan hi ha absència d'especificadors: entendre que hi ha una quantificació indeterminada (això és, un número qualsevol que vaja entre un i l'infinit), com ara a

- (8) a. Ahir vaig pescar llobarros, i demà intentaré pescar rèmsols
b. ¿Hi ha avió a les deu?

El que hi ha a (6) són diverses anomalies semàntiques i pragmàtiques, sobretot les que provoca l'adverbi, car possiblement és contradictori en un context neutre que col.loquem un objecte quantificat indeterminadament en posició remàtica (cosa que equival a dir que el que interessa més comunicacionalment és la quantificació de l'objecte) i simultàniament col.loquem en una situació secundària comunicacionalment un adverbi que

distrau de la quantificació perquè porta a ressaltar el moviment físic resultant de la interacció del subjecte, l'objecte i el verb.

Voldria aclarir abans d'acabar aquest apèndix de la gradualitat, que intentar llevar tantes coses de la Sintaxi no vol dir llevar-se-les de damunt, ni menys encara insinuar que no cal estudiar-les, sinó simplement creure que l'única manera d'avançar en el coneixement de la Sintaxi és delimitar-la de l'entorn. Si l'Escola de Praga hagués intentat aclarir simultàniament la Fonètica "suprasegmental" i la "segmental", potser el lingüista rus Roman Jakobson no hauria arribat ni a albirar en somnis les oposicions fonològiques universals.

APÈNDIX 3

UN EXEMPLE DE SUPEDITACIÓ DE LA REALITAT A LA TEORIA

A §2.1.5 hem vist a (22) un fragment del filòsof escocés Thomas Reid que venia a dir que la llengua sempre era clara i vera, encara que alguns filòsofs es pensen que descobreixen errors en la llengua parlada a través d'operacions que falsegen la realitat. Aquest fragment venia molt bé per observar una cosa elemental: que l'objectiu de la teoria és donar compte de la realitat, i per tant la realitat no s'ha d'adaptar mai a la teoria. Aquesta observació és elemental, però no sempre és fàcil de respectar, car les persones solem ser orgulloses, i en la pràctica és fàcil emmascarar la realitat per defensar la nostra teoria, i fins i tot la nostra ideologia extralingüística. El segon cas no és rar quan un lingüista d'una llengua d'una nació *dominant-cèntrica-normal* opina sobre la "rarsa" d'una determinada construcció d'una llengua d'una nació *dominada-excèntrica-rara*, on el problema no és que els dominants opinen sobre els dominats, sinó que els dominats es creguen que els dominants tenen raó (encara que ben mirat és natural que s'ho creguen, car si no fos així els dominats deixarien de ser dominats i els dominants dominants). Seria molt il·lustratiu per a la Lingüística (i per al nostre poble) que algú escrigués les intromissions lingüístiques i polítiques que hi ha hagut en la formació de la Lingüística catalana. Vegem ara un exemple de supeditació de la realitat lingüística a la teoria (i la ideologia extralingüística).

Calvo (1986), potser perquè l'article és un "actualitzador" i «l'actualització el nom propi la porta en si mateix», observa que «no sol ser una exigència l'article identificador en la majoria de les llengües» (p.30), observació que

sembla molt "lògica": si el nom propi ja té "actualització", ¿per a què volem un actualitzador? Vet ací l'exemplificació de Calvo

- (1) *El Tomas / *The Spain / El Victor (amb un marcat valor col·loquial o d'èmfasi) / La France (però *Le Pierre, etc.)» (p.30). Nota referida a "El Victor [=Víctor]": «Quant a *en / na* més que article personal es tracta d'un terme de cortesia i reconeixement: un tractament encara.

Deu ser per "l'absurditat" que he anotat que Calvo no usa l'article personal en els exemples (d'acord amb la pràctica de la Lingüística castellana i en contra de l'ús pràcticament general de la Lingüística catalana actual), encara que alguna volta se li escapa, com ara a

- (2) Joan saludà l'alcalde / En Pere féu venir el substitut (p.95)

El problema, però, és que la informació que dóna és molt inexacta, car no diu que en francès (i en italià, neerlandés, etc.) no solament es diu *La France*, sinó que *cal* dir-ho així. I sobretot, deforma la realitat lingüística catalana, ja que entre *el* i *en* no hi ha cap diferència semàntica, cosa ben natural si tenim en compte que es troben en distribució complementària en prou parlars actuals (entre els quals hi ha un parlar tan important com el de Barcelona) d'acord amb una regla ben senzilla

- (3) a. *en* davant de nom masculí començat per consonant, i *el* i *la*
a la resta de casos
b. En Pere, l'Arnau, la Marta, l'Emma¹⁹

Per una altra banda, l'article personal no indica ni "cortesia" ni "èmfasi", sinó que és la manera normal del català comú (amb inclusió de les comarques valencianes, on els antropònims exigeixen en general l'article

¹⁹ Vegeu Fabra (1956: §36). A la redacció de Badia (1962: §101.2) hi ha una oració ambigua («Por lo demás, el catalán usa, en *estos* casos, el artículo personal»), però la continuació fa veure que el demostratiu que he subratllat no es refereix a les «figuras ya consagradas» sinó a «los nombres propios de personas», car l'article *en* és «el *antiguo* tratamiento» (tots els subratllats són meus).

(4) El Rull, la Romeua, el Graneró, l'Oliera

i on les persones més conegudes en la lluita per la recuperació nacional solen portar l'article

(5) El (Joan) Fuster, l'Enric Valor, el Vicent Ventura, l'Ovidi Montllor)

Per una altra banda, ¿què vol dir que tenen «un marcat caràcter col.loquial»? Aquest article no és que té «un marcat caràcter col.loquial», sinó que és col.loquial, cosa que no ens permet de desentendre'ns-en, sinó tot al contrari, car el primer nivell que ha d'explicar la Lingüística moderna és precisament aquest: el col.loquial. La veritat és que encara no ens hem desfet bé d'una ideologia classista (i per tant de domini d'unes persones sobre unes altres) que es malmirava el que és el fonament del llenguatge, la llengua parlada, i per això podem trobar actuacions com aquesta de Radford: primer diu que des de fa 50 anys que la Lingüística fa prevaldre la llengua parlada sobre l'escrita (1988: 8), però després practica el contrari quan tracta una construcció que no pot explicar (la posició a la dreta del quantificador *both a*

(6) John and Mary both (p.274))

i acaba dient que és «stylistically marked in the sense that... is a colloquialism which would be frowned upon in literary style» (p.275).

Tornant a Calvo, jo diria que en realitat la informació que dona fins i tot falla en la llengua de l'autor (que deu ser la llengua a què es refereix «*el Tomas»), car si no vaig errat hi ha més d'un parlar castellà (i de tres) que usen l'article davant dels antropònims (com en unes altres llengües veïnes, per exemple l'italià). Resumim (i concloem): el que s'ha de fer no és deformar i amagar la realitat del català comú, sinó explicar-la. Vegeu a la n.33 de §2.2.4 per quina raó més senzilla és possible que usem l'article amb els noms propis (possibilitat que es deu acomplir en no poques llengües a pesar de la tendència normativa a rebutjar-lo –que és un tendència “lògica”).

En l'actuació anterior és possible que no intervinga només l'intent de defensar una determinada teoria, sinó també una certa ideologia nacionalista, cosa que es pot comprendre si tenim en compte dades com ara que durant el curs 1984-1985, Julio Calvo intentà repetidament que una alumna seua de l'institut de Castelló de la Ribera parlàs en castellà, procés que va culminar a juny quan, en acabar un examen oral, condicionà a aquesta alumna (i *públicament*) l'aprovació de l'assignatura a parlar durant un minut en castellà. Tenint en compte això, es pot comprendre millor el tractament de l'article en l'adjectiu (ps.96-102), on hi ha un falsejament i degradació *múltiple* de la història de la llengua catalana (ps.96-98) i un cant de les excel·lències del *lo* castellà i la teoria de Calvo (ps.101-102). Cal dir finalment que Calvo no solament ens aconsella que canviem la normativa (precisament en un llibre que té un fum d'errors d'ortografia, de morfologia, de lèxic i de "sintaxi"), sinó que es pren la llibertat de vulnerar-la i escriure coses com «lo porc» (p.96) (que vol dir no 'un cert animal' –que és el que entendrien els parlants occidentals que viuen entre el Maestrat i Andorra– sinó 'les coses porques'), cosa que possiblement no es permetria en la seua llengua.

Espere que el lector no dedueixca de l'hegemonia de la llengua parlada que la normativa i la llengua comuna no tenen importància (i més en un poble com el nostre, que ha passat per un procés secular de disgregació i localització). Vegem-ho amb un exemple. Jo podria dir que m'agrada molt la parla de la ciutat de València i del seu entorn més immediat, la comarca de l'Horta (en realitat, és la forma de parlar la llengua catalana que m'agrada més), però sé que no he de parlar fil per randa com he après en el carrer, car m'he de coordinar amb els valencians de posem cas Elx, Alcoi, Gandia, Castelló o Benicarló; i els valencians ens hem de coordinar amb per exemple els mallorquins, els barcelonins, els tortosins, els lleidatans, els empordanesos o els rossellonesos. Dit d'una altra manera: la normativa és *lingüística*, però el seu fonament no és tant *lingüístic* (encara que és convenient que la Lingüística oriente en moltes qüestions si volem evitar el perill d'anar contra l'evolució lingüística i el "geni" de la llengua) com *sociolingüístic* (i polític, de projectes socials de futur), de tal manera que molt sovint són comunicacionals les raons que aconsellen que deixem com a

locals alguns trets lingüístics de la parla de cada u. Per exemple, les formes *perc* i *perga* (de *perdre*), que diem molts valencians, són lingüísticament catalaníssimes (són com *bec* i *bega*, en compte de **beuc* o **beu*, o **beuga* o **beva*), però jo no he vist cap escriptor o gramàtic que haja reivindicat l'ús normatiu d'aquestes formes. En resum: la normativa no depèn tant de raons lingüístiques com de raons socials i polítiques, i l'objecte d'estudi de la Lingüística és qualsevol manifestació lingüística humana, però sobretot la llengua parlada i la llengua d'aquells escriptors i locutors que arriben a tenir un domini lingüístic agut i creatiu, expressiu i coherent lingüísticament, obert i amb poques manies.

APENDIX 4

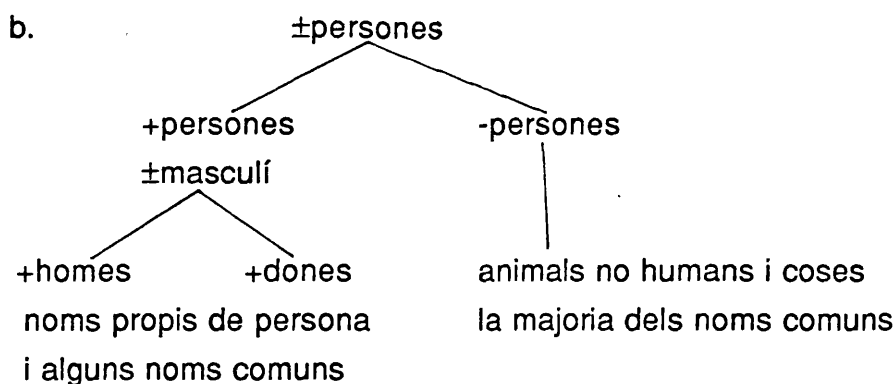
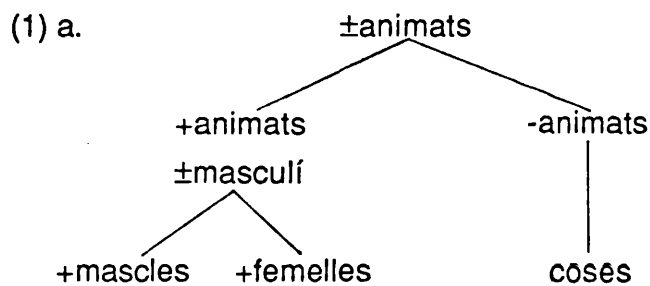
ALGUNES NOTES SOBRE EL GÈNERE

A §2.2.7 hem fet diverses referències al gènere a partir de la parella anglesa *which / who* . Tractaré ara de traçar l'esquema que seguiria si hagués de fer una investigació sobre aquesta qüestió lingüística. És molt comú parlar de l'oposició \pm animat, diferenciació que els nostres avantpassats degueren aprendre molt prompte, car deu ser la dels éssers que es poden moure per ells mateixos (*els animals*) i els objectes que no poden fer això²⁰ (*les coses*). Per una altra banda, al si dels +animats apliquem l'oposició \pm masculí, i tot plegat pot tenir implicacions en la morfologia dels noms, com ara en llatí, on la major part dels noms tenien aquesta divisió: els objectes pertanyien a la tercera declinació, els animals masculins a la segona i els animals femenins a la primera.

Ara bé, en l'evolució de la civilització (o de les civilitzacions si voleu), probablement hi ha la tendència a passar del concret a l'abstracte, tendència que deu ser el resultat d'anar passant des del món físic de la naturalesa al món psíquic i sociològic de la persona i la societat, de manera que com més va més noms abstractes tenim, més necessitem la cultura (cosa que no implica menysprear la natura), etc. En unes altres paraules: l'evolució de la civilització és una evolució en què anem passant de parlar del món físic a parlar sobretot del món psíquic i sociològic, i per tant la llengua va passant de giravoltar entorn de la natura a giravoltar entorn de la persona i la societat.

²⁰ Deixaré sense tocar les plantes, que viuen però no són animals (i per tant es troben entre els objectes i els animals).

I bé, la hipòtesi que agafaria és que aquesta hipotètica evolució tindria implicacions en el gènere, concretament aquesta: la tendència a passar de tenir el món com a centre a tenir-hi la persona i la societat fa que hi haja la tendència a passar de l'oposició \pm animat a \pm humà. Notem que en les oposicions \pm animat i \pm masculí la persona no apareix per a res: no hi ha diferència entre una persona i qualsevol altre animal, i si volem diferenciar-ho haurem d'incorporar l'oposició \pm humà al si dels +animats²¹. Ara bé, no hi ha res que ens pugui impedir que canviem aquesta jerarquia per aquesta altra: en el món hi ha persones i no persones; les persones poden ser homes i dones (\pm masculí), i les no persones són això, no persones; és veritat que hi ha animals i coses, i animals mascles i animals femelles, però això no interessa. Vegem-ho gràficament (a (1a) hi ha el sistema del llatí, i a (1b) el sistema cap al qual potser anem)

El lector podria objectar que les oposicions \pm animat i \pm masculí sembla

²¹ Tornem a dir que a les declinacions llatines hi ha arreplegades les oposicions \pm animat i \pm masculí, però que no hi ha res que jo sàpiga que faça referència a \pm humà (potser excepte el cas datiu).

que funcionen en moltes llengües (o en totes), i fins hi ha estudis recents que s'hi refereixen, com ara «"Hi" datiu inanimat», de Gemma Rigau. Tanmateix, això potser no és ben bé així. Si agafem una llengua com la catalana veurem que el gènere només és informatiu sobre el gènere de la referència en el cas dels noms propis personals

- (2) a. Pere, Arnau, Cosme, Josep
- b. Magdalena, Eulàlia, Elisa, Rosa.
- c. Empar, Montserrat

on a (2c) hi ha un nom, *Empar*, que no té marca morfològica de femení (però sabem que les persones portadores d'aquest nom són dones) i fins una paraula, *Montserrat*, que tot i que es refereix al femení té una terminació en general masculina (i formada per un nom masculí i un adjectiu amb la terminació masculina). Resulta per tant que els noms propis personals (que són en general els que tenen el tret *+persona*) tenen al seu si el tret semàntic *±masculí* (independentment que tinguen una marca morfològica o no, i fins i tot encara que tinguen una marca morfològica contrària al tret semàntic del gènere). Ara bé, quan passem dels noms *+persona* (els propis personals) als *-persona*, ¿què hi passa? Si ens centrem en els que són més semblants a nosaltres, els mamífers (això és, els animals en què podem veure el sexe més fàcilment), podem observar que aquells que han tingut més importància per a la persona a causa de l'alimentació o el treball, en general tenen noms diferents per al masculí i el femení (inclosos nosaltres mateixos, les persones)

- (3) Home-dona, cavall-egua, bou-vaca, mardà-ovella, verro-truja

Ara bé, quan ens en eixim d'aquest conjunt tan reduït de noms, aleshores veiem que en una llista de noms com ara aquesta

- (4) Gos, conill, perdiu, colom, guatla, serp

podríem dir que són noms genèrics que s'apliquen tant al masculí com al femení (i per tant no il.lustren sobre el gènere). Ara bé, dins del conjunt de

noms amb el tret *+animat* , n'hi ha uns quants (segurament molt poquets) que s'adapten molt bé al gènere (com ara *gossa*); uns quants més (segurament també pocs) que s'adapten al gènere, encara que l'ús no és massa freqüent (com ara *conilla*)²² ; un tercer grup (que també deu ser reduït) que només al cap de les mil s'adapta al gènere (com ara *coloma*); finalment, hi ha un altre grup, aclaparadorament majoritari, que o bé ha de recórrer a les expressions *una guatla femella-una guatla mascle* en el cas que sapiguem distingir els mascles de les femelles, o bé no pot informar mai sobre el gènere perquè no sabem si n'hi ha (el cas de *serp*). Si aquestes observacions són correctes, resultaria que el gènere només tindria validesa en els antropònims (noms propis) i en un petit conjunt d'animals domèstics (en general mamífers), però en dotzenes i més dotzenes d'animals (molts centenars en realitat) el nom no té realment gènere, és a dir, no informa sobre el gènere de la referència (i per això hi ha llengües com l'anglès, on hi ha distincions de nombre però que jo sàpiga no de gènere, cosa que s'ha propagat als especificadors

(5) The, this-these, some...)

En el cas que les observacions que he fet sobre el gènere fossen certes, hi hauria una altre problema, l'oposició *±animat* . Si anem a l'article de Rigau (1978) i deixem estar la qüestió tan problemàtica dels clítics (vegeu ací §4.2.6), podríem observar que encara que Rigau parla sovint de l'oposició *±animat*, la veritat és que no dóna ni un sol exemple que corresponga a un animal no humà²³ . Més encara: la maror que hi ha darrere dels clítics fa que Rigau s'haja d'enfrontar de tant en tant amb excepcions i zones fosques, i una de les formes d'intentar resoldre un grup de casos problemàtics com

(6) a. A la parròquia, l'alcalde li ha regalat un orgue (p.100 (2b))

b. El pare li dóna corda [al rellotge] (p.100 n.7)

²² En aquest grup potser hi hauria el cas de *perdiu-perdigot* , això és, el cas en què la distinció és factible, però hi ha una irregularitat morfològica.

²³ Una possible classificació dels noms que apareixen exemplificats podria ser aquesta: antropònims (*Pere*), noms comuns referits a la persona (*nenà*), noms comuns referits a la societat (*universitat*), noms concrets inanimats (*taula*), i cap nom comú animat no humà.

és recórrer al concepte «personalització» (ps .99 i 100), però no a “animalització”, o “animament”, o “animació”, etc. Davant d'això potser seria convenient preguntar-nos si Gemma Rigau no estarà parlant en realitat de l'oposició \pm humà (on *+humà* afecta no solament l'individu sinó també allò que fa possible que esdevinguem persones: la societat –grup “universitat”) sota el rètol \pm animat²⁴.

La qüestió que estem tractant té un abast lingüístic tan ample com fosc²⁵, com comprovarà el lector que consulte Solà (1972 v.II 34-40; hi ha bibliografia catalana i romànica). De les reflexions i cites de Solà, ací només diré que ja Port Royal es va referir a aquesta problemàtica, i s'hi va referir no a través de l'oposició \pm animat sinó a través de *persones /coses* (Solà p.34), oposició que reprén Solà («tant la referència a persones com a no persones», p.36) malgrat que entremig ha citat Badia (que parlava de «objetos inanimados», Solà p.35).

Acabaré aquestes notes dient que el procés que he assenyalat com a

²⁴ No puc seguir ara aquesta línia, però sí que vull observar que el camí que estic assenyalant explicaria casos com el de (6a) sense haver de recórrer al concepte indefinit (en el marc teòric de Rigau) “personificació”.

²⁵ Fosc i necessitat d'estudi, car el català tradicional difereix prou del castellà, i avui en dia es poden sentir certes construccions que fan mal a l'orella.

hipòtesi seria un procés lent i gradual²⁶, i per tant deu ser factible que al si d'una llengua trobem zones que responguen a l'antiga oposició i zones que responguen a la nova. L'oposició anglesa *which / who* seria una oposició que respondria a la nova oposició (*who* referit a les persones i *which* a les no persones), i el mateix passaria en el cas d'oposicions catalanes com *ell-aquell / això* i *qui* (tònic) / *què*, encara que en el nostre cas es tracta possiblement de processos prou desenvolupats però no acabats.

²⁶ I asintàctic, cosa que explicaria les excepcions i dubtes que hi ha hagut des de Port Royal a Solà passant possiblement per tothom que s'hi vulga ficar, car quan no hi ha fronteres no podem dir "fins a aquesta ratlla". Jo mateix (que tinc aversió contra l'ús de *ell* aplicat a animals i coses) he escrit al principi d'aquest apèndix (i), i segur que en aquest treball hi ha més casos, com ara (ii) o (iii)

- (i) Els éssers que es poden moure per ells mateixos (=els animals)
- (ii) Nosaltres no hem fet l'univers sinó que ell ens ha fet a nosaltres (§2.4.3)
- (iii) No és bo usar... conceptes que... no tenen cap relació entre ells (§1.4.1)

Per una altra banda, aquesta pràctica es pot trobar en lingüistes de tanta categoria com Coromines

- (iv) «...estrats successius... amb l'explicació de com i per què cada un d'ells evolucionà fins a...» (vegeu ací §2.4.4 n.79)

encara que en aquest cas potser en podríem prescindir ("per què cada un evolucionà fins a..."). Seguint en els casos de (i) o (iii), com que en català no tenim la diferència anglesa *he-she* (humà) / *it* (no humà), potser podríem estudiar la possibilitat d'adoptar la convenció que *si* (que sembla que té molt poca força popular excepte en uns quants usos com *tornar en si*) fos ±humà i *ell* només +humà, de manera que (iii) es podria preferir com a

- (v) No és bo usar conceptes que no tinguen cap relació entre si

No cal dir que aquesta proposta no podria solucionar el cas de (ii), on *ell* és subjecte.

APÈNDIX 5

SOBRE L'OPOSICIÓ SEMÀNTICA \pm CONCRET

Si preguntem a qualsevol estudiant de Lingüística si la paraula *pedra* és concreta o abstracta, possiblement no dubtarà gens a dir que és concreta, com possiblement tampoc no dubtarà a qualificar *raó* com a abstracta. Ara bé, si li preguntem què és *tro*, possiblement vacil·larà. És a dir, hi ha una sèrie de noms (els que tenen una referència visible i tangible) que atribuïm sense dubtar-ho als concrets, i hi ha una altra sèrie (els que es relacionen amb el món de les idees) que atribuïm als abstractes, però hi ha un tercer grup en què vacil·lem. La qüestió, per tant, és saber quina és la frontera dels noms concrets i dels abstractes (si n'hi ha).

Els diccionaris de Lingüística que he consultat no aclareixen aquesta qüestió. Concretament, Dubois (1973) reserva l'entrada *abstracte* per a conceptes generativistes, i a **concret** fa dependre aquest concepte del món físic i *abstracte* del món ideològic. En els exemples que dóna jo destacaria dos trets: tots els concrets són visibles i tangibles, més *dieu*, que també el considera concret. Cardona (1988) és més clar i reconeix que no hi ha frontera; després de fer dependre *concret* de «coses» i *abstracte* d'«idees», continua comentant: «In realtà, la distinzione... non è riconducibile ad una differenza effettiva... Forse si può usare come criterio quello della definizione ostensiva: se posso mostrarti un esempio di *x*, *x* è concreto, altrimenti è astratto» (ps. 51-52). Per una altra banda, si passem d'aquests diccionaris al manual de Semàntica de Lyons (1977), veurem que (*nom*) *concret* / *abstracte* no figura a l'índex temàtic. Passem doncs als diccionaris generals.

Robert (1972) dóna tres definicions de *concret* (on el primer és, segons Robert, arcaic, el segon pertany a la Filosofia i el tercer és el significat

corrent)

- (1) a. Dont la consistance est épaisse (*opposé à fluide*)
- b. (*opposé à abstrait*). Qui exprime quelque chose de réel sans que l'on en isole une notion de qualité, de relation; qui désigne ou qualifie un être réel (sujet). Homme, *terme concret* ; humanité, *terme abstrait* . – Idée, image concrète.
- c. Qui peut être perçu par les sens ou imaginé. *Exemple concret* (portant sur un cas particulier) [remet a «matériel, palpable, positif, réel..., précis»]

En la mesura que la parella *concret / abstracte* forma una parella opositiva, cal definir els seus membres conjuntament, és a dir, la definició de cada concepte s'ha de complementar amb l'altra. Però abans de veure la definició de *abstracte* val la pena fer alguns comentaris sobre (1). He transcrit el primer significat (que és l'etimològic) perquè podria ajudar a entendre per què els noms que atribuïm sense dubte al grup dels concrets són visibles i tangibles (encara que els líquids també són tangibles –i fins i tot els gasos en condicions adequades, com ara el vent). Per una altra banda, a (1b) i (1c) jo diria que hi ha molts problemes. Deixant estar per ara els trets “qualitat” i “relació”, (1b) es centra en el tret “real”, però el primer exemple que en dóna jo diria que no és vàlid: tant *home* com *humanitat* poden ser visibles i tangibles (encara que no podem veure i tocar tota la humanitat junta per la forma de la Terra i per limitacions de la nostra vista i de la llargària dels nostres braços); i el segon exemple ho complica més perquè trenca la correspondència intuïtiva concret-objectes i abstracte-idees pel fet que una «idea» pot ser «concreta». En relació al significat corrent, hi ha una equiparació problemàtica, *sentits–imaginació* (la imaginació en general abasta molt bé el sentit visual, no tan bé l'auditiu, i pitjor els altres –no és fàcil imaginar-se o recordar una olor–; per una altra banda, la imaginació ultrapassa els sentits i arriba a la raó i el sentiment) i un exemple que pot il·lustrar situacions complexes («cas particular») però no la referència dels noms.

Vet ací les definicions de *abstracte* (deixe de banda el significat que té en

disciplines concretes –Matemàtica i Art– i desenvolupe els abreuaments)

- (2) a. Se dit d'une notion de qualité ou de relation considérée par abstraction. *La blancheur est une idée abstraite* .
- b. *Par extension* . Qui est difficile à comprendre, à cause des abstractions, par le manque de représentations du monde sensible.
- c. *Nom masculin* . Ce qui est abstrait [això és, terme a definir = definició]

Encara que els autors no ho diuen, sembla que (2a) només pot ser el significat de la Filosofia que s'oposaria a (1b). I bé, ¿què vol dir «una cosa real sense que hom haja aïllat [aïllar, ¿d'on, de què, de quin lloc? Sembla que és de la realitat física] una noció de qualitat, de relació», (1b)? Tenint en compte que proposem que *blancor* siga un nom abstracte, ¿potser hem de pensar que serien abstractes els noms derivats d'adjectius (que designen qualitats), i potser també els derivats de verbs (en el cas que *verb* estiga associat amb «relació»), com ara *correguda* ? Ara bé, si fos això, ¿com hauríem de considerar els derivats de noms? Podríem seguir pensant que conforme siga el primitiu: si el primitiu és concret, el derivat també, i si és abstracte, doncs abstracte. Aquesta suposició té dos problemes, en primer lloc que a (2c) hem dit que «els noms abstractes són allò que és abstracte» (i per tant ens hem quedat sense saber què són els noms abstractes), i en segon lloc que a (1b) hem dit que *humanitat* (que etimològicament deriva de *homo*) és abstracte a pesar que hem dit que *home* és concret (potser perquè suposem que *humanitat* no és «un ésser real (subjecte)», cosa que planteja el problema de saber si *pedreguer* o *melonar* serà concret o abstracte).

Els diccionaris catalans DGLC i DLC, no varien en essència del que hem vist (encara que a nivell de detall no són tan problemàtics), i la diferència que més m'ha cridat l'atenció és l'intent de definir els noms abstractes

- (3) a. *Noms abstractes* , que representen idees abstractes (DGLC)
- b. **Noms abstractes gram** Substantiu que designa un concepte obtingut per abstracció mental: *voluntat, bellesa*, etc. (DLC)

A (3a) veiem que Fabra recorre a un concepte que ja hem vist, "idea", encara que ho fa problemàticament: $x \text{ abstracte} = y \text{ abstracte}$, d'on $x=y$, i per tant tot nom és una idea. No tan diferent és (3b): deixant de banda que fa dependre *abstracte* de *abstracció* (cosa que ve de Fabra), podríem dir que tot nom (concret o abstracte) és lingüísticament (no referencialment) un concepte que obtenim fent una sèrie d'abstraccions²⁷.

Jo faria la següent definició extralingüística sobre la parella de conceptes que tractem

- (4) a. Són *noms concrets* aquells noms la referència dels quals podem percebre amb un o més d'un dels sentits d'Aristòtil.
- b. Són *noms abstractes* aquells noms la referència dels quals no podem percebre amb cap dels cinc sentits d'Aristòtil, sinó només amb «el sisé sentit» de Ramon Llull (això és, amb el llenguatge).

Amb aquesta definició no solament serien concrets els noms la referència dels quals és tangible i visible, sinó també aquells noms la referència dels quals és només tangible (com ara *brisa*), o tangible i audible (*vent*), o només audible (*remor*), o visible, tangible, tastable i olorable (*pernil*), etc. Abans de veure si aquesta proposta soluciona els problemes que hem esmentat, voldria observar que he parlat de "definició extralingüística", perquè lingüísticament (val a dir, *saussurianament*) no hi ha diferències entre els noms concrets i els abstractes, i la manera homogènia de "percebre" (=entendre) els uns i els altres és precisament la tasca de la Semàntica lèxica nominal, l'objectiu de l'estudi dels camps lèxics nominals.

La definició de (4a) fa que hàgem de dir que *tro* és un nom concret, car el podem percebre amb el sentit de l'oïda. També seria concret *blancor* (i *correguda*), encara que siga un derivat d'un adjectiu (i *correguda* d'un verb), i les referències dels adjectius (i la dels verbs) no les podem

²⁷ Cal assenyalar que aquesta concepció dels mots és pre-saussuriana, car implica que el concepte d'un mot s'obté *aïllant* (vegeu *abstracció* i *abstreure* al DGLC i al DLC) en compte de *interrelacionant* o *oposant*.

“percebre” sense l’ajuda de les referències dels noms (vegeu l’explicació de Bloomfield a (31) de §1.41). Sembla que els noms que es relacionen amb la persona i la cultura poden ser concrets o abstractes segons com ens els mirem, com a “matèria” o com a “esperit”²⁸. Per exemple, independentment de la diferència de sufixos, a (5a) hi ha un nom concret i a (5b) abstracte

- (5) a. ¡Quina tendror! [dit a causa d’un bladar durant el mes de març]
b. Per molt superior que siga la raó, la persona no pot viure sense tendresa (i encara menys sense menjar)²⁹

És aquesta dualitat el que explica *home* i *humanitat* (i *cap* i *llibre*, vegeu §2.4.2 n.57). Per una altra banda, la paraula francesa *dieu* no seria un nom concret, com diu Dubois (1973), sinó abstracte (o ±concret en el cas que opinem que en determinades cultures una estàtua o efígie també pot ser *un dieu*).

Les definicions de (4), ¿permeten de traçar una frontera entre els noms concrets i els abstractes? Jo crec que aquestes definicions permeten que puguem manifestar-nos amb claredat en un nombre de casos més elevat que recorrent a l’oposició *objectes / idees*, però hi ha dos problemes, un dels quals ja hem esmentat: el fet que hi haja paraules com *llibre* que les podem veure com a concretes (un objecte de paper) o com a abstractes (com a un “lloc” que conté “llenguatge” –i per tant idees). El segon problema crec que és més greu. Siga quina siga la relació que hi haja entre *llenguatge* i *raó*, el que sembla prou segur és que n’hi ha d’haver. Ara bé, ¿també hi ha relació entre el llenguatge i *el sentiment* (que compartim com a mínim amb els altres mamífers)? La delimitació entre els cinc sentits d’Aristòtil i la raó és possible que siga clara, però segurament és molt més delicada la separació que puga existir (si n’existeix) entre aquests sentits i el plaer i el dolor que causen els sentiments (que són *sens-acions* resultants de *sent-ir*).

²⁸ Deixeu que m’expresse així, encara que un dia o altre haurem d’explicar “l’esperit” a partir de “la matèria”. Vegeu la n.15 de §2.1.4.

²⁹ Joan Solà ha observat en algun lloc que els oficis, com més baixos més necessaris són, observació que podríem traslladar des de la societat a la persona: les necessitats personals, com més baixes més necessàries són.

Siga com siga, el que no podem fer és donar diverses definicions i que entre aquestes definicions hi haja contradiccions, de tal manera que hàgem de dir que *meló* seria concret però *melonar* (que no acompliria la condició de ser “un ésser-subjecte”) seria abstracte (cf. *home=humanitat* a (1b)); o establir primer l’oposició *real / irreal* (¿per què el món psicològic no ha de ser real, quan possiblement és *la primera realitat* per a la persona?), però després establir excepcions al si de les coses “reals” («qualitats, relacions») que ens porten a dir que *blancor* és abstracte (2a).

Acarem ara el significat de *concret-abstracte* que hi ha a (1c) i (2b). Jo diria que de la mateixa manera que sense entendre la causa no podem entendre la finalitat perquè no podem entendre el posterior sense entendre prèviament l’anterior, doncs de la mateixa manera no podem entendre els noms abstractes sense entendre prèviament els noms concrets perquè ningú no és capaç d’arribar al sentit sisé sense passar primer pels altres cinc sentits. Això explicaria que sempre aprenguem abans el que vol dir *pedra* que no *idea*, i “per extensió” (que diu Robert) aplicaríem *concret* a tot allò que siga fàcil d’entendre, independentment que siga un nom, un verb, un problema, una situació, etc. És aquest matís semàntic el que pot portar a dir que una “idea” (que no pot ser mai concreta segons (4a)) siga “concreta” (1b), i portant aquest desenvolupament a l’extrem, acabem identificant *concret* amb *comprensible* i *abstracte* amb *no comprensible* (i per tant amb possibilitats de ser *absurd* –cosa que més d’una persona haurà pensat de “l’art abstracte”).

Abans d’acabar aquest apèndix he de dir que les definicions de (4) no són noves en la Lingüística. El concepte *abstracte* apareix en la nostra disciplina el s.IV de la mà de Charisius, que hi aplicava l’etiqueta «*incorporale*» i el definia com a «*quae intellectu tantum modo percipiuntur, verum neque videri neque tangi possunt*»³⁰ (Michael (1970: 84)), on veiem que la definició de Charisius coincideix amb la nostra intuïció actual, car els sentits privilegiats són la vista i el tacte, i com ara una olor seria un mot “*incorporale*”. En el mateix segle, Donatus reprengué “*incorporale*” i el

³⁰ Allò que percebem a través de l’intel.lecte i que no podem ni veure ni tocar.

completà amb “corporeale”, parella de conceptes a què Michael (1970) dedica les ps. 299-301 en relació a la tradició anglesa fins al 1800. En aquestes pàgines hi ha qui recorre a exemplificar els conceptes, dient com ara que *light* és concret i *lightness* seria abstracte³¹ ; hi ha qui tracta de definir els conceptes (coses o substàncies contra essències) i ho exemplifica dient que *love* seria concret i *amity* seria abstracte³² . Com el lector pot veure, la cosa no pareix massa clara, com tampoc no acaben de ser clares les distincions que fa l'autor a què Michael dedica més espai (els concrets lligats a l'existència i els abstractes a les qualitats).

Ara bé, entre els autors comentats per Michael n'hi ha un que segons la meua opinió la va atinar: A. Lane, que va publicar el 1780 *A key to the Art of Letters* . Vet ací les paraules que reproduïx Michael (1970: 300): després de dividir els noms en «corpòrics i incorpòrics», continua dient

- (6) a. A Corporeal thing is that which can be perceived by the Senses...
- b. An Incorporeal... thing is that which [can be perceived] only by the Understanding... as *Justice, Knowledge* .

No sé què diria Lane en aquest llibre ni quines idees tindria més enllà del llibre, però em fa la impressió que aquest autor la sabia llarga en la qüestió que estem tractant: observeu que a (6a) no diu “which is perceived” sinó «which *can* be perceived», cosa que implica que *pot haver-hi* una altra manera si més no de percebre les coses corpòriques. Ara bé, ¿quina o quines? Jo diria que a (6b) hi ha la resposta: com que hi ha coses que *només* («only») les podem percebre amb l'enteniment (i no amb els sentits de (6a)), podríem concloure que l'altra manera de percebre les coses corpòriques és mitjançant l'enteniment (cosa que si és vera implicaria que Lane seria un antecessor de Saussure).

Més encara: abans hem vist que una anècdota (que primer aprenem els noms concrets i després els abstractes) portava a una conseqüència tan

³¹ Segons (4), tant *llum* com *claror* serien concrets.

³² La parella de conceptes *amor* i *amistat* pertanyen a la zona que he qualificat de problemàtica, les paraules que tenen referents que pertanyen als sentiments.

desagradable com és arribar a la contradicció. I bé, a banda de l'oposició *corporal / incorporal*, Lane també parlava de "noms abstractes"³³: ¿potser és per ací que un vocabulari científic podria evitar la conseqüència d'haver de dir que una "idea" ha de ser necessàriament abstracta, encara que també pot ser ensems no-abstracta (=concreta)? Això és: ¿convindria que tinguéssim un rètol per al significat 'concret-sensitiu' i un altre per a 'concret-fàcil d'entendre'?

³³ Lane aplicava aquest rètol als noms derivats d'adjectius, necessàriament "abstractes" (=difícils de percebre), excepte que acaben "concretitzant-se" (=fent-se fàcils de percebre) (com ara *verdura*, 'els vegetals que ens mengem en amanida, encara que no siguem verds').

APÈNDIX 6

SUCAR, UN VERB SUCÓS PER A “LA TEORIA TEMÀTICA”

El verb *sucar* apareix molt sovint en oracions sense objecte (com ara com *dinar*), però no és estrany que aparega en oracions amb objecte; per exemple, si consultem els nostres diccionaris, en trobarem diversos, sobretot *pa* (per raons ben comprensibles): segons un diccionari català-llatí del XVII, *sucar* és *intingere panem* (DECLC), *sucar la ploma* (DGLC), *sucar les sabates*, *sucar els alls* (DCVB), *sucar galetes* (DLC). El pa es pot sucuar amb moltes coses, però en una cuina com la nostra (on la paella és un atifell indispensable i l'oli un ingredient bàsic³⁴), és comprensible que *pa*, *oli* i *sucar* estiguen molt associats en la tradició. I bé, aquestes tres paraules formen una dualitat interessant, aquesta

- (1) a. L'Arnau sucua oli amb el pa
- b. L'Arnau sucua el pa amb oli

Crec que aquesta dualitat podria ser enutjosa per a “la teoria temàtica”, ja que ¿com és possible que un instrument esdevinga un “tema”³⁵ i viceversa? ¿És que *també* hi ha “transformacions” en “la teoria temàtica”? Potser podríem pensar que no és *sucar pa amb oli*, sinó *sucar pa en oli* fonamentant-nos en oracions com (2a) o en fonts com les de (2b-d)

³⁴ *Oli d'oliva*, que diuen alguns redundants seguidors de costums aliens: si cal especificar algun *oli*, no és precisament el d'*oli*-va, que ací i a tota la Mediterrània és l'oli per excel·lència.

³⁵ L'etiqueta “tema” de la teoria “temàtica” podria ser un subterfugi per esquivar el problema de l'objecte; vegeu la n.39 de §4.3.6.1.

- (2) a. Veig que t'agrada sucra el pa en (l'oli de) la paella
- b. Sucra pa en vi (DGLC i DLC)
- c. De pa sucra en vi (DCVB)
- d. Sucra galetes al cafè amb llet (DLC)

Aleshores, però, també podríem pensar si no serà *café en llet, pa en sal i oli*, etc.³⁶: hem arribat a l'espina de les preposicions *en* i *amb*.³⁷

Per intentar resoldre aquest problema, jo començaria observant que quan hom sucra el que fa en general és impregnar o amerar un sòlid més o menys esponjós a partir d'alguna matèria més o menys líquida. I bé, en aquesta operació tant se val (en una primera aproximació) que considerem nucli el sòlid (i aleshores el líquid és l'instrument, *sucra el sòlid amb el líquid*) com el

³⁶ I la paraula valenciana i tortosina *panoli* ('fava, beneit, curt de gambals' en valencià, i 'una classe de coca' en tortosí) s'acostaria molt a la seua hipotètica font, *pa en oli*. Diguem de passada que aquesta paraula, tan popular (com *fava*), podria ser entre els valencians una bona arma contra *tonto*, tan estés.

³⁷ Encara que aquestes preposicions es mereixen un estudi detallat tant per qüestions teòriques (com intentaré apuntar més avall) com per intentar resoldre les vacil·lacions que hi ha en la llengua comuna, voldria dir ací que jo descartaria com a causa primera de la "confusió" entre *en* i *amb* (sobretot a la regió de Tortosa-València –a favor de *en*–, encara que també un poc a la resta del país –a favor de *amb* en general) la proximitat fonètica, ja que tenint en compte la tendència de l'occidental a obrir certes *ee* àtones fins a convertir-les pràcticament en *aa* (*asperar, antendre, ambenar*, etc.), hauríem d'esperar la pronúncia [an], però paradoxalment és una de les poques paraules començades per *en-* que conserva nítidament la *e*; Lluís Gimeno, que ha tractat recentment (1990) aquesta qüestió en relació al tortosí meridional (aproximadament: Beseit-Morella-Vilafranca-Albocàsser-Vinaròs-Ulldecona), m'ha informat que en aquesta regió també es pronuncia [en]. De fet, si un dialecte o llengua ha "confós" dues preposicions, el lingüista no ha de començar pensant que el poble és idiota (vegeu els comentaris sobre (22) de §2.1.5), sinó que ha de pensar que hi ha alguna raó *semàntica* (com ara perquè és poc útil mantenir la diferència fonètica, o com a mínim perquè hi ha una parcel·la del llenguatge en què és indistint usar l'una o l'altra, i a partir d'aquesta indiferència, el poble acaba usant una sola forma fonètica). En aquest cas, jo tractaria de veure la preposició "modal" *amb*, que no és ni comitativo-instrumental ni locativa, encara que segurament té trets del primer grup i del segon. Si aquesta sospita és certa, voldria dir que la resolució d'un problema d'ús seria paral·lela d'un aclariment teòric, cosa gens estranya (vegeu en els comentaris sobre (74) de §4.2.6 un acostament entre la vacil·lació *de / a* i què és l'origen-destí –i potser també entre *per / per a* i la causa-finalitat).

Per una altra banda, si l'origen del problema és teòric, podem predir que no solament hi haurà vacil·lacions en l'ús en llengües com la catalana (en què la preposició locativa posicional, *en*, i la "modal" i comitativo-instrumental, *amb*, tenen una certa "proximitat fonètica"), sinó també en llengües com la italiana, la castellana, la francesa o l'anglesa (en què aquestes preposicions no tenen gens de "proximitat fonètica"), predicció que com a mínim és certa en el cas de la llengua castellana. Diguem finalment que una parcel·la d'aquest camp d'estudi podria ser explicar la diversitat de paraules que expressen la preposició "modal" i comitativo-instrumental en l'àmbit romànic.

líquid (i aleshores el sòlid és l'instrument, *sucar el líquid amb el sòlid*). Ara bé, que triem com a nucli el sòlid o el líquid no és exactament indiferent: si agafem el sòlid i el movem fins al líquid, aleshores el sòlid és l'instrument (1a: *sucar oli amb el pa*), però si fem el contrari (per exemple portant un setrill d'oli fins a una llesca de pa i fent rajar-hi oli), aleshores el líquid és l'instrument (1b: *sucar el pa amb oli*). Si aquesta anàlisi és correcta resultaria que no hi ha cap "transformació" d'un "tema" en instrument i d'un instrument en "tema", sinó dos fenòmens de la realitat que són distints, i com que són distints tenen implicacions distintes en les relacions que establím entre els noms representants del líquid i del sòlid.

Dels quatre diccionaris esmentats, només el DCVB arreplega l'ús que hem tractat (i és també l'únic que dóna un exemple de *sucar* amb un instrumental) (3a), encara que caldria canviar un poc la definició que en dóna per tal de permetre que el líquid pugui ser l'objecte, com ara dient (3b) o recorrent a la definició del DGLC (que he tingut en compte a (3b)), prou genèrica com per encabir aquests usos; divideixc la definició de Fabra en dues parts, la genèrica (3c) i l'específica (3d)

- (3) a. Untar, aplicar un líquid o pasta a la superfície d'un cos (Ribagorça, Pallars). *Queixalant un llonguet sucat amb mantega* (Pons i Massaveu, 1917)
- b. Posar en contacte una matèria més o menys líquida i una matèria més o menys porosa, de manera que hi haja penetració o adhesió
- c. Fer que certa quantitat d'un suc o líquid qualsevol penetri (alguna cosa), s'hi adhereixi
- d. Especialment ficant-la-hi i traient-la'n

Voldria observar finalment que el que he explicat sobre l'ús instrumental deu ser ben poc misteriós, car en llegir les oracions de (1) un parlant natiu m'ha comentat en quatre paraules el mateix que jo he explicat usant més paraules.

Ara bé, les observacions que hem fet fins ara no aclareixen l'ús que descriuen predominantment els diccionaris, el locatiu posicional, com ara a

(2b: *sucar pa en vi*). Aquest ús es pot explicar fàcilment si tenim en compte que un dels objectes que intervenen en el fenomen de la realitat referencial que permeten usar el verb *sucar*, és un líquid. Com que els líquids necessiten un atípell que els continga, el parlant pot concebre perfectament que *sucar* és posar un sòlid dins d'un líquid. Ara bé, si tenim en compte que abans l'objecte mobilitzat era l'instrument (*sucar oli amb el pa*) i que ara l'objecte mobilitzat és el "tema" (*sucar el pa en l'oli*), ens podríem preguntar si un SP instrumental "s'ha transformat" en "objecte", i "l'objecte" en un SP locatiu. Jo diria que no hi ha res d'això, sinó dues maneres de veure la realitat referencial. Quan usem el model *sucar X amb Y*, el parlant possiblement no té en compte que un dels dos elements és un líquid, i per tant no focalitza ni el contenidor del líquid ni la massa líquida que hi ha en aquest contenidor. En canvi, quan usem el model *sucar X en Y*, sí que tenim en compte o bé el contenidor del líquid (4a), o bé la massa líquida (4b)

- (4) a. Està bé que suques en el teu plat, però no en la paella
- b. Suca en aquesta tinta, que és més bona

Aquestes darreres observacions ens permeten de veure que podem dir tant (5a) com (5b), encara que aquestes oracions no són pas sinònimes, car en sentir (5a) el receptor s'hauria d'imaginar una massa de vi en què ha penetrat o s'ha cabussat un tros de pa, mentre que en sentir (5b) s'hauria d'imaginar un tros de pa estàtic en què la referència del subjecte de l'oració ha posat un poc de vi

- (5) a. Ha sucat el pa en vi
- b. Ha sucat el pa amb vi

Precisament en relació a la preposició *en* hi ha un ús amb la preposició *de* indicant origen, prou freqüent en l'aplicació de (6b) (que sol referir-se a polítics i funcionaris corruptes)

- (6) a. La Gemma ha sucat de la paella
- b. ¡Sempre estan sucant del pot!

Si la preposició *de* també es pot aplicar en oracions amb *sucar* deu ser possiblement perquè hi ha un contenidor *en* el qual hi ha líquid i *de* l qual se n'extrau quan s'hi suca; la mateixa dualitat hi ha en *beure*: *beure d'un got* / *beure en un got*, on hi ha, com a (6) i (4), un objecte elidit (vegeu §4.2.3).

L'observació que darrere de *sucar X amb Y* i de *sucar X en Y* hi hauria dues maneres de veure la realitat, permet de predir que si no focalitzem ni el contenidor referencial del líquid ni la massa líquida, i l'objecte sòlid no es mou, aleshores no podrem usar el model *sucar X en Y*

(7) ? No pots sucuar el pa amb (l')oli en la paella

Per una altra banda, en el cas que el parlant focalitze el sòlid com a instrument, si incorporem el contenidor referencial del líquid com a SP locatiu posicional, hi ha una certa estranyesa (8a), encara que aquesta estranyesa crec que és més pragmàtica que no semàntica, ja que si l'objecte mogut com a SP instrumental és el sòlid, el líquid ha de formar una certa massa per poder fer l'operació de sucuar, i per tant també podem tenir en compte el contenidor referencial del líquid; he tractat de trobar-ne un exemple més acceptable a (8b)

(8) a. ? M'agrada sucuar oli amb el pa en la paella

b. Només m'agrada sucuar llet condensada amb galetes
en la tassa gran que use per prendre el desdèjuni

Observem finalment que en la mesura que *sucar de* està relacionat amb *sucar en*, les observacions que acabem de fer també han de ser vàlides per a *sucar de*

(9) ? No pots sucuar el pa [SP amb (l')oli] [SP de la paella]

on el SP *de la paella* no és un modificador restrictiu de *oli*, sinó un modificador predicatiu de *el pa* (vegeu §4.3).

Les reflexions que hem fet sobre el verb *sucar* podrien tenir

repercussions interessants sobre l'anomenada "teoria temàtica", ja que ens podríem preguntar quina és "la graella temàtica" d'aquest verb, si la instrumental, la locativa de posició (que també admet un instrument)

(10) Ha sucat el pinzell en la calç amb unes tenalles
perquè la calç encara bullia

o la locativa d'origen. I encara hi ha una altra possibilitat, la locativa de destí, com podem veure en aquesta oració (que quan jo era petit no era gens estranya entre els infants)³⁸

(11) Li va sucar una hòstia *a la cara* que el va tombar de tòcs

Deixe que els interessats en "la teoria temàtica" intenten aclarir aquesta qüestió.

³⁸ Espere que no intentem explicar l'oració d' (11) a través de la inexplicable "metàfora", sinó usant els mateixos mitjans que he usat en aquest apèndix: intentant veure quines condicions de la realitat referencial permeten usar *sucar* .

APÈNDIX 7

Excursió breu per la història de la Sintaxi. Antiguitat grega i època contemporània.

L'objectiu d'aquest apèndix no és cap altre que assenyalar una sèrie de fets que m'han semblat interessants. No hi ha cap pretensió historicista, sinó únicament la pretensió de fer unes reflexions que potser caldria tenir en compte a l'hora de fer una revisió de la concepció sintàctica dels nostres avantpassats. El lector no s'hauria de fixar tant en el vocabulari com en les idees que hi poden haver. Michael (1970) assenyala, parlant d'Aristòtil, que «it seems often to be extremely difficult to say how these terms are to be interpreted» (p.39). L'estudi d'Aristòtil (i de l'antiguitat grega en general) hauria d'intentar fixar el significat de les paraules que usaven, però mentre això no es faça, no hi ha més remei que usar paraules com "verb" d'una forma ambigua, com al nostre "verb" i com a "predicació".

7.1. Un començament fulgurant: Aristòtil.

Plató (427-347) ja va establir la divisió oracional en onoma-nom-subjecte i rhema-verb-predicació. Segons Arens (1969: 26) cap dels dos membres no significava res tot sol, sinó que només era significatiu l'enllaç de les dues parts de l'oració. Michael (1970), parlant d'aquesta divisió posa una trava formalista: «though the distinction [nom-verb] is conceived from the point of view of a speaker and not according to the form of the words» (p.53). Jo explicaria la trava formalista de Michael d'aquesta manera: Plató, com tot seguit Aristòtil, no veia el nom i el verb des d'un punt de vista formal (que és com ho veia Dionís de Tràcia, autor que Michael cita de seguida) perquè veia la Sintaxi des d'un punt de vista *funcional* («l'enllaç» de què parla Arens). Des del punt de vista d'aquest treball, la visió de Plató és coherent: el

subjecte i la predicació no signifiquen res tots sols perquè l'elaboració de pensaments es fa necessàriament a través de l'elaboració d'oracions, i tota oració ha de partir de N i ha d'arribar explícitament o implícitament a O, per la qual cosa ni el subjecte ni la predicació tenen sentit aïllats, sinó que solament n'hi ha en «l'enllaç» de les dues parts. El mateix Michael assenyala que la parella nom-verb «serves *also* to distinguish designation from predicate» (p.53; subratllat meu) (encara que caldria saber si en Plató *també* significava això o *només* significava això). L'objectiu fonamental d'aquestes reflexions és apuntar la possibilitat que la Sintaxi nasca centrant-se en les funcions (cosa que podria ser certa en Plató i que és gairebé segura en Aristòtil), un concepte que no és estrany no trobar-lo en molts índexs temàtics actuals (com ara el de Michael), encara que tots l'usem implícitament (començant pel mateix Michael).³⁹ Com que no tornarem a parlar de l'oració, donaré una definició que Diògenes Laerci (s. III d.C.) atribueix a Apol·loni d'Alexandria (s. II d.C.) segons Michael (1970: 134)⁴⁰ : la predicació és una expressió incompleta [perquè és un nivell sintàctic regit i tot el que és regit és incomplet] que s'ha d'ajuntar a un cas nominatiu [que és el regent] per tal de construir una oració.

Aristòtil (384-322), deixeble de Plató, agafà els elements que havia introduït el seu predecessor i, segons Arens (1969: 26), arribà a «delimitacions més exactes». Vegem-ne alguns elements. Hem comentat a §5.3.2.2 que el cas no incloïa primitivament el nominatiu, i per això els casos es veien com una desviació [formal] en relació al nominatiu. Michael (1970: 112) no explicita qui va concebre aquesta visió, però en tot cas Aristòtil la tenia. Segons Aristòtil, "nominatiu", "nom" i "subjecte" era tot el mateix (Arens (1969 p.27 n. a)), i per tant el nom nominatiu [nom regent] s'oposava als noms casuals [noms regits]. La diferència formal entre el nominatiu i els

³⁹ Michael estableix a través d'exemples uns criteris mínims (formals, semàntics i sintàctics) per diferenciar les categories, i l'exemple sintàctic és aquest: «to say that *neatness* must be a noun because it makes sense when put before the words 'pleases me' is to use a syntactic criterion» (p.5). És a dir, Michael defineix la categoria nominal recurrent implícitament al concepte funcional *subjecte*.

⁴⁰ Michael (1970: 134) l'atribueix a un tal «Apollodorus», autor que no figura a l'índex 4. Com que abans i després del fragment al·ludit hi ha «Apollonius», deu ser aquest autor, cosa que la consulta de l'obra de Laerci aclariria.

noms casuals és la presència dels sufixos casuals, que Aristòtil concebia, segons hem vist a la cita (9) de §7.2.2, com una unitat que expressava relacions. Ara bé, l'etiqueta "cas" incloïa tres conceptes diferents, el que acabem de citar, els morfemes de nombre (que també afecten el nominatiu) i un tercer aplicat al verb (vegeu la cita de §7.2.2). Arens, que no té en compte el mot *relació* ni els conceptes funcionals, diu que els conceptes aristotèlics expressats sota l'etiqueta "cas" no són exactes, i que Aristòtil el Funcionalista⁴¹ seria un descriptivista, ja que el "cas" només indicaria «els canvis i mutacions de la forma fonamental» (1969 p.29 n.a).

En aquesta nota d'Arens hi ha una altra informació sobre Aristòtil que té la finalitat de corroborar que l'etiqueta aristotèlica "cas" no era «exacta»: que aquesta etiqueta també incloïa "l'adjectiu" i "l'adverbi". I bé, ¿hi ha res d'estrany en això? Mirant-ho des de les hipòtesis d'aquest treball i des la informació que hem vist d'Aristòtil, jo diria que és ben coherent: si el nom i l'adjectiu formaven una sola categoria sintàctica, el "nom", i dins d'aquesta categoria hi havia l'oposició nominatiu / cas, ¿què té d'estrany que els "adjectius" i els "adverbis" (que no són res més que noms subordinats) apareguen dins del "cas", encara que, *notem-ho bé*, l'adjectiu pot tenir *formalment* la mateixa terminació que el nom nominatiu? Ja veiem que tot apunta en aquesta direcció: Aristòtil no s'aturava en les *formes*, sinó que anava a parar a la *funció de les formes*. Tenint en compte tota aquesta informació, no sorprén que Arens critique Aristòtil dient que no dóna cap precisió sobre la naturalesa de les categories sintàctiques, sinó que simplement es limita a «contraponer, haciéndolas resaltar, las diversas partes [de l'oració] admitidas por él» (p.30). Ara bé, aquesta crítica d'Arens en realitat és una gran lloança: Aristòtil, savi i agut, no es para en la superfície classificatòria, estàtica i morta, sinó que la transcendeix i va a parar a les funcions, que és allò que dóna moviment, sentit i vida a les classificacions: el que importa no és *ser* sinó *fer*.

A la p.27 Arens dóna un text aristotèlic en què s'afirma que les parts del

⁴¹ Recordem un fragment de §2.1.5: segons Aristòtil, els físics descriuen una casa com a pedres, rajoles i fusta [objecte físic], però l'essència d'una casa no és pas això, sinó ser un refugi contra la destrucció del vent, de la pluja, de la calor [funció de l'objecte].

rhema no tenen significat si les prenem aïllades, que el rhema és allò que es predica del subjecte i que el rhema afegeix al subjecte el concepte de temps. Aquesta cita Arens la interpreta d'aquesta manera: Aristòtil volia dir que el verb era un nom més una indicació temporal (p.30). No cal dir que aquesta interpretació (deixant de banda que un verb seria un nom) quadra amb la tradició europea: una de les característiques del verb és l'expressió del temps. Ara bé, jo no veig res en la cita d'Aristòtil que permeta deduir això, i en canvi hi veig una cosa digna de ressaltar: que el temps és una part del rhema, i que aquesta part del rhema *modifica* el subjecte. En realitat, aquesta deducció és previsible: si el rhema és allò que es predica del subjecte, cada part del rhema (parlant d'una manera general) incidirà sobre el subjecte, amb inclusió, naturalment, dels morfemes temporals⁴².

Deixant de banda elements menors (alguns dels quals són importants⁴³), acabarem aquests comentaris sobre Aristòtil referint-nos a un concepte que no pocs lingüistes actuals manllevem de la Lògica: el concepte *proposició*. Segons Michael (1970: 38-39), Aristòtil usava el concepte *proposició* (λογος) no com un concepte gramatical, sinó com un concepte lògic. El concepte lògic formava part dels "modes del discurs", on hi havia conceptes com afirmació, negació, desig, pregunta, petició. Segons Michael, Aristòtil no distingia els conceptes gramaticals "paraula", "sintagma" («phrase») i "oració", però sí que distingia entre "oració" (concepte gramatical) i "proposició" (concepte lògic), i la diferència seria aquesta: només les proposicions es refereixen a la veritat i la falsedat. Si això és cert, jo diria que Aristòtil tenia clara una cosa que 24 segles després tenim fosca: si la Sintaxi (i en general la Lingüística) ha d'incorporar la veritat i la falsedat com a conceptes propis. Tots, però, coincidim a dir que Aristòtil era una "lògic" però

⁴² Aquesta cita d'Aristòtil conté una exemplificació que usa un vocabulari idèntic al que hem vist a la n. 58 de §3.4.2 en relació a Fabra: "salut" és un nom, i "està sa" és un verb. ¿És que Fabra coneixia Aristòtil o alguna tradició europea que ha seguit l'ús del vocabulari aristotèlic?

⁴³ Com ara que un nom i una preposició continuaven sent un nom (Arens ps. 29 i 30), cosa que fa pensar que Aristòtil veia en definitiva de la mateixa manera els noms casuais i els noms preposicionals. No cal dir que aquesta possibilitat no és res de l'altre món després de veure que els "adjectius" i els "adverbis" pertanyien al mateix grup que els noms casuais.

no un "gramàtic".⁴⁴ Aristòtil potser no era un gramàtic, ja que només va escriure sobre Lingüística marginalment, però això no vol dir que no hagués reflexionat sobre el llenguatge (o que no hagués heretat reflexions d'altri), i que les seues reflexions, reflectides en el seus escrits d'una forma marginal i sintètica, fossen extraordinàriament lúcides. Una anècdota: Arens (1969: 991) cita nou estudis que la comunitat lingüística ha dedicat a Plató, i a la p.992 en cita dos dedicats a Aristòtil: encara que Aristòtil va parlar sobre el llenguatge d'una forma molt més clara i penetrant que Plató, la nostra comunitat s'ha sentit més atreta per l'essencialisme de Plató que pel funcionalisme d'Aristòtil.

7.2. Primera passa cap al descriptivisme: els estoics.

Arens comença assenyalant que Aristòtil va arribar a unes delimitacions més exactes que les de Plató (p.26), i acaba conclouent que Aristòtil representa un avanç molt pobre en relació a Plató (p.31). Segons aquest historiador, qui va fer avançar la teoria lingüística varen ser els estoics. Vegem quines són les aportacions dels estoics segons Arens (ps. 31-34). La primera aportació dels estoics seria oblidar la concepció aristotèlica de les paraules com a convencions (és a dir, la relació entre el significat i el significat és convencional) i tornar a la concepció essencialista de Plató. La segona aportació seria assenyalar que hi ha paraules homònimes o semblants fònicament, encara que semànticament poden variar molt (*bellum* – 'guerra' i 'bell', *lucus* – 'bosc' i *lucet* – 'llueix'). Passant a la Sintaxi, redueixen l'etiqueta "cas" als casos; aquesta reducció comporta la consideració del nominatiu com un cas més. Classifiquen els verbs: actius, passius⁴⁵ i neutres; classificació dels temps verbals i dels modes.

⁴⁴ Michael ho diu tot seguit, i Arens encapçala la part d'Aristòtil amb el títol «estudi lògic de la llengua» (p.26).

⁴⁵ Els passius inclouen els reflexius, dada que jo trobe molt interessant i que discrepa molt de no poques anàlisis actuals.

Incorporació del gènere (que Aristòtil no considerava)⁴⁶. En resum: no hi ha res en tot el que comenta i reproduïx Arens que faça pensar en les relacions sintàctiques; i comencen les descripcions “formals” al marge de les funcions, cosa que potser no és casual: segons Michael (1970: 138), en el segle II d.C. els estoics, més lògics que gramàtics segons Arens (p.31), defensaven les anomalies i les irregularitats del llenguatge (en oposició als gramàtics alexandrins –«gramàtics purs» segons Arens (p.37)–, que defensaven l’analogia, l’ordre i el sistema). Vet ací una opinió d’Arens sobre la polèmica *analogia versus anomalia* (que comença segons Arens cap al naixement de Crist i va durar tres segles)

(1) Los estoicos hubieron de constatar en sus penetrantes estudios lingüísticos, basados en la Lógica, que la forma de expresión y la cosa designada no se correspondían a menudo entre si [efecte d’haver tornat a l’essencialisme platònic], esto es, hallaron en su intento atemporal de recubrir lengua y Lógica, *que la lengua en muchas cosas no era precisamente lógica...* En resumen, encontraron incongruencia entre palabra y cosa y, por lo tanto, “anomalías” en la lengua. Y es comprensible que se fijaran más en el uso de la lengua viva y propendieran a la Gramática *puramente descriptiva* (p.37; subratllats meus)

7.3. Consolidació del descriptivisme: Dionís de Tràcia.

Dionís de Tràcia (segle I a.C.) va escriure la primera gramàtica europea, la qual representa, segons Arens, el resultat d’un esforç lingüístic de quatre-cents anys. No m’interessa comentar aquesta obra en general, sinó solament des del punt de vista de la Sintaxi, i des d’aquest punt de vista aquesta gramàtica és decebedora: no hi ha Sintaxi (Arens p.46). Ara bé, encara que no hi haja Sintaxi, sí que hi ha una part que es titula “parts del discurs”, i això és *realment* Sintaxi. L’esperit d’aquesta part, però, falla, ja que Dionís «no

⁴⁶ Arens reproduïx dos fragments sobre els estoics que no analitze, encara que hi ha aportacions i problemes. Concretament: observen que els predicatius no depenen necessàriament del subjecte (i si no depenen del subjecte s’anomenen «parapredicats»).

va posar massa atenció en la relació entre les paraules» (Michael p.122). Vet ací algunes característiques sintàctiques que es poden extraure de la lectura dels fragments que reproduïx Arens (ps. 39-47): parla de l'ordre, però és un ordre superficial que es limita a fer descripcions superficials, sense que hi haja explicacions; continua la incorporació del nominatiu en els casos; comença la creença que les preposicions poden unir-ho tot (i també les "preposicions", que Dionís separa de les "conjuncions")⁴⁷; el cas apareix entre els "accidents" del nom (gènere, tipus, forma, nombre i cas); descripció purament formal en el nom, verb... Ara bé, el principal problema d'aquesta obra en què les *idees* sintàctiques aristotèliques han estat substituïdes per descripcions sense *idees* sintàctiques, és un altre: és el fet que aquesta obra ha estat segons Arens el model de *totes* les gramàtiques posteriors (p.46).

La Sintaxi apareix com a part autònoma de la Gramàtica tres segles després, en l'obra d'un lingüista que hem comentat favorablement en aquest treball: Apol.loni d'Alexandria (s. II d.C.). Els fragments que reproduïx Arens són interessants, i es veu de seguida que Apol.loni tenia interès per l'explicació (la qual arriba al psicologisme del fet lingüístic). Ara bé, jo no conclouria que aquesta Gramàtica és la conclusió i el coronament de l'esforç grec (Arens p.47), sinó més aviat això altre: Aristòtil va posseir una visió de la Sintaxi magnífica i global, però els estoics van substituir l'explicació penetrant per la descripció superficial; tres segles després només hi havia descripció sintàctica (Dionís); i sis segles després no hi ha «conclusió», sinó que Apol.loni representa un reinici lent⁴⁸, en realitat lentíssim...

7.4. Nota breu sobre l'època contemporània.

Segons Arens (ps. 522-526), el panorama de la Sintaxi a finals del XIX era aquest: enfront d'una fonètica depurada i exacta hi havia una sintaxi

⁴⁷ Aquesta creença deu ser anterior, car Diògenes Laerci ja l'atribueix als estoics (vegeu el fragment que Arens reproduïx a la p.33).

⁴⁸ Aquest adjectiu no es refereix a l'obra d'Apol.loni (que no conec però que m'atrau), sinó a la posteritat d'Apol.loni.

anquilosada; els conceptes sintàctics eren els de feia dos mil anys, i s'usaven *com si estiguessen sòlidament establerts*, en compte de preguntar-se *què significaven pròpiament*. En aquest panorama, el lingüista John Ries tractà el 1894 («Was ist Syntax?») d'acabar-se amb la Sintaxi. Jo diria que l'esforç d'aquest lingüista bevia excessivament en la Morfologia, ja que establia l'oposició *forma / significació*, i la Morfologia havia d'estudiar la forma i la significació de les paraules, i la Sintaxi la forma i la significació de les formacions sintàctiques. Ja veiem que hi ha el plantejament típic del segle XX: formes més significat sense funcions.

En el primer terç del segle XX hi ha una generació de lingüistes interessats per la Sintaxi, com ara Bloomfield, Brøndal o Hjemsløv, però una cosa comuna de totes les seues propostes jo diria que és l'interés per la "forma" (sense les funcions). No m'ature a comentar les propostes d'aquests autors, sinó que salte ràpidament als anys 60, que Arens (p.877) veu així: la Sintaxi, que sempre ha estat la part de la Lingüística més poc atesa, ha estat el focus principal d'atenció durant els 60⁴⁹, però a mida que hi entràvem es feia evident la complexitat tan extraordinària que hi ha. La formació d'oracions, que sembla un fenomen *senzill i natural*, ha esdevingut a través del principis rigorosos i científics de l'estructuralisme una *dificultat desanimadora*⁵⁰ que no solament exclou solucions ràpides i definitives, sinó que també dóna a les investigacions dels 60 un *caràcter immadur i provisional*. En les altres parts de la Lingüística el procés ha anat diversament. En relació al Generativisme, Arens (p.878) destaca dues coses: que Chomsky trobe tan inqüestionables els conceptes de la tradició (vegeu ací §2.1), i que en el Generativisme no hi ha la base que es podia esperar. En realitat, la petjada descriptivista de Dionís (formes sense funcions) continua viva entre nosaltres.

⁴⁹ Recordem que l'obra d'Arens data del 1969.

⁵⁰ Catorze anys després, Newmeyer (1983), un generativista amb una moral i una constància admirables (no debades es confessa marxista, (1980), en una època en què la modernor tendeix a passar del progressisme al reculisme), ha d'escriure una part d'aquest llibre que es diu «Three Reasons for the Disillusionment with Generativist Theory».

BIBLIOGRAFIA

- ALCINA, Juan, i José M. BLECUA (1975) Gramática española. Barcelona, Ariel
- ANDERSON, J. (1976) On serialization in English syntax. Ludwigsburg Studies in Language and Linguistics I. Ludwigsburg, R.O.U. Strauch
- ANDREWS, A.D. (1982) «A Note on the Constituent Structure of Adverbials and Auxiliaires», Linguistic Inquiry, 13, ps.313-317
- ANDREWS, A.D. (1983) «A Note on the Constituent Structure of Modifiers», Linguistic Inquiry, 14, ps. 695-697
- ARACIL, Lluís Vicent (1982) Papers de sociolingüística. Barcelona, la Magrana.
- ARACIL, Lluís Vicent (1983) Dir la realitat. Barcelona, Ed. Països Catalans
- ARENS, Hans (1969) Sprachwissenschaft. München, Verlag Karl Alber. He maneja la versió castellana (per la qual cite), Madrid, Gredos, 1975; traduït per José María Díaz-Regañón López
- ARGENTE, Joan A. (1984) De poètica i lingüística. Vic, Eumo
- ARISTOTE (s. IV a.C.) Poétique. Traducció francesa de Michel Magnien, Librairie Générale Française, 1990
- ARISTÒTIL (s. IV a.C.) Psicologia. Traducció catalana de ^{Joan Leiba} Barcelona, Laia, 1981
- BADIA MARGARIT, Antonio M. (1962) Gramática Catalana. Madrid, Gredos.
- BALLY, Charles (1941) «Les prépositions dans leur rapport avec les verbs transitifs», Cahiers Ferdinand de Saussure, I, ps. 16-18
- BALTIN, M. (1982) «A Landing-Site Theory of Movement Rules», Linguistic Inquiry, 13, ps.1-38
- BARTRA, Anna (1985) Qüestions de la sintaxi d'ordre en català. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, tesi doctoral
- BARTRA, Anna i Josep Maria BRUCART (1982) «Alguns arguments a favor de la categoria «sintagma predicatiu» », Els Marges, 24, ps. 91-113
- BASSOLS DE CLIMENT, Mariano (1956) Sintaxis latina. Dos volums. Madrid
- BERLIN, Brent i Paul KAY (1969) Basic color terms: their universality and evolution. Berkeley, University of California Press
- BEUKEMA, F., i T. HOEKSTRA (1984) «Extractions from With-Constructions», Linguistic Inquiry, 15, ps. 689-698
- BLOOMFIELD, Leonard (1914) An Introduction to the Study of Language. New York, R. Holt & Winston.
- BLOOMFIELD, Leonard (1933) Language. New York, R. Holt & Winston. N'hi ha versió catalana de Gabriel Ferrater, Barcelona, Seix Barral, 1978; parcial de G. Ferrater (1978) a Seix Barral, Barcelona
- BONET, Sebastià (1988) Curs 1987-1988 de Sintaxi Catalana a la Universitat Central de Barcelona. He posat 1988 perquè Bonet va fer el segon trimestre de l'assignatura
- BONET, Sebastià i Joan SOLÀ (1986) Sintaxi generativa catalana. Barcelona, Enciclopèdia Catalana
- BORDELOIS, Ivonne, Heles CONTRERAS i Karen ZAGONA (ed.) (1986) Generatives studies in Spanish Syntax. Dordrecht, Foris
- BOSQUE, Ignacio (1989) Las Categorías Gramaticales. Madrid, Síntesis
- BRANDI, Luciana, i Patrizia CORDIN (1989) «Two italian dialects and the null subject parameter», a O. JAEGGLI i K.J. SAFIR (ed.), The Null Subject Parameter, ps. 111-142. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers

BRØNDAL, Viggo	(1928)	<u>Ordklasserne. Partes orationis. Studier over de sproglige Kategorier.</u> Copenhagen.
BRØNDAL, Viggo	(1950)	<u>Théorie des prépositions. Introduction à une sémantique rationnelle.</u> Copenhagen. Traductions française par Pierre Naert.
BRUCART, Josep Maria	(1986)	«Algunes reflexions sobre l'evolució de la gramàtica generativa», <u>Els Marges</u> , 33, ps. 9-45
CABANES, Vicent	(1990)	«ús de les preposicions "a / en" davant els noms propis de lloc. Segles XIII-XIV-XV-XVI», <u>Caplletra</u> , 6, ps. 141-170
CABRÉ, M. Teresa i Gemma RIGAU	(1985)	<u>Lexicologia i Semàntica.</u> Barcelona, Enciclopèdia Catalana
CALVO, Julio	(1986)	<u>Substantiu i adjectiu.</u> València, Universitat de València.
CARDONA, Giorgio Raimondo	(1988)	<u>Dizionario di linguistica.</u> Roma, Armando Armando
CHOMSKY, Noam	(1955)	<u>The Logical Structure of Linguistic Theory.</u> Publicat el 1975, New York, Plenum, New York
CHOMSKY, Noam	(1957)	<u>Syntactic Structures.</u> The Hague, Mouton
CHOMSKY, Noam	(1964a)	<u>Current Issues in Linguistics Theory.</u> La Haya, Mouton
CHOMSKY, Noam	(1964b)	«The Logical Basis of Linguistic Theory», a <u>Proceedings of the Ninth International Congress of Linguists</u> , editat per H.LUNT, ps.914-978. The Hague, Mouton. N'hi ha una versió revisada a Chomsky (1964a)
CHOMSKY, Noam	(1965)	<u>Aspects of the theory of syntax.</u> Cambridge, MIT Press
CHOMSKY, Noam	(1966)	<u>Cartesian Linguistics.</u> New York, Harper and Row. N'hi ha versió catalana de Gabriel Ferrater, <u>Barcelona, Seix Barral, 1970</u>
CHOMSKY, Noam	(1970)	«Remarks on Nominalization», a <u>Readings in English Transformations</u> , editat per Roderick JACOBS i Peter ROSENBAUM, ps. 184-221, Waltham, Massachusetts, Ginn. Cite per Chomsky (1972) ps. 11-61.
CHOMSKY, Noam	(1971)	«Deep Structure, Surface Structure, and Semantic Interpretation», a Steinberg i Jakobovits (1971), ps. 183-216. Cite per Chomsky (1972) ps. 62-119
CHOMSKY, Noam	(1972)	<u>Studies on Semantics in Generative Grammar.</u> The Hague, Mouton
CHOMSKY, Noam	(1973)	«Conditions on Transformations», a <u>A Festschrift for Morris Halle</u> , editat per S.ANDERSON i P.Kiparsky, New York, ps.232-286
CHOMSKY, Noam	(1974)	«The Amherst Lectures». Université de Paris VII, Documents Linguistiques. No publicat.
CHOMSKY, Noam	(1981)	<u>Lectures on Government and Binding.</u> Dordrecht, Foris
CHOMSKY, Noam	(1982)	<u>Some Concepts and Consequences of the Theory of Government and Binding.</u> Cambridge, MIT Press
CHOMSKY, Noam	(1986a)	<u>Knowledge of Language: Its Nature. Origins and Use.</u> New York, Praeger
CHOMSKY, Noam	(1986b)	<u>Barriers.</u> Cambridge, MIT Press
COLES, Michael, i Basil LORD	(1974)	<u>Access to English. Starting out.</u> Oxford, Oxford University Press
COLON, Germà	(1978)	<u>La llengua catalana en els seus textos.</u> 2 volums, Barcelona, Curial
COMRIE, Bernard	(1981)	<u>Language universals and linguistics typology. Syntax and morphology.</u> Oxford, Basil Blackwell. Cite per la versió castellana d'Augusta Ayuso, Madrid, Gredos, 1989

CONCA, Maria	(1988)	<u>Els refranys catalans</u> . València, E.Climent
CONTRERAS, Heles	(1986)	«Spanish bare NPs and the ECP», a Bordelois, Contreras i Zagona (1986), ps.25-49
COROMINES, Joan	(1976-77)	<u>Entre dos llenguatges</u> . Tres volums, Barcelona, Curial
CUENCA, Maria Josep	(1988)	<u>L'oració composta (I): la coordinació</u> . València, Universitat de València
CULICOVER, P.W. i W.K. WILKINS	(1984)	<u>Locality in Linguistic Theory</u> . New York, Academic Press
DCVE	(1930-62)	<u>Diccionari Català-Valencià-Balear</u> , d'Antoni M. ALCOVER i Francesc B. MOLL. 10 volums. Palma de Mallorca
DE BUER, C	(1933)	<u>Introduction à l'étude de la Syntaxe du français</u> . Groningue, N.V. Erven, et Paris, Droz
DE BUER, C.	(1926)	<u>Essai sur la syntaxe moderne de la préposition en français et en italien</u> . Paris
DE GROOT, A. Willem	(1957)	«Subject-Predicate Analysis», <u>Lingua</u> , 6, ps. 301-318
DECLC	(1980-90)	<u>Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana</u> , de Joan COROMINES. 8 volums (en curs de publicació). Barcelona, Curial
DEMONTE, Violeta	(1986)	«Predication and passive», a Bordelois (1986), ps. 51-66
DEMONTE, Violeta	(1989)	<u>Teoría Sintáctica: De Las Estructuras a La Recuión</u> . Madrid, Síntesis
DGLC	(1932)	<u>Diccionari General de la Llengua Catalana</u> , de Pompeu FABRA. Barcelona, Edhasa. Use l'edició de 1968
DIK, S.C.	(1968)	<u>Coordination. Its Implications for the Theory of General Linguistics</u> . Amsterdam, J.Benjamin
DIÒGENES LAERTI	(s.III)	<u>Vides i opinions dels filòsofs eminents</u> . Barcelona, Laia
DIXON, R.M.	(1977)	«Where Have All the Adjectives Gone», <u>Studies in Language</u> , 1, ps.19-80
DLC	(1982)	<u>Diccionari de la Llengua Catalana</u> . Barcelona, Enciclopèdia Catalana
DOWTY, David, Robert WALL i Stanley PETERS	(1981)	<u>Introduction to Montague Semantics</u> . Dordrecht, Reidel
DUBOIS, Jean i altres	(1973)	<u>Dictionaire de Linguistique</u> . Paris, Librairie Larousse
EDD, Umberto	(1977)	<u>Come si fa una tesi di laurea</u> . Ciutat Tascabili Bompiani
EMMONDS, Joseph E.	(1976)	<u>A Transformational Approach to English Syntax</u> . New York, Academic Press
EMMONDS, Joseph E.	(1985)	<u>A unified theory of syntactic categories</u> . Dordrecht, Foris
ESPINAL, M. Teresa	(1988)	<u>Significat i interpretació</u> . Barcelona, Abadia de Montserrat
ESPINAL, Maria Teresa	(1989)	«Nota sobre una tipologia dels adverbis en -ment», <u>Miscel·lània Joan Fuster I</u> , ps.359-374. Barcelona, Abadia de Montserrat
FABRA, Pompeu	(1956)	<u>Gramàtica Catalana</u> . Barcelona, Teide
FERRATER, Gabriel	(1981)	<u>Sobre el llenguatge</u> . Barcelona, Quaderns Crema
FIENGO, Robert	(1974)	<u>Semantic Conditions on Surface Structure</u> . Tesi doctoral, MIT
FIENGO, Robert	(1977)	«On Trace Theory», <u>Linguistic Inquiry</u> , 8, ps. 35-61
FILLMORE, Charles	(1968)	«The Case for Case», a <u>Universals in Linguistics Theory</u> , editat per Emmon BACH i Robert T. Harms, ps. 1-90. New York, Holt

- FRANCHINI, E. (1986) Las condiciones gramaticales de la coordinación copulativa en español. Berna, Francke Verlag
- GALICHET, G (1950) Essai de grammaire psychologique. Paris, Presses Universitaires de France
- GAROLERA, Narcís (1980) «Una qüestió d'ordre: la disposició dels elements en l'oració», Els Marges, 18/19, ps19-37
- GEC (1969-80) Gran Enciclopèdia Catalana. 15 volums. Barcelona.
- GEORGE, L. (1980) Analogical Generalization of Natural Language Syntax. Tesi doctoral, MIT
- GIMENO BETÍ, Lluís (1990) «La reducció vocàlica: /e/ àtona inicial», Estudis de Llengua i Literatura, Miscel·lània Joan Fuster, II, ps.393-430. Barcelona, Abadía de Montserrat
- GRÀCIA, Lluïsa (1987) La teoria temàtica. Tesi doctoral. Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona
- GRÀCIA, Lluïsa (1989) La teoria temàtica. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona
- GREEN, Georgia (1980) «Some Wherefores of English Inversions», Language, 56, ps. 582-602
- GREENBERG, Joseph H. (1963) «Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements», a Universals of Language, ps. 73-113, editat per Joseph H. GREENBERG, Cambridge, MIT Press
- GREVISSE, Maurice (1969) Le bon usage. Grammaire Française. Gembloux, Ed. Duculot. Novena edició; no hi ha la data de la primera edició.
- GROOS, Anneke i Reineke BOK-BENNEMA (1986) «The structure of the sentence in Spanish», a Bordelois (1986) ps. 51-66
- GROSS, Maurice (1968) Grammaire transformationnelle du français. Syntaxe du verb. Paris Larouse
- GROSS, Maurice (1975) Méthodes en syntaxe. Régime des constructions complétives. Paris, Hermann
- GRUBER, Jeffrey (1965) Studies in lexical relations. Bloomington, Indiana University Linguistics Club
- GUÉRÓN, Jacqueline (1983) «L'emploi "possessif" de l'article défini en français», Langue Française, 58, ps.23-35
- HAÏK, Isabelle (1983) «Indirect Binding and Referential Circularity», The Linguistic Review, 2, ps. 313-330.
- HALE, Ken (1983) «Warlpiri and the Grammar of Nonconfigurational Languages», Natural Language and Linguistic Theory, 1, ps. 5-47. La referència que hi ha a (95) de §5.2.9 es refereix a una versió del 82, mimeo MIT.
- HARRIS, Zellig S. (1946) «From morpheme to Utterance», Language, 22, ps. 161-183
- HARRIS, Zellig S. (1951) Methods in Structural Linguistics. Chicago, University of Chicago Press
- HELLAN, L. (1986) «The Headedness of NPs in Norwegian», ps.89-122 de MUYSKEN, P. i F. VAN RIEMSDIJK (ed.), Features and Projections. Dordrecht, Foris.
- HERNÁNDEZ, Carlos (1989) L'oració simple. València, Universitat de València.
- HERNANZ CARBÓ, M. Lluïsa (1988) «En torno a la sintaxis y la semántica de los complementos predicativos en español», Estudi General, 8, ps.7-29
- HERNANZ CARBÓ, M. Luisa (1982) El infinitivo en español. Barcelona, Universidad Autónoma de Barcelona

- HERNANZ, Maria Lluïsa i José María BRUCART (1987) - La sintaxis. Barcelona, Ed. Crítica
- HJELMSLEV, Louis (1928) Principes de grammaire générale. Copenhague, Det Kgl. Danske Vid. Selskab. Hist.-phil. Meddelelser, XVI, 1
- HORN, Georges M. (1988) Essentials of Functional Grammar. Berlin, Mouton de Gryter
- HORNSTEIN, Norbert (1984) Logic as Grammar. Cambridge, MIT Press
- HORNSTEIN, Norbert i David LIGHTFOOT (1987) «Predication and PRO», Language, 63, ps. 23-51
- HORNSTEIN, Norbert, i David LIGHTFOOT (1981) Explanation in Linguistics. London, Longman
- HOTTOIS, Gilbert (1989) Penser la logique. Une introduction technique, théorique et philosophique à la logique formelle. Bruxelles, De Boeck-Wesmael
- HUDSON, Richard A. (1987) «Zwicky on heads», Journal of Linguistics, 23, ps. 109-132
- JACKENDOFF, Ray (1972) Semantic Interpretation in Generative Grammar. Cambridge, MIT Press
- JACKENDOFF, Ray (1977) X' Syntax: A Study of Phrase Structure. Cambridge, MIT Press
- JAKOBSON, Roman i Morris HALLE (1956) Fundamentals of Language. Berlin, Mouton Publishers. N'hi ha traducció catalana de Joaquim LLISTERRI(1984), Barcelona, Empúries
- JESPERSEN, Otto (1924) The Philosophy of Grammar. London, G. Allen & Unwin
- KATZ, Jerrold J. (1966) The philosophy of language. New York, Harper and Row
- KATZ, Jerrold, i Jerry FODOR (1963) «The Structure of a Semantic Theory», Language, 39, ps. 170-210
- KAYNE, Richard (1972) «Subject inversion in French interrogatives», a CASAGRANDE, J. i B. SACIUK (ed.), Generative Studies in Romance Languages. Newbury House
- KEENAN, Edward L. (1976) «Towards a universal definition of "subject"», a Li (1976), ps. 303-333
- LACA, Brenda (1986) «Notes per a un estudi del pleonasme pronominal en català», Estudis de Llengua i Literatura Catalanes, XIII, ps. 65-88
- LAKOFF, George (1969) «On Derivational Constraints», Papers from the Fifth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society, ps. 117-139
- LAKOFF, George (1971) «On Generative Semantics», a Steinberg i Jakobovits (1971), ps.232-296.
- LAMIROY, Beatrice (1983) Les verbes de mouvement en français et en espagnol. Leuven, John Benjamins and Leuven University Press
- LANCELOT, C., i A. ARNAULD (1660) Grammaire générale et raisonnée. Paris
- LANG, E. (1977) Semantik der koordinativen Verknüpfung. Berlin, Akademie Verlag. Traducció revisada a l'anglès: The Semantics of Coordination, Amsterdam, J.Benjamin (1984)
- LÉVI-STRAUSS, Claude (1953) «Remarks», a An Appraisal of Anthropology Today, ps.349-352, editat per Sol Tax i altres, Chicago, University of Chicago Press
- LI, Charles N. (ed) (1976) Subject and Topic. New York, Academic Press
- LI, Charles N. (ed.) (1975) Word order and word order change. Austin, University of Texas Press
- LI, Charles N. i S.A. THOMPSON (1976) «Subject and topic: a new typologie of language», a Li (1976), ps. 457-489

LIEBER, Rochelle	(1980)	<u>On the Organization of the Lexicon</u> . M.I.T. tesi doctoral. Publicat el 1981, Bloomington, Indiana University Linguistics Club
LJUNGGREN, K.G.	(1951)	«Towards a definition of the concept of preposition», <u>Studia Linguistica</u> , V, ps. 7-20
LLULL, Ramon	(1294)	<u>Lo sisè seny</u> . Edició i comentaris de Josep Peramau a Arxiu de Textos Catalans Antics, 2, ps. 23-96
LÓPEZ GARCÍA, ángel	(1983)	<u>Estudios de lingüística española</u> . Barcelona, Anagrama
LÓPEZ GARCÍA, ángel	(1990)	«Sintaxis perceptiva y estructura de la frase», a <u>Lenguajes Naturales y Lenguajes Formales</u> , v.1, Carlos Martín Vide (ed.). Barcelona, Universitat de Barcelona
LÓPEZ, María Luisa	(1972)	<u>Problemas y métodos en el análisis de preposiciones</u> . Madrid, Gredos
LYONS, John	(1968)	<u>Introduction to Theoretical Linguistics</u> . London, Cambridge University Press
LYONS, John	(1977)	<u>Semantics</u> . Cambridge, Cambridge University Press
MARANTZ, Alec P.	(1984)	<u>On the Nature of Grammatical Relations</u> . Cambridge, MIT Press
MARTÍ, Sílvia	(1987)	<u>Por una teoría general de la predicación</u> . Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, tesi doctoral
MARTÍ, Sílvia i Vicenç MIÑANA	(1988)	«Les preposicions, més predicats que mai», <u>Caplletra</u> , 3, ps. 101-108
MARTINET, André	(1960)	<u>Éléments de Linguistique Générale</u> . Paris, Librairie Armand Colin
MATTHEWS, P.H.	(1981)	<u>Syntax</u> . Cambridge, Cambridge University Press
MCCAWLEY, James	(1971)	«Interpretative Semantics Meets Frankenstein», <u>Foundations of Language</u> , 7, ps.285-296
MICHAEL, Ian	(1970)	<u>English Grammatical Categories and the tradition to 1800</u> . London, Cambridge University Press
MOIGNET, Gérard	(1974)	«Sur la «transitivité indirecte» en français», <u>Travaux de Linguistique et de Littérature</u> , XII, 1, ps.281-299
MOLL, Francesc B.	(1968)	<u>Gramàtica Catalana</u> . Palma de Mallorca, Ed.Moll
MORANT, R. i E. SERRA	(1987)	<u>Els modificadors intraoracionals i interoracionals</u> . València, Universitat de València
NEWMAYER, Frederick J.	(1980)	<u>Linguistic Theory in America. The First Quarter-Century of Transformational Grammar</u> . San Diego, Academic Press. Cite per la traducció castellana de J.J.González, J.A.Martínez i F.Muñoz (1982), Barcelona, Alianza Editorial.
NEWMAYER, Frederick J.	(1986)	<u>Linguistic Theory in America</u> . San Diego, Academic Press. Actualització de l'obra de 1980. Com que tenen la mateixa extensió, hi ha informació d'abans de 1980 que només apareix a l'edició de 1980.
OLIVA, Salvador i Angela BUXTON	(1983)	<u>Diccionari Anglès - Català</u> . Barcelona, Enciclopèdia Catalana
PALMER, F.R.	(1983)	<u>Grammar</u> . London, Penguin
PÉREZ SALDANYA, Manuel	(1988)	<u>Els sistemes modals d'indicatiu i de subjuntiu</u> . Barcelona, Abadia de Montserrat
PEY, S.	(1970)	<u>Diccionari de sinònims, idees afins i antònims</u> . Barcelona, Teide. He usat l'edició revisada de 1972
POSTAL, Paul	(1969a)	«Anaphoric Islands» <u>Papers from the Fifth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society</u> , ps. 205-239

POSTAL, Paul	(1969b)	«On so-called "pronouns" in English», a <u>Modern Studies in English: Readings in transformational grammar</u> , Reibel i Schane (eds.), Prentice-Hall, ps. 201-224
POTTIER, Bernard	(1962)	<u>Systématique des éléments de relation. Étude de morphosyntaxe structurale romane</u> . Paris, Klincksieck
POTTIER, Bernard	(1966)	<u>Introduction à l'étude de la morphosyntaxe espagnole</u> . Paris, Ed. Hispanoamericanas
RADFORD, Andrew	(1981)	<u>Transformational Syntax</u> . Cambridge, Cambridge University Press
RADFORD, Andrew	(1988)	<u>Transformational Grammar</u> . Cambridge, Cambridge University Press
RIES, John	(1894)	<u>Was ist Syntax? Ein critischer Versuch</u> . Marburg
RIES, John	(1931)	<u>Was ist ein Satz?</u> Praga.
RIGAU, Gemma	(1976)	«Anem o venim?», <u>Els Marges</u> , 8, ps.33-53
RIGAU, Gemma	(1978)	«Hi, datiu inanimat» <u>Els Marges</u> , 8, ps. 33-53
RIGAU, Gemma	(1988)	«Els predicats no verbals i l'efecte d'inespecificitat», <u>Estudi General</u> , 8, ps. 51-63
ROBERT, Paul	(1973)	<u>Dictionnaire alphabétique & analogique de la langue française</u> . Paris, S.N.L.
ROBINSON, Jane	(1970)	«Dependency Structures and Transformational Rules», <u>Language</u> , 46, ps. 259-285
ROSS, John R.	(1968)	<u>Constraints on Variables in Syntax</u> . Indiana University Linguistics Club Publication
ROSSELLÓ, Joana	(s.d.)	<u>Gramàtica, configuracions i referència. Per una teoria alternativa del PRO-drop romànic</u> . Tesi doctoral, Barcelona, Universitat de Barcelona
RÖTHSTEIN, Susan	(1983)	<u>The Syntactic Forms of Predication</u> . Tesi doctoral, MIT
RUWET, Nicolas	(1968)	<u>Introduction à la grammaire générative</u> . Paris, Librairie Pon
RUWET, Nicolas	(1969)	«A propos des prépositions de lieu en français», a Charles HYART (ed.), <u>Mélanges Fohalle</u> , ps. 115-135. Gemboux, Duculot. Publicat a Ruwet (1982) ps. 317-340
RUWET, Nicolas	(1982)	<u>Grammaire des insultes et autres études</u> . Paris, Ed. du Seuil
SÁNCHEZ LANCIS, Carlos E.	(1988)	«Hacia una nueva definición del complemento indirecto en español», <u>Estudi General</u> , 8, ps. 65-
SANCHIS GUARNER, Manuel	(1950)	<u>Gramàtica valenciana</u> . València
SAPIR, Edward	(1921)	<u>Language</u> . New York, Harcourt, Brace & World. N'hi ha traducció catalana d'Hortènsia CURELL, Barcelona, Empúries, 1985
SARAGOSSÀ, Abelard	(e.p.)	«Notes sobre els sufixos -er(a) i -ar». Apareixerà a <u>Miscel·lània Joan Fuster, Estudis de Llengua i Literatura</u> , Barcelona, Ab. Montserrat
SAUSSURE, Ferdinand de	(1916)	<u>Cours de linguistique générale</u> . Paris, Payot
SEARLE, John	(1972)	«Chomsky's Revolution in Linguistics», <u>The New York Review</u> , 29-6-72, ps.16-24. Traducció castellana de <u>Carlos Marzano</u> . Barcelona, Anagrama, 1977
SELLS, Peter	(1985)	<u>Lectures on contemporary syntactic theories. An introduction to G.B., G.P.S.G. and L.F.G.</u> Leland Stanford Junior University, Center for the Study of Language and Information
SERRA, E.	(1987)	Vegeu MORANT, R. i E. SERRA

SMITH, Neil i Deirdre WILSON	(1979)	<u>Modern Linguistics: The Results of Chomsky's Revolution.</u> Bloomington, Indiana University Press	884
SOLÀ, Joan	(1972-73)	<u>Estudis de sintaxi catalana</u> , vol. I i II. Barcelona, Ed. 62	
SOLÀ, Joan	(1987b)	Curs 1987-1988 sobre Sintaxi Catalana a la Universitat Central de Barcelona. He posat 1987 perquè Solà va fer el primer trimestre d'aquest curs	
SOLÀ, Joan	(1987a)	<u>Qüestions controvertides de sintaxi catalana.</u> Barcelona, Ed. 62	
SOLÀ, Joan, i Josep M. PUJOL	(1989)	<u>Tractat de puntuació.</u> Barcelona, Columna	
STOWELL, Timothy	(1981)	<u>Origins of Phrase Structure.</u> Tesi doctoral, Cambridge, MIT	
STOWELL, Timothy	(1983)	«Subject Across Categories», <u>The Linguistic Review</u> , 2, ps. 285-312	
STUURMAN, Frits	(1985)	<u>Phrase Structure Theory in Generative Grammar.</u> Dordrecht, Foris	
SUÑER, Avel.lina	(1988)	«Sujetos con preposición», <u>Estudi General</u> , 8, ps. 81-112	
SWEET, H.	(1891)	<u>A new English grammar, logical and historical.</u> Oxford, Oxford University Press	
SWEET, H.	(1913)	<u>Collected papers.</u> Oxford, Clarendon Press	
TESNIÈRE, Lucien	(1959)	<u>Éléments de syntaxe structurale.</u> Paris, Klincksieck	
VALENTÍ FIOL, Eduard	(1945)	<u>Sintaxi llatina.</u> Reelaboració de Pere-Lluís Cano i versió catalana de Jaume Medina, Barcelona, Curial, 1979	
VALENTÍ FIOL, Eduardo	(1945)	<u>Sintaxis latina.</u> Barcelona, Bosch.	
VAN DIJK, T.A.	(1977)	<u>Text and context.</u>	
VAN RIEMSDIJK, Henk	(1978)	<u>A Case Study in Syntactic Markedness: The Binding Nature of Prepositional Phrases.</u> Dordrecht, Foris	
VENY, Joan	(1985)	<u>Introducció a la dialectologia catalana.</u> Barcelona, Enciclopèdia Catalana	
VIANA, Amadeu	(1990)	«Sobre simetries: el cas de les finals i les causals», <u>Estudis de Llengua i Literatura, Miscel·lània Joan Fuster</u> , II, ps. 371-391	
VIANA, Amadeu	(1989)	Curs de doctorat de Sociolingüística. Universitat de València	
WELLS, Rulon S.	(1947)	«Immediate Constituents», <u>Language</u> , 23, ps. 81-117	
WILLIAMS, Edwin	(1980)	«Predication», <u>Linguistic Inquiry</u> , 11, ps. 203-238	
WILLIAMS, Edwin	(1981)	«On the Notions 'Lexically Related' and 'Head of a Word'», <u>Linguistic Inquiry</u> , 12, ps. 245-274	
WILLIAMS, Edwin	(1983)	«Against Small Clauses», <u>Linguistic Inquiry</u> , 14, ps. 287-308	
WILLIAMS, Edwin	(1984)	«Grammatical relations», <u>Linguistic Inquiry</u> , 15, ps. 639-673	
WILLIAMS, Edwin	(1975)	«Small Clauses in English», a <u>Syntax and Semantics</u> , vol. 4, ps. 249-274, Kimball (ed.), New York, Seminar Press	
WITTGENSTEIN, Ludwig	(1922)	<u>Tractatus logico-philosophicus.</u> London, Routledge and Kegan Paul. N'hi ha traducció catalana de Josep Maria Terricabras a Barcelona, Laia, 1981.	
ZUBIZARRETA, María Luisa	(1982)	<u>On the relationship of the lexicon to syntax.</u> Tesi doctoral. Cambridge, MIT	
ZWICKY, Arnold M.	(1985)	«Heads», <u>Journal of Linguistics</u> , 21, ps. 1-29	